

OZI QMA DIKA MATIU

DERE YA N'AKWUKWQ

1 1 Akwukwq osuso-omumu Jisus Kraist, Nwa Devid, nwa Abraham.

2 Abraham muru Aisak; Aisak we mua Jakob; Jakob we mua Juda na umu-nna-ya; 3 Juda we mua Perez na Zera site na Tema; Perez we mua Hezron; Hezron we mua Ram; 4 Ram we mua Aminadab; Aminadab we mua Nahshon; Nahshon we mua Salmon; 5 Salmon we mua Boaz site na Rehab; Boaz we mua Obed site na Rut; Obed we mua Jesi; 6 Jesi we mua Devid, bú eze.

Devid we mua Solomon site na nwunye nke Uraia; 7 Solomon we mua Rehoboam; Rehoboam we mua Abaija; Abaija we mua Esa; 8 Esa we mua Jehoshafat; Jehoshafat we mua Joram; Joram we mua Uzaia; 9 Uzaia we mua Jotam; Jotam we mua Ehaz; Ehaz we mua Hezekia; 10 Hezekia we mua Manase; Manase we mua Emon; Emon we mua Josaia; 11 Josaia we mua Jekonaia na umu-nne-ya, na mbe emere ka ha je biri na Babilon.

12 Mbe emesiri ka ha je biri na Babilon, Jekonaia we mua Shealtiel; Shealtiel we mua Zerubabel; 13 Zerubabel we mua Abaiud; Abaiud we mua Elaiakim; Elaiakim we mua Ezoa; 14 Ezoa we mua Sedok; Sedok we mua Akim; Akim we mua Elaiud; 15 Elaiud we mua Eleeza; Eleeza we mua Matan; Matan we mua Jakob; 16 Jakob we mua Josef di Meri, nwayi nke muru Jisus, Onye anakpo Kraist.

17 Ya mere obo nile site n'Abraham rue Devid di obo iri na anq; site na Devid rue mbe emere ka ha je biri na Babilon di kwa obo iri na anq; site na mbe emere ka ha je biri na Babilon rue Kraist di kwa obo iri na anq.

18 Ma omumu Jisus Kraist di otu a: Mbe ekwereri na Josef galu nne-Ya Meri, mbe ha akedinakotagh ahuru na o di ime site na Mo Nso. 19 Ma Josef di-ya, ebe o bu onye ezi onume, ma o chogh igosi ya n'iru ora, o zubere irapu

ya na nzuzo. 20 Ma mbe ine ndia di ya n'obi, le, mo-ozu nke Chineke were onwe-ya gosi ya na nro, si, Josef, nwa Devid, atula egwu ikuru nwunye-gi Meri: n'hi na Ihe Nke o di ime Ya sitere n'aka Mo Nso. 21 O gamuputa kwa Nwa-nwoke; i gakpo kwa aha-Ya Jisus; n'hi na Ya onwe-ya gazoputa ndi nke Ya na nmehie nile ha. 22 Ma ihe a dum emewo, ka okwu Onye-nwe-ayi kwuru site n'onu onye-amuma-Ya we mezu, si,

23 Le, nwa-abogho ahu namagh nwoke gadi ime, o gamuta kwa Nwa-nwoke,

Ha gakpo kwa aha-Ya Immanuel; nke bu, ma asugharia ya, Chineke noyere ayi. 24 Josef we si n'ura-ya bilie, me dika mo-ozu nke Onye-nwe-ayi nyere ya iwu, we kuru nwunye-ya; 25 o magh kwa ya rue mbe o muputara Nwa-nwoke: o we kpọ aha-Ya Jisus.

2 1 Ma mbe amuru Jisus na Betlehem nke Judia n'ubochi Herod, bú eze, le, ufodu ndi mara ihe, ndi sitere n'Qwuwa-anyanwu, biaruru Jerusalem, 2 si, Ole ebe O no, bú Onye amuru ibu Eze ndi-Ju? n'hi na ayi huru kpakpando-Ya n'Qwuwa-anyanwu, ayi we bia ikpo isi ala nye Ya. 3 Ma mbe Herod, bú eze, nuru, obi loro ya miri, ya na Jerusalem nile. 4 O we me ka ndi-isi-nchu-aja na ndi-ode-akwukwo nile nke ndi-Ju zukọ, o we jua n'onu-ha ebe agamu Kraist nke ha. 5 Ha we si ya, Na Betlehem nke Judia: n'hi na otu a ka edeworo ya n'akwukwo site n'aka onye-amuma, si,

6 Gi Betlehem kwa, ala Juda, I digh nke-nta kachasia n'etiti ndi-isi Juda ma-qli:

N'hi na n'etiti gi ka Onye-isi gaputa, Onye gazu ndi nkem Israel dika aturu.

7 Mbe ahu Herod kporo ha na nzuzo, bú ndi ahu mara ihe, o we juta nke-oma n'onu-ha oge kpakpando ahu nke naputa

ihè. 8 O we zie ha je Betlehem, si, Ganu chọputa nke-oma okwu bayere Nwatakiri ahu; ma mbe o bula unu gachota Ya, bia korom, ka mu onwem we je kwa kpọ isi ala nye Ya. 9 Mbe ha nuru okwu eze ahu, ha we ga; ma le, kpakpando ahu, nke ha huru n'Owuwa-
 anyanwu, o naga n'iru ha, rue mbe o biara guzo n'elu ebe Nwatakiri ahu nọ. 10 Mbe ha huru kpakpando ahu ha we nuria oké onu nke-uku. 11 Ha we ba nime ulo, hu Nwatakiri ahu, Ya na Meri nne-Ya; ha we da n'ala kpọ isi ala nye Ya; ha we kpughe ibe akú ha, che onyinye n'iru Ya, ọla-edo na frankincense na myrrh. 12 Ebe Chineke duru ha odú na nrọ ka ha ghara ilaghachi jekuru Herod, ha we wezuga onwe-ha ga ala-ha site n'uzọ ọzọ.

13 Ma mbe ha wezugasiri onwe-ha, le, mọ-ozí nke Onye-nwe-ayi were onwe-ya gosi Josef na nrọ, si, Bilie, kuru Nwatakiri ahu na nne-Ya balaga n'Ijpt, nọ n'ebe ahu rue mbe o bula m'gagwa gi: n'ihí na Herod gaje ichọ Nwatakiri ahu ka o la Ya n'iyi. 14 O we bilie, kuru Nwatakiri ahu na nne-Ya n'abali, wezuga onwe-ya ga Ijpt; 15 o we nọ n'ebe ahu rue onwu Herod: ka okwu Onye-nwe-ayi kwuru site n'onu onye-amuma-Ya we mezu, si, Site n'Ijpt ka M'kpopotara Nwam. 16 Mbe ahu Herod, mbe o huru na ndi ahu nke mara ihe mere ya ihe-ochi, onuma di ya n'obi nke-uku, o we ziga, buchasia umuakandikom nile di na Betlehem, na n'ókè-ala-ya nile, site na ndi bara arọ abua we rida, dika oge ahu nke o jutara nke-oma n'onu ndi ahu mara ihe. 17 Mbe ahu ka emezuru okwu ekwuru site n'onu Jeremaia onye-amuma, si,

18 Anuru olu na Rema,

Ikwa-ákwá na iru-újú uku,

Rechel nákwara umu-ya ákwá;

O chọgh kwa ka akasie ya obi, n'ihí na ha adigh.

19 Ma mbe Herod nwusiri, le, mọ-ozí nke Onye-nwe-ayi were onwe-ya gosi Josef na nrọ n'Ijpt, 20 si, Bilie, kuru Nwatakiri ahu na nne-Ya, ga ala Israel: n'ihí na ndi náchọ ndu Nwatakiri ahu anwuwo. 21 O we bilie, kuru Nwatakiri ahu na nne-Ya, je ala Israel. 22 Ma mbe o nuru na Akeleqs bu eze Judia n'onodu nna-ya Herod, o turu egwu ije

ebe ahu; ma ebe Chineke duru ya odú na nrọ, o wezugara onwe-ya ga n'akuku Galili, 23 we bia biri n'obedo anákpọ Nazaret: ka okwu ekwuru site n'onu ndi-amuma we mezu, na agákpọ Ya Onye Nazaret.

3 1 Ma na mbe ahu Jón Baptist biara, 2 nēkwusa n'ohia nke Judia, 2 si, Chēgharianu; n'ihí na ala-eze elu-igwe di nso. 3 N'ihí na nwoke a bu onye ekwuru okwu bayere ya site n'onu Aisaia onye-amuma, si,

Olu otú onye nēti nkpu n'ohia, si,

Dozienu uzọ Onye-nwe-ayi,

Menu okporo-uzọ-Ya ka ha guzozie.

4 Ma Jón onwe-ya nwere uwe-oyiyi-ya nke aji camel, nēke kwa akpukpọ-
 ọkiké n'úkwú-ya; nri-ya bu kwa igurube na manu-anu nke ohia. 5 Mbe ahu Jerusalem, na Judia nile, na ala nile di Jodan buruburu, nāpukuru ya; 6 o nēme kwa ha baptism n'osimiri Jodan, ha nēkwuputa nmehie nile ha. 7 Ma mbe o huru otutu madu nime ndi-Farisi na ndi-Sadusi ka ha nābia baptism-ya, o siri ha, Unu umu nke aju-ala, onye gosiri unu ka unu banari iwe gaje ibia? 8 Ya mere, mianu nkpuru kwesiri nchēghari-unu; 9 unu echē-kwa-la ikwu nime onwe-unu, si, Ayi nwere Abraham na nna: n'ihí na asim unu, na Chineke puru ime ka umu tolitere Abraham site na nkume ndia. 10 Ma ọbuná ubu a anātukwasi anyu-ike na nkporogwu osisi nile: ya mere anēbutu osisi o bula nke nāmigh nkpuru oma, tuba kwa ya nime oku. 11 Mu onwem nēji miri me unu baptism n'ezie ka unu we chēgharia: ma Onye nke nābia n'azum kam ike, Onye m'nērugh ichi akpukpọ-ukwu-Ya: Onye ahu gēji Mọ Nsọ na oku me unu baptism: 12 Onye ihe-ifucha-ọka-Ya di n'aka-Ya, O gāfuchapu kwa ebe-nzocha-ọka-Ya nke-oma, O gēkpokota kwa ọka-Ya n'oba-Ya, ma O gēji oku anāpugh imenyu emenyu rechapu ibofo.

13 Mbe ahu Jisus siri na Galili bia rue Jodan jekuru Jón ahu, ka o we me Ya baptism. 14 Ma Jón nēbuchi Ya, si, O di mu onwem nkpa ka I mem baptism, Gí onwe-gi nābiakutekwam? 15 Ma Jisus zara, si ya, Kwerem ubu a: n'ihí na otú a ka o kwesiri ayi imezu ezi omume nile. Mbe ahu o kwere Ya.

16 Ma m̀be emere Jisus baptism, ngwa ngwa O si na miri rigota: ma le, emeghere elu-igwe nye Ya, Q we hu M̀o nke Chineke ka Q nēfeda dika ndūrū, nēbekwasi kwa Ya; 17 ma le, olu sitere n'elu-igwe, si, Onye a bu Qkparam M'huru n'anya, Onye ihe-Ya dim ezi nma.

4 1 M̀be ahu M̀o Nsọ duru Jisus rigo n'ohia ka ekwensu we nwa Ya. 2 M̀be O busiri ọnu ọgu ubochi abua chihie na abali, emesia agu guru Ya. 3 Onye-ọnwunwa we biakute Ya, si Ya, Q buru na I bu Qkpara Chineke, kwue ka nkume ndia gho ohe achicha. 4 Ma Q zara, si, Edewo ya n'akwukwo nsọ, si, Q bugh nani achicha ka madu gēji di ndu, kama q bu okwu nile q bula nke nēsi n'onu Chineke puta. 5 M̀be ahu ekwensu kuru Ya ba n'obodo nsọ; q we guzo Ya n'elu akuku ulo uku Chineke, 6 si Ya, Q buru na I bu Qkpara Chineke, tudā Onwe-gi n'ala: n'ih na edewo ya n'akwukwo nsọ, si,

Ndi-mo-ozī-Ya ka Q gēnye iwu bayere gi:

Q bu kwa n'elu aka-ha ka ha gēburu gi,

Ka i ghara ikpobi ukwu-gi na nkume ma elegh anya.

7 Jisus siri ya, Qzọ kwa edewo ya n'akwukwo nsọ, si, Anwala Onye-nwe-ayi Chineke-gi. 8 Qzọ kwa, ekwensu kuru Ya ga ugwu di nō okē elu, we gosi Ya ala-eze nile nke uwa, na ebube-ha; 9 q we si Ya, Ihe ndia nile ka m'gēnye Gi, q buru na I gādā n'ala kpọ isi ala nyem. 10 M̀be ahu Jisus siri ya, Laba, Setan: n'ih na edewo ya n'akwukwo nsọ, si, Onye-nwe-ayi Chineke-gi ka i gākpọ isi ala nye, q bu kwa nani Ya ka i gēkpere. 11 M̀be ahu ekwensu rapu Ya; ma le, ndi-mo-ozī biakutere Ya nējere Ya ozi.

12 Ma m̀be Q nuru na arara Jōn nye, Q wezugara Onwe-ya je Galili; 13 Q we rapu Nazaret, bia biri na Kapanau, nke di n'usọ osimiri, n'okē-ala Zebulun na Naftali: 14 ka okwu ekwuru site n'onu Aisaia onye-amuma we mezu, si, 15 Ala Zebulun na ala Naftali,

N'uzọ okē osimiri, n'ofē Jōdan, Galili nke ndi-mba ọzọ,

16 Ndi ahu nke nānọdu n'ochichiri Huru okē ihē,

Ndi nānọdu kwa n'ala na onyinyo ọnwu,

Ndia ka ihē walitere.

17 Site na m̀be ahu Jisus malitere ikwusa, na isi, Chēgharianu; n'ih na ala-eze elu-igwe di nso.

18 Ma m̀be Q nējeghari n'usọ oke osimiri Galili, Q huru umu-nne abua, Saimon nke anākpọ Pita, na Andru nwa-nne-ya, ka ha nāwuye ubu n'okē osimiri; n'ih na ha bu ndi-ọkū. 19 Q we si ha, Bianu som n'azu, M'gēme unu ndi-ọkū nākuta madu. 20 Ngwa ngwa ha we rapu ihe nile ha ji ebu azu, so Ya. 21 Q we si n'ebe ahu ga, hu umu-nne abua ọzọ, Jemes nwa Zebedi, na Jōn nwa-nne-ya, nime ubo-ha, ha na nna-ha Zebedi, nēkezi ihe ha ji ebu azu; Q we kpọ ha. 22 Ngwa ngwa ha we rapu ubo ahu na nna-ha, so Ya.

23 Jisus we nējeghari na Galili dum, nēzi ihe n'ulo-nzukọ nile ha, nēkwusa kwa ozi ọma nke ala-eze ahu, nāgwọ kwa ọria nile di iche iche na nriaria nile di iche iche n'etiti ndi ahu. 24 Akukọ Ya we jezue na Siria dum: ha we kutara Ya madu nile aru nādigh nma, ndi ọria di iche iche na nmekpa-arua di iche iche nējisi ike, ndi mọ ọjọ ji, ha na ndi ọnwā nēme ka anya ghara idi ha nma, na ndi akuku-arua-ha nwuru anwu; Q we me ka aru di ha ike. 25 Otutu igwē madu we si na Galili na Dekapolis na Jerusalem na Judia na n'ofē Jōdan so Ya.

5 1 Ma m̀be Q huru igwē madu ahu, Q rigoro n'ugwu ahu: m̀be Q nọduru ala, ndi nēso uzọ-Ya we biakute Ya: 2 Q we saghe ọnu-Ya, zi ha ihe, si,

3 Ngọzi nādiri ndi bu oḡeye nime mọ-ha: n'ih na ala-eze nke elu-igwe bu nke ndi ahu.

4 Ngọzi nādiri ndi nēru ujū: n'ih na ndi ahu ka agākasl obi.

5 Ngọzi nādiri ndi di nwayọ n'obi: n'ih na ndi ahu gēketa uwa.

6 Ngọzi nādiri ndi agu ezi omume nāgu, ndi akpiri nākpọ kwa nku na ya: n'ih na ndi ahu ka afọ gēju.

7 Ngọzi nādiri ndi-ebere: n'ih na ndi ahu ka agēmere ebere.

8 Ngọzi nādiri ndi di ọcha n'obi: n'ih na ndi ahu gāhu Chineke.

9 Ngọzi nādiri ndi nēme ka madu na ibe-ha di n'udo: n'ih na ndi ahu ka agākpọ umu Chineke.

10 Ngozi nādiri ndi esobuworo n'ihī ezi omume: n'ihī na ala-eze elu-igwe bu nke ndi ahu. 11 Ngozi nādiri unu mbe o bula ha nāta unu uta, nēsobu kwa unu, nēkwu kwa ajọ ihe nile di iche iche megide unu n'okwu-ugha, n'ihim. 12 Nurianu oñu, ka obi to kwa unu utọ nke-uku: n'ihī na ugwo-olu-unu di uku n'elu-igwe: n'ihī na otu a ka ha soburu ndi-amuma ndi buru unu uzọ.

13 Unu onwe-unu bu nnu nke uwa: ma o buru na nnu etufuwo utọ-ya, agēji gini me ya ka o ghọ ezi nnu? o digh kwa irē iji me ihe o bula ozo, ma-obugh ka etuue ya n'ēzi, madu azọ ya ukwu. 14 Unu onwe-unu bu ihē nke uwa. Apugh izo obodo nke ewuworo n'elu ugwu. 15 Ma ha adigh-amuye oriṇa, dọba ya n'okpuru mbe, kama n'elu ihe-idọba-oriṇa; o nēnwu-kwa-ra madu nile nọ n'ulo ahu. 16 Otu a menu ka ihē-unu nēnwu n'iru madu, ka ha we hu olu oma nile unu, we to Nna-unu Nke bi n'elu-igwe.

17 Unu echela na abiarām imebi iwu Chineke ma-oḅu ndi-amuma-Ya: abiaghm imebi, lāma imezu ya. 18 N'ihī na n'ezie asim unu, Rue mbe elu-igwe na ala gāgabiga, o digh otu ihe o bula dikarisiri ntā gāgabiga n'iwu ma-oli, rue mbe ihe nile gēme. 19 Ya mere onye o bula nke gēmebi otu nime ihe ndia dikarisiri ntā nke enyere n'iwu, nke gēzi kwa madu otu ahu, agākpọ ya onye dikarisiri ntā n'ala-eze elu-igwe: ma onye o bula nke gēme ha, zi kwa ha, onye ahu ka agākpọ onye uku n'ala-eze elu-igwe. 20 N'ihī na asim unu, na o buru na ezi omume-unu adigh-akari ezi omume ndi-ode-akwukwọ na ndi-Ḳarisi nke-uku, unu agagh-abā n'ala-eze elu-igwe ma-oli.

21 Unu nuru na agwara ndi-ochie, si, Ebula madu; ma onye o bula nke buru madu gēnye onwe-ya n'aka ikpē: 22 ma Mu onwem si unu, na onye o bula nke nēwe iwe megide nwa-nne-ya gēnye onwe-ya n'aka ikpē; onye o bula nke gāsi kwa nwa-nne-ya, Raka, gēnye onwe-ya n'aka nnokọ-ikpē; onye o bula nke gāsi kwa, Onye-nzuzū, gēnye onwe-ya n'aka oku ala-mọ. 23 Ya mere o buru na i nēche onyinye-gi n'iru Chineke n'ebe-ichu-aja, i we cheta n'ebe ahu na nwa-nne-gi nwere ihe megide gi,

24 rapu onyinye-gi n'ebe ahu n'iru ebe-ichu-aja, laba, buru uzọ me ka gi na nwa-nne-gi di n'udo, mbe ahu bia kwa che onyinye-gi. 25 Me ka gi na onye nēkuru gi ga ikpē me eyi ososọ, mbe gi na ya nọ n'uzọ; ka onye ahu nēkuru gi ga ikpe we ghara irara gi nye n'aka onye-ikpe ma elegh anya, onye-ikpe arara kwa gi nye n'aka onye nēje ozi, ewe tuba gi n'ulo-nkpọrọ. 26 N'ezie asim i, I gagh-aputa n'ebe ahu ma-oli, rue mbe i gākwughachi farthing ikpe-azu.

27 Unu nuru na ekwuru, si, Akwala iko: 28 ma Mu onwem si unu, na nwoke o bula nke nēle nwayi anya ka agu ya we gua ya, o kwasiwo ya iko n'obi-ya uḅu a. 29 Ma o buru na anya aka-nri gi eme gi ka i ma n'onyā, ghupu ya, tupu kwa ya n'aru-gi: n'ihī na o bara gi uru ka otu nime ihe di gi n'aru la n'iyi, ka aghara kwa itubā aru-gi dum n'oku ala-mọ. 30 Ma o buru na aka-nri-gi eme gi ka i ma n'onyā, bipu ya, tupu kwa ya n'aru-gi: n'ihī na o bara gi uru ka otu nime ihe di gi n'aru la n'iyi, ka aru-gi dum ghara kwa ije n'oku ala-mọ. 31 Ekwu-kwa-ra, si, Nwoke o bula nke gārapu nwunye-ya, ya nye ya akwukwọ nkewa: 32 ma Mu onwem si unu, na nwoke o buia nke nārapu nwunye-ya, ma-oḅugh n'ihī ikwa-iko, o nēme nwayi ahu ka o nọ n'onodu onye akwara iko megide: onye o bula nke gālu kwa ya mbe arapusiri ya, o nākwā iko.

33 Ozo kwa, unu nuru na agwara ndi-ochie, si, Anula iyi ugha, kama nyeghachi Onye-nwe-ayi ihe nile i nuru n'iyi: 34 ma Mu onwem si unu, Anula iyi ma-oli; ejila elu-igwe nu, n'ihī na o bu oche-eze Chineke; 35 eji-kwa-la ala, n'ihī na o bu ihe-nḡakwasi-ukwu nke ukwu-Ya; anu-kwa-ka iyi n'ebe Jerusalem di, n'ihī na o bu obodo nke lize uku ahu. 36 Eji-kwa-la isi-gi nu iyi, n'ihī na i pugh ime otu agiri-isi ka o di ocha ma-oḅu ka o di oji. 37 Ma ka okwu-unu buru, E, e; Ē-ē, ē-ē: ma ihe o bula kariri ndia nēsīte n'ajọ onye ahu.

38 Unu nuru na ekwuru, si, Anya lara anya, ezé lara ezé: 39 ma Mu onwem si unu, Eguzogidela onye bu ajọ onye: kama onye o bula nākpọ gi ura na nti aka-nri, tughari-kwa-ra ya nti ozo. 40 Ma o buru na onye o bula nāchọ ka gi na ya je ikpē, ka o we nara gi uwe-ime-gi,

rapu-kwa-ra ya oké uwe-gi. 41 Onye ọ bula nke gējide gi ije otù mile, so ya je mile abua. 42 Nye onye nāriọ gi, aḅakuta-kwa-la ya azú, bú onye nāchọ ka i binye ya ihe.

43 Unu nuru na ekwuru, si, Hu madu-ibe-gi n'anya, kpọ kwa onye-iro-gi asi: 44 ma Mu onwem si unu, Nāhunu ndi-iro-unu n'anya, nēkpe kwa ekpere nye ndi nēsobu unu; 45 ka unu we buru umu nke Nna-unu Nke bi n'elu-igwe: n'ihì na Ọ nēme ka anyanwu-Ya nāwakwasi ajọ madu na ezi madu, Ọ nēme kwa ka miri zokwasi ndi ezi omume na ndi ajọ omume. 46 N'ihì na unu nwere ugwo-ọlu gini, ma ọ buru na unu huru ndi ahu n'anya, bú ndi nāhu unu n'anya? ọbuná ndi-ona-utu, hà adigh-eme otù ihe ahu? 47 Ọ buru kwa na unu nēkele nánì umu-nne-unu, gini ka unu nēme kari ndi ọzọ? ọbuná ndi mba ọzọ, hà adigh-eme otù ihe ahu? 48 Ya mere unu onwe-unu gēzu oké, dika Nna-unu nke elu-igwe 6 zuru oké. 1 Lezieni anya ka unu ghara ime ezi omume-unu n'iru madu, ka ha we kiri unu: ma unu emegh otù a unu enwegh ugwo-ọlu n'ebe Nna-unu Nke bi n'elu-igwe nọ.

2 Ya mere, mḅe ọ bula i nālu ọlu ebere, afùla opi n'iru gi, ọbuná dika ndi-iru-abua nēme n'ulo-nzukọ-unu na n'uzọ-unu, ka ha we nara otuto n'aka madu. N'ezie asim unu, Ha nēnwezu ugwo-ọlu-ha. 3 Ma mḅe i nālu ọlu ebere, ka aka-ekpe-gi ghara ima ihe aka-nri-gi nēme: 4 ka ọlu ebere gi we di na nzuzo: Nna-gi Nke nāhu ihe na nzuzo gēnyeghachi kwa gi.

5 Mḅe ọ bula unu nēkpe kwa ekpere, unu agagh-adi ka ndi-iru-abua ahu: n'ihì na ọ nātọ ha utọ iguzo n'ulo-nzukọ-unu na nkuku amá-unu ikpe ekpere, ka ha we were onwe-ha gosi madu. N'ezie asim unu, Ha nēnwezu ugwo-ọlu-ha. 6 Ma gi onwe-gi, mḅe ọ bula i nēkpe ekpere, bá n'ime-ulo ntà gi, mḅe i mechisi-kwa-ra uzọ-gi, kpere Nna-gi Nke di na nzuzo, Nna-gi Nke nāhu ihe na nzuzo gēnyeghachi kwa gi. 7 Ma mḅe unu nēkpe ekpere, unu ekwula okwu-nkwukwasi efù, dika ndi mba ọzọ nēme: n'ihì na ha nēchè na agānu olu-ha n'otutu okwu ha nēkwu. 8 Ya mere, unu eyila ha: n'ihì na Nna-unu matara

ihe nile di unu nkpa, mḅe unu akāriogh Ya. 9 Ya mere, kpenu ekpere otù a: Nna-ayi Nke bi n'elu-igwe, Ka edo aha-Gi nsọ. 10 Ka ala-eze-Gi bia. Ka eme ihe I nāchọ, dika esi eme ya n'elu-igwe, ka eme kwa otù ahu n'uwa. 11 Nye ayi nri ta nke gēzuru ayi n'ubochi ta. 12 Baghara kwa ayi ugwo nile ayi ji, dika ayi onwe-ayi bagharawo-kwa-ra ndi ji ayi ugwo. 13 Ewebála ayi nime onwunwa, kama dọputa ayi n'aka ajọ onye ahu. 14 N'ihì na ọ buru na unu aḅaghara madu ndahie nile ha, Nna-unu gāḅaghara kwa unu. 15 Ma ọ buru na unu aḅagharagh madu ndahie nile ha, Nna-unu agagh-aḅaghara unu ndahie-unu.

16 Ọzọ, mḅe ọ bula unu nēbu ọnu, unu aghọla ndi nāḅaru iru, dika ndi-iru-abua: n'ihì na ha nēmebi iru-ha, ka ha were onwe-ha gosi madu na ha nēbu ọnu. N'ezie asim unu, Ha nēnwezu ugwo-ọlu-ha. 17 Ma gi onwe-gi, mḅe i nēbu ọnu, were manu te n'isi-gi, sa kwa iru-gi; 18 ka i ghara igosi madu onwe-gi na i nēbu ọnu, kama gosi Nna-gi Nke di na nzuzo: Nna-gi, Nke nāhu ihe na nzuzo, gēnyeghachi kwa gi.

19 Unu akpadola ákù n'uwa nye onwe-unu, ebe nla na nchala nērichapu, ebe ndi-ori nēgwupù kwa nēzu kwa ori: 20 kama kpadonu ákù n'elu-igwe nye onwe-unu, ebe nla ma-ọbu nchala nādigh-erichapu, ebe ndi-ori nādigh-egwupù kwa, ha adigh-ezu kwa ori: 21 n'ihì na ebe ákù-gi di, n'ebe ahu ka obi-gi gādi kwa. 22 Oriọna nke aru bu anya: ya mere ọ buru na anya-gi ele otù ebe, aru-gi dum gējuputa n'ihè. 23 Ma ọ buru na anya-gi jọrọ njọ, aru-gi dum gējuputa n'ọchichiri. Ya mere, ọ buru na ihè nke di nime gi bu ọchichiri, le ka ọchichiri ahu si di oké ibù! 24 Ọ digh onye ọ bula puru ibu orù nke nna abua: n'ihì na ọ gākpọ otù onye nime ha asi, hu ibe-ya n'anya; ma ọ bugh otù a o gējide otù, lella ibe-ya anya. Unu apugh ibu orù Chineke na ákù. 25 N'ihì nka ka M'ji si unu, Unu echēbula onwe-unu nye ndu-unu, ihe unu gēri, ma-ọbu ihe unu gānu; echēbu-kwa-la onwe-unu nye aru-unu, ihe unu gēyi. Ọ bugh ndu kariri ihe eji azú ya, ọ bugh kwa aru kariri uwe-oyiyi-ya? 26 Lenu anu-ufe nke elu-igwe, na ha adigh-agma nkpuru, ha adigh-ewè kwa ihe-ubi, ha adigh-

ekpokota kwa ihe ba n'oba; ma Nna-unu nke elu-igwe nāzū ha. Unu onwe-unu abugh ihe oké onu-ahia kari ha? 27 Ma onye n'etiti unu puru itukwasi otú cubit n'ogologo-ya site n'ichebu onwe-ya? 28 Gini mere unu nēchebu kwa onwe-unu nye uwe-oyiyi? Ribanu urodi nke ubi áma, otú ha nētó etó; ha adobugh onwe-ha n'olu, ha atugh kwa ogho: 29 ma asim unu, na obuná Solomon n'ebube-ya nile, ebokwasigh ya ákwá dika otú nime ndia. 30 Ma o buru na Chineke eyikwasi ahiahia nke ubi uwe otú a, nke di ta, echi atubá ya n'ite oku, O gagh-eyikwasi kari unu uwe nke-uku, unu ndi okwukwe ntá? 31 Ya mere, unu echebula onwe-unu, si, Gini ka ayi gēri? ma-obu, Gini ka ayi gānu? ma-obu, Gini ka agēji bokwasi ayi? 32 N'ihhi na ihe ndia nile ka ndi mba ozọ nāchọ; n'ihhi na Nna-unu nke elu-igwe nāmata na ihe ndia nile di unu nkpa. 33 Ma burumu uzọ chọ ala-eze-Ya, na ezi omume-Ya; agātukwasi-kwa-ra unu ihe ndia nile. 34 Ya mere, unu echebula onwe-unu nye echi: n'ihhi na echi gēcheburu onwe-ya. Ihe ojọ nke ubochi ta ezuworo ya.

7 1 Unu ekpela ikpé, ka aghara ikpe unu ikpé. 2 N'ihhi na ikpé unu ji kpe ka agēji kpe unu: o bu kwa ihe unu ji tū ihe ka agēji tūru unu. 3 Ma gini mere i ji le irighiri ahiahia nke di n'anya nwa-nna-gi, ma i tugharigh uche na ntuhie nke di n'anya nke gi? 4 Ma-obu i gēsi aña si nwa-nna-gi, Kwe ka m'tupu irighiri ahiahia ahu n'anya-gi: ma le, ntuhie ahu di n'anya nke gi? 5 Onye-iru-abua, buru uzọ tupu ntuhie ahu n'anya nke gi; mbe ahu ka i gēlegide anya itupu irighiri ahiahia ahu n'anya nwa-nna-gi.

6 Unu enyela nkita ihe di nsọ, unu atuda-kwa-la pearl-unu n'iru ezi, ka ha ghara izokwasi ha n'ukwu-ha ma elegh anya, we chigharia, doka unu.

7 Rionu, agēnye kwa unu; chonu, unu gāchota kwa; kuanu, agēmeghe-kwa-ra unu. 8 N'ihhi na onye o bula nke nāriọ nāriota; onye nāchọ kwa nāchota; onye nāku kwa ka agēmeghere. 9 Ma-obu ole madu di n'etiti unu, onye, ma o buru na nwa-ya gāriọ ya obe achicha, gēnye ya nkume; 10 ma-obu asi na o gāriọ azú, gēnye ya agwọ? 11 Ya mere, o buru na

unu onwe-unu, o bu ezie na unu jorọ njọ, ma umu nāmata inye umu-unu ezi onyinye, Nnà-unu Nke bi n'elu-igwe gēsi aña ghara iwere kari ezi ihe nke-uku nye ndi nāriọ Ya? 12 Ya mere ihe nile, ka ha ra, bú nke unu nāchọ ka madu nēme unu, nēme-kwa-nu madu otú a, unu onwe-unu: n'ihhi na nka bu iwu na ndi-amuma Chineke.

13 Sinu n'onu-uzọ di warara bá: n'ihhi na obosara ka onu-uzọ ahu di, mbara ka uzọ ahu di kwa, nke nēdubá n'ila-n'iyi, otutu ka ha di kwa, bú ndi nēsi na ya nābá. 14 N'ihhi na warara ka onu-uzọ ahu di, nkpagide ka uzọ ahu di kwa, nke nēdubá na ndu, ole-na-ole ka ha di kwa, bú ndi nāchota ya.

15 Nēzenu ndi-amuma ugha, ndi nābiakute unu n'ihe-oyiyi aturu, ma n'ime ha bu agu nāpunara aturu. 16 Unu gēsite na nkpuru-ha mazu ha. Madu nēkpokopotankpuru-vinen'ogwu, ma-obu fig n'uké? 17 Otú a ezi osisi o bula nāmi nkpuru oma; ma osisi nābagh n'ihe nāmi ajọ nkpuru. 18 Fzi osisi apugh imi ajọ nkpuru, osisi nābagh n'ihe apugh kwa imi nkpuru oma. 19 Anēbutu osisi o bula nke nāmigh nkpuru oma, tubá kwa ya nime oku. 20 Ya mere unu gēsite na nkpuru-ha mazu ha. 21 O bugh onye o bula nke nāsīm, Onye-nwe-ayi, Onye-nwe-ayi, gābá n'ala eze elu-igwe; kama o bu onye nēme ihe Nnam Nke bi n'elu-igwe nāchọ. 22 Otutu madu gāsīm n'ubochi ahu, Onye-nwe-ayi, Onye-nwe-ayi, ayi ejigh aha-Gi bu amuma, ayi ejigh kwa aha-Gi chupu ndi-mọ ojọ, ayi ejigh kwa aha-Gi lu otutu olu di ike? 23 Ma mbe ahu ka M'gēkwuputara ha, si, O digh mbe o bula M'mara unu: si n'ebe M'no pua, unu ndi nālu olu nēmebi iwu. 24 Ya mere onye o bula nke nānu okwum ndia, nēme kwa ha, agēji ya tuyere nwoke nwere uche, onye wuru ulo-ya n'elu oké nkume: 25 miri we zo, osimiri ru kwa, ifufe fe kwa, we makwasi ulo ahu; ma o dagh: n'ihhi na atorọ ntọ-ala-ya n'elu oké nkume ahu. 26 Ma onye o bula nke nānu okwum ndia, ma o digh-eme ha, agēji ya tuyere nwoke nke bu onye-nzuzu, onye wuru ulo-ya n'elu ájá: 27 miri we zo, osimiri ru kwa, ifufe fe kwa, we tikwasi ulo ahu; o we da: odida-ya di kwa uku.

28 O rue, m̀be Jisus kwublrì okwu ndia, ibobo ozizi-Ya nwuru igwè madu nile n'aru: 29, n'ihì na O nēzì ha ihe dika Q nwere ike q bugh kwa dika ndi-ode-akwukwò-ha.

8 1 Ma ka O siri n'ugwu ahu ridata, 8 oké igwè madu soro Ya. 2 Ma le, onye-ekpenta biakutere Ya. nākpò isi ala nye Ya, si, Onye-nwe-ayi, q buru na I nāchò, I puru ime ka m'di qcha. 3 Q we setipu aka-Ya, metu ya, si, Anamachò; ka eme ka i di qcha. Ngwa ngwa ewe me ka q di qcha n'ekpenta-ya. 4 Jisus we si ya, Lezi anya ka i ghara igwa onye q bula okwu; ma laba, were onwe-gi gosi onye-nchu-aja, che kwa n'iru Chineke onyinye ahu Moses nyere n'iwu, ka q buru ha àmà.

5 M̀be Q batara na Kapanaum, otù qchi-agma nāchi qgu ndi-agma ise biakutere Ya, nāriq Ya, 6 si, Onye-nwe-ayi, onye nējerem ozi tòbqòq n'ulom, akuku-arua-ya nwuru anwu, anēmekpa ya aru gabiga okè. 7 Q we si ya, Mu onwem gābia me ka aru di ya ike. 8 Ma qchi-agma ahu nāchi qgu ndi-agma ise zara, si, Onye-nwe-ayi, erughm ka I ba n'okpuru ulom: kama were nānì okwu-ònu kwue, agēme kwa ka aru onye nējerem ozi di ike. 9 N'ihì na mu onwem bu kwa onye nò n'okpuru ike, nēnwe ndi-agma n'okpuru mu onwem: m'we si onye a, Ga, q ga; m'si kwa onye qzò, Bia, q bia; m'si kwa orùm, Me nka, q me ya. 10 Ma m̀be Jisus nuru nka, o juru Ya anya, Q we si ndi nēso n'azu, N'ezie asim unu, Q digh m̀be M'huru oké okwukwe di otù a n'aru onyc q bula n'Israel. 11 Ma asim unu, na qtutu madu gēsi n'Qwuwa-anyanwu na Qdida-anyanwu bia, so kwa Abraham, na Aisak, na Jakob, nānqdu n'ala-eze elu-igwe: 12 ma agāchupu umu ala-eze ahu bà n'qchichiri nke èzì: n'ebe ahu ka ikwa-ákwá na ita-ikekere-ezé ahu gādi. 13 Jisus we si qchi-agma ahu nāchi qgu ndi-agma ise, Laba; dika i kwere, ka emere gi. Ewe me ka aru onye nējere ya ozi di ike n'oge hour ahu.

14 M̀be Jisus batasiri n'ulo Pita, Q we hu nne nwunye-ya ka q tòbqòq n'aru-òku. 15 Q we metu aka-ya, aru-òku ahu we rapu ya; q we bilie, nēje-kwa-ra Ya ozi. 16 Ma m̀be o ruru anyasi, ha kutara Ya qtutu madu ndi m̀q qjò ji: Q we were

okwu-ònu chupu ndi-m̀q ahu, me kwa ndi nile aru nādigh nma ka aru-ha di ike: 17 ka okwu ekwuru site n'ònu Aisaia onye-amuma we mezu, si, Ya onwe-ya nara nriaria nile ayi, būru kwa qria nile ayi.

18 Ma m̀be Jisus huru na qtutu igwè madu di Ya buruburu, O kwuru ka ha gabiga n'ofè qzò. 19 Otù ode-akwukwò we biakute Ya, si Ya, Onye-ozizi, m'gēso Gi ebe q bula I nēje. 20 Jisus we si ya, Nkita-qhia nwere qnu ha nēdina, anu-ufe nke elu-igwe nwe-kwa-ra ebe ha nāraru ura; ma Nwa nke madu enwegh ebe itòbqò isi-Ya. 21 Onye qzò n'etiti ndi nēso uzò-Ya we si Ya, Onye-nwe-ayi, kwe ka m'buru uzò je lie nnam. 22 Ma Jisus si ya, Som; rapu kwa ndi nwuru anwu ka ha lie ndi nke ha ndi nwuru anwu.

23 M̀be Q batara n'ubò, ndi nēso uzò-Ya we so Ya. 24 Ma le, oké ajò ifufe febe n'oké osimiri, ya mere ebili-miri nēkpuchi ubò-ha: ma Ya onwe-ya nāraru ura. 25 Ha we biakute Ya, kpote Ya, si, Onye-nwe-ayi, zoputa ayi; ayi nāla n'iyi. 26 Q we si ha, Gini mere unu nātu ujò, unu ndi okwukwe ntà? M̀be ahu O biliri, bara ifufe na oké osimiri ahu nba; oké ndaju we di. 27 Ibobo we nwua ndi ahu n'aru, ha si, Àha madu giri ka Onye a bu, na qbuná ifufe na oké osimiri nāna Ya nti?

28 M̀be Q gabigasiri n'ofè qzò n'ala ndi Gadara, ndikom abua ndi m̀q qjò ji wc zute Ya, ndi nēsi n'ebe anēlì ozu puta, ndi anya-ha di oké egwu, ya mere q digh onye q bula nwerè ike igabiga uzò ahu. 29 Ma le, ha tiri nkpu, si, Gini ka ayi na Gi nwekòq, Gi Qkpara Chineke? I biara ebe a imekpa ayi aru m̀be oge-ayi akērugh? 30 Ma igwè nke qtutu czi di n'ebe di anya n'ebe ha nò, nāta nri. 31 Ndi-m̀q qjò ahu we riq Ya, si, Q buru na I chupuru ayi, ziga ayi nime igwè czi ahu. 32 Q we si ha, Labanu. Ha we puta, je ba n'igwè ezi ahu: ma le, igwè ezi ahu nile nudara n'ebe ahu di nkputankpu dabà n'oké osimiri, nwua nime miri. 33 Ndi nāzù ha we balaga, we je ba n'obodo ahu, kòsa ihe nile, ya na ihe mere ndi ahu ndi-m̀q qjò ii. 34 Ma le, obodo ahu nile putara izute Jisus: ma m̀be ha huru Ya, ha riqòq Ya ka Q pua n'ókè-ala-ha.

9 1 **Q** we ba nime ubo, gabiga n'ofe ozq, bia n'obodo nke aka Ya. 2 Ma le, ha butere Ya onye akuku-aruyawwuru anwu, toborq n'ihe-ndina: mbe Jisus huru okwukwe-ha **Q** si onye ahu akuku-aruyawwuru anwu, Nwa, nwe obi-ike; anabaghara gi nmehie-gi nile. 3 Ma le, ufodu n'eriti ndi-ode-akwukwo kwuru nime onwe-ha, si, Nwoke a nekwulu Chineke. 4 Ma Jisus, ebe o mara ihe nile di ha n'obi, **Q** si, Gini mere unu neche ajo ihe n'obi-unu? 5 N'ih na, ole nke ka nfe, isi, Anabaghara gi nmehie-gi nile; ma-ebu isi, Bilie, jeghari kwa? 6 Ma ka unu we mata na Nwa nke madu nwere ike n'elu uwa ibaghara nmehie (mbe ahu **Q** siri onye ahu ukwu-ya nwuru anwu), Bilie, chiri ihe-ndina-gi, la n'ulo-gi. 7 **Q** we bilie, la n'ulo-ya. 8 Ma mbe igwe madu nile huru ya, ha turu egwu, we nye Chineke otuto, Onye nyere madu ike di otu a.

9 Mbe Jisus nesi n'ebe ahu naga, **Q** huru otu nwoke, anakpo Matiu, ka o noduru n'ulo-utu: **Q** si ya, Som. **Q** we bilie, so Ya.

10 O rue, mbe **Q** noduru na nri n'ulo-ya, le, otutu ndi-ona-utu na ndi-nmehie biara so Jisus na ndi neso uzq-Ya nodu na nri. 11 Mbe ndi-Farisi huru ya, ha we si ndi neso uzq-Ya, N'ih gini ka Onye-ozizi-unu neso ndi-ona-utu na ndi-nmehie ndia eri ihe? 12 Ma mbe **Q** nuru ya, **Q** si, Nkpa dibia akpagh ndi di ike, kama o nakpa ndi aru nadigh nma. 13 Ma ganu muta ihe okwu a bu, Anamachq ebere, o bugh aja: n'ih na abiaghm ikpo ndi ezi omume, kama o bu ndi-nmehie.

14 Mbe ahu ndi neso uzq Jon biakutere Ya, si, N'ih gini ka ayi onwe-ayi na ndi-Farisi nebu onu otutu mbe, ma ndi neso uzq-Gi adigh-ebu onu? 15 Jisus we si ha, Umu-ndikom nke ulo analu nwunye qhu, o gabu na ha puru iru uju ka oge ahu ra, bu mbe ha na Onye nalu nwunye qhu nanq? ma ubochi gabia, mbe aganapu ha Onye nalu nwunye qhu, mbe ahu ka ha gebu kwa onu. 16 **Q** digh kwa onye o bula newere iberibe akwa qbuqa qhu tukwasi n'uwe ochie; n'ih na nke kwesiri imechi ya nadokapu ihe n'aru uwe ahu, ndoka jokariri njo aputa. 17 Ha adigh-abaye

kwa manya-vine qhu na karama-akpukpo ochie: eme otu a, karama-akpukpo ahu abawa, manya-vine ahu we wusi, karama-akpukpo ahu ala kwa n'iyi: ma ha nabaye manya-vine qhu na karama-akpukpo qhu, anedebc ha abua nke-oma.

18 Mbe **Q** nagma ha okwu ndia, le, otu onye-isi biara, we kpo isi ala nye Ya, si, Nwam nwayi anwuruwo qbuna ubu a: otu o di, bia bikwasi ya aka-Gi, na o gadi ndu. 19 Jisus we bilie, so ya je, ndi neso uzq-Ya so-kwa-ra. 20 Ma le, otu nwayi, nke nwere oruru-qbara arq iri na abua, biara n'azu Ya, we metu onu-onu uwe-Ya aka: 21 n'ih na o nasi n'onwe-ya, **Q** buru na emetum nani uwe-Ya aka, agazopotam. 22 Ma Jisus chighariri, we hu ya, si, Nwam nwayi, nwe obi-ike; okwukwe-gi azopotawo gi. Ewe site n'oge hour ahu zoputa nwayi ahu. 23 Mbe Jisus biara n'ulo onye-isi ahu, hu ndi-okwa-aja, na igwe madu ka ha natu uzu, 24 **Q** si, Wezuganu onwe-unu; n'ih na nwa-aboghq nta ahu anwugh anwu, kama o nararu ura. Ha we chia Ya ochi. 25 Ma mbe achupuru igwe madu ahu, **Q** ba nime, jide ya n'aka; nwa-aboghq nta ahu we bilie. 26 Ude a we pua gazue n'ala ahu dum.

27 Mbe Jisus nesi n'ebe ahu naga, ndi-isi abua we so Ya, neta nkpu, si, Mere ayi ebere, Nwa Devid. 28 Ma mbe **Q** batasiri n'ulo, ndi-isi ahu biakutere Ya: Jisus we si ha, Unu kwere na apurum ime ihe a? Ha si Ya, E, Onye-nwe-ayi. 29 Mbe ahu **Q** meturu anya-ha aka, si, Dika okwukwe-unu si di ka emere unu. 30 Ewe saghe anya-ha. Jisus we do ha aka na nti nke-uku, si, Lezieni anya ka onye o bula ghara ima ya. 31 Ma ha puru, hasa ude-Ya n'ala ahu dum.

32 Mbe ha napu, le, ekutara Ya onye-obi nke mo qjo ji. 33 Mbe achupusiri mo qjo ahu, onye-obi ahu we kwue okwu: ibobo we nwua igwe madu nile n'aru, ha si, **Q** digh mbe o bula egosiri ya otu a n'Israel. 34 Ma ndi-Farisi nasi, N'ike onye-isi ndi-mo qjo ka **Q** nachupu ndi-mo qjo.

35 Jisus we nejeghari n'obodo na obodo nta ha nile, nezi ihe n'ulo-nzukq nile ha, nekwusa kwa ozi qma nke ala-

eze ahu, nāgwọ kwa ọria nile di iche iche na nriaria nile di iche iche. 36 Ma mbe Ọ huru igwẹ madu nile, Ọ nwere ọmiko n'aru ha, n'ihl na anēsobu ha, nāchusa kwa ha, dika aturu nēnwegh onye nāzū ha. 37 Mbe ahu Ọ si ndi nēso uzọ-Ya, Owuwe-ihe-ubi riri nne n'ezie, ma ndi-ọlu di ole-na-ole. 38 Ya mere, nāriọnu Onye-nwe owuwe-ihe-ubi ahu, ka Ọ zipu ndi-ọlu bā n'owuwe-ihe-ubi-
10 Ya. 1 Ọ we kpọ ndikom iri na abua ahu ndi nēso uzọ-Ya ka ha biakute Ya, Ọ nye ha ike n'ebe ndi-mọ nādigh ọcha nọ, ichupu ha, na igwọ ọria nile di iche iche na nriaria nile di iche iche.

2 Ma aha ndi-ozl iri na abua ahu bu ndia: Onye mbu, Saimon, onye anākpọ Pita, na Andru nwa-nne-ya; na Jemes nwa Zebedi, na Jon nwa-nne-ya; 3 Filip, na Batolomiu; Tomas, na Matiu onye-ọna-utu; Jemes nwa Alfios, na Tadios; 4 Saimon Kananios, na Judas Iskariot, onye ra-kwa-ra Ya nye. 5 Ndikom iri na abua ahu ka Jisus zipuru, Ọ we nye ha iwu, si,

Unu ejela n'uzọ ndi mba ọzọ, unu abā-kwa-la n'obodo ndi Sameria: 6 kama jekurunu aturu furu efu nke ulo Israel. 7 Mbe unu nāga, nēkwusanu, si, Ala-cze elu-igwe di nso. 8 Menu ndi aru-ha nādigh ike ka aru di ha ike, menu ndi nwuru anwu ka ha si n'ọnwu bilie, menu ndi-ekpenta ka ha di ọcha, chupunu ndi-mọ ọjọ: n'efu ka unu natara, nyenu n'efu. 9 Unu anatala ọla-edo, ma-ọbu ọla-ọcha, ma-ọbu ọla itiyē n'ihe-ọkiké-unu; 10 unu anatala ākpā iwere ga ije-unu, ma-ọbu uwe-ime abua, ma-ọbu akpukpọ-ukwu, ma-ọbu nkpa-n'aka: n'ihl na onye-ọlu kwesiri ihe eji azū ya. 11 Ma obodo ọ bula ma-ọbu obodo ntā ọ bula unu gābā nime ya, chọputanu onye kwesiri nime ya; nọgidenu n'ebe ahu rue mbe unu putara. 12 Mbe unu nābā n'ulo ahu, kelenu ya. 13 Ọ buru kwa na ulo ahu kwesiri, ka udo-unu biakwasi ya: ma ọ buru na ọ kwesigh, ka udo-unu laghachikute unu ọzọ. 14 Ma onye ọ bula nke nānaragh unu nke-oma, nke nānugh kwa okwu nile unu, mbe unu nāpu n'ulo ahu ma-ọbu n'obodo ahu, tichapu ájá ukwu-unu. 15 N'ezie asim unu, Ala Sọdọm na Gọmọra

gānagide okwu n'ubochi ikpé kari obodo ahu.

16 Le, Mu onwem nēzipu unu dika aturu n'etiti agu: ya mere, burunu ndi nwere uche dika agwọ, ndi nādigh kwa aghughọ dika nduru. 17 Ma nēzenu madu: N'ihl na ha gārara unu nye n'aka nnọkọ-ikpé di iche iche, n'ulo-nzukọ nile ha ka ha gāpia kwa unu ihe; 18 e, n'iru ndi-isi na ndi-cze ka agēkuru kwa unu je n'ihim, iburu ha na ndi mba ọzọ āmā. 19 Ma mbe ọ bula ha gārara unu nye, unu echebula onwe-unu otū unu gēkwu ma-ọbu okwu unu gēkwu: n'ihl na agēnye unu n'oge hour ahu okwu unu gēkwu. 20 N'ihl na ọ bugh unu onwe-unu nēkwu, kama ọ bu Mọ nke Nna-unu Nke nēkwu nime unu. 21 Nwa-nne gārara kwa nwa-nne-ya nye n'ọnwu, nna gārara kwa nwa-ya nye: umu gēbili kwa megide ndi muru ha, me ka ha nwua anwu. 22 Madu nile gākpọ kwa unu asi n'ihl aham: ma onye were ntachi-obi nọgide rue ọgwugwu ihe nile, onye ahu ka agāzọputa. 23 Ma mbe ọ bula ha soburu unu n'obodo a, balaga n'obodo di iche: n'ihl na n'ezie asim unu, Unu agagh-agazū obodo nile nke Israel ma-ọli, rue mbe Nwa nke madu gābia.

24 Onye nēso uzọ onye-ozizl adigh-aka onye-ozizl-ya, orū adigh-aka kwa onye-nwe-ya. 25 O zuworo onye nēso uzọ onye-ozizl ka ọ di ka onye-ozizl-ya, na orū ahu ka ọ di ka onye-nwe-ya. Ọ buru na ha kpọrọ Nna-nwe-ulo Beelzebul, ha gēsi āna ghara ikpọ ndi ezl-na-ulo-Ya kari nke-uku? 26 Ya mere, unu atula egwu ha: n'ihl na ọ digh ihe ọ bula ekpuchiworu ekpuchi, nke anāgagh-ekpughe; ọ digh kwa ihe ezoro ezo, nke anāgagh-ama. 27 Okwu M'nāgwa unu n'ọchichiri, kwuenu ya n'ihē: ihe unu nānu kwa na nti, kwusanu ya n'elu ulo. 28 Unu atu-kwa-la egwu ndi nēbu aru, ma ha apugh ihu nkpuru-obi: kama nātunu egwu Onye ahu Nke puru ila nkpuru-obi na aru n'iyi n'ọku ala-mọ. 29 Adigh-ere egwele abua n'otū penny? ma otū nime ha agagh-adā n'ala ma Nna-unu ekwegh: 30 ma ọbunā agiri-isi nile nke isi-unu ka aguworo. 31 Ya mere, unu atula egwu; ọnu-ahia unu onwe-unu kariri nke

otutu egwele. 32 Ya mere, onye o bula nke gēkwuputam n'iru madu, ya ka Mu onwem gēkwuputa kwa n'iru Nnam Nke bi n'elu-igwe. 33 Ma onye o bula nke gāgōnarim n'iru madu, ya ka Mu onwem gāgōnari kwa n'iru Nnam Nke bi n'elu-igwe.

34 Unu echèla na abiararam itubà udó n'elu uwa: abiaghm itubà udó, kama o bu mma-agma. 35 N'ihì na abiararam ikewa nwoke megide nna-ya, na nwanwayi megide nne-ya, na nwunye nwa megide nne di-ya: 36 o bu kwa ndi èzì-na-ulo madu gābu ndi-iro-ya. 37 Onye nāhu nna-ya ma-ōbu nne-ya n'anya kari Mu adigh-ekwesim; onye nāhu kwa nwa-ya nwoke ma-ōbu nwa-ya nwayi n'anya kari Mu adigh-ekwesim. 38 Onye nānaragh kwa obe-ya sokwam n'azu, adigh-ekwesim. 39 Onye chotara ndu-ya gētufu ya; onye tufu-kwa-ra ndu-ya n'ihim gāchota ya.

40 Onye nānara unu nke-oma, o bu Mu ka o nānara nke-oma, onye nānara kwa Mu onwem nke-oma nānara Onye ziterem nke-oma. 41 Onye nānara onye-amuma nke-oma n'aha onye-amuma gānara ugwo-olu onye-amuma; onye nānara kwa onye ezi omume nke-oma n'aha onye ezi omume gānara ugwo-olu onye ezi omume. 42 Onye o bula nke gēkuru nānì iko miri oyi nye otù onye nime ndi ntà ndia nua n'aha onye nēso uzom, n'ezie asim unu, o gagh-etufu ugwo-olu-ya ma-qli.

11 I O rue, mbe Jisus nyebiri ndikom iri na abua ahu ndi nēso uzō-Ya iwu, O si n'ebe ahu pua izi ihe na ikwusa n'obodo nile ha.

2 Ma mbe Jōn nuru n'ulo-nkpōrō ọlu nile nke Kraist ahu, o ziga ozi site n'aka ndi nēso uzō-ya, 3 si Ya, Gì onwe-gi bu Onye nābia, ma-ōbu na ayi nēle anya onye di iche? 4 Jisus we za, si ha, Ganu, kōrō Jōn ihe nile unu nānu na nke unu nāhu: 5 ndi-ìsì nāhu uzō, ndi-ngwurō nēje ije, anēme ndi-ekpenta ka ha di ọcha, ndi nti chiri nānu ihe, anēme ndi nwuru anwu ka ha si n'ōnwu bilie, anēzì ndi-ōhēye ozi oma. 6 Ngōzi nādi-kwa-ra onye ahu, bú onye o bula nke nāgagh-ama n'ōnyà n'arum. 7 Ma mbe ndia nāla, Jisus malitere igwa igwè madu nile okwu bayere Jōn, si, O bu gini ka unu puru ie n'ohia ka unu kiri? àmì nkè

nēme nkpatu site n'ifufe? 8 Ma o bu gini ka unu puru ka unu hu? nwoke eyikwasiworo uwe di biali-biali? Le, ndi nēyi uwe di biali-biali nō n'ulo ndieze. 9 Ma gini mere unu ji pua? ihu onye-amuma? E, asim unu, onye kari kwa onye-amuma nke-uku. 10 Nwoke a bu onye edeworo ihe n'akwukwō nsō bayere ya, si,

Le, Mu onwem nēziga onye-ozim n'iru Gi,

Onye gēmezi uzō-Gi n'iru Gi.

11 N'ezie asim unu, N'etiti ndi ndinyom muru o digh onye biliworo nke ka Jōn Baptist uku: ma onye dikariri ntà n'ala-eze elu-igwe ka ya uku. 12 Site n'ubochi Jōn Baptist rue ubu a anēme kwa ala-eze elu-igwe ihe-ike, ndi nēme ihe-ike nāpunara ya. 13 N'ihì na ndi-amuma nile na iwu Chineke buru amuma rue ubochi Jōn. 14 O buru kwa na unu nāchō inara ya nke-oma, nwoke ahu bu Elaija, nke gaje ibia. 15 Onye nwere nti inu ihe, ya nu. 16 Ma M'gēji ọbọ a tuyere gini? O yiri umu-ntakiri ndi nānōdu n'oma-ahia, ndi nākpō ibe-ha òkù, 17 si, Ayi buru unu ọjà, ma unu etegh egwù; ayi kwara ákwá, ma unu etigh aka n'obi. 18 N'ihì na Jōn biara nērich ihe-oriri nānugh kwa ihe-ōnuu, ha we si, O nwere mō ọjọ. 19 Nwa nke madu biara nēri ihe-oriri nānu kwa ihe-ōnuu, ha we si, Le, onye-ori-nke-uku, na onye-oké-ōnu-manyà, eyi ndi-ona-utu na ndi-nmehie! Agu-kwa-ra amam-ihe n'onye ezi omume site n'olu-ya nile.

20 Mbe ahu ka O malitere ita obodo ahu uta, bú nke O lukariri ọlu-Ya di ike nime ha, n'ihì na ha echègharigh. 21 Ahuhu gādiri gi, Korazin; ahuhu gādiri gi, Betsaida; n'ihì na asi na alururi ọlu nile di ike na Taia na Saidon nke aluru nime unu, ha gēchèghariwori n'oge di anya gara aga n'ákwà-nkpe na ntụ. 22 Otú o di, asim unu, Taia na Saidon gānagide okwu n'ubochi ikpé, kari unu. 23 Gi onwe-gi kwa, Kapanau, agēweli gi rue elu-igwe? i gārìda rue Hedis: n'ihì na asi na alururi ọlu nile di ike na Sōdōm nke aluru nime gi, o gānōgidewori rue ta. 24 Otú o di, asim unu, na ala Sōdōm gānagide okwu n'ubochi ikpé kari gi.

25 N'oge ahu Jisus zara, si, Ekelem I,

Nna, Onye-nwe elu-igwe na uwa, na I zonariri ndi-amam-ihe na ndi nwere nghota ihe ndia, I were kwa ha kpughere umu ohu: 26 e, Nna, ekelem I na o di ezi nma otu a n'iru Gi. 27 Nnam rara ihe nile nyem n'aka: o digh kwa onye o bula mazuru Okpara ahu, ma-ough Nna-Ya; o digh kwa onye mazuru Nna ahu, ma-ough Okpara-Ya, na onye o bula Okpara nezube ikpuglie Ya nye ya. 28 Biakutenum, unu nile ndi nadohu onwe-unu n'olu, ndi ebowo-kwa-ra ibu di aru, Mu onwem geme kwa ka unu zuru ike. 29 Nyaranu yoke nkem n'olu-unu, muta-kwa-nu ihe n'onum; n'ih na abum Onye nwayo na Onye wedatara Onwe-ya ala n'obi: unu gahu kwa izu-ike nye nkuru-obi-unu. 30 N'ih na yoke nkem adigh-ebu nhu, ibum di kwa nfe.

12 1 N'oge ahu Jisus gara n'etiti ubi oka n'ubochi-izu-ike; ma agu nagu ndi neso uzọ-Ya, ha we malite igho oko oka, na ita ya. 2 Ma ndi-Farisi, mbe ha huru ya, ha si Ya, Le, ndi neso uzọ-Gi neme ihe nezigh ezi n'iwu ime n'ubochi-izu-ike. 3 Ma O siri ha, Unu agugh ihe Devid mere, mbe agu guru ya, na ndi soro ya; 4 otu o batara n'ulo Chineke, rie obe achicha aneche n'iru Chineke, nke nezigh ezi n'iwu ka o rie, ma-ogu ndi so ya, kama o bu nani ndin-chu-aja ka o ziri ezi? 5 Ma-ogu unu agugh n'iwu, na ndi-nchu-aja nemeru ubochi-izu-ike n'ulo uku Chineke n'ubochi-izu-ike, ma adigh-ata ha uta? 6 Ma asim unu, na Onye di uku kari ulo Chineke no n'ebe a. 7 Ma o buru na unu marari ihe okwu a bu, Anamacho ebere, o bugh aja, unu agagh-ekpebu ndi adigh-ata ha uta. 8 N'ih na Nwa nke madu bu Onye-nwe ubochi-izu-ike.

9 O we si n'ebe ahu pua, ba n'ulo-nzukha: 10 ma le, otu nwoke nke nwere aka kpownuru akpownu. Ha we jua Ya, si, O ziri ezi n'iwu ime ka aru madu di ike n'ubochi-izu-ike? ka ha we bo Ya ebubo. 11 Ma O siri ha, Ole madu gadi n'etiti unu, nke genwe otu aturu, ma o buru na aturu ahu adaba nime olulu n'ubochi-izu-ike, o gaghejide ya, dogoputa ya? 12 Ole kwa ka o ra, bu otu onu-ahia madu kariri nke aturu oké onu! Ya mere o ziri ezi n'iwu ime ihe oma n'ubochi-izu-ike. 13 Mbe

ahu O si nwoke ahu, Setipu aka-gi. O we setipu ya; ewe me ka aka-ya di nma, dika nke-ozo. 14 Ndi-Farisi we pua, ba izu imegide Ya, ka ha gesi la Ya n'iyi. 15 Ma ebe Jisus mara ya, O si n'ebe ahu wezuga Onwe-ya: otutu madu we so Ya; O we me ka aru di ha nile ike, 16 O we do ha aka na nti ka ha ghara ime ka O puta ihe: 17 ka okwu ekwuru site n'onu Aisaia onye-amuma we mezu, si,

18 Le, Onye nejerem ozi Onye M'roputara;

Onye M'huru n'anya, Onye ihe-Ya di nkuru-obim ezi nma:

M'gatakwasia Ya Mo nkem,

O gako-kwa-ra mba nile akuko ikpe.

19 O gagh-alu ogu, O gagh-etisi kwa nkpu ike;

O digh kwa onye o bula ganu olu-Ya n'ama.

20 O gagh-akpaji ami apiara apia,

O gagh-emenyu kwa ogbo-oriona nakwu anwuru-oku,

Rue mbe O gatupu ikpe-Ya rue na nmeri.

21 O bu kwa n'aha-Ya ka mba nile gatukwasia obi.

22 Mbe ahu ekutara Ya otu onye mo ogo ji, bu onye kpuru isi nke da-kwa-ra obi: O we me ka aru-ya di ike, ya mere onye-obi ahu kwuru okwu hu kwa uzọ.

23 Ibobo we nwua igwe madu ahu nile n'aru, ha we si, Nwoke a, O gabu nwa Devid? 24 Ma mbe ndi-Farisi nuru ya, ha si, Nwoke a adigh-achupu ndi-mo ogo, ma-ough n'ike Beelzebul onye-isi ndi-mo ogo ahu.

25 Ma ebe O matara ihe di ha n'obi O si ha, Ala-eze o bula nke kewara megide onwe-ya, aneme ya ka o toboru n'efu; obodo ma-ogu ezina-ulo o bula nke kewa-kwa-ra megide onwe-ya agagh-eguzo: 26 O buru kwa na Setan achupu Setan, o kewara megide onwe-ya; ala-eze-ya gesi kwa ana guzo? 27 O buru kwa na Mu onwem achupu ndi-mo ogo n'ike Beelzebul, n'ike onye ka umu-unu ndikom nachupu ha? n'ih nka ha gabu ndi-ikpe-unu. 28 Ma o buru na Mu onwem achupu ndi-mo ogo n'ike Mo nke Chineke, ya mere ala-eze Chineke ruru unu aru. 29 Ma-ogu madu gesi ana pu iba n'ulo onye di ike, na ipunara ya ihe-ya nile, ma o buru na o bugh uzọ ke onye ahu di ike abu? mbe ahu o

gāpunara kwa ya ihe di n'ulo-ya. 30 Onye nādigh n'akukum nēmegidem; onye nādigh-esokwam ikpokta ihe nāchusa achusa. 31 N'ihī nka ka M'ji si unu, Agābaghara madu nmehie na nkwulu ọ bula; ma agagh-abaghara nkwulu ekwulu Mọ Nsọ. 32 Ọzọ, onye ọ bula nke gēkwu okwu megide Nwa nke madu, agābaghara ya; ma onye ọ bula nke gēkwu megide Mọ Nsọ, agagh-abaghara ya, ọ bugh n'oge a, ọ bugh kwa n'oge nke gaje ibia. 33 Menu osisi ka ọ di nma, menu nkpuru-ya ka ọ di kwa nma; ma-ọbu menu osisi ka ọ buru osisi nābagh n'ihe, menu nkpuru-ya ka ọ buru kwa nkpuru nābagh n'ihe: n'ihī na amara osisi site na nkpuru-ya. 34 Umu nke aju-ala, unu gēsi aña pu ikwu ezi ihe, ebe unu bu ajọ madu? n'ihī na ọnu site n'ihe nkobi nwebigara okè nēkwu okwu. 35 Ezi madu nēsi n'ezi akū-ya atuputa ezi ihe: ajọ madu nēsi kwa n'ajọ akū-ya atuputa ajọ ihe. 36 Ma asim unu, na okwu ọ bula madu gēkwu nke nābagh n'ihe, ha gāza ajuju bayere ya n'ubochi ikpé. 37 N'ihī na agēsite n'okwu-ọnu-gi nile gu gi n'onye ezi omume, agēsite kwa n'okwu-ọnu-gi nile kpēgu gi.

38 Mbe ahu ufodu n'etiti ndi-ode-akwukwọ na ndi-Farisi zara Ya, si, Onye-ozizi, ayi nāchọ ihu ihe-iriba-ama site n'aka-Gi. 39 Ma Ọ zara, si ha, Ajọ ọbọ nke nākwa kwa iko nāchọ ihe-iriba-ama; agagh-enye kwa ya ihe-iriba-ama ma-ọbugh ihe-iriba-ama nke Jona onye-amuma: 40 n'ihī na dika Jona nọrọ ubochi atọ chihie na abali n'afọ oké anu miri; otú a Nwa nke madu gānọ n'obi nke ala ubochi atọ chihie na abali. 41 Ndikom Nineve gēso ọbọ a bilie n'ikpé ahu, ha gāma kwa ya ikpé: n'ihī na ha chēghariri na nkwusa nke Jona; ma le, Onye ka Jona nọ n'ebe a. 42 Agēme ka eze-nwayi nke Ndida so ọbọ a bilie n'ikpé ahu, ọ gāma kwa ya ikpé: n'ihī na o siri n'ebe uwa sọruru bia inu amam-ihe Solomon; ma le, Onye ka Solomon nọ n'ebe a. 43 Ma mbe ọ bula mọ nādigh ọcha siri n'aru madu pua, ọ nāgabiga n'ebe miri nādigh, nāchọ izu-ike, ma ọ digh-achọta ya. 44 Mbe ahu ọ si, M'gālaghachi n'ulom ebe m'siri puta; mbe ọ biara, ọ we hu ya ka ọ tọbọrọ n'efu, azachasia ya, dozisia ya.

45 Mbe ahu ọ ga, chiri mọ-ibe-ya aha nke jọkari ya onwe-ya nọ tiyere onwe-ya, ha we bà biri n'ebe ahu: ọnọdu ikpeazu nke madu ahu bia jọkari nke-mbu. Otú a ka ọ gādi-kwa-ra ajọ ọbọ a.

46 Mbe Ọ nọ nāgwa igwè madu nile okwu, le, nne-Ya na umu-nne-Ya guzoro n'ezí, nāchọ igwa Ya okwu. 47 Otú onye we si Ya, Le, nne-Gi na umu-nne-Gi nēguzo n'ezí, nāchọ igwa Gi okwu. 48 Ma Ọ zara, si onye gwara Ya, Onye bu nnem? ọle ndi bu kwa umu-nnem? 49 Ọ we setipu aka-Ya n'ebe ndi nēso uzọ-Ya nọ, si, Le, nnem na umu-nnem! 50 N'ihī na onye ọ bula nke gēme ihe Nnam Nke bi n'elu-igwe nāchọ, onye ahu bu nwa-nnem nwoke, na nwa-nnem nwayi, na nnem.

13 1 N'ubochi ahu Jisus puru n'ulo, we nọdu n'usọ oké osimiri. 2 Oké igwè madu we zukọ n'ebe Ọ nọ, ya mere Ọ batara n'ubọ, nọdu ala; igwè madu ahu nile guzo-kwa-ra n'otú. 3 Ọ we gwa ha ọtutu okwu n'ilu di iche iche, si, Le, ọgha-nkpuru puru ka ọ gha nkpuru; 4 mbe ọ nāgha, ufodu we da n'akuku uzọ, anu-ufe we bia tūturie ha: 5 nkpuru ọzọ we da n'ebe nkume, ebe ha nēnwegh ájá ri nne: ngwa ngwa ha we púlite, n'ihī na ha enwegh ájá di omimi: 6 ma mbe anyanwu wara, ha chanwua; ha we kpónwua, n'ihī na ha enwegh nkporogwu. 7 Nkpuru ọzọ we da n'elu ogwu; ogwu ahu we tolite, kpaue ha. 8 Nkpuru ọzọ we da n'ala di nma, ha we nāmi nkpuru, otú ọgu ise, ọzọ ọgu atọ, ọzọ orú na iri. 9 Onye nwere nti, ya nu.

10 Ndi nēso uzọ-Ya we biakute Ya, si Ya, N'ihī gini ka I nāgwa ha okwu n'ilu? 11 Ọ we za, si ha, Ọ bu unu ka enyeworo imara ihe-omimi ala-eze elu-igwe, ma enyegh ndi ahu. 12 N'ihī na onye ọ bula nke nwere, onye ahu ka agēnye, ọ gēnwebiga kwa oké: ma onye ọ bula nke nēnwegh, ọbuná ihe ọ nwere ka agānapu ya. 13 N'ihī nka ka M'nāgwa ha okwu n'ilu; n'ihī na ha adigh-ahu n'ọhuhu, ha adigh-anu kwa n'ọnunu, ha adigh-anuta kwa. 14 Ma anēmezuru ha amuma nke Aisaia, nke si,

N'ọnunu unu gānu, ma unu agagh-anuta ma-ọli;

N'ọhuhu unu gāhu kwa, ma unu agagh-ahuta ma-ọli:

15 N'ihì na obi ndi nka mara abuba,
Nti-ha kpochi-kwa-ra,
Ha kpuchi-kwa-ra anya-ha;
Ka ha ghara iwere anya-ha hu uzọ
ma elegh anya,
Ghara kwa iwere nti-ha nu ihe,
Ghara kwa iwere obi-ha ghọta,
Ghara kwa ichighari,
Ka M'ghara kwa ime ka aru di ha
ike.

16 Ma ngozi nādiri anya-unu, n'ihì na
ha nāhu uzọ; na nti-unu, n'ihì na ha
nānu ihe. 17 N'ihì na n'ezie asim unu,
na agu guru otutu ndi-amuma na ndi ezi
omume ihu ihe unu nāhu, ma ha ahugh
ha; na inu ihe unu nānu, ma ha anugh
ha. 18 Ya mere, unu onwe-unu nu ilu
nke ogha-nkpuru ahu. 19 Mbe onye ọ
bula nuru okwu ala-eze elu-igwe, ma ọ
ghotagh ya, ajoy onye ahu abia, punara
ihe aghaworo n'obi-ya. Onye a bu nke
aghara n'akuku uzọ. 20 Onye agha-
kwa-ra n'ebe nkume ahu, madu a bu
onye nānu okwu ahu, ngwa ngwa ọ were
onū jide ya; 21 ma ọ nwegh nkporgwu
nime onwe-ya, kama ọ nānọ nwa oge;
ma mbe nkpaḅu ma-ḅu nsoḅu putara
n'ihì okwu ahu, ngwa ngwa ọ ma n'onyā.
22 Onye agha-kwa-ra n'etiti ogwu ahu,
madu a bu onye nānu okwu ahu; ma
ncheḅu nke oge a na ahughọ nke akū
nākpāḅu okwu ahu, ọ we ghọ ihe nāmigh
nkpuru. 23 Onye agha-kwa-ra n'ala
ahu di nma, madu a bu onye nānu okwu
ahu, we ghọta ya; onye nāmi nkpuru
n'ezie, miputa, otū ọgu ise, ọzọ ọgu
atọ, ọzọ orū na iri.

24 Ọ were ilu ọzọ che n'iru ha, si,
Ejiri ala-eze elu-igwe tuyere madu mbe
ọ ghara nkpuru ọma n'ubi-ya: 25 ma
mbe madu nāraru ura, onye-iro-ya biara
we gha kwa ata n'etiti ọka, we la. 26 Ma
mbe npute puru, we mia nkpuru, mbe
ahu ata ahu puta-kwa-ra ihē. 27 Ndi-
orū nna-nwe-ulo ahu we biakute ya, si
ya, Onye-nwe-ayi, i ghagh nkpuru ọma
n'ubi-gi? ọle ebe kwa ka o si nwe ata?
28 Ọ si ha, Madu nke bu onye-iro mere
nka. Ndi-orū-ya we si ya, I nāchọ kwa
ka ayi ie chikọputa ha? 29 Ma ọ si,
Ē-ē; ka unu we ghara iropu ha na ọka
ma elegh anya, mbe unu nāchikọputa
ata. 30 Rapunu ha abua ka ha nābakọta
uba rue owuwe-ihe-ubi: ma n'oge
owuwe-ihe-ubi m'gāsi ndi nēwe ihe-

ubi, Burunu uzọ chikọta ata ahu, ke kwa
ha n'ukwū ka unu rechapu ha ọku: ma
kpokotanu ọka ahu n'ọba nkem.

31 Ọ were ilu ọzọ che n'iru ha, si, Ala-
eze elu-igwe yiri nkpuru mustard, nke
madu were, gha n'ubi-ya: 32 nke ọ bu
ezie na ọ di ntā kari nkpuru nile; ma
mbe ọ bara uba, o bükari ihe nile anāku
n'ubi, we ghọ osisi, nke mere ka anu-ufe
nke elu-igwe bia nānọ n'alaka-ya.

33 Ọ turu ha ilu ọzọ, si, Ala-eze elu-
igwe yiri ihe nēko achicha, nke nwayi
were, zobe na mbe utu ọka atọ, rue mbe
utu ọka ahu dum kosiri.

34 Okwu nile ndia ka Jisus gwara igwē
madu nile n'ilu; ma O jigh ilu Ọ digh-
agwa ha okwu ọ bula: 35 ka okwu
ekwuru site n'ọnu onye-amuma we
mezu, si,

M'gāsaghe ọnum n'itu ilu;

M'gēkwuwa ihe ezoworo ezo site na
ntọ-ala uwa.

36 Mbe ahu Ọ rapuru igwē madu
nile, we bā n'ulo-ha: ndi nēso uzọ-Ya
we biakute Ya, si, Kọrọ ayi isi ilu ata di
n'ubi ahu. 37 Ọ we za, si, Onye nāgha
nkpuru ọma ahu bu Nwa nke madu;
38 ubi ahu bu uwa; nkpuru ọma ahu,
ndi ahu bu umu ala-eze elu-igwe; ata
ahu bu umu ajoy onye ahu; 39 onye-
iro ahu nke ghara ha bu ekwensu:
owuwe-ihe-ubi bu ọgwugwu oge a; ndi
ahu nēwe ihe-ubi bu ndi-mọ-ozì.
40 Ya mere dika anāchikọputa ata
rechapu kwa ha n'ọku; otū a ka ọ gādi
n'ọgwugwu oge a. 41 Nwa nke madu
gēzipu ndi-mọ-ozì-Ya, ha gāchikọputa
n'ala-eze-Ya ihe nile nēme ka ama
n'onyā, na ndi nēme ihe nēmebi iwu,
42 ha gātubā kwa ha n'oké ọku ahu:
n'ebe ahu ka ikwa-ákwá na ita-ikekere-
ezé ahu gādi. 43 Mbe ahu ka ndi ezi
omume gēnwupu dika anyanwu n'ala-
eze nke Nna-ha. Onye nwere nti, ya nu.

44 Ala-eze elu-igwe yiri akū ezoworo
n'ubi; nke madu huru, zobe kwa; n'onū-
ya ọ we la, re ihe nile ọ nwere, ka ha ra,
we zuta ubi ahu.

45 Ọzọ kwa, ala-eze elu-igwe yiri
onye-ahia nāchọ pearl ọma: 46 ma
mbe ọ huru otū pearl di oké ọnu-ahia, ọ
ie, re ihe nile ọ nwere, ka ha ra, we
zuta ya.

47 Ọzọ kwa, ala-eze elu-igwe yiri oké
ubū awuyere nime oké osimiri, nke

kpokota-kwa-ra ufodu n'aha azu nile di iche iche: 48 nke, mbe o juru, ha dogotara ya n'otu; ha we nodu, chikota azu di nma tiye nime ihe, ma ha tufuru nke nadigh nma. 49 Otu a ka o gadi n'ogwugwu oge a: ndi-mo-ozu gputa, kewaputa ndi bu ajo madu n'etiti ndi ezi omume, 50 ha gatuba kwa ha n'oke oku ahu: n'ebe ahu ka ikwa-akwa na ita-ikekere-eze ahu gadi.

51 Unu aghotawo ihe ndia nile? Ha si Ya, E. 52 O we si ha, N'ih i nka ode-akwukwo o bula nke emere ka o buru onye neso uzọ ala-eze elu-igwe, o yiri madu nke bu nna-nwe-ulo, onye nesi n'aku-ya atuputa ihe ohu na ihe ochie.

53 O rue, mbe Jisus tubiri ilu ndia, O si n'ebe ahu zolie. 54 O we bia n'ala nke aka Ya, nēzi ha ihe n'ulo-nzukha, nke mere ka ibobo nwua ha n'aru, ha we si, Olee ebe ka Nwoke a nwere amam-ihe a na olu ndia di ike? 55 Nwoke a, O bugh Nwa onye-okā-ayi? adigh-akpo nne-Ya Meri? na umu-nne-Ya ndikom, Jemes, na Josef, na Saimon, na Judas? 56 Na umu-nne-Ya ndinyom, ha nile anogh n'etiti ayi? Olee ebe kwa Nwoke a nwere ihe ndia nile? 57 Ewe me ka ha ma n'onyā n'aru Ya. Ma Jisus siri ha, Onye-amuma a bugh onye anadigh-asopuru, ma-qbugh n'ala nke aka ya, na n'ulo nke aka ya. 58 O lugh kwa otutu olu di ike n'ebe ahu n'ih i ekwegh-ekweha.

14 1 N'oge ahu Herod, bu tetrarch, nuru akuko Jisus, 2 o we si ndi nējere ya ozi, Nwoke a bu Jon Baptist; o siwo na ndi nwuru anwu bilie; n'ih i nka ka ike ndia nālusi olu ike na Ya. 3 N'ih i na Herod jidereri Jon, we ke ya abu, tiye ya n'ulo-nkpoko n'ih i Herodias. nwunye Filip nwa-nna-ya. 4 N'ih i na Jon nāsi ya, O zigh gi ezi n'iwu inwe ya dika nwunye. 5 O bu ezie na o choro ibu kwa ya, ma o turu egwu ora ndi-Ju, n'ih i na ha guru ya n'onye-amuma. 6 Ma mbe ncheta omumu Herod ruru, nwa-nwayi Herodias tere egwu n'etiti, o we to Herod utọ. 7 N'ih i ya o were inu-iyi kwe nkwa inye ya ihe o bula o gario. 8 Ma ebe nne-ya kwaliri ya, o si, Nyem isi Jon Baptist n'okwa n'ebe a. 9 O we wuta eze ahu n'obi: ma n'ih i inu-iyi-ya nile, na n'ih i ndi ya na ha noduru na nri, o nyere iwu ka ewere ya

nye ya; 10 o we ziga, bipu isi Jon n'ulo-nkpoko. 11 Ewe bute isi-ya n'okwa, nye ya nwa-abogho nta ahu: o we buru ya nye nne-ya. 12 Ndi neso uzọ-ya we bia, buru ozu-ya, li kwa ya; ha we je koro Jisus.

13 Ma mbe Jisus nuru ya, O si n'ebe ahu wezuga Onwe-ya n'ubu, je ihe rue ebe bu ohia: mbe igwe madu nile nuru ya, ha we si n'obodo ahu nile so Ya n'ukwu ala. 14 O we puta, hu oké igwe madu, O we nwe omiko n'aru ha, me ndi-nriaria-ha ka aru-ha di ike. 15 Ma mbe o ruru anyasi, ndi neso uzọ-Ya biakutere Ya, si, Ebe a bu ohia, oge agawo kwa ubu a; zilaga igwe madu ndia, ka ha we je n'obodo nta nile buruburu, zuru onweha ihe-oriri. 16 Ma Jisus siri ha, O digh ha nkpā ka ha la; unu onwe-unu nye ha ihe ka ha rie. 17 Ha we si Ya, Ayi enwegh n'ebe a ma-qbugh ope achicha ise na azu abua. 18 O we si, Chita ha n'ebe a nyem. 19 O we gwa igwe madu nile ka ha nodu n'elu ahia; O we nara ope achicha ise na azu abua ahu, le anya n'elu-igwe, gozie ha, nyawa, we nēnye ndi neso uzọ-Ya ope achicha ahu, ndi neso uzọ-Ya nēnye kwa igwe madu nile. 20 Ha nile we rie, afọ ju-kwa-ra ha: ha we tutuko nke foduru nime iberibe ahu, nkata iri na abua juru. 21 Ma ndi riri ra ka nnu ndikom iri na nnu abua na ogu iri, nāgugh ndinyom na umu-ntakiri.

22 Ngwa ngwa O we rugide ndi neso uzọ-Ya ka ha ba n'ubu-ha, buru Ya uzọ gabiga n'ofe ozọ, rue mbe Ya onwe-ya gēzilaga igwe madu nile. 23 Mbe O zilagasiri igwe madu nile, O rigoro n'elu ugwu ahu ihe ikpe ekpere: ma mbe o ruru anyasi, nani Ya no n'ebe ahu. 24 Ma ubu ahu di n'etiti oké osimiri ubu a, ebili-miri nēmekpa kwa ya aru; n'ih i na ifufe nēfegide ya. 25 Ma na nche nke-anọ n'abali O biakutere ha, nēje ije n'elu oké osimiri. 26 Mbe ndi neso uzọ-Ya buru Ya ka O nēje ije n'elu oké osimiri, obi we lo ha miri, ha si, O bu mo; ha we tie nkpu site n'egwu. 27 Ma ngwa ngwa Jisus gwara ha okwu, si, Nwenu obi-ike; o bu Mu: unu atula egwu. 28 Pita we za Ya, si, Onye-nwe-ayi, o buru na o bu Gi onwe-gi, sim biakute Gi n'elu miri. 29 O si, Bia. Pita we si n'ubu rida, je ije n'elu miri ahu, ijekuru Jisus. 30 Ma mbe o huru

ifufe, o tua egwu; ebe o malitere imikpu, o ti kwa nkpu, si, Onye-nwe-ayi, zoputam. 31 Ngwa ngwa Jisus setiri aka-Ya, jide ya, si ya, Onye okwukwe ntà, n'ihì gini ka i jì nwe obi abua? 32 Mbe ha rigoro n'ubò, ifufe we febie. 33 Ma ndi nò n'ubò ahu kpòrò isi ala nye Ya, si, I bu Okpara Chineke n'ezie.

34 Mbe ha gabigasiri, ha bia rue ala, rue Genesaret. 35 Mbe ndikom ebe ahu mazuru Ya, ha we ziga n'ala ahu dum di buruburu, kutara Ya madu nile aru nādigh nma; 36 ha nāriò kwa Ya ka ha metu onu-onu uwe-Ya aka, nānì ya: ewe zoputa ha, ka ha ra, bú ndi meturu Ya aka.

15 1 Mbe ahu ndi-Farisi na ndi-ode-akwukwò siri na Jerusalem biakute Jisus, si, 2 N'ihì gini ka ndi nēso uzò-Gi nējehie n'ozizì ndi-okenye nyere ayi n'aka idebe? n'ihì na ha adigli-akwò aka mbe o bula ha nēri nri. 3 Ma O zara, si ha, N'ihì gini ka unu onwe-unu nējehie kwa n'ihie Chineke nyere n'iwu n'ihì ozizì enyere unu n'aka? 4 N'ihì na Chineke siri, Sòpuru nna-gi na nne-gi: na, Onye kwujòrò nna maòbu nne, ya nwua onwu ahu. 5 Ma unu onwe-unu nāsi, Onye o bula nke gāsi nna-ya ma-òbu nne-ya, Ihe o bula i gēritari n'akam bu ihe enyere Chineke; 6 o gaghasòpuru nna-ya ma-òbu nne-ya ma-òli. Unu nēme kwa okwu Chineke ka o buru ihe-efu n'ihì ozizì enyere unu n'aka idebe. 7 Ndi-iru-abua, Aisaia buru amuma nke-oma bayere unu, si,

8 Ndi nka nāsòpurum n'ebubere-onu-ha;

Ma obi-ha di anya n'ebe M'nò.

9 Ma ha nēbirim isi ala n'efu,

Nēzì ihe madu nyere n'iwu ka ha buru ozizì-ia.

10 O we kpò igwè madu ahu biakute Ya, O si ha, Nurunu, ghòta-kwa-nu: 11 O bugh ihe nābà n'ònu nēmeru madu; kama ihe si n'ònu puta, o bu nke ahu nēmeru madu. 12 Mbe ahu ndi nēso uzò-Ya biakutere Ya, si Ya, I matawo na emere ka ndi-Farisi ma n'onyà, mbe ha nuru okwu ahu? 13 Ma O zara, si, Agēropu ihe-òkukú o bula nke Nnam nke elu-igwe nākugh. 14 Rapunu ha: ha bu ndi-ndú kpuru isi. Ma o buru na onye-isi edu onye-isi, ha abua gādabà n'olulù. 15 Pita we za, si Ya, Kòrò ayi

isi ilu a. 16 O we si, Unu onwe-unu di kwa nēnwegh nghòta we rue ubu a?

17 Unu atugharigh uche-unu na ihe o bula nke nābà n'ònu nāga n'afò, ewe nyupu ya n'ulo-nsì? 18 Ma ihe nke si n'ònu puta nēsi nime obi aputa; ihe ndia nēmeru kwa madu. 19 N'ihì na n'obi ka ajò èchichè nile, ibu-madu nile, ikwa-iko nile nke ndikom nwere nwunye na ndinyom nwere di, ikwa-iko nile, ori nile, amà ugha nile, nkwalù nile, si aputa: 20 ndia bu ihe nēmeru madu: ina iwere aka anākwogh akwò iri ihe adigh-emeru madu.

21 Jisus we si n'ebe ahu pua, wezuga Onwe-ya ga n'akuku Taia na Saidon. 22 Ma le, otù nwayi Kenean siri n'ókè-ala ahu puta, tie nkpu, si, Merem ebere, Onye-nwe-ayi, Nwa Devid; mò oìò nējisi nwam nwayi ike. 23 Ma O zagha ya okwu o bula. Ndi nēso uzò-Ya we biakute Ya, nēkpere Ya, si, Zilaga ya; n'ihì na o nētiso ayi nkpu. 24 Ma O zara, si, Eziteghm ma-òbugh ijekuru aturu furu efu nke ulo Israel. 25 Ma nwayi ahu biara nākpò isi ala nye Ya, si, Onye-nwe-ayi, yerem aka. 26 Ma O zara, si, O digh nma inara nri umu tupuru umu-nkita. 27 Ma o siri, E, Onye-nwe-ayi: n'ihì na obuná umu-nkita nēri ufòdu nime irighiri nke nādaputa na table nke ndi-nwe-ha. 28 Mbe ahu Jisus zara, si ya, Nwayi, okwukwe-gi di uku: ka emere gi dika i nāchò. Ewe me ka aru di nwa-ya nwayi ike site n'oge hour ahu.

29 Jisus we si n'ebe ahu pua bia n'usò osimiri Galili; O we rigo n'ugwu ahu, we nòdu n'ebe ahu. 30 Otutu igwè madu we biakute Ya, chiri ndi-ngwurò, ndi-isi, ndi-òbì, ndi-òlusi, na otutu ndi-òria di ichè, tiyere onwe-ha, ha we tòbò ha n'ala n'ukwu-Ya; O we me ka aru-ha di ike: 31 ya mere na o juru igwè madu ahu anya, mbe ha huru ndi-òbì ka ha nēkwu okwu, na ndi-òlusi ka aru-ha di nma, na ndi-ngwurò ka ha nēje ije, na ndi-isi ka ha nāhu uzò: ha we to Chineke nke Israel.

32 Jisus we kpò ndi nēso uzò-Ya ka ha biakute Ya, O si, Enwerem omiko n'aru igwè madu a, n'ihì na Mu na ha nògidere ubòchi atò ubu a, ha enwegh kwa ihe ha gēri: ma achòghm izilaga ha n'ònu efu, ka ha ghara ida mbà n'uzò ma

elegn anya. 33 Ndi nēso uzọ-Ya we si Ya, Òle ebe ka ayi gēsi nwe ọtutu ọbe achicha ra otú a n'ohia, inyeju oké igwè madu di otú a afọ? 34 Jisus we si ha, Unu nwere ọbe achicha ole? Ha we si, Asa, na azú ntà ole-na-ole. 35 Q we gwa igwè madu ahu ka ha nọdu ala; 36 Q we nara ọbe achicha asa ahu na azú ahu; mbe Q kelesiri ekele, Q nyawa ha, we nēnye ndi nēso uzọ-Ya, ndi nēso uzọ-Ya nēnye kwa igwè madu nile. 37 Ha nile we rie, afọ ju kwa ha: ha we tutukọ nke fọduru nime iberibe ahu, abọ asa juru. 38 Ma ndi riri bu nnú ndikom iri, nāgugh ndinyom na umuaka. 39 Mbe O zilagasiri igwè madu nile, Q ba n'ubọ ahu, bia n'ókè-ala Magadan.

16 I Ndi-Farisi na ndi-Sadusi we biakute Ya, jua Ya ka O gosi ha ihe-iriba-ama site n'elu-igwe, nānwa Ya. 2 Ma Q zara, si ha, Mbe o ruru anyasi, unu nāsi, Iru elu-igwe gādi nma: n'ihì na elu-igwe nācha uhie uhie. 3 N'ututu unu nāsi kwa, Iru elu-igwe gājọ njo ta: n'ihì na elu-igwe nācha uhie uhie, baru kwa. Unu mara itule iru elu-igwe, ma unu apugh itule ihe-iriba-ama nke ogc ndia. 4 Ajọ ọbọ nke nākwa kwa iko nāchọ ihe-iriba-ama; ma agagh-enye ya ihe-iriba-ama, ma-ọbugh ihe-iriba-ama nke Jona. Q we rapu ha, pua.

5 Ndi nēso uzọ-Ya we bia n'ofè ọzọ, chezọ kwa iji ọbe achicha. 6 Jisus we si ha, Nēlenu anya, nēze kwa ihe ndi-Farisi na ndi-Sadusi, bụ ihe nēko achicha. 7 Ha we nēkwurita n'etiti onwe-ha, si, Ayi ejigh ọbe achicha. 8 Ma ebe Jisus mara ya Q si, Ndi okwukwe ntà, gini mere unu nēkwurita n'etiti onwe-unu, n'ihì na unu enwegh ọbe achicha? 9 Unu akātugharigh uche, unu echetagh kwa ọbe achicha ise nke nnú ndikom iri na nnú abua na ọgu iri ahu, na nkata ole unu nara? 10 Unu echetagh kwa ọbe achicha asa nke nnú ndikom iri ahu, na abọ ole unu nara? 11 Unu si aña ghara itughari uche na agwaghm unu okwu bayere ọbe achicha? Ma nēzenu ihe ndi-Farisi na ndi-Sadusi, bụ ihe nēko achicha. 12 Mbe ahu ka ha ghọtara na Q sigh ha nēze ihe nēko ọbe achicha, kuma ka ha nēze ozizi ndi-Farisi na ndi-Sadusi.

13 Ma mbe Jisus biara n'akuku Sisaria Filipi, Q jua ndi nēso uzọ-Ya, si,

Onye ka madu nāsi na Nwa nke madu bu? 14 Ha we si, Ufọdu si, Jọn Baptist; ma ndi ọzọ si, Elaija: ma ibe-ha si, Jeremaia, ma-ọbu otú nime ndi-amuma. 15 Q si ha, Ma ọ bu onye ka unu onwe-unu si na Mu bu? 16 Saimon Pita we za, si, Gi onwe-gi bu Kraist ahu, Ọkpara Chineke di ndu. 17 Jisus we za, si ya, Ngozi nādiri gi, Saimon Bā-Jona: n'ihì na anu-aru na ọbara ekpughegh ya nye gi, kama ọ bu Nnam Nke bi n'elu-igwe. 18 Ma Mu onwem si kwa gi, na gi onwe-gi bu Pita, ọ bu kwa n'elu oké nkume a ka M'gēwu nzukom dika ulo; ọnu-uzọ nile Hedis agagh-aka kwa ya n'ike. 19 M'gēnye gi nkpsii-ugodi nke ala-eze elu-igwe: ihe ọ bula i gēke kwa ahu n'elu uwa, agēke ya n'elu-igwe: ihe ọ bula i gātọpu kwa ahu n'elu uwa, agātọpu ya n'elu-igwe. 20 Mbe ahu Q dọrọ ndi nēso uzọ-Ya aka na nti ka ha ghara igwa onye ọ bula na Ya onwe-ya bu Kraist ahu.

21 Site na mbe ahu Jisus Kraist malitere igosi ndi nēso uzọ-Ya, na Q ghagh ije Jerusalem, na ihu ọtutu ahuhu n'aka ndi-okenye na ndi-isi-nchu-aja na ndi-ode-akwukwọ, na aghagh ihu Ya, me kwa ka O si n'ọnwu bilie n'ubochi nke-atọ. 22 Pita we kuru Ya nye n'aru, malite ibara Ya nba, si, Chineke mere Gi ebre, Onye-nwe-ayi: ihe a agagh-adiri Gi ma-ọli. 23 Ma O chighariri, si Pita, Ga n'azum, Setan: i bu ihe nēme ka M'ma n'onyā: n'ihì na i digh-atukwasi uche-gi n'ihe Chineke, kama ọ bu n'ihe madu. 24 Mbe ahu Jisus siri ndi nēso uzọ-Ya, Q buru na onye ọ bula achọ ka o som n'azu, ya ju onwe-ya, buli kwa obe-ya, nēsokwam. 25 N'ihì na onye ọ bula nke nāchọ izọputa ndu-ya, o gētufu ya: ma onye ọ bula nke gētufu ndu-ya n'ihim, ọ gāhu ya. 26 N'ihì na urú gini ka ọ gābara madu, ma ọ buru na o gērita uwa dum n'urú, ewe napu ya ndu-ya? ma-ọbu ihe-nbanwe gini ka madu gēji banwe ndu-ya? 27 N'ihì na Nwa nke madu gaje ibia n'ebube nke Nna-Ya, Ya na ndi-mọ-ozì-Ya; mbe ahu ka Q gēnyeghachi kwa onye ọ bula dika omume-ya si di. 28 N'ezie asim unu, Ufọdu di n'etiti ndi guzoro n'ēbe a, ndi nāgagh-edetu ọnwu ire ma-ọli rue mbe

ha gāhu Nwa nke madu ka Q nābia n'ala-eze-Ya.

17 ¹ Mbe ubochi isi gasiri Jisus chiri Pita, na Jemes, na Jōn nwa-nne-ya, tiyere Onwe-ya, O kuru ha rigo n'ugwu di elu we pua iche: ² Q we nwogha n'iru ha: iru-Ya we nēnwupu dika anyanwu, uwe-Ya nile we nācha tcha dika ihè. ³ Ma le, eme ka ha hu Moses na Elaija ka ha na Ya nēkwurita okwu. ⁴ Pita we za, si Jisus, Onye-nwe-ayi, q di nma ka ayi nọ n'ebe a: q buru na I nāchọ, m'gāma ulo-ikwū atọ n'ebe a; ka otú diri Gi, ka otú di-kwa-ra Moses, ka otú di-kwa-ra Elaija. ⁵ Mbe q kpu okwu n'onu, le, igwe-oji nke nēnwu enwu kpuchiri ha: le kwa, olu si n'igwe-oji ahu puta, si, Onye a bu Okparam M'huru n'anya, Onye ihe-Ya dim ezi nma; nurunu okwu-Ya. ⁶ Mbe ndi nēso uzọ-Ya nuru ya, ha we da kpuchie iru-ha n'ala, tu kwa egwu ri nne. ⁷ Jisus we biakute ha, metu ha aka, si, Bilienu, unu atu-kwa-la egwu. ⁸ Ma mbe ha weliri anya-ha elu, ha ahugh onye q bula, ma-qbugh nānī Jisus.

⁹ Mbe ha si n'ugwu ahu nārīda, Jisus we nye ha iwu, si, Unu agwala onye q bula ihe unu huru, rue mbe Nwa nke madu gēsi na ndi nwuru anwu bilie. ¹⁰ Ndi nēso uzọ-Ya we jua Ya, si, Gini mere ndi-ode-akwukwọ ji si kwa na Elaija aghagh ibu uzọ bia? ¹¹ Q we za, si, Q bu ezie na Elaija nābia, Q gēme kwa ka ihe nile di ka ha di na mbu: ¹² ma asim unu, na Elaija abiaworī ubu a, ha amazugh kwa ya, kama ha mere n'aru-ya ka ihe ha chọrọ ra. Qbunā otú a ka ha gaje ime kwa ka Nwa nke madu hu ahuhu. ¹³ Mbe ahu ndi nēso uzọ-Ya ghptara na Q gwara ha okwu bayere Jōn Baptist.

¹⁴ Mbe ha biakutere igwè madu ahu, otú nwoke we biakute Ya, nēburu Ya ikperè, nāsi kwa, ¹⁵ Onye-nwe-ayi, mere nwam nwoke ebere: n'ihī na q bu onye onwa nēme ka anya ghara idi ya nana, q nāhu kwa ahuhu nke-uku: n'ihī na otutu mbe q nādabā n'oku, otutu mbe q nādabā kwa na miri. ¹⁶ M'we kuru ya biakute ndi nēso uzọ-Gi, ma ha apugh ime ka aru-ya di ike. ¹⁷ Jisus we za, si, Unu qbọ nēnwegh okwukwe, nke nwe-kwa-ra anya-uhie, rue ole mbe ka Mu na unu gānọ? rue ole mbe ka

M'gānagide unu? unu kutaram ya n'ebe a. ¹⁸ Jisus we bara ya nba; mọ qjọ ahu we si nime ya puta: ewe me ka aru nwa-okoro ahu di ike site n'oge hour ahu. ¹⁹ Mbe ahu ndi nēso uzọ-Ya biakutere Jisus iche, si, N'ihī gini ka ayi onwe-ayi nāpugh ichupu ya? ²⁰ Q we si ha, N'ihī okwukwe ntā unu: n'ihī na n'ezie asim unu, Q buru na unu nwere okwukwe dika nkpuru mustard, unu gāsi ugwu a, Si n'ebe a gabiga n'ebe ahu; q gāgabiga kwa; ihe q bula agagh-adi kwa nke unu nāpugh ime. ²¹ Ma otú q di mọ di otú a apugh iputa ma-qbugh site n'ekpere na ibu-onu.

²² Ma mbe ha bi na Galili, Jisus siri ha, Agaje irara Nwa nke madu nye n'aka madu; ²³ ha gēbu kwa Ya, ewe me ka O si n'onwu bilie n'ubochi nke-atọ. Q we wuta ha ri nne.

²⁴ Ma mbe ha biara na Kapanau, ndi nānara ego útú biakutere Pita, si, Onye-ozizi-unu adigh-atu ego útú? ²⁵ Q si, E. Mbe q batara n'ulo, Jisus we buru uzọ gwa ya okwu, si, Gini bu uche-gi, Saimon? ndi-eze uwa, site n'aka ole ndi ka hanānara útú-ahia ma-qbū útú n'isi madu? n'aka umu-ha, ma-qbū n'aka ndi-obia? ²⁶ Ma mbe q siri, N'aka ndi-obia, Jisus si ya, Ya mere umu-ha puru nime ya. ²⁷ Ma, ka ayi we ghara ime ka ha ma n'onya, ga rue oké osimiri, tubā nko-azú, were azú nke buru uzọ puta; mbe i saghesiri onu-ya, i gāhu kwa otú shekel: were nke ahu, nye ha ka q buru nke Mu na gi.

18 ¹ N'oge hour ahu ndi nēso uzọ-Ya biakutere Jisus, si, Onye kwa dikariri uku n'ala-eze elu-igwe? ² Q we kpọ otú nwatakiri biakute Ya, Q debe ya n'etiti ha, ³ si, N'ezie asim unu, Q buru na unu echigharigh, bia di ka umu-ntakiri, unu agagh-abā n'ala-eze elu-igwe ma-qli. ⁴ Ya mere, onye q bula nke gēweda onwe-ya dika nwatakiri a, onye ahu dikariri uku n'ala-eze elu-igwe. ⁵ Qzọ, onye q bula nke gānara otú nwatakiri di otú a nke-oma n'aham, q bu Mu onwem ka q nānara nke-oma: ⁶ ma onye q bula nke gēme otú nime ndi ntā ndia ndi kwerę na Mu ka q ma n'onya, ihe gābara ya urú bu ka ewere nkume - igwe - nri nke inyinya - ibu nādokpughari kwuba ya n'olu, ka o mikpu kwa n'obu oké osimiri. ⁷ Ahuhu

gādiri uwa site n'ihe di iche iche nēme ka madu ma n'onyā; n'ihī na ọ di nkpa na ihe ahu nēme ka madu ma n'onyā gābia; ma ahuhu gādiri madu ahu onye ihe ahu nēme ka madu ma n'onyā nēsīte n'aka-ya bia. 8 Ma ọ buru na aka-gi ma-ọbu ukwu-gi eme gi ka i ma n'onyā, bipu ya, tupu kwa ya n'aru-gi: ọ di gi nma ibā na ndu n'ọlusi ma-ọbu na ngwurọ, kari inwe aka abua ma-ọbu ukwu abua atubā i n'ọku ebigh-ebi. 9 Ọ buru kwa na anya-gi eme gi ka i ma n'onyā, wepu ya, tupu kwa ya n'aru-gi: ọ di gi nma ibā na ndu nēnwe otū anya, kari inwe anya abua atubā gi n'ọku ala-mọ. 10 Lezieni anya ka unu ghara ileli otū nime ndi ntā ndia anya; n'ihī na asim unu, na mbe nile ndi-mọ-ozī-ha n'elu-igwe nēlegide iru Nnam Nke bi n'elu-igwe. 11 N'ihī na Nwa nke madu biara izoputa ndi nile furu efu. 12 Gini bu uche-unu? ọ buru na onye ọ bula nwere ọgu aturu ise, ma otū nime ha hie uzọ, ọ digh-agma ọgu anọ na iri na iteghete ahu, ga ugwu, nāchọ nke ahu hie uzọ? 13 Ma ọ buru na ọ nwere ka o si chọta ya, n'ezie asim unu, ọ nāhūri n'isi ya kari n'isi ọgu anọ na iri na iteghete ahu nēhiegh uzọ. 14 Otū a ọ bugh ihe achọrọ n'iru Nna-unu Nke bi n'elu-igwe, ka otū nime ndi ntā ndia la n'iyi.

15 Ọzọ, ọ buru na nwa-nna-gi emehie megide gi, je, tua ya nmehie-ya n'anya n'etiti nānī gi na ya abua: ọ buru na ọ nuru olu-gi, i ritara nwa-nna-gi n'urū. 16 Ma ọ buru na ọ nugh, kuru otū madu ma-ọbu madu abua ọzọ tiyere onwe-gi, ka ewe me okwu ọ bula ekwuru ka o guzo n'ọnu ndi-āmā abua ma-ọbu atọ. 17 Ma ọ buru na ọ nagh ha nti, gwa nzukom: ma ọ buru na ọ nagh kwa nzukom nti, ka ọ diri gi ka onye mba ọzọ na onye-ona-utu. 18 N'ezie asim unu, Ka ha ra, bú ihe unu gēke abụ n'elu uwa, agēke ha n'elu-igwe: ka ha ra kwa, bú ihe unu gātopu n'elu uwa, agātopu ha n'elu-igwe. 19 Ọzọ, asim unu, na ọ buru na madu abua n'etiti unu gēnwe otū olu n'elu uwa bayere ihe ọ bula ha gāriọ, agēme ya nye ha site na Nnam Nke bi n'elu-igwe. 20 N'ihī na ebe madu abua ma-ọbu atọ zukoworo n'aham, n'ebe ahu ka M'nọ n'etiti ha.

21 Mbe ahu Pita biakutere Ya, si Ya,

Onye-nwe-ayi, ụbọ ole ka nwa-nnam gēmehie megidem, ewem ụaghara ya? rue ụbọ asa? 22 Jisus si ya, Asighm i, Rue ụbọ asa; kama, Rue ọgu ụbọ atọ na iri uzọ asa. 23 N'ihī nka ewere alaeze elu-igwe tuyere otū eze, onye chọrọ ka ya na ndi-orū-ya piazie. 24 Ma mbe ọ malitere ipiazi, ewe kutara ya otū onye, nke ji ya orū nnū talent na nnū ise. 25 Ma ebe ọ nwegh ihe o gēji kwughachi, onye-nwe-ya siri ka ere ya, na nwunye-ya, na umu-ya, na ihe nile ọ nwere, ka ha ra, ka akwughachi kwa ugwo. 26 Ya mere orū ahu dara n'ala nākpọ isi ala nye ya, si, Onye-nwe-ayi, nwe ogologo-ntachi-obi n'arum, na m'gākwughachi gi ihe nile. 27 Ma ebe onye-nwe orū ahu nwere omiko n'aru ya, ọ rapu ya, ụaghara kwa ya ihe ahu o binyere ya-ri. 28 Ma orū ahu puru, hu otū nime ndi-orū-ibe-ya, nke ji ya ọgu shilling ise: ọ we jidesie ya aka ike, ri ya aka n'akpiri, si, Kwughachim ihe i ji. 29 Ya mere orū-ibe-ya dara n'ala, riọ ya, si, Nwe ogologo-ntachi-obi n'arum, na m'gākwughachi gi. 30 Ma ọ chọgh: kama ọ jere tubā ya n'ulo-nkpọrọ, rue mbe ọ gākwughachi ihe o ji. 31 Ya mere mbe ndi-orū-ibe-ya huru ihe emere, o wuta ha ri nne n'obi, ha we bia kọrọ onye-nwe-ha ihe nile mere. 32 Mbe ahu onye-nwe-ya kpọrọ ya biakute ya, si ya, Ajo orū, agharam i ugwo ahu nile, n'ihī na i riọrọm: 33 ọ kwesigh kwa gi imere orū-ibe-gi ebere ọbunā dika mu onwem mere gi ebere? 34 Onye-nwe-ya were iwe, we rara ya nye n'aka ndi-nmekpa-arū, rue mbe ọ gākwughachi ugwo nile o ji. 35 Otū a ka Nnam nke elu-igwe gēme kwa unu, ọ buru na unu agharagh, onye ọ bula nmehie nwa-nne-ya, site n'obi-unu.

19 1 O rue, mbe Jisus kwubiri okwu ndia, O si na Galili zolie, bia n'ókè-ala Judia n'ofè Jodan; 2 oké igwé madu we so Ya; Ọ we me ka aru-ha di ike n'ebe ahu.

3 Ndi-Farisi we biakute Ya, nānwa Ya, si, Ọ ziri ezi n'iwu ka nwoke rapu nwunye-ya n'ihī ihe nile ọ bula? 4 Ọ we za, si, Unu agugh na Onye kere ha site na nmalite mere ha nwoke na nwayi, 5 we si, N'ihī nka ka nwoke gārapu nna-ya na nne-ya, rapara n'aru nwunye-ya; ha abua ewe ghọ otū anu-arū? 6 Ya

mere ha abugh kwa madu abua ọzọ, kama ọ bu otù anu-aru. Ya mere, ihe Chineke kekọtara, madu atọsala. 7 Ha si Ya, Gini kwa ka Moses ji nye iwu inye akwukwọ nkewa, na irapu ya? 8 Ọ si ha, Ọ bu n'ihì obi-etili-unu ka Moses kwere ka unu rapu nwunye-unu: ma site na nmalite adigh-eme otù a. 9 Ma asim unu, Onye ọ bula nke gāraru nwunye-ya, ma-ọbugh n'ihì ikwa-iko, luru kwa nwunye ọzọ, ọ nākwa iko: onye nke gālū nwayi ahu m̀be arapuworo ya nākwa kwa iko. 10 Ndi nēso uzọ-Ya si Ya, Ọ buru na ekwu di otù a n'etiti nwoke na nwunye-ya, ọ bagh urù ilu nwunye. 11 Ma Ọ siri ha, Ọ bugh madu nile nānagide okwu a, kama ọ bu ndi enyeworo ya. 12 N'ihì na ndi-onozi di, ndi amuru otù a site n'afọ nne-ha: ndi-onozi di kwa, ndi emere onozì site n'aka madu: ndi-onozi di kwa, ndi mere onwe-ha onozì n'ihì ala-eze elu-igwe. Onye puru inagide ya, ya nagide.

13 M̀be ahu ekutara Ya umu-ntakiri, ka Ọ we bikwasi ha aka-Ya abua, kpe kwa ekpere: ma ndi nēso uzọ-Ya bara ha nba. 14 Ma Jisus siri, Kwenụ ka umu-ntakiri biakutem, unu ebochi-kwala ha: n'ihì na ala-eze elu-igwe bu nke ndi di otù a. 15 Ọ we bikwasi ha aka-Ya abua, si n'ebe ahu pua.

16 Ma le, otù onye biakutere Ya, si, Onye-ozizi, ọ bu ezi ihe gini ka m'gēme, ka m'we nwe ndu ebigh-ebi? 17 Ma Ọ siri ya, Gini mere i nājum ajuju bayere nke bu ezi ihe? Otù Onye di Nke bu ezi Onye: ma ọ buru na i nāchọ ibà nime ndu ahu, debe ihe nile enyere n'iwu. 18 Ọ si Ya, Ọle? Jisus we si, Ebulā madu, Akwala iko, Ezula ori, Ahalā àmā ugha, 19 Sọpuru nna-gi na nne-gi: na, Hu onye-àbata-obi-gi n'anya dika onwe-gi. 20 Nwa-okorobia ahu si Ya, Ihe ndia nile ka m'ribara ama: gini fọdurum ọzọ ime? 21 Jisus siri ya, Ọ buru na i nāchọ ka i zue okè, laba, re ihe nile i nwere, nye ndi-ọbeye, i gēnwe kwa àkù n'elu-igwe: bia kwa, som. 22 Ma m̀be nwa-okorobia ahu nuru okwu a, ọ lara na nwuta: n'ihì na ọ bu onye nwere ihe ri nne.

23 Jisus we si ndi nēso uzọ-Ya, N'ezie asim unu, Ọ diri ọgaranya ike ibà n'ala-eze elu-igwe. 24 Ọzọ kwa, asim unu,

Ọ dikarari camel nfe igabiga n'anya àgigà, kari ọgaranya ibà n'ala-eze Chineke. 25 Ma m̀be ndi nēso uzọ-Ya nuru ya, ibobo nwuru ha n'aru ri nne, ha si, Onye kwa ka apuru izọputa? 26 Ma Jisus lere ha anya, si ha, N'ebe madu nọ nka bu ihe anāpugh ime; ma apuru ime ihe nile n'ebe Chineke nọ. 27 M̀be ahu Pita zara, si Ya, Le, ayi onwe-ayi rapuru ihe nile, we so Gi; gini kwa ka ayi gēnwe? 28 Jisus we si ha, N'ezie asim unu, na unu onwe-unu ndi sorom, n'imu-ọzọ ahu, m̀be ọ bula Nwa nke madu gānọkwasi n'ọche-eze nke ebube-Ya, unu onwe-unu gānọkwasi kwa n'ọche-eze iri na abua, nēkpe ebo iri na abua nke Israel ikpè. 29 Ọzọ, onye ọ bula nke rapuru ulo, ma-ọbu umu-nne ndikom, ma-ọbu umu-nne ndinyom, ma-ọbu nna, ma-ọbu nne, ma-ọbu umu, ma-ọbu ubi, n'ihì aham, ọ gānata ọgu ise ọgu ise, keta kwa ndu ebigh-ebi. 30 Ma ọtutu ndi bu uzọ gābu ndi-ikpe-azu; ndi ikpe-azu gābu

20 kwa ndi bu uzọ. 1 N'ihì na ala-eze elu-igwe yiri nwoke nke bu nna-nwe-ulo, onye puru n'isi-ututu igota ndi-ọlu ije n'ubi-vine-ya. 2 Ma m̀be ya na ndi-ọlu ahu nwere otù olu ka ọ nye ha otù shilling kwa-ubochi, o zigara ha n'ubi-vine-ya. 3 Ọ we pua dika oge hour nke-atọ, hu ndi ọzọ ka ha nēguzo n'oma-ahia nālugh ọlu; 4 ọ we si ndi ahu, Unu onwe-unu ga kwa n'ubi-vine nkem, ihe ọ bula ziri ezi ka m'gēnye unu. Ha we je. 5 Ọ we pu kwa ọzọ dika oge hour nke-isi na nke-iteghete, me kwa otù ahu. 6 Ọ we pua dika oge hour nke-iri-na-otù, hu ndi ọzọ ka ha nēguzo; ọ si ha, Gini mere unu guzoro n'ebe a ubochi dum nālugh ọlu? 7 Ha si ya, N'ihì na ọ digh onye ọ bula goro ayi ilu ọlu. Ọ si ha, Unu onwe-unu ga kwa n'ubi-vine nkem. 8 Ma m̀be o ruru anyasi, onye-nwe ubi-vine ahu si onye o tiyere ihe-ya n'aka, Kpọ ndi-ọlu ahu, kwua ha ugwọ-ọlu-ha, malite site na ndi-ikpe-azu rue ndi bu uzọ. 9 M̀be ndi egoro n'oge hour nke-iri-na-otù biara, ha we nata otù onye otù shilling. 10 Ma m̀be ndi bu uzọ biara, ha chere na ha gānata nke ka; ma ha onwe-ha nata-kwa-ra otù onye otù shilling. 11 Ma m̀be ha natara ya, ha tamube megide nna-nwe-ulo ahu, 12 si, Ndi-

ikpe-azu a luru otù hour, i we me ka ayi na ha ra, ayi ndi būru ibu arọ nke ubọchi ta, ya na ifufe di ọku. 13 Ma ọ zara otù onye nime ha, si, Eyim, emejoghmi i: mù na gi enwegh otù olu ka m'nye gi otù shilling? 14 Welie nke bu nke gi, la; anamachọ ka m'nye onye-ikpe-azu a dika m'nye-kwa-ra gi. 15 Ọ zigh ezi n'iwu ka m'were ihe nile nkem me ihe m'nāchọ? ma-ọbu ànya-gi jorọ njọ, n'ihì na mu onwem bu ezi madu? 16 Otù a ndi-ikpe-azu gēbu uzọ, ndi bu uzọ gābu kwa ndi-ikpe-azu.

17 Mbe Jisus nārigoro Jerusalem, Ọ we kuru ndi-ozì iri na abua ahu ihe, bú ndi nēso uzọ-Ya, tiyere Onwe-ya, Ọ we si ha n'uzọ, 18 Le, ayi nārigoro Jerusalem; agārara kwa Nwa nke madu nye n'aka ndi-isi-nchu-aja na ndi-ode-akwukwọ; ha gāma kwa Ya ikpé ọnwu, 19 rara Ya nye n'aka ndi mba ọzọ ka ha me Ya ihe-ọchì, pia Ya ihe, kpogide Ya n'obe: agēme kwa ka O si n'ọnwu bilie n'ubọchi nke-atọ.

20 Mbe ahu nne umu Zebedi biakutere Ya, ya na umu-ya ndikom, nākpọ isi ala nye Ya, nāriọ kwa Ya ihe n'aka. 21 Ọ we si ya, Gini ka i nāchọ? Ọ si Ya, Kwue ka umum ndikom abua ndia nọdu, otù n'aka-nri-Gi, otù n'aka-ekpe-Gi, n'ala-eze-Gi. 22 Ma Jisus zara, si, Unu amatagh ihe unu nāriọ. Unu puru inu iko ahu nke Mu onwem gaje inu? Ha si Ya, Ayi puru. 23 Ọ si ha, Ikom ka unu gānu n'ezie: ma inọdu n'aka-nrim, na n'aka-ekpem, abugh nkem inye, kama ọ diri ndi Nnam doziworo ya. 24 Ma mbe ndi-ozì iri fọduru nuru ya, iwe were ha nke-uku n'ihì umu-nne abua ahu. 25 Ma Jisus kpọrọ ha biakute Ya, si, Unu amatawo na ndi bu isi nke mba nile ọzọ nēme ha dika ndi nwe ha: ndi ukù ha nāchi kwa ha. 26 Ọ bugh otù a ka ọ gādi n'etiri unu: kama onye ọ bula nke nāchọ ka eme ya onye uku n'etiti unu, ọ gābu onye nējere unu ozi; 27 ọzọ, onye ọ bula nke nāchọ ka ọ buru onye-isi n'etiti unu, ọ gābu orù-unu: 28 dika Nwa nke madu abiagh ka ejere Ya ozi, kama ka Ọ je ozi, ka Ọ were kwa ndu-Ya nye ka ọ buru ihe-nbaputa n'ọnọdu ọtutu madu.

29 Mbe ha nāputa na Jeriko, oké igwè madu we so Ya. 30 Ma le, ndi-isi abua

ndi nānọdu n'akuku uzọ, mbe ha nuru na Jisus nāgabiga, ha tie nkpu, si, Onye-nwe-ayi, mere ayi ebere, Nwa Devid. 31 Igwè madu ahu we bara ha nba, ka ha kpuchie ọnu-ha: ma ha tikariri nkpu, si, Onye-nwe-ayi, mere ayi ebere, Nwa Devid. 32 Jisus we guzo, kpọ ha, we si, Gini ka unu nāchọ ka M'mere unu? 33 Ha si Ya, Onye-nwe-ayi, ka ewe meghe anya-ayi. 34 Ma Jisus, ebe Ọ nwere ọmiko n'aru-ha, Ọ we metu anya-ha aka: ngwa ngwa ewe me ka ha hu uzọ, ha we so Ya.

21 1 Ma mbe ha biaruru Jerusalem nso, bia kwa na Betfagi, rue ugwu Olive, mbe ahu Jisus zigara madu abua nēso uzọ-Ya, 2 si ha, Ganu n'obodo ntà nke di na ncherita-iru unu, ngwa ngwa unu gāhu inyinya-ibu elibeworo, ya na nwa-inyinya-ibu: topunu ha, sekputaram ha. 3 Ọ buru kwa na onye ọ bula si unu ihe ọ bula, unu gāsì, Ha di Onye-nwe-ayi nkpa; ngwa ngwa o gēzite ha. 4 Ma emewo nka, ka okwu ekwuru site n'ọnu onye-amuma we mezu, si,

5 Sinu ada Zaion,

Le, Eze-gi nābiakute gi,

Ọ di nwayọ, Ọ nānọkwasi kwa n'inyinya-ibu,

Na n'elu nwa-inyinya-ibu, bú nwa anu nēbu ibu.

6 Ndi ahu ndi nēso uzọ-Ya we ga, me dika Jisus nyere ha iwu, 7 ha we sekputa inyinya-ibu ahu, na nwa-inyinya-ibu ahu, wukwasi ha uwe-ha; Ọ we nọkwasi ha. 8 Ndi kariri n'igwè madu ahu we tusa uwe-ha n'uzọ; ndi ọzọ ọbitara alaka n'osisi, tusa kwa ha n'uzọ. 9 Igwè madu nile ndi nāga n'iru Ya, ndi nēso kwa, nēti nkpu, si, Hosanna diri Nwa Devid: Onye agọziri agọzi ka Onyeha bu Nkenābia n'aha Onye-nwe-ayi; Hosanna n'ebe kachasi ihe nile elu. 10 Mbe Ọ batara na Jerusalem, obodo ahu nile we ma jijiji, si, Onye bu Nwoke a? 11 Igwè madu ahu we nāsì, Nwoke a bu Onye-amuma ahu, Jisus, Nke si na Nazaret nke Galili bia.

12 Jisus we ba n'ulo uku Chineke, chupu ndi nile nēre nāzu kwa n'ulo uku Chineke, Ọ we kpùe table nile nke ndi nābanwe ego iru, na oche nile nke ndi nēre nduru; 13 Ọ si ha, Edewo ya n'akwukwọ nso, si, Agākpọ ulom ulo

ekpere: ma unu onwe-unu nēme ya ọbà ndi nāpunara madu ihe. 14 Ndi-isi na ndi-ngwuro we biakute Ya n'ulo uku Chineke: Ọ we me ka aru-ha di ike. 15 Ma mbe ndi-isi-nchu-aja na ndi-ode-akwukwo huru ọlu-ebube nile Ọ luru, na umuaka ndi nēti nkpu n'ulo uku Chineke, si, Hosanna diri Nwa Devid; iwe were ha nke-uku, 16 ha si Ya, I nānu okwu umu ndia nēkwu? Jisus we si ha, E: Ọ digh mbe ọ bula unu guru, I si n'onu umu ọhu na umu nānu ara me ka ọjia zue okè? 17 Ọ we rapu ha, si n'obodo ahu pua je Betani, nọ ọnọdu-abali n'ebe ahu.

18 Ma n'ututu mbe Ọ nālaghachi n'obodo ahu, agu guru Ya. 19 Mbe Ọ huru otu osisi fig n'uzo, Ọ biarue ya aru, ma Ọ hugh ihe ọ bula n'elu ya, ma-ọbugh nāni akwukwo ndu; Ọ we si ya, Ka nkpuru ghara iputa n'elu gi ọzọ ebighebi. Osisi fig ahu we kpọnwua n'otu mbe ahu. 20 Mbe ndi neso uzo-Ya huru ya, o ju ha anya, ha si, Osisi fig ahu si ana kpọnwua n'otu mbe a? 21 Jisus we za, si ha, N'ezie asim unu, Ọ buru na unu nwere okwukwe, ghara inwe obi abua, ọ bugh nāni ihe emere osisi fig nka ka unu gēme, ma ọ buru na unu gāsi ọbunā ugwu a, Ka ewelie gi, tuba gi nime oké osimiri, agēme ihe ahu. 22 Ihe nile, ka ha ra, bu nke unu gāriọ n'ekpere, ma asi na unu kwere, unu gānata kwa ha.

23 Mbe Ọ batara n'ulo uku Chineke, ndi-isi-nchu-aja na ndi-okenye nke ndi-Ju we biakute Ya mbe Ọ nēzi ihe, si, Ọ bu n'aha ike gini ka I nēme ihe ndia? Ọnye nye-kwa-ra Gi ike a? 24 Ma Jisus zara, si ha, Mu onwem gāju kwa unu otu okwu, ọ buru na unu agwam ya, Mu onwem gāgwa kwa unu aha ike M'ji eme ihe ndia. 25 Baptism nke Jọn, ọle ebe o si puta? ọ sitere n'elu-igwe, ma-ọbu na o sitere n'aka madu? Ha we kwurita n'etiti onwe-ha, si, Ọ buru na ayi asi, Ọ sitere n'elu-igwe; Ọ gāsi ayi, N'ihigini kwa ka unu nējigh kwe ya? 26 Ma ọ buru na ayi asi, Ọ sitere n'aka madu; ayi nā'u egwu igwè madu a; n'ihina madu nile nāgu Jọn dika onye-amuma. 27 Ha we za Jisus, si, Ayi amatagh. Ọ si-kwa-ra ha, Mu onwem agagh-agwa kwa unu aha ike M'ji eme ihe ndia. 28 Ma gini bu uche-unu? Otú nwoke

nwere umu abua; ọ we biakute nke-mbu, si, Nwa, je lua ọlu ta n'ubi-vine nkem. 29 Ma ọ zara, si, Achoghmi ije: ma emesia ọ kwa uta, we je. 30 Ọ we biakute nke-abua, kwue otu ahu. Ọ we za, si, Mu onwem gēje, Onye-nwe-ayi: ma ọ jegh. 31 Ọnye nime ha abua mere ihe nna-ya ọzọ? Ha si, Onye mbu. Jisus si ha, N'ezie asim unu, na ndi-ona-utu na ndinyom nke nākwā iko nēbu unu uzo abā n'ala-eze Chineke. 32 N'ihina Jọn biakutere unu n'uzo ezi omume, ma unu ekwegh ya: ma ndi-ona-utu na ndinyom nke nākwā iko kwere ya: ma mbe unu huru ya, unu onwe-unu akwagh uta ọbunā emesia, ka unu we kwere ya.

33 Nurunu ilu ọzọ: Otú nwoke di, bu nna-nwe-ulo, onye kuru ubi-vine, ba ya ogige buruburu, gwu kwa ebe-nzocha-nkpuru-vine nime ya, wu kwa ulo-elu, were kwa ya tiyere n'aka ndi-ọlu-ubi, we je ala ọzọ. 34 Ma mbe oge nkpuru ruru nso, o zigara ndi-oru-ya jekuru ndi-ọlu-ubi ahu, inata nkpuru-ya. 35 Ndi-ọlu-ubi ahu we jide ndi-oru-ya, pia otu onye ihe, bu kwa nke-ọzọ, tu kwa nke-ọzọ nkume. 36 Ọzọ, o zigara ndi-oru ọzọ di otutu kari ndi mbu: ha we me kwa ha otu ahu. 37 Ma emesia o zigara ha ọkpara-ya, si, Ha gāsoṣuru ọkparam. 38 Ma ndi-ọlu-ubi ahu, mbe ha huru ọkpara ahu, ha sirita onwe-ha, Nka bu onye-nketa; bianu, ka ayi bue ya, nwere kwa ihe-nketa-ya. 39 Ha we jide ya, tupu ya n'azu ubi-vine ahu, bue ya. 40 Ya mere, mbe ọ bula onye-nwe ubi-vine ahu gābia, gini ka ọ gēme ndi-ọlu-ubi ahu? 41 Ha si ya, Ọ gāla ndi ọjọ ahu n'iyi n'uzo ioro njọ, ọ gēwere kwa ubi-vine-ya tiye n'aka ndi-ọlu-ubi ọzọ, ndi gēnyeghachi ya nkpuru-ya n'oge-ha. 42 Jisus si ha, Ọ digh mbe ọ bula unu guru n'ihe edeworo n'akwukwo nso,

Nkume nke ndi nēwu ulo juru,

Nke ahu ka emere isi nkuku ulo:

Ọ bu n'aka Onye-nwe-ayi ka nka sitere,

Ọ bu kwa oké ọlu n'anya-ayi?

43 N'ihina nka ka M'ji si unu, Agānara unu ala-eze Chineke, we nye mba ọzọ nke nāmi nkpuru-ya. 44 Agētiwasi kwa onye dakwasiri nkume a: ma onye ọ bula ọ gādakwasị, ọ gēfesa ya dika āiā.

45 Mbe ndi-isi-nchu-aja na ndi-Farisi nuru ilu-Ya nile, ha we mara na O nēkwu okwu bayere ha. 46 Mbe ha nāchọ ijide Ya, ha we tua egwu igwē madu nile, ebe ha guru Ya n'onye-amuma.

22 ¹ Jisus we za, gwa ha okwu ọzọ n'ilu, si, ² Eji ala-eze Chineke tuyere otù nwoke bú eze, nke siri oriri ọlulu-nwunye nye nwa-ya nwoke, ³ zipu kwa ndi-orù-ya ikpọ ndi akpọrọri ibia n'oriri ọlulu-nwunye ahu: ma ha achọgh ibia. ⁴ Ọzọ, o zipuru ndi-orù ọzọ, si, Gwa ndi akpọrọri, si, Le, edozisiwom oririm: ebusiwo oke-ehim nile na anum nile azùru azù, edozisiwo ihe nile: bianu n'oriri ọlulu-nwunye nkem. ⁵ Ma ha lefuru ya anya, je ebe nke ha, otù onye n'ubi nke aka ya, nke-ọzọ n'ihe-ahia-ya: ⁶ ma ndi fọduru jidere ndi-orù-ya, me ha ihe-ihere, bu kwa ha. ⁷ Ma eze ahu were iwe; ọ we ziga usu-ndi-agma-ya nile, la ndi-ọbụ-madu ahu n'iyi, rechapu kwa obodo-ha ọku. ⁸ Mbe ahu ọ si ndi-orù-ya, Edozisiwo ọlulu-nwunye nkem, ma ndi akpọrọri ekwesigh. ⁹ Ya mere, ganu n'abata uzọ nile, ka ha ra kwa, bú ndi unu gāhu, kpọ ha bia n'oriri ọlulu-nwunye nkem. ¹⁰ Ndi-orù ahu we pua ga n'uzọ nile, me ka madu nile ha huru zukọ, ka ha ra, ma ajọ madu ma ezi madu: ulo anālu nwunye we juputa na ndi nọduru na nri. ¹¹ Ma mbe eze ahu batara ikiri ndi nọduru na nri, ọ hu n'ebe ahu otù nwoke nke nēyigh uwe ọlulu-nwunye: ¹² ọ we si ya, Eyim, i si aña bata n'ebe a nēyigh uwe ọlulu-nwunye? Ma o kpuchiri ọnu. ¹³ Mbe ahu eze ahu siri ndi nējere ya ozi, Kenu ya ukwu na aka, tupu ya n'ọchichiri nke ezi; n'ebe ahu ka ikwa-ákwá na ita-ikekere-ezé ahu gādi. ¹⁴ N'ihia na ndi akpọworo di ọtutu, ma ndi arọputaworo di ole-na-ole.

¹⁵ Mbe ahu ndi-Farisi gara, we ha izù otù ha gēme ka Ọ ma n'onyà n'okwu. ¹⁶ Ha we zigara Ya ndi nēso uzọ-ha, ha na ndi Herod, si, Onye-ozizi, ayi amatawo na I bu onye ezi-okwu, na I nēzi kwa uzọ Chineke n'ezi-okwu, na I digh-asọ kwa onye ọ bula anya: n'ihia na I digh-ele madu anya n'iru. ¹⁷ Ya mere, gwa ayi, Gini bu uche-Gi? Ọ ziri ezi n'iwu itu útú nye Sisa, ma-ọbu

na ò zigh ezi? ¹⁸ Ma Jisus mara ajọ ihe-ha, Ọ si, Gini mere unu nānwam, ndi-iru-abua? ¹⁹ Gosinum ego nke útú. Ha we wetara Ya otù shilling. ²⁰ Ọ si ha, Ọnye nwe onyinyo a na ihe a edekwasiri ya? ²¹ Ha si Ya, Sisa nwe. Mbe ahu Ọ si ha, Ya mere, nyeghachinu Sisa ihe nke Sisa, nyeghachi-kwa-nu Chineke ihe nke Chineke. ²² Mbe ha nuru ya, ọ we ju ha anya, ha we rapu Ya, je nke ha.

²³ N'ubochi ahu ndi-Sadusi biakutere Ya nāsi na nbilite-n'ọnwu adigh: ha we jua Ya, ²⁴ si, Onye-ozizi, Moses siri, Ọ buru na nwoke anwua, nēnwegh umu, nwa-nne-ya nwoke gālu ọlu kwesiri nwa-nne di n'ebe nwunye-ya nọ, me ka nkpuru toputara nwa-nne-ya. ²⁵ Ma umu-nne-ndikom asa di n'etiti ayi: nke-mbu luru nwunye, we nwua, ma ebe ọ nēnwegh nkpuru ọ rapuru nwunye-ya nye nwa-nne-ya; ²⁶ otù a ka nke-abua me-kwa-ra, nke-atọ kwa, rue nke-asa. ²⁷ Mbe ha nile nwusiri nwayi ahu nwu-kwa-ra. ²⁸ Ya mere, na nbilite-n'ọnwu nwunye onye n'etiti ha asa ka ọ gābu? n'ihia na ha nile nwere ya na nwunye. ²⁹ Ma Jisus zara, si ha, Unu nēhie uzọ, ebe unu amatagh ihe edeworo n'akwukwọ nsọ, ma-ọbu ike Chineke. ³⁰ N'ihia na nime nbilite-n'ọnwu ha alugh nwunye, enyegh kwa ha n'ọlulu-di, kama ha di ka ndi-mọ-ozizi di n'elu-igwe. ³¹ Ma n'okwu bayere nbilite-n'ọnwu nke ndi nwuru anwu, unu agugh okwu Chineke gwara unu, si, ³² Mu onwem bu Chineke nke Abraham, na Chineke nke Aisak, na Chineke nke Jakob? Chineke abugh Chineke nke ndi nwuru anwu, kama Ọ bu nke ndi di ndu. ³³ Ma mbe igwē madu nile nuru ya, ibobo ozizi-Ya nwuru ha n'aru.

³⁴ Ma ndi-Farisi, mbe ha nuru na Ọ mereri ka ndi-Sadusi kpuchie ọnu-ha, ha zukorọ n'otù ebe. ³⁵ Otù onye n'etiti ha, bú onye-iwu, we jua Ya ajuju, nānwā Ya, ³⁶ si, Onye-ozizi, òle ihe di uku nke enyere n'iwu nime iwu-ayi? ³⁷ Ọ si ya, I gēwere obi-gi dum, were kwa nkpuru-obi-gi dum, were kwa uche-gi dum, hu Onye-nwe-ayi Chineke-gi n'anya. ³⁸ Nka bu ihe uku na ihe mbu enyere n'iwu. ³⁹ Ihe nke-abua nke yiri ya bu nka, I gāhu onye-

abata-obi-gi n'anya dika onwe-gi.
40 Iwu dum, na ndi-amuma Chineke,
nēkokwasi n'ihe abua ndia enyere n'iwu.

41 Ma mbe ndi-Farisi zukosiri, Jisus
juru ha, 42 si, Gini bu uche-unu
bayere Kraist ahu? Nwa onye ka O bu?
Ha si Ya, Nwa Devid. 43 O si ha,
Devid si kwa ana kpọ Ya Onye-nwe-ya
nime Mọ Nsọ, si,

44 Onye-nwe-ayi siri Onye-nwem,
Nọdu ala n'aka-nrim,
Rue mbe M'gētiye ndi-iro-Gi
n'okpuru ukwu-Gi abua?

45 Ya mere, o buru na Devid akpọ Ya
Onye-nwe-ya, O si ana buru Nwa-ya?
46 Ma o digh onye o bula puru iza Ya
okwu, o digh kwa onye nwere anya-ike
site n'ubochi ahu iju Ya ajuju ọzọ.

23 1 Mbe ahu Jisus gwara igwē madu
nile na ndi nēso uzọ-Ya okwu,
2 si, N'uche Moses ka ndi-ode-akwukwọ
na ndi-Farisi nọduru: 3 ya mere, ihe
nile, ka ha ra, bú nke ha gāsị unu me,
menu ihe ndia, debe kwa ha: ma unu
emela dika ọlu nile ha si di; n'ihị na ha
nēkwu, ma ha adigh-eme. 4 Ma ha
nēke ibu di arọ di kwa ike obubu,
tukwasi ha n'ubu madu; ma ha onwe-ha
achogh iji otu nkpisi-aka-ha wezuga ha.
5 Ma ọlu-ha nile ka ha nālu ka madu we
kiri ha: n'ihị na ha nēme ka phylactery
nile ha di obosara, me kwa ka ọnu-ọnu
uwe-ha di uku, 6 ha nāhu kwa isi
onodu nile n'oriri nile unu n'anya, na isi
oche nile n'ulo-nzukọ-unu, 7 na ekele
n'oma-ahia nile unu, na ka madu nākpọ
ha, Rabai. 8 Ma ka aghara ikpọ unu
onwe-unu, Rabai: n'ihị na otu Onye
bu Onye-ozizi-unu, ma unu onwe-unu
nile bu umu-nna. 9 Unu akpọ-kwa-la
onye o bula nna-unu n'elu uwa: n'ihị na
otu Onye bu Nna-unu, Ya bu Onye nke
elu-igwe. 10 Ka aghara kwa ikpọ unu
ndi-ndú, n'ihị na otu Onye bu Onye-
ndú-unu, Ya bu Kraist ahu. 11 Ma
onye dikariri uku n'etiti unu gābu onye
nējere unu ozi. 12 Ma onye o bula
nke gēweli onwe-ya elu, agēweda ya;
onye o bula nke gēweda kwa onwe-ya,
agēweli ya elu.

13 Ma ahuhu gādiri unu, ndi-ode-
akwukwọ na ndi-Farisi, ndi-iru-abua;
n'ihị na unu nēmechi uzọ ala-eze elu-
igwe n'iru madu: n'ihị na unu onwe-

unu abatagh, unu adigh-ekwe kwa ndi
nābata ka ha bata.

14 Ahuhu gādiri unu, ndi-ode-
akwukwọ na ndi-Farisi, ndi-iru-abua;
n'ihị na unu nēripia ulo ndinyom di-ha
nwutu, nēkpe kwa ogologo ekpere ka
madu we hu unu: unu gēnwē ezi
omuma-ikpe gabigara okē kari ndi ọzọ.

15 Ahuhu gādiri unu, ndi-ode-
akwukwọ na ndi-Farisi, ndi-iru-abua;
n'ihị na unu nējeghari n'okē osimiri na
ala kpọrọ nku buruburu ka unu me otu
onye ka o so uzọ-unu; ma mbe o ghọrọ
otu ahu, unu nēme ya okpukpu abua
nwa ọku ala-mọ kari onwe-unu.

16 Ahuhu gādiri unu, ndi-ndú isi, ndi
si, Onye o bula nke gēji ulo nsọ Chineke
nụ iyí, o bugh ihe; ma onye o bula nke
gēji ọla-edo nke ulo nsọ ahu nū iyí, o ji
ugwọ. 17 Ndi-nzuzu na ndi-isi: n'ihị
na ọle nke dikariri uku, ọla-edo ahu, ma-
ọbu ulo nsọ nke dorọ ọla-edo ahu nsọ?

18 Unu si kwa, Onye o bula nke gēji
ebe-ichu-aja nū iyí, o bugh ihe; ma onye
o bula nke gēji ihe-onyinye di n'elu ya
nū iyí, o ji ugwọ. 19 Ndi-isi: n'ihị na
ọle nke ka uku, ihe-onyinye, ma-ọbu
ebe-ichu-aja nke nēdo ihe-onyinye ahu
nsọ? 20 Ya mere, onye ji ebe-ichu-aja
ahu nū iyí, o ji ya, na ihe nile di n'elu ya,
nū iyí. 21 Onye ji kwa ulo nsọ ahu nū
iyí, o ji ya, na Onye bi nime ya, nū iyí.
22 Onye ji kwa elu-igwe nū iyí, o ji
oche-eze Chineke, na Onye nọduru
n'elu ya, nū iyí.

23 Ahuhu gādiri unu, ndi-ode-
akwukwọ na ndi-Farisi, ndi-iru-abua;
n'ihị na unu nēnye otu uzọ n'uzọ iri nke
nkpa-akwukwọ nēsi isi utọ na anise na
cummin, unu arapuwo kwa ihe ka arọ
n'iwu, bú ikpé, na ebere, na okwukwe:
ma o di nkpa ka unu me ihe ndia, ka unu
ghara kwa irapu ihe ahu. 24 Ndi-ndú
isi, ndi nāzapu anwu ntá, ma unu nēloda
camel.

25 Ahuhu gādiri unu, ndi-ode-
akwukwọ na ndi-Farisi, ndi-iru-abua;
n'ihị na unu nēme ka azu iko na afere
di ọcha, ma n'ime ha juputara site
n'ipunara madu ihe na ejidegh-onwe-
unu. 26 Gi Farisi kpuru isi, buru uzọ
me ka ime iko na afere di ọcha, ka azu-
ha we ghọ kwa ọcha.

27 Ahuhu gādiri unu, ndi-ode-
akwukwọ na ndi-Farisi, ndi-iru-abua;

n'ihì na unu yiri ìlì eteworo nzu, nke nēgosi onwe-ha dika ihe ọma n'ihè, ma n'ime ha juputara n'okpukpu nke ndi nwuru anwu, na adigh-ọcha nile. 28 Otù a unu onwe-unu nēgosi kwa onwe-unu nye madu n'ihè dika ndi ezi omume, ma n'ime unu juputara n'iru-abua na ihe nēmebi iwu.

29 Ahuhu gādiri unu, ndi - ode - akwukwọ na ndi-Farisi, ndi-iru-abua; n'ihì na unu nēwu ìlì ndi-amuma, nēdozi kwa ebe anèlì ndi ezi omume, 30 unu nāsi kwa, Ọ buru na ayi nọri n'ubọchi nna-ayi-hà, ayi agagh-eso ha n'inwekọ ọbara ndi-amuma. 31 Ya mere unu nāba àmà megide onwe-unu, na unu bu umu nke ndi buru ndi-amuma. 32 Unu onwe-unu mezu kwa ihe-ọtùtù nke nna-unu-hà. 33 Unu agwọ, unu aju-ala, unu gēsi ànà ọaniari ikpè nke ọku ala-mọ? 34 N'ihì nka, le, Mu onwem nēzitere unu ndi-amuma, na ndi-amam-ihe, na ndi-ode-akwukwọ: ufọdu nime ha ka unu gēbu, kpogide kwa ha n'obe; ufọdu nime ha ka unu gāpia kwa ihe n'ulo-nzukọ-unu, si kwa n'otù obodo nēsobu ha ga obodo ọzọ: 35 ka ọbara ndi ezi omume nile awusiworu n'elu uwa we biakwasi unu, site n'ọbara Ebel onye ezi omume ahu rue ọbara Zakaraia nwa Barakaia, onye unu buru n'abata ulo nsọ na ebe-ichu-aia-unu. 36 N'ezie asim unu, Ihe ndia nile gābiakwasi ọbọ a.

37 Jerusalem, Jerusalem, nke nēbu ndi-amuma, nke nēwere kwa nkume atu ndi eziteworo ya! ọtutu mbe ole ka M'chorọ ichikọ umu-gi, ọbunà dika nneku-okuku nāchikọ umu-ya n'okpuru nkù-ya abua, ma unu achogh! 38 I.e, anārapuru unu ulo-unu ka ọ tọbọrọ n'efu. 39 N'ihì na asim unu, Unu agagh-ahum ọzọ site n'ubu a ma-oli, rue mbe unu gāsi, Onye agoziri agozi ka Onye ahu bu Nke nābia n'aha Onye-nwe-ayi.

24 1 Jisus we si n'ulo uku Chineke pua, we nāga n'uzọ-Ya; ndi nēso uzọ-Ya we biakute Ya igosi Ya owuwu-ulo nile nke ulo uku Chineke. 2 Ma Ọ zara, si ha, Unu ahugh ihe ndia nile? n'ezie asim unu, Agagh-arapu otù nkume ma-oli n'ebe a n'elu nkume-ibe-ya, nke anāgagh-akwatu n'ala.

3 Mbe Ọ nānọdu n'elu ugwu Olive,

ndi nēso uzọ-Ya we biakute Ya iche, si, Gwa ayi, ole mbe ihe ndia gābu? gini gābu kwa ihe-iriba-ama nke ọbibia-Gi, na nke ọgwugwu oge a? 4 Jisus we za, si ha, Lezieni anya ka onye ọ bula ghara iduhie unu. 5 N'ihì na ọtutu madu gābia n'aham, si, Mu onwem bu Kraist ahu; ha gēduhie kwa ọtutu madu. 6 Unu gāje inu okwu agha di iche iche na akukọ agha di iche iche: lenu ka unu ghara itu ujọ: n'ihì na ihe ndia aghagh iputa; ma ọgwugwu ihe nile akērugh. 7 N'ihì na mba gēbili imegide mba ọzọ, ala-eze gēbili kwa imegide ala-eze ọzọ: oké unwu na ala-ọma-jijiji gādi kwa n'ebe di iche iche. 8 Ma ihe ndia nile bu nmalite ihe-nbu. 9 Mbe ahu ka ha gārara unu nye na nkpaḅu, ha gēbu kwa unu: mba nile gākpọ kwa unu asi n'ihì aham. 10 Mbe ahu ka ọtutu madu gāma kwa n'onyà, rara kwa ibe-ha nye, kpọ kwa ibe-ha asi. 11 Ọtutu ndi-amuma ugha gēbili kwa, duhie kwa ọtutu madu. 12 N'ihì na ihe nēmebi iwu gāba uba, ihu-n'anya nke ndi ka n'etiti madu gāju kwa oyi. 13 Ma onye were ntachi-obi nọgide rue ọgwugwu ihe nile, onye ahu ka agāzọputa. 14 Agēkwusa kwa ozi ọma nka nke ala-eze elu-igwe n'elu-uwa dum madu bi, ka ọ buru àmà nye mba nile; mbe ahu ka ọgwugwu ihe nile gēru kwa.

15 Ya mere, mbe ọ bula unu gāhu ihe-àrú nke nākpata itọbọrọ-n'efu, nke ekwuru site n'ọnu Daniel onye-amuma, ka o nēguzo n'ebe nsọ unu (onye nāgu, ya tugharia uche), 16 mbe ahu ndi nọ na Judia, ka ha ọalaga n'ugwu: 17 onye nọ n'elu ulo, ya ghara iridata ikwapu ihe di n'ulo-ya: 18 onye nọ kwa n'ubi, ya ghara ilaghachi ichiri uwe uku ya. 19 Ma ahuhu gādiri ndi di ime na ndi nēnye nwa ara na mbe ahu. 20 Ma kpenu ekpere ka nḅapu-unu ghara idi na mbe oyi, ma-ọbu n'ubọchi-izu-ike: 21 n'ihì na mbe ahu ka nkpaḅu uku gādi, nke ihe dika ya akādigh site na nmalite uwa rue mbe a, é-é, ọ gagh-adi kwa ma-oli. 22 Ọ buru kwa na emegh ubọchi ahu ka ha di nkpirikpi, agagh-azọputa madu ọ bula: ma n'ihì ndi arọputara agēme ka ubọchi ahu di nkpirikpi. 23 Mbe ahu ọ buru na onye ọ bula gāsi unu, Le, Kraist nọ n'ebe a, ma-ọbu, N'ebe a; unu ekwela. 24 N'ihì

na Kraist ugha di ichie ichie na ndi-amuma ugha gēbili, gosi kwa ihe-iriba-ama uku di ichie ichie na ọlu-ebube uku di ichie ichie; iduhie ọbunā ndi arọputara, ma ọ buru na ọ gēkwe me. 25 Le, agwawom unu mbe akēmegh ya. 26 Ya mere, ọ buru na ha gāsī unu, Le, Ọ nọ n'ohia; unu apula: Le, Ọ nọ n'ime-ulo; unu ekwela. 27 N'ihī na dika amūmā si n'Qwuwa-anyanwu puta, gosi kwa onwe-ya rue Ọdida-anyanwu; otū a ka ọbibia Nwa nke madu gādi. 28 Ebe ọ bula ozu di, n'ebe ahu ka udelc gēzukọ.

29 Ma ngwa ngwa, mbe ukpaḅu mbe ahu gasiri, anyanwu gāḅa ọchichiri, ọnwa agagh-enye kwa ihē-ya, kpakpando nile gāda kwa site n'elu-igwe, agēme kwa ka ike nile nke elu-igwe me nkpatu: 30 mbe ahu ka ihe-iriba-ama nke Nwa nke madu gāputa kwa ihē n'elu-igwe: mbe ahu ka cbo nile nke uwa gēti kwa aka n'obi, ha gāhu lwa Nwa nke madu ka Ọ nābia n'elu igwe-oji nile nke elu-igwe n'ike na okē ebube. 31 Ọ gēwere kwa opi uku zipu ndi-mọ-ozī-Ya, ha gēme kwa ka ndi nke Ya arọputara si n'ifufe anọ zukọ, site n'otū nsọtụ elu-igwe rue nsọtụ-ya ọzọ.

32 Ma site n'aru osisi fig mutanu ilu-ya: mbe ọ bula alaka-ya dibara nrò ubu a, pute kwa akwukwọ-ndu-ya, unu mara na mbe okpom-ọku di nso; 33 otū a unu onwe-unu kwa, mbe ọ bula unu gāhu ihe ndia nile, maranu na Ọ nọ nso, n'ọnu-uzọ. 34 N'ezie asim unu, Ọbọ a agagh-agabiga ma-ọli, rue mbe ihe ndia nile gēme. 35 Elu-igwe na uwa gāgabiga, ma okwu nile nkein agagh-agabiga ma-ọli. 36 Ma ọ digh onye ọ bula matara ihe bayere ubochi na oge hour ahu, ọbunā ndi-mọ-ozī nke elu-igwe amatagh, Ọkpara ahu amatagh kwa, kama ọ bu nāni Nnam matara. 37 Ọ bu kwa dika ubochi Noa diri, otū a ka ọbibia Nwa nke madu gādi. 38 N'ihī na dika ha nọ na mbe ahu nke bū okē iju-niri ahu uzọ nēri ihe nānu kwa ihe-ọnuu, nālu nwunye, nēnye kwa n'ọlulu-di, rue ubochi Noa batara n'ubọ-ya, 39 ha amagh kwa rue mbe okē iju-miri ahu biara, kpopu ha nile; otū a ka ọbibia Nwa nke madu gādi. 40 Mbe ahu madu abua gānọ n'ubi; ewere otū, rapu kwa otū: 41 ndinyom abua ganēgwe nri na nkume-igwe-nri; ewere otū, rapu kwa

otū. 42 Ya mere, nēchenu nche: n'ihī na unu amatagh ubochi Onye-nwe-unu gābia. 43 Ma unu mara nka, na ọ buru na nna-nwe-ulo matarari oge nche onye-ori gābia, ọ ganēche nche, ọ gagh-ekwe kwa ka egwupụ ulo-ya. 44 N'ihī nka unu onwe-unu buru kwa ndi edoziworo: n'ihī na n'oge hour nke unu nēchēgī ka Nwa nke madu gābia. 45 Onye kwa bu orū ahu kwesiri ka atukwasi ya obi, nke nwe-kwa-ra uche, nke onye-nwe-ya mere onye-isi ēzi-na-ulo-ya, inye ha ihe eji azū ha n'oge-ya? 46 Ngozi nādiri orū ahu, onye, mbe onye-nwe-ya gābia, ọ gāhu ya ka ọ nēme otū a. 47 N'ezie asim unu, na ọ gēme ya onye-isi ihe nile ọ nwere. 48 Ma ọ buru na orū ọjọ ahu gāsī n'obi-ya, Onye-nwem nānọ ọdū di anya; 49 ọ buru kwa na ọ gāmalite iti ndi-orū-ibe-ya aka, so kwa ndi nānubiga manya okē nēri nānu kwa; 50 onye-nwe orū ahu gābia n'ubochi ọ nēlegh anya ya, na n'oge hour ọ nāmagh, 51 ọ gēbubi kwa ya nkpirikpi abua, kē okē nye ya n'etiti ndi-iru-abua: n'ebe ahu ka ikwa-ākwa na ita-ikekere-ezē ahu gādi.

25 1 Mbe ahu agēji ala-eze elu-igwe tuyere umu-abọghọ iri, ndi chiri ọwa-ha, pua izute onye nālu nwunye ọhu. 2 Ma ise nime ha bu ndi-nzuzu, ise bu kwa ndi nwere uche. 3 N'ihī na ndi-nzuzu ahu, mbe ha chiri ọwa-ha, ha ejigh manu n'aka-ha: 4 ma ndi ahu nwere uche ji manu n'aria-ha tiyere ọwa-ha. 5 Ma mbe onye nālu nwunye ọhu nānọ ọdū di anya, ha nile rubere ura we raru. 6 Ma n'etiti abali iti-nkpu dara, Le, onye nālu nwunye ọhu! Putanu izute ya. 7 Mbe ahu umu-abọghọ ahu nile biliri, we dozie ọwa-ha. 8 Ndi-nzuzu we si ndi nwere uche, Nye ayi ufodu na manu-unu; n'ihī na ọwa-ayi nānyu anyu. 9 Ma ndi nwere uche zara, si, É-é, elegh anya ọ gagh-ezuru ayi na unu: kama jekurunu ndi nēre, zuru nye onwe-unu. 10 Ma mbe ha nēje izu, onye nālu nwunye ọhu biara; ndi edoziworo we so ya ba n'oriri ọlulu - nwunye: ewe mechie uzọ. 11 Emesia umu-abọghọ foduru bia kwa, nāsi, Onye-nwe-ayi, Onye-nwe-ayi, meghere ayi uzọ. 12 Ma ọ zara, si, N'ezie asim unu, amataghm unu. 13 Ya mere, nēchenu nche, n'ihī na unu

amatagh ubochi ahu ma-qbū oge hour ahu.

14 N'ihī na ọ di ka mbe madu, mbe ọ gaje inodu n'ala ndi ọzọ, ọ kpọrọ ndi-oru nke aka ya, rara ihe nile ọ nwere nye n'aka-ha. 15 Otú ka ọ nyere talent ise, nke-ọzọ talent abua, nke-ọzọ otú talent; ọ nye onye ọ bula dika ike nke aka ya ra; ọ we je inodu n'ala ndi ọzọ. 16 Ngwa ngwa onye nara talent ise ahu gara were ha zua ahia, we rita urú talent ise ọzọ. 17 Otú ahu onye nara talent abua ahu rita-kwa-ra talent abua ọzọ. 18 Ma onye nara otú talent ahu jere gwu ala, zobe ego onye-nwe-ya. 19 Ma mbe ogologo oge gasiri onye-nwe ndi-oru ahu bia, ya na ha we piazi. 20 Onye ahu nke nara talent ise we biakute ya weta talent ise ọzọ, si, Onye-nwe-ayi, i rara talent ise nyem n'aka: le, eritaram talent ise ọzọ n'uru. 21 Onye-nwe-ya siri ya, I mere nke-oma, ezi oru nke kwesiri ka atukwasi gi obi: i kwesiri ka atukwasi gi obi n'umu ihe ole-na-ole, m'geme gi onye-isi otutu ihe: ba n'onu nke onye-nwe-gi. 22 Onye nara talent abua ahu we biakute kwa ya, si, Onye-nwe-ayi, i rara talent abua nyem n'aka: le, eritaram talent abua ọzọ n'uru. 23 Onye-nwe-ya siri ya, I mere nke-oma, ezi oru nke kwesiri ka atukwasi gi obi; i kwesiri ka atukwasi gi obi n'umu ihe ole-na-ole, m'geme gi onye-isi otutu ihe: ba n'onu nke onye-nwe-gi. 24 Onye narari otú talent ahu we biakute kwa ya, si, Onye-nwe-ayi, amaram i na i bu madu aka ike, newe ihe ubi n'ebe i naghagh nkpuru, nāchikoputa kwa n'ebe i nāfuchagh: 25 m'we tua egwu, we je zobe talent nke gi n'ala: le, i nwere nke gi. 26 Ma onye-nwe-ya zara, si ya, Ajọ oru nke di ume-ngwu, i matara na anamewe ihe ubi n'ebe m'naghagh nkpuru, nāchikoputa kwa n'ebe m'nāfuchagh; 27 ya mere, ọ di gi nkpa iwere egom tiye n'aka ndi nāpanwe ego, mbe m'biara mu onwem gānaghachi kwa nkem, ya na uma. 28 Ya mere, napunu ya talent ahu, were kwa ya nye onye ahu nke nwere talent iri ahu. 29 N'ihī na onye ọ bula nke nwere ka agēnye, ọ gēnwebiga kwa okē: ma site n'aka onye nēnwegh, ọbuná ihe ọ nwere ka agānapu ya. 30 Tupu-kwa-nu oru a nābagh n'ihe n'ochichiri nke ezí: n'ebe

ahu ka ikwa-ákwá na ita-ikekere-ezé ahu gādi.

31 Ma mbe ọ bula Nwa nke madu gābia n'ebube-Ya, Ya na ndi-mọ-ozí nile, mbe ahu ka Ọ gānkwasi n'ochē-eze nke ebube-Ya: 32 ma n'iru Ya ka agēme ka mba nile zukọ: Ọ gēkewaputa kwa ha, otú n'aru ibe-ya, dika onye nāzú aturu nēkewaputa aturu n'umu-ewu: 33 Ọ gēdebe kwa aturu n'aka-nri-Ya, ma umu-ewu n'aka-ekpe. 34 Mbe ahu Eze ahu gāsi ndi nọ n'aka-nri-Ya, Bianu, ndi agọziri agọzi nke Nnam, ketanu ala-eze edoziworo unu site na ntọ-ala nke uwa: 35 n'ihī na agu gurum, unu we nyem ihe M'gēri: akpiri kpọrọm nku, unu we kuru miri nyem: abum ọbia, unu we kpọbatam; 36 aḅaram ọtọ, unu we ọokwasim ákwá: aru adighm ike, unu we letam: anọm n'ulo-nkpọrọ, unu we biakutem. 37 Mbe ahu ndi ezi omume ahu gāza Ya, si, Onye-nwe-ayi, ole mbe ayi huru Gi ka agu nāgu Gi, ayi we zua Gi? ma-qbū ka akpiri nākpọ Gi nku, ayi we kuru miri nye Gi? 38 Ole mbe ayi hu-kwa-ra Gi ka I bu ọbia, ayi we kpọbata Gi? ma-qbū ka I nāḅa ọtọ, ayi we ọokwasi Gi ákwá? 39 Ole mbe ayi hu-kwa-ra Gi ka aru nādigh ike, ma-qbū n'ulo-nkpọrọ, ayi we biakute Gi? 40 Eze ahu gāza kwa, si ha, N'ezie asim unu, Ka ọ ra, bú otú unu si me ya nye otú onye nime umu-nnam ndia, bú ndi dikarisiri ntá, Mu ka unu mere ya nye. 41 Mbe ahu Ọ gāsi kwa ndi nọ n'aka-ekpe-Ya, Puanu n'irum, ndi anābu ọnu, ga n'ọku ebigh-ebi ahu nke edoziworo nye ekwensu na ndi-mọ-ozí-ya: 42 n'ihī na agu gurum, ma unu enyeghm ihe M'gēri: akpiri kpọrọm nku, ma unu ekugh miri nyem: 43 ahum ọbia, ma unu akpọbataghm; aḅaram ọtọ, ma unu eḅokwasighm ákwá; aru adighm ike, anọkwam n'ulo-nkpọrọ, ma unu eletaghm. 44 Mbe ahu ndi ahu gāza kwa, si, Onye-nwe-ayi, ole mbe ayi huru Gi ka agu nāgu Gi, ma-qbū ka akpiri nākpọ Gi nku, ma-qbū ka I bu ọbia, ma-qbū ka I nāḅa ọtọ, ma-qbū ka aru nādigh Gi ike, ma-qbū ka I nọ n'ulo-nkpọrọ, ma ayi ejeregh Gi ozi? 45 Mbe ahu Ọ gāza ha, si, N'ezie asim unu, Ka ọ ra, bú otú unu nēmegh ya nye otú onye nime ndia dikarisiri ntá, Mu ka unu nēmegh ya nye. 46 Ndia gāpu je

ba n'ahuhu-nmehie ebigh-ebi: ma ndi ezi omume gābā na ndu ebigh-ebi.

26 ¹ O rue, mbe Jisus kwubiri okwu ndia nile, ² Q si ndi nēso uzọ-Ya, ³ Unu matara na mbe ubochi abua gasiri ememe ngabiga nābia, arara kwa Nwa nke madu nye ka akpogide Ya n'obe. ⁴ Mbe ahu ndi-isi-nchu-aja na ndi-okenye nke ndi-Ju zukoro n'obi onye-isi-nchu-aja, onye anākpọ Kaiafas; ⁵ ha we bakọ izu ka ha we were aghughọ jide Jisus, bue Ya. ⁶ Ma ha siri, Q bugh n'ememe a, ka uzu we gnara iputa n'etiti ndi-Ju.

⁷ Ma mbe Jisus nọ na Betani, n'ulo Saimon onye-ekpenta, ⁸ otu nwayi biakutere Ya nke nēji ite alabaster, nke manu-otite di oké onu-ahia nke-uku di ya, o we wusa manu-otite ahu n'isi-Ya, mbe Q noduru na nri. ⁹ Ma mbe ndi nēso uzọ-Ya huru ya, iwe were ha nke-uku, ha si, Eji ila-n'iyi nka me gini? ¹⁰ N'ihia na apuru ire manu-otite a oké onu-ahia, we nye ndi-obeye. ¹¹ Ma mbe Jisus mara ya, Q si ha, Gini mere unu nēsobu nwayi a? n'ihia na o luru olu oma n'arum. ¹² N'ihia na unu nwere ndi-obeye n'etiti unu mbe nile; ma unu enwegh Mu onwem mbe nile. ¹³ N'ihia na n'iwusi manu-otite a n'arum, o mere ya ka o we doziem n'olili. ¹⁴ N'ezie asim unu, Ebe o bula agēkwusa ozi oma nka n'uwa dum, agēkwuta kwa ihe nke nwayi a mere, ka o buru ihe-ncheta-ya.

¹⁵ Ma mbe ahu otu onye nime ndi-ozi iri na abua ahu, onye anākpọ Judas Iskariot, jekuru ndi-isi-nchu-aja, ¹⁶ si, Gini ka unu nāchọ inyem, mu onwem gārara kwa Ya nye n'aka-unu? Ha we tu orú ego ola-ocha na iri nye ya. ¹⁷ Site na mbe ahu o we chọ oghere irara Ya nye.

¹⁸ Ma n'ubochi mbu nke achicha ekogh-eko ndi nēso uzọ-Ya biakutere Jisus, si, Olee ebe I nāchọ ka ayi doziere Gi ka I we rie oriri ngabiga? ¹⁹ Q we si, Jenu n'obodo a jekuru onye di otu a, si ya, Onye-ozizi si, Ogem di nso; Mu na ndi nēso uzom nēme ememe ngabiga n'ulo-gi. ²⁰ Ndi nēso uzọ-Ya we me dika Jisus nyere ha iwu; ha we dozie ememe ngabiga. ²¹ Ma mbe o ruru anyasi, Ya na ndikom iri na abua ahu ndi nēso uzọ-Ya noduru na nri; ²² mbe ha nēri ihe, Q si, N'ezie asim

unu, na otu onye si n'etiti unu puta gāraram nye. ²³ Q we wuta ha ri nne, ha nile n'otu n'otu we malite isi Ya, Q bu mu, Onye-nwe-ayi? ²⁴ Ma Q zara, si, Onye nke Mu na ya sukoro aka n'afere, onye ahu gāraram nye. ²⁵ Nwa nke madu nāla, dika edeworo ya n'akwukwo nsọ bayere Ya: ma ahuhu gādiri nwoke ahu onye anēsite n'aka-ya rara Nwa nke madu nye. ²⁶ Q buru na amugh nwoke ahu o gādi ya nma. ²⁷ Judas, onye nārara ya nye, we za, si, Q bu mu, Rabai? Q si ya, Gi onwe-gi kwuru. ²⁸ Mbe ha nēri ihe, Jisus we nara obe achicha, gozie ya, nyawa ya; Q we nye ndi nēso uzọ-Ya, si, Naranu, rie; nka bu arum. ²⁹ Q we nara iko, kele kwa, we nye ha, si, Unu nile nua nime ya; ³⁰ n'ihia na nka bu obaram nke obuba-ndu, nke anāwusiri otutu madu ka ewe baghara nmehie. ³¹ Ma asim unu, M'gagh-ahu ma-oli site n'ubu a n'ihia a si n'osisi vine puta, rue ubochi ahu mbe Mu na unu gānu ya ohu n'ala-eze Nnam.

³² Mbe ha būsiri abụ, ha pua je ugwu Olive.

³³ Ma mbe ahu Jisus si ha, Agēme ka unu onwe-unu nile ma n'onyā n'arum abali ta: n'ihia na edewo ya n'akwukwo nsọ, si, M'gētibu Onye-ozuzu-aturu, agābasa kwa aturu nke igwē aturu-ya. ³⁴ Ma mbe emere ka M'si n'onwu bilie, M'gēburu unu uzọ ga Galili. ³⁵ Ma Pita zara, si Ya, Q buru na agēme madu nile ka ha ma n'onyā n'aru Gi, agagh-eme ka mu onwem ma n'onyā mbe o bula. ³⁶ Jisus si ya, N'ezie asim i, na n'abali a, mbe oke-okuku akākwagh akwā, i gāgonarim ubo atọ. ³⁷ Pita si Ya, O buru na o di nkpa obunā ka m'so Gi nwua, agaghm-agonari Gi ma-oli. Q bu kwa otu a ka ndi ahu nile ndi nēso uzọ-Ya kwuru.

³⁸ Ma mbe ahu Jisus na ha biarue ogige anākpọ Getsemane; Q we si ndi nēso uzọ-Ya, Nodunu n'ebe a, rue mbe M'gēje n'ebe ahu kpe ekpere. ³⁹ Q we kuru Pita na umu Zebedi abua tiyere Onwe-ya, o we malite iwuta Ya n'obi, obi malite-kwa-ra ilo Ya miri. ⁴⁰ Mbe ahu Q si ha, O nēwuta nkpuru-obim nke-uku, rue onwu: nōgidenu n'ebe a, som nēche nche. ⁴¹ Q we ga n'iru nke-ntā, da kpuchie iru-Ya n'ala, we

kpe ekpere, si, Nnam, o buru na o gēkwe me, ka iko a gabigam: ma o bugh dika Mu onwem nāchọ, kama dika Gi onwe-gi nāchọ. 40 O we biakute ndi nēso uzọ-Ya, O hu ha ka ha nāraru ura, O we si Pita, Unu di otù a nēnwēgh ike isom che nche otù oge hour? 41 Nēchenu nche, nēkpe - kwa - nu ekpere, ka unu we ghara ibà n'ónwunwa: mọ nke madu di oku n'ezie, ma anu-aru adigh ike. 42 O we rapu ha je kwa ozọ nke ubò abua, kpe ekpere, si, Nnam, o buru na nka apugh igabiga, ma o buru na anughm ya, ka eme ihe I nāchọ. 43 O we bia kwa ozọ, hu ha ka ha nāraru ura, n'ihì na anya-ha di arọ. 44 O we rapu ha ozọ, je, kpe ekpere nke ubò atọ, nēkwu otù okwu ahu ozọ. 45 Mbe ahu O biakute ndi nēso uzọ-Ya, si ha, Nāraranu ura site n'ubù a, nēzu-kwanu ike: le, oge hour nkem di nso, anārara Nwa nke madu nye n'aka ndi-nmehie. 46 Bilienu, ka ayi je: le, onye nāraram nye nọ nso.

47 Mbe O kpu okwu n'onu, le, Judas, otù onye n'etiti ndi-ozì iri na abua ahu, we bia, ya na oké igwè madu ndi chiri mma-agma na osisi, site n'ebe ndi-isi-nchu-aja na ndi-okenye nke ndi-Ju nọ. 48 Ma onye nārara Ya nyc nyere ha ihc-iriba-ama, si, Onye o bula m'gēsutu onu, Onye ahu bu Ya: jidenu Ya. 49 Ngwa ngwa o biakutere Jisus, si, Ekele, Rabai; o we sutu Ya onu nke-uku. 50 Jisus we si ya, Eyin, me ihe i biara ime. Mbe ahu ha biakutere Ya, we tukwasi Jisus aka, jide Ya. 51 Ma le, otù onye nime ndi ha na Jisus nọ setiri aka-ya, miputa mma-agma-ya, bu orù onye-isi-nchu-aja mma, bipu nti-ya. 52 Mbe ahu Jisus si ya, Mighachi mma-agma-gi n'ónodu-ya: n'ihì na madu nile ndi were mma-agma gāla n'iyi site na mma-agma. 53 Ma-qbù i nēchè na apughm iriọ Nnam, O gēzite-kwa-ram qbunà ubù a kari legion iri na abua nime ndi-mọ-ozì? 54 Ihe edeworo n'akwukwọ nsọ gēsi kwa aña mezu, na o ghagh ime otù a? 55 N'oge hour ahu Jisus siri igwè madu ahu, Unu putara chiri mma-agma na osisi ijidem, dika imegide onye nāpunara madu ihe? Kwa-ubochi M'noduru n'ulo uku Chineke nēzi ihe, ma unu ejideghm. 56 Ma emewo ihe a dum, ka ihe nile ndi-amuma dere n'akwukwọ

we mezu. Mbe ahu ndi nile nēso uzọ-Ya rapuru Ya, balaga.

57 Ma ndi jidere Jisus si n'ebe ahu duru Ya je rue ulo Kaiafas onye-isi-nchu-aja, ebe ndi-ode-akwukwọ na ndi-okenye zukorọ. 58 Ma Pita soro Ya n'ebe di anya, rue obi onye-isi-nchu-aja, o we ba nime, nọdu n'etiti ndi nēje ozi, ka o hu ogwugwu-ya. 59 Ma ndi-isi-nchu-aja na nnokọ-ikpé dum nāchọ àmà ugha imegide Jisus, ka ha we me ka O nwua; 60 ma ha achotagh, o bu ezie na otutu ndi-àmà ugha biara. Ma emesia abua biara, 61 si, Nwoke a siri, Apurum ikwatu ulo nsọ a nke Chineke, wu kwa ya n'ubochi atọ. 62 Onye-isi-nchu-aja we bilie, si Ya, I zagħ ihe o bula? gini bu àmà madu ndia nābagide Gi? 63 Ma Jisus kpuchiri onu. Onye-isi-nchu-aja we si Ya, Ewerem Chineke di ndu ba Gi iyi, ka I gwa ayi ma Gi onwe-gi bu Kraist ahu, Okpara Chineke. 64 Jisus si ya, Gi onwe-gi kwuru: otù o di, asim unu, Site n'ubù a unu gāhu Nwa nke madu ka O nānọdu n'aka-nri nke ike, nābia kwa n'elu igwe-oji nile nke elu-igwe. 65 Mbe ahu onye-isi-nchu-aja dọwara uwe-ya nile, si, O kwuluru Chineke: o bu nkpa ndi-àmà gini nākpa ayi ozọ? le, ubù a ka unu nuru nkwalu ahu: 66 gini bu uche-unu? Ha we za, si, O kwesiri inwu onwu. 67 Mbe ahu ha busara Ya onu-miri n'iru, ti kwa Ya aka: ufodu we pia Ya ihe, 68 si, Buru ayi amuma, Kraist: onye bu onye ahu nke tiri Gi aka?

69 Ma Pita nọduru n'èzi n'obi: otù nwa-aboghọ we biakute ya, si, Gi onwe-gi na Jisus Onye Galili nọ-kwa-ra. 70 Ma o gorọ n'iru ha nile, si, Amataghm ihe i nēkwu. 71 Ma mbe o puru je n'uzọ-nbata, nwa-aboghọ ozọ huru ya, o si ndi nọ n'ebe ahu, Nwoke a na Jisus Onye Nazaret nọ-kwa-ra. 72 O were inu-iyi gọ kwa ozọ, si, Amataghm Nwoke a. 73 Ma mbe nwa oge gasiri ndi guzoro nso biakutere Pita, si ya, N'ezie gi onwe-gi bu kwa otù onye nime ha; n'ihì na okwu-onu-gi nēweputa gi n'ihè. 74 Mbe ahu o malitere idu ikwù na inu iyi, si, Amataghm Nwoke a. Ngwa ngwa oke-okuku we kwa ákwá. 75 Pita we cheta okwu Jisus kwururi, si, Mbe oke-okuku akākwagh, i gāgonarim ubò atọ. O we pua, kwa ákwá nke-uku.

27 1 Ma m̀be o ruru ututu, ndi-isi-nchu-aja na ndi-okenye nile nke ndi-Ju ̀bara izu megide Jisus ime ka Q nwua: 2 ha we ke Ya ahu, dupu Ya, rara Ya nye n'aka Pailat onye-isi.

3 M̀be ahu Judas, onye rara Ya nye, m̀be o huru na amara Ya ikpé, o kwa uta, chighachi oru ego ̀la-ocha na iri ahu nye ndi-isi-nchu-aja na ndi-okenye, 4 si, Emehierem n'irara ̀bara Onye ikpé nāmagh nye. Ma ha siri, Olee nke diri ayi nime ya? gi onwe-gi le nke ahu. 5 O we tuba ego ̀la-ocha ahu nile n'ulo nsq, wezuga onwe-ya; o we je, kwubu onwe-ya. 6 Ndi-isi-nchu-aja we nara ego ̀la-ocha nile, si, O zigh ezi n'iwu ituba ha n'ebe anēdebe ihe enyere Chineke, ebe o bu onu-ahia ̀bara. 7 Ha we ̀ba izu, chiri ha zuta ubi okpu-ite, ili ndi-obia. 8 N'ih i nka ka akporo ubi ahu, Ubi ̀bara, rue ta. 9 M̀be ahu okwu ekwuru site n'onu Jeremaia onye-amuma mezuru, si, Ha we chiri oru ego ̀la-ocha na iri ahu, bu onu-ahia nke Onye aruru onu-ahia-Ya, Onye ufodu site na umu Israel ruru onu-ahia-Ya; 10 ha we nye ha iji zuru ubi okpu-ite, dika Onye-nwe-ayi nyerem iwu.

11 Ma Jisus guzoro n'iru onye-isi: onye-isi ahu we jua Ya, si, Gi onwe-gi bu Eze ndi-Ju? Jisus we si ya, Gi onwe-gi kwuru. 12 Ma m̀be ndi-isi-nchu-aja na ndi-okenye nēbo Ya ebubo, O zagh ihe o bula. 13 M̀be ahu Pailat si Ya, I nugh ka otutu ihe ha nāba ama megide Gi ra? 14 Ma O zagh ya, ̀buna rue otu okwu: ya mere na o juru onye-isi ahu anya nke-uku. 15 Ma n'ememe onye-isi nārapuru ora ndi-Ju otu ony-nkpqr, onye ha nācho. 16 Ma m̀be ahu ha nwere onye-nkpqr onye ora madu mara, anākpq Barabas. 17 Ya mere, m̀be ha zukor, Pailat si ha, Onye ka unu nācho ka m'rapuru unu? Barabas, ma-qb Jisus Onye anākpq Kraist? 18 N'ini na o matara na ha rara Ya-ri nye n'ih i ekworo. 19 M̀be o nokwasiri n'uche - ikpé, nwunye - ya zigara ya, si, Aka-gi adila n'okwu Onye ezi omume ahu: n'ih i na ahujurum otutu ihe anya na nrq ta n'ih i Ya. 20 Ma ndi-isi-nchu-aja na ndi-okenye rafuru igwē madu nile ka ha riq ya Barabas, ma la Jisus n'iyi. 21 Ma onye-isi ahu zara, si ha, Onye nime

madu abua ahu ka unu nācho ka m'rapuru unu? Ha we si, Barabas. 22 Pailat si ha, O bu gini ka m'gēme kwa Jisus Onye anākpq Kraist? Ha nile si, Ka akpogide Ya n'obe. 23 O we si, E-e, n'ih i na O mere ihe oq gini? Ma ha tibigara nkpu okē, si, Ka akpogide Ya n'obe. 24 Ma m̀be Pailat huru na okwu-ya abagh n'ih e o bula, kama na izu nāputa, o were miri, kwq aka-ya abua n'iru igwē madu ahu, si, Ikpé ̀bara Onye ezi omume a amaghm: unu onwe-unu le nke ahu. 25 Ndi-Ju nile we za, si, ̀bara-Ya di ayi n'isi, di kwa n'isi umu-ayi. 26 M̀be ahu o rapuru ha Barabas: ma o rara Jisus nye, m̀be o piasiri Ya ihe, ka ewe kpogide Ya n'obe.

27 M̀be ahu ndi-agma nke onye-isi kuru Jisus tiyere onwe-ha ba na Pritorium, ha we me ka otu-ha dum zukq n'ebe O nq. 28 Ha we yipu uwe-Ya, yikwasi Ya uwe uhie. 29 M̀be ha kpasiri okpu-eze nke eji ogwu me, ha were ya kpube Ya n'isi, nye kwa Ya ami n'aka-nri-Ya; ha we ̀ue ikperē n'iru Ya, me Ya ihe-ochi, si, Ekele, Eze ndi-Ju! 30 Ha busa-kwa-ra Ya onu-miri, were kwa ami ahu nēti Ya n'isi. 31 M̀be ha mesiri Ya ihe-ochi, ha we yipu Ya uwe ahu, yikwasi Ya uwe-Ya nile, dupuga Ya ikpogide Ya n'obe.

32 Ma m̀be ha nāputa, ha huru otu nwoke onye Sairini, aha-ya bu Saimon: onye ahu ka ha jidere ka o so ha, ka o we būru obe-Ya. 33 M̀be ha biara n'ebe anākpq Golgota, nke bu, Ebe okpokoro-isi, 34 ha we nye Ya manya-vine nke agwara olulu ka O nua: ma m̀be O deturu ya ire, O chogh ka O nua. 35 M̀be ha kpogidesiri Ya n'obe, ha kere uwe-Ya n'etiti ha, nēfe nzā: 36 ha we nodu nēche Ya n'ebe ahu. 37 Ha debe-kwa-ra n'elu isi-Ya ihe eboro Ya nke edeworo n'akwukwq, si, ONYB A BU JISUS EZE NDI-JU 38 M̀be ahu akpogidere ndikom abua tiyere Ya, bu ndi nāpunara madu ihe, otu onye n'aka-nri-Ya, na otu onye n'aka-ekpe. 39 Ndi nāgabiga nēkwulu kwa Ya, nēfufe isi-ha, 40 nāsi kwa, Gi Onye nākwatu ulo nsq ayi, Onye nēwu kwa ya n'ubochi atq, zputa Onwe-gi: o buru na I bu Okpara Chineke, si n'elu obe ridata. 41 Otū ahu ka ndi-isi-nchu-aja nēkwu kwa, ebe ha na ndi-ode-

akwukwọ na ndi-okenye nēme Ya ihe-
 ọchi, si, 42 Ọ zọputara ndi ọzọ; Ọ
 pugh izọputa Onwe-ya. Ọ bu Eze
 Israel; ka O si n'elu obe ridata ubu a,
 ayi gēkwe kwa na Ya. 43 Ọ nātukwasi
 obi-Ya na Chineke; ka Ọ dọputa Ya ubu
 a, ọ buru na Ọ nāchọ Ya: n'ihl na Ọ
 siri, Abum Ọkpara Chineke. 44 Ndi
 ahu nāpunara madu ihe, ndi akpogidere
 Ya na ha n'obe, nāta kwa Ya uta otu aka
 ahu.

45 Ma site n'oge hour nke-isi ọchichiri
 bara n'ala ahu nile rue oge hour nke-
 iteghete. 46 Ma dika oge hour nke-
 iteghete Jisus were oké olu tie nkpu, si,
 Eli, Eli, lama sabaktani? nke bu,
 Chinekem, Chinekem, ọ bu n'ihl gini ka
 I rapuru nāni Mu? 47 Ufodu n'etiti ndi
 guzoro n'ebe ahu, mbe ha nuru ya, ha
 we si, Elaija ka Nwoke a nākpọ.
 48 Ngwa ngwa otu onye nime ha we ọ
 ọsọ, were sponge, ọaju ya na manya-
 vine bara uka, tukwasi ya n'ami, nye
 Ya ka Ọ nua. 49 Ndi ọduru we si,
 Rapu; ka ayi hu ma Elaija nābia izọputa
 Ya. 50 Ma Jisus were oké olu ti nkpu
 ọzọ, we ra mọ-Ya nye Chineke. 51 Ma
 le, akwa-nbuchi nke ulo nsọ Chineke
 ọawara iberibe abua site n'elu rue ala;
 ala ma-kwa-ra jijiji; oké nkume ọawa-
 kwa-ra; 52 il meghe-kwa-ra; ewe me
 ka aru ọtutu ndi di nsọ ndi raruri ura si
 n'ọnwu bilie; 53 ha we si n'ebe aneli
 ozu puta mbe nbilite-n'ọnwu-Ya gasiri,
 we ba n'obodo nsọ, were onwe-ha gosi
 ọtutu madu. 54 Ma ọchi-agma nāchi
 ọgu ndi-agma ise, na ndi ha na ya nọ
 nēche Jisus, mbe ha huru ala-oma-jijiji
 ahu, na ihe nile emere, ha tua egwu ri
 nne, si, N'ezie Nwoke a bu Ọkpara
 Chineke. 55 Ọtutu ndinyom nọ kwa
 n'ebe ahu ndi nọ n'ebe di anya nekiri,
 ndi si na Galili soro Jisus, nējere Ya ozi:
 56 n'etiti ha ka Meri Magdalini, na
 Meri nne Jemes na Joses, na nne umu
 Zebedi, nọ.

57 Ma mbe o ruru anyasi, otu
 ọgaranya, aha-ya bu Josef, onye ya onwe-
 ya bu kwa onye nēso uzọ Jisus, si
 n'Arimatia bia: 58 nwoke a jekuru
 Pailat, riọ aru Jisus. Mbe ahu Pailat
 nyere iwu ka ewere ya nye n'aka-ya.
 59 Josef we būru aru ahu, ke ya n'ezie
 akwa ọcha nēnwu enwu, 60 tọbọ ya
 n'ili ọhu nke aka ya, nke o gwuwarari

n'oké nkume: ọ we kpore otu nkume
 uku kwachie ọnu-uzọ il ahu, we la.
 61 Ma Meri Magdalini na Meri ọzọ nọ
 n'ebe ahu, nānọdu na ncherita-iru il
 ahu.

62 Ma n'echi-ya, nke bu ubochi so
 ubochi Nkwadebe, ndi-isi-nchu-aja na
 ndi-Farisi zukoro jekuru Pailat, 63 si,
 Onye-nwe-ayi, ayi chetara na Onye-
 nduhie ahu siri, mbe Ọ nọ na ndu, Mbe
 ubochi atọ gasiri M'gēsi n'ọnwu bilie.
 64 Ya mere, nye iwu ka emechie il ahu
 si-ike rue ubochi nke-atọ, ka ndi nēso
 uzọ-Ya ghara ibia zuru Ya la ma elegn
 anya, we si ndi-Ju, Emere ka O si na
 ndi nwuru anwu bilie: njehie ikpe-azu a
 gājọ kwa njọ kari nke-mbu. 65 Pailat
 siri ha, Unu nwere otu ndi-nche: labanu,
 mechienu ya si-ike, dika unu matara.
 66 Ha we ga, mechie il ahu si-ike, n'ika
 akara na nkume ahu, ha na otu ndi-nche
 ahu yikoro.

28 1 Ma mbe ubochi-izu-ike nāgwu,
 mbe chi ubochi mbu n'izu ubochi
 asa nābọ, Meri Magdalini na Meri ọzọ
 biara ile il ahu. 2 Ma le, ala-oma-jijiji
 uku dara; n'ihl na mọ-ozie nke Onye-
 nwe-ayi si n'elu-igwe ridata, bia rue,
 kporepu nkume ahu, we nọkwasi ya.
 3 Oyiya-ya di ka amuma, uwe-ya nācha
 kwa ucha dika snow: 4 site n'egwu ya
 ndi-nche mara jijiji, bia di ka ndi nwuru
 anwu. 5 Ma mọ-ozie ahu zara, si
 ndinyom ahu, Unu onwe-unu arula
 egwu: n'ihl na amatawom na unu nāchọ
 Jisus, Onye akpogideworo n'obe. 6 Ọ
 nọgh n'ebe a; n'ihl na emere ka O si
 n'ọnwu bilie, dika O kwuru. Bianu, le
 ebe Ọ tọboro. 7 Ga-kwa-nu ọsọsọ, si
 ndi nēso uzọ-Ya, Emere ka O si na
 ndi nwuru anwu bilie; ma le, O buru
 unu uzọ ga Galili; n'ebe ahu ka unu
 gāhu Ya: le, agwawom unu. 8 Ha we
 were egwu na oké ọnu la ọsọsọ site n'ili
 ahu, ọa kwa ọsọ ikoro ndi nēso uzọ-Ya
 akukọ a. 9 Ma le, Jisus zutere ha,
 si, Nurianu ọnu. Ha we bia jide ukwu-
 Ya abua, kpọ isi ala nye Ya. 10 Mbe
 ahu Jisus si ha, Unu atula egwu: jeru
 koro umu-nnam ka ha je Galili, n'ebe
 ahu ka ha gāhukwam.

11 Ma mbe ha nāga, le, ufodu nime
 otu ndi-nche batara n'obodo ahu, koro
 ndi-isi-nchu-aja ihe nile mere. 12 Mbe
 ha na ndi-okenye zukoro, ọa kwa izu,

ha we nye ndi-agha ahu ego riri nne, 13 si, Sinu, Ndi nēso uzọ-Ya biara n'abali, zuru Ya n'ori mbe ayi nāraru ura. 14 Q buru kwa na nka ruru nti onye-isi, ayi onwe-ayi gārafu ya, me ka unu ghara ichebu onwe-unu. 15 Ha we nara ego ahu, me dika eziri ha: ewe basā okwu a n'etiti ndi-Ju, rue ta.

16 Ma ndikom iri na otu ahu ndi nēso uzọ-Ya gara Galili, rue ugwu ebe Jisus gwara ha. 17 Mbe ha huru Ya, ha we

kpọ isi ala nye Ya: ma ufodu nwere obi abua. 18 Jisus we biakute ha, gwa ha okwu, si, Ewcrewō ike nile di n'elu-igwe na n'elu uwa nyem. 19 Ya mere, ganu, me mba nile ka ha buru ndi nēso uzom, nēme ha baptism bā n'aha nke Nna, na nke Okpara, na nke Mọ Nsọ: 20 nēzi ha ka ha debe ihe nile, ka ha ra, bu nke M'nyere unu n'iwu: ma le, Mu onwem nọyere unu ubochi nile, rue ogwugwu oge a.

OZI OMA DIKA MAK

DERE YA N'AKWUKWỌ

1 1 Nmalite ozi oma Jisus Kraist, 1 Okpara Chineke.

2 Dika cdeworo ya n'akwukwọ Aisaia onye-amuma, si,

Le, Mu onwem nēzipu onye-ozim ka o ga n'iru gi,

Onye gēmezi uzọ-gi;

3 Olu otu onye nēti nkpu n'ohia, si, Dozienu uzọ Onye-nwe-ayi,

Me okporo-uzọ-Ya ka ha guzozic;

4 Jón putara ihe, onye nēme baptism n'ohia, nēkwusa kwa baptism nchēghari inwe n̄aghara nmehie. 5 Ala Judia nile na ndi Jerusalem nile nāpukuru ya; o nēme kwa ha baptism n'osimiri Jodan, ha nēkwuputa nmehie nile ha. 6 Jón nēyi aji camel, nēke kwa akpukpọ-ọkiké n'úkwu-ya, nēri kwa igurube na manu-añu nke ohia. 7 O nēkwusa kwa, si, Onye kam ike nābia n'azum, Onye m'nērugh iruru ala itopu eriri akpukpọ-ukwu-Ya abua. 8 Mu onwem jiri miri me unu baptism; ma Onye ahu gēji Mọ Nsọ me unu baptism.

9 O rue na mbe ahu, Jisus siri na Nazaret nke Galili bia, Jón we me Ya baptism nime Jodan. 10 Ngwa ngwa mbe O si na miri nārigo, Q huru elu-igwe ka ha nādowa, Q hu-kwa-ra Mọ Nsọ dika nduru ka Q nēfedakwasi Ya: 11 olu we si n'elu-igwe ahu da, si, Gi onwe-gi bu Okparam M'huru n'anya, ihe-Gi dim ezi nma.

12 Ngwa ngwa Mọ Nsọ we chua Ya ba n'ohia. 13 Q we nọ n'ohia ogu

ubochi abua, Setan nānwa Ya; Ya na anu ohia nile nọ kwa; ndi-mọ-ozī nēje-kwa-ra Ya ozi.

14 Ma mbe arasiri Jón nye, Jisus biara na Galili, nēkwusa ozi oma Chineke, 15 si, Oge ezuwo, ala-eze Chineke di kwa nso: chēgharianu, kwe-kwa-nu n'ozī oma.

16 Mbe Q nāga n'usọ oké osimiri Galili, Q we hu Saimon na Andru nwa-nne Saimon ka ha nāwuye úbú n'óké osimiri: n'ihī na ha bu ndi-ókú. 17 Jisus we si ha, Bianu som n'azu, M'gēme kwa ka unu buru ndi-ókú nākuta madu. 18 Ngwa ngwa ha we rapu ihe nile ha ji ebu azú, so Ya. 19 Mbe Q gara n'iru nke-ntà, Q we hu Jemes nwa Zebedi, na Jón nwa-nne-ya, ndi nọ kwa n'ubọ, nēkezi ihe ha ji ebu azú. 20 Ngwa ngwa Q we kpọ ha: ha we rapu nna-ha Zebedi n'ubọ, ya na ndi-olu egoro ego, ha je so Ya n'azu.

21 Ha we ga ba na Kapanaum; ngwa ngwa Q we ba n'ulo-nzukọ-ha n'ubochi-izu-ike we nēzi ihe. 22 Ibobo ozizi-Ya we nwua ha n'aru: n'ihī na O nēzi ha ihe dika Q nwere ike, o bugh kwa dika ndi - ode - akwukwọ. 23 Ngwa ngwa nwoke nke di n'aka mọ nādigh ocha we nọ n'ulo-nzukọ-ha; o we tisie nkpu ike, 24 si, Gini ka ayi na Gi nwekorọ, Jisus Onye Nazaret? I biara ila ayi n'iyi? Amataram I Onye I bu, Onye Nsọ ahu nke Chineke. 25 Jisus we bara ya nba, si, Kpuchie onu-gi, si kwa nime ya puta.

26 Mọ ahu nādigh ọcha we se ya, were kwa oké olu kpọ nkpu, we si nime ya puta. 27 Ibobo we nwua ha nile n'aru, nke mere ka ha jurita onwe-ha, si, Gini bu nka? ozizi ọhu! ọ bu n'ike ka Ọ nēnye ọbuná ndi-mọ nādigh ọcha iwu, ha nāna kwa Ya nti. 28 Ngwa ngwa ewe kọsa akukọ-Ya ebe nile n'ala dum di Galili buruburu.

29 Ngwa ngwa, mbe ha putasiri n'ulo-nzukọ ahu, ha we ba n'ulo Saimon na Andru, ha na Jemes na Jon. 30 Ma nne nwunye Saimon nēdina n'aru-ọku; ngwa ngwa ha we gwa Ya okwu bayere nwayi ahu: 31 Ọ we jekuru ya, jide ya n'aka, palie ya; aru-ọku ahu we rapu ya, ọ nējere ha ozi.

32 Ma mbe o ruru anyasi, mbe anyanwu dara, ha nēkutara Ya ndi aru nādigh nma, na ndi mọ ọjọ ji. 33 Obodo ahu dum we zukọ n'ọnu-uzọ. 34 Ọ we me ka aru ọtutu madu di ike, bu ndi aru nādigh nma n'ọria di iche iche, Ọ chupu kwa ọtutu ndi-mọ ọjọ; Ọ kwegh kwa ndi-mọ ọjọ kwue okwu, n'ih i na ha matara Ya.

35 Ọ we bilie n'isi-ututu, n'ezi abali, pua, je n'ebe bu ọhia, nọ nēkpe ekpere n'ebe ahu. 36 Saimon na ndi ya na ha nọ we baso Ya; 37 ha we chọta Ya, si Ya, Madu nile nāchọ Gi. 38 Ọ we si ha, Ka ayi ga ebe ọzọ n'obodo nile so nka, ka M'kwusa kwa n'ebe ahu; n'ih i na ọ bu ime nka ka M'putara. 39 Ọ we ba n'ulo-nzukọ nile ha gazue na Galili dum, nēkwusa ozi ọma nāchupu kwa ndi-mọ ọjọ.

40 Onye-ekpenta we biakute Ya, nāriọ Ya, nēbu-kwa-ra Ya ikperè, nāsi kwa Ya, Ọ buru na I nāchọ, I puru ime ka m'di ọcha. 41 Ọ we nwe ọmiko, setipu aka-Ya, metu ya, si ya, Anamachọ; ka eme ka i di ọcha. 42 Ngwa ngwa ekpenta ahu we rapu ya, eme kwa ka ọ di ọcha. 43 Ọ we dọ ya aka na nti nke-uku, we chupu ya ngwa ngwa, 44 si ya, Lezi anya ka i ghara igwa onye ọ bula okwu ọ bula: ma laba, were onwe-gi gosi onye-nchu-aja, che kwa n'iru Chineke ihe bayere ime gi ka i di ọcha nke Moses nyere n'iwu, ka ọ buru ha amā. 45 Ma ọ puru, malite ikwusazu ya, na ifesa okwu ahu, nke mere na Ọ nwegh ike ọzọ ibà nime obodo n'iru ọra, kama Ọ nọ

n'azu obodo n'ebe bu ọhia: ha we si n'ebe nile nābiakute Ya.

2 1 Mbe Ọ batara ọzọ na Kapanau mbe ubochi ufodu gasiri, ewe nu na Ọ nọ nime ulo. 2 Otutu madu we zukọ, nke mere na uzọ adigh ọzọ, é-é, ọbuná n'ọnu-uzọ: Ọ nāgwa kwa ha okwu Chineke. 3 Ha we bia, kutara Ya otu onye akuku-arua-ya nwuru anwu, nke madu anọ nēbu. 4 Mbe ha apugh ikuru ya biakute Ya n'ih i igwè madu, ha we kpupu elu ulo ebe Ọ nọ: mbe ha gwupusiri ya, ha we buda ute nke onye akuku-arua-ya nwuru anwu nēdina. 5 Mbe Jisus huru okwukwe-ha Ọ si onye ahu akuku-arua-ya nwuru anwu, Nwa, anābaghara gi nmehie-gi nile. 6 Ma ufodu n'etiti ndi-ode-akwukwọ nānọdu ala n'ebe ahu, nātule kwa okwu n'obi-ha, 7 si, Gini mere Nwoke a nēkwu okwu otu a? Ọ nēkwulu Chineke: ọnye puru ibaghara nmehie, ma-ọbugh otu Onye, bu Chineke. 8 Ngwa ngwa ebe Jisus mazuru nime mọ-Ya na ha nātule okwu nime onwe-ha otu a, Ọ si ha, Gini mere unu nātule ihe ndia n'obi-unu? 9 Ọle nke ka nfe, isi onye akuku-arua-ya nwuru anwu, Anābaghara gi nmehie-gi nile; ma-ọbu isi, Bilie, chiri ute-gi, jeghari kwa? 10 Ma ka unu we mata na Nwa nke madu nwere ike n'elu uwa ibaghara nmehie, (Ọ si onye ahu akuku-arua-ya nwuru anwu), 11 M'si gi, Bilie, chiri ute-gi, la n'ulo-gi. 12 Ọ we bilie, chiri ute-ya ngwa ngwa, pua n'iru ha nile; nke mere ka ibobo nwua ha nile n'aru, ha we to Chineke, si, Ọ digh mbe ọ bula ayi huru ya otu a.

13 Ọ we pua ọzọ ga n'usọ oké osimiri; igwè madu ahu nile we nābiakute Ya, Ọ nēzi kwa ha ihe. 14 Mbe Ọ nāga, Ọ hu Livai nwa Alfiọs, ka ọ nọduru n'ulo-utu, Ọ si ya, Soni. Ọ we bilie, so Ya. 15 O rue, na Ọ nọduru na nri n'ulo-ya, ọtutu ndi ọna-utu na ndi-nmehie so kwa-ra Jisus na ndi nēso uzọ-Ya nọdu na nri: n'ih i na ha di ọtutu, ha nēso kwa Ya. 16 Mbe ndi-ode-akwukwọ di n'etiti ndi-Farisi huru na O nēso ndi-nmehie na ndi-ọna-utu ahu eri ihe, ha we si ndi nēso uzọ-Ya, Gini mere O nēso ndi-ọna-utu na ndi-nmehie ahu eri ihe? 17 Mbe Jisus nuru ya, Ọ si ha, Nkpà dibia akpagh ndi di ike, kama ọ

nākpa ndi aru nādigh nma: abiaghm ikpọ ndi ezi omume, kama ọ bu ndi-nmehie.

18 Ndi nēso uzọ Jọn na ndi-Farisi nēbu kwa ọnu: ha we bia, si Ya, N'ihigini ka ndi nēso uzọ Jọn na ndi nēso uzọ ndi-Farisi nēbu ọnu, ma ndi nēso uzọ-Gi adigh-ebu ọnu? 19 Jisus we si ha, Umu-ndikom nke ulo anālu nwunye ọhu, ọ gābu na ha puru ibū ọnu mbe ha na Onye nālu nwunye ọhu nānọ? ka oge ra ha na Onye nālu nwunye ọhu nānọ ha apugh ibū ọnu. 20 Ma ubochi gābia, mbe agānapu ha Onye nālu nwunye ọhu, mbe ahu ka ha gēbu kwa ọnu n'ubochi ahu. 21 Ọ digh onye ọ bula nēwere iberibe ákwà ọbuba ọhu dukota n'uwe ochie: eme otú a, nke kwesiri imechi ya nādọkapu ihe n'aru-ya, nke-ọhu nādọkapu n'aru nke-ochie, ndọka jọkariri njọ aputa. 22 Ọ digh kwa onye ọ bula nābaye manya-vine ọhu na karama-akpukpọ ochie: eme otú a, manya-vine gābawa karama-akpukpọ ahu, manya-vine na karama-akpukpọ ala kwa n'iyi: ma anābaye manya-vine ọhu na karama-akpukpọ ọhu.

23 O rue, na Ọ nāga n'etiti ubi ọka n'ubochi-izu-ike; ndi nēso uzọ-Ya we malite ighọ oko ọka mbe ha nāga. 24 Ndi-Farisi we si Ya, Le, gini mere ha nēme n'ubochi-izu-ike ihe nēzigh ezi n'iwu? 25 Ọ we si ha, Ọ digh mbe ọ bula unu guru ihe Devid mere, mbe ọ nọ na nkpa, mbe agu gu-kwa-ra ya, ya onwe-ya, na ndi soro ya? 26 Otú ọ batara n'ulo Chineke mbe Abaiata bu onye-isi-nchu-aja, rie obe achicha anēche n'iru Chineke, nke nēzigh ezi n'iwu ka erie, kama ọ bu nāni ndi-nchu-aja ka o ziri ezi, ọ we nye kwa ndi ya na ha yikọ? 27 Ọ we si ha, Emere ubochi-izu-ike n'ihigini madu, emegh madu n'ihigini ubochi-izu-ike: 28 ya mere Nwa nke madu ji buru kwa Onye-nwe ubochi-izu-ike.

3 1 Ọ bà-kwa-ra ọzọ n'ulo-nzukọ-ha; otú nwoke nọ kwa n'ebe ahu nke aka-ya kponwuru akponwu. 2 Ha we nēche Ya, ma Ọ gēme ka aru-ya di ike n'ubochi-izu-ike; ka ha we bo Ya ebubo. 3 Ọ we si nwoke ahu aka-ya kponwuru akponwu, Bilie, puta n'etiti. 4 Ọ we si ha, O ziri ezi n'iwu ime ezi ihe, ma-ọbu ime ihe ọjọ, n'ubochi-izu-ike? izọputa

ndu, ma-ọbu ibu ẹbu? Ma ha kpuchiri ọnu-ha. 5 Mbe Ọ lesiri ha anya buruburu n'uwe, ebe o nēwuta Ya nke-uku, bú na anēme ka obi-ha me etili, Ọ we si nwoke ahu, Setipu aka-gi. Ọ we setipu ya: ewe me ka aka-ya di ka ọ di mbu. 6 Ndi-Farisi we pua, ngwa ngwa ha na ndi Herod we ba izu megide Ya, ka ha gēsi la Ya n'iyi.

7 Jisus we wezuga Onwe-ya, Ya na ndi nēso uzọ-Ya, je oké osimiri: oké ọtutu madu si na Galili soro: oké ọtutu madu si kwa na Judia, 8 si kwa na Jerusalem, si kwa n'Aidumia, na ofe Jodan, na buruburu Taia na Saidon, biakute Ya, mbe ha nuru ihe nile Ọ nēme, ka ha ra. 9 Ọ we gwa ndi nēso uzọ-Ya okwu, ka otú ubọ ntà di nēche Ya n'ihigini igwè madu ahu, ka ha ghara ikpabu Ya: 10 n'ihigini na Ọ mereri ka aru ọtutu madu di ike; ya mere na ha dagidere Ya ka ha metu Ya aka, ka ha ra, bú ndi ajọ ọria di ichie ichie di n'aru. 11 Ọzọ, mbe ọ bula ndi-mọ nādigh ọcha lere Ya anya, ha nāda n'ala n'iru Ya, nēti nkpu, si, Gi onwe-gi bu Ọkpara Chineke. 12 Ọ nābasi-kwa-ra ha nba ike, ka ha ghara ime ka Ọ puta ihè.

13 Ọ we rigo n'ugwu ahu, kpọ ha biakute Ya, bú ndi Ya onwe-ya chọrọ: ha we jekuru Ya. 14 Ọ we me ndikom iri na abua, ka Ya na ha we biri, ka Ọ we nēzipu kwa ha ikwusa ozi ọma, 15 na inwe ike ichupu ndi-mọ ọjọ: 16 Saimon ka Ọ nyekwasiri aha Pita; 17 na Jemes nwa Zebedi, na Jọn nwa-nne Jemes; ha ka Ọ nyekwasiri aha Boanajis, nke bu, Umu ẹbè-elu-igwe: 18 na Andru, na Filip, na Batolomiu, na Matiu, na Tomas, na Jemes nwa Alfios, na Tadios, na Saimon Kananaios, 19 na Judas Iskariot, onye ra-kwa-ra Ya nye.

Ọ we ba n'ulo. 20 Igwè madu we bakọ ọzọ, ya mere na ha apugh ọbunà iri nri. 21 Mbe ndi-ikwu-Ya nturu ya, ha we pua ijide Ya: n'ihigini na ha nāsi, Anya adigh Ya nma. 22 Ndi-ode-akwukwọ ndi si na Jerusalem ridata we si, Ọ nwere Beelzebul; ha si kwa, N'ike onye-isi ndi-mọ ọjọ ka Ọ nāchupu ndi-mọ ọjọ. 23 Ọ we kpọ ha biakute Ya, si ha n'ilu di ichie ichie, Setan si aña pu ichupu Setan? 24 Ọzọ, ọ buru na ala-

eze ekewa megide onwe-ya, ala-eze ahu apugh iguzo. 25 Q buru kwa na èzi-na-ulo ekewa megide onwe-ya, èzi-na-ulo ahu agagh-apu iguzo. 26 Q buru kwa na Setan ebiliwo megide onwe-ya, we kewa, q pugh iguzo, kama q nwere ogwugwu. 27 Ma q digh onye q bula puru ibà n'ulo onye di ike, na ipuzara ya ihe-ya nile, ma q buru na o bugh uzq ke onye ahu di ike abu; mbe ahu q gāpunara kwa ya ihe di n'ulo-ya. 28 N'ezie asim unu, Na agābaghara umu madu nmehie-ha nile, na nkwalu-ha, ka ha ra, bñ nke ha gēji kwulu: 29 ma onye q bula nke gēkwulu Mq Nsq enwegh nbaghara rue mbe ebigh-ebi, ma nmehie ebigh-ebi nātuhī ya: 30 n'ihī na ha nāsi, Q nwere mq nādigh qcha.

31 Nne-Ya na umu-nne-Ya abia kwa; ha we guzo n'èzí, zigara Ya ozi, nākpq Ya. 32 Igwè madu nānq kwa Ya buruburu; ha we si Ya, Le, nne-Gi na umu-nne-Gi nq n'èzi nāchq Gi. 33 Q we za ha, si, Onye bu nnem na umu-nnem? 34 Mbe Q lesiri ha anya buruburu, bñ ndi nq Ya buruburu, Q si, Le, nnem na umu-nnem! 35 N'ihī na onye q bula nke gēme ihe Chineke nāchq, onye ahu bu nwa-nnem nwokē, na nwa-nnem nwayi, na nnem.

4 I Q we malite ozq izi ihe n'usq okē osimiri. Okē igwè madu uku we zukq n'ebe Q nq, ya mere Q batara n'ubq, we nqdu ala n'osimiri; igwè madu ahu nile we nq n'usq okē osimiri n'elu ala. 2 Q we zi ha qtutu ihe n'ilu di iche iche, si ha n'ozizi-Ya, 3 Nurunu: Le, qgha-nkpuru puru ka q gha nkpuru: 4 o rue, mbe q nāgha, ufqdu dara n'akuku uzq, anu-ufe we bia tuturie ha. 5 Nkpuru ozq we da n'ala nkume, ebe ha nēnwegh ājā ri nne; ngwa ngwa ha we pulite, n'ihī na ha enwegh ājā di omimi: 6 ma mbe anyanwu wara, ha chanwua; ha we kpōnwua, n'ihī na ha enwegh nkpōrōgwu. 7 Nkpuru ozq we da n'etiti ogwu, ogwu ahu we tolite, kpaue ha, ha amigh kwa nkpuru. 8 Nkpuru ozq we da n'ala di nma, ha we nāmi nkpuru, nētó nāba kwa uba; ha we mia, otū orū na iri, ozq ogu atq, ozq ogu ise. 9 Q we si, Onye nwere nti inu ihe, ya nu.

10 Mbe nāni Ya nq, ndi nq Ya

buruburu na ndikom iri na abua ahu we jua Ya ilu ahu. 11 Q we si ha, Q bu unu ka enyeworo ihe-omimi ala-eze Chineke: ma anēmere ndi nq n'èzi ihe nile n'ilu: 12 ka ha we hu n'qhuhu, ghara ihuta; ka ha we nu kwa n'qununu, ghara inuta; ka ha ghara ichighari mbe q bula, ewe baghara ha. 13 Q we si ha, Unu amatagh ilu a? unu gēsi kwa aña mara ilum nile? 14 Qgha-nkpuru nāgha okwu Chineke. 15 Ma ndia bu ndi nq n'akuku uzq ahu, ebe anāgha okwu ahu; ma mbe q bula ha nuru, ngwa ngwa Setan abia, we napu okwu nke aghaworo nime ha. 16 Otū ahu, ndia bu kwa ndi anāgha n'ebe nkume ahu, ndi, mbe q bula ha nuru okwu ahu, ngwa ngwa ha were qnū jide ya; 17 ma ha enwegh nkpōrōgwu nime onwe-ha, kama ha nānq nwa oge; emesia, mbe nkpabu ma-qbu nsobu putara n'ihī okwu ahu, ngwa ngwa ha ma n'qnyā. 18 Ndi ozq bu kwa ndi anāgha n'etiti ogwu ahu; ndia bu ndi nuru okwu ahu, 19 ma nchebu nile nke oge a, na aghughq nke ākū, na nbata nke agu ihe di iche iche ozq, nākpabu okwu ahu, q we ghq ihe nāmigh nkpuru. 20 Ndi ahu bu kwa ndi aghara n'ala ahu di nma; ndi q bula ndi nānu okwu ahu, we nara ya, we mia nkpuru, otū orū na iri, ozq ogu atq, ozq ogu ise.

21 Q we si ha, Anēbute oriōna ka adqba ya n'okpuru mbe, ma-qbu n'okpuru ihe-ndina? q bugh ka adqba ya n'elu ihe-idqba-oriōna? 22 N'ihī na q digh ihe ezoro ezo, ma-qbugh ka ewe me ka q puta ihē; q digh kwa ihe emere ka q buru ihe ezoro ezo, kama q bu ka q we puta ihē. 23 Q buru na onve q bula nwere nti inu ihe, ya nu. 24 Q we si ha, Lezieni anya ihe unu nānu: ihe unu ii tū ihe ka agēji tūru unu: agēnye kari kwa unu. 25 N'ihī na onye nwere, onye ahu ka agēnye: onye nēnwegh kwa, qbunā ihe q nwere ka agānapu ya.

26 Q we si, Q bu otū a ka ala-eze Chineke di, q di ka mbe madu tupuru nkpuru n'ala; 27 we raru ura teta kwa abali na ehie, nkpuru ahu we pue tó kwa, onye ahu amagh ka o si me. 28 Ala nāmi nkpuru site n'onwe-ya; mbu npute, emesia oko, emesia qka kara aka n'oko.

29 Ma mbe q bula nkpuru chara, ngwa

ngwa ọ were mma-iwe-ihe-ubi webe, n'ihì na m̀be owuwe-ihe-ubi abiawo.

30 Ọ we si, Ayi gēsi aña tuyere ala-eze Chineke? ma-ọbu n'ìlu gini ka ayi gātu ya? 31 Ọ di ka nkpuru mustard, nke, m̀be ọ bula aghara ya n'ala, ọ bu ezie na ọ di ntà kari nkpuru nile di n'ala, 32 ma m̀be ọ bula aghara ya, o tó, ghọ ihe b̀kari ihe nile anàku n'ubi, ọ we waputa oké alaka; nke mere ka anu-ufe nile nke elu-igwe pu inọ n'okpuru ndó-ya.

33 O nēji kwa ọtutu ilu di otú a gwa ha okwu Chineke, dika ha puru inu ya: 34 ma asi na O iigh ilu Ọ digh-agwa ha okwu: ma m̀be Ya na ha nọ iche Ọ nàkọrọ ndi nke Ya nēso uzọ-Ya ihe nile.

35 N'ubochi ahu, m̀be o ruru anyasi, Ọ we si ha, Ka ayi gabiga n'ofè ọzọ. 36 Ha we rapu igwè madu ahu, we kuru Ya, otú Ọ di, tiyere onwe-ha n'ubọ ahu. Ubọ ufodu ọzọ di kwa nke nēso Ya. 37 Oké ajọ ifufe we fe, ebili-miri we nāwubà n'ubọ ahu, ya mere na miri nēju n'ubọ ubu a. 38 Ma Ya onwe-ya nọ n'isi ubọ, nāraru ura n'elu ohiri-isi: ha we kpote Ya, si Ya, Onye-ozizi, Ọ metugh Gi n'obi na ayi nāla n'iyi? 39 Ọ we teta, bara ifufe nba, si kwa oké osimiri, Di jū, kpuchie ọnu-gi. Ifufe we febie, oké ndaju we di. 40 Ọ we si ha, Gini mere unu nātu ujo? unu akēnwegh okwukwe? 41 Ha we tua oké egwu, sirita onwe-ha, Onye bu kwa onye a, na ọbuná ifufe na oké osimiri nāna Ya nti?

5 1 Ha we bia rue ofè ọzọ nke oké osimiri ahu, n'ala ndi Gerasa. 2 M̀be Ọ putasiri n'ubọ, ngwa ngwa nwoke nke di n'aka mọ nādigh ọcha we si n'ebe anēli ozu zute Ya, 3 nwoke ahu nwere ebe-obibi-ya n'ebe ahu anēli ozu: ọ digh kwa onye ọ bula puru ike ya aḅu ọzọ, ọbuná ma ewere nkporọ; 4 n'ihì na ewererì nkporọ-ukwu na nkporọ ke ya ọtutu m̀be, ọ we nyajipusia nkporọ nile, kuiisia nkporọ-ukwu nile: ọ digh kwa onye ọ bula di ike imeju ya anya. 5 M̀be nile, abali na ehiehie, o nēti kwa nkpu, were kwa nkume nēyikasi onwe-ya, n'ebe anēli ozu na n'ugwu. 6 M̀be ọ huru Jisus n'ebe di anya, ọ we ḅa ọsọ kpọ isi ala nye Ya; 7 m̀be o tisiri nkpu n'oké olu, ọ we si, Gini ka mu na

Gi nwekọrọ, Jisus, Ọkpara Chineke Nke kachasi ihe nile elu? Ewerem Chineke ḅa Gi iyi, emekpalam aru. 8 N'ihì na Ọ nāsi ya, Si nime nwoke a puta, gi mọ nādigh ọcha. 9 Ọ we jua ya, Òle aha-gi? Ọ si Ya, Aham bu Legion; n'ihì na ayi di ọtutu. 10 Ọ we riọsie Ya ike ka Ọ ghara izipu ha n'ala ahu. 11 Ma oké igwè ezi di n'ebe ahu na nso ugwu ahu nāta nri. 12 Ha we riọ Ya, si, Ziga ayi nime igwè ezi ahu, ka ayi we ba nime ha. 13 Ọ we kwere ha. Ndi-mọ ahu nādigh ọcha we puta, je ba n'igwè ezi ahu: igwè ezi we nudà n'ebe ahu di nkputankpu dabà n'oké osimiri, ha ruru dika nnú ise; miri we ḅaḅue ha. 14 Ndi nāzú ha we ḅalaga, kọsa ya n'obodo ahu na n'ubi. Ha we bia ihu ihe ọ bu, bú nke emereri. 15 Ha we biakute Jisus, le onye ahu ndi-mọ ọjọ ji ka ọ nọduru ala, yiri uwe, uche-ya zu-kwara oké, bú onye nwere legion ahu: ha we tua egwu. 16 Ndi huru ya we kọrọ ha otú emere onye ahu ndi-mọ ọjọ ji, na okwu igwè ezi ahu. 17 Ha we malite iriọ Ya ka Ọ pua n'ókè-ala-ha. 18 M̀be Ọ nābà nime ubọ, onye ahu ndi-mọ ọjọ jiri na mbu we riọ Ya ka ya na Ya biri. 19 Ma Ọ kwegh ya, kama Ọ si ya, La n'ulo-gi, lakuru ndi nke gi, kọrọ ha ihe nile, ka ha ra, bú nke Onye-nwe-ayi meworo gi, na otú Ọ mere gi ebere. 20 Ọ we je, malite ikwusa na Dekapolis ihe Jisus mere ya, ka ha ra: ọ we ju madu nile anya.

21 M̀be Jisus gasiri ọzọ n'ubọ ahu n'ofè ọzọ, oké igwè madu we zukọ n'ebe Ọ nọ: Ọ we nọ n'usọ oké osimiri. 22 Otú nime ndi-isi ulo-nzukọ, aha-ya bu Jeairós, we bia; m̀be ọ huru Ya, ọ we da n'ala n'ukwu-Ya, 23 we riọsie Ya ike, si, Nwam nwayi ntà nānwunyu anya: ariom I ka I bia bikwasi ya aka-Gi abua, ka ewe zọputa ya, ọ we di ndu. 24 Ọ we so ya je; oké igwè madu we nēso Ya, ha nàkpāḅu kwa Ya.

25 Otú nwayi, nke nwere orúrù-ọbara arọ iri na abua, 26 nke hu-kwa-rari ọtutu ahuhu n'aka ọtutu dibia, mefusia ihe nile ọ nwere, ma ọ bagh ya urú ọ bula, kama ọ jọkaria ya njọ, 27 ebe ọ nuru ihe nile bayere Jisus, ọ we bia n'azu Ya n'etiti igwè madu ahu, we metu uwe-Ya aka. 28 N'ihì na ọ nāsi, Ọ buru na emetum nání uwe-Ya aka,

agāzopotam. 29 Ngwa ngwa isi ọbara-ya ọsịa; ọ we mara n'aru-ya na emere ya ka aru di ya ike n'ajọ ọria ahu. 30 Ngwa ngwa, ebe Jisus mazuru na ike nke nēsi nime Ya puta apuwori, Ọ chigharia n'igwē madu ahu, we si, Ọnye meturu uwem aka? 31 Ndi nēso uzọ-Ya we si Ya, I huwo igwē madu a ka ha nākpabụ Gi, I nāsi kwa, Ọnye meturum aka? 32 Ọ we le anya buruburu ka Ọ hu nwayi nke mere ihe a. 33 Ma nwayi ahu, ebe ọ matara ihe emere ya-ri, ọ tua egwu, ma kwa jijiji, bia da n'iru Ya, gwa Ya ezi-okwu nile. 34 Ma Ọ siri ya, Nwam nwayi, okwukwe-gi azopotawo gi; la n'udo, si n'ajọ ọria-gi nwe aru di ike.

35 Mbe Ọ kpu okwu n'ọnu, ha si n'ulo onye-isi ulo-nzukọ ahu bia, si, Nwa-gi nwayi anwuruwo: gini mere i nēsobu Onye-ozizi a ọzọ kwa? 36 Ma Jisus anagh nti n'okwu anēkwu, Ọ si onye-isi ulo-nzukọ ahu, Atula egwu, kwere nāni. 37 Ọ kwegh kwa onye ọ bula so Ya je, ma-ọbugh Pita, na Jemes, na Jọn nwa-nne Jemes. 38 Ha we bia ulo onye-isi ulo-nzukọ ahu; Ọ we hu ụzụ, na ọtutu madu ka ha nākwa ákwá nēti kwa nkpu nke-uku. 39 Mbe Ọ batasiri, Ọ we si ha, Gini mere unu nātu ụzụ, nākwa kwa ákwá? nwatakiri ahu anwugh anwu, kama ọ nāraru ura. 40 Ha we chia Ya ọchị. Ma mbe Ọ chupusiri ha nile, Ọ kuru nna nwatakiri ahu na nne-ya na ndi Ya na ha yikọ, we ba n'ebe nwatakiri ahu di. 41 Ọ we jide nwatakiri ahu n'aka, si ya, Talita kumi; nke bu, ma asugharia ya, Nwa-aboghọ ntà, asim i, Bilie. 42 Ngwa ngwa nwa-aboghọ ntà ahu we bilie, jeghari kwa; n'ihì na ọ bara arọ iri na abua. Ngwa ngwa ibobo we nwubiga ha nile ókè n'aru. 43 Ọ we gwasiè ha ike ka onye ọ bula ghara imara nka: Ọ we si ka enye ya ihe-oriri

6 1 Ọ we si n'ebe ahu pua; Ọ we bia n'ala nke aka Ya; ndi nēso uzọ-Ya so kwa Ya. 2 Mbe ubochi-izu-ike ruru, Ọ we malite izi ihe n'ulo-nzukọ-ha: mbe ha nuru Ya ibobo we nwua ọra madu n'aru, ha si, Ọle ebe ka Nwoke a nwere ihe ndia? ha si kwa, Gini bu amam-ihe enyere Nwoke a? ọle isi ọlu ike di otú a aluru n'aka-Ya? 3 Nwoke a, Ọ bugh onye-ọkà ahu, nwa Meri, na nwa-nne

Jemes, na Joses, na Judas, na Saimon? umu-nne-Ya ndinyom, hà anogh kwa n'ebe a n'etiti ayi? Ewe me ka ha ma n'onyà n'aru Ya. 4 Jisus we si ha, Onye-amuma abugh onye adigh-asopuru, ma-ọbugh n'ala nke aka ya, na n'etiti ikwu-ya. na n'ulo-ya. 5 Ọ pugh kwa ilu ọlu di ike ọ bula n'ebe ahu, ma-ọbugh na Ọ bikwasiri ndi-nriaria ole-na-ole aka-Ya abua, we me ka aru di ha ike. 6 Ekwegh-ekwe-ha we ju Ya anya.

Ọ nējeghari kwa obodo ntà nile ha buruburu nēzi ihe.

7 Ọ we kpọ ndi-ozì iri na abua ahu biakute Ya, Ọ we malite izipu ha abua abua; Ọ nye-kwa-ra ha ike n'ebe ndi-mọ nādigh ọcha nọ; 8 Ọ we nye ha iwu ka ha ghara iwere ihe ọ bula n'ije-ha, ma-ọbugh nāni nkpa-n'aka; ka ha ghara iwere ọbe achicha, ma-ọbu ákpà, ma-ọbu ego n'ihe-ọkiké-ha; 9 ma ka ha je nēyi akpukpọ-ukwu sandal: Ọ si ha, Unu eyi-kwa-la uwe-ime abua. 10 Ọ we si ha, Ebe ọ bula unu gābà n'ulo, nọgide n'ulo ahu rue mbe unu putara n'ebe ahu. 11 Ma ebe ọ bula nke nānaragh unu nke-ọma, ebe ha anugh kwa okwu-unu, mbe unu nāpu n'ebe ahu, tichapu ájá di n'okpuru ukwu-unu ka ọ buru ha ámá. 12 Ha we pua, kwusa ka madu chēgharia. 13 Ha nāchupu kwa ọtutu mọ ọjọ, were kwa manu olive te ọtutu ndi-nriaria, we me ka aru di ha ike.

14 Herod, bú eze, we nu; n'ihì na aha-Ya putara ihè: ọ we si, Jọn onye nēme baptism, emewo ka ọ si na ndi nwuru anwu bilie, n'ihì nka ka ike ndia nālusi ọlu ike na Ya. 15 Ma ndi ọzọ si, Ọ bu Elaija. Ndi ọzọ si kwa, Ọ bu onye-anuma, dika otù nime ndi-amuma. 16 Ma mbe Herod nuru ya, ọ si, Jọn, onye mu onwem bipuru isi-ya, emere onye ahu ka ọ si n'ọnwu bilie. 17 N'ihì na Herod onwe-ya zipururi jide Jọn, we ke ya abụ n'ulo-nkpọrọ n'ihì Herodias, nwunye Filip nwa-nna-ya: n'ihì na ọ luru ya na nwunye. 18 N'ihì na Jọn nāsi Herod, Ọ zigh gi ezi n'iwu inwe nwunye nwa-nna-gi. 19 Ma Herodias debere ya iwe n'obi, ọ chọ-kwa-ra ibu ya; ma ọ pugh; 20 n'ihì na Herod nātu egwu Jọn, ebe ọ matara na ọ bu nwoke nke bu onye ezi omume na onye di nsọ, ọ nēdebe kwa ya nke-ọma. Ọzọ, mbe

o nuru okwu-ya, o nēchè uche nke-uku; o were kwa obi-utọ nānu ya. 21 Ma mbe ubochi di oghere ruru, mbe Herod siri nri-anyasi na ncheta-omumu-ya nye ndi-amadi-ya, na ndi-ochi-agma, na ndi-isi nke Galili; 22 mbe nwa-nwayi Herodias onwe-ya bata-kwa-ra, te egwu, o we to ha utọ, bu Herod na ndi ya na ha nānọdu na nri; eze we si nwa-aboghọ ntà ahu, Riom ihe o bula i nāchọ, na m'gēnye gi ya. 23 O we nuara ya iyi, si, Ihe o bula i gāriom, m'gēnye gi ya, rue nkera nke ala-czem. 24 O we pua, si nne-ya, Gini ka m'gārioro onwem? O we si, Isi Jon onye nēme baptism. 25 O were osọ bata ngwa ngwa n'ebe eze ahu nọ, we rio, si, Anamachọ ka i nyem isi Jon Baptist n'okwa ubu a. 26 O we wuta eze ahu n'obi nke-uku; ma n'ih i nū-iyi-ya nile, na n'ih ndi nọduru na nri, o chọgh iju ya. 27 Ngwa ngwa eze we zipu onye-agma nēche nche, nye ya iwu ibute isi-ya: o we je bipu isi-ya n'ulo-nkpọrọ, 28 we bute isi-ya n'okwa, nye ya nwa-aboghọ ntà ahu; nwa-aboghọ ntà ahu we nye ya nne-ya. 29 Mbe ndi nēso uzọ-ya nuru ya, ha we bia būru ozu-ya, tobo ya n'ili.

30 Ndi-oz i Jisus we zukọ n'ebe Jisus nọ; ha we kọrọ Ya ihe nile, ka ihe ha mere ra, ka ihe ha ziri ra kwa. 31 O we si ha, Unu onwe-unu bia ihe n'ebe bu oha, ka unu zuru ike nke-ntà. N'ih na otutu madu nābia nāla kwa, oghere adigh kwa ha obunà iri ihe. 32 Ha we je n'ubọ-ha ihe rue ebe bu oha. 33 Ma otutu madu huru ha mbe ha nēje, ha mata-kwa-ra ha, we si n'obodo ahu nile bakota n'ebe ahu n'ukwu ala, buru ha uzọ. 34 O we puta, hu oké igwè madu, O we nwe omiko n'aru ha, n'ih na ha di ka aturu nēnwegh onye nāzū ha: O we malite izi ha otutu ihe. 35 Mbe chi nēji ubu a, ndi nēso uzọ-Ya we biakute Ya, si, Ebe a bu oha, chi nēji kwa ubu a: 36 zilaga ha, ka ha we je n'ubi na obodo ntà nile buruburu, zuru onwe-ha ihe ha gēri. 37 Ma O zara, si ha, Unu onwe-unu nye ha ihe ka ha rie. Ha we si Ya, Ayi gēie izuta ohe achicha nke ogu shilling iri, nye ha ka ha rie? 38 O si ha, Ohe achicha ole ka unu nwere? jenu, le. Mbe ha mara, ha si, Ise, na azu abua. 39 O we gwa ha ka madu nile

nọdu ala n'otù di ihe ihe n'elu ahilia ndu. 40 Ha we nọdu ala n'ahiri di ihe ihe, ogu ise ogu ise, na ogu abua na iri ogu abua na iri. 41 O we nara ohe achicha ise na azu abua ahu, le anya n'elu-igwe, gozie ha, nyawa ohe achicha ahu; O we nēnye ndi nēso uzọ-Ya ka ha debe ha n'iru ndi ahu; O we kere ha nile azu abua ahu. 42 Ha nile we rie, afo ju-kwa-ra ha. 43 Ha we tutukọ iberibe nile, njuputa nkata iri na abua, na nke azu abua ahu. 44 Ma ndi riri ohe achicha ise ahu bu nnu ndikom iri na nnu abua na ogu iri.

45 Ngwa ngwa O we rugide ndi nēso uzọ-Ya ka ha ba n'ubọ-ha, buru Ya uzọ gabiga n'ofe ozo na Betsaida, mbe Ya onwe-ya nēzilaga igwè madu ahu. 46 Mbe O kelesiri ha, O jere n'ugwu ahu ikpe ekpere. 47 Mbe o ruru anyasi, ubọ ahu we di n'etiti oké osimiri, nani Ya onwe-ya nọ kwa n'ala. 48 Mbe O huru ha ka ha nādo bu onwe-ha n'onyinya-ubọ-ha, n'ih na ifufe nēfegide ha, O we biakute ha dika nche nke-anọ n'abali, nēje ije n'elu oké osimiri; O we chọ igabiga ha: 49 ma mbe ha huru Ya ka O nēje ije n'elu oké osimiri, o di ha ka O bu mọ, ha we tisie nkpu ike: 50 n'ih na ha nile huru Ya, obi we lo ha miri. Ma O kpayera ha uka ngwa ngwa, si ha, Nwenu obi-ike: o bu Mu; unu atula egwu. 51 O we rigokuru ha n'ubọ; ifufe we febie: ibobo we nwubiga ha oké n'aru ri nne n'onwe-ha; 52 n'ih na ha aghoragh olu ebube nke ohe achicha ise, kama emereri ka obi-ha me etili.

53 Mbe ha gabigasiri, ha bia rue ala rue Genesaret, tiye ubọ-ha n'ala. 54 Mbe ha putara n'ubọ, ngwa ngwa ora we mazu Ya, 55 we baghari n'ala ahu dum, malite ibughari ndi aru nādigh nma n'ute-ha, n'ebe ha nuru na O nọ. 56 Ebe o bula O batara, n'obodo ntà, ma-obu n'obodo, ma-obu n'ubi, ha we nātobọ ndi aru-ha nādigh ike n'oma-ahia, ha nārio kwa Ya ka ha metu obunà onu-onu uwe-Ya aka: ewe zoputa ha, ka ha ra, bu ndi meturu Ya aka.

7 1 Ha we zukọ n'ebe O nọ, bu ndi Farisi, na ufodu nime ndi-cde-akwukwọ, ndi siri na Jerusalem bia, 2 ndi hu-kwa-ra na ufodu nime ndi nēso uzọ-Ya nēri nri-ha n'aka ruru aru, nke ahu bu, aka anākwogh akwọ.

3 N'ihì na ndi-Farisi, na ndi-Ju nile, ọ buru na ha akwọchagh aka-ha, ha adigh-eri ihe, n'ihì na ha nējide ozizi nke ndi-ekenye nyere ha n'aka idebe: 4 ọzọ, mbe ha si n'ahia lata, ọ buru na ha efesagh onwe-ha miri, ha adigh-eri ihe: ọtutu ihe ọzọ di kwa, nke ha natara ijide, dika ime iko, na ite, na ihe ọla, baptism. 5 Ndi-Farisi na ndi-ode-akwukwọ we jua Ya, si, N'ihì gini ka ndi nēso uzọ-Gi nējegh ije dika ozizi ndi-ekenye nyere ayi n'aka idebe, ma ha nēri nri-ha n'aka rururu aru? 6 Ma Ọ siri ha, Aisaia buru amuma nke-oma n'isi unu ndi-iru-abua, dika edeworo ya n'akwukwọ nsọ, si,

Ndi nka nāsopurum n'ebubere-ọnu-ha,

Ma obi-ha di anya n'ebe M'no.

7 Ma ha nēbirim isi ala n'efu,

Nēzì ihe madu nyere n'iwu ka ha buru ozizi-ha.

8 Unu nārapu ihe Chineke nyere n'iwu, jide kwa ozizi madu nyere n'aka-unu idebe. 9 Ọ we si ha, Unu nāju ihe Chineke nyere n'iwu nke-oma, ka unu we debe ozizi nke enyere n'aka-unu idebe. 10 N'ihì na Moses siri, Sọpuru nna-gi na nne-gi; na, Onye kwujorọ nna ma-ọbu nne, ya nwua ọnwu ahu: 11 ma unu onwe-unu nāsi, Ọ buru na madu si nna-ya ma-ọbu nne-ya, Ihe ọ bula i gēritari n'akam bu Kọban, isi-ya bu, Ihe enyere Chineke; 12 unu ekwegh ya ọzọ ka ọ mere nna-ya ma-ọbu nne-ya ihe ọ bula: 13 nēme okwu Chineke ka ọ buru ihe-efu site n'ozizi enyere unu n'aka idebe, nke unu nyere madu n'aka idebe: ọtutu ihe di otù a ka unu nēme kwa. 14 Ọ we kpọ igwè madu ahu ọzọ biakute Ya, Ọ si ha, Nurunu okwum, unu nile, ghota-kwanu: 15 ọ digh ihe ọ bula di madu n'ihè nke puru imeru ya, ma ọ buru na ọ ba nime ya: kama ihe si nime madu puta bu ihe nēmeru madu. 16 Ọ buru na onye ọ bula nwere nti inu ihe, ya nu. 17 Mbe Ọ ghara igwè madu ahu ba n'ulo, ndi nēso uzọ-Ya we jua Ya isi ilu ahu. 18 Ọ we si ha, Unu onwe-unu di kwa otù a ka ndi nēnwegh nghota? Unu atugharigh uche-unu, na ihe ọ bula nke si n'ihè ba nime madu, na ọ pugh imeru ya, 19 n'ihì na ọ bāgh n'obi-ya, kama n'afọ-va, ọ we pua n'ulo-nsi? O

kwuru nka, ka Ọ me ka ihe-oriri nile di ọcha. 20 Ọ we si, Ihe nke si nime madu puta, nke ahu nēmeru madu. 21 N'ihì na n'ime, bú n'obi madu, ka èchichè nile jorọ njọ si aputa, ikwa-iko nile, ori nile, ibu-madu nile, 22 ikwa-iko nile nke ndikom nwere nwunye na ndinyom nwere di, anya-uku nile, ajọ ihe nile, aghughọ, agu ikwa-iko, ajọ anya, nkwulu, npakọ, enwegh-uche: 23 ajọ ihe ndia nile nēsi nime madu aputa, ha nēmeru madu.

24 Ọ we si n'ebe ahu bilie, je n'òkè-ala Taia na Saidon. Ọ we ba n'ulo, Ọ chọgh kwa ka onye ọ bula mara: ma apugh izota Ya. 25 Ma ngwa ngwa otù nwayi, nke nwa-ya nwayi nke-ntà nwere mọ nādigh ọcha, ebe ọ nuru ùdè-Ya, ọ bia da n'ala n'ukwu-Ya. 26 Ma nwayi ahu bu onye-Grik, buru onye Sairo-Finisia n'omumu-ya. Ọ we kpere Ya ka Ọ chupu mọ ọjọ ahu n'aru nwa-ya nwayi. 27 Ọ we si ya, Kwe ka afọ buru uzọ ju umu: n'ihì na ọ digh nma inara nri umu tupuru umu-nkita. 28 Ma ọ zara, si Ya, E, Onye-nwe-ayi: ọbuná umu-nkita n'okpuru table nēri irighiri ufodu na nri umu ntà. 29 Ọ we si ya, N'ihì okwu a laba; mọ ọjọ ahu apuwo n'aru nwa-gi nwayi. 30 Ọ we la n'ulo-ya, hu nwatakiri-ya na atọbọrọ ya n'elu ihe-ndina-ya, hu kwa na mọ ọjọ ahu apuworì.

31 O si-kwa-ra n'òkè-ala Taia pua ọzọ, we gabiga n'etiti Saidon, si n'etiti òkè-ala Dekapolis, rue oké osimiri Galili. 32 Ha we kutara Ya otù onye nti chiri, nke nāsu kwa nsu; ha we riọ Ya ka O bikwasi ya aka-Ya. 33 Ọ we si n'igwè madu ahu kupu ya ichè, we tiye nkpsi-aka-Ya na nti-ya abua, bu kwa ọnu-miri, metu ire-ya; 34 Ọ we le anya n'elu-igwe, sua udè, si ya, Efata, nke isi-ya bu, Ghere oghe. 35 Nti-ya abua we ghere oghe, ekike ire-ya tọpu kwa, ọ we kwuzi okwu. 36 Ọ we gwasie ha ike ka ha ghara igwa onye ọ bula: ma ka ọ ra, bú otù Ya onwe-ya gwasiri ha ike, otù a ka ha nēkwusa kari ya nke-uku. 37 Ibobo nwubiga-kwara ha òkè n'aru, ha si, Ọ mewo ihe nile nke-oma: Ọ nēme ọbuná ndi nti chiri ka ha nu ihe, me kwa ndi nāpugh ikwu okwu ka ha kwue.

8 1 Na m̀be ahu, m̀be oké igwè madu di kwa ọ́zọ, m̀be ha nēnwegh kwa ihe ha gēri, Ọ kpọ́rọ ndi nēso uzọ-Ya ka ha biakute Ya, si ha, 2 Enwerem ọ́miko n'aru igwè madu a, n'ihì na Mu na ha nọgidere ubọ́chi atọ ubu a, ha enwegh kwa ihe ha gēri: 3 ọ́ buru kwa na ezilagam ha n'ulo-ha n'ọ́nu efu, ha gāda mbà n'uzọ; ufọdu nime ha si kwa n'ebe di anya bia. 4 Ndi nēso uzọ-Ya we za Ya, si, Ọle ebe ka madu gēsi pu inwe ọ́be achicha inyeju ndia afọ nime ọ́hia ebe a? 5 Ọ we jua ha, si, Ọ́nu nwere ọ́be achicha ole? Ha we si, Asa. 6 Ọ we gwa igwè madu ahu ka ha nọdu ala: Ọ we nara ọ́be achicha asa ahu; m̀be Ọ kelesiri ekele, Ọ nyawa ha, we nēnye ndi nēso uzọ-Ya, ka ha debe n'iru ha; ha we debe ha n'iru igwè madu ahu. 7 Ha nwekwa-ra azu ntà ole-na-ole: Ọ we gọzie ha, si ka edebe kwa ndia n'iru ha. 8 Ha we rie, afọ ju kwa ha: ha we tutukọ iberibe fọduru, abọ asa. 9 Ma ndi ahu ra ka nnu iri: Ọ we zilaga ha. 10 Ngwa ngwa Ya na ndi nēso uzọ-Ya we ba n'ubọ-ha, bia n'akuku Dalmanuta.

11 Ndi-Farisi we puta, malite iju Ya ajulu, nāchọ ihe-iriba-ama n'aka-Ya site n'elu-igwe, n'inwa Ya. 12 Ọ we sua udé nke-uku na mọ-Ya, si, Gini mere ọ́bọ a nāchọ ihe-iriba-ama? n'ezie asim unu, Agagh-enye ọ́bọ a ihe-iriba-ama. 13 Ọ we rapu ha, ba kwa n'ubọ ọ́zọ, we gabiga n'ofé ọ́zọ.

14 Ha we chezọ iwere ọ́be achicha; ha enwegh kwa n'aka-ha nime ubọ́ ihe kariri otu ọ́be achicha. 15 Ọ we gwasie ha ike, si, Nēlenu anya, lezienu anya ihe ndi-Farisi, bú ihe nēko achicha, na ihe Herod, bú ihe nēko achicha. 16 Ha we nēkwurita n'etiti onwe-ha, si, Ọ bu n'ihì na ayi enwegh ọ́be achicha. 17 Ebe Jisus mara ya Ọ si ha, Gini mere unu nēkwurita n'onwe-unu, n'ihì na unu enwegh ọ́be achicha? unu akātugharigh uche, unu akāghotagh kwa? emere obi-unu etili? 18 Unu ahugh uzọ m̀be unu nwere anya? unu anugh kwa ihe m̀be unu nwere nti? unu echetagh kwa? 19 M̀be M'nyawara ọ́be achicha ise nye nnu madu iri na nnu abua na ọ́gu iri, nkata ole juputara n'iberibe ka unu bulitere? Ha si Ya, Iri na abua. 20 M̀be M'nyawara asa nye nnu madu iri, iberibe juputara abọ ole ka unu

tutukọ́rọ? Ha we si Ya, Asa. 21 Ọ we si ha, Ọ́nu akāghotagh?

22 Ha we bíla na Betsaida. Ha we kutara Ya onye-isi, riọ́ Ya ka Ọ metu ya aka. 23 Ọ we jide onye-isi ahu n'aka, duputa ya n'obodo ntà ahu; m̀be Ọ busara ya ọ́nu-miri n'anya, bikwasi kwa ya aka-Ya abua, Ọ we jua ya, si, Ọ di ihe i huru? 24 Ọ we le anya n'elu, si, Ahurum madu; n'ihì na ahurum ha dika osisi, ha nējeghari. 25 M̀be ahu Ọ bikwasiri aka-Ya abua n'anya-ya ọ́zọ; ọ́ we legide anya, eme kwa ka anya-ya di ka ha di na mbu, ọ́ we hucha ihe nile. 26 Ọ we zilaga ya n'ulo-ya, si, Abàla ọ́buná n'obodo ntà nka.

27 Jisus we pua, Ya na ndi nēso uzọ-Ya, ba n'obodo ntà nile nke Sisaria Filipi: m̀be ha nọ́ n'uzọ Ọ we jua ndi nēso uzọ-Ya, si ha, Onye ka madu nāsi na Mu onwem bu? 28 Ha we gwa Ya, si, Jón Baptist: ndi ọ́zọ si kwa, Elaija; ma ndi ọ́zọ si, Otú nime ndi-amuma. 29 Ya onwe-ya we jua ha, si, Ma ọ́ bu onye ka unu onwe-unu si na Mu bu? Pita we za, si Ya, Gi onwe-gi bu Kraist ahu. 30 Ọ we dọ́ ha aka na nti ka ha ghara igwa onye ọ́ bula okwu bayere Ya. 31 Ọ we malite izi ha, na Nwa nke madu aghagh ihu ọ́tutu ahuhu, na ndi-okenye na ndi-isi-nchu-aja na ndi-ode-akwukwọ́ aghagh kwa iju Ya, na aghagh ihu Ya, na Ọ ghagh kwa isi n'ọ́nwu bilie m̀be ubọ́chi atọ́ gasiri. 32 Ọ nēkwuwa kwa okwu ahu. Pita we kuru Ya nye n'aru, malite ibara Ya nba. 33 Ma m̀be Ọ chighariri, hu ndi nēso uzọ-Ya, Ọ bara Pita nba, si, Ga n'azum, Setan: n'ihì na i digh-atukwasi uche-gi n'ihe Chineke, kama ọ́ bu n'ihe madu. 34 Ọ we kpọ́ igwè madu ahu, ha na ndi nēso uzọ-Ya, ka ha biakute Ya, Ọ si ha, Ọ́ buru na onye ọ́ bula achọ́ ka o som n'azu, ya ju onwe-ya, buli kwa obe-ya, nēsokwam. 35 N'ihì na onye ọ́ bula nke nāchọ́ izọputa ndu-ya, o gētufu ya; ma onye ọ́ bula nke gētufu ndu-ya n'ihim na n'ihì ozi ọ́ma nkem, ọ́ gāzọputa ya. 36 N'ihì na uru gini ka ọ́ bara madu, irita elu-uwa dum n'uru, ewe napu ya ndu-ya? 37 N'ihì na ihe-nbanwe gini ka madu gēji banwe ndu-ya? 38 N'ihì na onye ọ́ bula ihere Mu onwem na okwum nile gēme n'ọ́bọ́ a nke nākwa iko, nke nēmehie kwa, ihere

onye ahu gême kwa Nwa nke madu, mbe Q gābia n'ebube nke Nna-Ya, Ya 9 na ndi mọ-ozī-Ya di nsọ. 1 Q we si ha, N'ezie asim unu, Na n'etiti ndi guzoro nso ufodu di n'ebe a, ndi nāgagh-edetu onwu ire ma-oli, rue mbe ha gāhu ala-eze Chineke ka o biaworo n'ike.

2 Mbe ubochi isi gasiri Jisus chiri Pita na Jemes na Jon tiyere Onweya, O kuru ha rigo n'ugwu di elu we pua iche, nani ha: Q we nwogha n'iru ha: 3 uwe-Ya nile we nēnwupu, nācha oké ucha; dika onye o bula nke nēme ka ákwà di ocha n'uwa nāpugh ime ka ha di ocha. 4 Ewe me ka ha hu Elaija na Moses: ha na Jisus nēkwurita kwa okwu. 5 Pita we za, si Jisus, Rabai, o di nma ka ayi nọ n'ebe a: ka ayi ma kwa ulo-ikwū atọ; ka otù diri Gi, ka otù di-kwa-ra Moses, ka otù di-kwa-ra Elaija. 6 N'ihī na o magh ihe o gāza; n'ihī na ha nātu oké egwu. 7 Igwe-oji we bia kpuchie ha: olu we si n'igwe-oji ahu puta, si, Onye a bu Qkparam M'huru n'anya: nurunu okwu-Ya. 8 Na mberede, mbe ha lere anya buruburu, ha ahugh onye o bula ozo, ma-qbugh nani Jisus, Ya na ha.

9 Mbe ha si n'ugwu ahu nārīda, Q we gwasi ha ike ka ha ghara ikoro onye o bula ihe ha hururi, ma-qbugh mbe Nwa nke madu gēsiwori na ndi nwuru anwu bilie. 10 Ha we jide okwu ahu, nājurita onwe-ha ihe isi-na-ndi-nwurunawu-bilie bu. 11 Ha we jua Ya, si, Ndi-ode-akwukwo si aña kwu na Elaija aghagh ibu uzọ bia? 12 Q we si ha, Q bu ezie na Elaija bu uzọ bia, nēme kwa ka ihe nile di ka ha di na mbu: esiwo kwa aña ede okwu a bayere Nwa nke madu n'akwukwo nsọ, na Q gāhu otutu ahuhu, eme kwa Ya ihe-efu? 13 Ma asim unu, na Elaija abiawo, ha me-kwa-ra ya ka ihe ha choro ra, dika edeworo okwu bayere ya n'akwukwo nsọ.

14 Mbe ha biakutere ndi nēso uzọ-Ya, ha we hu oké igwè madu ka ha nọ ha buruburu, ha hu kwa ndi-ode-akwukwo ka ha nāju ha ajuju. 15 Ngwa ngwa ibobo we nwua igwè madu ahu nile si-ike n'aru, mbe ha huru Ya, ha we bakuru Ya, kele Ya. 16 Q we jua ha, si, Ajuju gini ka unu nāju ha? 17 Otù nwoke we si n'igwè madu ahu za Ya, si,

Onye-ozizi, ekutaram I nwam nwoke, nke nwere mọ nādigh-ekwu okwu; 18 ebe o bula o jidere ya, o we tie ya n'ala: o nāsu kwa ufufu n'onu, nāta kwa ikekere-ezē, nāta kwa aru: m'we gwa ndi nēso uzọ-Gi ka ha chupu ya; ma ha enwegh ike. 19 Q we za ha, si, Unu obo nēnwegh okwukwe, rue ole mbe ka Mu na unu gāno? rue ole mbe ka M'gānagide unu? unu kutaram ya. 20 Ha we kuru ya biakute Ya: mbe o huru Ya, ngwa ngwa mọ ahu we sesie ya ike; o we da n'ala, nāturu, nāsu kwa ufufu. 21 Q we jua nna-ya, si, O ruru ole mbe ihe a meworo ya? Q we si, Site na nwata. 22 Otutu mbe o tuba-kwa-ra ya n'oku na nime miri, ila ya n'iyi: ma o buru na I puru ime ihe, nwe omiko n'aru ayi, yere ayi aka. 23 Ma Jisus siri ya, Q buru na I puru! Onye nke kwere puru ime ihe nile. 24 Ngwa ngwa nna nwatakiri ahu tiri nkpu, si, Ekwem; yere ekwegh-ekwem aka. 25 Ma mbe Jisus huru na igwè madu nābakota, Q bara mọ ahu nādigh ocha nba, si ya, Gi mọ nādigh-ekwu okwu na nke nti chiri, Mu onwem nēnye gi iwu, si nime ya puta, abà-kwa-la nime ya ozo. 26 Mbe o tisiri nkpu, sesi kwa ya ike, o we puta: nwa ahu we di ka ozu; ya mere ndi ka nime ha si, Q nwuruwo. 27 Ma Jisus jidere ya n'aka, palie ya elu; o we bilie. 28 Mbe Q batara n'ulo-ha, ndi nēso uzọ-Ya we jua Ya ihe, si, Gini mere ayi onwe-ayi apugh ichupu mọ ahu? 29 Q we si ha, Aha mọ nka apugh iputa site n'ihe o bula, ma-qbugh site n'ekpere.

30 Ha we si n'ebe ahu pua, gabiga n'etiti Galili; Q chogha kwa ka onye o bula mara. 31 N'ihī na O nēzi ndi nēso uzọ-Ya ihe, si ha, Anārara Nwa nke madu nyc n'aka madu, ha gēbu kwa Ya; mbe ebusiri Ya, O gēsi n'onwu bilie mbe ubochi atọ gasiri. 32 Ma ha aghotagh okwu ahu, ha nātu kwa egwu iju Ya.

33 Ha we bia rue Kapanaum: mbe Q nọ n'ulo-ha Q we jua ha, si, Gini ka unu nēkwurita n'uzọ? 34 Ma ha kpuchiri onu-ha: n'ihī na ha nārurita uka n'uzọ, onye ka ibe-ya n'etiti ha. 35 Q we nọdu ala, kpọ ndi-ozī iri na abua ahu; Q we si ha, Q buru na onye o bula nācho ka o buru onye-isi, o gābu onye-ikpe-azu n'etiti unu nile, na onye nējere unu nile ozi. 36 Q we kuru nwatakiri.

debe ya n'etiti ha: mbe O kusiri ya n'aka-Ya, Q si ha, 37 Onye o bula nke gānara otú nime umu-ntakiri di otú a n'aham nke-oma, o bu Mu onwem ka Q nānara nke-oma: onye o bula nke nānara kwa Mu nke-oma, o bugh Mu ka o nānara nke-oma, kama o bu Onye ziterem.

38 Jón siri Ya, Onye-ozizi, ayi huru otú onye ka o nāchupu ndi-mo ojo n'aha-Gi: ayi we bochie ya, n'ih na o digh-eso ayi. 39 Ma Jisus siri, Unu ebochila ya: n'ih na o digh onye o bula nke gālu olu di ike n'aham, nke gāpu kwa ikwujom ososo. 40 N'ih na onye nādigh-emegide ayi diri ayi. 41 N'ih na onye o bula nke gēkuru otú iko miri nye unu nua, n'ih na unu bu ndi nke Kraist, n'ezie asim unu, na o gagh-etufu ugwo-olu-ya ma-oli. 42 Ozọ, onye o bula nke gēme otú nime ndi ntā ndia ndi kwerenu ka o ma n'onyā, o gāka ya nma ma ewere nkume-igwe-nri nke inyinya-ibu nādokpughari kwuba ya n'olu, tubā ya n'oké osimiri. 43 Ozọ, o buru na aka-gi eme gi ka i ma n'onyā, bipu ya: o di gi nma ibā na ndu n'olusi, kari inwe aka-gi abua ba n'oku ala-mo, n'oku anyugh-anyu; 44 ebe ikpuru-ha nādigh-anwu, oku-ha adigh-anyu kwa anyu. 45 O buru kwa na ukwu-gi eme gi ka i ma n'onyā, bipu ya: o di gi nma ibā na ndu na ngwuro, kari inwe ukwu-gi abua atubā gi n'oku ala-mo; 46 ebe ikpuru-ha nādigh-anwu, oku-ha adigh-anyu kwa anyu. 47 O buru kwa na anya-gi eme gi ka i ma n'onyā, tupu ya: o di gi nma ibā n'ala-eze Chineke nēnwe otú anya, kari inwe anya abua atubā gi n'oku ala-mo; 48 ebe ikpuru nke nēri ha nādigh-anwu, oku anyugh kwa anyu. 49 N'ih na agēji oku ba onye o bula nnú. 50 Nnú di nma: ma o buru na nnú etufuwo utọ-ya, gini ka unu gēji me ya ka o di utọ? Nwenu nnú nime unu, unu na ibe-unu di kwa n'udo.

10 I O we si n'ebe ahu bilie, bia n'ókè-ala Judia, ya na ofè ozọ nke Jodan: igwè madu nile we zukọ ozọ n'ebe O nọ; ka O siri eme, O we nēzi ha ihe ozọ. 2 Ndi-Farisi we biakute Ya, jua Ya, si, O ziri ezi n'iwu ka nwoke rapu nwunye-ya? nānwa Ya. 3 O we za, si ha, Gini ka Moses nyere unu n'iwu? 4 Ha we si, Moses kwere ka ede

akwukwo nkewa, ka arapu kwa ya. 5 Ma Jisus siri ha, N'ih obi-etili-unu ka o dere unu iwu a n'akwukwo. 6 Ma site na nmalite okikè uwa, Nwoke na nwayi ka O mere ha. 7 N'ih nka ka nwoke gēji rapu nna-ya na nne-ya, rapara n'aru nwunye-ya; 8 ha abua ewe ghọ otú anu-arụ: ya mere ha abugh kwa madu abua ozọ, kama o bu otú anu-arụ. 9 Ya mere, ihe Chineke kekọtara, madu atosala. 10 N'ulo ndi nēso uzọ-Ya we jua Ya ajuju okwu a ozọ. 11 O we si ha, Onye o bula nke gārapu nwunye-ya, luru kwa nwunye ozọ, o nākwa iko megide ya: 12 o buru kwa na nwayi onwe-ya arapu di-ya, luru kwa di ozọ, o nākwa iko.

13 Ha we kutara Ya umu-ntakiri, ka O we metu ha aka: ma ndi nēso uzọ-Ya bara ha nba. 14 Ma mbe Jisus huru ya, iwe were Ya nke-uku, O si ha, Kwenu ka umu-ntakiri biakutem; unu ebochila ha: n'ih na ala-eze Chineke bu nke ndi di otú a. 15 N'ezie asim unu, Onye o bula nke nāgagh-anara ala-eze Chineke dika nwatakiri, o gagh-abā nime ya ma-oli. 16 O we kuru ha n'aka-Ya, bikwasi ha aka-Ya abua, we gōzie ha nke-oma.

17 Mbe O nāpu n'uzọ, otú onye we bakuru Ya, buru Ya ikperè, jua Ya, si, Ezi Onye-ozizi, gini ka m'gēme ka m'we keta ndu ebigh-ebi? 18 Ma Jisus siri ya, Gini mere i nākpom ezi onye? o digh onye o bula bu ezi onye ma-qbugh otú Onye, bú Chineke. 19 I matawo ihe nile enyere n'iwu, Ebulā madu, Akwala iko, Ezula ori, Abala amā ugha, Emēbula madu, Sopuru nna-gi na nne-gi. 20 Ma o siri Ya, Onye-ozizi, ihe ndia nile ka m'ribara ama site n'okorobia. 21 Ma mbe Jisus lere ya anya O hu ya n'anya, si ya, Otú ihe fọduru gi ime: laba, re ka ihe i nwere ra, nye ndi-obeye, i gēnwe kwa akū n'elu-igwe: bia kwa, som. 22 Ma iru-ya baruru n'okwu a, o we la na nwuta: n'ih na o bu onye nwere ihe ri nne.

23 Jisus we le anya buruburu, si ndi nēso uzọ-Ya, Le otú o diri ndi nwere akū ike ibā n'ala-eze Chineke! 24 Ma ibobo okwu-Ya nile nwuru ndi nēso uzọ-Ya n'aru. Ma Jisus za-kwa-ra ozọ, si ha, Unum, le otú o diri ha ike ibā n'ala-eze Chineke, bú ndi wereworo obi-ha tukwasi n'akū! 25 O dikariri camel nfé

igabiga n'anya àgigá, kari ogaranya ibà n'ala-eze Chineke. 26 Ma ibobo nwubigara ha okè n'aru, ha sirita onweha, Onye kwa ka apuru izoputa? 27 Jisus lere ha anya, si, N'ebe madu nọ o bu ihe anāpugh ime, ma o bugh n'ebe Chineke nọ: n'ihì na apuru ime ihe nile n'ebe Chineke nọ. 28 Pita malitere isi Ya, Le, ayi onwe-ayi rapuru ihe nile, ayi esowo kwa Gi. 29 Jisus siri, N'ezie asim unu, O digh onye o bula nke rapuru ulo, ma-òbu umu-nāe-ndikom, ma-òbu umu-nne-ndinyom, ma-òbu nne, ma-òbu nna, ma-òbu umu, ma-òbu ubi, n'ihim, na n'ihì ozi oma nkem, 30 ma-òbugh na o gānata ogu ise ogu ise ubu a n'oge a, ulo, na umu-nne-ndikom, na umu-nne-ndinyom, na nne, na umu, na ubi, ha na nsobu; o gānata kwa ndu ebigh-ebi n'oge nke nābia. 31 Ma otutu ndi bu uzọ gābu ndi-ikpe-azu; ndi-ikpe-azu gābu kwa ndi bu uzọ.

32 Ma ha nọ n'uzọ, nārigoro Jerusalem; Jisus we nāga n'iru ha: ibobo nwu-kwa-ra ha n'aru; ma ndi nēso Ya nātu egwu. O we kuru ndi-ozi iri na abua ahu tiyere Onwe-ya ozo, malite igwa ha ihe nile gaje ime Ya, 33 si, Le, ayi nārigoro Jerusalem; agārara kwa Nwa nke madu nye n'aka ndi-isi-nchua na ndi-ode-akwukwo; ha gāma kwa Ya ikpe onwu, rara Ya nye n'aka ndi mba ozo: 34 ha gēme kwa Ya ihe-ochi, busa Ya onu-miri, pia Ya ihe, bue Ya: O gēsi kwa n'onwu bilie mbe ubochi atọ gasiri.

35 Jemes na Jon, bú umu Zebedi, we biakute Ya, si Ya, Onye-ozizi, ayi nācho ka I mere ayi ihe o bula ayi gārio Gi. 36 O we si ha, Gini ka unu nācho ka M'mere unu? 37 Ha we si Ya, Me ayi ka ayi nọdu, otu n'aka-nri-Gi, otu n'aka-ekpe, n'ebube-Gi. 38 Ma Jisus siri ha, Unu amatagh ihe unu nārio. Unu puru ihe iko ahu nke Mu onwem nānu? ma-òbu ka eme unu baptism ahu nke anēme Mu onwem? 39 Ha we si Ya, Ayi puru. Jisus we si ha, Iko Mu onwem nānu ka unu gānu; baptism nke anēme Mu onwem ka agēme kwa unu: 40 ma inọdu n'aka-nrim ma-òbu n'aka-ekpem abugh nkem inye: kama o diri ndi edoziworo ya. 41 Mbe ndi-ozi iri fọduru nuru ya, iwe we malite iwe ha nke-uku n'ihì Jemes na Jon. 42 Jisus

we kpọ ha biakute Ya, si ha, Unu amatawo na ndi aguru ibu ndi-isi nke mba nile ozo nēme ha dika ndi nwe ha; ndi uku ha nāchi kwa ha. 43 Ma o digh otu a n'etiti unu: kama onye o bula nke nācho ka eme ya onye uku n'etiti unu, o gābu onye nējere unu ozi: 44 ozo, onye o bula nke nācho ka o buru onye-isi n'etiti unu, o gābu oru unu nile. 45 N'ihì na Nwa nke madu Onwe-ya abiagh ka ejere Ya ozi, kama ka O je ozi, ka O were kwa ndu-Ya nye ka o buru ihe-nbaputa n'onodu otutu madu.

46 Ha we bia rue Jeriko: mbe O nāputa na Jeriko, Ya na ndi nēso uzọ-Ya na oké igwè madu, nwa-nwoke Timios, bú Bātimios, onye-aririo kpuru isi, nānodu n'akuku uzọ. 47 Mbe o nuru na o bu Jisus Onye Nazaret, o we malite iti nkpu, na isi, Nwa Devid, Jisus, merem ebere. 48 Otutu madu we bara ya nba, ka o kpuchie onu-ya: ma o tika iri nkpu nke-uku, si, Nwa Devid, merem ebere. 49 Jisus we guzo, si, Kponu ya. Ha we kpọ onye-isi ahu, si ya, Nwe obi ike: bilie, O nākpọ gi. 50 O we chifu uwe-ya, zolie, biakute Jisus. 51 Jisus we za ya, si, Gini ka i nācho ka M'mere gi? Onye-isi ahu we si ya, Rabonai, ka eme ka m'hu uzọ. 52 Jisus we si ya, Laba; okwukwegi azoputawo gi. Ngwa ngwa ewe me ka o hu uzọ, o we nēso Ya n'uzọ.

11 1 Mbe ha nābiaru Jerusalem nso, rue Betfagi na Betani nso, n'uzọ ugwu Olive, O we ziga madu abua n'etiti ndi nēso uzọ-Ya, 2 si ha, Jenu n'obodo ntà nke di na ncherita-iru unu: ngwa ngwa mbe unu nābà nime ya, unu gāhu nwa-inyinya-ibu elibeworo, nke madu o bula akānọkwasigh; topunu ya, sekputa ya. 3 O buru kwa na onye o bula si unu, Gini mere unu nēme nka? sinu, O di Onye-nwe-ayi nkpa; ngwa ngwa O gēzighachi ya n'ebe a ozo. 4 Ha we je, hu nwa-inyinya-ibu elibere n'onu-uzọ n'ezì n'amá; ha we topu ya. 5 Ufodu nime ndi guzoro n'ebe ahu we si ha, Unu nēme gini, nātopu nwa-inyinya-ibu ahu? 6 Ha we gwa ha okwu dika Jisus kwuru: ha we rapu ha. 7 Ha we sekputara Jisus nwa-inyinya-ibu ahu, wukwasi ya uwe-ha; O we nọkwasi ya. 8 Otutu madu we tusa uwe-ha n'uzọ; ndi ozo akwukwo osisi,

nke ha ɓubitarara n'ubi. 9 Ndi nāga n'iru, na ndi nēso, nēti nkpu, si, Hosanna; Onye agoziri agoziri ka Onye ahu bu Nke nābia n'aha Onye-nwe-ayi: 10 Ihe agoziri agoziri ka ala-eze bu nke nābia, ala-eze nke nna-ayi Devid: Hosanna n'ebe kachasi ihe nile elu.

11 O we ba na Jerusalem, n'ulo uku Chineke; mbe O lesiri ihe nile anya buruburu, ebe o bu mbe anyasi ubu a, O we pua je Betani, Ya na ndi-oziri iri na abua ahu.

12 N'echi-ya, mbe ha putara na Betani, agu guru Ya. 13 Mbe O huru osisi fig n'ebe di anya nke nwere akwukwo ndu, O bia, ma ebe o di otu a O gahu ihe n'elu ya: ma mbe O biaruru ya aru, O hugh ihe o bula ma-qbugh akwukwo ndu: n'ihia na o bugh oge nkpuru fig. 14 O we za, si ya, Onye o bula eri-kwa-la nkpuru ozoro si: 'elu gi puta ebigh-ebi. Ndi neso uzoro Ya we nu ya.

15 Ha we bia rue Jerusalem: O we ba n'ulo uku Chineke, malite ichupu ndi nere na ndi nazu n'ulo uku Chineke, O we kpue table nile nke ndi nabanwe ego iru, na oche nile nke ndi nere nduru; 16 O kwegh kwa ka onye o bula buru ihe gabiga n'etiti ulo uku Chineke. 17 O we zi ihe, si ha, Edegh ya n'akwukwo nsoro, si, Agakpo ulom ulo ekpere mba nile? ma unu onwe-unu emewo ya oha ndi napunara madu ihe. 18 Ndi - isi - nchu - aja na ndi - ode - akwukwo we nu ya, ha we nacho uzoro ha gesi la Ya n'iyi: n'ihia na ha natu egwu Ya, n'ihia na ibobo ozizi-Ya nwuru igwe madu nile n'aru.

19 Mbe o bula o ruru anyasi O nesi n'obodo apu.

20 Mbe ha naga n'ututu, ha we hu osisi fig ahu na o kpownwuri site na nkporogwu. 21 Pita we cheta, si Ya, Rabai, le, osisi fig nke I buru onu akpownwuwo. 22 Jisus we za, si ha, Nwenu okwukwe Chineke. 23 N'ezie asim unu, Onye o bula nke gasi ugwu a, Ka ewelie gi, tuba gi nime oké osimiri; nke nagagh-enwe obi abua, kama o kwere na ihe o nekwa neme; o gadi ya. 24 Ya mere M'ji si unu, Ihe nile, ka ha ra, bu nke unu nekpe n'ekpere ri o kwa, kwenu na unu anatawo ha, ha gadi unu. 25 Ozoro, mbe o bula unu

guzoro nekpe ekpere, bagharanu, ma o buru na unu nwere ihe o bula megide onye o bula; ka Nna-unu Nke bi n'elu-igwe we baghara kwa unu ndahie nile unu. 26 Ma o buru na unu onwe-unu abagharagh, Nna-unu Nke bi n'elu-igwe agagh-abaghara unu ndahie nile unu.

27 Ha we bia rue Jerusalem ozoro: mbe O nejeghari n'ulo uku Chineke, ndi-isi-nchu-aja na ndi-ode-akwukwo na ndi-okenye we biakute Ya; 28 ha we si Ya, O bu n'aha ike gini ka I neme ihe ndia? ma-qbue onye nyere Gi ike a ka I we me ihe ndia? 29 Ma Jisus siri ha, M'gaju unu otu okwu, unu zakwam, emesia M'gagwa unu aha ike M'ji eme ihe ndia. 30 Baptism nke Jon, o sitere n'elu-igwe, ma-qbue na o sitere n'aka madu? zanam. 31 Ha we kwurita n'etiti onwe-ha, si, O buru na ayi asi, O sitere n'elu-igwe; O gasi, N'ihia gini kwa ka unu nejigh kwe ya? 32 Ma ayi gasi kwa, O sitere n'aka madu?—ha natu egwu ndi-Ju: n'ihia na madu nile guru Jon na o bu onye-amuma n'ezie. 33 Ha we za Jisus, si, Ayi amatagh. Jisus we si ha, Mu onwem agagh-agwa kwa unu aha ike M'ji eme ihe ndia.

12 1 O we malite igwa ha okwu n'ilu. Otu onye kuru ubi-vine, o ba ya ogige buruburu, gwu kwa ebe inara manya agazochapu na nkpuru-vine, o wu-kwa-ra ulo-elu, were kwa ya tiye n'aka ndi-olu-ubi, we je ala ozoro. 2 O we zigara ndi-olu-ubi ahu otu oru n'oge igho nkpuru, ka o nata n'aka ndi-olu-ubi nkpuru ufodu n'ubi-vine-ya. 3 Ha we jide ya, pia ya ihe, zilaga ya n'aka efu. 4 Ozoro kwa o we zigara ha oru ozoro; ha we tiwa isi onye ahu, me ya ihe-ihere. 5 O we ziga onye ozoro; ha we bue onye ahu: na otutu ndi ozoro; ha napia ufodu ihe, nebu kwa ufodu. 6 O nwere otu onye foduru, bu okpara o huru n'anya: o zigara ya ikpe-azu jekuru ha, si, Ha gasopuru okparam. 7 Ma ndi-olu-ubi ahu siritara onwe-ha, Nka bu onye-nketa; bianu, ka ayi bue ya, ihe-nketa-ya gabu kwa nke ayi. 8 Ha we jide ya, bue ya, tupu ya n'azu ubi-vine ahu. 9 Gini kwa ka onye-nwe ubi-vine ahu geme? o gabia, la ndi-olu-ubi ahu n'iyi, were kwa ubi-vine ahu nye ndi ozoro. 10 Unu agugh obuna ihe a edeworo n'akwukwo nsoro;

Nkume nke ndi nēwu ulo juru,
Nke ahu ka emere isi nkuku ulo:

11 Q bu n'aka Onye-nwe-ayi ka nka sitere,

Q bu kwa oké ọlu n'anya-ayi?

12 Ha we chọ uzọ ijide Ya; ma ha turu egwu igwè madu ahu; n'ihì na ha mara na Q turu ilu a imegide ha; ha we rapu Ya, la.

13 Ha we zigara Ya ufodu nime ndi-Farisi na ndi Herod, ka ha we nwude Ya n'okwu. 14 Ha we bia, si Ya, Onye-ozizi, ayi amatawo na I bu onye ezi-okwu, na I digh-asọ kwa onye ọ bula anya: n'ihì na I dign-ele madu anya n'iru, kama I nēzì uzọ Chineke n'ezio-kwu: ọ ziri ezi n'iwu itu útú nyc Sisa, ma-ọbu na ọ zigh ezi? 15 Ayi gāru, ma-ọbu na ayi agagh-atu? Ma ebe Q matara iru-abua-ha, Q si ha, Gini mere unu nānwam? wetaram otú shilling, ka M'hu ya. 16 Ha we weta ya. Q si ha, Onye nwe onyinyo a na ihe a edekwasiri ya? Ha si Ya, Sisa nwe. 17 Jisus we si ha, Nyeghachinu Sisa ihe nke Sisa, nyeghachi-kwa-nu Chineke ihe nke Chineke. Q we ju ha nile anya nke-uku bayere Ya.

18 Ndi-Sadusi, ndi si na nbilite-n'ọnwu adigh, we biakute Ya; ha we jua Ya, si, 19 Onye-ozizi, Moses dere akwukwọ nye ayi, si, Q buru na nwa-nne-nwoke onye ọ bula anwua, rapu nwunye n'azu, ma ọ rapugh nwa, ka nwa-nne-ya nwoke kuru nwunye-ya, me ka nkpuru toputara nwa-nne-ya. 20 Umu-nne-ndikom asa di: nke-mbu luru nwunye, we nwua nārapugh nkpuru; 21 nke-abua we kuru ya, nwu kwa, ọ rapugh kwa nkpuru n'azu; nke-atọ otú ahu kwa: 22 ndikom asa ahu arapugh nkpuru. N'ikpe-azu ha nile nwayi ahu nwu-kwa-ra. 23 Na nbilite-n'ọnwu, nwunye onye n'etiti ha ka ọ gābu? n'ihì na ha asa nwere ya na nwunye. 24 Jisus siri ha, Q bugh n'ihì nka ka unu ji hie uzọ, na unu amatagh ihe edeworo n'akwukwọ nsọ, ma-ọbu ike Ch'neke? 25 N'ihì na mbe ha gēsi na ndi nwuru anwu bilie, ha alugh nwunye, enyegh kwa ha n'ọlulu-di; kama ha di ka ndi-mọ-ozì di n'elu-igwe. 26 Ma n'okwu bayere ndi nwuru anwu, na anēme ka ha si n'ọnwu bilie; unu agugh n'akwukwọ Moses, n'ebe edere okwu

bayere Osisì ntà, otú Chineke gwara ya, si, Mu onwem bu Chineke nke Abraham. na Chineke nke Aisak, na Chineke nke Jakob? 27 Q bugh Chineke nke ndi nwuru anwu, kama Q bu nke ndi di ndu: unu onwe-unu nēhie uzọ nke-uku.

28 Otú onye nime ndi-ode-akwukwọ bia-kwa-ra, we nu ka ha nājurita onwe-ha ajuju, ma ebe ọ matara na Q zarari ha nke-oma, ọ jua Ya, si, Ọle nke bu nke-mbu n'ihè nile enyere n'iwu? 29 Jisus zara, si, Nke-mbu bu, Nuru, Israel; Onye-nwe-ayi, bú Chineke-ayi, Onye-nwe-ayi bu otú: 30 i gāhu kwa Onye-nwe-ayi, bú Chineke-gi, n'anya, site n'obi-gi dum, site kwa na nkpuru-obi-gi dum, site kwa n'uche-gi dum, site kwa n'ike-gi dum. 31 Nke-abua bu nka, I gāhu onye-abata-obi-gi n'anya dika onwe-gi. Q digh ihe ọzọ enyere n'iwu nke dikariri ndia. 32 Ode-akwukwọ ahu we si Ya, Onye-ozizi, n'ezie I kwuru nke-oma na Q bu otú; ọ digh kwa chi ọzọ di ma-ọbugh Ya: 33 na ihu Ya n'anya site n'obi-gi dum, site kwa na nghota-gi dum, site kwa n'ike-gi dum, na ihu onye-abata-obi-gi n'anya dika onwe-gi, ọ kachasi aja-nsuresi-oku nile na aja ọzọ nile nke-uku. 34 Mbe Jisus huru na ọ zara dika onye nwere uche, Q si ya, I nọgh ebe di anya n'ala-eze Chineke. Ma ọ digh onye nwere anya-ike site na mbe ahu iju Ya ajuju.

35 Jisus we za, mbe O nēzì ihe n'ulo uku Chineke, si, Ndi-ode-akwukwọ si ana kwu na Kraist ahu bu nwa Devid?

36 Devid onwe-ya siri nime Mọ Nsọ,

Onye-nwe-ayi siri Onye-nwem,

Nọdu ala n'aka-nrim,

Rue mbe M'gēdo ndi-iro-Gi ka ihe-nhākwasi-ukwu nke ukwu-Gi abua.

37 Devid onwe-ya nākpọ Ya Onye-nwe-ya; ọle ebe O si buru kwa Nwa-ya? Oké igwè madu ahu we were obi-utọ nu okwu-Ya.

38 N'ozizi-Ya Q si kwa, Lezieni anya ndi-ode-akwukwọ, ndi nāchọ ijeghari n'uwe-nwuda, na inara ekele n'oma-ahia nile unu, 39 na isi oche nile n'ulo-nzukọ-unu, na isi ọnọdu nile n'oriri nile unu: 40 ndi nēripiā ulo ndinyom di-ha nwuru, nēkpē kwa ogologo ekpere ka madu we hu ha anya; ndia gēnwē ezi ọmunia-ikpe gabigara ọkē kari ndi ọzọ.

41 Q we nọdu n'ulo uku Chineke na

ncherita-iru ebe anēdebe útú anātu, Q we nēle otù igwē madu nātubà ego n'ebe útú ahu: otutu ndi bu ogaranya nātubà kwa ri nne. 42 Otù nwayi, bú obeye, nke di-ya nwuru, we bia, tubà ego ntà abua, nke mere otù farthing. 43 Q we kpọ ndi nēso uzọ-Ya ka ha biakute Ya, Q si ha, N'ezie asim unu, Nwayi a, bú obeye, nke di-ya nwuru, q tubàra kari ndi nile nātubà nime ebe útú ahu: 44 n'ihì na ha nile sitere n'inwebiga-àkù-òkè-ha tubà; ma nwayi ahu sitere n'ukọ-ya tubà ka ihe nile nke q nwere ra, bú ihe dum o ji biri.

13 1 Mbe Q nāputa n'ulo uku Chineke, otù onye n'etiti ndi nēso uzọ-Ya we si Ya, Onye-ozizi, le aha nkume na aha owuwu-ulo ndia bu! 2 Jisus we si Ya, Ì huru oké owuwu-ulo ndia? Agagh-arapu otù nkume ma-qli n'ebe a n'elu nkume-ibe-ya, nke anāgagh-akwatu n'ala.

3 Mbe Q nānọdu n'elu ugwu Olive na ncherita-iru ulo uku Chineke, Pita na Jemes na Jọn na Andru we jua Ya iché, si, 4 Gwa ayi, òle mbe ihe ndia gābu? gini gābu kwa ihe-iriba-ama mbe q bula agaje imezu ihe ndia nile? 5 Ma Jisus malitere isi ha, Lezieni anya ka onye q bula ghara iduhie unu. 6 Otutu madu gābia n'aham, si, Mu onwem bu Ya; ha gēduhie kwa otutu madu. 7 Ma mbe q bula unu gānu okwu agha di iché iché na akukọ agha di iché iché, unu atula ujo: ihe ndia aghagh iputa; ma ogwugwu ihe nile akērugh. 8 N'ihì na mba gēbili imegide mba ozo, ala-eze gēbili kwa imegide ala-eze ozo: ala-oma-jijiji gādi n'ebe di iché iché; oké unwu di iché iché gādi: ihe ndia bu nmalite ihe-nbụ.

9 Ma unu onwe-unu lezie anya n'onwe-unu: n'ihì na ha gārara unu nye n'aka nnọkọ-ikpé di iché iché; n'ulo-nzukọ di iché iché ka agāpia kwa unu ihe; n'iru ndi-isi na ndi-eze ka unu gēguzo kwa n'ihim, iburu ha amà. 10 Aghagh kwa ibu uzọ kwusa ozi oma nkem n'iru mba nile. 11 Ma mbe q bula ha duru unu je ikpé, rara kwa unu nye, unu ebula uzọ nēchebụ onwe-unu okwu unu gēkwu: kama okwu q bula agēnye unu n'oge hour ahu, kwuenu nke ahu: n'ihì na q bugh unu onwe-unu nēkwu, kama q bu Mọ Nso. 12 Nwa-nne gārara kwa nwa-nne-ya nye n'aka

onwu, nna gārara kwa nwa-ya nye; umu gēbili kwa imegide ndi muru ha, me kwa ka ha nwua onwu. 13 Madu nile gākpọ kwa unu asl n'ihì aham: ma onye were ntachi-obi nọgide rue ogwugwu ihe nile, onye ahu ka agāzoputa.

14 Ma mbe q bula unu gāhu ihe-ārù nke nākpata itọbọrọ n'efu, ka o nēguzo n'ebe q nēkwesigh (onye nāgu, ya tugharia uche), mbe ahu ndi nọ na Judia, ka ha balaga n'ugwu: 15 onye nọ kwa n'elu ulo, ya ghara iridata, ma-qbū ibā nime, ikwapu ihe q bula n'ulo-ya: 16 onye nọ kwa n'ubi, ya ghara ilaghachi ichiri uwe-ya. 17 Ma ahuhu gādiri ndi di ime na ndi nēnye nwa ara na mbe ahu. 18 Ma kpenu ekpere ka q ghara idi na mbe oyi. 19 N'ihì na mbe ahu gābu nkpaḅu, nke aha nkpaḅu di otù a akādigh site na nmalite òkikè-uwa nke Chineke kere rue mbe a, q gagh-adi kwa ma-qli. 20 Q buru kwa na Onye-nwe-ayi emegh ubochi ahu ka ha di nkpirikpi, agagh-azoputa madu q bula: ma n'ihì ndi arọputara, ndi Q rọputara, Q mere ka ubochi ahu di nkpirikpi. 21 Mbe ahu q buru na onye q bula gāsi unu, Le, Kraist nọ n'ebe a; ma-qbū, Le, n'ebe ahu; unu ekwela: 22 n'ihì na Kraist ugha di iché iché na ndi-amuma ugha gēbili, gosi kwa ihe-iriba-ama di iché iché na ọlu-ebube di iché iché, ka ha we duhie ndi arọputara, ma q buru na q gēkwe me. 23 Ma unu onwe-unu lezie anya: le, agwawom unu ihe nile mbe akēmegh ha.

24 Ma na mbe ahu, mbe nkpaḅu ahu gasiri, anyanwu gāḅa ọchichiri, ọnwa agagh-enye kwa ihe-ya, 25 kpakpando nile ganāda kwa site n'elu-igwe, agēme kwa ka ike nile nke di n'elu-igwe me nkpatu. 26 Mbe ahu ha gāhu kwa Nwa nke madu ka Q nābia n'igwe-oi nile n'oké ike na ebube. 27 Mbe ahu O gēzipu kwa ndi-mọ-ozì-Ya, me ka ndi nke Ya arọputara si n'ifufe anọ zukọ, site na nsọtu uwa rue nsọtu elu-igwe.

28 Ma site n'aru osisi fig mutanu ilu-ya: mbe q bula alaka-ya dibara nrò ubu a, pute kwa akwukwọ-ndu-ya, unu mara na mbe okpom-ọku di nso; 29 otù a unu onwe-unu kwa, mbe q bula unu gāhu ihe ndia ka ha nāputa, maranu na Q nọ nso, n'ọnu-uzọ. 30 N'ezie asim unu, Qbọ a agagh-agabiga ma-qli, rue

m̀be ihe ndia nile gēme. 31 Elu-igwe na uwa gāgabiga: ma okwu nile nkem agagh-agabiga ma-qli. 32 Ma ọ digh onye ọ bula matara ihe bayere ubochi ahu ma-ọbu oge hour ahu, ọbuná ndimọ-ozí nke elu-igwe ama'agh, Ọkpara ahu amatagh kwa, kama ọ bu nání Nnam matara. 33 Lezienụ anya, murunu anya, nēkpe-kwa-nu ekpere: n'ihí na unu amatagh m̀be oge ahu bu. 34 Ọ di ka m̀be madu, onye jere inọdu n'ala ndi ọzọ, ebe ọ rapuru ulo-ya, nye kwa ndi-orù-ya ọlu ichi-isi, nye onye ọ bula nime ha ọlu-ya, ọ nye-kwa-ra onye-ọnu-uzọ iwu ka ọ che nche. 35 Ya mere, nēchenu nche: n'ihí na unu amatagh m̀be Onye-nwe ulo gābia, ma ọ bu n'anyasi, ma-ọbu n'etiti abali, ma-ọbu m̀be oke-ọkuku kwara, ma-ọbu n'ututu; 36 ka Ọ we ghara ihu unu ka unu nāraru ura, ma ọ buru na Ọ bia na mberede. 37 Ma okwu M'nāgwa unu ka M'nāgwa madu nile, Nēchenu nche.

14 1 Ma ememe ngabiga na achicha ekogh-eko gādi m̀be ubochi abua gasiri: ndi-isi-nchu-aja na ndi-ode-akwukwọ we nāchọ uzọ ha gēsi jide Ya n'aghughọ, bue Ya: 2 n'ihí na ha nāsi, Ọ bugh n'ememe a, ka ụzù ndi-Ju we ghara idi ma elegh anya.

3 M̀be Ọ nọ na Betani n'ulo Saimon onye-ekpenta, m̀be Ọ nānọdu na nri, otù nwayi we bia nke nēji ite alabaster, nke manu-otite ezi nard di oké ọnu-ahia nke-uku di ya; ọ kuwara ite ahu, we wusa manu-otite ahu n'isi-ya. 4 Ma ufọdu di ndi iwe nēwe nke-uku n'etiti ha, ha si, Alawo manu-otite a n'iyi otù a iji me gini? 5 N'ihí na apuru ire manu-otite a kari ọgu shilling iri-na-ise, we nye ndi-ọbeye. Ha we tamu ntamu megide nwayi ahu. 6 Ma Jisus siri, Rapunu ya; gini mere unu nēsọbu ya? ọ luru ọlu ọma n'arum. 7 N'ihí na unu nwere ndi-ọbeye n'etiti unu m̀be nile, m̀be ọ bula unu chọrọ unu puru ime kwa ha ihe ọma: ma unu enwegh Mu onwem m̀be nile. 8 Ọ mere ihe ọ nwere ike ime: ọ buru uzọ te arum manu-otite ka ewe doziem n'olili. 9 Ma n'ezie asim unu, Ebe ọ bula agēkwusa ozi ọma nka n'uwa dum, agēkwuta kwa ihe nke nwayi a mere, ka ọ buru ihe-ncheta-ya.

10 Judas Iskariot, onye nke bu otù nime ndi-ozí iri na abua ahu, we jekuru

ndi-isi-nchu-aja, ka ọ we rara Ya nye n'aka-ha. 11 Ma m̀be ha nuru ya ha nūria ọnu, we kwe nkwa inye ya ego. Ọ we nāchọ oghere o gēsi rara Ya nye.

12 N'ubochi mbu nke achicha ekogh-eko, m̀be ha nāchu aja ngabiga, ndi nēsọ uzọ-Ya we si Ya, Ọle ebe I nāchọ ka ayi je dozie ka I we rie oriri ngabiga? 13 Ọ we zipu madu abua n'etiti ndi nēsọ uzọ-Ya, si ha, Jenu n'obodo a, otù nwoke nke bũ ite miri gēzute kwa unu: sonu ya; 14 ebe ọ bula ọ gābà kwa, sinu nna-nwe ulo, Onye-ozizi si, Ọle ebe ulo-ọbia edeberem di, ebe Mu na ndi nēsọ uzọm gēri oriri ngabiga? 15 Ya onwe-ya gēgosi kwa unu ime-ulo uku di n'elu ulo akwadebeworo dozi kwa: n'ebe ahu dozienụ ihe nye ayi. 16 Ndi ahu nēsọ uzọ-Ya we pua ba n'obodo, hu dika Ọ gwara ha-ri: ha we dozie ememe ngabiga.

17 M̀be o ruru anyasi Ya na ndi-ozí iri na abua ahu we bia. 18 M̀be ha nānọdu na nri nēri kwa ihe, Jisus we si, N'ezie asim unu, Otù onye si n'etiti unu puta gāraram nye, bú onye Mu na ya nēri ihe. 19 Ọ malitere iwuta ha, ha malite-kwara isi Ya n'otù, Ọ bu mu? 20 Ma Ọ siri ha, Ọ bu otù onye nime unu iri na abua, onye nke Mu na ya nēsukọ nri n'afere. 21 N'ihí na Nwa nke madu nāla, dika edeworo ya n'akwukwọ nsọ bayere Ya: ma ahuhu gādiri nwoke ahu onye anēsite n'aka-ya rara Nwa nke madu nye Ọ buru na amugh nwoke ahu ọ gādi ya nma.

22 M̀be ha nēri ihe, Ọ we nara ọbẹ achicha, gọzie ya, nyawa ya, nye ha, si, Naranu: nka bu arum. 23 Ọ we nara iko, kele kwa, we nye ha: ha nile we nua nime ya. 24 Ọ we si ha, Nka bu ọbaram nke ọbụba-ndu, nke anāwusi n'ihí ọtutu madu. 25 N'ezie asim unu, M'gagh-anu kwa ma-qli n'ihe si n'osisi vine puta, rue ubochi ahu m̀be M'gānu ya ọhu n'ala-eze Chineke.

26 M̀be ha būsiri abù, ha pua je ugwu Olive.

27 Jisus we si ha, Agēme ka unu nile ma n'onyà: n'ihí na edeworo ya n'akwukwọ nsọ, si, M'gētibu Onye-ọzùzù-aturu, agābasa kwa aturu-Ya. 28 Ma m̀be emere ka M'si n'ọnwu bilie, M'gēburu unu uzọ ga Galili. 29 Ma Pita siri Ya, Ọ buru na agēme ọbuná

madu nile ka ha ma n'onyà, ma agagh-eme mu onwem. 30 Jisus we si ya, N'ezie asim i, na ta, bù n'abali a, m̀be oke-òkuku akàkwagh àkwà ùbò abua, i gāgōnarim ùbò atọ. 31 Ma o nēkwusi ike nke-uku, si, Q buru na ọ di nkpa ka m'so Gi nwua, m'gagh-agōnari Gi ma-qli. Q bu kwa otù a ka ha nile kwuru.

32 Ha we biarue ogige nke aha-ya bu Getsemane: Q we si ndi nēso uzọ-Ya, Nọdunu n'ebe a, rue m̀be M'nēkpe ekpere. 33 Q we kuru Pita na Jemes na Jōn tiyere Onwe-ya, ibobo we malite inwu Ya n'aru nke-uku, obi malite-kwara ilọ Ya miri. 34 Q we si ha, O nēwuta nkpuru-obim nke-uku, rue ọnwu: nọgidenu n'ebe a, nēche-kwa-nu nche. 35 Q we ga n'iru nke-ntà, da n'ala, we kpe ekpere ka oge hour ahu we gabiga Ya, ma ọ buru na ọ gēkwe me. 36 Q we si, Aba, Nna, I puru ime ihe nile; naram iko a: ma ọ bugh ihe Mu onwem nāchọ, kama ihe Gi onwe-gi nāchọ. 37 Q we bia, hu ha ka ha nāraru ura, Q we si Pita, Saimon, i nāraru ura? i nwegh ike ichi nche otù oge hour? 38 Nēchenu nche, nēkpe-kwa-nu ekpere, ka unu we ghara ibà n'ọnwunwa: mọ nke madu di ọku n'ezie, ma anu-aru adigh ike. 39 Q we rapu ha je kwa ọzọ, kpe ekpere, nēkwu otù okwu ahu. 40 Q we bia kwa ọzọ, hu ha ka ha nāraru ura, n'ihì na anya-ha di oké arọ; ha amatagh kwa ihe ha gāza Ya. 41 Q we bia ọbibia nke-atọ, si ha, Nāraranu ura site n'ubù a, nēzu-kwa-nu ike: o zuwo: oge hour nkem eruwo; le, anārara Nwa nke madu nye n'aka ndi-nmehie. 42 Bilienu, ka ayi je: le, onye nāraram nye nọ nso.

43 Ngwa ngwa, m̀be Q kpu okwu n'ọnu, Judas, otù onye n'etiti ndi-ozì iri na abua ahu, biara, ya na igwè madu ndi chiri mma-agma na osisi, site n'ebe ndi-isi-nchu-aja na ndi-ode-akwukwọ na ndi-okenye nọ. 44 Ma onye nārara Ya nye nyere ha-ri ihe-iriba-ama, si, Onye ọ bula m'gēsutu ọnu, Onye ahu bu Ya; jidenu Ya, lezienu anya duru Ya je. 45 M̀be ọ biara, ngwa ngwa ọ biakutere Ya, si, Rabai; ọ we sutu Ya ọnu nke-uku. 46 Ha we tukwasi Ya aka, jide Ya. 47 Ma otù onye n'etiti ndi guzoro nso miputara mma-agma-ya, bu orù onye-isi-nchu-aja mma, bipu nti-ya.

48 Jisus we za, si ha, Unu putara chiri mma-agma na osisi ijidem, dika imegide onye nāpunara madu ihe? 49 Kwa-ubochi Mu na unu nọ n'ulo uku Chineke ebe M'nēzi ihe, ma unu ejideghm: ma emere nka ka ihe nile edeworo n'akwukwọ nsọ we mezu. 50 Ha nile we rapu Ya, balaga.

51 Ma otù okorobia soyere Ya, onye ọkwasiri ezi àkwà ọcha n'aru ọtọ ya: ha we jide ya: 52 ma ọ rapuru ezi àkwà ọcha ahu, bara ọtọ balaga.

53 Ha we si n'ebe ahu duru Jisus jekuru onye-isi-nchu-aja: ha nile, bù ndi-isi-nchu-aja na ndi-okenye na ndi-ode-akwukwọ, we bakọ n'ebe ọ nọ. 54 Pita soro kwa Ya-ri n'ebe di anya, rue nime ulo, nime obi onye-isi-nchu-aja; ọ nānọdu kwa n'etiti ndi nēje ozi, ọ nānya ọku n'ihè ọku. 55 Ma ndi-isi-nchu-aja na nọkọ-ikpè dum nāchọ àmà imegide Jisus ime ka Q nwua; ma ha achọtagh. 56 N'ihì na ọtutu madu nāha àmà ugha imegide Ya, ànsà-ha abugh kwa otù. 57 Ufọdu we bilie, ba àmà ugha megide Ya, si, 58 Ayi onwe-ayi nuru ka Q nāsi, Mu onwem gākwatu ulo nsọ a nke ejiri aka me, n'ubochi atọ M'gēwu kwa ulo ọzọ nke anējigh aka me. 59 Ọbunà otù a àmà-ha abugh kwa otù. 60 Onye-isi-nchu-aja we bilie n'etiti, jua Jisus, si, I zagh ihe ọ bula? gini bu àmà madu ndia nābagide Gi? 61 Ma O kpuchiri ọnu, ọ digh kwa ihe ọ bula Q zara. Onye-isi-nchu-aja juba-kwa-ra Ya ọzọ, si Ya, Gi onwe-gi bu Kraist ahu, Ọkpara nke Onye ahu agọziri agọzi? 62 Jisus we si, Mu onwem bu Ya: unu gāhu kwa Nwa nke madu ka Q nānọdu n'aka-nri nke ike, nābia kwa, Ya na igwe-oji nile nke elu-igwe. 63 Onye-isi-nchu-aja we dọwa uwe-ya nile, si, Q bu nkpa ndi-àrà gini nākpa ayi ọzọ? 64 Unu nuru nkwulu ahu: gini bu uche-umu? Ha nile we ma Ya ikpè, si na Q kwesiri inwu ọnwu. 65 Ufọdu we malite ibusa Ya ọnu-miri, na ikechi iru-Ya, na iti Ya aka, na isi Ya, Bu amuma: ndi nēje ozi we nara Ya n'ipia Ya ihe.

66 M̀be Pita nọ n'okpuru n'obí, otù nime umu-aboghọ ndi nējere onye-isi-nchu-aja ozi we bia: 67 m̀be ọ huru Pita ka ọ nānya ọku, ọ we le ya anya, si, Gi onwe-gi na Onye Nazaret ahu, bù

Jisus, nọ-kwa-ra. 68 Ma ọ ọrọ, si, Amataghm, aghotaghm kwa ihe gi onwe-gi nēkwu: ọ we pua je n'uzọ-nbata. 69 Nwa-abọghọ ahu we hu ya, malite kwa ọzọ isi ndi guzoro nso, Nwoke a bu otú onye nime ha. 70 Ma ọ ọ-kwa-ra ọzọ. Mbe nwa oge gasiri ndi guzoro nso we si kwa Pita ọzọ, N'ezie i bu otú onye nime ha; n'ih i na i bu kwa onye Galili. 71 Ma ọ malitere idu ikwú, na inu iyí, si, Amataghm Nwoke a Onye unu nēkwu. 72 Ngwa ngwa oke-ọkuku we kwa ákwá nke ubò abua. Pita we cheta okwu ahu, otú Jisus siri ya, Mbe oke-ọkuku akākwagh ubò abua, i gāgōnarim ubò atọ. Mbe ọ tulere okwu a n'obi ọ we kwa ákwá.

15 I Ngwa ngwa n'ututu ndi-isi-nchu-aja, ha na ndi-okenye na ndi-ode-akwukwọ, na nnọkọ-ikpé dum, bara izú, we ke Jisus abụ, kupu Ya je, rara Ya nye n'aka Pailat. 2 Pailat we jua Ya, si, Gi onwe-gi bu Eze ndi-Ju? Ọ we za ya, si. Gi onwe-gi kwuru. 3 Ndi-isi-nchu-aja we nēbo Ya ọtutu ebubo. 4 Pailat we iu kwa Ya ọzọ, si, I zagh ihe ọ bula? ie ka ọtutu ihe ha nēbo Gi ra. 5 Ma Jisus azagh ihe ọ bula ọzọ; ya mere na o juru Pailat anya.

6 Ma n'ememe ọ nārapuru ha otú onye-nkpọrọ, onye ha nāriọ n'aka-ya. 7 Ma otú onye di anākpọ Barabas, onye ekereri abụ, ya na ndi biliri imegide ndi-isi, madu ndi bu-kwa-ra madu na nbili ahu. 8 Igwè madu ahu we rigo, malite iriọ ya ka ọ me dika ọ nēmere ha. 9 Pailat we za ha, si, Unu nāchọ ka m'rapuru unu Eze ndi-Ju? 10 N'ih i na ọ mara na ndi-isi-nchu-aja rara Ya-ri nye n'ih i ekworo. 11 Ma ndi-isi-nchu-aja kwaliri igwè madu ahu, ka ọ rapuru-ha Barabas kari Jisus. 12 Ma Pailat za kwa-ra ọzọ, si ha, Ọ bu gini ka m'gēme kwa Onye ahu unu nākpọ Eze ndi-Ju? 13 Ma ha ti-kwa-ra nkpu ọzọ, si, Kpogide Ya n'obe. 14 Pailat we si ha, É-é, n'ih i na Ọ mere ihe ọjọ gini? Ma ha tibigara nkpu oké, si, Kpogide Ya n'obe. 15 Ma Pailat, ebe o nēzube ime ihe gātọ igwè madu ahu utọ n'obi, ọ rapuru ha Barabas, ọ we rara Jisus nye, mbe ọ piasiri Ya ihe, ka ewe kpogide Ya n'obe.

16 Ndi-agma we dupu Ya ga ba n'obí, nke bu Pritoriom; ha we kpọkọ otú-

ha dum. 17 Ha we yikwasi Ya uwe ododo; mbe ha kpasiri okpu-nmeri nke eji ogwu me, ha were ya kpube Ya n'isi; 18 ha we malite ikele Ya, si, Ekele, Eze ndi-Ju! 19 Ha were kwa ami nēti Ya n'isi, ha nābusa kwa Ya ọnu-miri, ha we bue ikperé nākpọ isi ala nye Ya. 20 Mbe ha mesiri Ya ihe-ochi, ha we yipu Ya uwe ododo ahu, we yikwasi Ya uwe-Ya nile. Ha we dupu Ya ka ha kpogide Ya n'obe.

21 Ha we jide otú onye nke nāgabiga ka o so ha, ka ọ we būru obe-Ya, bú Saimon onye Sairini, nna Aleksanda na Rufos, nke si n'azu obodo ahu bia. 22 Ha we kuru Ya bia n'ebe anākpọ Gọlgota, nke bu, ma asugharia ya, Ebe okpokoro-isi. 23 Ha we che n'iru Ya manya-vine nke agwara myrrh: ma Ọ naragh ya. 24 Ha we kpogide Ya n'obe, kè kwa uwe-Ya n'etiti ha, nēfe nzà n'elu ha, nke onye ọ bula gēwe. 25 Ma ọ bu oge hour nke-atọ, ha we kpogide Ya n'obe. 26 Edekwasi-kwa-ra ndekwas i nke ihe eboro Ya, EZE NDI-JU. 27 Ha kpogide-kwa-ra ndikom abua tiyere Ya ndi nāpunara madu ihe; otú onye n'aka-nri-Ya, na otú onye n'aka-ekpe-Ya. 28 Ewe mezue ihe edere n'akwukwọ nsọ, nke si, Ọ bu kwa na ndi nēmebi iwu ka aguru Ya. 29 Ndi nāgabiga nēkwulu kwa Ya, nēfufe isi-ha, nāsi kwa, Ehe! Gi Onye nākwatu ulo nsọ ayi, Onye nēwu kwa ya n'ubochi atọ, 30 zoputa Onwe-gi, si n'elu obe ridata. 31 Otú ahu ka ndi-isi-nchu-aja nēkwu kwa, ebe ha na ndi-ode-akwukwọ nēme Ya ihe-ochi n'etiti onwe-ha, si, Ọ zoputara ndi ọzọ; Ọ pugh izoputa Onwe-ya. 32 Ka Kraist, Eze Israel, si n'elu obe ridata ubu a, ka ayi we hu kwere kwa. Ndi akpogidere Ya na ha n'obe nāta kwa Ya uta.

33 Mbe o ruru oge hour nke-isi, ọchichiri we ọa n'ala ahu dum rue oge hour nke-iteghete. 34 N'oge hour nke-iteghete Jisus we were oké olu tie nkpu, si, Eloi, Eloi, lama sabaktani? nke bu, ma asugharia ya, Chinekem, Chinekem, gini mere I ji rapu nāni Mu? 35 Ufodu n'etiti ndi guzoro nso, mbe ha nuru ya, ha we si, Le, Ọ nākpọ Elaija. 36 Otú onye we ọa ọsọ, were manya-vine para uka ọaju sponge, tukwasi ya n'amí, nye Ya ka Ọ nua, si,

Rapun; ka ayi hu ma Elaija nābia iwedata Ya n'obe. 37 Ma Jisus mere ka olu-Ya dasie ike, Q we kubie ume. 38 Akwā-nbōchi nke ulo nsq Chineke we bāwa iberibe abua site n'elu rue ala. 39 Ma mbe qchi-agma nāchi qgu ndi-agma ise, nke guzoro nso na ncherita-iru Ya, huru na O kubiri ume otū a, q si, N'ezie Nwoke a bu Qkpara Chineke. 40 Ndinyom di kwa ndi nq n'ebe di anya nekiri: n'etiti ha ka Meri Magdalini, na Meri nne Jemes nke-ntā na Joses, na Salomi, nq; 41 ndi nēso Ya mbe Q nq na Galili, nēje-kwa-ra Ya ozi; na otutu ndinyom ozq ndi soro Ya rigoro Jerusalem.

42 Mbe o ruru anyasi ubu a, ebe q bu Nkwadebe, nke bu ubochi buru ubochi-izu-ike uzq, 43 Josef nke Arimatia we bia, onye bu onye-nnqkq-ikpē onye anāsqpuru, onye ya onwe-ya nēche kwa ala-eze Chineke; q were anya-ike bakuru Pailat, riq aru Jisus. 44 Q we ju Pailat anya ma q buru na Q nwuruworu: q we kpq qchi-agma ahu nāchi qgu ndi-agma ise biakute ya, q jua ya ma q di anya mbe Q nwuru. 45 Mbe q matara site n'onu qchi-agma ahu nāchi qgu ndi-agma ise, q we rara ozu Jisus nye Josef n'efu. 46 Q we zuta ezi akwā qcha; mbe o budatasiri Ya, q we ke Ya n'ezi akwā qcha ahu, tqbq Ya n'ili nke egwuwarari n'okē nkume; q we kpore otū nkume kwachie qnu-uzq ill ahu. 47 Ma Meri Magdalini na Meri nne Joses huru ebe atqbq Ya.

16 1 Mbe ubochi-izu-ike gasiri, Meri Magdalini, na Meri nne Jemes, na Salomi, we zuta uda utq di iche iche, ka ha we bia te Ya manu. 2 N'isi-ututu n'ubochi mbu nke izu ubochi asa, ha we bia ruc ill-Ya mbe anyanwu wara. 3 Ha we sirita onwe-ha, Onye gākporepuru ayi nkume ahu n'onu-uzq ili? 4 Mbe ha lere anya n'elu, ha we hu na akporeghachiwo nkume ahu: n'ih na o riri nne nke-uku. 5 Ha we ba n'ili, hu nwa-okorobia ka q nqduru n'aka-nri, bqkwasi kwa uwe-nwuda qcha; ibobo we nwua ha n'aru nke-uku. 6 Ma q si ha, Ka ibobo ghara inwu unu n'aru nke-uku: unu nāchq Jisus, Onye

Nazaret, Onye akpogideworo n'obe: emere ka O si n'onwu bilie; Q nogh n'ebe a: le, ebe ha tqbq Ya! 7 Kama labanu, si ndi nēso uzq-Ya na Pita, O buru unu uzq ga Galili: n'ebe ahu ka unu gāhu Ya, dika Q gwara unu. 8 Ha we pua, si n'ili ahu balaga; n'ih na qma-jijiji na njubiga-anya-ōkē nānwu ha n'aru: ha agwagh kwa onye q bula ihe q bula; n'ih na ha nātu egwu.

9 Ma mbe O siri n'onwu bilie n'ututu n'ubochi mbu nke izu ubochi asa, O buru uzq were Onwe-ya gosi Meri Magdalini, onye Q chupururi mq qiq asa nime ya. 10 Nwayi ahu we ga kqrd ndi Ya na ha nqri, mbe ha nēru ūjū nākwa kwa akwā. 11 Ma mbe ndi ahu nuru na Q di ndu, na ya onwe-ya hu-kwa-ra Ya-ri, ha ekwegh.

12 Ma mbe ihe ndia gasiri emere ka Q puta ihe nye madu abua nime ha n'udi di iche, mbe ha nēje ije, nāga n'azu obodo. 13 Ndi ahu we je kqrd ndi fqduru: ha ekwegh kwa okwu-ha.

14 Emesia emere ka Q puta ihe nye ndi-ozu iri na otū onwe-ha mbe ha nqduru na nri; Q we ta ekwegh-ekwe-ha na obi-etili-ha uta, n'ih na ha ekwegh okwu ndi huru Ya mbe emesiri ka O si n'onwu bilie. 15 Q we si ha, Ganu n'uwa nile, kwusara ihe nile ekere ekē ozi qma nkem. 16 Onye nke kwere, nke eme-kwa-ra ya baptism, agāzqputa ya; ma agāma onye nke nekwegh ikpē. 17 Ihe-iriba-ama ndia gēso kwa ndi kwere: n'aham ka ha gāchupu ndi-mq qiq; ha gēkwu okwu n'asusu qhu di iche iche; 18 ha gāchilite agwq, q buru kwa na ha anua ihe q bula nēbute qnwu, q gagh emeru ha aru ma-qli; ha gēbikwasi ndi-nriaria aka, agēme kwa ka aru-ha di ike.

19 Ya mere, otū a, mbe Q gwasiri ha okwu, ewe kuru Onye-nwe-ayi Jisus rigo n'elu-igwe, Q we nqdu n'aka-nri nke Chineke. 20 Ndi ahu we pua, kwusa ebe nile, Onye-nwe-ayi nēso kwa ha n'ilu qlu, nēme okwu-ha ka o guzosie ike site n'ih-iriba-ama di iche iche nke nēso. Amen.

OZI ỌMA DIKA LUK

DERE YA N'AKWUKWỌ

1 I Ebe ọtutu madu tiyere aka-ha ide akwukwọ bayere ihe ahu nke emezuworo n'etiti ayi, 2 dika ha nyere ha n'aka-ayi idebe, bú ndi sitere na nmalite ji anya-ha hu ha, buru kwa ndi ji okwu Chineke eje ozi, 3 ọ di-kwa-ram nma, ebe m'soro ihe nile nke-ọma site na mbu, ka m'degara gi n'usoro, Teofilos di oké ebube; 4 ka i we mazu na ihe nile ejiworo okwu ọnu zí gi bu ihe kwesiri itukwasi obi.

5 N'ubochi Herod, eze Judia, otú onye-nchu-aja di, aha-ya bu Zakaraias, nke si n'ótú-ubochi Abaija puta: ọ nwe-kwa-ra nwunye nke si n'etiti umu-nwayi Eron puta; aha nwayi ahu bu Elizabet. 6 Ha abua bu ndi ezi omume n'iru Chineke, nāga n'ihe nile Onye-nwe-ayi nyere n'iwu na n'ihe nile Ọ guru n'ihe ziri ezi nādigh ita uta. 7 Ha ejigh kwa nwa, n'ih na Elizabet bu nwayi-āgā, ha abua aghowo kwa agadi.

8 Ma o rue, mbe ọ nālu ọlu nchu-aja n'iru Chineke n'usoro nke otú-ubochi-ya, 9 dika omume ọlu nchu-aja nādi, ọlu ibā n'ulo nsọ nke Onye-nwe-ayi na isure ihe-nsure-ọku nēsi isi utọ ruru ya site n'ife nzā. 10 Ọra ndi-Ju nile nēkpe kwa ekpere n'ēz n'oge hour isure ihe-nsure-ọku nēsi isi utọ. 11 Ewe me ka ọ hu mọ-ozí Onye-nwe-ayi ka o guzoro n'aka-nri ebe-ichu-aja ebe anēsure ihe-nsure-ọku nēsi isi utọ. 12 Mbe Zakaraias huru ya obi we lọ ya miri, ọ tu-kwa-ra egwu. 13 Ma mọ-ozí ahu siri ya, Atula egwu, Zakaraias: n'ih na anuru ariri-ọ-gi, nwunye-gi Elizabet gāmu-kwa-ra gi nwa-nwoke, i gākpọ kwa aha-ya Jón. 14 I gēnwe kwa ọnu na obi-utọ; ọtutu madu gānuri kwa ọnu n'omumu-ya. 15 N'ih na ọ gābu onye uku n'anya Onye-nwe-ayi, ọ gagh-añu kwa manya-vine na ihe-ọñuñu nābā n'anya ma-ọli; agēme kwa ka o juputa na Mọ Nsọ, ọbunā site n'afọ nne-ya. 16 Ọtutu madu nime umu Israel ka ọ gēme kwa ka ha chigharikute Onye-nwe-ayi Chineke-ha. 17 Ya onwe-ya gāga

kwa n'iru Ya nime mọ na ike Elaija, ime ka obi ndi bu nna chigharikute umu-ha, ime kwa ka ndi nānugh ihe chigharia iga n'uche ndi ezi omume; idozi nye Onye-nwe-ayi otú ndi nke akwadebeworo Ya. 18 Zakaraias we si mọ-ozí ahu, Ọle ihe m'gēji mara nka? n'ih na mu onwem bu agadi, nwunyem aghowo kwa agadi. 19 Mọ-ozí ahu we za, si ya, Mu onwem bu Gebriel, onye nēguzo n'iru Chineke; ezite-kwa-ram igwa gi okwu, na izi gi ozi ọma ndia. 20 Le kwa, i gēkpuchi ọnu, i gagh-apu kwa ikwu okwu, rue ubochi ahu mbe ihe ndia gēme, n'ih na i kwegh okwum ndia, nke gēmezu n'ogeha. 21 Ndi-Ju we nēle anya Zakaraias, o ju-kwa-ra ha anya n'ebe ọ nānọ ọdú n'ulo nsọ. 22 Ma mbe ọ putara, ọ pugh igwa ha okwu: ha we mazu na ọ hururi ọhú n'ulo nsọ: ya onwe-ya we nēfere ha aka, nānọgide kwa n'obi. 23 Ọ we rue, mbe ubochi ife-ọfufe-ya zuru, na ọ lara n'ulo-ya.

24 Ma mbe ubochi ndia gasiri Elizabet nwunye-ya turu ime; ọ we zobe onwe-ya ọnwa ise, si, 25 Otú a ka Onye-nwe-ayi meworo nyem n'ubochi O ji lem anya, iwepu ita-utam n'etiti madu.

26 Ma n'ọnwa nke-isi ezigara mọ-ozí ahu, bú Gebriel, site n'ebe Chineke nọ je obodo nke Galili, anākpọ aha-ya Nazaret, 27 jekuru nwa-abọghọ nāmagh nwoke, onye ekwere na otú nwoke si n'ulo Devid puta, onye aha-ya bu Josef, gālu ya; aha nwa-abọghọ ahu bu Meri. 28 Ọ we bata n'ebe ọ nọ, si, Ekele, gi onye Chineke meworo ka i nara amara, Onye-nwe-ayi nọyere gi. 29 Ma obi lọrọ ya miri nke-uku n'okwu-ya, ọ we nātule n'uche-ya aha ekele okwu a gābu. 30 Mọ-ozí ahu we si ya, Atula egwu, Meri: n'ih na Chineke mere gi amara. 31 Le kwa, i gāturu ime, muta Nwa-nwoke, kpọ aha-Ya Jisus. 32 Nwa-nwoke ahu gābu onye uku, agākpọ kwa Ya Ọkpara nke Onye kachasi ihe nile elu: Onye-nwe-ayi Chineke gēnye kwa Ya oche-cze nna-Ya

Devid: 33 O gābu kwa eze ulo Jakob rue mbe nile ebigh-ebi; ala-eze-Ya agagh-agwu kwa agwu. 34 Meri we si mọ-ozì zhu, Ìhe a gēsi aña me, ebe o digh nwoke m'mara? 35 Mọ-ozì ahu we za, si ya, Mọ Nsọ gābiakwasi gi, ike nke Onye kachasi ihe nile elu gēkpuchi kwa gi: n'ìhì nka Ìhe di nsọ nke i di ime Ya, agākpọ Ya Okpara Chineke. 36 Le kwa, Elizabet onye-ikwu-gi, ya onwe-ya aturuwo kwa ime nwa-nwoke n'agadi-ya: nka bu kwa onwa nke-isi ya, bú onye anākpọ nwayi-àgà. 37 N'ìhì na o digh okwu o bula si Chineke n'ọnu puta nke nāgagh-adi irè. 38 Meri we si, Le, abum orù-nwayi nke Onye-nwe-ayi; ya dirim ka okwu-gi si di. Mọ-ozì ahu we pua n'ebe o nọ.

39 Ma Meri biliri na mbe ahu, ga elu-ala ọsọsọ, bà n'otù obodo nke Juda; 40 we ba n'ulo Zakaraias, kele kwa Elizabet. 41 O we rue, mbe Elizabet nuru ekele Meri, nwa-ya wuliri n'afọ-ya; Elizabet we juputa na Mọ Nsọ; 42 o we welie olu-ya tisie nkpu ike, si, Gi onwe-gi bu onye agọziri agọzi n'etiti ndinyom, o bu kwa onye agọziri agọzi ka nkpuru nke afọ-gi di. 43 Òle ebe ka nka si kwa rum, na nne Onye-nwem gābiakutem? 44 N'ìhì na le, mbe olu ekele-gi ruru na ntim, nwam wuliri n'afọm n'obi-utọ. 45 Ngọzi nādi-kwara nwayi ahu nke kwere na ihe ndia gēmezu, bú nke agwaworo ya site n'ọnu Onye-nwe-ayi. 46 Meri we si,

Nkpuru-obim nēme ka Onye-nwe-ayi di uku,

47 O nātọ kwa mọm utọ nke-uku na Chineke, bú Onye-nzọputam.

48 N'ìhì na O lere ọnọdu di ala nke orù-Ya nwayi anya:

N'ìhì na le, site n'ubu a ọbọ nile gākpọm onye ngọzi diri.

49 N'ìhì na Onye di ike emewom ihe uku di iche iche;

Aha-Ya di kwa nsọ.

50 Ebere-Ya di-kwa-ra ndi nātu egwu Ya

Rue ọbọ na ọbọ.

51 O werewo ogwe-aka-Ya gosi ike; O chusawo ndi-npako n'èchìchè nke obi-ha.

52 O wedawo ndi di ike pua n'ochè-eze-ha,

Welì kwa elu ndi ọnọdu-ha di ala.

53 O werewo ezi ihe nile nyeju ndi agu nāgu afọ;

Zipu kwa ndi-ọgaranya n'aka efu.

54 O yeworo Israel nwa-Ya aka,

Ka O we cheta ebere

55 (Dika O gwara nna-ayi-hà)

N'ebe Abraham na nkpuru-ya nọ rue mbe ebigh-ebi.

56 Meri we nọyere ya ihe dika ọnwa atọ, we laghachi n'ulo-ya.

57 Ma oge Elizabet zuru ka o gāmuta nwa; o we mua nwa-nwoke. 58 Ndi-àbà-a-obi-ya na ndi-ikwu-ya we nu na Onye-nwe-ayi mere ka ebere-Ya di uku n'ebe o nọ; ha we so ya nuri ọnu. 59 O we rue n'ubochi nke-asatọ, na ha biara ibi nwatakiri ahu úgwù; ha we kpọbá ya Zakaraias, n'aha nna-ya. 60 Nne-ya we za, si, È-è; kama agākpọ ya Jọn. 61 Ha we si ya, O digh onye o bula n'etiti ndi-ikwu-gi nke anākpọ aha nka. 62 Ha we fere nna-ya aka, ihe o chọrọ ka akpọ ya. 63 O we riọ ha ka ha nye ya ihe eji ede akwukwọ, o we de, si, Aha-ya bu Jọn. O we ju ha nile anya. 64 Ngwa ngwa ọnu-ya we saghe, ire-ya tọpu kwa, o we nēkwu okwu, nāgọzi Chineke. 65 Ndi nile bi ha buruburu we tua egwu: ewe kwusa okwu ndia nile n'elu-ala Judia dum. 66 Ndi nile nke nuru ha we debe ha n'obi-ha, si, Aha madu gini kwa ka nwatakiri a gābu? N'ìhì na aka Onye-nwe-ayi diyere ya.

67 Nna-ya Zakaraias we juputa na Mọ Nsọ, o we bu amuma, si,

68 Onye agọziri agọzi ka O bu, bú Onye-nwe-ayi, Chineke nke Israel;

N'ìhì na O letawo ndi-Ya, lu-kwa-ra ha ọlu n̄aputa,

69 O weliwo-kwa-ra ayi mpi nke nzọputa

N'ulo onye nējere Ya ozi, bú Devid

70 (Dika O kwuru site n'ọnu ndi-amuma-Ya di nsọ site n'oge mbu),

71 Nzọputa n'aka ndi-iro-ayi, na n'aka ndi nile nākpọ ayi asì;

72 Imere nna-ayi-hà ebere, Na icheta ọbụba-ndu nsọ Ya;

73 Iyi O nuru Abraham nna-ayi,

74 Ikweye ayi, ebe adọputaworo ayi n'aka ndi-iro-ayi,

Ka ayi nēkpere Ya nātugh egwu,

75 N'obi ọcha na ezi omume n'iru Ya ubochi-ayi nile.

76 Ọzọ kwa, gi onwe-gi, nwatakiri, agākpọ gi onye-amuma nke Onye kachasi ihe nile elu:

N'ihl na i gāga n'iru Onye-nwe-ayi idozi uzọ-Ya nile;

77 Ime ndi nke Ya ka ha mara nzọputa Nime nbaghara nmehie nile ha,

78 N'ihl obi ebere nke Chineke-ayi, Nke ọwuwa-anyanwu nke sitere n'elu gēleta ayi nime ya,

79 Imukwasi ndi nọ n'ọchichiri na onyinyo ọnwu ihē;

Iduzi ukwu-ayi ba n'uzọ udo.

80 Nwatakiri ahu we nētō, nēsi kwa ike na mọ-ya, ọ we nọ n'ọhia rue ubọchi ewere ya gosi Israel.

2 I Ma o rue na mbe ahu, iwu si n'ebe Sisa Ogustos nọ puta na agēde aha madu nile bi n'elu-uwa dum madu bi n'akwukwọ. 2 Nka bu odide-aha mbu edere mbe Kwiriniqs bu onye nāchi Siria. 3 Madu nile we ga ka ede aha-ha n'akwukwọ, onye ọ bula ọ ga obodo nke aka ya. 4 Josef we si kwa na Galili, site n'obodo Nazaret, rigo na Judia, ba n'obodo Devid nke anākpọ Betlehem, n'ihl na o si n'ulo na eriri Devid puta; 5 ka ọ we me ka ede aha ya na Meri n'akwukwọ, bu nwayi ekwere na ọ gālu, onye di kwa ime. 6 Ọ we rue, mbe ha nọ n'ebe ahu, ubọchi-ya zuru ka ọ gāmuta nwa. 7 Ọ we muta Nwa-nwoke mbu ya; ọ we ke Ya n'akwā ọkikē, nyibe Ya n'ihē anētiye nri anu-ulo, n'ihl na uzọ adigh nyc ha n'ulo ndi-ije.

8 Ndi-ọzüzü-aturu di n'otù ala ahu nānọ n'ọhia, nēche kwa igwē aturu-ha n'abali. 9 Mọ-ozl nke Onye-nwe-ayi we guzo ha nso, ebube nke Onye-nwe-ayi muba-kwa-ra ha buruburu: ha we tua egwu nke-uku. 10 Mọ-ozl ahu we si ha, Unu atula egwu; n'ihl na le, anamezi unu ozi ọma nke oké ọnù nke gādiri ndi Israel nile: 11 n'ihl na ta n'obodo Devid ka amuru nye unu Onye-nzọputa, Nke bu Kraist Onye-nwe-ayi. 12 Nka gābu-kwa-ra unu ihe-iriba-ama-Ya; Unu gāhu Nwa ọhu ekere n'akwā ọkikē, nēdina kwa n'ihē anētiye nri anu-ulo. 13 Na mberede igwē usu ndi-mọ-ozl nke elu-igwe we nọyere mọ-ozl ahu, nētō Chineke, si,

14 Otuto diri Chineke n'ebe kachasi ihe nile elu,

Udo di kwa n'elu uwa n'etiti madu ndi ihe-ha di Ya ezi nma.

15 Ọ we rue, mbe ndi-mọ-ozl puru n'ebe ha nọ la n'elu-igwe, ndi-ọzüzü-aturu we sirita onwe-ha, Ka ayi je rue Betlehem ubu a, hu ihe a ekwuru nke emeworo, nke Onye-nwe-ayi mere ka ayi mara. 16 Ha we were ọsọ bia, hu Meri na Josef, na Nwa ọhu ahu ka O dinara n'ihē ahu anētiye nri anu-ulo. 17 Ma mbe ha huru ya, ha me ka amara okwu agwara ha-ri bayere Nwatakiri ahu. 18 Okwu ndi-ọzüzü-aturu gwara ha we ju ndi nile nuru ha anya. 19 Ma Meri debere ihe ndia nile ekwuru, nātughari ha n'obi-ya. 20 Ndi-ọzüzü-aturu we laghachi, nēnye Chineke otuto, nētō kwa Ya n'ihl ihe nile ha nuru na nke ha huru, dika agwara ha.

21 Mbe ubọchi asatọ zuru ibi Ya úgwú, ewe kpọ aha-Ya Jisus, nke mọ-ozl kpọrọ ya mbe akātugh ime Ya.

22 Mbe ubọchi nile nke ime ha ka ha di ọcha dika iwu nke Moses si di zuru, ha we kuru Ya rigoro Jerusalem, ichē Ya n'iru Onye-nwe-ayi. 23 (dika edeworo ya n'iwu Onye-nwe-ayi, Nwa mbu ọ bula nke bu oke nke gughere ākpā-nwa, agākpọ ya ihe nsọ nye Onye-nwe-ayi), 24 na inye ihe-ichu-aja dika okwu ekwuworo n'iwu Onye-nwe-ayi si di, Nduru abua, ma-ọbu umu-kpalakwukwu abua. 25 Ma le, otù nwoke nọ na Jerusalem, onye aha-ya bu Simeon; nwoke a bu kwa onye ezi omume na onye nātu egwu Chineke, nēche nkasi-obi nke Israel: Mọ Nsọ di kwa n'aru ya. 26 Mọ Nsọ duru ya-ri ọdu, na ọ gagh-ahu ọnwu, rue mbe ọ gāhu Kraist nke Onye-nwe-ayi. 27 Ọ we bia na Mọ ahu nime ulo uku Chineke: mbe ndi muru Ya kubatara Nwatakiri ahu, bu Jisus, ka ha we mere Ya dika omume iwu Chineke si di, 28 ya onwe-ya we nara Ya nke-ọma, kuru Ya n'aka-ya, gozi kwa Chineke, si, 29 Onye-nwem, ubu a ka I nārapu orù-Gi ka ọ la

N'udo, dika okwu-Gi si di;

30 N'ihl na anyam ahuwo nzọputa-Gi,

31 Nke I doziri n'iru ndi nile;

32 Ihē agēkpughere mba nile ọzọ,

Na ebube ndi-Gi, bu Israel.

33 Ihe ekwuru bayere Ya we nēju kwa nna-Ya na nne-Ya anya; 34 Simeon we

gòzie ha, si kwa Mieri nne-Ya, Le, edowo Nwa nka ka Q buru ọdida na nbili nke ọtutu madu n'Israel; ka Q buru kwa ihe-iriba-ama anēkwu okwu megide; 35 ma mma-agma gāduwa kwa nkpuru-obi gi onwe-gi; ka ewe kpughe èchìchè nke si n'ọtutu obi puta. 36 Otù onye anākpọ Ana di kwa, bú onye-amuma-nwayi, nwa-nwayi Fanuel, nke si n'ēbo Asha puta (nwayi a aghowo ezi agadi, ebe ya na di-ya biri arọ asa site na nwa-aboghọ-ya, 37 ọ we nọdu n'ọnọdu nwayi di-ya nwuru rue ọgu arọ anọ na anọ), onye nāpugh n'ulo Chineke, ma ọ were obubu-ọnu na aririọ nēkpere Chineke abali na ehie. 38 Q we bia rue ebe ahu n'otù oge hour ahu, we kele Chineke, gwa kwa ndi nile nēche n̄aputa nke Jerusalem okwu bayere Ya. 39 M̄be ha mezuru ihe nile nke di ka iwu Onye-nwe-ayi si di, ha we laghachi na Galili, rue obodo nke aka ha, bú Nazaret.

40 Nwatakiri ahu we nētó, nēsi kwa ike, nējuputa n'amam-ihe: amara Chineke di kwa n'aru Ya.

41 Ndi muru Ya nēje Jerusalem kwa-arọ n'ememe ngabiga. 42 M̄be Q ̄ara arọ iri na abua, ha we rigo dika omume nke ememe ahu si di; 43 m̄be ha nọzuru ubọchi nile, m̄be ha nālaghachi, Nwa-okoro ahu, bú Jisus, we nọdu n'azu na Jerusalem; ndi muru Ya amagh kwa ya; 44 ma ebe ha chere na Q di n'usu-ha, ha jere ije otù ubọchi; ha nāchọ kwa Ya n'etiti ndi-ikwu-ha na ndi ha mara: 45 m̄be ha nāchotagh Ya, ha we laghachi na Jerusalem, nāchọ Ya. 46 Q we rue, m̄be ubọchi atọ gasiri, ha hu Ya n'ulo Chineke, ka Q nọduru n'etiti ndi-ozizi, nānu okwu-ha, nāju kwa ha ajuju: 47 ibobo nghota-Ya na ọziza nile Ya we nwua ndi nile nuru okwu-Ya n'aru. 48 M̄be ha huru Ya, ibobo we nwua ha n'aru: nne-Ya we si Ya, Nwam, Gini mere I meso ayi otù a? le, nna-Gi na mu onwem nāchọ Gi n'obi ufu. 49 Q we si ha, Gini mere unu nāchom? ùnu amatagh na aghaghm idi n'ihe nke Nnam? 50 Ma ha onwe-ha aghotagh okwu Q gwara ha. 51 Q we so ha rida, bia rue Nazaret; Q we nọdu n'okpuru ha: nne-Ya we nēdebe ihe nile ekwuru n'obi-ya.

52 Jisus we nāga n'iru n'amam-ihe na

ogologo, nāga kwa n'amara n'ēbe Chineke na madu nọ.

3 1 Ma n'arọ nke-iri-na-ise n'ọchichi nke Taibiriọs Sisa, m̄be Pōntiọs Pailat bu onye nāchi Judia, m̄be Herod bu kwa tetrarch nke Galili, m̄be nwa-nne-ya Filip bu kwa tetrarch nke ala Ituria na Trakonaitis, m̄be Lisaniyas bu kwa tetrarch nke Abiini, 2 m̄be Anas na Kaiafas bu ndi-isi-nchu-aja, okwu Chineke biakutere Jōn nwa Zakaraias n'ọhia. 3 Q we bia n'ala nile di Jōdan buruburu, nēkwusa baptism nke nchēghari ka ewe ̄aghara nmehie; 4 dika edeworo ya n'akwukwọ okwu Aisaia onye-amuma, si,

Olu otù onye nēti nkpu n'ọhia, si,

Dozienu uzọ Onye-nwe-ayi,

Menu okporo-uzọ-Ya ka ha guzozie.

5 Agēkpọju ndagwurugwu ọ bula,

Agēme kwa ka ugwu ọ bula na ugwu ntà ọ bula di ala;

Ebe di n̄bagọ gāghọ kwa ebe guzoziri eguzozì,

Ebe nile di nkputankpu gābu kwa uzọ di lari;

6 Madu nile gāhu kwa nzọputa Chineke.

7 Ya mere ọ si igwè madu ahu ndi puru ka ọ me ha baptism, Unu umu nke aju-ala, ọnye gosiri unu ka unu ̄anari iwe gaje ibia? 8 Ya mere mianu nkpuru kwesiri nchēghari-unu, unu amalite-kwa-la ikwu nime onwe-unu, si, Ayi nwere Abraham na nna: n'ihì na asim unu, na Chineke puru ime ka umu tolitere Abraham site na nkume ndia. 9 Ma ọbuná ubu a anātukwasi kwa anyu-ike na nkporogwu osisi nile; ya mere anēbutu osisi ọ bula nke nāmigh nkpuru ọma, tubà kwa ya nime ọku. 10 Igwè madu ahu we jua ya, si, Q bu kwa gini kwesiri ka ayi me? 11 Q we za, si ha, Onye nwere uwe-ime abua, ya me onye nēnwegh ka ọ keta; onye nwe-kwa-ra nri, ya me otù ahu. 12 Ndi-ona-utu bia-kwa-ra ka eme ha baptism, ha we si ya, Onye-ozizi, gini kwesiri ka ayi me? 13 Q si ha, Unu apunara! madu kari ihe akaworo unu. 14 Ndi-agma nēje ozi ju-kwa-ra ya, si, Ayi onwe-ayi kwa, gini kwesiri ka ayi me? Q si ha, Unu ejidela onye ọ bula aka ike, ebe-kwa-la onye ọ bula cbubo

ugha; ka afọ ju kwa unu n'ego-olu-unu.

15 Mbe ndi-Ju nọ nēle anya, mbe madu nile nātughari kwa n'obi-ha ihe bayere Jōn, ma elegh anya ya onwe-ya bu Kraist ahu, 16 Jōn zara, si ha nile, Mu onwem nēji miri me unu baptism n'ezie; ma Onye kam ike nābia, Onye m'nērugh itopu eriri akpukpọ-ukwu-Ya: Onye ahu gēji Mọ Nsọ na ọku me unu baptism: 17 Onye ihe-ifucha-ọka-Ya di n'aka-Ya, ifuchapu ebe-nzocha-ọka-Ya nke-oma, na ikpokota ọka-Ya n'oba-Ya; ma O gēji ọku anāpugh imenyu emenyu rechapu ibofo.

18 Ya mere o ji otutu idu-odu di iche iche zi ndi-Ju ozi oma; 19 ma Herod, bú tetrarch, ebe Jōn turu ya nmehie-ya n'anya, bú ihe bayere Herodias nwunye nwa-nna-ya, na ihe bayere ajọ ihe nile Herod mere, 20 ọ tukwasi-kwa-ra nka n'elu ihe nile, na ọ mechibidoro Jōn n'ulo-nkpọrọ.

21 Ma mbe emere ndi-Ju nile baptism, o rue, mbe emesi-kwa-ra Jisus baptism, mbe O nēkpe kwa ekpere, na emeghere elu-igwe, 22 Mọ Nsọ we fedakwasi Ya n'oyiyi aru, dika nduru, olu we site n'elu-igwe, si, Gi onwe-gi bu Ọkparam M'huru n'anya; ihe-Gi dim ezi nma.

23 Ma Jisus onwe-ya, mbe O malitere izi ihe, O bara ihe dika orú arọ na iri, buru Nwa Josef (dika echere), nwa Hili, 24 nwa Matat, nwa Livai, nwa Melkai, nwa Janai, nwa Josef, 25 nwa Matataias, nwa Emos, nwa Nehum, nwa Esli, nwa Nagai, 26 nwa Meat, nwa Matataias, nwa Semein, nwa Josek, nwa Joda, 27 nwa Joanan, nwa Risa, nwa Zerubabel, nwa Shealtiel, nwa Nirai, 28 nwa Melkai, nwa Adai, nwa Kosam, nwa Elmadam, nwa Ia, 29 nwa Jisus, nwa Elieza, nwa Jorim, nwa Matat, nwa Livai, 30 nwa Simeon, nwa Judas, nwa Josef, nwa Jonam, nwa Elaiakim, 31 nwa Melea, nwa Mena, nwa Matata, nwa Netan, nwa Devid, 32 nwa Jesi, nwa Obed, nwa Boaz, nwa Salmon, nwa Nahshon, 33 nwa Aminadab, nwa Admin, nwa Anai, nwa Hezron, nwa Perez, nwa Juda, 34 nwa Jakob, nwa Aisak, nwa Abraham, nwa Tira, nwa Nehoa, 35 nwa Serug, nwa Reu, nwa Peleg, nwa Iba, nwa Shela, 36 nwa

Kainan, nwa Afaksad, nwa Shem, nwa Noa, nwa Lemek, 37 nwa Metusela, nwa Inok, nwa Jered, nwa Mahalaleel, nwa Kenan, 38 nwa Enos, nwa Set, nwa Adam, nwa Chineke.

4 1 Ma ebe Jisus juputara na Mọ Nsọ, 1 O si na Jōdan laghachi, Mọ ahu we duru Ya nāgaghari n'ohia, 2 ekwensu nānwā kwa Ya ọgu ubochi abua. O righ kwa ihe ọ bula n'ubochi ahu: mbe ha zuru, agu we gua Ya. 3 Ekwensu we si Ya, Ọ buru na I bu Ọkpara Chineke, gwa nkume a ka ọ ghọ obe achicha. 4 Jisus we za ya, si, Edewo ya n'akwukwọ nsọ, si, Ọ bugh nānī achicha ka madu gēji di ndu. 5 Ọ we duru Ya rigo, we gosi Ya ala-eze nile nke elu-uwa dum madu bi na nkpirikpi cge. 6 Ekwensu we si Ya, Gi ka m'gēnye ike a nile, na ebube-ha: n'ihī na ararawo ya nye n'akam; onye ọ bula m'chọ-kwa-ra inye ya m'nye ya. 7 Ya mere ọ buru na Gi onwe-gi gākpọ isi ala n'irum, ihe a nile gābu nke Gi. 8 Jisus we za, si ya, Edewo ya n'akwukwọ nsọ, si, Onye-nwe-ayi Chineke-gi ka i gākpọ isi ala nye, ọ bu kwa nānī Ya ka i gēkpere. 9 Ọ we duru Ya ga Jerusalem, guzo Ya n'elu akuku ulo uku Chineke, si Ya, Ọ buru na I bu Ọkpara Chineke, si n'ebe a tuda Onwe-gi n'ala: 10 n'ihī na edewo ya n'akwukwọ nsọ, si,

Ndi-mọ-ozī-Ya ka Ọ gēnye iwu bayere gi, iche gi:

11 Ọzọ,
Ọ bu kwa n'elu aka-ha kahagēburugi,
Ka i ghara ikpobi ukwu-gi na nkume ma elegh anya.

12 Jisus we za, si ya, Ekwuwo, si, Anwala Onye-nwe-ayi Chineke-gi.

13 Mbe ekwensu nwasiri ọnwunwa nile, ọ we si n'ebe Ọ nọ pua rue mbe ọzọ.

14 Jisus we laghachi na Galili n'ike Mọ Nsọ: ụdē-Ya we pua jesa n'ala dum di buruburu. 15 Ya onwe-ya we nēzī ihe n'ulo-nzukọ nile ha, madu nile nēnye kwa Ya otuto.

16 Ọ we bia rue Nazaret, ebe azuputara Ya-ri, Ọ we ba n'ulo-nzukọ-ha n'ubochi-izu-ike, dika Ọ nēme mbe dum, Ọ we bilie igu akwukwọ. 17 Ewe nye Ya akwukwọ Aisaia onye-amuma n'aka. Ọ we meghe akwukwọ ahu, chọta ebe edeworo ya, si,

18 Mọ nke Onye-nwe-ayi di n'arum, N'ihí na Q terem manu izi ndi-òbeye ozi oma:

O ziteworom ikwusa qirira gwa ndi adotara n'agha,

Na ikwusa ihu-uzo gwa ndi-isi, Izipu ndi etihaworo aru ka ha la,

19 Ikwusa arọ mbe Onye-nwe-ayi nanara madu nke-oma.

20 Q we kpuchie akwukwo ahu, were ya nyeghachi onye nehere ha ozi, we nodu ala: ndi nile no n'ulo-nzukọ ahu we nelegide Ya anya. 21 Q we malite isi ha, Ta ka emezuworo ihe a edeworo n'akwukwo nsọ na nti-unu. 22 Ha nile we buru ndi-ama-Ya, okwu nile nke amara nke si n'onu-Ya puta neju kwa ha nile anya: ha we si, Onye a, Q bugh Nwa Josef? 23 Q we si ha, N'ezie unu gaturum ilu a, Dibia, me ka aru Gi onwe-gi di ike: ka ihe ayi nuru na emere ha na Kapanauum ra, me kwa otu a n'ebe a n'obodo nke aka Gi. 24 Q we si, N'ezie asim unu, Q digh onye-amuma o bula nke anara nke-oma n'obodo nke aka ya. 25 Ma n'ezie ka M'nasi unu, Qtutu ndinyom di-ha nwuru di n'ala Israel n'ubochi Elaija, mbe emechiri elu-igwe arọ atọ na onwa isi, mbe oké unwu dara n'ala ahu nile; 26 ma o digh onye o bula nime ha ka ezigara Elaija, kama nani Zarefat, n'ala Saidon, jekuru nwayi di-ya nwuru. 27 Qtutu ndi-ekpenta di kwa n'Israel na mbe Elaisha onye-amuma; ma o digh onye o bula nime ha emere ka o di ocha, kama nani Neaman onye Siria. 28 Onuma we juputa ha nile n'ulo-nzukọ ahu, mbe ha nuru okwu ndia; 29 ha we bilie, chupu Ya n'obodo ahu, duru Ya ga rue mpempe ugwu nke ewuru obodo-ha n'elu ya, ka ha we kwada Ya n'ala. 30 Ma Ya onwe-ya gabigara n'etiti ha la.

31 Q we ridata na Kapanauum, otu obodo nke Galili, Q we nezi ha ihe n'ubochi-izu-ike: 32 ibobo ozizi-Ya we nwua ha n'aru; n'ihí na okwu-Ya di n'ike. 33 Otú nwoke no kwa n'ulo-nzukọ-ha, nke nwere mọ nke mọ ojo nadigh ocha; o we were oké olu tisie nkpu ike, si, 34 Rapu! gini ka ayi na Gi nwekorọ, Jisus Onye Nazaret? I biara ila ayi n'iyi? amataram I, Onye I bu, Onye Nso ahu nke Chineke. 35 Jisus we bara ya nba, si, Kpuchie onu-gi, si

kwa nime ya puta. Mbe mọ ojo ahu tudasiri ya n'ala n'etiti ha, o we si nime ya puta, nemerugh ya aru. 36 Ibobo we nwua ha nile n'aru, ha we kwurita n'etiti onwe-ha, si, Gini bu okwu a? n'ihí na O ji ichi-isi na ike nye ndi-mọ nadigh ocha iwu, ha we puta. 37 Uzú-Ya we tua gazue n'ebe nile nke ala di obodo ahu buruburu.

38 Q we si n'ulo-nzukọ ahu bilie, ba n'ulo Saimon. Ma oké aru-oku jisiri nne nwunye Saimon ike; ha we kpere Ya ekpere bayere ya. 39 Q we guzo n'akuku ya, bara aru-oku ahu nba; aru-oku ahu we rapu ya: ngwa ngwa o we bilie neje-kwa-ra ha ozi.

40 Ma mbe anyanwu nada, ndi nile, ka ha ra, bú ndi nwere madu aru nadigh nma n'oria di ichi ichi, kuru ha biakute Ya; Q we bikwasi ha nile n'otu n'otu aka-Ya abua, me kwa ka aru di ha ike. 41 Ndi-mọ ojo puta-kwa-ra n'otutu madu, neti nkpu, si, Gi onwe-gi bu Qkpara Chineke. Ma Q nābara ha nba, Q kwegh kwa ka ha kwue okwu, n'ihí na ha matara na Ya bu Kraist.

42 Ma mbe chi borọ, Q pua ga n'ebe bu ohia: igwe madu nile we nācho Ya, we biakute Ya, malite kwa ibochi Ya, ka Q ghara isi na nke ha ga ebe ozọ. 43 Ma Q siri ha, Aghaghm izi kwa obodo n'ie ozọ ozi oma ala-eze Chineke: n'ihí na eziterem ime nka.

44 O nekwusa kwa okwu Chineke n'ulo-nzukọ nile nke Galili.

5 I Ma o rue, mbe igwe madu nādagide Ya nanu kwa okwu Chineke, na Ya onwe-ya neguzo n'usọ odọ-miri Genesaret; 2 Q we hu ubọ abua ka ha guzoro n'usọ odọ-miri ahu: ma ndi-okú esiwori nime ha pua, ha nāsa kwa ihe ha ji ebu azu. 3 Q we ba n'otu nime ubọ abua ahu, nke bu nke Saimon, we kpere ya ka o si n'ala nupu nke-nita. Q we nodu, si n'ubọ nezi igwe madu nile ihe. 4 Ma mbe O kwubiri okwu, Q si Saimon, Nupu n'obu-miri, wuyenu ihe unu ji ebu azu ka unu hie azu. 5 Saimon we za, si, Nna-ayi, ayi dọburu onwe-ayi n'olu ogologo abali a dum, ma ayi ebutagh ihe o bula: ma n'okwu-Gi m'gawuye ihe eji ebu azu. 6 Mbe ha mesiri nka, ha we nwuta oké igwe azu; ihe-ha eji ebu azu we nādoka; 7 ha we fere ndi-nketa-ibe-ha aka, bú

ndi nọ n'ubọ-ha ọzọ, ka ha bia yere ha aka. Ha we bia, bujue ubọ abua ahu, ya mere ha malitere imikpu. 8 Ma mbe Saimon Pita huru ya, ọ we da n'ala n'ikperé Jisus, si, Si n'ebe m'nọ pua; n'ihí na abum onye-nmehie, Onye-nwe-ayi. 9 N'ihí na ibobo obubu azu ha buru nwuru ya na ndi nile ya na ha nọ n'aru; 10 otú ahu ka ibobo nwu-kwa-ra Jemes na Jon, umu Zebedi, n'aru, ndi ha na Saimon bu ndi-nnwekọ. Jisus we si Saimon, Atula egwu; site n'ubu a i ganānwuta madu na ndu. 11 Mbe ha tiyere ubọ-ha n'ala, ha we rapu ihe nile, so Ya.

12 O rue, mbe Ọ nọ n'otú nime obodo ahu, le, otú nwoke nke ekpenta juputara n'aru: ma mbe ọ huru Jisus o da kpuchie iru-ya n'ala, riọ Ya, si, Onye-nwe-ayi, ọ buru na I nāchọ, I puru ime ka m'di ọcha. 13 Ọ we setipu aka-Ya, metu ya, si, Anamachọ; ka eme ka i di ọcha. Ngwa ngwa ekpenta ahu we rapu ya. 14 Ya onwe-ya we nye ya iwu ka ọ ghara igwa onye ọ bula: Ọ si kwa ya, Kama laba, were onwe-gi gosi onye-nchu-aja, che kwa n'iru Chineke ihe bayere ime gi ka i di ọcha, dika Moses nyere n'iwu, ka ọ buru ha amā. 15 Ma okwu bayere Ya fesakariri nke-uku: oké igwé madu we nābakọ inu okwu-Ya, ka ewe me kwa aru-ha nke nādigh nma ka ọ di ike. 16 Ma Ya onwe-ya nēwezuga Onwe-ya n'ebe bu ọhia, nēkpe kwa ekpere.

17 O rue n'otú nime ubochi ahu, na Ya onwe-ya nēzi ihe; ndi-Farisi na ndi-ozizi iwu Moses nānọ kwa Ya nso, ndi siri n'obodo ntá nile nke Galili na Judia na Jerusalem puta: ike nke Onye-nwe-ayi diyé-kwa-ra Ya ime ka aru di madu ike. 18 Ma le, ndikom butere otú nwoke akuku-aru-ya nwuru anwu n'elu ihe-ndina: ha we nāchọ uzọ ibubata ya, na itọbọ ya n'iru Ya. 19 Ebe ha nāhugh uzọ ha gēsi bubata ya n'ihí igwé madu ahu, ha we rigo n'elu ulo, we si n'okpukpu ulo buda ya na ute-ya n'etiti n'iru Jisus. 20 Mbe Ọ huru okwukweha, Ọ si, Nwoke, abagharawo gi nmehie-gi nile. 21 Ndi-ode-akwukwọ na ndi-Farisi we malite itule n'obi-ha, si, Onye bu Nwoke a Nke nēkwu okwu nkwulu? Onye puru ibaghara nmehie, ma-ọbugh nāni Chineke? 22 Ma ebe Jisus

mazuru ihe ha nātule n'obi-ha, Ọ za, si ha, Gini mere unu nātule ihe n'obi-unu? 23 Ọle nke ka nfé, isi, Abagharawo gi nmehie-gi nile; ma-ọbu isi, Bilie, jeghari kwa? 24 Ma ka unu we mata na Nwa nke madu nwere ike n'elu uwa ibaghara nmehie (Ọ si onye ahu ukwu-ya nwuru anwu), M'si gi, Bilie, chiri ute-gi, ga ulo-gi. 25 Ngwa ngwa ọ we bilie n'iru ha, chiri ihe o ji dina, je uloya, nēto Chineke. 26 Ibobo we nwua ha nile n'aru, ha we to Chineke; egwu juputa-kwa-ra n'obi, ha si, Ayi ahuwo ihe-ebube ta.

27 Mbe ihe ndia gasiri Ọ pua, hu onye-ona-utu, nke anākpọ aha-ya Livai, ka ọ nọduru n'ulo-ütü, Ọ si ya, Som. 28 Ọ we rapu ihe nile, bilie, so Ya. 29 Livai we siere Ya nri uku n'ulo-ya iji nara Ya nke-oma: oké igwé ndi-ona-utu na ndi ọzọ di kwa ndi soro ha nọdu na nri. 30 Ndi-Farisi na ndi-ode-akwukwọ-ha we tamube imegide ndi nēso uzọ-Ya, si, N'ihí gini ka unu nēso ndi-ona-utu na ndi-nmehie ndia nēri ihe? 31 Jisus we za, si ha, Nkpà dibia akpagh ndi aru di nma; kama ọ nākpā ndi aru nādigh nma. 32 Abiaghm ikpọ ndi ezi omume kama ọ bu ndi-nmehie ka ha chēgharia. 33 Ha we si Ya, Ndi nēso uzọ Jon nēbu ọnu ọtutu mbe, nāriọ kwa aririọ; otú ahu ka ndi nēso uzọ ndi-Farisi nēme kwa; ma ndi nke Gi nēri nānu kwa. 34 Ma Jisus siri ha, Ọ gābu na unu puru ime ka umu-ndikom nke ulo anālu nwunye ọhu bue ọnu, mbe ha na Onye nālu nwunye ọhu nānọ? 35 Ma ubochi gābia; mbe agānapu kwa ha Onye nālu nwunye ọhu, mbe ahu ka ha gēbu ọnu n'ubochi ahu. 36 Ọ we tu-kwa-ra ha ilu, si, Ọ digh onye ọ bula nādọkapu iberibe ákwá ọbuba n'uwe ọhu tukwasi ya n'uwe ochie; eme otú a, ọ gādọka nke-ọhu, ọzọ kwa, iberibe ákwá ọbuba si n'uwe ọhu ahu puta agagh-adabā na nke-ochie. 37 Ọ digh kwa onye ọ bula nābaye manya-vine ọhu na karama-akpukpọ ochie; eme otú a, manya-vine ọhu gābawa karama-akpukpọ, manya onwe-ya gāwusi, karama-akpukpọ ahu gāla kwa n'iyi. 38 Ma aghagh ibaye manya-vine ọhu na karama-akpukpọ ọhu. 39 Ọzọ kwa, ọ digh onye ọ bula, mbe ọ nuworo manya-

vine ochie, nāchọ nke-ọhu: n'ihl na ọ si, Nke-ochie di nma.

6 **1** O rue na O nāga n'etiti ubi ọka n'ubọchi-izu-ike; ndi nēso uzọ-Ya we nāghọ oko ọka, nāta, nāmazu ha n'aka-ha. **2** Ma ufodu nime ndi-Farisi siri, Gini mere unu nēme ihe nēzigh ezi n'iwu ime n'ubọchi-izu-ike? **3** Jisus we za ha, si, Ọnu agugh ọbunā ihe a, nke Devid mere, mbe agu guru ya, ya onwe-ya na ndi soro ya; **4** otu ọ batara n'ulo Chineke, were kwa ohe achicha anēche n'iru Chineke rie ya, ọ we nye kwa ndi ya na ha yikọ; nke nēzigh ezi n'iwu ka erie, ma ọ bu nāni ndi-nchu-aja ka o ziri ezi? **5** O we si ha, Nwa nke madu bu Onye-nwe ubọchi-izu-ike.

6 O we rue n'ubọchi-izu-ike di ichie, na O batara n'ulo-nzukọ-ha, we nēzi ihe: otu nwoke nọ kwa n'ebe ahu, aka-nri-ya kponwu-kwa-ra akponwu. **7** Ma ndi-ode-akwukwọ na ndi-Farisi nēche Ya, ma O gēme ka aru-ya di ike n'ubọchi-izu-ike; ka ha we hu ihe ha gēji bo Ya ebubo. **8** Ma Ya onwe-ya matara ihe ha nātule n'obi; O we si nwoke ahu aka-ya kponwuru akponwu, Bilie, guzo n'etiti. O we bilie, guzo kwa. **9** Jisus we si ha, Anamaju unu, O ziri ezi n'iwu ime ezi ihe, ma-ọbu ime ihe ọjọ, n'ubọchi-izu-ike? izọputa ndu, ma-ọbu ila ya n'iyi? **10** Mbe O lesiri ha nile anya buruburu, O we si ya, Setipu aka-gi. O we me ya: ewe me ka aka-ya di ka ọ di mbu. **11** Ma ndi ahu juputara n'enwegh-uche; ha we nēkwurita n'etiti onwe-ha ihe ha gēme Jisus.

12 O rue n'ubọchi ndia, na O puru rigo n'ugwu ahu ikpe ekpere; O we nọgide n'ogologo abali ahu nile n'ikpe ekpere nye Chineke. **13** Mbe chi boro, O kpọ ndi nēso uzọ-Ya biakute Ya: O we rọputa nime ha madu iri na abua, ndi O kpọ-kwa-ra aha-ha ndi-ozl; **14** Saimon, onye O kpọ-kwa-ra aha-ya Pita, na Andru nwa-nne-ya, na Jemes na Jon, na Filip na Batolomiu, **15** na Matiu na Tomas, na Jemes nwa Alfios, na Saimon onye anākpọ Zilotis, **16** na Judas nwa Jemes, na Judas Iskariot, onye ghoro onye rara ya nye; **17** O we so ha rida, guzo n'ebe di lari, Ya na oké igwē ndi nēso uzọ-Ya, na oké otutu ndi-Ju ndi si na Judia nile na Jerusalem, na usọ oké osimiri nke Taia na Saidon,

puta, ndi biara inu okwu-Ya, na ka ewe me ka aru-ha di ike n'oria-ha nile; **18** eme-kwa-ra ka aru-ha di ike, bu ndi mọ nādigh ọcha nēsohu. **19** Igwē madu ahu nile we chọ imetu Ya aka: n'ihl na ike nēsi n'aru-Ya puta, nēme kwa ka aru di ha nile ike.

20 Ya onwe-ya we welie anya-Ya elu le ndi nēso uzọ-Ya, si, Ngozi nādiri unu, bu ndi-ọbeye: n'ihl na ala-eze Chineke bu nke unu. **21** Ngozi nādiri unu ndi agu nāgu ubu a: n'ihl na afọ gēju unu. Ngozi nādiri unu ndi nākwa ákwá ubu a: n'ihl na unu gāchì ọchì. **22** Ngozi nādiri unu, mbe ọ bula madu gākpọ unu asi, mbe ọ bula ha gēkewapu kwa unu, ta kwa unu uta, tufu kwa aha-unu dika ajoy ihe, n'ihl Nwa nke madu. **23** Nurianu ọnu n'ubọchi ahu, wuli-kwa-nu elu n'ihl ọnu: n'ihl na le, ugwo-ọlu-unu di uku n'elu-igwe: n'ihl na otu ahu ka ndi bu nna-ha mere ndi-amuma. **24** Ma ahuhu gādiri unu ndi-ọgaranya: n'ihl na unu nēnwezu nkasi-obi-unu. **25** Ahuhu gādiri unu, ndi afọ juworo ubu a: n'ihl na agu gāgu unu. Ahuhu gādiri unu, ndi nāchì ọchì ubu a: n'ihl na unu gēru ọjọ kwa kwa ákwá. **26** Ahuhu gādiri unu, mbe ọ bula madu nile gēkwu okwu ọma bayere unu: n'ihl na otu ahu ka ndi bu nna-ha mere ndi-amuma ugha.

27 Ma asim unu ndi nānu okwum, Nāhunu ndi-iro-unu n'anya, nēmenu ihe ọma nye ndi nākpọ unu asi, **28** nāgọzinu ndi nābu unu ọnu, nēkpe ekpere nye ndi nākpali unu. **29** Onye ọ bula nke nēti gi aka n'otu nti, chekwa-ra ya nke-ọzọ; onye nānapu kwa oké uwe-gi, ebochila ya inara kwa uwe-ime-gi. **30** Nēnye onye ọ bula nāriọ gi; onye nānapu gi ihe-gi, ariọ-kwa-la ha n'aka-ya ọzọ. **31** Dika unu nāchọ kwa ka madu mere unu, unu onwe-unu nēme kwa ha otu ahu. **32** O buru kwa na unu ahụ ndi ahu n'anya, bu ndi nāhu unu n'anya, aha ekele gini diri unu? n'ihl na ọbunā ndi-nmehie nāhu ndi ahu n'anya, bu ndi nāhu ha n'anya. **33** O buru kwa na unu eme ezi ihe nye ndi nēme ezi ihe nye unu, aha ekele gini diri unu? n'ihl na ọbunā ndi-nmehie nēme otu ihe ahu. **34** O buru kwa na unu ewere ihe binye-ha, bu ndi unu nēle anya na unu gānata n'aka-ha, aha ekele gini diri unu? ọbunā ndi-nmehie nēwere ihe binye ndi-

nmehie, ka ha we nara kwa nke ra ka ya. 35 Ma nāhunu ndi-iro-unu n'anya, nēme-kwa-nu ezi ihe nye ha, nēbinye kwa ihe, ghara iwepu itukwasi-obi; ugwo-olu-unu gādi kwa uku, unu gābu kwa umu nke Onye kachasi ihe nile elu: n'ihhi na Ya onwe-ya nwere iru-oma n'ebe ndi nēnwegh ekele na ndi bu ajo madu nọ. 36 Nwenu obi-ebere, dika Nna-unu nwere obi-ebere. 37 Ozo, unu ekpela ikpé, agagh-ekpe kwa unu ikpé ma-oli: unu ama-kwa-la ikpé, agagh-ama kwa unu ikpé ma-oli: rapunu, agārapu kwa unu: 38 nēnyenu, agēnye kwa unu; otūtū oma, nke abiadaworo ala, yọkọta, nke nējubiga kwa oké, ka ha gēnye n'obi-unu. N'ihhi na ihe unu ji tū ihe ka agēji tū-kwa-ra unu ozo.

39 O we tu-kwa-ra ha ilu, si, Onye-isi puru idu onye-isi? ha abua agagh-adaba n'olulū? 40 Onye nēso uzọ onye-ozizi adigh-aka onye-ozizi-ya: ma onye o bula mbe emere ya ka o zue oké gādi ka onye-ozizi-ya. 41 Ma gini mere i ji le irighiri ahihia nke di n'anya nwa-nna-gi, ma i tugharigh uche na ntuhie nke di n'anya ike gi? 42 Ma-ebu i si ana pu isi nwa-nna-gi, Nwa-nnam, kwe ka m'tupu righiri ahihia ahu nke di n'anya-gi, mbe gi onwe-gi nāhugh ntuhie nke di n'anya nke gi? Onye-iru-abua, buru uzọ tupu ntuhie ahu n'anya nke gi, mbe ahu ka i gēlegide anya itupu irighiri ahihia ahu nke di n'anya nwa-nna-gi. 43 N'ihhi na o digh osisi oma o bula nke nāmi nkpuru nābagh n'ihhe; ozo kwa, o digh osisi o bula nābagh n'ihhe nke nāmi nkpuru oma. 44 N'ihhi na amara osisi o bula site na nkpuru nke aka ya. N'ihhi na madu adigh-ekpokota nkpuru fig site n'ogwu, ha adigh-aghota kwa nkpuru-vine site n'obi-ogwu. 45 Ezi madu site n'ezi akū nke obi-ya nēweputa ezi ihe; ajo madu site kwa n'ajo akū nke obi-ya nēweputa ajo ihe: n'ihhi na onu-ya nēkwu okwu site n'ihhe nke obi nwebigara oké.

46 Ma gini mere unu nākpom, Onye-nwe-ayi, Onye-nwe-ayi, ma unu emegh ihe nile M'kwuru? 47 Onye o bula nke nābiakutem, nke nānu kwa okwum nile, nke nēme kwa ha, M'gēgosi unu onye o yiri: 48 o yiri madu nke nēwu ulu, onye gwuru gwumi kwa, we to ntọ-ala n'elu oké nkume: mbe miri juru, osimiri we tikwasi ulu ahu, ma o nwegh ike ime

ya ka o me nkpatu: n'ihhi na ewuru ya nke-oma. 49 Ma onye nānu, ma o meggh ha, yiri madu nke nēwu ulu n'elu ala nēnwegh ntọ-ala; nke osimiri tikwasiri, ngwa ngwa o we dakasi; nbibi nke ulu ahu di kwa uku.

7 1 Mbe O kwubiri okwu-Ya nile na nti ndi-Ju, O we ba na Kapanauum.

2 Ma aru adigh orū otū ochi-agma nāchi ogu ndi-agma ise nma, onye di ya oké onu-ahia, o nọ n'onu onwu. 3 Mbe o nuru ihe bayere Jisus, o we zigara Ya ndi-okenye nke ndi-Ju, nārio Ya ka O bia zoputa orū-ya. 4 Ma mbe ha biakutere Jisus, ha riosie Ya ike, si, O bu onye kwesiri ka I mere ya ihe a: 5 n'ihhi na o nāhu mba-ayi n'anya, ya onwe-ya wu-kwa-ra ulu-nzukọ-ayi nye ayi. 6 Jisus we so ha ga. Ma mbe O nādigh n'ebe di anya n'ulo-ya ubu a, ochi-agma ahu nāchi ogu ndi-agma ise we zigara Ya ufodu ndi-eyi-ya, si Ya, Onye-nwe-ayi, esobula Onwe-gi: n'ihhi na erughm ka I ba n'okpuru ulom: 7 n'ihhi nka agughm onwem onye kwesiri ibiakute Gi: kama were okwu-onu kwue, agēme kwa ka aru onye nējerem ozi di ike. 8 N'ihhi na mu onwem bu kwa onye edoro n'okpuru ike, nēnwe ndi-agma n'okpuru mu onwem: m'we si onye a, Ga, o ga; m'si kwa onye ozo, Bia, o bia; m'si kwa orūm, Me nka, o me ya. 9 Ma mbe Jisus nuru ihe ndia, o juru Ya anya n'ihhi ya, o we chigharia, si igwē madu nke nēso Ya, Asim unu, o digh mbe M'huru oké okwukwe di otū a, obunā n'Israel. 10 Ndi ezitere we laghachi n'ulo-ya, hu ka aru di orū ahu nma.

11 O rue, mbe nwa oge gasiri, na O garuru obodo anākpọ Nain; ndi nēso uzọ-Ya we so Ya ga, ha na oké igwē madu. 12 Ma mbe O biaruru nso onu-uzọ-ama obodo ahu, le, anēbupu otū onye nwuru anwu, bú nwa-nwoke nke nne-ya muru nāni ya, nwayi ahu bu kwa onye di-ya nwuru: oké igwē nke ndi obodo ahu soro kwa ya. 13 Mbe Onye-nwe-ayi huru ya, O we nwe omiko n'aru ya, si ya, Akwala akwā. 14 O we biaru nso, metu ihe ozu ahu aka: ndi nēbu ya we guzo. O we si, Nwa-okorobia, gi ka M'nāsi, Bilie. 15 Onye ahu nke nwuru anwu we nolie, malite ikwu okwu. O we were ya nye nne-ya. 16 Madu nile we tua egwu: ha we nye Chineke otuto,

si, Onye-amuma uku ebiliwo n'etiti ayi: ha si kwa, Chineke eletawo ndi-Ya. 17 Okwu a bayere Ya we pua gazue na Judia dum, na ala nile di ya buruburu.

18 Ndi nēso uzọ Jọn we kọrọ ya akukọ bayere ihe ndia nile. 19 Jọn we kpọ madu abua biakute ya nime ndi nēso uzọ-ya, zigara Onye-nwe-ayi, si, Gị onwe-gi bu Onye nābia, ma-ọbu na ayi nēle anya onye ọzọ? 20 Ma mbe ndikom ahu biakutere Ya, ha si, Jọn Baptist eziwo ayi biakute Gi, si, Gị onwe-gi bu Onye nābia, ma-ọbu na ayi nēle anya onye ọzọ? 21 N'oge hour ahu Ọ mere ka aru ọtutu madu di ike site n'oria na ajoy ọria di iche iche na ndi ajoy mọ; Ọ were kwa amara me ka ọtutu ndi-isi hu uzọ. 22 Ọ we za, si ha, Ganu, kọrọ Jọn ihe nile unu huru na nke unu nuru; ndi-isi nāhu uzọ, ndi-ngwurọ nēje ije, anēme ndi-ekpenta ka ha di ọcha, ndi nti chiri nānu ihe, anēme ndi nwuru anwu ka ha si n'ọnwu bilie, anēzi ndi-ọbeye ozi ọma. 23 Ngọzi nādi-kwa-ra onye ahu, bu onye ọ bula nke nāgagh-ama n'onyà n'arum.

24 Ma mbe ndi-ozii Jọn lasiri, Ọ malitere igwa igwè madu nile okwu bayere Jọn, si, Ọ bu gini ka unu puru je n'ohia ka unu kiri? àmì nke nēme nkpatu site n'ifufe? 25 Ma ọ bu gini ka unu puru ka unu hu? nwòke eyikwasiworo uwe di biali-biali? Le, ndi nēyi ezi uwe kachasi nma, ndi bi kwa n'oké oriri na oké ọnuu, nọ n'ulo ndi-eze. 26 Ma ọ bu gini ka unu puru ka unu hu? ọnye-amuma? E, asim unu, onye kari kwa onye-amuma nke-uku. 27 Nwoke a bu onye edeworo ihe n'akwukwọ nsọ bayere ya, si,

Le, Mu onwem nēziga onye-ozim n'iru Gi,

Onye gēmezi uzọ-Gi n'iru Gi.

28 Asim unu, N'etiti ndi ndinyom muru ọ digh onye ka Jọn uku: ma onye dikariri ntà n'ala-eze Chineke ka ya uku. 29 Mbe ndi-Ju nile nuru Ya, ha na ndi-ona-utu, ha we gua Chineke n'onye ezi omume, ebe ejiri baptism nke Jọn me ha baptism. 30 Ma ndi-Farisi na ndi-iwu juru n'onwe-ha izù Chineke, ebe ọ nēmegh ha baptism. 31 Gini kwa ka M'gēji madu nke ọbọ a tuyere, gini kwa ka ha yiri? 32 Ha yiri umu-

ntakiri ndi nānọdu n'oma-ahia, nākpọ kwa ibe-ha ọkù; ndi nāsi, Ayi ọburu unu ọjā, ma unu etegh egwù; ayi kwara ákwá, ma unu etigh nkpu ákwá. 33 N'ihii na Jọn Baptist abiawo nērich achicha nānugh kwa manya-vine; unu we si, Ọ nwere mọ ọjọ. 34 Nwa nke madu abiawo nēri ihe-oriri nānu kwa ihe-ọnuu; unu we si, Le, onye-ori-nke-uku, na onye-oké-ọnu-manya, eyi ndi-ona-utu na ndi-nmehie! 35 Agu-kwara amam-ihe n'onye ezi omume site n'umu-ya nile.

36 Otù onye n'etiti ndi-Farisi we kpere Ya ka Ọ so ya rie ihe. Ọ we ba n'ulo onye-Farisi ahu, we nọdu na nri. 37 Ma le, otù nwayi nke nọ n'obodo ahu, bu onye-nmehie; mbe ọ mara nke-oma na Ọ nọduru na nri n'ulo onye-Farisi ahu, ọwe weta ite alabaster nke manu-otite di ya nime, 38 we guzo n'azu n'ukwu-Ya, nākwa ákwá, we malite iwere anya-miri-ya desa ukwu-Ya abua, ọ were kwa agiri-isi-ya hicha ha, ọ we sutu ukwu-Ya ọnu nke-uku, were manu-otite ahu te ha. 39 Ma mbe onye-Farisi nke kpọrọ Ya huru ya, o kwue n'onwe-ya, si, Nwoke a, asi na Ọ bu onye-amuma, Ọ gāmara onye nwayi a bu nke nēmetu Ya aka, na aha madu ọ bu, na ọ bu onye-nmehie. 40 Jisus we za, si Ya, Saimon, enwerem okwu M'gāgwa gi. Ọ we si, Onye-ozizi, kwue. 41 Otù onye nke nēbinye madu ihe nwere madu abua ji ya ugwo: otù onye ji ya nnù shilling na ọgu ise, ibe-ya ji kwa ya ọgu abua na iri. 42 Ebe ha nēnwegh ihe ha gēji kwughachi ya ugwo, ọ were amara ọaghara ha abua. Ọnye kwa n'etiti ha abua gāhu kari ya n'anya? 43 Saimon we za, si, Ọ dim ka onye ọ were amara ọaghara kari. Ọ we si ya, I kpeziri. 44 Mbe Ọ chigharisiri n'ebe nwayi ahu nọ, Ọ si Saimon, I huru nwayi a? Abataram n'ulo-gi, i nyeghm miri jii sa ukwu: ma nwayi a were anya-miri-ya desa ukwum, were kwa agiri-isi-ya hicha ha. 45 I sutughm ọnu: ma nwayi a, site na mbe M'batara, ọ rapugh isutu ukwum ọnu nke-uku. 46 I wegh manu tem n'isi: ma nwayi a were manu-otite tem n'ukwu. 47 N'ihii nka asim i, Aọgharaworo ya nmehie-ya, nke di ọtutu; n'ihii na ọ hurum n'anya nke-uku: ma onye aọghara ihe ntà, onye ahu

nāhu n'anya nke-ntà. 48 Q we si nwayi ahu, Aḅagharaworo gi nmehie nile gi. 49 Ndi ha na Ya nḡduru na nri we malite isirita onwe-ha, Ònye bu Onye a, Nke nāḅaghara kwa nmehie? 50 Q we si nwayi ahu, Okwukwe-gi azḡputawo gi; la n'udo.

Q 1 Q we rue mḡe nwa oge gasiri, na Ya onwe-ya nāgaghari n'obodo na obodo ntà di iche iche, nēkwusa nēzi kwa ozi ḡma ala-eze Chineke, Ya na ndi-ozi iri na abua ahu, 2 na ndinyom ufḡdu ndi emereri ka aru-ha di ike site n'ichupu ndi-mḡ ḡḡ na igwḡ nriaria, Meri nke akpḡḡ Magdalini, onye mḡ ḡḡ asa siwori nime ya puta, 3 na Joana nwunye Kuza onye Herod tiyere ihe-ya n'aka, na Susana, na ḡtutu ndi ḡḡ, ndi nēweputa ihe ha nwere emezi ha.

4 Ma mḡe oké igwé madu nēzuko, mḡe ndi si n'obodo nile nābiakute kwa Ya, Q we kwue okwu site n'ilu: 5 Qgha-nkpuru puru ka ḡ gha nkpuru-ya: mḡe ḡ nāgha, ufḡdu we da n'akuku uzḡ; ewe zḡkwasi ha ukwu, anu-ufe nke elu-igwe we tuturie ha. 6 Nkpuru ḡḡ we da n'elu oké nkume; mḡe ha puru ome, ha we kpḡnwua, n'ihī na ha enwegh ala miri. 7 Nkpuru ḡḡ we da n'etiti ogwu; ogwu ahu we so ha pue, kpāḡue ha. 8 Nkpuru ḡḡ we da n'ezi ala, ha we pue, we mia nkpuru ḡḡ ise ḡḡ ise. Mḡe O nēkwu okwu ndia, O tie nkpu, si, Onye nwere nti inu ihe, ya nu.

9 Ndi nēso uzḡ-Ya we jua Ya ihe ilu a gābu. 10 Q we si, Q bu unu ka enyeworo imara ihe-omimi ala-eze Chineke: ma ndi fḡduru ka anāghwa okwu n'ilu; ka ha ghara ihu n'ḡhuhu, ghara kwa inuta n'ḡnunu. 11 Ma ilu ahu bu nka: Nkpuru ahu bu okwu Chineke. 12 Ndi nḡ n'akuku uzḡ ahu bu ndi nuru; mḡe ahu ekwensu bia, we napu okwu ahu n'obi-ha, ka ha ghara ikwere, ewe zḡputa ha. 13 Ndi nḡ kwa n'oké nkume ahu bu ndi were ḡḡ nara okwu ahu mḡe ḡ bula ha nuru ya; ma ndia enwegh nkpḡḡgwu, ndi kwere na nwa oge, ma n'oge ḡnwunwa ha wezuga onwe-ha. 14 Nkpuru nke dara n'etiti ogwu ahu, ndia bu ndi nuru, ma mḡe ha nāga n'uzḡ-ha ncheḡu na ākú na ihe-utḡ nke ndu a nākpāḡu ha, ha amigh ezi nkpuru. 15 Nkpuru nke di n'ala ḡma ahu, ndia bu ndi were ezi obi di nma jisie okwu

ahu ike, mḡe ha nuru ya, ha were kwa ntachi-obi mia nkpuru.

16 Ma ḡ digh onye ḡ bula, mḡe ḡ muyere oriḡna, nēkpuchi ya n'ihe, ma-ḡbu dḡba ya n'okpuru ihe-ndina; kama ḡ nādḡba ya n'elu ihe-idḡba-oriḡna, ka ndi nke nābā nime we hu ihé-ya. 17 N'ihī na ḡ digh ihe ezoro ezo, nke anāgagh-eme ka ḡ puta ihé; ḡ digh kwa ihe di nzuzo, nke anāgagh-ama me kwa ka ḡ puta ihé. 18 Ya mere, lezienu anya otú unu si anu: n'ihī na onye ḡ bula nke nwere, onye ahu ka agēnye; onye ḡ bula nēnwegh kwa, ḡbunā ihe ḡ nēché na ḡ nwere ka agānapu ya.

19 Ma nne-Ya na umu-nne-Ya biakutere Ya, ma ha apugh ibiaru Ya nso n'ihī igwé madu ahu. 20 Ewe si Ya, Nne-gi na umu-nne-gi nēguzo n'ēzi, nāchḡ ihu Gi anya. 21 Ma Q zara, si ha, Nnem na umu-nnem bu ndia ndi nānu okwu Chineke, nēme kwa ya.

22 O rue n'otú nime ubḡchi ahu, na Q batara n'ubḡ, Ya onwe-ya na ndi nēso uzḡ-Ya; Q we si ha, Ka ayi gabiga n'ofé ḡḡ-miri a ḡḡ: ha we nupu. 23 Ma mḡe ha nēje Q da n'ura: oké ajḡ ifufe we da n'ḡḡ-miri ahu; miri nēju kwa n'ubḡ-ha, ha we nḡdu n'ḡnu ḡnwu. 24 Ha we biakute Ya, kpḡte Ya, si, Nna-ayi, Nna-ayi, ayi nāla n'iyi. Q we teta, bara ifufe na ebili-miri nba: ha we me ju, ndaju we di. 25 Q we si ha, Òle ebe ka okwukwe-unu di? Ha we tua egwu, o ju ha anya, ha sirita onwe-ha, Ònye bu kwa Onye a, na Q nēnye ḡbunā ifufe na miri iwu, ha nāna kwa Ya nti?

26 Ha we rue ala ndi Gerasa, nke di na ncherita-iru Galili. 27 Ma mḡe O siri n'ubḡ puta rigo n'ala, otú nwoke nke si n'obodo ahu puta zutere ya, bú onye nwere ndi-mḡ ḡḡ; ma na mḡe di anya ḡ digh uwe o yiri, o bigh kwa n'ulo, kama n'ebe anēli ozu. 28 Ma mḡe ḡ huru Jisus, o tisie nkpu ike, da kwa n'ala n'iru Ya, were oké olu si, Gini ka mu na Gi nwekḡḡ, Jisus, Qkpara Chineke Nke kachasi ihe nile elu? ariḡm Gi, emekpalam aru. 29 N'ihī na Q nyere mḡ ahu nādigh ḡcha iwu ka o si nime nwoke ahu puta. N'ihī na ḡtutu mḡe ka o nējisi ya ike: anēche kwa ya nche, ewere kwa nkpḡḡ na nkpḡḡ-ukwu ke

ya; ọ we nyajipu ihe eji ke ya, mọ ọjọ ahu we churu ya ba n'ohia. 30 Jisus we jua ya, si, Ọle aha-gi? Ọ si, Legion; n'ihl na ọtutu ndi-mọ ọjọ bara nime ya. 31 Ha we riq Ya ka ọ ghara inye ha iwu ka ha je ba n'abyss. 32 Ma igwè ọtutu ezi di n'ebe ahu nāta nri n'ugwu: ha we riq Ya ka Ọ kwere ha ka ha ba nime ha. Ọ we kwere ha. 33 Ndi-mọ ọjọ ahu we si nime nwoke ahu puta, ba nime igwè ezi ahu: igwè ezi ahu we nuda n'ebe ahu di nkputankpu dabā n'odọmiri, miri we babue ha. 34 Ma mbe ndi nāzū ha huru ihe emereri, ha balaga, kosa ya n'obodo ahu na n'ubi. 35 Ha we pua ihu ihe emereri; ha we biakute Jisus, we hu nwoke ahu, nke ndi-mọ ọjọ siri nime ya puta, ka ọ nọduru ala n'ukwu Jisus, yiri uwe, uche-ya zu-kwara okè: ha we tua egwu. 36 Ndi huru ya we kọrọ ha otù azọputara onye ahu ndi-mọ ọjọ ji. 37 Ọra nile nke ala ndi Gcrasa di ya buruburu we kpere Ya ka O si n'ebe ha nọ la; n'ihl na ha nātu okè egwu: Ọ we ba nime ubọ, laghachi. 38 Ma nwoke nke ndi-mọ ọjọ siri nime ya puta nāriọ Ya ka ya na Ya biri: ma O zilagara ya, si, 39 Laghachi n'ulo-gi, kọrọ ha ihe nile, ka ha ra, bụ nke Chineke meworo gi. Ọ we je, nēkwusa n'obodo ahu dum ihe Jisus mere ya, ka ha ra.

40 Ma mbe Jisus laghachiri, igwè madu ahu nara Ya nke-oma; n'ihl na ha nile nēle anya Ya. 41 Ma le, otù nwoke, aha-ya bu Jeairōs, biara, ya onwe-ya bu kwa onye-isi ulo-nzukọ: ọ we da n'ala n'ukwu Jisus, we riq Ya ka Ọ bia n'ulo-ya; 42 n'ihl na ọ nwere nwa-nwayi ọ muru nāni ya, nke bara ihe ra ka arọ iri na abua, nwata ahu nānwu kwa anwu. Ma mbe Ọ nēje igwè madu nile nākpabū Ya.

43 Otù nwayi nke nwere orürü-ọbara arọ iri na abua, nke mefusiri ihe dum o ji biri n'aru ndi-dibia, ma ọ digh onye ọ bula nwere ike ime ka aru-ya di ike, 44 nwayi ahu we bia n'azu Ya, we metu ọnu-ọnu uwe-Ya aka: ngwa ngwa orürü-ọbara-ya we guzo. 45 Jisus we si, Onye bu onye ahu nke meturum aka? Ma mbe madu nile di nāgọ, Pita na ndi ya na ha yikọ si, Nna-ayi, igwè madu ndia nādagide Gi nākpabū kwa Gi. 46 Ma Jisus siri, Madu meturum aka: n'ihl na

Mu onwem mara na ike esiwori n'arum puta. 47 Ma mbe nwayi ahu huru na o zogh ezo, ọ were ima-arū-jijiji bia, we da n'iru Ya, kọ n'iru ndi-Ju ahu nile ihe mere o ji metu Ya aka, na otù esi me ka aru di ya ike ngwa ngwa. 48 Ma Ọ siri ya, Nwam nwayi, okwukwe-gi azọputawo gi; la n'udo.

49 Mbe Ọ kpu okwu n'ọnu, otù onye si n'ulo onye-isi ulo-nzukọ ahu bia, si, Nwa-gi nwayi anwuruwo; esobu-kwa-la Onye-ozizi a ọzọ. 50 Ma mbe Jisus nuru ya, Ọ za ya, si, Atula egwu: kwere nāni, agāzọputa kwa ya. 51 Ma mbe Ọ biaruru ulo ahu, Ọ kwegh onye ọ bula so Ya ba, ma-ọbugh Pita, na Jōn, na Jemes, na nna nwata-nwayi ahu na nne-ya. 52 Ma madu nile nākwa ākwā, nēti kwa aka n'obi n'ihl ya: ma Ọ siri, Unu akwala ākwā; n'ihl na ọ nwugh anwu, kama ọ nāraru ura. 53 Ha we chia Ya ọchi, ebe ha matara na ọ nwuru anwu. 54 Ma Ya onwe-ya jidere ya n'aka, we kpọ, si, Nwata-nwayi, bilie. 55 Mọ-ya we lata, ọ we bilie ngwa ngwa: Ọ we si ka enye ya ihc-oriri. 56 Ibobo we nwubiga ndi muru ya okè n'aru: ma Ọ nyere ha iwu ka ha ghara igwa onye ọ bula ihe emereri.

9 1 Ọ we kpọkọta ndi-oziri na abua ahu, nye ha ike na ichi-isi n'ebe ndi-mọ ọjọ nile nọ, na igwọ ọria di ichi ichi. 2 Ọ we zipu ha ikwusa ala-eze Chineke, na ime ka aru di ndi-nriaria ike. 3 Ọ we si ha, Unu ewela ihe ọ bula n'ije-unu, unu ewela nkpa-n'aka, ma-ọbu ākpā, ma-ọbu ohe achicha, ma-ọbu ego; unu enwekwa-la uwe-ime abua. 4 Ulo ọ bula unu gābā, nọgidenu n'ebe ahu, si kwa n'ebe ahu pua. 5 Ka ha ra kwa, bụ ndi nānaragh unu nke-oma, mbe unu nāpu n'obodo ahu tichapu ājā di n'ukwu-unu ka ọ buru ha āmā. 6 Ha we pua, we nējezu obodo ntā ahu nile, nēzisa ozi ọma Ya, nēme kwa ka aru madu di ike n'ebe nile.

7 Ma Herod, bụ tetrarch, nuru ihe nile emere: ọ we nēchebu onwe-ya, n'ihl na ufodu siri, na Jōn esiwori na ndi nwuru anwu bilie; 8 ufodu si-kwa-ra, na Elaija aputawori ihè; ndi ọzọ si-kwara na otù onye nime ndi-amuma ochie esiwori n'ọnwu bilie ọzọ. 9 Ma Herod siri, Mu onwem bipuru isi Jōn: ma onye

bu Onye a, Nke m'nānu ihe bayere Ya di otú a? Q we nāchọ uzọ ihu Ya anya.

10 Mbe ndi-ozí Jisus latara, ha we kọrọ Ya ihe nile ha mere, ka ha ra. Q we chiri ha tiyere Onwe-ya, wezugá Onwe-ya íche rue obodo anākpọ Betsaida. 11 Ma mbe igwè madu nile mara ya, ha soro Ya: Q we nara ha nke-oma, we gwa ha okwu bayere ala-eze Chineke, neme kwa ka aru di ha ike, bú ndi ọ di nkpa ka eme ka aru-ha di ike. 12 Ma chi malitere íjì; ndi-ozí iri na abua ahu we biakute Ya, si Ya, Zilaga igwè madu a, ka ha we ga n'obodo ntà nile na ubi nile di buruburu, nọ ọndu-abali, chọta kwa ihe ha gèrì; n'íhì na ayi nọ n'ebe a nime ọhia. 13 Ma Q siri ha, Unu onwe-unu nye ha ihe ka ha rie. Ha we si, Ayi enwegh kari ọbe achicha ise na azú abua; ma-ọbugh na ayi onwe-ayi gāga zuta nri nye ndi nka nile. 14 N'íhì na ha ra ka nnú ndikom iri na nnú abua na ọgu iri. Q we si ndi nēso uzọ-Ya, Menu ka ha nọdu ala n'otú di íche íche, ihe dika ọgu madu abua na iri n'otú otú. 15 Ha we me otú ahu, me ka ha nile nọdu ala. 16 Q we nara ọbe achicha ise na azú abua ahu, le anya n'elu-igwe, gozie ha, nyawa; Q we nēnye ndi nēso uzọ-Ya ka ha debe ha n'iru igwè madu ahu. 17 Ha we rie, afọ ju-kwa-ra ha nile: ewe tutukọ iberibe fọduru ha, nkata iri na abua.

18 O rue, mbe nání Ya nọ nēkpe ekpere, ndi nēso uzọ-Ya nọyere Ya: Q we jua ha, si, Onye ka ọra madu nāsì na Mu onwem bu? 19 Ha we za, si, Jón Baptist; ma ndi ọzọ si, Elaija: ma ndi ọzọ si, na otú onye nime ndi-amuma ochie esiwo n'ọnwu bilie ọzọ. 20 Q we si ha, Ma ọ bu onye ka unu onwe-unu si na Mu bu? Pita we za, si, Kraist nke Chineke. 21 Ma Q dọrọ ha aka na nti, nye kwa ha iwu ka ha ghara igwa onye ọ bula ihe a; 22 si, Nwa nke madu aghagh ihu ọtutu ahuhu, ndi-okenye na ndi-isi-nchu-aja na ndi-ode-akwukwọ aghagh kwa iju Ya, aghagh íbù kwa Ya, na ime kwa ka O si n'ọnwu bilie n'ubọchi nke-atọ. 23 Q we si ha nile, Q buru na onye ọ bula achọ ka o som n'azu, ya ju onwe-ya, buli kwa obe-ya kwa-ubọchi, nēsokwam. 24 N'íhì na onye ọ bula nke nāchọ izọputa ndu-ya, o gètufu ya; ma onye ọ bula nke gètufu

ndu-ya n'íhim, onye ahu gāzọputa ya. 25 N'íhì na úrú gini ka ọ nābara madu, ma ọ buru na o rita uwa dum n'úrú, ọ we tufue ma-ọbu anapu ya onwe-ya? 26 N'íhì na onye ọ bula ihere Mu onwem na okwum nile gēme, ihere onye ahu gēme Nwa nke madu, mbe Q gābia n'ebube nke aka Ya, na ebube nke Nna-Ya, na ebube nke ndi-mọ-ozí-Ya di nsọ. 27 Ma asim unu n'ezie, Ufọdu di n'etiti ndi guzoro n'ebe a, ndi nāgagh-edetu ọnwu ire ma-ọli, rue mbe ha gāhu ala-eze Chineke.

28 Q we rue mbe ubọchi asatọ gasiri mbe O kwusiri okwu ndia, na Q chiri Pita na Jón na Jemes tiyere Onwe-ya, rigo n'ugwu ahu ikpe ekpere. 29 Mbe Q nēkpe ekpere, oyiyi iru-Ya we di íche, uwe-Ya we nācha ucha nēbù kwa dika àmúma. 30 Ma le, Ya na ndikom abua nēkwurita okwu, ndi bu Moses na Elaija; 31 ndi emere ka ahu ha anya n'ebube, ndi nēkwu kwa okwu bayere ọlila-Ya, nke Q gaje imezu na Jerusalem. 32 Ma ura jururi Pita na ndi ya na ha nọ n'anya: ma mbe ha tetara nke-oma, ha hu ebube-Ya, na ndikom abua ahu Ya na ha guzoro. 33 Q we rue, mbe ha si n'ebe Q nọ nēkewapu, Pita si Jisus, Nna-ayi, ọ di nma ka ayi nọ n'ebe a: ka ayi ma kwa ulo-ikwū atọ; ka otú diri Gí, ka otú di-kwa-ra Moses, ka otú di-kwa-ra Elaija: n'íhì na ọ matagh ihe o nēkwu. 34 Mbe o nēkwu okwu ndia, igwe-oji we bia, kpuchie ha: ha we tua egwu mbe ha nābà n'igwe-oji ahu. 35 Olu we si n'igwe-oji ahu puta, si, Onye a bu Ọkparam, Onye M'roputara: nurunu okwu-Ya. 36 Mbe olu ahu putasiri, ahuru nání Jisus. Ndi ahu we kpuchie ọnu-ha, ha akọgh kwa akukọ ihe ọ bula ha hururi nye onye ọ bula na mbe ahu.

37 O rue, n'ubọchi so ya, mbe ha siri n'ugwu ahu rida, na oké igwè madu zutere Ya. 38 Ma le, otú nwoke si n'igwè madu ahu ti nkpu, si, Onye-ozizí, ariom Gí ka I le nwam nwoke anya; n'íhì na ọ bu nwam m'muru nání ya: 39 le kwa, ajọ mọ nējide ya, ọ we nēti nkpu na mberede; ajọ mọ ahu nēse kwa ya, me ka ọ nāsú ufufu n'ọnu, o ji kwa ike arapu ya, nēchihia ya aru nke-uku. 40 M'we riọ ndi nēso uzọ-Gí ka ha chupu ya; ma ha apugh. 41 Jisus we za, si, Unu ọbọ nēnwegh okwukwe, nke nwe-kwa-ra

anya-ùhie, rue ole m̀be ka Mu na unu gānọ, ewem nagide kwa unu? kuta nwa-gi n'ebe a. 42 M̀be ọ nọ nābiakute Ya, mọ ọjọ ahu we tuda ya n'ala, sesie ya ike. Ma Jisus bara mọ ahu nādigh ọcha nba, we me ka aru nwa-okoro ahu di ike, Ọ we kuru ya nyeghachi nna-ya. 43 Ma ibobo idi-uku nke Chineke nwuru ha nile n'aru.

Ma m̀be ihe nile Ọ nēme nēju madu nile anya, Ọ si ndi nēso uzọ-Ya, 44 Unu onwe-unu debe okwu ndia na nti-unu: n'ihì na agaje irara Nwa nke madu nye n'aka madu. 45 Ma ha aghotagh okwu a, ọ bu kwa ihe ezonariworì ha, ka ha ghara inuta ya: ha nātu kwa egwu iju Ya ajuju bayere okwu a.

46 Iru-uka we da n'etiti ha, onye gāka ibe-ya uku n'etiti ha. 47 Ma m̀be Jisus huru iru-uka nke di n'obi-ha, O jide nwatakiri n'aka, debe ya n'akuku Ya, 48 we si ha, Onye ọ bula nke gānara nwatakiri a nke-oma n'aham, ọ bu Mu onwem ka ọ nānara nke-oma: onye ọ bula nke nānara kwa Mu nke-oma nānara Onye ziputaram nke-oma: n'ihì na onye dikari ntà n'etiti unu nile, onye ahu bu onye uku.

49 Jón we za, si, Nna-ayi, ayi huru otù onye ka ọ nāchupu ndi-mọ ọjọ n'aha-Gi; ayi we bochie ya, n'ihì na ọ digh-eso ayi. 50 Ma Jisus siri ya, Unu ebochila ya: n'ihì na onye nādigh-emegide unu diri unu.

51 O rue, m̀be ubochi nēzu okè m̀be agānara Ya n'elu, na Ya onwe-ya che iru-Ya si-ike iga Jerusalem, 52 Ọ we zipu ndi-ozì n'iru Ya: ha we ga, ba n'otù obodo ntà nke ndi Sameria, ka ha doziere Ya. 53 Ma ha anaragh Ya nke-oma, n'ihì na iru-Ya di ka Ọ nāga Jerusalem. 54 Ma m̀be ndi nēso uzọ-Ya, bú Jemes na Jón, huru nka, ha si, Onye-nwe-ayi, Ì nāchọ ka ayi si oku site n'elu-igwe da, rechapu ha? 55 Ọ we chigharia, bara ha nba, si, Unu amatagh aha mọ di nime unu. 56 N'ihì na Nwa nke madu abiagh ila ndu madu n'iyi, kama ka ọ we zọputa ha. Ha we pua ga n'obodo ntà ọzọ.

57 M̀be ha nāga n'uzọ, otù onye we si Ya, M'gēso Gi ebe ọ bula Ì nēje. 58 Jisus we si ya, Nkita-phia nwere ọnu ha nēdina, anu-ufe nke elu-igwe nwe-kwa-ra ebe ha nāraru ura; ma Nwa nke

madu enwegh ebe itọbọ isi-Ya. 59 Ọ we si onye ọzọ, Som. Ma ọ siri, Onye-nwe-ayi, kwe ka m'buru uzọ je lie nnam. 60 Ma Ọ siri ya, Rapu ndi nwuru anwu ka ha lie ndi nke ha ndi nwuru anwu; ma gi onwe-gi je zisa ozi ala-eze Chineke. 61 Onye ọzọ we si kwa, M'gēso Gi, Onye-nwe-ayi; ma kwe ka m'buru uzọ kele ndi nọ n'ulom ekele ikpe-azu. 62 Ma Jisus siri ya, Ọ digh onye ọ bula nke nēle anya n'azu, m̀be o tiyesiri aka - ya n'ọgù anu - ulo nādọkpughari, kwesiri ala-eze Chineke.

10 1 Ma m̀be ihe ndia gasiri Onye-nwe-ayi guputara ọgu ndikom atọ na iri di iche, we zipu ha abua abua ka ha ga n'iru Ya ba n'obodo na ebe ọ bula, ebe Ya onwe-ya gaje ibia. 2 Ọ we si ha, Owuwe-ihe-ubi riri nne n'ezie, ma ndi-ọlu di ole-na-ole: ya mere, nāriọnu Onye-nwe owuwe-ihe-ubi ahu, ka O zipu ndi-ọlu ba n'owuwe-ihe-ubi-Ya. 3 Jenu: le, Mu onwem nēzipu unu dika umu-atutu n'etiti agu. 4 Unu ewela akpà-ego, ma-ọbu akpà-ije, ma-ọbu akpukpọ-ukwu: unu ekele-kwa-la onye ọ bula n'uzọ. 5 Ma ulo ọ bula unu gābà nime ya, burunu uzọ si, Udo diri ulo a. 6 Ọ buru kwa na onye-udo nọ n'ebe ahu, udo-unu gānọkwasi ya: ma ọ buru na onye-udo anọgh ya, udo-unu gālaghachiri unu ọzọ. 7 Nọgide-kwa-nu n'ulo ahu, nēri nānu kwa ihe ha nēnye: n'ihì na onye-ọlu kwesiri ugwọ-ọlu-ya. Unu esila n'otù ulo ba n'ulo ọzọ. 8 Nime obodo ọ bula unu gābà kwa, ha we nara unu nke-oma, rienu ihe edebere n'iru unu: 9 me-kwa-nu ndi aru-ha nādigh ike nọ n'ebe ahu ka aru-ha di ike, si-kwa-nu ha, Ala-eze Chineke di unu nso. 10 Ma nime obodo ọ bula unu gābà, ma ha anaragh unu nke-oma, puanu n'amá-ya, si, 11 Ọbuná ájá si n'obodo-unu, nke rakuru n'ukwu-ayi, ka ayi nēhichapu imegide unu: otù ọ di, maranu nka, na ala-eze Chineke di nso. 12 Asim unu, Ala Sọdọm gānagide okwu n'ubochi ahu kari obodo ahu. 13 Ahuhu gādiri gi, Korazin; ahuhu gādiri gi, Betsaida; n'ihì na asi na alururi ọlu nile di ike na Taia na Saidon, nke aluru nime unu, ha gēchēghariworì n'oge di anya gara aga, nānọdu n'akwà-nkpe na ntu. 14 Otù ọ di, Taia na Saidon gānagide okwu n'ikpé ahu kari unu.

15 Gi onwe-gi kwa, Kapanaum, ágēweli gi rue elu-igwe? agēweda gi rue Hedis. 16 Onye nānu okwu-unu nānu okwu Mu onwem; onye nāju kwa unu nāju Mu onwem; ma onye nāju Mu onwem nāju Onye ziterem.

17 Ogu ndikom atọ na iri ahu were ọhụ lata, si, Onye-nwe-ayi, ọbunā ndimọ ọjọ ka anēdo n'okpuru ayi n'aha-Gi. 18 Ọ we si ha, Ahurum Setan ka ọ darari dika amūmā pua n'elu-igwe. 19 Le, enyewom unu ike izokwasi agwọ na akpi ukwu, na imegide ike onye-iro-unu nile: ọ digh kwa ihe ọ bula gēmeru unu aru ma-ọli. 20 Otú ọ di, unu ańurila ọhụ na nka, na anēdo ndi ajọ inọ n'okpuru unu; ma nńurianu ọhụ na edewo aha-unu n'akwukwọ n'elu-igwe.

21 N'oge hour ahu obi tọrọ Ya utọ nke-uku nime Mọ Nsọ, Ọ we si, Ekelem Gi, Nna, Onye-nwe elu-igwe na uwa, na I zonariri ndi-amam-ihe na ndi nwere nghota ihe ndia, I were kwa ha kpughere umu ọhu: e, Nna; ekelem Gi na ọ di ezi nma otú a n'iru Gi. 22 Nnam rara ihe nile nyem n'aka: ọ digh kwa onye ọ bula mara Onye Ọkpara ahu bu, ma-ọbugh Nna-Ya; na Onye Nna ahu bu, ma-ọbugh Ọkpara-Ya, na onye ọ bula Ọkpara nēzube ikpughe Ya nye ya. 23 Mbe O chigharisiri n'ebe ndi nēso uzọ-Ya nọ, O we si n'iche, Ngozi nādiri anya nāhu ihe unu nāhu: 24 n'ih i na asim unu, na ọtutu ndi-amama na ndi-eze chorọ ihu ihe unu onwe-unu nāhu, ma ha ahugh ha; na inu ihe unu nānu, ma ha anugh ha.

25 Ma le, otú onye-iwu biliri, we nwa Ya, si, Onye-ozizi, ọ bu gini ka m'gēme ka m'we keta ndu ebigh-ebi? 26 Ọ we si ya, Gini ka edeworo n'akwukwọ iwu? i si ana agu ya? 27 Ọ we za, si, Hu Onye-nwe-ayi Chineke-gi n'anya site n'obi-gi dum, were kwa nkpuru-obi-gi dum, na ike-gi dum, na uche-gi dum; hu kwa onye-abata-obi-gi n'anya dika onwe-gi. 28 Ọ we si ya, I zara nke-oma: me nka, i gādi kwa ndu. 29 Ma ebe ọ nāchọgu onwe-ya n'onye ezi omume, ọ si Jisus, Onye bu kwa onye-abata-obim? 30 Jisus zara ya, si, Otú nwoke si na Jerusalem nārida iga Jeriko; ọ we dabā n'etiti ndi nāpunara madu ihe, ndi bara ya ọtọ ti kwa ya ihe-otiti, we la, rapu ya nwuye ọlu. 31 Ma n'otú mbe ahu otú

onye-nchu-aja nārida n'uzọ ahu: mbe ọ huru ya, ọ we si n'akuku uzọ ọzọ gabiga. 32 Otú ahu onye Livai, mbe ọ biaruru ebe ahu, hu kwa ya, ọ we si kwa n'akuku uzọ ọzọ gabiga. 33 Ma otú onye Sameria, mbe ọ nọ n'ije, ọ bia rue n'ebe ọ nọ: mbe ọ huru ya, ọ we nwe omiko n'aru ya, 34 ọ we biakute ya, ke ọnyā nile ya, wukwasi ha manu na manya-vine; ọ we tukwasi ya n'an-ulo nke aka ya, dubata ya n'ulo ndi-obia, we le ya anya nke-oma. 35 N'echi-ya ọ we tuputa shilling abua, nye onye-nwe ulo ndi-obia ahu, si, Le ya anya nke-oma; ihe ọ bula i mefu-kwa-ra kari, mu onwem, mbe m'lata, m'gākwughachi gi. 36 Ọ bu onye nime madu atọ a, ka i chere, gosiri onwe-ya ka onye-abata-obi nke onye ahu dabara n'etiti ndi ahu nāpunara madu ihe? 37 Ọ si, Onye ahu nke mere ya ebere. Jisus we si ya, Ga, gi onwe-gi me kwa otú ahu.

38 Ma mbe ha nāga, Ya onwe-ya batara n'otú obodo ntā: otú nwayi, aha-ya bu Mata, we kpobata Ya n'ulo-ya. 39 Ọ nwe-kwa-ra nwa-nne-nwayi anākpọ Meri, onye nānọdu kwa ala n'ukwu ala Onye-nwe-ayi, we nu okwu-Ya. 40 Ma uche Mata nābasasi n'ie-oz i nke-uku; ọ we biakute Ya ọsọsọ, si, Onye-nwe-ayi, ọ metugh Gi n'obi na nwa-nnem nwayi nārapum ka nāni mu nēje ozi? ya mere, gwa ya ka ọ ycrem aka. 41 Ma Onye-nwe-ayi zara, si ya, Mata, Mata, i nēchebu onwe-gi nēsobu kwa onwe-gi n'ih i ọtutu ihe: 42 ma otu ihe bu ihe di nkpa: n'ih i na Meri rọputara ezi okē ahu, nke anāgagh-anapu ya.

11 I O rue, mbe Ọ nēkpe ekpere n'otú ebe, mbe Ọ kpebiri, na otú onye nime ndi nēso uzọ-Ya si Ya, Onye-nwe-ayi, z i ayi ikpe ekpere, dika Jón z i kwa-ra ndi nēso uzọ-ya. 2 Ọ we si ha, Mbe ọ bula unu nēkpe ekpere, sinu, Nna, Ka edo aha-Gi nsọ. Ka ala-eze-Gi bia. 3 Nēnye ayi nri kwa-ubochi nke gēzuru ayi n'ubochi ta. 4 Baghara kwa ayi nmehie nile ayi; n'ih i na ayi onwe-ayi nābaghara kwa onye ọ bula nke ji ayi ugwo. Ewebā-kwa-la ayi nime ọnwunwa.

5 Ọ we si ha, Onye nime unu gēnwe eyi, gējeku kwa ya n'etiti abali, si ya, Eyim, binyem ope achicha atọ; 6 n'ih i

na otù eyim esiwo n'ije biakutem, ma enweghm ihe o bula m'gēdebe n'iru ya; 7 ma onye ahu gēsi nime ulo za, si, Esobulam: emechiwo uzọ uḡu a, mu na umu-ntakirim nēdina kwa n'ihe-ndina-ayi; apughm ibili inye gi? 8 Asim unu, O buru kwa na o gagh-ebili inye ya n'ih na o bu eyi-ya, ma n'ih ariri-ya nēnwegh ihere o gēbili nye ya ka ihe di ya nkpa ra. 9 Mu onwem si kwa unu, Riḡnu, agēnye kwa unu; chḡnu, unu gāchḡta kwa; kuanu, agēmeghe-kwa-ra unu. 10 N'ih na onye o bula nke nāriḡ nāriḡta; onye nāchḡ kwa nāchḡta; onye nāku kwa ka agēmeghere. 11 Ma ḡnye n'etiti unu, bú nna, ka nwa-ya gāriḡ ḡbe achicha, o nye ya nkume? ma-ḡbu azu, o nye ya agwḡ n'ḡḡdu azu? 12 Ma-ḡbu asi na o gāriḡ ākwā ḡkuku, o gēnye ya akpi? 13 Ya mere, o buru na unu onwe-unu, o bu ezie na unu jḡḡ njḡ, ma unu nāmata inye umu-unu ezi onyinye, Nnā-unu nke elu-igwe gēsi aḡa ghara iwere kari Mḡ Nsḡ nke-nku nye ndi nāriḡ Ya?

14 O nāchupu kwa mḡ ḡḡ nke dara ḡbi. O we rue, mbe mḡ ḡḡ ahu putasiri, na onye-ḡbi ahu kwuru okwu; O we ju igwē madu nile anya. 15 Ma ufḡdu nime ha siri, N'ike Beelzebul onye-isi ndi-mḡ ḡḡ ka O nāchupu ndi-mḡ ḡḡ. 16 Ndi ḡḡ nāchḡ ihe-iriba-ama n'aka-Ya site n'elu-igwe, n'ih na ha nānwa Ya. 17 Ma ebe Ya onwe-ya matara èchìchè-uche nile ha, O si ha, Ala-eze o bula nke kewara megide onwe-ya, anēme ya ka o tḡḡḡ n'efu; ulo nke kewa-kwa-ra megide ulo nāda. 18 Ma o buru kwa na Setan kewara megide onwe-ya, āla-eze-ya gēsi aḡa guzo? n'ih na unu nāsi na anamachupu ndi-mḡ ḡḡ n'ike Beelzebul. 19 Ma o buru na Mu onwem achupu ndi-mḡ ḡḡ n'ike Beelzebul, n'ike onye ka umu-unu ndikom nāchupu ha? n'ih nka ha gābu ndi-ikpé-unu. 20 Ma o buru na Mu onwem achupu ndi-mḡ ḡḡ n'ike nkpi-si-aka Chineke, ya mere ala-eze Chineke ruru unu aru. 21 Mbe o bula onye di ike nke kezuru ihe-agma-ya nēche ḡbi nke aka ya, ihe o nwere adi n'udo: 22 ma mbe o bula onye ka ya ike gābia imegide ya, meri kwa ya, o nara ya ihe-agma-ya dum nke o tukwasiriri ḡbi-ya, keri kwa ihe o nara ya. 23 Onye nādigh n'akukum nēmegidem; onye

nādigh-esokwam ikpokḡta ihe nāchusa achusa. 24 Mbe o bula mḡ nādigh ḡcha siri n'aru madu pua, o nāgabiga n'ebe miri nādigh nāchḡ izu-ike: ma ebe o digh-achḡta ya, o si, M'gālaghachi n'ulom ebe m'siri puta. 25 Mbe o biara, o we hu ya ka azachasiri ya dozisia ya. 26 Mbe ahu o ga, chiri mḡ-ibe-ya asa nke jḡkari ya onwe-ya njḡ tiyere onwe-ya; ha we ba biri n'ebe ahu: ḡḡḡdu ikpe-azu nke madu ahu bia jḡkari nke-mbu.

27 O we rue, mbe O nēkwu okwu ndia, na otù nwayi si n'etiti igwē madu ahu weli olu-ya, si Ya, Ngḡzi nādiri afḡ nke buru Gi, na ara nke I miri. 28 Ma Ya onwe-ya siri, Nke bu ezi-okwu kari bu, ngḡzi nādiri ndi nuru okwu Chineke, debe kwa ya.

29 Ma mbe igwē madu nēzukḡ n'ebe O nḡ, O malitere isi, ḡḡ a bu aḡ ḡḡ: o nāchḡ ihe-iriba-ama; agagh-enye kwa ya ihe-iriba-ama ma-ḡbugh ihe-iriba-ama nke Jona. 30 N'ih na dika Jona ghḡḡ ndi Nineve ihe-iriba-ama, otù a ka Nwa nke madu gādi-kwa-ra ḡḡ a. 31 Agēme ka eze-nwayi nke Ndida so ndikom nke ḡḡ a bilie n'ikpé ahu, o gāma kwa ha ikpé: n'ih na o siri n'ebe uwa sḡturu bia inu amam-ihe Solomon; ma le, Onye ka Solomon nḡ n'ebe a. 32 Ndikom Nineve gēso ḡḡ a bilie n'ikpé ahu, ha gāma kwa ya ikpé: n'ih na ha chēghariri na nkwsa nke Jona; ma le, Onye ka Jona nḡ n'ebe a.

33 O digh onye o bula, mbe o muyere oriḡna, nādḡba ya n'ebe di nzuzo, ma-ḡbu n'okpuru mbe, kama n'elu ihe-idḡba-oriḡna, ka ndi nābā nime ulo we hu ihē-ya. 34 Oriḡna nke aru-gi bu anya-gi: mbe o bula anya-gi nēle otù ebe, aru-gi dum juputa-kwa-ra n'ihē; ma mbe o bula o jḡḡ njḡ, aru-gi juputa-kwa-ra n'ḡchichiri. 35 Ya mere, le anya ma ihē di nime gi abugh ḡchichiri. 36 Ya mere, o buru na aru-gi dum ejuputa n'ihē, ghara inwe akuku o bula ḡara ḡchichiri, aru ahu dum gējuputa n'ihē, dika mbe oriḡna, site n'ihē-ya nēnwu, nēnye gi ihē.

37 Ma mbe O nēkwu okwu, onye-Farisi kḡḡḡ Ya ka O so ya rie nri-ututu: O we ba, nḡdu na nri. 38 Ma mbe onye-Farisi ahu huru ihe O nēme, o ju

ya anya na O bugh uzọ sa aru-Ya mbe Q gaje iri nri-ututu. 39 Ma Onye-nwe-ayi siri ya, Ubu a ka unu onwe-unu, bu ndi-Farisi, neme ka azu iko na afere di ocha; ma ime-unu juputara n'ipunaramadu-ihe na ajo ihe. 40 Unu ndi nenwegh uche, Onye ahu Nke mere azu iko, o bugh Ya me-kwa-ra ime-ya? 41 Otutu o di, werenu ihe di nime lua olu ebere; le, ihe nile di kwa ocha n'ebe unu no.

42 Ma ahuhu gadi-iri unu ndi-Farisi; n'ihu na unu nenyetutu uzọ n'uzọ iri nke nkpa-akwukwo nesi isi utọ na rue na nkpa-akwukwo nile, ma unu nagabiga ikpe na ihu-n'anya Chineke: ma o di nkpa ka unu me ihe ndia, ka unu ghara kwa irapu ihe ahu. 43 Ahuhu gadi-iri unu ndi-Farisi; n'ihu na unu nahu isi oche nile n'ulo-nzuko nile, na ckele n'oma-ahia nile, n'anya. 44 Ahuhu gadi-iri unu; n'ihu na unu di ka ili nke napatagh ihe, nke madu ndi ncjeghari n'elu ha namatagh ya.

45 Ma otutu onye nime ndi-iwu zara, si Ya, Onye-ozizi, n'ikwu okwu a I neme kwa ayi ihe-ihere. 46 O we si, Ahuhu gadi-kwa-ra unu ndi-iwu; n'ihu na unu nebo madu ibu di ike obubu, ma unu onwe-unu ejigh otutu nime nkpsi-aka-unu kpatu ibu ahu. 47 Ahuhu gadi-iri unu; n'ihu na unu newu ebe aneli ndiamuma, ma nna-unu-ha buru ha. 48 Ya mere unu bu ndi-ama, olu nna-unu-ha di kwa unu ezi nma: n'ihu na ha onwe-ha buru ha, ma unu onwe-unu newu ebe aneli ha. 49 N'ihu nka amam-ihe Chineke kwu-kwa-ra, si, M'geziga ha ndi-amuma na ndi-ozizi; ufodu nime ha ka ha gebu kwa sobu kwa; 50 ka ewe choputa obara ndi-amuma nile, nke awusiwo site na ntọ-ala uwa, n'aka obo a; 51 site n'obara Ebel rue obara Zakaraia, onye lara n'iyi n'abata ebe-ichu-aja na ulo nsọ unu: e, asim unu, agachoputa ya n'aka obo a. 52 Ahuhu gadi-iri unu ndi-iwu; n'ihu na unu wepuru nkpsi-ugodi nke omuma-ihe: unu onwe-unu abatagh, unu bochi-kwa-ra ndi nabata.

53 Mbe O siri n'ebe ahu puta, ndi-ode-akwukwo na ndi-Farisi we malite inogide Ya si-ike, na ikpasu Ya ikwu okwu bayere otutu ihe; 54 neche Ya anwu, inwude ihe nkegesi n'onu-Ya puta.

12 1 N'oge ahu, mbe oké otutu igwe madu anadigh-aguta aguta zukoro, nke mere ka ha nazokwasi ibe-ha ukwu, O buru uzọ malite isi ndi neso uzọ-Ya, Nzenu ihe ndi-Farisi, bu ihe noko achicha, nke bu iru-abua. 2 Ma o digh ihe o bula ekpuchiwo ekpuchi, nke anagagh-ekpughe: o digh kwa ihe ezoro ezo, nke anagagh-ama. 3 Ya mere ihe o bula unu kwuru n'ochichiri, aganu ya n'ihé; ihe unu kwu-kwa-ra na nti n'ime-ulo ntá, agkwusa ya n'elu ulo. 4 Ma asim unu ndi-eyim, Unu atula egwu ndi nebu aru, ma emesia ha enwegh ihe ozo kari nke ahu ha geme. 5 Ma M'gēgosi unu Onye unu gatu egwu: tuanu egwu Onye ahu, Nke nwere ike ituba n'oku ala-mo mbe O busiri; e, asim unu, Tuanu egwu Onye ahu. 6 Adigh-ere egwele ise na penny abua? ma adighechezọ otutu nime ha n'iru Chineke. 7 Ma obuna agiri-isi nile nke isi-unu ka aguwo. Unu atula egwu: onu-ahia-unu kariri nke otutu egwele. 8 Ma asim unu, Onye o bula nke gekwuputam n'iru madu, ya ka Nwa nke madu gekwuputa kwa n'iru ndi-mo-ozizi nke Chineke: 9 ma onye gagonarim n'iru madu, agagonari ya n'iru ndi-mo-ozizi nke Chineke. 10 Ozọ, onye o bula nke gekwu okwu megide Nwa nke madu, agabaghara ya: ma agagh-abaghara onye gekwulu Mo Nso. 11 Ma mbe o bula ha kuru unu bia n'iru ulo-nzuko, na ndi-isi, na ndi nachi isi, unu ehebula onwe-unu otutu unu gagopu onwe-unu ma-obu ihe unu geji gopu onwe-unu, ma-obu ihe unu gekwu: 12 n'ihu na Mo Nso gezi unu n'oge hour ahu ihe unu naghagh ikwu.

13 Ma otutu onye sitere n'igwe madu ahu si Ya, Onye-ozizi, gwa nwa-nnem nwoke ka o kere ihe-nketa-ayi nyem. 14 Ma O siri Ya, Nwoke, onye merem ka M'buru onye-ikpe ma-obu onye-okike n'ebe unu no? 15 O we si ha, Lezieni anya, debe-kwa-nu onwe-unu ka unu ghara inwe anya-uku o bula: n'ihu na o bugh n'ihe o nwebigara oké ka ndu madu di, o sigh n'ihe o nwere puta. 16 O we turu ha ilu, si, Ala otutu ogaranya miri nkpuru ri nne: 17 o we tugharia n'obi-ya, si, Gini ka m'geme, n'ihu na enweghm ebe ikpokota nkpurum? 18 O we si, Nka ka m'geme: m'geweda obam,

wu kwa nke ka uku; n'ebe ahu ka m'gēkpokqta okam nile na ezi ihem nile. 19 M'gāsi kwa nkpuru-obim, Nkpuru-obi, i nwere otutu ezi ihe edebere nye gi rue otutu arq; nēzu ike, nēri ihe, nānu ihe-ōnuū, ka obi nātq gi utq. 20 Ma Chineke siri ya, Onye nēnwegh uche, n'abali a ka anāchq nkpuru-obi-gi n'aka-gi; ma ihe i doziri, ōnye gēnwe ha? 21 Otū a ka q di, bū onye nākpadoro onwe-ya ākū, ma q bugh qgaranya n'ebe Chineke nq.

22 Q we si ndi nēso uzq-Ya, N'ihī nka ka M'ji si unu, Unu echebula onwe-unu nye ndu-unu, ihe unu gēri; echebu-kwala onwe-unu nye aru-unu, ihe unu gēyi. 23 N'ihī na ndu kariri ihe eji azū ya, aru kari-kwa-ra uwe-oyiyi-ya. 24 Tugharinu uche n'ugolo-oma, na ha adigh-agma nkpuru, ha adigh-ewe kwa ihe ubi; nke nēnwegh ime-ulo ntā ma-qbu qba; ma Chineke nāzū ha: unu onwe-unu abugh ihe okē qnu-ahia kari anu-ufe nke-uku? 25 Ma ōnye n'etiti unu puru itukwasi otū cubit n'ogologoya site n'ichebu onwe-ya? 26 Ya mere q buru na unu apugh ime qbunā nke dikarisiri ntā, gini mere unu nēchebu onwe-unu n'ihē fqduru? 27 Tugharinu uche n'urodi, otū ha nētō etō: ha adqbugh onwe-ha n'qlu, ha atugh kwa ogħo; ma asim unu, Qbunā Solomon n'ebube-ya nile, ebokwasigh ya ākwā dika otū nime ndia. 28 Ma q buru na Chineke eyikwasi ahihia di n'ubi uwe otū a, nke di ta, echi atubā ya n'ite qku; Q gagh-eyikwasi kari unu uwe nke-uku, unu ndi okwukwe ntā? 29 Unu onwe-unu achq-kwala ihe unu gēri, na ihe unu gānu, unu enwe-kwala obi abua. 30 N'ihī na ihe ndia nile ka mba nile nke uwa nāchq: ma Nna-unu nāmata na ihe ndia di unu nkpā. 31 Otū q di, chqnu ala-eze-Ya, agātukwasi-kwa-ra unu ihe ndia. 32 Atula egwu, igwē aturu ntā; n'ihī na q di Nna-unu ezi nma inye unu ala-eze-Ya. 33 Renu ihe unu nwere, were ha lua qlu ebere; merenu onwe-unu ākpā-ego nke nādigh-aka nkā, ākū nādigh-agwu agwu n'elu-igwe, ebe onye-ori nādigh-abia nso, ebe nla nādigh-emebi kwa ihe. 34 N'ihī na ebe ākū-unu di, n'ebe ahu ka obi-unu gādi kwa.

35 Ka eke unu ihe-ōkikē n'ūkwū, ka

oriqna-unu nēnwu kwa; 36 unu onwe-unu, yi-kwa-nu ndi nēche onye-nwe-ha, mbe o gēsi n'oriri qlulu-nwunye laghachi; ka, mbe q gābia ku aka n'ōnu-uzq, ka ha we meghere ya ngwa ngwa. 37 Ngqzi nādiri ndi-orū ahu, ndi, mbe onye-nwe-ha gābia, q gāhu ka ha nēche nche: n'ezie asim unu, na q gēke onwe-ya ihe-ōkikē n'ūkwū, me ka ha nqdu na nri, q gābia kwa jere ha ozi. 38 Q buru kwa na q gābia na nche nke-abua, q buru kwa na nke-atq, hu kwa ha otū a, ngqzi nādiri ndi-orū ahu. 39 Ma unu mara nka, na q buru na nna-nwe-ulo matarari oge hour onye-ori gābia, q ganēche nche, q gagh-arapu kwa ulo-ya ka egwupū ya. 40 Unu onwe-unu buru kwa ndi edoziworo: n'ihī na n'oge hour nke unu nēchēgh ka Nwa nke madu gābia.

41 Pita we si, Onye-nwe-ayi, Q bu ayi ka I nāturu ilu a, ma-qbu madu nile kwa? 42 Onye-nwe-ayi we si, Ōnye kwa bu onye ahu nāchi ēzi-na-ulo, onye kwesiri ka atukwasi ya obi, nke nwe-kwa-ra uche, nke onye-nwe-ya gēme onye-isi ēzi-na-ulo-ya, inye ha okē nri ha n'oge-ya? 43 Ngqzi nādiri orū ahu, onye, mbe onye-nwe-ya gābia, q gāhu ya ka q nēme otū a. 44 N'ezie asim unu, na q gēme ya onye-isi ihe nile q nwere. 45 Ma q buru na orū ahu gāsi n'obi-ya, Onye-nwem nānq qdū di anya ibia; q buru kwa na q gāmalite iti ndikom na ndinyom nēje ozi aka, na iri ihe-oriri na inu ihe-ōnuū, na inubiga manya okē; 46 onye-nwe orū ahu gābia n'ubqchi q nēlegh anya ya, na n'oge hour q nāmagh, o gēbubi kwa ya nkpirikpi abua, ke okē nye ya n'etiti ndi nēkwesigh ka atukwasi ha obi. 47 Qzq, orū ahu, nke mara ihe onye-nwe-ya chqzq, ma o dozigh, q megh kwa dika q chqzq, agāpia ya otutu utari; 48 ma onye nāmagh, me kwa ihe kwesiri ihe-otiti, agāpia ya utari ole-na-ole. Qzq, onye q bula enyere ihe uku, n'aka-ya ka agāchq kwa ihe uku: onye ha nye-kwa-ra ihe uku n'aka idebe, n'aka-ya ka ha gāju ihe nke ka.

49 Abiaram itusa qku n'elu uwa; ma gini ka M'nāchq, q buru na afunwuwo ya-ri ubu a? 50 Ma enwerem baptism agēji mem baptism; o nēbukwam nbu n'obi nke-uku rue mbe agēmezu ya. 51 Ūnu nēchē na abiaram inye udo n'uwa? asim unu, E-ē; kama nkewa:

52 n'ihì na site n'ubu a madu ise ndi kewaworo ekewa gādi n'otù ulo, madu atọ megide madu abua, madu abua megide kwa madu atọ. 53 Agēkewa ha, nna megide nwa-ya nwoke, nwa-nwoke megide kwa nna-ya; nne megide nwa-ya nwayi, nwa-nwayi megide kwa nne-ya; nne di megide nwunye nwa-ya, nwunye nwa megide kwa nne di-ya.

54 Q we si kwa igwē madu nile, Mbe q bula unu huru igwe-oji ka o si n'Qdida-anyanwu nāriḡo, ngwa ngwa unu nāsi, Nshansha-miri nābia; q we me otù a. 55 Mbe q bula unu hu-kwa-ra ifufe Ndida ka q nēfe, unu nāsi, Ifufe di oku gādi; q we me. 56 Ndi-iru-abua, unu matara itule iru ala na elu-igwe; ma òle ka o si di na unu amatagh itule oge a? 57 Ma gini mere unu adigh-ekpe n'onwe-unu ihe ziri ezi? 58 N'ihì na mbe gi na onye nēkuru gi ga ikpē nāga n'iru onye-isi, mesie ike ipu n'aka-ya n'uzọ; ka q ghara idokpuru gi nye onye-ikpē ma elegh anya, onye-ikpē gārara kwa gi nye n'aka onye nēnye ndi-nmehie ahuhu, onye ahu nēnye ndi-nmehie ahuhu gātubā kwa gi n'ulo-nkpọrọ. 59 Asim i, I gagh-aputa n'ebe ahu ma-qli, rue mbe i gākwughachi qbuná ego ntà ikpe-azu.

13 1 Ma ufodu nọ n'ebe ahu n'oge ahu ndi korọ Ya akukọ bayere ndi Galili ahu, ndi Pailat were qbara-ha gwakọta n'ajā-ha. 2 Q we za, si ha, Unu nēchè na ndi Galili ndia bu ndi-nmehie kari ndi Galili nile, n'ihì na ha ahuwo ahuhu ndia? 3 Asim unu, È-è: kama, q buru na unu echēgharigh, unu nile gāla n'iyi otù ahu. 4 Ma-qbū madu iri na asatọ ahu, ndi ulo-elu di na Sailoam dakwasiri ha, we bue ha, unu nēchè na ndi ahu bu ndi ji ugwo kari madu nile ndi bi na Jerusalem? 5 Asim unu, È-è; kama, q buru na unu echēgharigh, unu nile gāla n'iyi otù a.

6 Q we tua ilu a; Otù onye nwere osisi fig akuru n'ubi-vine-ya; q we bia nāchọ nkpuru n'elu ya, ma q hugh. 7 Q we si onye-qlu-vine-ya, Le, site n'arọ atọ rue ubu a ka m'nābia nāchọ nkpuru n'osisi fig a, ma ahughm: butue ya; gini mere q nēme kwa ka ala la n'iyi? 8 Q we za, si ya, Onye-nwe-ayi, rapu kwa ya arọ a, rue mbe m'gēgwu ala-ya buruburu, wusa kwa ya nsi-anu: 9 q buru kwa na q mia

nkpuru site n'ubu a, q di nma; ma q buru na q migh, i gēbutu ya.

10 Q we nēzi ihe n'otù nime ulo-nzukọ-ha n'ubochi-izu-ike. 11 Ma le, otù nwayi nke nwere mọ nke nēme ka aru-ya ghara idi ike arọ iri na asatọ; o ruda-kwa-ra ala, q pugh kwa iweli onwe-ya elu ma-qli. 12 Ma mbe Jisus huru nwayi ahu, Q kpọ ya, si ya, Nwayi, emewo gi ka i pua na nriaria-gi. 13 Q we tukwasi nwayi ahu aka-Ya abua: ngwa ngwa ewe me ka o guzozie otọ, q we nye Chineke otuto. 14 Ma onye-isi ulo-nzukọ ahu, ebe iwe were ya nke-uku n'ihì na Jisus mere ka aru madu di ike n'ubochi-izu-ike, q zara, si igwē madu ahu, Ubochi isi di nke madu aghagh ilu qlu nime ha: ya mere, bianu nime ha ka eme ka aru-unu di ike, unu abia-kwa-la n'ubochi-izu-ike. 15 Ma Onye-nwe-ayi zara ya, si, Ndi-iru-abua; onye q bula nime unu, q digh-atọpu ehi-ya ma-qbū inyinya-ibu-ya n'ulo anu-ulo n'ubochi-izu-ike, duru ya ga ime ka q nua miri? 16 Ma nwayi a, ebe q bu nwa Abraham, onye Setan kere abụ, le, arọ iri na asatọ, q kwesigh ka atọpu ya n'abụ a n'ubochi-izu-ike? 17 Mbe O nēkwu ihe ndia, ewe me ka ihere me ndi nile nēmegide Ya: igwē madu ahu nile nānuri kwa qnu n'ihì ihe-ebube nile Q nēme.

18 Ya mere O kwuru, si, Gini ka ala-eze Chineke yiri? gini ka M'gēji kwa tuye ya? 19 O yiri nkpuru mustard, nke madu were, tubā n'ubi nke aka ya abara ogige; q we ba uba, ghọ osisi; anu-ufe nke elu-igwe we nọ n'alaka-ya. 20 Ozọ kwa Q siri, Gini ka M'gēji tuyere ala-eze Chineke? 21 O yiri ihe nēko achicha, nke nwayi were, zobe na mbe utu qka atọ, rue mbe utu qka ahu dum kosiri.

22 Q we nāga n'obodo na obodo ntà di iche iche, nēzi ihe, nāga kwa ije-Ya iru Jerusalem. 23 Otù onye we si Ya, Onye-nwe-ayi, Ndi anāzọputa di madu ole-na-ole? Q we si ha, 24 Jisienu ike isi n'onu-uzọ di warara ba: n'ihì na otutu madu, ka M'si unu, gāchọ ibā nime ya, ma ha agagh-enwe ike. 25 Mbe Nna-nwe-ulo gēbiliwori, mechi kwa uzọ-Ya, unu we malite iguzo n'ēzi, na iku aka n'onu-uzọ ahu, si, Onye-nwe-ayi, meghere ayi uzọ; ma Q gāza, si unu, Amataghm unu, ebe unu si bia; 26 mbe ahu ka unu gāmalite isi, Ayi riri ihe nū

kwa ihe-*q̄iuiui* n'iru Gi, I zĩ-kwa-ra ihe n'amá-ayi; 27 ma *Q* gāsi, Asim unu, amataghĩ ebe unu si bia; puanu n'irum, ndi nile nālu *q̄lu* ajọ omume. 28 N'ebe ahu ka ikwa-ákwá na ita-ikekere-ezé ahu gādi, m̄be unu gāhu Abraham, na Aisak, na Jakob, na ndi-amuma nile, n'ala-eze Chineke, ma unu onwe-unu aburu ndi achupuru n'ezĩ. 29 Hā gēsi kwa n'Qwuwa-anyanwu na Qdida-anyanwu, si kwa n'Ugwu na Ndida, bia, nọdu kwa n'ala-eze Chineke. 30 Ma le, ndi-ikpe-azu di ndi gēbu uzọ, ndi bu uzọ di kwa ndi gābu ndi-ikpe-azu.

31 N'oge hour ahu ndi-Farisi ufọdu biakutere Ya, si Ya, Pua, si n'ebe a la: n'ihĩ na Herod nāchọ ihu Gi. 32 *Q* we si ha, Gauu, si nkita-*q̄hia* ahu, Le, anamachupu ndi-mọ *q̄jọ*, nāluzu kwa *q̄lu* ime ka aru di madu ike ta na echi, n'ubọchi nke-atọ emekwam ka M'zu okè. 33 Otú *q̄* di, aghaghĩ iga ta na echi na ubọchi so ya: n'ihĩ na apugh ikwe ka onye-amuma la n'iyi n'ebe nābugh Jerusalem. 34 Jerusalem, Jerusalem, nke nēbu ndi-amuma, nke nēwere kwa nkume atu ndi eziteworo ya! ọtutu m̄be ole ka M'chorọ ichikọ umu-gi, ọbuná dika nneku-*q̄kuku* nāchikọ umu nke aka ya n'okpuru nkù-ya abua, ma unu achọgh! 35 Le, anārapuru unu ulo-unu: ma asim unu, Unu agagh-ahum ma-*q̄li*, rue m̄be unu gāsi, Onye agọziri agọzi ka Onye ahu bu Nke nābia n'aha Onye- nwe-ayi.

14 I *O* rue, m̄be *Q* batara n'ulo otú onye nime ndi-isi nke ndi-Farisi iri nri n'ubọchi-izu-ike, na ndi ahu nēche Ya nche. 2 Ma le, otú nwoke nọ n'iru Ya nke nwere *q̄ria* aru-miri. 3 Jisus we za, gwa ndi-iwu na ndi-Farisi okwu, si, *O* ziri ezi n'iwu ime ka aru madu di ike n'ubọchi-izu-ike, ma-*q̄bu* na o zigh ezi? 4 Ma ha kpuchiri *q̄nu*. *Q* we jide ya aka, me ka aru di ya ike, we rapu ya ka *q̄* la. 5 *Q* we si ha, *Q̄* bu nwa-nwoke ma-*q̄bu* ehi nke onye n'etiti unu gādabà n'olùlù-miri, ma onye ahu agagh-adọkpulite ya elu ngwa ngwa n'ubọchi-izu-ike? 6 Ma ha enwegh ike iza okwu ndia *q̄zọ*.

7 *Q* we turu ndi akpọrọ ilu, m̄be *Q* ribara ama otú ha nārọrọ isi *q̄nọdu*; nāsi ha, 8 M̄be *q̄* bula madu gākpọ gi n'oriri *q̄lulu*-nwunye, anọdula n'isi

q̄nọdu; ma elegh anya *q̄* kpọwori otú onye ka gi na nsọpuru, 9 onye kpọrọ gi na ya we bia si gi, Nye nwoke a *q̄nọdu*; m̄be ahu i gāmalite iji ihere were *q̄nọdu* ikpe-azu. 10 Ma m̄be *q̄* bula agākpọ gi, ga nọdu n'q̄nọdu ikpe-azu; ka, m̄be onye kpọworo gi gābia, ka *q̄* we si gi, Eyim, rigo n'q̄nọdu ka elu: m̄be ahu i gēnwe otuto n'iru ndi nile gi na ha nānọdu na nri. 11 N'ihĩ na onye *q̄* bula nke nēweli onwe-ya elu, agēweda ya; *q̄zọ*, onye nēweda onwe-ya, agēweli ya elu.

12 *Q* we si kwa onye kpọrọ Ya-ri, M̄be *q̄* bula i siri nri-ututu ma-*q̄bu* nri-anyasi, akpọla ndi-eyi-gi, ma-*q̄bu* umu-une-gi, ma-*q̄bu* ndi-ikwu-gi, ma-*q̄bu* ndi-abata-obi-gi, bú ndi-*q̄garanya*; ka ha onwe-ha we ghara ikpọghachi kwa gi ma elegh anya, ewe nyeghachi gi ihe. 13 Kama m̄be *q̄* bula i siri nri uku, kpọ ndi-*ōbeye*, ndi-*q̄lusi*, ndi-ngwurọ, ndi-isi: 14 onye-ngọzi ka i gābu; n'ihĩ na ha enwegh ihe inyeghachi gi: n'ihĩ na agēnyeghachi gi na nbilite-n'q̄nwu nke ndi ezi omume.

15 Ma m̄be otú onye nime ndi soro Ya nọdu na nri nuru ihe ndia, *q̄* si Ya, Ngọzi nādiri onye gēri nri n'ala-eze Chineke. 16 Ma *Q* siri ya, Otú nwoke siri nri-anyasi uku; we kpọ ọtutu madu: 17 *q̄* we zipu orù-ya n'oge hour nke nri-anyasi ahu isi ndi akpọwori, Bianu; n'ihĩ na edoziwo ihe nile ubu a. 18 Ma ha nile were otú olu malite iriọ ka arapu ha. Onye mbu siri ya, Azutaram ubi, *q̄* dikwam nkpà ipu gēle ya: ariọm gi guam n'onye riorọ ka arapu ya. 19 Onye *q̄zọ* si-kwa-ra, Azutaram ehi *q̄lu* iri ejikọrọ abua abua, anamaga kwa inwa ha: ariọm gi guam n'onye riorọ ka arapu ya. 20 Onye *q̄zọ* si-kwa-ra, Alurum nwunye, n'ihĩ nka apughĩ ibia. 21 Orù ahu we bia, kọrọ onye-nwe-ya ihe ndia. M̄be ahu nna-nwe-ulo ahu, ebe iwe were ya, *q̄* si orù-ya, Pua *q̄sọsọ* ga n'amá nile na uzọ ntà nile nke obodo, kubata n'ebe a ndi-*ōbeye* na ndi-*q̄lusi* na ndi-isi na ndi-ngwurọ. 22 Orù ahu we si, Onye-nwe-ayi, emewo ihe i nyere n'iwu, *q̄nọdu* fọdu-kwa-ra. 23 Onye-nwe-ulo ahu we si orù-ya, Pua ga n'uzọ nile na ogige nile, rugide kwa madu ka ha bata, ka ulom we juputa. 24 N'ihĩ na asim unu, na *q̄* digh otú onye nime

ndikom ahu ndi akpɔworo gēdetu nri-
anyasim ire.

25 Ma okè igwè madu nēso Ya je:
Q we chigharia, si ha, 26 Q buru na
onye q bula abiakutem, ma q kpɔgh nna
nke ya asl, ya na nne nke ya, na nwunye
nke ya, na umu nke ya, na umu-nne-
ndikom nke ya, na umu-nne-ndinyom
nke ya, e, ndu nke aka ya kwa, q pugh
ibu onye nēso uzom. 27 Onye q bula
nke nēbugh obe nke aka ya, sokwam
n'azu, q pugh ibu onye nēso uzom.
28 N'ihl na ònye nime unu, nke nāchɔ
iwu ulo-elu, nēbugh uzɔ nɔdu ala gu ego
q gēwe, ma q nwere ego o gēji luzu ya?
29 Ka ndi nile ndi nāhu ya we ghara
imalite ime ya ihe-qchi ma elegh anya,
mbe q tɔsiri ntɔ-ala-ya, ma q nwegh ike
iwuzu ya, 30 si, Nwoke a malitere iwu
ulo, ma q nwegh ike iluzu ya. 31 Ma-ɔbu
òle eze, mbe q nāga ibu agha megide eze-
ibe-ya, nāgagh-ebu uzɔ nɔdu ala ba izu
ma q puru ichi oru nnu ndi-agma na nnu
ise zute onye chiri ɔgu nnu ndi-agma
abua na nnu iri bia imegide ya? 32 Ma
q buru na q pugh, mbe onye ahu nɔ
n'ebe di anya ubu a, o ziga ndi-ozl, riɔ
ihe gēweta udɔ. 33 Ya mere otu a,
onye q bula nime unu nke nābakutagh
ihe nile q nwere azu, q pugh ibu onye
nēso uzom. 34 Ya mere, nnu di nma:
ma asi na ɔbuna nnu etufuwo utɔ-ya,
agēji gini me ya ka q di utɔ? 35 Q
kwesigh ala ma-ɔbu ebe anēkpofu nsi-
anu: ha nātupu ya n'ēzi. Onye nwere
nti inu ihe, ya nu.

15 I Ma ndi-ona-utu na ndi-nmehie
nile nābiaru Ya nso inu okwu-Ya.
2 Ndi-Farisi na ndi-ode-akwukwɔ we
nātamu, si, Nwoke a nānara ndi-nmehie
nke-oma, nēso kwa ha eri ihe.

3 Q we turu ha ilu a, si, 4 Òle madu
di n'etiti unu, nke nwere ɔgu aturu ise,
ma otu nime ha funariri ya, nke
nārapugh ɔgu anɔ na iri na iteghete ahu
n'ɔhia, ga so nke furu efu, rue mbe q
gāchɔputa ya? 5 Mbe q chɔputaworo
ya, q we tukwasi ya n'ubu-ya abua,
nānuri. 6 Mbe q biaworo n'ulo, q we
kpɔkɔta ndi-eyl-ya na ndi-abata-obi-
ya, si ha, Sonum nuri ɔnu, n'ihl na
achɔputawom aturum furu efu. 7 Asim
unu, na otu a ɔnu gādi n'elu-igwe n'isi
otu onye-nmehie nke nēchēghari, kari

n'isi ɔgu ndi ezi omume anɔ na iri na
iteghete, ndi nchēghari nādigh nkpa.

8 Ma-ɔbu òle nwayi nke nwere
shilling iri, q buru na otu shilling
efunari ya, nāmuyegh oriona, za ulo-ya,
chɔsi ike rue mbe q gāchɔputa ya?
9 Mbe q chɔputaworo ya, q we
kpɔkɔta ndi-eyl-ya na ndi-abata-obi-ya,
si, Sonum nuri ɔnu, n'ihl na
achɔputawom shilling nke funariworom-
ri. 10 Asim unu, na otu a ɔnu di n'iru
ndi-mɔ-ozl Chineke n'isi otu onye-
nmehie nke nēchēghari.

11 Q we si, Otu nwoke ji umu-
ndikom abua: 12 nke bu nwata nime
ha we si nna-ya, Nna, nyem okè nke ihe
i nwere nke rurum. Q we kewara ha
ihe nile o ji biri. 13 Mbe ɔtutu ubɔchi
agabigagh nwa-ya nke-nwata ahu we
kporo ihe nile, je ala ɔzɔ di anya; n'ebe
ahu ka q mefuru ihe q nwere n'idl ndu
nke ila-n'iyi. 14 Ma mbe q mefusiri
ihe nile, okè unwu siri ike dara n'ala ahu;
ya onwe-ya we malite inɔ na nkpa.
15 Q we ga were onwe-ya rapara n'otu
onye nime ndi amuru n'ala ahu; q we
ziga ya n'ubi-ya izu ezi. 16 Q we nāgu
ya iwere mɔubɔ nke ezi nāta riju afɔ-ya:
ma q digh onye q bula nēnye ya. 17 Ma
mbe q mara onwe-ya q si, ɔtutu ndi
egoro ɔlu ole nke nnam nwebigara obe
achicha okè, ma mu onwem nāla n'iyi
n'okè agu n'ebe a! 18 M'gēbili jekuru
nnam, m'gāsi kwa ya, Nna, emehiewom
megide elu-igwe, na n'iru gi:
19 ekwesighm ka akpɔkwam nwa-gi
ɔzɔ: mem ka m'di ka otu onye nime
ndi nke gi egoro ɔlu. 20 Q we bilie,
biakute nna-ya. Ma mbe q nɔ n'ebe di
anya ubu a, nna-ya huru ya, q we nwe
omiko n'aru-ya, ba ɔsɔ, makua ya n'olu,
sutu kwa ya ɔnu nke-uku. 21 Nwa-ya
we si ya, Nna, emehiewom megide elu-
igwe, na n'iru gi: ekwesighm ka
akpɔkwam nwa-gi ɔzɔ. 22 Ma nna-ya
siri ndi-oru-ya, Chiputa uwe-nwuda nke
kachasi nma ɔsɔsɔ, were ya yikwasi ya;
tiye kwa nba-aka n'aka-ya, na akpukpɔ-
ukwu n'ukwu-ya: 23 sekputa kwa
nwa-ehi azuru azu, bue ya, ka ayi ri
kwa, ka obi tɔ kwa ayi utɔ: 24 n'ihl
na nwam nka nwururi anwu, q we di
ndu ɔzɔ; o fururi efu, ewe hu ya. Ha
we malite ime ka obi tɔ ha utɔ. 25 Ma
nwa-ya nke-okenye nɔ n'ubi: mbe q

nābia ru ulo nso, ọ we nu olu abụ na ite-egwú. 26 Ọ we kpọ otù onye nime ndi nēje ozi ka ọ biakute ya, we jua ya ihe ha bu, bú ihe ndia. 27 Ọ we si ya, Nwa-nne-gi abiawo; nna-gi ebuwo kwa nwa-ehi azuru azu, n'ihí na ọ nara ya n'aru-ike. 28 Ma ọ were iwe, ọ chọgh kwa ibà n'ulo: nna-ya we puta, riọ ya. 29 Ma ọ zara, si nna-ya, Le, otutu arọ ndia ka m'bu orú-gi, ọ digh kwa mbe ọ bula m'rapuru ihe i nyere n'iwu: ma ọ digh mbe ọ bula i nyerem nwa-ewu, ka obi we tọ mu na ndi-eyim utọ: 30 ma mbe nwa-gi nka biara, nke ya na ndinyom ndi nākwa iko ripiara ihe nile i ji biri, i buru nwa-chi azuru azu nye ya. 31 Ọ we si ya, Nwam, mu na gi nọ mbe nile, ihem nile bu kwa nke gi. 32 Ma ayi aghagh ime ka obi tọ ayi utọ na inuri ọnu: n'ihí na nwa-nne-gi nka nwururi anwu, ọ we di ndu ọzọ; o fu-kwa-ra efu, ewe hu ya.

16 1 Ọ we si kwa ndi nēso uzọ-Ya, Otú ọgaranya di, nke nwere onye nāchi ézí-na-ulo-ya; onye a ka eboro n'iru ya na ọ nēmfu ihe ọ nwere. 2 Ọ we kpọ ya, si ya, Ọ bu gini bu nka nke m'nānu bayere gi? kọrọm akukọ nke ọchichi-ézi-na-ulo-gi; n'ihí na i pugh ichi ézí-na-ulo ọzọ. 3 Onye ahu nke nāchi ézí-na-ulo we kwue n'onwe-ya, si, Gini ka m'gēme, n'ihí na onye-nwem nānapum ọchichi - ézí - na - ulo a? Enweghm ike igwu ala; ihere iriọ aririọ nēmēm. 4 Amaram ihe m'gēme, ka, mbe ọ bula agēwepum n'ọchichi-ézi-na-ulo a, ka ha we kpobatam n'ulo nke aka ha. 5 Ọ we kpọ ndi nile ji onye-nwe-ya ugwo n'otú n'otú, si onye mbu, Ugwo ole ka i ji onye-nwem? 6 Ọ si, Ọgu mbe manu ise. Ọ si ya, Were akwukwo-gi, nọdu ọsọsọ, de ọgu abua na iri. 7 Mbe ahu ọ siri onye ọzọ, Ugwo ole ka gi onwe-gi ji kwa? Ọ si, Ọgu mbe ọka ise. Ọ si ya, Were akwukwo-gi, de ọgu anọ. 8 Onye-nwe-ya we to onye ahu nāchi ézí-na-ulo nke nēme ajọ omume, n'ihí na ọ mere dika onye nwere uche: n'ihí na umu nke oge a nwere uche n'ebe ọbọ nke aka ha nọ kari umu nke ihè. 9 Mu onwem nāsí kwa unu, Menu ndi-eyi nye onwe-unu site n'akú nke ajọ omume; ka, mbe ọ bula ọ gāgwu, ka ha we kpobata unu n'ulo-ikwú ebigh-cbi. 10 Onye kwesiri ka atukwasi ya obi

n'ihe dikarisiri ntà kwesi-kwa-ra ka atukwasi ya obi n'oké ihe: onye bu kwa onye ajọ omume n'ihe dikarisiri ntà bu kwa onye ajọ omume n'oké ihe. 11 Ya mere, ọ buru na unu abugh ndi kwesiri ka atukwasi unu obi n'akú ajọ omume, onye gēnye ezi akú n'aka-unu na ntukwasi-obi idebe? 12 Ọ buru kwa na unu abugh ndi kwesiri ka atukwasi unu obi n'ihe onye ọzọ nwere, onye gēnye unu ihe nke aka unu? 13 Ọ digh onye ọ bula nke nēje ozi nke puru ibu orú nke nna abua: n'ihí na ọ gākpọ otú onye nime ha asi, hu ibe-ya n'anya; ma ọ bugh otú a o gējide otú, lelia ibe-ya anya. Unu apugh ibu orú Chineke na akú.

14 Ma ndi-Farisi, ndi nāhu ego n'anya, nuru ihe ndia nile: ha we me Ya ihe-ochi. 15 Ọ we si ha, Unu onwe-unu bu ndi nāgu onwe-unu na ndi ezi omume n'anya madu; ma Chineke mara obi-unu: n'ihí na ihe di elu n'etiti madu bu ihe-árú n'anya Chineke. 16 Iwu Chineke na ndi-amuma-Ya di rue oge Jón: site n'oge ahu anēzisa ozi ọma alaeze Chineke, madu nile n'otú n'otú were ihe-ike nābā nime ya. 17 Ma ọ ka nfe ka elu-igwe na ala gabiga, kari na otú ihe dikarisiri ntà n'iwu ahu gāda. 18 Nwoke ọ bula nke nārapu nwunye-ya, nke luru kwa nwayi ọzọ, ọ nākwa iko: onye nālu nwayi nke di-ya rapuwo nākwa kwa iko.

19 Ma otú ọgaranya di, o nēyi kwa uwe ododo na ezi ákwá ọcha, ọ nēme kwa ka obi nātọ ya utọ nke-ọma kwa-ubochi: 20 ma atọbọrọri otú ọbeye n'ọnu-uzọ-amá-ya, aha-ya bu Lazaros, nke ọnyá juru ya n'aru, 21 onye ọ nāgu kwa ka ewere irighiri nri nke si na table nke ọgaranya ahu dapu me ka afọ ju ya; e, ọbuná nkita nābia racha ọnyá-ya. 22 Ọ we rue na ọbeye ahu nwuru, ndi-mọ-ozí we bupu ya ga n'ebe ọ dabere n'obi Abraham: ọgaranya ahu nwu-kwa-ra, ewe lie ya. 23 Nime Hedis ọ we welie anya-ya elu, ebe ọ nọ na nmekpa-arú, ọ hu Abraham n'ebe di anya, na Lazaros ka ọ dabere n'obi-ya. 24 Ọgaranya ahu we kpọ okú, si, Nna, Abraham, merem ebere, zite Lazaros, ka ọ detu ọnu-ọnu nkpisi-aka-ya na miri, we mejua irem; n'ihí na anọm n'aru-ufu nime ire-ọku a. 25 Ma Abraham siri, Nwam, cheta na i nara ezi

ihe-gi na ndu-gi, otú ahu Lazaros nara-kwa-ra ajọ ihe-ya: ma uhu a anākasi ya obi n'ebe a, ma gi onwe-gi nọ n'aru-ufu. 26 Ma n'ihe ndia nile, emewo ka oké olúlú disie ike n'abata ayi na unu, ka ndi nāchọ isi n'ebe a gabiga ijekuru unu we ghara inwe ike, ka onye ọ bula ghara kwa isi n'ebe ahu gabiga biakute ayi. 27 Ọ we si, Ya mere ariom gi, nna, ka i ziga ya n'ulo nnam; 28 n'ihì na enwerem umu-nne ise; ka ọ we ọ ha aka na nti, ka ha onwe-ha ghara ibia kwa n'ebe nmekpa-arua. 29 Ma Abraham siri, Ha nwere Moses na ndiamuma; ka ha nuru olu-ha. 30 Ọ we si, É-é, nna Abraham: kama ọ buru na otú onye esite na ndi nwuru anwu jekuru ha, ha gēchēghari. 31 Ọ we si ya, Ọ buru na ha anugh olu Moses na ndiamuma, agagh-emc kwa ka ha kweye, asi na otú onye esi na ndi nwuru anwu bilie.

17 1 Ọ we si ndi nēso uzọ-Ya, Ọ bu ihe nāghagh ime na ihe di iche iche nēme ka madu ma n'onyà gābia: ma ahuhu gādiri onye ahu, nke ha nēsite n'aka-ya bia. 2 Ọ gābara ya-ri urú ma akwuba ya nkume-igwe-nri n'olu, tuba kwa ya n'oké osimiri, kari na ọ gēme ka otú onye nime ndi ntà ndia ma n'onyà. 3 Nēzenu onwe-unu: ọ buru na nwan-na-gi emehie, bara ya nba; ọ buru kwa na ọ chēgharia, bāghara ya. 4 Ọ buru kwa na ọ mehiere megide gi ubo asa n'otú ubochi, we chigharia ọzọ n'ebe i nọ ubo asa, si, Echēgharim; i gābāghara ya.

5 Ndi-ozì-Ya we si Onye-nwe-ayi, Tukwasiri ayi okwukwe. 6 Onye-nwe-ayi we si, Ọ buru na unu nwere okwukwe dika nkpuru mustard, unu gāsi osisi sycamine nka, Ka eropu gi, ku kwa gi n'oké osimiri; ọ gāna kwa unu nti. 7 Ma ọnye n'etiti unu, asi na ọ nwere orú nke nālu ọlu ubi ma-ọbu nke nāzú aturu, gāsi ya, mbe o si n'ubi bata n'ulo, Bia ngwa ngwa nọdu na nri; 8 nke nāgagh-asi kwa ya kama nke ahu, Dozie ihe m'gēri na nri-anyasi, ke kwa ihe-ọkiké n'ukwu-gi, nējerem ozi, rue mbe m'risiri nū kwa; ma emesia gi onwe-gi gēri nū kwa? 9 Ọ nwere ekele n'ebe orú ahu nọ n'ihì na ọ mere ihe akaworo akà? 10 Otú a unu onwe-unu kwa, mbe ọ bula unu gēmesi ihe nile akaworo akà

nye unu, sinu, Ayi bu orú ndi nābagh n'ihe; ayi emewo ihe ayi ji ugwo ime.

11 O rue, mbe ha nāga Jerusalem, na Ya onwe-ya nāgabiga n'etiti Sameria na Galili. 12 Mbe Ọ nābà n'otú obodo ntà, ndikom iri, bú ndi-ekpenta, we zute Ya, ndi guzoro n'ebe di anya: 13 ha we welie olu-ha elu, si, Jisus, Nna-ayi, mere ayi ebere. 14 Mbe Ọ huru ha, Ọ we si ha, Ganu, were onwe-unu gosi ndin-chu-aja. Ọ we rue, mbe ha nāga, na emere ka aru-ha di ọcha. 15 Ma otú onye n'etiti ha, mbe ọ huru na emere ka aru di ya ike, ọ laghachi, were oké olu nēnye Chineke otuto; 16 ọ we da kpuchie iru-ya n'ala n'ukwu-Ya, nēkele Ya: onye ahu bu kwa onye Sameria. 17 Ma Jisus zara, si, Émegh ka aru ndikom iri ahu di ọcha? ma ọle ebe iteghete ọduru nọ? 18 Ahugh ndi laghachiri inye Chineke otuto, ma-ọbugh onye ala ọzọ a? 19 Ọ we si ya, Bilie, ga nke gi: okwukwe-gi azọputawo gi.

20 Ma mbe ndi-Farisi juru Ya mbe ala-eze Chineke gābia, Ọ zara ha, si, Ala-eze Chineke adigh-abia mbe madu nēche nche: 21 ha agagh-asi kwa, Le, n'ebe a! ma-ọbu, N'ebe ahu! n'ihì na le, ala-eze Chineke di n'etiti unu.

22 Ọ we si ndi nēso uzọ-Ya, Ubochi gābi, mbe agu ihu otú nime ubochi Nwa nke madu gāgu unu, ma unu agagh-ahu ya. 23 Ha gāsi kwa unu, Le, n'ebe ahu! Le, n'ebe a! unu ejela, unu eso-kwa-la ha: 24 n'ihì na dika àmumà, mbe o nēbu àmumà site n'otú akuku n'okpuru elu-igwe, o nēnwu rue akuku ọzọ n'okpuru elu-igwe; otú a ka Nwa nke madu gādi n'ubochi-Ya. 25 Ma Ọ ghagh ibu uzọ hu ọtutu ahuhu, aghagh kwa iju Ya site n'ọbọ a. 26 Ma dika emere n'ubochi Noa, otú a ka ọ gādi kwa n'ubochi Nwa nke madu. 27 Ha nēri ihe, ha nānu ihe-ọnuu, ha nālu nwunye, anēnye ha n'ọlulu-di, rue ubochi Noa batara n'ubọ-ya, oké iju-miri ahu we bia, la ha nile n'iyi. 28 Otú ahu dika emere n'ubochi Lot; ha nēri ihe, ha nānu ihe-ọnuu, ha nāzú, ha nēre, ha nāku ihe n'ubi, ha nēwu ulu; 29 ma n'ubochi Lot siri na Sọdọm puta ọku na brimstone si n'elu-igwe zò, we la ha nile n'iyi: 30 n'otú aka ahu ka ọ gādi n'ubochi agēkpughe Nwa

nke madu. 31 N'ubochi ahu, onye gānọ n'elu ulo, ma ihe-ya di nime ulo, ya ghara iridata ikwapu ha: otú ahu onye nọ kwa n'ubi, ya ghara ilaghachi. 32 Chetanu nwunye Lot. 33 Onye ọ bula nke gāchọ uzọ izutara onwe-ya ndu-ya, o gērufu ya: ma onye ọ bula nke gētufu ndu-ya gēme ya ka ọ di ndu. 34 Asim unu, N'abali ahu madu abua gādi n'elu otú ihe-ndina; agēwere otú nime ha, rapu ibe-ya. 35 Ndinyom abua ganēgwekọ nri n'otú ebe; agēwere otú nime ha, ma agārapu ibe-ya. 36 Madu abua gānọ kwa n'ubi; agēwere otú rapu kwa ibe-ya. 37 Ha we za, si Ya, Òle ebe, Onye-nwe-ayi? Ọ si ha, Ebe ozu di, n'ebe ahu ka udele gēzuko kwa.

18 1 Ọ we turu ha ilu izi ha na ha aghagh ikpe ekpere mbe nile, na ighara ikwe ka ike gwu ha; 2 si, Otú onye-ikpé nọ n'otú obodo, onye nādigh-atu egwu Chineke, nke nādigh-asopuru kwa madu: 3 otú nwayi nke di-ya nwuru nọ kwa n'obodo ahu; nwayi ahu we nābiakute ya, nāsi, Kpeputam n'aka onye-irom. 4 Ma na mbu ọ chọgh ime ya: ma emesia ọ siri n'onwe-ya, Ọ bu ezie na adighm-atu egwu Chineke, adighm-asopuru kwa madu; 5 ma n'ih na nwayi a di-ya nwuru nēsobum, m'gēkpeputa ya, ka ọ ghara ime ka ike gwusiam site n'ọbibia ọ nābia mbe nile. 6 Onye-nwe-ayi we si, Nurunu ihe onye-ikpé nke nēme ajọ omume kwuru. 7 Ma Chineke, Ọ gagh-ekpeputa ndi nke Ya arọputara, ndi nākpọku Ya ehihie na abali, Ọ nwe-kwa-ra ogologo ntachi-obi n'ebe ha nọ? 8 Asim unu, na Ọ gēkpeputa ha ọsọsọ. Otú ọ di, mbe Nwa nke madu gābia, Ọ gāhu okwukwe n'elu uwa?

9 Ọ we tu kwa ilu a nye ufodu ndi tukwasiri obi n'onwe-ha na ha bu ndi ezi omume, ndi kpọ-kwa-ra ndi nile fọduru ihe-efu: 10 Ndikom abua rigoro n'ulo uku Chineke ikpe ekpere; otú nime ha bu onye-Farisi, ibe-ya bu onye-ona-utu. 11 Onye-Farisi guzoro nēkpe ekpere nye onwe-ya otú a, si, Chineke, ekelem Gi, na adighm ka ndi fọduru n'etiti madu, ndi nāpunara madu ihe, ndi ajọ omume, ndi nākwa iko, ma-ọbu dika ọbuná onye-ona-utu a. 12 Anamebu ọnu ubọ abua n'izu

ubochi asa; anamenye otú uzọ n'uzọ iri n'ihe nile, ka ha ra, bú nke m'natarara. 13 Ma onye-ona-utu ahu guzoro n'ebe di anya, ọ chọgh kwa iweli ọbuná anya-ya le elu-igwe, kama o nēti aka n'obi-ya, si, Chineke, ka obi-Gi juru n'ebe mu, bú onye-nmehie, nọ. 14 Asim unu, Nwoke a ridara n'ulo-ya buru onye aguworu n'onye ezi omume kari ibe-ya: n'ih na onye ọ bula nke nēweli onwe-ya elu, agēweda ya; ma onye nēweda onwe-ya, agēweli ya elu.

15 Ha we kuta-kwa-ra Ya umu ọhu ha, ka Ọ we metu ha aka: ma mbe ndi nēso uzọ-Ya huru ya, ha bara ha nba. 16 Ma Jisus kpọrọ ha biakute Ya, si, Kwenu ka umu-ntakiri biakutem, unu ebochi-kwa-la ha: n'ih na ala-eze Chineke bu nke ndi di otú a. 17 N'ezie asim unu, Onye ọ bula nke nāgagh-anara ala-eze Chineke dika nwatakiri, ọ gagh-abá nime ya ma-ọli.

18 Otú onye-isi we jua Ya, si, Ezi Onye-ozizi, gini ka m'gēme ka m'we keta ndu ebigh-ebi? 19 Ma Jisus siri ya, Gini mere i nākpọm ezi onye? ọ digh onye ọ bula bu ezi onye, ma-ọbugh otú Onye, bú Chineke. 20 I matawo ihe nile enyere n'iwu, Akwala iko, Ebulu madu, Ezula ori, Ahalala ama ugha, Sọpuru nna-gi na nne-gi. 21 Ma ọ siri, Ihe ndia nile ka m'ribara ama site n'okorobia. 22 Ma mbe Jisus nuru ya, Ọ si ya, Otú ihe fọdu-kwa-ra gi ime: re ihe nile, ka ha ra, bú nke i nwere, kenye ndi-ọbeye, i gēnwe kwa akú n'elu-igwe: bia kwa, som. 23 Ma mbe ọ nuru ihe ndia, o wutara ya nke-uku; n'ih na ọ bu oké ọgaranya. 24 Ma ebe Jisus huru ya, Ọ si, Le otú ọ diri ndi nwere akú ike ibá n'ala-eze Chineke! 25 N'ih na ọ dikariri camel nfé isite n'anya ágigá ba nime, kari ọgaranya ibá n'ala-eze Chineke. 26 Ma ndi nuru ya siri, Ònye kwa ka apuru izọputa? 27 Ma Ọ siri, Ihe anāpugh ime n'ebe madu nọ bu ihe apuru ime n'ebe Chineke nọ. 28 Pita we si, Le, ayi onwe-ayi rapuru ihe nile nke aka ayi, we so Gi. 29 Ọ we si ha, N'ezie asim unu, Ọ digh onye ọ bula nke rapuru ulo, ma-ọbu nwunye, ma-ọbu umu-nne, ma-ọbu ndi muru ya, ma-ọbu umu, n'ih ala-eze Chineke, 30 nke nāgagh-anata kari ọtutu ihe n'oge

a, nata kwa ndu ebigb-ebi n'oge nke nābia.

31 Q we kuru ndi-oziri na abua ahu tiyere Onwe-ya, si ha, Le, ayi nārigoro Jerusalem, ihe nile edeworo n'akwukwọ nsọ site n'aka ndi-amuma gēmezu n'ebe Nwa nke madu nọ. 32 N'ihina agārara Ya nye n'aka ndi mba ọzọ, me kwa Ya ihe-ọchị, me kwa Ya ihe-ihere, busa kwa Ya ọnu-miri: 33 ha gāpia kwa Ya ihe, ọue Ya: n'ubochi nke-atọ O gēsi kwa n'ọnwu bilie. 34 Ma ndi ahu aghotagh ihe ọ bula n'ihendia; ezonari-kwa-ra ha okwu a, ha anagh kwa ihe anēkwu.

35 O rue, mbe Q nābiaru Jeriko nso, otu onye-isi nānọdu n'akuku uzọ nāriọ aririọ: 36 ma ebe ọ nuru ụzụ igwē madu ka ha nāgabiga, ọ jua isi ihe a. 37 Ha wekọrọ ya, na Jisus Onye Nazaret nāgabiga. 38 Q we tie nkpu, si, Jisus, Nwa Devid, merem ebere. 39 Ndi bu uzọ ga we bara ya nba, ka o kpuchie ọnu-ya: ma onye ahu tikariri nkpu nke-uku, si, Nwa Devid, merem ebere. 40 Jisus we guzo, si ka eduru ya biakute Ya: ma mbe ọ biara nso, Q jua ya, si, 41 Gini ka i nāchọ ka M'mere gi? Q si, Onye-nwe-ayi, ka eme ka m'hu uzọ. 42 Jisus we si ya, Ka eme ka i hu uzọ: okwukwe-gi azọputawo gi. 43 Ngwa ngwa ewe me ka ọ hu uzọ, ọ we nēso Ya, nēnye Chineke otuto: ndi-Ju nile, mbe ha huru ya, ha we to Chineke.

19 1 Q we ba na Jeriko nāgabiga kwa n'etiti ya. 2 Ma le, otu nwoke anākpọ aha-ya Zakios; onye ahu bu kwa onye-isi-ona-utu, onye ahu bu kwa ọgaranya. 3 Q we chọ uzọ ihu Jisus imata onye Q bu; ma ọ pugh n'ihigwē madu, n'ihina o togh ogologo. 4 Q we ọa ọsọ ga n'iru, we rigo n'osisi sycomore ka ọ hu Ya anya: n'ihina Q gaje igabiga n'uzọ ahu. 5 Mbe Jisus biaruru ebe ahu, Q we le anya n'elu, si ya, Zakios, me ngwa, ridata; n'ihina aghaghm inọdu n'ulo-gi ta. 6 Q we me ngwa, ridata, were kwa ọnụ kpobata Ya. 7 Mbe ha huru ya, ha nile we nātamu, si, Q bāra inọ ọnọdu-abali n'ulo nwoke bu onye-nmehie. 8 Zakios we guzo, si Onye-nwe-ayi, Le, Onye-nwe-ayi, nkera ihe m'nwere ka m'gēnye ndi-ọbey; ọ buru kwa na anaram onye ọ bula ihe site n'ebubo ugha, m'gēnyeghachi anọ anọ.

9 Jisus we si ya, Ta ka nzọputa biaruru ulo a, ebe ya onwe-ya bu kwa nwa Abraham. 10 N'ihina Nwa nke madu biara ichọ na izọputa ihe nke furu efu.

11 Ma mbe ha nānu ihe ndia, Q tukwasi tu ilu, n'ihina Q nọ Jerusalem nso, na n'ihina ha nēchē na ala-eze Chineke gaje iputa ihē ngwa ngwa. 12 Ya mere Q siri, Otú nwoke amazuru aha-ya gara ala di anya, inara ala-eze nye onwe-ya, na ilaghachi. 13 Q we kpọ madu iri nime ndi-oru-ya, nye ha ọgu pound abua na iri, si ha, Zuanu ahia rue mbe m'gābia. 14 Ma ndi-obodo-ya kpọrọ ya asị, ha we zie ndi-oziga n'azu ya, si, Ayi achogh ka nwoke a buru eze-ayi. 15 Q we rue, mbe ọ laghachiri ọzọ, mbe ọ natasiri ala-eze-ya, na ọ siri ka akpọ ndi-oru ahu, ndi ọ nyereri ego ahu, ka ha biakute ya, ka ọ we mara ihe ha zutarari n'ahia. 16 Onye mbu we bia n'iru ya, si, Onye-nwe-ayi, pound ise nke gi abawo uru ọgu pound abua na iri. 17 Q we si ya, I mere nke-oma, ezi oru: n'ihina ahuru na i kwesiri ka atukwasi gi obi n'ihedikarisiri ntà, gi buru onye nāchi obodo iri. 18 Nke-abua we bia, si, Onye-nwe-ayi, pound ise nke gi abawo uru oru pound na ise. 19 Q we si kwa nwoke a, Gi onwe-gi buru kwa onye-isi nke obodo ise. 20 Oru nke di ichewe bia, si, Onye-nwe-ayi, le pound ise nke gi, nke m'debere n'akwà: 21 n'ihina aturum gi egwu, n'ihina i bu onye aka ike: i nēweli ihe i nātọboghri, i nēwe kwa ihe i nāghaghri. 22 Q si ya, M'gēsite n'ọnu nke gi kpe gi ikpé, ajọ oru. I mara na mu onwem bu onye aka ike, nēweli ihe m'nātọboghri, nēwe kwa ihe m'nāghaghri; 23 n'ihina gini kwa ka i nējigh were egom nye ndi nābanwe ego, mu onwem gānara kwa ya na uma mbe m'biara? 24 Q we si ndi guzoro nso, Napunu ya pound ise ahu, were ha nye onye nwere ọgu pound abua na iri ahu. 25 Ha we si ya, Onye-nwe-ayi, ọ nwere ọgu pound abua na iri. 26 Asim unu, na onye ọ bula nke nwere ka agēnye; ma onye nēnwegh, ọbuná ihe ọ nwere ka agānapu ya. 27 Otú ọ di, ndi-rom ndia, ndi nāchogh ka m'buru eze-ha, kuta ha n'ebe a, ọue ha n'irum.

28 Mbe O kwusiri okwu ndia, Q we nāga n'iru, nārigoro Jerusalem.

29 O rue, mbe Q biaruru Betfagi na

Betani nso, n'uzo ugwu anakpo ugwu Olive, na O zigara madu abua n'etiti ndi neso uzo-Ya, 30 si, Jenu n'obodo nta nke di na ncherita-iru unu; mbe unu nabà, unu gahu nime ya nwa-inyinya-ibu elibeworo, nke madu o bula akanokwasigh: topunu ya, sekputa ya. 31 O buru kwa na onye o bula ajua unu, si, N'hi gini ka unu natopu ya? unu gasi otu a, O di Onye-nwe-ayi nkpà. 32 Ndi ezigara we je, hu dika O gwara ha. 33 Ma mbe ha natopu nwa-inyinya-ibu ahu, ndi-nwe-ya we si ha, Gini mere unu natopu nwa-inyinya-ibu ahu? 34 Ha we si, O di Onye-nwe-ayi nkpà. 35 Ha we sekputa ya nye Jisus: ha we wukwasi uwe-ha na nwa-inyinya-ibu ahu, we tukwasi Jisus na ya. 36 Mbe O naga, ha we tusa uwe-ha n'uzo. 37 Ma mbe O nabiaru Jerusalem nso ubu a, n'uzo nrida nke ugwu Olive, ora ndi nile neso uzo-Ya malitere inuri onu na iwere oké olu to Chineke n'hi olu nile di ike nke ha hururi; 38 si, Onye agoziri agozu ka Eze Nke nabia n'aha Onye-nwe-ayi bu: udo di n'elu-igwe, otuto di kwa n'ebe kachasi ihe nile elu. 39 Ufodu n'etiti ndi-Farisi we si n'igwe madu ahu si Ya, Onye-ozizi, bara ndi neso uzo-Gi nba. 40 O we za, si, Asim unu na, o buru na ndia ekpuchi onu-ha, nkume geti nkpà.

41 Mbe O biaruru Jerusalem nso, O we hu obodo ahu we kwara ya akwa, 42 si, O buru na i mara n'ubochi a, obuna gi onwe-gi, ihe geweta udo! ma ubu a ezonariri ha n'anya-gi. 43 N'hi na ubochi gabiakwasi gi, mbe ndi-iro-gi gegwu ekpe na igà imegide gi, nogide kwa gi buruburu, jigide kwa gi n'akuku nile, 44 tuda kwa gi n'ala, na umu-gi bi nime gi; ha agagh-arapu kwa nime gi otu nkume n'elu nkume-ibe-ya; n'hi na i magh oge nleta-gi.

45 O we ba n'ulo uku Chineke, malite ichupu ndi nere, 46 nasi ha, Edewo ya n'akwukwo nso, si, Ulom gabu kwa ulo ekpere: ma unu onwe-unu mere ya oha ndi napunara madu ihe.

47 O we nazi ihe kwa-ubochi n'ulo uku Chineke. Ma ndi-isi-nchu-aja na ndi-ode-akwukwo na ndi-isi nke ndi-Ju nacho uzo ila Ya n'iyi: 48 ha ahugh kwa ihe ha geme; n'hi na ndi-Ju nile no

Ya nso buruburu, nazu okwu-Ya.

20 1 O we rue, n'otu nime ubochi ahu, mbe O nazi ndi-Ju ihe n'ulo uku Chineke, nazi kwa ozi oma, na ndi-isi-nchu-aja na ndi-ode-akwukwo, ha na ndi-okenye, we guzo Ya nso; 2 ha we kwue, si Ya, Gwa ayi: O bu n'aha ike gini ka I neme ihe ndia? ma-obu onye ka o bu, bu onye nyere Gi ike a? 3 Ma O zara, si ha, Mu onwem gaju kwa unu otu okwu; unu gwakwam: 4 Baptism nke Jon, o sitere n'elu-igwe, ma-obu na o sitere n'aka madu? 5 Ha we kwurita n'etiti onwe-ha, si, O buru na ayi asi, O sitere n'elu-igwe; O gasi, N'hi gini ka unu nejigh kwe ya? 6 Ma o buru na ayi asi, O sitere n'aka madu; ndi-Ju nile geji nkume tubu ayi: n'hi na emewo ka ha kweye na Jon bu onye-amuma. 7 Ha we za, si na ha amatagh ebe o sitere. 8 Jisus we si ha, Mu onwem agagh-agwa kwa unu aha ike M'ji eme ihe ndia.

9 O we malite ituru ndi-Ju ilu a: Otutu onye kuru ubi-vine, were kwa ya tiye n'aka ndi-olu-ubi, we je ala ozo nodu oge di anya. 10 N'oge igho nkpuru o we zigara ndi-olu-ubi ahu otu oru, ka ha we nye ya nkpuru ufodu nke ubi-vine ahu: ma ndi-olu-ubi ahu piara ya ihe, zilaga ya n'aka efu. 11 O we zikwasi oru ozo: ha we pia kwa ya ihe, me ya ihe-ihere, zilaga ya n'aka efu. 12 O we zikwasi oru nke-atu: ha we meru kwa onye ahu aru, we tupu ya. 13 Onye-nwe ubi-vine ahu we si, Gini ka m'geme? m'geziga okparam m'huru n'anya: elegbanya ha gasopuru nwam nka. 14 Ma mbe ndi-olu-ubi ahu huru ya, ha kwurita n'etiti onwe-ha, si, Nka bu onye-nketa: ka ayi bue ya, ka ihe-nketa-ya we buru nke ayi. 15 Ha we tupu ya n'azu ubi-vine ahu, bue ya. Gini kwa ka onye-nwe ubi-vine ahu geme ha? 16 O gabia, la ndi-olu-ubi ahu n'iyi, were kwa ubi-vine ahu nye ndi ozo. Ma mbe ha nuru ya, ha si, Chineke ekwela. 17 Ma O lere ha anya, si, Gini kwa bu ihe a nke edeworo n'akwukwo nso,

Nkume nke ndi newu ulo juru,

Nke ahu ka emere isi nkuku ulo?

18 Agetiwasi onye o bula nke dakwasiri nkume ahu; ma onye o bula o gadakwasi ya, o gefesa ya ka uzuzu.

19 Ndi-ode-akwukwo na ndi-isi-

nchu-aja we chọ uzọ itukwasi Ya aka n'otù oge hour ahu; ma ha turu egwu ndi-Ju: n'ihì na ha mara na Ọ turu ilu a imegide ha. 20 Ha we che Ya nche, we zipu ndi-nledo, ndi mere onwe-ha dika ndi ezi omume, ka ha we jide Ya n'okwu-ọnu-Ya, irara Ya nye n'aka ọchichi na ike nke onye-isi. 21 Ha we jua Ya, si, Onye-ozizi, ayi amatawo na I nēkwu nēzì kwa ihe ziri ezi, na I digh-ele kwa madu anya n'iru, kama I nēzì uzọ Chineke n'ezì-okwu: 22 Ọ ziri ezi n'iwu ka ayi tu útú nye Sisa, ma-ọbu na ọ zigh ezi? 23 Ma Ọ matara aghughọ-ha, we si ha, 24 Gosinum otù shilling. Onyinyo na ihe-ndekwasi nke onye ka ọ nwere? Ha si, Nke Sisa. 25 Ọ we si ha, Ya mere, nyeghachinu Sisa ihe nke Sisa, nyeghachi-kwa-nu Chineke ihe nke Chineke. 26 Ha enwegh kwa ike ijide okwu-Ya n'iru ndi-Ju: ọziza-Ya we ju ha anya, ha we kpuchie ọnu-ha.

27 Ufọdu n'etiti ndi-Sadusi, ndi si na nbilite-n'ọnwu adigh, we biakute Ya; ha we jua Ya, 28 si, Onye-ozizi, Moses dere akwukwọ nye ayi, si, na ọ buru na nwa-nne-nwoke onye ọ bula anwua, mbe ọ nwere nwunye, ma onye ahu enwegh nwa, ka nwa-nne-ya nwoke kuru nwunye-ya, me ka nkpuru toputara nwa-nne-ya. 29 Ya mere, umu-nne-ndikom asa di: nke-mbu luru nwunye, we nwua nēnwegh nwa; 30 nke-abua kwa; 31 nke-atọ we kuru ya; otú ahu ha asa arapugh umu, we nwua. 32 Mbe ha nile nwusiri nwayi ahu nwu-kwa-ra. 33 Ya mere, na nbilite-n'ọnwu nwunye onye n'etiti ha ka ọ gābu? n'ihì na ha asa nwere ya na nwunye. 34 Jisus we si ha, Umu nke oge a nālu nwunye, anēnye kwa ha n'ọlulu-di: 35 ma ndi aguru na ha kwesiri iru oge ahu, na iru nbilite-n'ọnwu ahu, bú isi na ndi nwuru anwu bilie, ha alugh nwunye, enyegh kwa ha n'ọlulu-di: 36 n'ihì na ha apugh kwa inwu ọzọ: n'ihì na ha na ndi-mọ-ozira; ha bu kwa umu Chineke, ebe ha bu umu nbilite-n'ọnwu ahu. 37 Ma ọbuná Moses gosiri na anēme ka ndi nwuru anwu si n'ọnwu bilie, nēkwu nime ebe edere okwu bayere Osisì ntà, mbe ọ nākpọ Onye-nwe-ayi Chineke nke Abraham, na Chineke nke Aisak, na Chineke nke Jakob. 38 Ma Ọ bugh

Chineke nke ndi nwuru anwu, kama Ọ bu nke ndi di ndu: n'ihì na ọ bu n'ebe Ọ nọ ka madu nile di ndu. 39 Ufọdu n'etiti ndi-ode-akwukwọ we za, si, Onye-ozizi, I kwuru nke-ọma. 40 N'ihì na ha enwegh anya-ike ọzọ iju Ya ajuju ọ bula.

41 Ọ we si ha, Hà si aña kwu na Kraist ahu bu nwa Devid? 42 N'ihì na Devid onwe-ya nēkwu n'akwukwọ Abú ọma, si,

Onye-nwe-ayi siri Onye-nwem,

Nọdu ala n'aka-nrim,

43 Rue mbe M'gēdo ndi-iro-Gi ka ihe-nbakwasi-ukwu nke ukwu-Gi abua.

44 Ya mere, Devid nākpọ Ya Onye-nwe-ya, Ọ si kwa aña buru Nwa-ya?

45 Ma mbe ndi-Ju nile nānu okwu-Ya Ọ si ndi nēso uzọ-Ya, 46 Nēzenu ndi-cde-akwukwọ, ndi nāchọ ijeghari n'uwe-nwuda, ndi nāhu kwa ekele n'ọma-ahia nile unu n'anya, na isi oche nile n'ulo-nzukọ nile unu, na isi ọnọdu n'oriri nile unu; 47 ndi nēripia ulo ndinyom di-ha nwuru, ndi nēkpe kwa ogologo ekpere ka madu we hu ha anya: ndia gēnwe czi ọmuma-ikpé gabigara ókè kari ndi ọzọ.

21 1 Ọ we le anya n'elu, hu ndi-ogaranya ka ha nātubà onyinye-ha n'ebe anēdebe útú anātu. 2 Ọ we hu otù nwayi, bú ọbeye, nke di-ya nwuru, ka ọ nātubà n'ebe ahu ego ntà abua. 3 Ọ we si, N'ezie asim unu, Nwayi a, bú ọbeye, nke di-ya nwuru, ọ tubàra kari ha nile: 4 n'ihì na ndia nile sitere n'inwebiga-àkù-ókè-ha tubà n'onyinye: ma nwayi ahu sitere n'ukọ-ya tubà ihe nile ọ nwere nke o ji biri.

5 Mbe ufọdu nēkwu okwu bayere ulu uku Chineke, na ewereri nkume ọma na ihe enyere Chineke dozic ya, Ọ we si, 6 Ihe ndia nke unu nēkiri, ubochi gābia, nke anāgagh-arapu otù nkume n'ebe a n'elu nkume-ibe-ya, nke anāgagh-akwatu n'ala. 7 Ha we jua Ya, si, Onye-ozizi, ọle mbe ihe ndia gābu kwa? gini gābu kwa ihe-iriba-ama mbe ọ bula ihe ndia gaje ime? 8 Ọ we si, Lezieni anya ka aghara iduhie unu: n'ihì na ọtutu madu gābia n'aham, si, Mu onwem bu Ya; na, Oge ahu di nso: unu esola ha n'azu. 9 Ma mbe ọ bula unu gānu okwu agha di iche iche na aghara di iche iche, unu

atula ujo: n'ihl na ihe ndia aghagh ibu uzọ puta; ma ogwugwu ihe nile adigheru ngwa ngwa.

10 Mbe ahu Q siri ha, Mba gēbili imegide mba ọzọ, ala-eze gēbili kwa imegide ala-eze ọzọ: 11 oké ala-oma-jijiji gādi kwa, oké unwu na ajo ọria nēfe efe gādi kwa n'ebe di iche iche; ihe di egwu na ihe-iriba-ama uku gādi kwa site n'elu-igwe. 12 Ma mbe ihe ndia nile akēmegh, ha gātukwasi unu aka-ha, soḅu kwa unu, nārara unu nye n'aka ulon-zuko na ulo-nkpọrọ, n'ebe anēduputa unu ga n'iru ndi-eze na ndi-isi n'ihl aham. 13 Q gāghọrọ unu àmà. 14 Ya mere, zubenu n'obi-unu, na unu agagh-ebu uzọ tughari uche otú unu gāgọpu onwe-unu: 15 n'ihl na Mu onwem gēnye unu ọnu na amam-ihe, nke ndi nile nēmegide unu nāgagh-apu iguzogide ma-ọbu ikwugide okwu. 16 Ma ọbunà ndi muru unu, na umu-nne-unu, na ndi-ikwu-unu, na ndi-cyl-unu, gārara unu nye; ha gēme kwa ka ufodu nime unu nwua ọnwu. 17 Madu nile gākpọ kwa unu asl n'ihl aham. 18 Ma otú agiri-isi agagh-esi n'isi-unu la n'iyi ma-qli. 19 Na ntachi-obi-unu unu gānata nkpuru-obi-unu.

20 Ma mbe ọ bula unu gāhu Jerusalem ka achi usu-ndi-agma nōgide ya buruburu, mbe ahu maranu na itọbọrọ-n'efu-ya di nso. 21 Mbe ahu ndi nọ na Judia, ka ha balaga n'ugwu; ndi nọ kwa n'etiti ya, ka ha si nime ya wezuga onwe-ha; ndi nọ kwa n'ala ọzọ, ka ha ghara ibà nime ya. 22 N'ihl na ndia bu ubochi nkpeputa, ka ihe nile edeworo n'akwukwo nso we mezu. 23 Ahuhu gādiri ndi di ime na ndi nēnye nwa ara na mbe ahu; n'ihl na oké nkpa gādi n'ala nka, iwe gādi-kwa-ra ndi-Ju. 24 Ha gāda kwa site n'ọnu mma-agma, agādota kwa ha n'agma ga na mba nile: ndi mba ọzọ gāzoda Jerusalem n'ala, rue mbe oge nke mba ọzọ gēmezu. 25 Ihe-iriba-ama di iche iche gādi kwa n'anyanwu na ọnwà na kpakpando; n'elu uwa ka nkpaḅu nke mba di iche iche gādi kwa, ndi nọ n'obi abua n'ihl nbibọ nke oké osimiri na ebili-miri; 26 madu nātuḅọ site n'egwu, site kwa na ile-anyà ihe nābiakwasi n'elu-uwa dum madu bi: n'ihl na agēme ka ike nile nke elu-igwe me nkpatu. 27 Mbe ahu

ha gāhu kwa Nwa nke madu ka Q nābia n'igwe-oji, Ya na ike na oké ebube. 28 Ma mbe ihe ndia malitere ime, lenu anyà n'elu, weli-kwa-nu isi-unu; n'ihl na nḅaputa-unu nēru nso.

29 Q we turu ha ilu: Lenu osisi fig, na osisi nile: 30 mbe ọ bula ha púru epú ubu a, unu huru ya mara kwa n'onwe-unu na mbe okpom-ọku di nso ubu a. 31 Otú a unu onwe-unu kwa, mbe ọ bula unu gāhu ihe ndia ka ha nāputa, maranu na ala-eze Chineke di nso. 32 N'ezie asim unu, Ọbọ a agagh-agabiga ma-qli, rue mbe ihe nile gēme. 33 Elu-igwe na uwa gāgabiga: ma okwu nile nkem agagh-agabiga ma-qli. 34 Ma nēzenu onwe-unu, ka aghara iwere imebiga-ajo-ihe-ókè, na inubigamanya-ókè, na ncheḅu nke ndu a, boḅu obi-unu ma elegh anyà, ubochi ahu we biakwasi unu na mberede dika ọnyà: 35 n'ihl na otú a ka ọ gābiakwasi ndi nile bi n'elu uwa nile. 36 Ma murunu anyà n'oge ọ bula, nāriọ aririọ, ka unu we ka n'ike iḅanari ihe nile ndia nke gaje ime, na iguzo n'iru Nwa nke madu.

37 Kwa-ubochi O nēzi ihe n'ulo uku Chineke; kwa-abali Q nāpu, nānọ ọnọdu-abali n'ugwu anākpọ ugwu Olive. 38 Ndi-Ju nile nābiakute kwa Ya n'isi-ututu n'ulo uku Chineke, inu okwu-Ya.

22 1 Ma ememe achicha ekogh-eko, nke anākpọ Ngabiga, nēru nso. 2 Ndi-isi-nchu-aja na ndi-ode-akwukwo we nāchọ uzọ ha gēsi bu Ya; n'ihl na ha nātu egwu ndi-Ju.

3 Setan we ba nime Judas onye anakpọ Iskariot, onye di n'ọnu-ogugu ndi-ozl iri na abua ahu. 4 Q we je, ya na ndi-isi-nchu-aja na ndi-ochi-agma we kparia, otú o gēsi rara Ya nye n'aka-ha. 5 Ha we nūria ọnu, we kwekọ inye ya ego. 6 Q we kwere, we nāchọ oghere irara Ya nye n'aka-ha mbe igwè madu nānọgh.

7 Ma ubochi achicha ekogh-eko biara, nke anāghagh ichu aja ngabiga. 8 Q we zipu Pita na Jon, si, Ganu, doziere ayi oriri ngabiga, ka ayi we rie. 9 Ha we si Ya, Òle ebe I nāchọ ka ayi dozie? 10 Q si ha, Le, mbe unu batasiri nime obodo a, otú nwoke nke bū ite miri gēzute unu; sonu ya ba n'ulo nke ọ nābà nime ya. 11 Unu gāsi kwa nna-nwe ulu ahu, Onye-ozizi si gi, Òle ebe ulu-ọbia di, ebe

Mu na ndi nēso uzọm gēri oriri ngabiga? 12 Onye ahu gēgosi kwa unu ime-ulo uku di n'elu ulo akwadebeworo: dozienu n'ebe ahu. 13 Ha we je, hu dika Q gwara ha-ri: ha we dozie ememe ngabiga.

14 Mbe oge hour ahu rurur, Q we nọdu na nri, Ya na ndi-ozu-Ya. 15 Q we si ha, Agu gusirim ike iso unu ri oriri ngabiga nka mbe Mu akāhugh ahuhu: 16 n'ihu na asim unu, M'gagh-eri ya ma-qli, rue mbe q gēmezu n'ala-eze Chineke. 17 Q we nara iko, kele kwa, we si, Naranu nka, kē kwa ya n'etiti onwe-unu: 18 n'ihu na asim unu, M'gagh-añu ihe si n'osisi vine puta ma-qli site n'ubu a, rue mbe ala-eze Chineke gābia. 19 Q we nara obe achicha, kele kwa, we nyawa ya, nye ha, si, Nka bu arum nke anēnye n'ihu unu: nēmenu nka ka unu we nēchetam. 20 Mbe ha risiri nri-anyasi Q nara kwa iko otu ahu, si, Iko a bu oḅuḅa-ndu oḅu nime oḅaram, bu nke anāwusi n'ihu unu. 21 Ma le, aka onye nāraram nye diyerem n'elu table. 22 N'ihu na Nwa nke madu nāga n'ezie, dika akaworo ya: ma ahuhu gādiri nwoke ahu onye anēsite n'aka-ya rara Ya nye. 23 Ha we malite ijurita onwe-ha, onye q bu n'etiti ha gēme ihe a.

24 Esem-okwu we da kwa n'etiti ha, onye nime ha ka anāgu na q ka ibe-ya uku. 25 Q we si ha, Ndi-eze nke mba qzq nēme ha dika ndi nwe ha; ndi nāchi kwa ha ka anākpq ndi nālu qḷu qma. 26 Ma unu onwe-unu agagh-adi otu a: kama onye ka ibe-ya uku n'etiti unu, ya di ka onye bu nwata; onye bu kwa onye-isi, ya di ka onye nēje ozi. 27 N'ihu na onye ka ibe-ya uku, onye nānqdu na nri, ma-qbū onye nēje ozi? q bugh onye nānqdu na nri? ma Mu onwem di n'etiti unu ka onye nēje ozi. 28 Ma unu onwe-unu bu ndi soworom n'qnwunwam nile; 29 Mu onwem nāḅa kwa ndu inye unu ala-eze, dika Nnam ḅara ndu inyem, 30 ka unu we rie nū kwa na table nkem n'ala-ezem; unu gānqkwasi kwa n'ochecze nēkpe ebo iri na abua nke Israel ikpē. 31 Saimon, Saimon, le, Setan riqtara unu, ka q yqcha unu dika qka: 32 ma Mu onwem riqrq aririqr bayere gi, ka okwukwe-gi ghara igwu agwu: gi onwegi, mbe i gēchighariwori, gi me kwa ka umu-nna-gi guzosie ike. 33 Q we si Ya,

Onye-nwe-ayi, abum onye edoziworo iso Gi ga rue ulo-nkpqrq ru kwa qnwu. 34 Q we si, Asim i, Pita, oke-qkuku agagh-akwā ta, rue mbe i gāqo ubo atq, si na i mataghm.

35 Q we si ha, Mbe M'zipuru unu nējigh ākpā-ego, na ākpā-ije, na akpukpq-ukwu, q di ihe kqrq unu? Ha si, Q digh ihe kqrq ayi. 36 Q we si ha, Ma ubu a, onye nwere ākpā-ego, ya were ya, onye nwere ākpā-ije, ya were kwa ya: ma onye nēnwegh, ya re uwe-ya; zuta mma-agma. 37 N'ihu na asim unu, na ihe a edeworo n'akwukwq nsq aghagh imezu n'arum, Q bu kwa na ndi nēmebi iwu ka aguru Ya: n'ihu na ihe dirim nwere qgwugwu. 38 Ha we si, Onye-nwe-ayi, le, mma-agma abua di n'ebe a. Q we si ha, O zuwo.

39 Q we puta, ga ugwu Olive, dika Q nēme mbe dum; ndi nēso uzq-Ya soro kwa Ya. 40 Ma mbe O rurur n'ebe ahu, Q siri ha, Nēkpenu ekpere ka unu ghara ibā n'qnwunwa. 41 Ewe weputa Ya onwe-ya n'etiti ha dika ebe agaturu nkume; Q we ḅue ikperē n'ala we nēkpe ekpere, 42 si, Nna, q buru na q di Gi nma, naram iko a: otu q di, ka eme ihe Gi onwe-gi nāchq, q bugh ihe Mu onwem nāchq. 43 Ewe me ka Q hu mq-ozu nke si n'elu-igwe bia, nēnye Ya ike. 44 Ma ebe o nēḅu Ya nḅu n'obi ri nne Q kpe ekpere si-ike karia: qsusq-Ya we ghq ihe dika okē qkpurukpu qbara nāda n'ala. 45 Mbe O biliri n'ekpere-Ya, Q we biakute ndi nēso uzq-Ya, Q hu ha ka ha nāraru ura site n'ihe-nwuta, 46 Q we si ha, Gini mere unu nāraru ura? bilienu nēkpe kwa ekpere, ka unu we ghara ibā n'qnwunwa.

47 Mbe Q kpu okwu n'qnu, le, igwē madu biara; onye ahu anākpq Judas, bu otu onye n'etiti ndi-ozu iri na abua ahu, buru kwa ha uzq nābia; q we bia rue Jisus nso isutu Ya qnu. 48 Ma Jisus siri ya, Judas, i ji isutu-qnu nārara Nwa nke madu nye? 49 Ma mbe ndi nq Ya buruburu huru ihe gādi, ha si, Onye-nwe-ayi, ayi gēwere mma-agma ḅue? 50 Otū onye nime ha we ḅue orū onye-isi-nchu-aja mma, bipu nti aka-nri ya. 51 Ma Jisus zara, si, Kwenū ya rue nka. Q we metu nti-ya aka, me ka aru di ya ike. 52 Jisus we si ndi-isi-nchu-aja, na ndi-qchi-agma nke ulo uku Chineke, na

ndi-okenye, ndi biara imegide Ya, Unu putara chiri mma-agma na osisi, dika imegide onye nāpunara madu ihe? 53 Mbe Mu na unu nọ kwa-ubochi n'ulo uku Chinke, unu esetigh aka-unu imegidem: ma nka bu oge hour unu, na ike nke oghichiri.

54 Ha we jide Ya, duru Ya je, duba kwa Ya n'ulo onye-isi-nchu-aja. Ma Pita neso n'ebe di anya. 55 Ma mbe ha funwuru oku n'etiti obi, we nodu ala n'otu, Pita we nodu n'etiti ha. 56 Ma otu nwa-aboghọ huru ya ka o noduru n'ihé oku ahu, o we legide ya anya, si, Nwoke a na Ya nọ-kwa-ra. 57 Ma o gorọ, si, Nwayi, amataghm Ya. 58 Mbe nwa oge gasiri onye ozọ we hu ya, si, Gi onwe-gi bu kwa otu onye nime ha. Ma Pita siri, Nwoke, abughm. 59 Ma mbe ihe dika otu oge hour gasiri onye ozọ kwusibere ike, si, N'ezie nwoke a na Ya nọ-kwa-ra: n'ihí na o bu kwa onye Galili. 60 Ma Pita siri, Nwoke, amataghm ihe i nekwa. Ngwa ngwa, mbe o kpu okwu n'onu, oke-okuku we kwa akwa. 61 Onye-nwe-ayi we chigharia, le Pita anya. Pita we cheta okwu Onye-nwe-ayi, otu o siri ya, Mbe oke-okuku akakwagh ta, i gagonarim ubo atọ. 62 O we pua, kwa akwa nke-uku.

63 Ndikom ndi jidere Jisus we me Ya ihe-ochi, pia kwa Ya ihe. 64 Ha we kechi iru-Ya, jua Ya, si, Bu amuma: onye bu onye ahu nke tiri Gi aka? 65 Otutu ihe ozọ ka ha kwuru megide Ya, nekwalu Ya.

66 Mbe chi borọ, nbakọ ndi-okenye nke ndi-Ju zukoro, ma ndi-isi-nchu-aja ma ndi-ode-akwukwo; ha we duru Ya ga ba na nnoke-ikpe-ha, si, 67 O buru na Gi onwe-gi bu Kraist, gwa ayi. Ma O siri ha, O buru na Mu agwa unu, unu agagh-ekwe ma-oli: 68 ma o buru na Mu aju unu ajuju, unu agagh-aza ma-oli. 69 Ma site n'ubu a ka Nwa nke madu ganodu n'aka-nri nke ike Chineke. 70 Ha nile si, Gi onwe-gi bu kwa Okpara Chineke? O si ha, Unu onwe-unu si na Mu onwem bu Ya. 71 Ha we si, O bu nkpa ama gini nakpa ayi ozọ? n'ihí na ayi onwe-ayi nuru site n'onu-Ya.

23 1 Ora ndi ahu nile we bilie, duru Ya je n'iru Pailat. 2 Ha we malite

ibo Ya ebubo, si, Ayi huru Onye a, ka O neduhie mba-ayi, nebochi ha itu utu nye Sisa, nasi kwa na Ya onwe-ya bu Kraist, buru kwa Eze. 3 Pailat we jua Ya, si, Gi onwe-gi bu eze ndi-Ju? O we za ya, si, Gi onwe-gi kwuru. 4 Pailat we si ndi-isi-nchu-aja na igwe madu nile, Ahughm ihe kwesiri ahuhu-nmehie n'aru Nwoke a. 5 Ma ha kwusiri ike kari, si, O nakwali ndi-Ju, nezi ihe n'ebe nile di na Judia dum, namalite kwa site na Galili rue ebe a. 6 Ma mbe Pailat nuru ya, o jua ma Nwoke a bu onye Galili. 7 Mbe o mazuru na O si n'ebe Herod nachi bia, o we ziga Ya jekuru Herod, onye ya onwe-ya nọ kwa na Jerusalem na mbe ahu.

8 Ma mbe Herod huru Jisus, O nuria onu nke-uku: n'ihí na o nacho ihu Ya anya n'oge di anya gara aga, n'ihí na o nuru ihe bayere Ya; o we nele anya ihu ihe-iriba-ama di ana O geme. 9 O we jua Ya ajuju n'otutu okwu; ma Ya onwe-ya azagh ya ihe o bula. 10 Ndi-isi-nchu-aja na ndi-ode-akwukwo we guzo, nebo Ya ebubo si-ike. 11 Herod, ya na ndi-agma-ya, we me Ya ka O buru ihe-efu, o me-kwa-ra Ya ihe-ochi, we bokwasi Ya uwe mara nma nke-uku we zighachi Ya jekuru Pailat. 12 Herod na Pailat we me eyi n'etiti onwe-ha n'ubochi ahu: n'ihí na n'oge gara aga ha bu ndi-iro.

13 Pailat we kpoko ndi-isi-nchu-aja na ndi-isi na ndi-Ju, 14 si ha, Unu kutaram Nwoke a, dika onye neduhie ndi-Ju: ma le, mu onwem kpere Ya ikpe n'iru unu, ma ahughm ihe o bula n'aru Nwoke a kwesiri ahuhu-nmehie n'ihé nile unu ji bo Ya ebubo: 15 e-e, obuna Herod ahugh: n'ihí na o zighachiri Ya nye ayi; le kwa, o digh ihe o bula kwesiri onwu ka O meworo. 16 Ya mere, m'gado Ya aka na nti, we rapu Ya. 17 Ma o di ya nkpa irapuru ha otu onye-nkpoko n'ememe. 18 Ma ha nile tiri nkpu n'otu, si, Wepu Nwoke a, ma rapuru ayi Barabas: 19 onye atubara n'ulo-nkpoko n'ihí otu nbili imegide ndi-isi ebiliri nime obodo ahu, ya na ibu-madu. 20 Pailat we gwa ha okwu ozọ, ebe o nacho irapu Jisus; 21 ma ha tiri nkpu, si, Kpogide Ya n'obe, kpogide Ya n'obe. 22 O we si ha nke ubo atọ, E-e, n'ihí na

Onye a mere ihe ọjọ gini? Ahughm ihe kwesiri inwu anwu n'aru Ya: ya mere m'gādo Ya aka na nti, we rapu Ya. 23 Ma ha were oké olu rugide, nāriọ ka akpogide Ya n'obe. Olu-ha we kari ya ike. 24 Pailat we kpebi ka eme ihe ha riọrọ. 25 Ọ we rapuru ha onye ahu atubārari n'ulo-nkpọrọ n'ihī nbili imegide ndi-isi na iḅu-madu, onye ha riọrọ n'aka-ya; ma ọ rara Jisus nye ka eme Ya ihe ha chọrọ.

26 Mḅe ha nēdupu Ya, ha we jide otu onye, bu Saimon, onye Sairini, nke si n'azu obodo ahu bia, ha we bokwasi ya obe-Ya, ka o buru ya so Jisus.

27 Oké igwè ndi-Ju nēso kwa Ya, ya na igwè ndinyom ndi nēti aka n'obi nākwa-kwa-ra Ya ákwá. 28 Ma Jisus chighariri n'ebe ha nọ, si, Umu-nwayi Jerusalem, unu akwalaram ákwá, kama nākwaranu onwe-unu na umu-unu. 29 N'ihī na le, ubochi nābia, mḅe ha gāsi, Ngọzi nādiri ndinyom ágá, na afọ nke nāmugh nwa, na ara nke nāzugh nwa. 30 Mḅe ahu ka ha gāmalite isi ugwu, Dakwasinu ayi; na isi ugwu ntà, Kpuchienu ayi. 31 N'ihī na asi na ha nēme ihe ndia mḅe osisi di ndu, gini ka agēme mḅe ọ kpọrọ nku?

32 Ma ndikom abua ọzọ, ndi nālu ọlu ọjọ, ka edu-kwa-ra, Ya na ha, ka ebue ha.

33 Ma mḅe ha biara n'ebe anākpọ Okpokoro-isi, n'ebe ahu ka ha kpogidere Ya na ndi ahu nālu ọlu ọjọ n'obe, otu onye n'aka-nri-Ya na onye ọzọ n'aka-ekpe-Ya. 34 Ma Jisus siri, Nna, ḅaghara ha; n'ihī na ha amatagh ihe ha nēme. Mḅe ha nēkè kwa uwe-Ya n'etiti onwe-ha ha fere nzà. 35 Ndi-Ju nēguzo kwa, nēkiri. Ndi-isi we me kwa Ya ihe-ochi, si, Ọ zoputara ndi ọzọ; Ya zoputa Onwe-ya, ọ buru na Onye a bu Kraist nke Chineke, Onye Ọ rọputara. 36 Ndi-agma we me kwa Ya ihe-ochi, nābiakute Ya, nēche kwa n'iru Ya manya-vine ḅara uka, 37 si, Ọ buru na Gi onwe-gi bu Eze ndi-Ju, zoputa Onwe-gi. 38 Ma ihe-ndekwasi di kwa n'elu isi-Ya, ONYE A BU EZE NDI-JU.

39 Otú nime ndi ahu nālu ọlu ọjọ ndi akwubara nēkwulu kwa Ya, si, Gi onwe-gi abugh Kraist ahu? zoputa Onwe-gi na ayi. 40 Ma ibe-ya zara, we bara ya nba, si, Gi onwe-gi adigh-atu egwu

ọbuná Chineke, ebe i nọ n'omuma-ikpé ahu? 41 N'ezí-okwu ama-kwa-ra ayi ikpé ziri ezi; n'ihī na ayi nānata ihe kwesiri ihe ayi mere: ma ọ digh ihe ọ bula Onye a mehiere. 42 Ọ we si, Jisus, chetam mḅe ọ bula I gābia n'ala-eze-Gi. 43 Ọ we si ya, N'ezie asim i, Ta ka Mu na gi gānọ na Paradais.

44 Ma ubu a ọ di ka oge hour nke-isi, ọchichiri we ḅa n'ala ahu dum rue oge hour nke-iteghete, 45 n'ihī na anyanwu nāḅa itiri: ákwá-nḅochi nke uló nsọ Chineke we ḅawa n'etiti. 46 Mḅe Jisus tisiri nkpu n'oké olu, Ọ si, Nna, n'aka-Gi ka M'nēnye mọm idebe: mḅe O kwusiri nka, Ọ we kubie ume. 47 Ma mḅe ọchi-agma nāchi ọgu ndi-agma ise huru ihe mere, o tobe Chineke, si, N'ezí-okwu Nwoke a bu onye ezi omume. 48 Igwè madu nile ndi zukọrọ n'ihē-nkiri a, mḅe ha kirisiri ihe nile mere, ha we laghachi nēti aka n'obi-ha. 49 Ndi nile ndi mara Ya nke-oma, na ndinyom ndi soro Ya site na Galili, guzo-kwa-ra n'ebe di anya, nēle ihe ndia.

50 Ma le, otú nwoke, aha-ya bu Josef, onye bu onye-nnọkọ-ikpé, ọ bu ezi nwoke buru kwa onye ezi omume, 51 (onye ahu ekweyegh izu-ha na omume-ha), onye sitere n'Arimatia, otú obodo ndi-Ju, onye nēche ala-eze Chineke: 52 onye ahu jekuru Pailat, riọ aru Jisus. 53 Ọ we budata ya, ke ya n'ezí ákwá ọcha, we tọḅọ Ya n'ili nke egwuwara ya-ri na nkume, nke akātọḅogh onye ọ bula nime ya. 54 Ma ọ bu ubochi Nkwadebe, ubochi - izu - ike nēru kwa nso. 55 Ndinyom, ndi si na Galili soro Ya bia, we so n'azu, le ill ahu, na otú atọḅorọ aru-Ya. 56 Ha we laghachi, dozie uda utọ di iche iche na manu-otite.

N'ubochi-izu-ike ha we nọdu nwayọ dika ihe enyere n'iwu si kwu. 1 Ma **24** n'ubochi mbu nke izu ubochi asa, nēbute uda utọ di iche iche nke ha doziri. 2 Ha we hu nkume ahu na akporepuwo ya n'ili. 3 Ha we ba nime, ma ha ahugh aru nke Onye-nwe-ayi Jisus. 4 Ọ we rue, mḅe ha nọ n'obi abua n'ihī nka, le, ndikom abua guzoro ha nso n'uwe nēḅu amuma: 5 ma mḅe ha nātu egwu, nērube kwa iru-ha n'ala, ha si ha, Gini mere unu nāchọ Onye di ndu n'etiti ndi

nwuru anwu? 6 Ọ nọgh n'ebe a, kama emere ka Ọ si n'ọnwu bilie: chetanu otú Ọ gwara unu okwu m̀be Ọ nọ kwa na Galili, 7 si, na aghagh irara Nwa nke madu nye n'aka ndikom nēmehie emehie, na aghagh kwa ikpogide Ya n'obe, na Ọ ghagh kwa isi n'ọnwu bilie n'ubochi nke-atọ. 8 Ha we cheta okwu-Ya, 9 we si n'ili ahu laghachi, kọrọ ndi-ozi iri na otú, na ndi nile fọduru, ihe ndia nile. 10 Ma ha bu Meri Magdalini, na Joana, na Meri nne Jemes: ndinyom fọduru ndi soro ha we gwa ndi-ozi-Ya ihe ndia. 11 Okwu ndia we di ka okwu efu n'anya-ha; ha ekwegh kwa ha. 12 Ma Pita biliri, ọa ọsọ jerue ill; ọ we ruru ala, nyo nime ya, we hueziákwá-ozu ahu ka ha tọbọrọ nání ha; ọ we la n'ulo-ya, ihe nke meworo nēju kwa ya anya.

13 Ma le, ubochi ahu ndikom abua nime ha nāga otú obodo ntà, aha-ya bu Emeus, nke di ọgu furlong atọ site na Jerusalem. 14 Ndi ahu nākparita kwa n'etiti onwe-ha uka bayere ihe ndia nile mereri. 15 Ọ we rue, m̀be ha nākparita uka nājurita kwa onwe-ha ajuju, Jisus onwe-ya we biarue nso, so kwa ha ga. 16 Ma ebochiri ha anya ka ha ghara ima Ya. 17 Ọ we si ha, Gini bu okwu ndia unu nāgwarita onwe-unu, ka unu nāga ije? Ha we guzo nābaru iru. 18 Otú onye nime ha, aha-ya bu Kleopas, we za, si Ya, Ọ bu nání Gi onwe-gi nọ dika ọbía na Jerusalem nāmagh ihe mere nime ya n'ubochi ndia? 19 Ọ si ha, Ihe gini? Ha si Ya, Ihe bayere Jisus Onye Nazaret, Onye bu onye-amuma di ike n'ọlu na okwu n'iru Chineke na ndi-Ju nile: 20 ya na otú ndi-isi-nchu-aja na ndi-isi-ayi rara Ya nye ka ama Ya ikpé ọnwu, we kpogide Ya n'obe. 21 Ma ayi onwe-ayi lere anya na Ya onwe-ya bu onye gaje iḅaputa Israel. E, tukwasi kwa ihe ndia nile, ta bu ubochi nke-atọ site na m̀be ihe ndia mere. 22 Ma ndinyom ufodu n'etiti ayi me-kwa-ra ka ibobo nwua ayi n'aru, n'ihí na ha jere ill-Ya n'isi-ututu; 23 m̀be ha nāhugh aru-Ya, ha we bia, si, na ha hu-kwa-rari ọhù, bú ndi-mọ-ozí, ndi siri na Ọ di ndu. 24 Ufodu n'etiti ndi soro ayi we je ill ahu, hu kwa ya ọbuná otú ndinyom ahu kwuru: ma Ya onwe-ya ka ha nāhugh. 25 Ya

onwe-ya we si ha, Unu ndi nēnwegh uche, ndi di kwa uré n'obi ikwere n'ihe nile ndi-amuma kwuru! 26 Ọ bugh na Kraist aghagh ihu ahuhu ndia, na ibà n'ebube-Ya? 27 Ọ we malite isi n'akwukwọ Moses, si kwa n'akwukwọ ndi-amuma nile, me ka ha mata isi okwu bayere Onwe-ya n'ihe nile edeworo n'akwukwọ nsọ. 28 Ha we biarue obodo ntà ahu nso, ebe ha nāga: ma Ya onwe-ya mere dika Ọ nāga n'iru. 29 Ha we rugide Ya, si, Nọyere ayi: n'ihí na o rubewo anyasi, ubochi agamiwo kwa ubu a. Ọ we ba n'ulo inọyere ha. 30 Ọ we rue, m̀be Ya na ha nọdusiri na nri, na Ọ were ọbe achicha, gọzie ya, nyawa ya, we nēnye ha. 31 Ewe saghe anya-ha, ha we mara Ya; Ya onwe-ya we funari n'anya-ha. 32 Ha we sirita onwe-ha, Ọbi-ayi ekpogh ọku nime ayi, m̀be Ọ nāgwa ayi okwu n'uzọ, m̀be Ọ nēmeghere ayi ihe edeworo n'akwukwọ nsọ? 33 Ha we bilie n'oge hour ahu, laghachi na Jerusalem, we hu ndi-ozi iri na otú ahu, na ndi ha na ha nọ, ka ha zukọrọ, 34 nāsi, N'ezí-okwu Onye-nwe-ayi esiwo n'ọnwu bilie, were kwa Onwe-ya gosi Saimon. 35 Ha onwe-ha we kọ ihe mere n'uzọ, na otú ha mara Ya n'inyawa ọbe achicha ahu.

36 Ma m̀be ha nēkwu ihe ndia, Ya onwe-ya guzoro n'etiti ha, si ha, Udo diri unu. 37 Ma ha turu ujọ, tu kwa egwu, ha we ché na ha huru mọ. 38 Ọ we si ha, Gini mere obi nālọ unu miri? n'ihí gini ka iru-uka nēbili kwa n'obi-unu? 39 Lenu aka na ukwum, na ọ bu Mu onwem: datunum aka, le-kwanu; n'ihí na mọ enwegh anu-arú na ọkpukpu, otú unu huru na Mu onwem nwere. 40 M̀be Ọ kwusiri nka, Ọ we gosi ha aka-Ya na ukwu-Ya. 41 Ma m̀be ha nọ nēkwegh ekwe n'ihí ọntú, m̀be o nēju kwa ha anya, Ọ si ha, Unu nwere ihe-oriri ọ bula n'ebe a? 42 Ha we nye Ya òkè nime azú aruru aru. 43 Ọ we nara ya, rie n'iru ha.

44 Ọ we si ha, Ndia bu okwum nke M'gwara unu, m̀be Mu na unu nọ-kwa-ra, na ihe nile aghagh imezu, bú nke edeworo n'akwukwọ iwu Moses, na ndi-amuma, na abú ọma baycrem. 45 M̀be ahu ka Ọ meghere uche-ha, ka ha we ghọta ihe edeworo n'akwukwọ nsọ;

46 Ọ we si ha, Otú a ka edeworo ya n'akwukwọ nsọ, na Kraist ahu gāhu ahuhu, si kwa na ndi nwuru anwu bilie n'ubochi nke-atọ; 47 na agēkwusa kwa nchēghari na n̄aghara nmehie n'aha-Ya gwa mba nile, nāmālite site na Jerusalem. 48 Unu onwe-unu bu r. di-àmà nke ihe ndia. 49 Le kwa, Mu c nwem nēziputa nkwa nke Nnam n'isi-unu: ma nọdunu

n'obodo a, rue m̄be agēwere ike nke si n'elu yikwasi unu.

50 Ọ we dupu ha rue n'uzọ Betani: Ọ we chilie aka-Ya elu, gōzie ha. 51 Ọ we rue, m̄be Ọ nāgōzi ha, na Ọ kewapuru n'ebe ha nọ, ewe welie Ya la n'elu-igwe. 52 Ndi ahu we kpọ isi ala nye Ya, we ji oké ọñù laghachi na Jerusalem: 53 ha we nānọ n'ulo uku Chineke m̄be nile, nāgōzi Chineke.

OZI ỌMA DIKA JON'

DERE YA N'AKWUKWỌ

1 1 Na mbu ka Okwu ahu diri, Okwu ahu na Chineke di-kwa-ra, Okwu ahu buru kwa Chineke. 2 Onye ahu na Chineke diri na mbu. 3 Ekere ihe nile site n'aka-Ya; ekēgh kwa otù ihe ọ bula nke ekēworo ma Ọ nọgh ya. 4 Nime Ya ka ndu diri; ndu ahu buru kwa Ìhè nke madu. 5 Ìhè ahu we nāmu n'ochichiri; ọchichiri ahu ejidegh kwa ya. 6 Otù nwoke putara, onye ezitere site n'ebe Chineke nọ, aha-ya bu Jón. 7 Onye ahu biara iḡa àmà, ka ọ we ɓara Ìhè ahu àmà, ka madu nile we site n'aka-ya kwere. 8 Ya onwè-ya abugh Ìhè ahu, kama ọ biara ka ọ we ɓara Ìhè ahu àmà. 9 Ezi Ìhè ahu diri, Nke nēnye madu ọ bula nke nābia nime uwa ihè. 10 Ọ nọri n'uwa, ekè-kwa-ra uwa site n'aka-Ya, uwa amagh kwa Ya. 11 Ọ biakutere ihe nke aka Ya, ma ndi nke aka Ya akpobatagh Ya. 12 Ma ka ha ra, bú ndi nara Ya, ha ka Ọ nyere ike ighọ umu Chineke, bú ndi kwere n'aha-Ya: 13 ndi amuru, ọ bugh site n'ọbara, ọ bugh kwa site n'ochichọ anu-arụ, ọ bugh kwa site n'ochichọ nwoke, kama site na Chineke. 14 Okwu ahu we ghọ anu-arụ, bú madu, Ọ we biri n'etiti ayi, (ayi kiri-kwa-ra otuto-Ya, bú otuto dika otù nwa-nwoke amuru nānī ya nānata n'aka nna-ya), Ọ juputara n'amara na ezi-okwu. 15 Jón nāɓara Ya àmà, nēti kwa nkpu, si, Onye a bu Onye m'kwuru okwu bayere Ya, si, Onye ahu Nke nābia n'azum aghowo Onye burum uzọ: n'ihī na Ọ buri Onye mbu n'ebe m'nọ. 16 N'ihī na site na

njuputa-Ya ka ayi onwe-ayi nile natara, ọbuná amara nēsochi amara. 17 N'ihī na esitere n'aka Moses nye iwu Chineke; amara na ezi-okwu sitere n'aka Jisus Kraist bia. 18 Ọ digh onye ọ bula huworo Chineke m̄be ọ bula; Chineke, bú Ọkpara amuru nānī Ya, Onye nādabere n'obi Nna-Ya, Onye ahu kọrọ Ya nye madu.

19 Nka bu kwa àmà Jón, m̄be ndi-Ju siri na Jerusalem zigara ya ndi-nchu-aja na ndi Livai ka ha jua ya, si, Gi onwe-gi bu onye? 20 Ọ we kwuputa, ọ gogh kwa agọ; ma o kwuputara, si, Mu onwem abugh Kraist ahu. 21 Ha we jua ya, si, Ì bu gini kwa? Gi onwe-gi bu Elaija? Ọ si, Abughm. Gi onwe-gi bu onye-amuma ahu? Ọ we za, si, È-è. 22 Ya mere ha siri ya, Ì bu onye? ka ayi we nye ndi zitere ayi ihe-ọziza. Ì si gini bayere onwe-gi? 23 Ọ siri, Mu onwem bu olu otù onye nēti nkpu n'ọhia, si, Menu uzọ Onye-nwe-ayi ka o guzozie, dika Aisaia onye-amuma kwuru. 24 Ma ufodu nime ha ka ezitereri site n'etiti ndi-Farisi. 25 Ha we jua ya, si ya, Ọ bu kwa gini mere i nēme baptism, ma ọ buru na gi onwe-gi abugh Kraist ahu, ma bugh Elaija, ma i bugh onye-amuma ahu? 26 Jón zara ha, si, Mu onwem nēji miri me baptism: n'etiti unu ka otù Onye nēguzo Nke unu onwe-unu nāmatagh, 27 bú Onye ahu Nke nābia n'azum, Onye mu onwem nēkwesigh itopu eriri akpukpọ-ukwu-

Ya. 28 Emere ihe ndia na Betani n'ofè Jodan, ebe Jon nème baptism.

29 N'echi-ya o hu Jisus ka O nābiakute ya, o we si, Le, Nwa-aturu Chineke, Nke nēbupu nmehie nke uwa! 30 Onye a bu Onye mu onwem kwuru okwu bayere Ya, si, Otú Nwoke nābia n'azum Onye ghōworo Onye burum uzọ: n'ihì na O buri Onye mbu n'ebe m'nọ. 31 Mu onwem amagh kwa Ya; ma ka eme Ya ka O puta ihè nye Israel, n'ihì nka ka mu onwem biara nēji miri eme baptism. 32 Jon we ɓa, àmà, si, Ekiriwom Mọ Nsọ ka O si n'elu-igwe nēfeda ka nduru; O we nọgide n'aru Ya. 33 Mu onwem amagh kwa Ya: ma Onye ziterem ka m'were miri me baptism, Onye ahu sirim, Onye o bula i gāhu Mọ Nsọ ka O nēfedakwasi Ya, nānọgide kwa n'aru Ya, Onye ahu bu Onye nēji Mọ Nsọ eme baptism. 34 Mu onwem ahuwo kwa, ɓa kwa àmà na Onye a bu Okpara Chineke.

35 Ozo n'echi-ya Jon guzoro, ya na madu abua nime ndi nēso uzọ-ya; 36 o we le Jisus anya ka O nējeghari, o si, Le, Nwa-aturu Chineke! 37 Madu abua ahu ndi nēso uzọ-ya we nu ka o nēkwu, ha we so Jisus. 38 Jisus we chigharia, kiri ha ka ha nēso Ya, O si ha, Gini ka unu nāchọ? Ha we si Ya, Rabai (nke isi-ya bu, ma asugharia ya, Onye-ozizi), òle ebe I bi? 39 O si ha, Bianu, unu gāhu kwa. Ya mere ha biara hu ebe O biri; ha na Ya we nọgide ubochi ahu; o di ka oge hour nke-iri. 40 Otú nime madu abua ahu ndi nuru okwu si n'onu Jon puta, ndi so-kwara Ya, bu Andru, nwa-nne Saimon. 41 Onye ahu buru uzọ chọta nwa-nne nke aka ya, bú Saimon, si ya, Ayi ahuwo Mesaia-ayi (nke bu, ma asugharia ya, Kraist). 42 O duru ya biakute Jisus. Jisus lere ya anya, si, Gi onwe-gi bu Saimon nwa Jon: agākpọ gi onwe-gi Kifas (nke bu Pita, ma asugharia ya).

43 N'echi-ya O chọrọ ipu ga Galili, O we hu Filip: Jisus we si ya, Som. 44 Ma Filip bu onye Betsaida, onye si n'obodo Andru na Pita puta. 45 Filip we chọta Nataniel, si ya, Ayi ahuwo Onye Moses dere ihe bayere Ya n'akwukwọ iwu, Onye ndi-amuma de-kwa-ra ihe bayere Ya, Jisus Onye Nazaret, Nwa Josef. 46 Nataniel we si

ya, O di ezi ihe o bula puru isi na Nazaret puta? Filip si ya, Bia le. 47 Jisus huru Nataniel ka o nābiakute Ya, O we kwue okwu bayere ya, si, Le, onye Israel n'ezie, onye aghughọ nādigh ya n'aru! 48 Nataniel si Ya, Òle ebe I maram? Jisus zara, si ya, Mbe Filip akākpogh gi, mbe i nọ n'okpuru osisi fig, ahurum i. 49 Nataniel zara Ya, si, Rabai, Gi onwe-gi bu Okpara Chineke; Gi onwe-gi bu Eze Israel. 50 Jisus zara, si ya, N'ihì na M'siri gi, Ahurum i n'okpuru osisi fig, i kwere ekwe? i gāhu ihe kariri ihe ndia uku. 51 O si kwa ya, N'ezie, n'ezie, asim unu, Unu gāhu elu-igwe ka emegheworo ya, hu kwa ndi-mọ-ozì nke Chineke ka ha nārigo nārìda kwa n'aru Nwa nke madu.

2 I N'ubochi nke-atọ ọlulu-nwunye di na Kena nke Galili; nne Jisus nọ kwa n'ebe ahu: 2 cwe kpọ kwa Jisus, Ya na ndi nēso uzọ-ya, bia n'ọlulu-nwunye ahu. 3 Mbe manya-vine kọrọ, nne Jisus we si Ya, Ha enwegh manya-vine. 4 Jisus we si ya, Nwayi, gini ka Mu na gi nwekọrọ? oge hour nkem akābiarugh. 5 Nne-Ya si ndi nēje ozi, Ihe o bula O si unu me, menu ya. 6 Ma adọbara n'ebe ahu ite nkume miri isi, dika ime-ọcha nke ndi-Ju si di, nānagide firkin abua ma-ọbu atọ n'otú n'otú. 7 Jisus si ha, Were miri ɓajue ite-miri ndia. Ha we ɓajupu ha n'onu. 8 O we si ha, Kuputanu ọbụ a, bugara onye-isi oriri. Ha we būru ya. 9 Ma mbe onye-isi oriri ahu deturu miri ahu onu nke ghọrọri manya-vine, ma o matagh ebe o si puta (ma ndi nēje ozi ndi kuputarari miri ahu mara), onye-isi oriri ahu we kpọ onye nālu nwunye ọhu, 10 si ya, Onye o bula nēbu uzọ adọba manya-vine ọma; mbe o bula madu nūbigasiri manya okè o we dọba nke jọkariri njọ: gi onwe-gi edebewo manya-vine ọma rue ọbụ a. 11 Jisus mere nmalite ihe-iriba-ama-Ya nile nka na Kena nke Galili, we me ka ebube-Ya puta ihè; ndi nēso uzọ-ya we kwere na Ya.

12 Mbe ihe a gasiri O ridara na Kapanaum, Ya onwe-ya, na nne-Ya, na umu-nne-Ya, na ndi nēso uzọ-ya: ha we nọgide n'ebe ahu o bugh ọtutu ubochi.

13 Ememe ngabiga nke ndi-Ju we di

nso, Jisus we rigoro Jerusalem. 14 Q we hu n'ulo uku Chineke ndi nêre ehi na aturu na nduru, na ndi nâbanwe ego ka ha nòduru ala: 15 Q we chiri udò me utari, we chupu ha nile n'ulo uku Chineke, ma aturu ma ehi ahu; Q wusi ego udi nâbanwe ego, kpú kwa table-ha iru; 16 Q si ndi nêre nduru, Chipunu ihe ndia n'ebe a; unu emela ulo Nnam ka o buru ulo ahia. 17 Ndi nêso uzò-Ya chetara na edere ya-ri n'akwukwò nsò, si, Ekwooro ulo-Gi gèripiam. 18 Ya mere ndi-Ju zara, si Ya, Q bu ihe-iriba-ama gini ka I nêgosi ayi, ebe I nême ihe ndia? 19 Jisus zara, si ha, Kwatunu ulo nsò a, n'ubòchi atò M'gèweli kwa ya elu. 20 Ya mere ndi-Ju siri, Ogu arò abua na isi ka eji wu ulo nsò a, Gi onwe-gi gèweli kwa ya n'ubòchi atò? 21 Ma Ya onwe-ya nêkwu okwu bayere ulo nsò nke bu aru-Ya. 22 Ya mere mbe emere ka O si na ndi nwuru anwu bilie, ndi nêso uzò-Ya chetara na O kwuru okwu a; ha we kwere ihe edeworo n'akwukwò nsò, ya na okwu Jisus kwuru.

23 Ma mbe Q nò na Jerusalem n'ememe ngabiga, n'ememe ahu, otutu madu kwere n'aha-Ya, n'ihì na ha nâhu ihe-iriba-ama-Ya nile nke Q nême. 24 Ma Jisus onwe-ya araragh Onwe-ya nye n'aka-ha na ntukwasi-obi, n'ihì na Q mara madu nile, 25 ya na n'ihì na o digh Ya nkpa ka onye o bula bara madu àmà; n'ihì na Ya onwe-ya mara ihe di nime madu.

3 1 Ma otù nwoke nime ndi-Farisi di aha-ya bu Nikòdimòs, otù onye-isi nke ndi-Ju: 2 Onye ahu biakutere Ya n'abali, si Ya, Rabai, ayi matara na I bu onye-ozizi Nke siworo n'ebe Chineke nò bia: n'ihì na o digh onye o bula puru ime ihe-iriba-ama ndia nke Gi onwe-gi nême, ma o buru na Chineke anoyegh ya. 3 Jisus zara, si ya, N'ezie, n'ezie, asim i, Q buru na amugh madu ozo, o pugh ihu ala-eze Chineke anya. 4 Nikòdimòs si ya, Èsi aña pu imu madu mbe o kara nká? o puru ibà n'afò nne-ya nke ubò abua, ewe mua ya? 5 Jisus zara, N'ezie, n'ezie, asim i, Q buru na amugh madu site na miri na Mò Nsò, o pugh ibà n'ala-eze Chineke. 6 Nke amuworo site n'anu-arù bu anu-arù; nke amuwo-kwa-ra site na Mò Nsò bu mò. 7 Ka o ghara iju gi anya na

M'siri gi, Aghaghì imu unu ozo. 8 Ifufe nêfe ebe o nâchò, i nânu kwa olu-ya, ma i niatagh ebe o si bia, na ebe o nâga: otù a ka onye o bula amuworo site na Mò Nsò di. 9 Nikòdimòs zara, si Ya, Ìhe ndia si aña pu ime? 10 Jisus zara, si ya, Gi onwe-gi bu onye-ozizi Israel, ma i magh ihe ndia? 11 N'ezie, n'ezie, asim i, Ayi nêkwu ihe ayi matara, ayi nâba kwa àmà ihe ayi huru; ma unu anaragh àmà-ayi. 12 Q buru na agwarani unu ihe nke uwa, ma unu ekwegh, unu gèsi aña kwere, ma o buru na agwam unu ihe nke elu-igwe? 13 Q digh kwa onye o bula rigoworo n'elu-igwe, ma-òbugh Onye siri n'elu-igwe ridata, bù Nwa nke madu. 14 Ma dika Moses weliri agwò n'òhia, obunà otù a aghagh iweli Nwa nke madu elu: 15 ka onye o bula nke kwere we nwe ndu ebigh-ebi na Ya.

16 N'ihì na Chineke huru uwa n'anya otù a, na Q nyere obunà Okpara Q muru nâni Ya, ka onye o bula nke kwere na Ya we ghara ila n'iyi, kama ka o nwe ndu ebigh-ebi. 17 N'ihì na Chineke ezitegh Okpara-Ya n'uwa ka Q kpe uwa ikpè; kama ka ewe site n'aka-Ya zoputa uwa. 18 Ekpegh onye kwere na Ya ikpè: ekpewo onye nêkwegh na Ya ikpè ubu a, n'ihì na o kwegh n'aha nke Okpara Chineke muru nâni Ya. 19 Ma nka bu ikpè ahu, na Ìhe ahu abiawo n'uwa, ma madu huru ochichiri n'anya kama Ìhe ahu; n'ihì na o lu-ha jorò njò. 20 N'ihì na onye o bula nke nême ihe nâdigh nma nâkpò Ìhe ahu asì, o digh-abiakute kwa Ìhe ahu, ka aghara itu ya o lu-ya nile n'anya. 21 Ma onye nême ihe bu ezi-okwu nâbiakute Ìhe ahu, ka ewe me ka o lu-ya puta ìhè, na aluworo ha na Chineke.

22 Mbe ihe ndia gasiri Jisus na ndi nêso uzò-Ya biara n'ala Judia; n'ebe ahu ka Ya na ha nânogide, Q nême kwa baptism. 23 Jon nême kwa baptism n'Inon nke di Selem nso, n'ihì na miri riri nne n'ebe ahu: ha we nâbia, anême kwa ha baptism. 24 N'ihì na akâtubagh Jon n'ulo-nkpòrò. 25 Ya mere iju-ajuju putara n'etiti ndi nêso uzò Jon na onye-Ju bayere ime-òcha. 26 Ha we biakute Jon, si ya, Rabai, Onye gi na Ya nò n'ofè Jòdan, Onye gi onwe-gi baworo àmà nye Ya, le, Onye ahu nême

baptism, madu nile nābiakute kwa Ya. 27 Jon zara, si, Madu apugh inata ihe ọ bula, ọ buru na ewegh ya nye ya site n'elu-igwe. 28 Unu onwe-unu nābaram àmà, na m'siri, Mu onwem abugh Kraist ahu, kama, na ezitewom n'iru Ya. 29 Onye nwere nwunye ọhu bu onye nālu nwunye ọhu: ma eyi nke onye nālu nwunye ọhu, onye nēguzo nānu kwa okwu-ya, ọ nānuri ọnu nke-uku n'ihì olu onye ahu nālu nwunye ọhu: ya mere emezuwo ọnùm a. 30 Ya onwe-ya aghagh idi nāba uba, ma aghaghm idi nāla alà.

31 Onye si n'elu bia ka ihe nile elu: onye si n'ala puta nāputa n'ala, si kwa n'ala nēkwu okwu: Onye si n'elu-igwe bia ka ihe nile elu. 32 Ihe nke ọ huworo na nke Ọ nuru, nka ka Ọ nāba àmà; ma ọ digh onye ọ bula nānara àmà-Ya. 33 Onye nara àmà-Ya kara akàrà-ya na nka, na Chineke bu Onye ezi-okwu. 34 N'ihì na Onye ahu Chineke zitere nēkwu okwu Chineke: n'ihì na Ọ sitegh n'ọtùtù enye Mọ Nsọ. 35 Nna nāhu Ọkpara-Ya n'anya, Ọ nyewo kwa Ya ihe nile n'aka. 36 Onye kwere n'Ọkpara ahu nwere ndu ebigh-ebi; ma onye nēkweyegh Ọkpara ahu agagh-ahu ndu, kama iwe Chineke nānọgide n'aru-ya.

4 1 Ya mere mbe Onye-nwe-ayi mara na ndi-Farisi nururi na Jisus neme madu ka ha buru ndi neso uzọ-Ya, na Ọ neme kwa ha baptism, kari Jon, 2 (ọ bu ezie na Jisus onwe-ya emegh baptism, kama ọ bu ndi neso uzọ-Ya), 3 Ọ rapuru Judia, we je Galili ọzọ. 4 Ma Ọ ghagh igabiga n'etiti Sameria. 5 Ya mere Ọ bia rue otù obodo nke Sameria, anākpọ Saika, na nso iberibe ala ahu nke Jakob nyere nwa-ya Josef: 6 ma isi-iyi Jakob di n'ebe ahu. Ya mere Jisus, ebe ike gwuru Ya n'ije-Ya, Ọ nọduru ala otù a n'usọ isi-iyi ahu. Ọ ra ka oge hour nke-isi. 7 Otù nwayi, bú onye Sameria, bia isere miri: Jisus si ya, Nyem miri ka M'nua. 8 N'ihì na ndi neso uzọ-Ya jereri n'obodo izu nri. 9 Ya mere nwayi Sameria ahu si Ya, Gi onwe-gi si aña ariọ miri n'akam ka I nua, ebe I bu Onye-Ju, ma mu bu nwayi Sameria? (N'ihì na ndi-Ju na ndi Sameria adigh-emekọ ihe.) 10 Jisus zara, si ya, Ọ buru na i matara onyinye Chineke, na Onye Ọ bu Nke nāsi gi, Nyem miri ka M'nua; gi

onwe-gi gāriọ Ya-ri, Ọ gēnye kwa gi miri di ndu. 11 Nwayi ahu si Ya, Onye-nwe-ayi, I nwegh ihe isere miri, ma olùlù-miri a di omimi: òle ebe kwa ka I nwere miri ahu di ndu? 12 Ọ gābu na Gi onwe-gi ka nna-ayi Jakob uku, onye nyere ayi olùlù-miri a; ya onwe-ya, na umu-ya, na anu-ulo-ya, ñu-kwa-ra nime ya? 13 Jisus zara, si ya, Onye ọ bula nke nānu miri a, akpiri gākpọ ya nku ọzọ: 14 ma onye ọ bula nke gānu miri ahu nke Mu onwem gēnye ya, akpiri agagh-akpọ ya nku ma-ọli rue mbe ebigh-ebi; kama miri ahu nke Mu onwem gēnye ya gāghọ nime ya isi-iyi miri nāsuputa ri nne rue ndu ebigh-ebi. 15 Nwayi ahu si Ya, Onye-nwe-ayi, nyem miri a, ka akpiri we ghara ikpọm nku, ka m'ghara kwa isi n'ogologo uzọ a nile bia ebe a isere miri. 16 Jisus si ya, Laba, kpọ di-gi, bia kwa n'ebe a. 17 Nwayi ahu zara, si Ya, Enweghm di. Jisus si ya, I kwuru nke-oma, si, Enweghm di: 18 n'ihì na i nwewo di ise; ma onye i nwere ubu a abugh di-gi: nka ka i kwuwo n'ezie. 19 Nwayi ahu si Ya, Onye-nwe-ayi, ahurum na Gi onwe-gi bu onye-amuma. 20 Nna-ayi-hà nile kpọrọ isi ala nye Chineke n'ugwu a; ma unu onwe-unu si, na ebe madu aghagh ikpọ isi ala nye Chineke di nime Jerusalem. 21 Jisus si ya, Nwayi, kwerem, oge hour nābia, mbe unu nāgagh-akpọ isi ala nye Nnam, ma ọ bu n'ugwu a, ma-ọbu na Jerusalem. 22 Unu onwe-unu nākpọ isi ala nye ihe unu nāmatagh: ayi onwe-ayi nākpọ isi ala nye ihe ayi matara: n'ihì na nzọputa si n'etiti ndi-Ju puta. 23 Ma oge hour nābia, ubu a ka ọ di kwa, mbe ndi nākpọ isi ala n'ezie gākpọ isi ala nye Nnam nime mọ na ezi-okwu: n'ihì na ndi di otù ahu ka Nnam nāchọ kwa ka ha buru ndi nākpọ isi ala nye Ya. 24 Chineke bu Mọ: ndi nākpọ kwa isi ala nye Ya aghagh ikpọ isi ala nime mọ na ezi-okwu. 25 Nwayi ahu si Ya, Amataram na Mesaia nābia (Onye anākpọ Kraist): mbe ọ bula Onye ahu gābia, Ọ gākọrọ ayi ihe nile. 26 Jisus si ya, Mu onwem Nke nāgwa gi okwu bu Ya.

27 Mbe Ọ nēkwu nka ndi neso uzọ-Ya biara; ọ we ju ha anya na Ya na nwayi nēkwurita okwu: otù ọ di, ọ nwegh onye ọ bula siri, Gini ka I nāchọ? ma-ọbu,

Gini mere Gi na ya nēkwurita okwu? 28 Ya mere nwayi ahu rapuru ite-miri-ya, we je ba nime obodo, si ndi ahu, 29 Bianu, le otù Nwoke, Onye gwaram the nile m'mere: Ònye a gābu Kraist ahu? 30 Ha siri n'obodo-ha puta, nābiakute kwa Ya. 31 Mbe ihe ndia nēme ndi nēso uzọ-Ya nāriọ Ya, si, Rabai, rie ihe. 32 Ma Q siri ha, Mu onwem nwere ihe-oriri iri nke unu onwe-unu nāmatagh. 33 Ya mere ndi nēso uzọ-Ya sirita onwe-ha, Q di onye wetara Ya ihe O gēri? 34 Jisus si ha, Ihe-oririm bu ka M'nēme ihe Onye ziterem nāchọ, ka M'luzu kwa ọlu-Ya. 35 Ònu onwe-unu asigh, Qnwa anọ fọduru, owuwe-ihe-ubi ewe bia? le, asim unu, Welienụ anya-unu elu, kiri ubi, na ha chara acha ubu a ka ewere ihe di nime ha. 36 Onye nēwere ihe ubi nānara ugwo-ọlu-ya, nāchikọta kwa nkpuru nye na ndu ebigh-ebi; ka onye nāgha nkpuru na onye nēwere ihe ubi we nūria ọnu n'otù. 37 N'ihì na nime nka ka okwu a bu ezie, Otù onye nāgha nkpuru, ma onye ọzọ nēwere ihe ubi. 38 Mu onwem zigara unu iwere ihe ubi nke ọ digh mbe unu onwe-unu dọbuworo onwe-unu n'ihu ya: ndi ọzọ adọbuwo onwe-ha n'ọlu, unu onwe-unu abāwo kwa na ndọbu-ha.

39 Ma ọtutu ndi Sameria si n'obodo ahu kwere na Ya n'ihì okwu nwayi ahu, onye ọara àmà, si, Q gwaram ihe nile m'mere. 40 Ya mere mbe ndi Sameria biakutere Ya, ha riọ Ya ka Q nọyere ha: Q we nọgide n'ebe ahu ubochi abua. 41 Ma ndi kwere n'ihì okwu-Ya kariri ri nne; 42 ha we si nwayi ahu, Q bugh n'ihì ihe i kwuru ka ayi nēkwe ubu a: n'ihì na ayi onwe-ayi anuwo, mata kwa na Onye a bu Onye-nzọputa nke uwa n'ezie.

43 Ma mbe ubochi abua ahu gasiri, O si n'ebe ahu pua ba na Galili. 44 N'ihì na Jisus onwe-ya ọara àmà, na adigh-asọpuru onye-amuma n'ala nke aka ya. 45 Ya mere mbe Q biara na Galili, ndi Galili nara Ya nke-oma, ebe ha hururi ka ihe Q mere na Jerusalem ra n'ememe: n'ihì na ha onwe-ha je-kwa-ra ememe abu.

46 Ya mere Q biaruru Kena nke Galili ọzọ, ebe Q mere miri ká ọ ghọ manyavine. Ma otù nwoke nke nējere eze

ozi di, nke aru nādigh nwa-ya nwoke ike na Kapanau. 47 Mbe onye ahu nuru na Jisus esiwo na Judia puta ba na Galili, ọ jekuru Ya, riọ Ya ka Q ridata, me ka aru di nwa-ya ike; n'ihì na ọ nọ n'ọnu ọnwu. 48 Ya mere Jisus siri ya, Q buru na unu ahugh ihe-iriba-ama na ọlu-ebube, unu agagh-ekwe ma-ọli. 49 Nwoke ahu nke nējere eze ozi si Ya, Onye-nwe-ayi, ridata mbe nwatakirim akānwugh. 50 Jisus si ya, Ga nke gi; nwa-gi nwoke di ndu. Nwoke ahu kwere okwu Jisus gwara ya, ọ we ga nke ya. 51 Ma mbe ọ nọ nārìda ubu a, ndi-orù-ya zutere ya, si, na nwa-ya di ndu. 52 Ya mere ọ juru ha oge hour nke aru-ya malitere idi ya nma. Ya mere ha siri ya, Nyahuru n'oge hour nke-asa ka aru-ọku rapuru ya. 53 Ya mere nna-ya mara na ọ bu n'oge hour ahu mbe Jisus siri ya, Nwa-gi nwoke di ndu: ya onwe-ya we kwere, na ẹzi-na-ulo-ya dum. 54 Nka bu ihe-iriba-ama ọzọ nke mere ha abua nke Jisus mere, mbe O siri na Judia puta ba na Galili.

5 1 Mbe ihe ndia gasiri otù ememe nke ndi-Ju di; Jisus we rigoro Jerusalem.

2 Ma ọdọ-miri ntà di na Jerusalem n'akuku ọnu-uzọ-ama nke aturu, nke anākpọ n'asusu Hibru Beterda, nke nwere ulo-ibà ise. 3 Nime ndia ka igwè madu ndi aru-ha nādigh ike nēdina, ndi-isi, ndi-ngwurọ, ndi akuku-arua-ha kponwuru akponwu, [nēche unarà nke miri ahu. 4 N'ihì na mọ-ozì nke Onye-nwe-ayi nārìdata n'ọdọ-miri ntà ahu n'oge ufọdu, we kpasue miri ahu: ya mere onye buru uzọ ba nime ya mbe akpasusiri miri ahu, eme ka aru di ya nma, n'ọria ọ bula jidere ya.] 5 Ma otù nwoke nọ n'ebe ahu, onye nọri orù arọ na iri na asatọ na nriaria-ya. 6 Mbe Jisus huru onye a ka o nēdina, ebe Q makwa-ra na ọ nọri ogologo oge n'ọnọdu ahu, Q si ya, Ì nāchọ ka eme ka aru di gi nma? 7 Onye ahu aru nādigh ike zara Ya, si, Onye-nwe-ayi, enweghm madu, ka ọ tubām n'ọdọ-miri ntà nka, mbe ọ bula akpasuru miri: ma mbe mu onwem nọ nābia, onye ọzọ eburum uzọ rida. 8 Jisus si ya, Bilie, chiri ute-gi, nējeghari. 9 Ngwa ngwa ewe me ka aru di nwoke ahu nma, ọ we chiri ute-ya, we nējeghari.

Ma ọ bu ubochi-izu-ike n'ubochi ahu.

10 Ya mere ndi-Ju nāsi onye ahu emere ka aru-ya di ike, O bu ubochi-izu-ike, o zigh kwa ezi n'iwu ka i chiri ute-gi. 11 Ma o zara ha, si, Onye mere ka aru dim nma, onye ahu sirim, Chiri ute-gi, nējeghari. 12 Ha juru ya, si, Onye bu Madu ahu Nke siri gi, Chiri u e-gi, nējeghari? 13 Ma onye ahu emere ka aru di ya ike amatagh Onye o bu: n'ih na Jisus wezugarari Onwe-ya, n'ih na igwè madu di n'ebe ahu. 14 Mbe ihe ndia gasiri Jisus chọputara ya n'ulo uku Chineke, si ya, Le, emewo ka aru di gi nma: emehiela ozo, ka ihe jokariri njo ghara ime gi. 15 Nwoke ahu iere, gwa ndi-Ju na o bu Jisus mereri ka aru di ya nma. 16 N'ih nka ka ndi-Ju nēsobu kwa Jisus, n'ih na O nēme ihe ndia n'ubochi-izu-ike. 17 Ma Jisus zara ha, si, Nnam nālu olu rue ubu a, Mu onwem nālu kwa olu. 18 Ya mere n'ih nka ka ndi-Ju nāchọ kari uzọ ibu Ya, n'ih na o bugh nāni na O nēmebi ubochi-izu-ike, kama O nākpọ kwa Chineke Nna nke aka Ya, nēme ka Ya onwe-ya na Chineke ra.

19 Ya mere Jisus zara, si ha,

N'ezie, n'ezie, asim unu, Okpara apugh ime ihe o bula n'Onwe-ya, ma-
o bugh ihe O huru na Nna-Ya nēme: n'ih na ihe o bula Ya onwe-ya nēme, ndia ka Okpara-Ya nēme kwa otu ahu. 20 N'ih na Nnam nāhu Okpara-Ya n'anya, nēgosi kwa Ya ihe nile Ya onwe-ya nēme: oké olu kari ndia ka O gēgosi kwa Ya, ka o we ju unu onwe-unu anya. 21 N'ih na dika Nnam nēme ndi nwuru anwu ka ha si n'onwu bilie, dika O nēme kwa ka ha di ndu, otu a ka Okpara-Ya nēme kwa ka ndi O nāchọ di ndu. 22 N'ih na Nnam adigh-ekpe kwa madu o bula ikpé, kama O werewo ikpé nile nye Okpara-Ya; 23 ka madu nile we sọpuru Okpara ahu, dika ha nāsọpuru Nna-Ya. Onye nādigh-asọpuru Okpara adigh-asọpuru Nna Nke zitere Ya. 24 N'ezie, n'ezie, asim unu, Onye nānu okwum, nke nēkwere kwa Onye ziterem, o nwere ndu ebigh-ebi, o biagh kwa n'ikpé, kama o sitewo n'onwu ba na ndu. 25 N'ezie, n'ezie, asim unu, Oge hour nābia, ubu a ka o di kwa, mbe ndi nwuru anwu gānu olu Okpara Chineke; ndi nuru gādi kwa ndu. 26 N'ih na dika Nnam nwere ndu nime Onwe-ya, otu a

ka O nye-kwa-ra Okpara-Ya inwe ndu nime Onwe-ya: 27 O nye-kwa-ra Ya ike ilu olu ikpé, n'ih na O bu Nwa nke madu. 28 Ka ihe a ghara iju unu anya: n'ih na oge hour nābia mbe ndi nile di n'ili gānu olu-Ya, 29 ha gāputa kwa; ndi mere ezi ihe gābā na nbilite-n'onwu nke ndu; ma ndi mere ihe nādigh nma gābā na nbilite-n'onwu nke ikpé.

30 Mu onwem apugh ime ihe o bula n'Onwem: dika M'nānu M'nēkpe: ikpem zi-kwa-ra ezi; n'ih na etughm ihe Mu onwem nāchọ, kama ihe Onye ziterem nāchọ. 31 O buru na Mu onwem abara Onwem amā, amām abugh ezie. 32 O bu onye ozo nābaram amā; amata-kwa-ram na amā nke O nābaram bu ezie. 33 Unu onwe-unu ezigaworo Jon, o bawo-kwa-ra ezi-okwu ahu amā. 34 Ma amā nke Mu onwem nānara esigh n'onu madu puta: otu o di, ihe ndia ka M'nēkwu, ka ewe zoputa unu. 35 Onye ahu bu oriọna ahu nke nēre ere nāmu kwa: unu onwe-unu chọ-kwa-ra ka obi to unu utọ nke-uku n'ihē-ya nwa oge. 36 Ma amā nke Mu onwem ji ka nke Jon uku: n'ih na olu nke Nnam nyeworom ka M'luzue ha, olu ahu onwe-ha nke M'nālu, nābaram amā, na Nnam ziteworom. 37 Nna nke ziterem, Ya onwe-ya abawo-kwa-ram amā. O digh mbe o bula unu nuworo olu-Ya, o digh kwa mbe o bula unu huworo oyiyi-Ya. 38 Unu enwegh kwa okwu-Ya ka o nọgide nime unu: n'ih na Onye Ya onwe-ya zitere, Onye ahu ka unu onwe-unu nēkwegh. 39 Unu nēnyocha ihe edeworo n'akwukwo nsọ, n'ih na unu onwe-unu nēchè na unu nēnwe ndu ebigh-ebi nime ha; ha onwe-ha bu kwa ihe nābaram amā; 40 unu achogh kwa ibiakutem, ka unu we nwe ndu. 41 Anaraghm otu o n'aka madu. 42 Ma amaram unu, na unu enwegh ihu-n'anya Chineke nime onwe-unu. 43 Mu onwem abiawo n'aha Nnam, ma unu anaraghm: o buru na onye ozo gābia n'aha nke aka ya, onye ahu ka unu gānara. 44 Unu onwe-unu si aha pu ikwe, ebe unu nānara otuto n'aka ibe-unu, ma otuto nke si n'aka Onye ahu Nke nāni Ya bu Chineke bia unu achogh? 45 Unu echela na Mu onwem gēbo unu ebubo n'iru Nnam: otu onye di nēbo unu ebubo, bu Moses, onye unu

onwe-unu tukwasiworo obi-unu na ya. 46 N'ihì na ọ buru na unu kwere Moses, unu gēkwem; n'ihì na ya onwe-ya dere ihe bayerem n'akwukwọ. 47 Ma ọ buru na unu ekwegh ihe onye ahu dere n'akwukwọ, ùnu gēsi aña kwere okwu nkem?

6 1 Mbe ihe ndia gasiri Jisus jere n'ofè ọzọ nke oké osimiri Galili, nke bu osimiri Taibirias. 2 Oké igwè madu we so Ya, n'ihì na ha huru ihe-iriba-ama di iche iche nke Ọ nēme n'aru ndi aru-ha nādigh ike. 3 Jisus we rigo n'ugwu ahu, n'ebe ahu ka Ya na ndi nēso uzọ-Ya nọdu-kwa-ra ala. 4 Ma ngabiga, bú ememe ndi-Ju, di nso. 5 Ya mere Jisus, mbe Ọ weliri anya-Ya elu, hu na oké igwè madu nābiakute Ya, Ọ si Filip, Ọle ebe ayi gāzuta ọbe achicha, ka ndia we rie ihe? 6 Ma nka ka Ọ kwuru inwa ya: n'ihì na Ya onwe-ya matara ihe Ọ gāje ime. 7 Filip zara Ya, Ọbe achicha ọgu shilling iri agagh-ezu ha, ka madu nile n'otù n'otù we were nke-ntà nke-ntà. 8 Otù nime ndi nēso uzọ-Ya, bú Andru nwa-nne Saimon Pita, si Ya, 9 Otù nwa-okoro ntà nọ n'ebe a, onye ji ọbe achicha barley ise, na azù abua: ma ndia bu gini n'etiti ọtutu madu di otù a? 10 Jisus siri, Menu ka madu ndia nọdu ala. Ma ahihia riri nne n'ebe ahu. Ya mere ndikom ahu we nọdu ala, n'onu-ogugu ra ka nnù iri na nnù abua na ọgu iri. 11 Ya mere Jisus nara ọbe achicha ise ahu, we kele, we kèsa ha nye ndi nānọdu ala; otù ahu Ọ were azù ahu kèsa nye ha ka azù ha chọrọ ra. 12 Ma mbe afọ juru ha, Ọ si ndi nēso uzọ-Ya, Chikọtanu iberibe fọduru, ka ihe ọ bula ghara ila n'iyi. 13 Ya mere ha chikọtara ha, we kpoju nkata iri na abua n'iberibe sitere n'ọbe achicha barley ise ahu, nke fọduru ndi riworori. 14 Ya mere mbe ndi ahu huru ihe-iriba-ama Ọ mere, ha siri, N'ezie Onye a bu onye-amuma ahu nke nābia n'uwa.

15 Ya mere mbe Jisus huru na ha gaje ibia idọkpuru Ya n'ike, ka ha we me Ya eze, Ọ wezugara Onwe-ya ọzọ n'ugwu nānì Ya onwe-ya.

16 Ma mbe o ruru anyasi, ndi nēso uzọ-Ya ridara n'oké osimiri; 17 ha we ba n'ubọ, we nāgabiga ofè oké osimiri ọzọ iga ru Kapanau. Ọchichiri abawo-kwa-ri ubu a, Jisus akābiakutegh kwa ha.

18 Oké osimiri nēbili kwa, n'ihì na oké ifufe nēfe. 19 Ya mere mbe ha nyasiri ihe dika orú furlong na ise ma-ọbu orú na iri, ha hu Jisus ka Ọ nēje ije n'elu oké osimiri, nābiaru kwa ubọ-ha nso: ha we tua egwu. 20 Ma Ọ siri ha, Ọ bu Mu onwem; unu atula egwu. 21 Ya mere ha chọrọ iwebata Ya nime ubọ-ha: ngwa ngwa ubọ-ha we rue ala ebe ha nāga.

22 N'echi-ya, igwè madu ndi guzoro n'ofè ọzọ nke oké osimiri ahu huru na ubọ ntà ọzọ adigh n'ebe ahu, ma-ọbugh otù, hu kwa na Jisus esogh ndi nēso uzọ-Ya ba n'ubọ-ha, kama na nānì ndi nēso uzọ-Ya jere; 23 (otù ọ di, ubọ ntà di iche iche sitere na Taibirias bia rue ebe ahu nso ebe ha riri achicha ahu mbe Onye-nwe-ayi kelesiri ekele): 24 ya mere mbe igwè madu ahu huru na Jisus anọgh n'ebe ahu, na ndi nēso uzọ-Ya anọgh kwa, ha onwe-ha bàra n'ubọ ntà, we bia Kapanau, nāchọ Jisus. 25 Mbe ha chọputara Ya n'ofè oké osimiri ọzọ, ha si Ya, Rabai, ọle mbe I biara n'ebe a? 26 Jisus zara ha, si, N'ezie, n'ezie, asim unu, Unu nāchọm, ọ bugh n'ihì na unu huru ihe-iriba-ama, kama ọ bu n'ihì na unu riri ufodu nime ọbe achicha ahu, afọ ju kwa unu. 27 Unu alula ọlu inata ihe-oriri nke nāla n'iyi, kama inata ihe-oriri nke nānọgide rue ndu ebigh-ebi, nke Nwa nke madu gēnye unu: n'ihì na Onye ahu ka Nna, bú Chineke, kara akàrà. 28 Ya mere ha siri Ya, Gini kwesiri ka ayi me, ka ayi we lua ọlu Chineke nile? 29 Jisus zara, si ha, Nka bu ọlu Chineke, ka unu kwere n'Onye ahu Ya onwe-ya zitere. 30 Ya mere ha siri Ya, Gini kwa ka Gi onwe-gi nēme ka ọ buru ihe-iriba-ama, ka ayi we hu, kwere kwa Gi? gini ka I nālu? 31 Nna-ayi-hà riri manna n'ohia; dika edeworo n'akwukwọ nsọ, si, Nri nke sitere n'elu-igwe ka Ọ nyere ha ka ha rie. 32 Ya mere Jisus siri ha, N'ezie, n'ezie, asim unu, Ọ bugh Moses nyere unu nri ahu nke sitere n'elu-igwe; kama ọ bu Nnam nēnye unu ezi nri ahu nke sitere n'elu-igwe. 33 N'ihì na nri nke Chineke bu nke ahu nke nēsi n'elu-igwe aridata, nke nēnye kwa uwa ndu. 34 Ye mere ha siri Ya, Onye-nwe-ayi, nye ayi nri a mbe nile. 35 Jisus siri ha, Mu onwem bu nri nēnye ndu: onye nābiakutem, agu agagh-agu ya ma-ọli,

onye nēkwere kwa na Mu akpiri agagh-akpo ya nku ma-oli mbe o bula. 36 Ma asirim unu, na unu ahuwom, ma unu ekwegh. 37 Ihe nile nke Nnam nēnyem gābiakutem; onye nābiakutekwani M'gagh-achupu ya ma-oli. 38 N'ih na esiwom n'elu-igwe ridata, o bugh ka M'nēme ihe Mu onwem nāchọ, kama ka M'nēme ihe Onye ziterem nāchọ. 39 Ma nka bu ihe Onye ziterem nāchọ, ka M'ghara itufu ihe o bula nime ihe nile O nyeworom, kama ka M'me ka o si n'onwu bilie n'ubochi ikpe-azu. 40 N'ih na nka bu ihe Nnam nāchọ, ka onye o bula nke nēle Okpara-Ya anya, nke nēkwere kwa na Ya, we nwe ndu ebigh-ebi; Mu onwem gēme kwa ka o si n'onwu bilie n'ubochi ikpe-azu.

41 Ya mere ndi-Ju nātamu ntamu megide Ya, n'ih na O siri, Mu onwem bu nri nke siri n'elu-igwe ridata. 42 Ha we si, Onye a, O bugh Jisus, Nwa Josef, Onye ayi onwe-ayi mara nna-Ya na nne-Ya? O si aña kwue ubu a, Esiwom n'elu-igwe ridata? 43 Jisus zara, si ha, Unu atamula n'etiti onwe-unu. 44 O digh onye o bula puru ibiakutem, o buru na Nna Nke ziterem adogh ya: Mu onwem gēme kwa ka o si n'onwu bilie n'ubochi ikpe-azu. 45 Edewo ya n'akwukwo ndi-amuma, si, Ha nile gābu kwa ndi Chineke ziworo ihe. Onye o bula nke nuworo site n'onu Nnam, nke mutawo-kwa-ra ihe, o nābiakutem. 46 O bugh na madu o bula ahawo Nnam, ma-obugh Onye ahu Nke si n'ebe Chineke no puta, Onye ahu ahawo Nnam. 47 N'ezie, n'ezie, asim unu, Onye nēkwere nēnwe ndu ebigh-ebi. 48 Mu onwem bu nri nke nēnye ndu. 49 Nna-unu-ha riri manna ahu n'ohia, ha we nwua. 50 Nka bu nri nke si n'elu-igwe ridata, ka madu we rie ufodu nime ya, ghara kwa inwu anwu. 51 Mu onwem bu nri di ndu nke siri n'elu-igwe ridata: o buru na inadu erie ufodu nime nri a, o gādi ndu rue mbe ebigh-ebi; ma nri nke Mu onwem gēnye kwa bu anu-arum, n'ih ndu nke uwa.

52 Ya mere ndi-Ju nālurita ogu n'etiti onwe-ha, si, Onye a, O si aña pu inye ayi anu-aru-Ya ka ayi rie? 53 Ya mere Jisus siri ha, N'ezie, n'ezie, asim unu, O buru na unu erigh anu-aru nke Nwa nke madu, o buru kwa na unu anughi

obara-Ya, unu enweghi ndu ninie onwe-unu. 54 Onye nēri anu-arum, nke nānu kwa obaram, o nwere ndu ebigh-ebi; Mu onwem gēme kwa ka o si n'onwu bilie n'ubochi ikpe-azu. 55 N'ih na anu-arum bu ihe-oriri n'ezie, obaram bu kwa ihe-onu n'ezie. 56 Onye nēri anu-arum, nke nānu kwa obaram, o nānogide nimem, Mu onwem kwa nime ya. 57 Dika Nna Nke di ndu ziterem, dika Mu onwem di kwa ndu n'ih Nnam; otu a onye nērim, onye ahu gādi kwa ndu n'ihim. 58 Nka bu nri ahu nke siri n'elu-igwe ridata: o bugh dika nna-unu-ha riri, we nwua: onye nēri nri a gādi ndu rue mbe ebigh-ebi. 59 Ihe ndia ka O kwuru n'ulo-nzukọ, mbe O nēzi ihe na Kapanau.

60 Ya mere otutu nime ndi nēso uzọ-Ya, mbe ha nuru okwu ahu, ha siri, Okwu a di ike; onye puru inu ya? 61 Ma ebe Jisus mara n'Onwe-ya na ndi nēso uzọ-Ya nātamu ntamu n'ili nka, O siri ha, O bu nka nēme ka unu ma n'onyà? 62 Unu agagh-amakari kwa n'onyà ma o buru na unu ahu Nwa nke madu ka O nārigo n'ebe O nōri mbu? 63 O bu Mọ nēme ka madu di ndu; anu-aru abagh uru o bula: okwu nke Mu onwem gwaworo unu, ha bu mọ, buru kwa ndu. 64 Ma ufodu ndi nēkwegh di n'etiti unu. N'ih na Jisus mara site na mbu ndi ha bu ndi nēkwegh, na onye o bu nke gārara Ya nye. 65 O we si, O bu n'ih nka ka M'siworo unu, na o digh onye o bula puru ibiakutem, o buru na enyegh ya site n'aka Nnam.

66 Site na nka otutu nime ndi nēso uzọ-Ya we laghachi azu, ha esogh kwa Ya ejeghari ozo. 67 Ya mere Jisus siri ndi-oziri na abua ahu, Unu onwe-unu nāchọ kwa ila? 68 Saimon Pita zara Ya, si, Onye-nwe-ayi, Onye ka ayi gējekuru? I nwere okwu nke ndu ebigh-ebi. 69 Ozo, ayi onwe-ayi ekwerewo mara kwa na Gi onwe-gi bu Onye Nso ahu nke Chineke. 70 Jisus zara ha, si, O bugh Mu onwem roputara unu, bu ndi-oziri na abua, ma otu onye nime unu bu nwa ekwensu? 71 Ma O nēkwu ihe bayere Judas nwa Saimon Iskariot, n'ih na onye ahu gaje irara Ya nye, buru otu onye nime ndi-oziri na abua ahu.

7 1 Mbe ihe ndia gasiri Jisus we nējeghari na Galili: n'ihì na Q chogh ijeghari na Judia, n'ihì na ndi-Ju nāchọ uzọ ibu Ya. 2 Ma ememe ahu nke ndi-Ju, bụ ememe ulo-ikwū, di nso. 3 Ya mere umu-nne-Ya siri Ya, Si n'ebe a pua, je na Judia, ka ndi nēso uzọ-Gi we hu kwa ọlu-Gi nile nke I nālu. 4 N'ihì na ọ digh onye ọ bula nēme ihe ọ bula na nzuzo, ma asi na ya onwe-ya nāchọ ka ọra madu mara ya. Q buru na I nēme ihe ndia, me Onwe-gi ka I puta ihè nye uwa. 5 N'ihì na ọbunā umu-nne-Ya ekwegh na Ya. 6 Ya mere Jisus si ha, Oge nkem akērugh; ma oge nke unu bu ihe edoziworo mbe nile. 7 Uwa apugh ikpọ unu asi; ma ọ nākpọ Mu onwem asi, n'ihì na Mu onwem nābara ya àmā, na ọlu-ya nile jọrọ njọ. 8 Rigonu onwe-unu n'ememe a: Mu onwem agagh-arigoro ememe a ubu a; n'ihì na oge nkem akēzugh. 9 Ma mbe Q gwasiri ha okwu ndia, Q nānọgide na Galili.

10 Ma mbe umu-nne-Ya rigosiri ememe ahu, inbe ahu Ya onwe-ya rigo-kwa-ra, ọ bugh n'iru ọra madu, kama dika ọ bu na nzuzo. 11 Ya mere ndi-Ju nāchọ Ya n'ememe, nāsi, Òle ebe Onye ahu nọ? 12 Oké ntamu di kwa n'etiti igwè madu nile bayere Ya: ufodu nāsi, Q bu ezi madu; ndi ọzọ nāsi, É-è, kama O nēduhie igwè madu a. 13 Otú ọ di, ọ digh onye ọ bula nēkwuwa okwu bayere Ya n'ihì egwu ndi-Ju.

14 Ma mbe o ruru n'etiti ememe ahu ubu a Jisus rigoro n'ulo uku Chineke, we nēzi ihe. 15 Ya mere o nēju ndi-Ju anya, ha si, Onye a, Ò si aña mata akwukwọ ri nne, n'ebe ọ digh mbe Q muworo akwukwọ? 16 Ya mere Jisus zara ha, si, Ozizim abugh nkem, kama ọ bu nke Onye ziterem. 17 Q buru na onye ọ bula achọ ime ihe Q nāchọ, ọ gāmara ihe ozizi a bu, ma o sitere n'aka Chineke, ma-ọbu na Mu onwem nēkwu site n'Onwem. 18 Onye nēkwu site n'onwe-ya nāchọ otuto nke aka ya: ma onye nāchọ otuto nke onye zitere ya, onye ahu bu onye ezi-okwu, ajọ omume adigh kwa nime ya. 19 Q bugh Moses nyere unu iwu-unu, ma ọ digh onye ọ bula nime unu nēme iwu ahu? Gini mere unu nāchọ uzọ ibum? 20 Igwè madu ahu zara, si, I nwere mọ

ọjọ: ọnye nāchọ uzọ ibu Gi? 21 Jisus zara, si ha, Otú ọlu ka M'luru, ọ we nēju unu nile anya. 22 Q bu n'ihì nka ka Moses nyere unu ibi-úgwù (ọ bugh na o sitere n'aka Moses, kama o sitere n'aka nna-ayi-hà); n'ubochi-izu-ike unu nēbi kwa madu úgwù. 23 Q buru na ebi madu úgwù n'ubochi-izu-ike, ka ewe ghara imebi iwu Moses; unu nwere òlùlù ọjọ n'arum, n'ihì na emerem ka aru dichasia otú madu nma n'ubochi-izu-ike? 24 Unu elela iru kpé ikpé, kama nēkpenu ikpé ziri ezi.

25 Ya mere ufodu nime ndi Jerusalem siri, Onye a, Q bugh Onye ha nāchọ uzọ ibu? 26 Ma le, O nēkwuwa okwu, ma ha agwagh Ya okwu ọ bula. Q gābu na ndi-isi mara n'ezie na Onye a bu Kraist-ayi? 27 Otú ọ di, ayi matara Onye a ebe O si puta: ma mbe ọ bula Kraist-ayi gābia, ọ digh onye ọ bula mara ebe O si puta. 28 Ya mere Jisus tiri nkpu n'ulo uku Chineke, nēzi ihe, nāsi kwa, Unu mataram, mata kwa ebe M'si puta; ọ bugh kwa n'Onwem ka M'biaworo, kama Onye ziterem bu ezi Onye, Nke unu onwe-unu nāmatagi. 29 Mu onwem matara Ya; n'ihì na esim n'ebe Q nọ bia, Ya onwe-ya zite-kwaram. 30 Ya mere ha chọrọ uzọ ijide Ya: ọ digh kwa onye ọ bula tukwasiri Ya aka, n'ihì na oge hour Ya akābiagh. 31 Ma n'etiti igwè madu ahu ọtutu kwere na Ya; ha nāsi kwa, Mbe ọ bula Kraist-ayi gābia, Q gēine ihe-iriba-ama kari nke Onye a mere? 32 Ndi-Farisi nuru igwè madu ahu ka ha nātamu ntamu ndia bayere Ya; ndi-isi-nchu-aja na ndi-Farisi we ziga ndi nējere ha ozi ka ha jide Ya. 33 Ya mere Jisus siri, Q fọduru nwa oge Mu na unu gānọ, M'we lakuru Onye ziterem. 34 Unu gāchọm, ma unu agagh-achọtam: ebe Mu onwem nọ kwa, unu onwe-unu apugh ibia. 35 Ya mere ndi-Ju siritara onwe-ha, Òle ebe Onye a gaje iga na ayi onwe-ayi agagh-achọta Ya? Q gaje igakuru ndi basara n'etiti ndi-Grik na izi ndi-Grik ihe? 36 Gini bu okwu a nke O kwuru, si, Unu gāchọm, ma unu agagh-achọtam: ebe Mu onwem nọ kwa, unu onwe-unu apugh ibia?

37 Ma n'ubochi ikpe-azu, bụ oké ubochi nke ememe ahu, Jisus guzoro, we tie nkpu, si, Q buru na akpiri kpọrọ

madu ọ bula nku, ya biakutem, nua miri. 38 Onyenēkwere na Mu, dika ihē edeworo n'akwukwọ nsọ kwuru, n'afọ-ya ka osimiri nke miri di ndu gēsi nērūputa. 39 Ma nka ka O kwuru bayere Mọ Nsọ, Nke ndi kwere na Ya gaje inara: n'ihī na akēnyegh Mọ Nsọ; n'ihī na akēnyegh Jisus otuto. 40 Ya mere ufodu nime igwē madu ahu, mbe ha nuru okwu ndia, ha si, N'ezie Onye a bu onye-amuma ahu. 41 Ndi ọzọ nāsi, Onye a bu Kraist-ayi. Ma ufodu nāsi, Gini, ọ gābu na Galili ka Kraist-ayi si bia? 42 Akwukwọ nsọ ekwugh na Kraist-ayi nēsi na nkpuru Devid bia, site kwa na Betlehem, bu obodo ntà ebe Devid nọri? 43 Ya mere nkewa putara n'etiti igwē madu ahu n'ihī Ya. 44 Ma ufodu nime ha chọrọ ijide Ya; ma ọ digh onye ọ bula tukwasiri Ya aka.

45 Ya mere ndi ahu ndi nēje ozi biakutere ndi-isi-nchu-aja na ndi-Farisi; ndi ahu we si ha, N'ihī gini ka unu nēkutagh Ya? 46 Ndi ahu ndi nēje ozi zara, si, Ọ digh mbe ọ bula madu kwuru okwu di otù a. 47 Ya mere ndi-Farisi zara ha, si, Eduhiewo kwa unu onwe-unu? 48 Ọ di onye ọ bula n'etiti ndi-isi, ma-ọbu n'etiti ndi-Farisi, kwere na Ya? 49 Ma igwē madu a nke nāmagh iwu - ayi bu ndi anābu ọnu. 50 Nkọdimọs si ha (onye biakutere Ya na mbu, ebe ọ bu otù onye nime ha), 51 Iwu-ayi nēkpe madu ikpé, ọ buru na o bugh uzọ nu n'ọnu-ya, we mara ihe ọ nēme? 52 Ha zara, si ya, Gị onwe-gi si kwa na Galili puta? Nyocha n'akwukwọ nsọ, le kwa na ọ digh onye-amuma si na Galili bilie.

53 [Ha nile we la, onye ọ bula n'ulo 8 nke aka ya: 1 Ma Jisus gara ugwu Olive. 2 Ọ we bia kwa ọzọ n'isi-ututu n'ulo uku Chineke, ndi-Ju nile we biakute Ya; Ọ we nọdu ala, we nēzi ha ihe. 3 Ndi-ode-akwukwọ na ndi-Farisi we kuta otù nwayi nke ejidereri n'ikwa-iko; mbe ha guzosiri ya n'etiti, 4 ha we si Ya, Onye-ozizi, ejidewo nwayi a n'ikwa-iko, mbe ọ nēme ihe ahu. 5 Ma n'iwu-ayi Moses nyere ayi iwu itu ndinyom di otù a nkume: gini kwa ka Gi onwe-gi nēkwu bayere ya? 6 Ma nka ka ha nēkwu inwa Ya, ka ha

we nwe ihe ha gēji bo Ya ebubo. Ma Jisus ruru ala, were nkpisi-aka-Ya nēde ihe n'ala. 7 Ma mbe ha nọgidere nāju Ya, Ọ welie Onwe-ya elu, si ha, Onye akēmehiegh n'etiti unu, ya buru uzọ tu ya nkume. 8 Ọ we ruru kwa ala ọzọ, were nkpisi-aka-Ya nēde ihe n'ala. 9 Ma mbe ha nuru ya ha pua n'otù n'otù, malite na ndi bu okenye, rue ndi-ikpe-azu: ewe rapu nāni Jisus, Ya na nwayi ahu, ebe o guzoro, n'etiti. 10 Jisus we welie Onwe-ya elu, si ya, Nwayi, ọle ebe ha nọ? Ọ digh onye ọ bula mara gi ikpé? 11 Ọ we si, Ọ digh onye ọ bula, Onye-nwe-ayi. Jisus we si, Mu onwem amagh kwa gi ikpé: ga nke gi; site n'ubu a adila nēmehie ọzọ.]

12 Ya mere Jisus gwara ha okwu ọzọ, si, Mu onwem bu Ihē nke uwa: onye nēsom agagh-ejeghari n'ochichiri, kama ọ gēnwe Ihē nke ndu. 13 Ya mere ndi-Farisi siri Ya, Gi onwe-gi nābara Onwe-gi àmà; àmà nke Gi abugh ezie. 14 Jisus zara, si ha, Asi kwa na Mu onwem bara Onwem àmà, àmà nkem bu ezie; n'ihī na amataram ebe M'siri bia, na ebe M'nāla; ma unu onwe-unu amatagh ebe M'si bia, ma-ọbu ebe M'nāla. 15 Unu onwe-unu nēkpe dika anu-aru si di; Mu onwem ekpegh onye ọ bula. 16 Ma ọ buru na mu onwem ekpe kwa ikpé, ikpém bu ezie; n'ihī na ọ bugh nāni Mu nọ, kama ọ bu Mu onwem na Nna Nke ziterem. 17 Ma edewo kwa n'akwukwọ iwu-unu, na àmà nke madu abua bu ezie. 18 Mu onwem bu onye nābara Onwem àmà, Nna Nke ziterem nāba-kwa-ram àmà. 19 Ya mere ha si Ya, Ọle ebe Nna-Gi di? Jisus zara, si, Unu amataghm, unu amatagh kwa Nnam: ọ buru na unu mataram, unu gāmata-kwari Nnam. 20 Okwu ndia ka O kwuru n'ebe anēdēbe útù anātu, mbe O nēzi ihe n'ulo uku Chineke: ọ digh kwa onye ọ bula jidere Ya; n'ihī na oge hour Ya akābiarugh.

21 Ya mere Ọ siri ha ọzọ, Mu onwem nāla, unu gāchọkwam, unu gānwu kwa na nmehie-unu: ebe Mu onwem nāla, unu onwe-unu apugh ibia. 22 Ya mere ndi-Ju nāsi, Ọ gēbu Onwe-ya, na Ọ nāsi, Ebe Mu onwem nāla, unu onwe-unu apugh ibia? 23 Ọ we si ha, Unu onwe-

unu si n'ebe di ala puta; Mu onwem si n'ebe di elu puta: unu onwe-unu si n'uwa nka puta; Mu onwem esigh n'uwa nka puta. 24 Ya mere M'siri unu, na unu gānwu na nmehie nile unu: n'ihī na ọ buru na unu ekwegh na Mu onwem bu Ya, unu gānwu na nmehie nile unu. 25 Ya mere ha nāsi Ya, Gi onwe-gi bu onye? Jisus siri ha, Ọbunā ihe M'nāgwa kwa unu site na mbu. 26 Enwerem ọtutu ihe M'gēkwu nke M'gēkpe kwa bayere unu: ma Onye ziterem bu ezie; ihe Mu onwem nu-kwa-ra n'ọnu-Ya, ihe ndia ka M'nāgwa uwa. 27 Ha amagh na Ọ nāgwa ha okwu bayere Nna-Ya. 28 Ya mere Jisus siri, Mbe ọ bula unu gēweliwori Nwa nke madu elu, mbe ahu ka unu gāmara na Mu onwem bu Ya, na ọ digh kwa ihe M'nēme n'Onwem, kama dika Nnam zirim, otu a ka m'nekwu ihe ndia. 29 Mu na Onye ziterem nọ kwa; Ọ rapugh nāni Mu; n'ihī na Mu onwem nēme ihe nātọ Ya utọ mbe nile. 30 Mbe Ọ nekwwu okwu ndia, ọtutu madu kwere na Ya.

31 Ya mere Jisus nāsi ndi-Ju ndi kwere okwu-Ya-ri, Ọ buru na unu onwe-unu anogide n'okwum, unu bu ndi nēso uzom n'ezie; 32 unu gāmara kwa ezi-okwu, ezi-okwu ahu gēme kwa ka unu pua n'orū. 33 Ha zara Ya, si, Ayi bu nkpuru Abraham, ọ kādigh kwa mbe ọ bula ayi bu orū onye ọ bula: Gi onwe-gi si aha kwu, Agēme ka unu pua n'orū? 34 Jisus zara ha, si, N'ezie, n'ezie, asim unu, Onye ọ bula nke nēmehie bu orū nmehie. 35 Ma orū adigh-anogide n'ulo rue mbe ebigh-ebi: nwa nānogide ebigh-ebi. 36 Ya mere ọ buru na Ọkpara gēme ka unu pua n'orū, unu gābu ndi puworo n'orū n'ezie. 37 Amataram na unu bu nkpuru Abraham; ma unu nāchọ uzọ ibum, n'ihī na okwum enwegh ọnọdu nime unu. 38 Anamekwu ihe Mu onwem huworo n'ebe Nnam nọ: ya mere unu onwe-unu nēme kwa ihe unu nuru n'ọnu nna-unu. 39 Ha zara, si Ya, Nna-ayi bu Abraham. Jisus si ha, Ọ buru na unu bu umu Abraham, unu gālu ọlu Abraham. 40 Ma uhu a unu nāchọ uzọ ibum, bu Madu Nke gwaworo unu ezi-okwu, nke M'nuru n'ọnu Chineke: nka ka Abraham nēmegh. 41 Unu onwe-unu nālu ọlu nna-unu. Ha siri Ya, Amugh

ayi onwe-ayi site n'ikwa-iko; otu Nna ka ayi nwere, bu Chineke. 42 Jisus siri ha, Ọ buru na Chineke bu Nna-unu, unu gāhum n'anya: n'ihī na Mu onwem siri n'ebe Chineke nọ puta we bia; n'ihī na abiaghm n'Onwem, kama Ya onwe-ya ziterem. 43 N'ihī gini ka unu nāmagh ihe M'nekwu? Ọ bu n'ihī na unu apugh inu okwum. 44 Unu onwe-unu sitere na nna-unu, bu ckwensu, ọ bu kwa ihe nāgu nna-unu ka unu nāchọ ime. Onye ahu bu obu-madu site na mbu, o guzogh kwa n'ezi-okwu, n'ihī na ezi-okwu adigh nime ya. Mbe ọ bula o nekwwu okwu-ugha, o nekwwu ihe si n'ihe nke aka ya puta: n'ihī na ọ bu onye-ugha, buru kwa nna-ya. 45 Ma n'ihī na Mu onwem nekwwu ezi-okwu, unu ekweghm. 46 Onye nime unu turum nmehie n'anya? Ọ buru na M'nekwu ezi-okwu, n'ihī gini ka unu onwe-unu nekweghm? 47 Onye sitere na Chineke nānu okwu Chineke: n'ihī nka ka unu onwe-unu nānugh ha, n'ihī na unu esitegh na Chineke. 48 Ndi-Ju zara, si Ya, Ayi onwe-ayi ekwugh nke-oma, si na Gi onwe-Gi bu Onye Sameria, I nwe-kwa-ra mọ ọjọ? 49 Jisus zara, si, Mu onwem enwegh mọ ọjọ; kama anamasopuru Nnam, unu onwe-unu nēmekwam ihe-ihere. 50 Ma Mu onwem achogh otuto nkem: otu Onye di Nke nāchọ nekpe kwa ikpé. 51 N'ezie, n'ezie, asim unu, Ọ buru na onye ọ bula edebe okwum, ọ gagh-ahu ọnwu ma-ọli rue mbe ebigh-ebi. 52 Ndi-Ju siri Ya, Uhu a ka ayi mara na I nwere mọ ọjọ. Abraham nwuru, na ndi-amuma; ma Gi onwe-gi nāsi, Ọ buru na onye ọ bula edebe okwum, ọ gagh-edetu ọnwu ire ma-ọli rue mbe ebigh-ebi. 53 Ọ gābu na Gi onwe-gi ka nna-ayi Abraham uku, onye nwuru anwu? ndi-amuma nwu-kwa-ra: ọnye ka I nēme Onwe-gi? 54 Jisus zara, si, Ọ buru na Mu onwem enye Onwem otuto, otuto nkem bu ihe-efu: Nnam bu Onye nēnyem otuto; Onye unu onwe-unu nāsi, na Ọ bu Chineke-unu; 55 unu amagh kwa Ya; ma Mu onwem matara Ya; ọ buru kwa na agamasi, Amataghm Ya, M'gēyi unu, buru onye-ugha: ma amataram Ya, nēdebe kwa okwu-Ya. 56 Obi tọrọ nna-unu Abraham utọ nke-uku ihu ubochim; ọ we hu ya, nuri kwa

onu. 57 Ya mere ndi-Ju siri Ya, I k̄ābagh oḡu aṛo abua na iri, I huwo kwa Abraham? 58 Jisus siri ha, N'ezie, n'ezie, asim unu, M̄be akāmugh Abraham Mu onwem di. 59 Ya mere ha tuturu nkume itu Ya: ma Jisus zobere Onwe-ya, we si n'ulo uku Chineke pua.

9 1 M̄be Q nāgabiga, Q hu otū nwoke nke kpuru isi site n'omumu-ya. 2 Ndi nēso uzọ-Ya we jua Ya, si, Rabai, onye mehiere, onye a, ma-ḡbu ndi muru ya, nke mere ka amua ya n'isi? 3 Jisus zara, si, Onye a emehiegh, ndi muru ya emehiegh kwa: kama ka ọlu Chineke we puta ihe n'aru ya. 4 Ayi aghagh ọlu ọlu Onye ziterem, m̄be ubochi fọduru: abali nābia, m̄be ọ digh onye ọ bula puru ọlu. 5 M̄be ọ bula M'no n'uwa, abum Ihe nke uwa. 6 M̄be O kwusiri ihe ndia, Q bua onu-miri n'ala, were onu-miri ahu gwo aja, were aja ahu te n'anya-ya abua, 7 si ya, Je sa miri n'odo-miri ntā nke Sailoam (nke bu, ma asugharia ya, Onye eziteworo). Ya mere Q jere, sa miri, bia kwa nāhu uzọ. 8 Ya mere ndi-aḡata-obi-ya, na ndi nāhu ya-ri n'oge gara aga, na ọ bu onye-aririḡ, ha nāsi, Onye a, ọ bugh onye nāno ala nāriḡ kwa aririḡ? 9 Ndi ọzọ nāsi, Q bu ya; ndi ọzọ nāsi, E-ē, kama o yiri ya. Ya onwe-ya siri, Mu onwem bu ya. 10 Ya mere ha nāsi ya, Esi kwa aña meghe anya-gi? 11 Onye ahu zara, si, Nwoke ahu anākpọ Jisus gworo aja, te kwa ya n'anyam abua, sim, Je Sailoam, sa miri: ya mere ejerem, sa miri, ewe me ka M'hu uzọ. 12 Ha si ya, Olee ebe Onye ahu nọ? Q si, Amataghm.

13 Ha kutara ndi-Farisi onye ahu nke kpuru isi n'oge gara aga. 14 Ma ọ bu ubochi-izu-ike n'ubochi Jisus gworo aja, we meghe anya-ya. 15 Ya mere ndi-Farisi ju-kwa-ra ya ọzọ otū emere ka ọ hu uzọ. Q si ha, Q tukwasiri aja n'anyam abua, m'we sa miri, nāhu kwa uzọ. 16 Ya mere ufodu n'etiti ndi-Farisi nāsi, Nwoke a esitegh n'ebe Chineke nọ, n'ih na O digh-edebe ubochi-izu-ike. Ma ndi ọzọ nāsi, Nwọke bu onye-nmehie si aña pu ime ihe-iriba-ama di otū a? Nkewa we di n'etiti ha. 17 Ya mere ha si onye-isi ahu ọzọ, Gini ka gi onwe-gi nēkwu bayere Ya, n'ih na Q meghe anya-gi? Q si, Q bu onye-amuma. 18 Ya mere

ndi-Ju ekwegh okwu bayere ya, na o kpururi isi, na eme-kwa-ra ya ka ọ hu uzọ, rue m̄be ha kporo ndi muru onye ahu emere ka ọ hu uzọ, 19 we jua ha, si, Onye a, ọ bu nwa-unu, onye unu nāsi na amuru ya n'isi? ọ si kwa aña hu uzọ ubu a? 20 Ndi muru ya zara, si, Ayi matara na onye a bu nwa-ayi, na amukwa-ra ya n'isi: 21 ma otū ọ nāhu uzọ ubu a, ayi amatagh; ma-ḡbu onye meghe anya-ya, ayi onwe-ayi amatagh: juanu ya; o ruwo dinkpā; ya onwe-ya gēkwuru onwe-ya. 22 Ihe ndia ka ndi muru ya kwuru, n'ih na ha nātu egwu ndi-Ju: n'ih na ndi-Ju kwekorori n'etiti onwe-ha ubu a, ka esi n'ulo-nzukọ chupu onye ọ bula, ma ọ buru na o gēkwuputa na Q bu Kraist. 23 N'ih nka ndi muru ya siri, O ruwo dinkpā; juanu ya. 24 Ya mere ha kporo onye ahu nke ubo abua, bu onye kpururi isi, we si ya, Nye Chineke otuto: ayi onwe-ayi matara na Nwoke a bu onye-nmehie. 25 Ya mere onye ahu zara, si, Ma Q bu onye-nmehie, amataghm: otū ihe ka m'matara, na, ebe m'kpururi isi, ubu a anamahu uzọ. 26 Ya mere ha siri ya, Gini ka Q mere gi? Ọ si aña meghe anya-gi? 27 Q zara ha, si, Agwaram unu ḡbunā ubu a, ma unu anugh: gini mere unu nācho inu ya ọzọ? unu onwe-unu nācho kwa igho ndi nēso uzọ-Ya? 28 Ha we kwuto ya, si, Gi onwe-gi bu onye nēso uzọ Onye ahu; ma ayi onwe-ayi bu ndi nēso uzọ Moses. 29 Ayi onwe-ayi matara na Chineke agwawo Moses okwu: ma Onye a, ayi amatagh ebe O si puta. 30 Nwoke ahu zara, si ha, Ekwula, n'ih na ihe-ebube di na nka, na unu onwe-unu amatagh ebe O si puta, ma Q meghe anyam. 31 Ayi matara na Chineke adigh-anu ọlu ndi-nmehie: kama ọ buru na onye ọ bula bu onye nēbi isi ala nye Chineke, nēme kwa ihe Q nācho, onye ahu ka Q nānu. 32 Site na nmalite oge a ọ digh m̄be anuru na onye ọ bula meghe anya onye amuru n'isi. 33 Q buru na Onye a esitegh n'ebe Chineke nọ, Q pugh ime ihe ọ bula. 34 Ha zara, si ya, Amuru nō gi onwe-gi nime nmehie, ọ bu gi onwe-gi nēzi kwa ayi ihe? Ha we chupu ya n'ēzi.

35 Jisus nuru na ha chupuru ya-ri n'ēzi; Q we choṭa ya, si, Gi onwe-gi kwere n'Okpara Chineke? 36 Onye

ahu zara, si, Ọ bu kwa onye, Onye-nwe-ayi, ka m'we kwere na Ya? 37 Jisus siri ya, I huwo Ya, Onye gi na Ya nēkwu okwu bu kwa Onye ahu. 38 Ọ we si, Onye-nwe-ayi, ekwem. Ọ we kpọ isi ala nye Ya. 39 Jisus we si, Ọ bu ikpe ikpé ka Mu onwem ji bia n'uwa nka, ka ndi nāhugh uzọ we hu; ka ndi huru uzọ we ghọ kwa ndi-isi. 40 Ndi di n'etiti ndi-Farisi ndi ha na Ya nọ nuru ihe ndia, ha we si Ya, Ayi onwe-ayi kpu-kwa-ra isi? 41 Jisus siri ha, Ọ buru na unu kpuru isi, unu agagh-enwe nmehie: ma uḅu a unu nāsi, Ayi nāhu uzọ: nmehie-unu nānọgide.

10 I N'ezie, n'ezie, asim unu, Onye nēsitegh n'ọnu-uzọ ba n'ogige aturu, kama o si n'ebe ọzọ nārigo ibà, onye ahu bu onye-ori na onye nāpunara madu ihe. 2 Ma onye si n'ọnu-uzọ ba bu onye nāzú aturu. 3 Onye ahu ka onye-ọnu-uzọ nēmeghere uzọ; aturu nānu kwa olu-ya: ọ nākpọ kwa aturu nke aka ya n'aha, nēdupu kwa ha. 4 Mḅe ọ bula ọ chupuru aturu nke aka ya nile, ọ nāga n'iru ha, aturu ahu nēso kwa ya: n'ihì na ha matara olu-ya. 5 Ma ha agagh-eso ọbia ma-ọli, kama ha gāḅanari ya: n'ihì na ha amatagh olu ndi-ọbia. 6 Ilu a ka Jisus turu ha: ma ha amagh ihe ha bu, bú okwu Ọ nāgwa ha.

7 Ya mere Jisus siri ha ọzọ, N'ezie, n'ezie, asim unu, Mu onwem bu ọnu-uzọ nke aturu. 8 Ka ha ra, bú ndi nile burum uzọ bia, ha bu ndi-ori na ndi nāpunara madu ihe: ma aturu ahu anugh olu-ha. 9 Mu onwem bu ọnu-uzọ ahu: ọ buru na onye ọ bula esi na Mu ba, agāzọputa ya, ọ ganābata kwa nāpu kwa, nāhu kwa nri ọ gāta. 10 Onye-ori adigh-abia, ma-ọbugh ka ọ we zue ori, ḅu kwa, la kwa ihe n'iyi: Mu onwem biara ka ha we nwe ndu, ka ha nwebiga kwa ya ókè. 11 Mu onwem bu onye-ọzú-zú-aturu ọma: onye-ọzú-zú-aturu ọma nātọḅọ ndu-ya n'ihì aturu-ya. 12 Onye-ọlu egoro ego, nke nābugh kwa onye-ọzú-zú-aturu, onye aturu nābugh nke aka ya, ọ nāhu agu ka ọ nābia, ọ we rapu aturu, ḅalaga, agu we nwude ha, chusa kwa ha: 13 n'ihì na ọ bu onye-ọlu egoro ego, ọ kpọgh kwa aturu ahu ihe. 14 Mu onwem bu onye-ọzú-zú-aturu ọma; ama-kwa-ram aturu nkem,

aturu nkem ma-kwa-ram, 15 dika Nnam maram, dika Mu onwem ma-kwa-ra Nnam; anamatọḅọ kwa ndum n'ihì aturum. 16 Aturu ọzọ ka M'nwe-kwa-ra, ndi nēsitegh n'ogige-aturu nka: aghaghm iduta kwa ndi ahu, ha gānu kwa olum; otú lgwè-aturu gādi kwa, otú Onye-ọzú-zú-aturu. 17 N'ihì nka ka Nnam nāhum n'anya, n'ihì na Mu onwem nātọḅọ ndum, ka M'we nara ya ọzọ. 18 Ọ digh onye ọ bula nānapum ya, kama Mu onwem nātọḅọ ya n'Onwem. Enwerem ike itọḅọ ya, enwe-kwa-ram ike inara ya ọzọ. Ihe a enyere n'iwu ka M'natarara n'aka Nnam.

19 Nkewa putara ọzọ n'etiti ndi-Ju n'ihì okwu ndia. 20 Ọtutu nime ha we si, Ọ nwere mọ ọjọ, anya adigh kwa Ya nma; gini mere unu nānu olu-Ya? 21 Ndi ọzọ nāsi, Ndia abugh okwu onye mọ ọjọ ji. Mọ ọjọ puru imeghe anya ndi kpuru isi?

22 Ma ememe icheta owuwu ulo uku Chineke ọhu ruru na Jerusalem: ọ bu mḅe oyi; 23 Jisus we nējeghari n'ulo uku Chineke n'ibà Solomon. 24 Ya mere ndi-Ju nọgidere Ya buruburu, we si Ya, I nākwuba nkpuru-obi-ayi n'elu rue ole mḅe? Ọ buru na Gi onwe-gi bu Kraist-ayi, gwawa ayi. 25 Jisus zara ha, si, Agwaram unu, ma unu adigh-ekwe: ọlu nke Mu onwem nālu n'aha Nnam, ndia nāḅaram àmà. 26 Ma unu onwe-unu adigh-ekwe, n'ihì na unu adigh nime aturu nkem. 27 Aturu nkem nānu olum, Mu onwem ma-kwa-ra ha, ha nēsokwam: 28 Mu onwem nēnye kwa ha ndu ebigh-cbi; ha agagh-ala kwa n'iyi ma-ọli rue mḅe ebigh-cbi, ọ digh kwa onye ọ bula gānapu ha n'akam. 29 Nnam, Nke nyeworom ha, bu Onye uku kachasi ihe nile; ọ digh kwa onye ọ bula puru inapu ihe n'aka Nnam. 30 Mu onwem na Nnam bu otú. 31 Ndi-Ju tuturu nkume ọzọ ka ha tua Ya. 32 Jisus zara ha, si, Ọtutu ọlu ọma ka M'gosiri unu site na Nnam; n'ihì aha ọlu gini nime ndia ka unu nātum nkume? 33 Ndi-Ju zara Ya, si, Ọ bugh n'ihì ọlu ọma ka ayi nātu Gi nkume, kama ọ bu n'ihì nkwalu; n'ihì kwa na Gi onwe-gi, ebe I bu madu, I nēme Onwe-gi Chineke. 34 Jisus zara ha, si, Èdeghe ya n'iwu-unu, si, Mu onwem siri, Chi ka unu bu? 35 Ọ buru

na O kpọrọ ndi ahu chi, ndi okwu Chineke biaruru (apugh kwa imcibi ihe edere n'akwukwọ nsọ), 36 unu onwe-unu nēkwu okwu bayere Onye ahu Nnam doro nsọ zite kwa n'uwa, si, I nēkwulu Chineke; n'ihì na asim, Abum Okpara Chineke? 37 O buru na alughm ọlu Nnam, unu ekwelam. 38 Ma o buru na aluam ha, ọbunà ma asi na unu ekwegh Mu onwem, nēkwercnu ọlun: ka unu we mara nāmagide kwa na Nnam di nime, na Mu onwem di kwa nime Nnam. 39 Ha we chọ kwa uzọ ọzọ ijide Ya: O we pua n'aka-ha.

40 O we je ọzọ gabiga n'ofè Jodan ruc ebe Jon nēme baptism na mbu; O we nọgide n'ebe ahu. 41 Otutu madu we biakute Ya; ha nāsi kwa, N'ezie o digh ihe-iriba-ama Jon mere: ma ka ha ra, bụ ihe nile Jon kwuru bayere Onye a, bu ezi-okwu. 42 Otutu madu we kwere na Ya n'ebe ahu.

11 1 Ma aru otù nwoke adigh ike, bụ Lazaros onye Betani, onye sitere n'obodo ntà Meri na Mata nwa-nne-ya nwayi. 2 Ma o bu Meri ahu nke were manu-otite te Onye-nwe-ayi, were kwa agiri-isi-ya hicha ukwu-Ya abua, onye aru nwa-nne-ya nwoke, bụ Lazaros, nādigh ike. 3 Ya mere umu-nne-ya nwayi zigara Ya, si, Onye-nwe-ayi, le, aru nke onye ahu I huru n'anya adigh ike. 4 Ma mbe Jisus nuru ya, O si, Nriaria nka abugh nke ọnwu, kama o bu n'ihì otuto Chineke, ka ewe nye Okpara Chineke otuto site na ya. 5 Ma Jisus huru Mata, na nwa-nne-ya nwayi, na Lazaros, n'anya. 6 Ya mere mbe O nuru na aru-ya adigh ike, mbe ahu O nọgidere ubochi abua n'ebe O nọ. 7 Mbe ahu mbe nka gasiri O si ndi nēso uzọ-Ya, Ka ayi je Judia ọzọ. 8 Ndi nēso uzọ-Ya si Ya, Rabai, ubu a ka ndi-Ju nāchọ uzọ itu Gi nkume; I nēje kwa ebe ahu ọzọ? 9 Jisus zara, si, O bugh oge hour iri na abua di n'ehihie? O buru na onye o bula ejeghari n'ehihie, o digh-asu ngongọ, n'ihì na o nāhu ihè nke uwa nka. 10 Ma o buru na onye o bula ejeghari n'abali, o nāsu ngongọ, n'ihì na ihè adigh nime ya. 11 Ihe ndia ka O kwuru: mbe nka gasiri O si ha, Eyi-ayi Lazaros adawo n'ura; ma anamaga, ka M'we kpote ya n'ura. 12 Ya mere ndi nēso uzọ-Ya siri Ya, Onye-nwe-ayi,

o buru na o dawo n'ura, agāzọputa ya. 13 Ma Jisus kwururi okwu bayere ọnwu-ya: ma ndi ahu chere na O nēkwu okwu bayere ida n'ura efu. 14 Ya mere Jisus gwawara ha okwu mbe ahu, si, Lazaros nwuru anwu. 15 Anamānuri kwa ọnu n'ihì unu na adighm n'ebe ahu, ka unu we kwere; otù o di, ka ayi jekuru ya. 16 Ya mere Tomas, onye anākpọ Didimọs, siri ibe-ya ndi nēso uzọ Jisus, Ka ayi onwe-ayi je kwa, ka ayi we so Ya nwua.

17 Ya mere mbe Jisus biara, O huru na o diwori n'ili ubochi anọ ubu a. 18 Ma Betani di Jerusalem nso, ihe dika furlong iri na ise n'idi-anya; 19 ma otutu n'ctiti ndi-Ju biakutereri Mata na Meri, ka ha we kasie ha obi n'ihì nwa-nne-ha. 20 Ya mere mbe Mata nuru na Jisus nābia, ojezute Ya: ma Meri nānọdu n'ulo. 21 Ya mere Mata siri Jisus, Onye-nwe-ayi, o buru na I nọri n'ebe a, nwa-nnem nwoke agagh-anwuworì. 22 Ma ọbunà ubu a amataram na, ka ihe I gāriọ n'aka Chineke ra, Chineke gēnye Gi. 23 Jisus si ya, Nwa-nne-gi nwoke gēsi n'ọnwu bilie. 24 Mata si Ya, Amataram na o gēsi n'ọnwu bilie na nbilite-n'ọnwu n'ubochi ikpe-azu. 25 Jisus siri ya, Mu onwem bu nbilite-n'ọnwu na ndu: onye nēkwere na Mu, ọbunà ma asi na o nwuru anwu, o gādi ndu ọzọ: 26 ọzọ, onye o bula nke nādi ndu, nke nēkwere kwa na Mu, o gagh-anwu ma-ọli ruc mbe ebigh-cbi. I kwere nka? 27 O si Ya, E, Onye-nwe-ayi: Mu onwem ekwercwo na Gi onwe-gi bu Kraist-ayi, Okpara Chineke, Onye nābia n'uwa. 28 Mbe o kwusiri nka, o we je, kpọ Meri nwa-nne-ya nwayi na nzuzo, si, Onye-ozizi nọ n'ebe a, O nākpọ kwa gi. 29 Ma nwayi ahu, mbe o nuru ya, o bilie ọsọsọ, we biakute Ya. 30 (Ma Jisus akābiarugh nime obodo ntà ahu, kama O nānọ n'ebe Mata zutere Ya.) 31 Ya mere ndi-Ju ndi ha na ya di n'ulo, ndi nākasi kwa ya obi, mbe ha huru Meri, na o biliri ọsọsọ we pua, ha soro ya, nēchè na o nējeru ilì ka o we kwa àkwà n'ebe ahu. 32 Ya mere Meri, mbe o biara n'ebe Jisus nọ, mbe o huru Ya, o da n'ala n'ukwu-Ya, nāsi Ya, Onye-nwe-ayi, o buru na I nọri n'ebe a, nwa-nnem nwoke agagh-anwuworì. 33 Ya mere mbe Jisus huru ya ka o nākwa

ákwá, na ndi-Ju ndi soro ya bia ka ha nākwá kwa ákwá, Q su udé nime mọ-Ya, me kwa ka obi lọ Ya miri, 34 Q we si, Òle ebe unu tọbọworo ya? Ha si Ya, Onye-nwe-ayi, Bía, le kwa. 35 Anya-miri puru n'anya Jisus. 36 Ya mere ndi-Ju nāsi, Le otú Q huru ya n'anya! 37 Ma ufodu nime ha siri, Onye a, Nke meghere anya onye ahu kpuru isi, Q pugh ime kwa ka nwoke a ghara inwu anwu? 38 Ya mere Jisus nābiaru ili ahu nāsu udé ọzọ nime Onwe-ya. Ma ọ bu ọbá, otú nkume nātọbọ kwa n'ọnu-ya. 39 Jisus si, Wepunu nkume ahu. Mata, nwa-nne-nwayi nke onye ahu nwuruwori, si Ya, Onye-nwe-ayi, o nēsi isi ụbụ a: n'ihì na nka mere ya ubọchi anọ ọ nwuru. 40 Jisus si ya, Asighm i na, ọ buru na i kwere, i gāhu ebube Chineke? 41 Ya mere ha wepuru nkume ahu. Ma Jisus weliri anya-Ya elu, si, Nna, ekelem I na I nuru olum. 42 Ma Mu onwem matara na I nānu olum mbe nile: ma n'ihì igwè madu a nke guzoro buruburu ka M'kwuru ya, ka ha we kwere na ọ bu Gi onwe-gi ziterem. 43 Ma mbe O kwusiri ihe ndia, Q were oké olu ti nkpu, si, Lazaros, puta n'èzí. 44 Onye nwururi anwu putara, ewerewori ákwá-ozu ke ya ukwu na aka; were kwa ichafọ kechie ya iru. Jisus si ha, Tọpunu ya, ghara kwa ya ka ọ la.

45 Ya mere ọtutu n'etiti ndi-Ju, ndi biakutere Meri, ndi le-kwa-ra ihe Q mere, ha kwere na Ya. 46 Ma ufodu n'etiti ha jekuru ndi-Farisi, kọrọ ha ihe Jisus mere.

47 Ya mere ndi-isi-nchu-aja na ndi-Farisi kpọrọ nnọkọ-ikpé ka ha zukọ, si. Gini ka ayi nēme? n'ihì na Nwoke a nēme ọtutu ihe-iriba-ama. 48 Q buru na ayi arapu Ya otú a, madu nile gēkwere na Ya: ndi Rom gābia kwa napu ebe nke ayi na mba nke ayi. 49 Ma otú onye n'etiti ha, bú Kaiafas, ebe ọ bu onye-isi-nchu-aja n'arọ ahu, si ha, Unu onwe-unu amatagh ihe ọ bula, 50 unu atulegh kwa uche na ọ bara unu urú ka otú onye nwua n'ọnọdu ndi-Ju, ka mba-ayi dum ghara ila kwa n'iyi. 51 Ma o kwugh nka site n'onwe-ya: kama ebe ọ bu onye-isi-nchu-aja n'arọ ahu, o buru amuma na Jisus gaje inwu anwu n'ọnọdu mba ahu; 52 ọ bugh kwa nání n'ọnọdu

mba ahu, kama ka Q we nie kwa ka umu Chineke ndi basaworo zukọ n'otú. 53 Ya mere site n'ubọchi ahu ha bara izú ka ha we ọue Ya.

54 Ya mere Jisus adigh-ejeghari n'iru ọra madu n'etiti ndi-Ju ọzọ, kama O si n'ebe ahu je ba n'ala nke di ọhia nso, ba n'obodo anākpọ Ifraim; Q we nọgide n'ebe ahu, Ya na ndi nēso uzọ-Ya. 55 Ma ememe ngabiga nke ndi-Ju di nso: ọtutu madu we si n'ala ndi-Ju rigoro Jerusalem mbe ememe ngabiga ahu akērugh, ime onwe-ha ka ha di ọcha. 56 Ya mere ha nāchọ Jisus, we nēkwurita n'etiti onwe-ha, mbe ha guzoro n'ulo uku Chineke, si, Gini ka unu nēchè? Nà Q gagh-abia n'ememe a ma-ọli? 57 Ma ndi-isi-nchu-aja na ndi-Farisi nyereri iwu ka, ọ buru na onye ọ bula mara ebe Q nọ, ka o gosi ya, ka ha we jide Ya.

12 1 Ya mere mbe ubọchi isi fọdururu ka ememe ngabiga rue, Jisus biaruru Betani, ebe Lazaros nọ, onye Jisus mere ka o si na ndi nwuru anwu bilie. 2 Ya mere ha siri Ya nri-anyasi n'ebe ahu: Mata nēje kwa ozi; ma Lazaros bu otú onye n'etiti ndi Ya na ha nọdururu na nri. 3 Ya mere Meri were manu-otite ezi nard, di oké ọnu-ahia nke-uku, nke ọtútú-ya ruru otú pound, te ukwu Jisus abua, were kwa agiri-isi-ya hicha ukwu-Ya: isi manu-otite ahu we juputa ulo ahia. 4 Ma Judas Iskariot, otú onye nime ndi nēso uzọ-Ya, nke gaje irara Ya nye, si, 5 N'ihì gini ka anēregħ manu-otite a ọgu shilling iri na ise, were ya nye ndi-ọbeye? 6 Ma nka ka o kwuru, ọ bugh n'ihì na ọ kpọrọndi-ọbeye ihe; kama n'ihì na ọ bu onye-ori, na ebe o ji ákpá-ego, ọ nēwepu ihe anētiye nime ya. 7 Ya mere Jisus siri, Rapu nwayi a ka ọ we debe ya rue ubọchi olilim. 8 N'ihì na unu nwere ndi-ọbeye n'etiti unu mbe nile; ma unu enwegh Mu onwem mbe nile.

9 Ya mere ọra madu n'etiti ndi-Ju inara na Q nọ n'ebe ahu: ha we bia, ọ bugh n'ihì nání Jisus, kama ka ha we le kwa Lazaros, onye Q mereri ka o si na ndi nwuru anwu bilie. 10 Ma ndi-isi-nchu-aja bara izú ka ha we ọu kwa Lazaros; 11 n'ihì na ọ bu n'ihì ya ka ọtutu nime ndi-Ju nāpu, nēkwere kwa na Jisus.

12 N'echi-ya oké igwè madu nke

biara ememe ahu, mbe ha nuru na Jisus nābia Jerusalem, 13 ha chiri igu nkwa, pua izute Ya, we nēti nkpu, si, Hosanna: Onye agoziri agozi ka Onye ahu bu Nke nābia n'aha Onye-nwe-ayi, bu Eze nke Israel. 14 Ma mbe Jisus chotasiri otu nwa-inyinya-ibu, O nokwasi ya; dika edeworo ya n'akwukwo nsq, si, 15 Atula egwu, ada Zaion: le, Eze-gi nābia, nānokwasi nwa inyinya-ibu. 16 Ihe ndia ndi nēso uzq-Ya amagh na mbu: kama mbe enyereri Jisus otuto, mbe ahu ka ha chetara na edereri ihe ndia bayere Ya n'akwukwo nsq, na ha mekwa-ra Ya-ri ihe ndia. 17 Ya mere igwè madu ahu ndi ha na Ya nq mbe O siri n'ili kpqputa Lazaros, me kwa ka o si na ndi nwuru anwu bilie, ha nāba àmà. 18 O bu kwa n'ihì nka ka igwè madu ahu puru izute Ya, n'ihì na ha nuru na O mereri ihe-iriba-ama nka. 19 Ya mere ndi-Farisi siritara onwe-ha, Lenu na okwu-unu abagh n'ihe: le, uwa ejesowo Ya n'azu.

20 Ma ndi-Grik ufodu di n'etiti ndi nārigo ka ha kpq isi ala nye Chineke n'ememe ahu: 21 ya mere madu ndia biakutere Filip, nke bu onye Betsaida nke Galili, ha we kpere ya, si, Onye-nwe-ayi, ayi nāchq ihu Jisus. 22 Filip bia gwa Andru: Andru we bia, ya na Filip, ha we gwa Jisus. 23 Jisus we za ha, si, Oge hour abiawo, ka ewe nye Nwa nke madu otuto. 24 N'ezie, n'ezie, asim unu, O buru na nkpu oka adagh n'ala we nwua, nāni ya onwe-ya nānqgide; ma o buru na o nwuru, o mia qtutu nkpu. 25 Onye nāhu ndu-ya n'anya nētufu ya; onye nākpq kwa ndu-ya asì n'uwa nka gēdebe ya rue ndu ebigh-ebi. 26 O buru na onye o bula nējerem ozi, ya som; ebe Mu onwem nq kwa, n'ebe ahu ka onye nējerem ozi gānq kwa: o buru na onye o bula nējerem ozi, ya ka Nnam gāsqpuru. 27 Ubu a ka nkpu-obim nālq miri; gini ka M'gēkwu kwa? Nna, zqputam n'oge hour nka. Ma n'ihì nka ka M'biaruru oge hour nka. 28 Nna, nye aha-Gi otuto. Ya mere otu olu sitere n'elu-igwe da, si, Enyerem ya otuto, M'gēnye kwa Ya otuto qzq. 29 Ya mere igwè madu ahu, ndi guzoro nso, ndi nu-kwa-ra ya, siri na ébè-elu-igwe dara: ndi qzq siri, Mq-ozi agwawo Ya okwu. 30 Jisus zara, si, O bugh

n'ihim ka olu a daworo, kama o bu n'ihì unu. 31 Ubu a ka ikpé uwa nka di: ubu a ka agāchupu onye-isi uwa nka. 32 Mu onwem, o buru na eweliem elu site n'ala, M'gādqo kwa madu nile nye Onwem. 33 Ma nka ka O kwuru, nēgosi aha onwu O gaje inwu. 34 Ya mere igwè madu ahu zara Ya, si, Ayi onwe-ayi nuru site n'iwu-ayi na Kraist-ayi nānqgide rue mbe ebigh-ebi: Gi onwe-gi si kwa aña si, Aghagh iweli Nwa nke madu elu? Onye bu Nwa nke madu a? 35 Ya mere Jisus siri ha, Nwa oge foduru ka Ihè ahu gādi n'etiti unu. Nējegharinu mbe unu nēnwe Ihè ahu, ka qchichiri ghara ijide unu: onye nējeghari n'qchichiri adigh-amata ebe o nēje. 36 Mbe unu nēnwe Ihè ahu, kwerenu n'Ihè ahu, ka unu we ghq umu Ihè.

Ihe ndia ka Jisus kwuru, O we je zonari ha Onwe-ya. 37 Ma o bu ezie na O mereri qtutu ihe-iriba-ama di otu a n'iru ha, ma ha ekwegh na Ya: 38 ka okwu Aisaia onye-amuma we mezu, nke o kwuru, si,

Onye-nwe-ayi, ònye kwere ihe ayi nuworo?

Ogwe-aka Onye-nwe-ayi kwa, n'aru onye ka ekpugheworo ya?

39 N'ihì nka ha apugh ikwere, n'ihì na Aisaia siri qzq,

40 O mēwo ka anya-ha kpue isi, O mekwa-ra ka obi-ha me etili;

Ka ha ghara iwere anya-ha hu uzq, ghara kwa iwere obi-ha ghqta,

Ghara kwa ichighari,

Ka M'ghara kwa ime ka aru di ha ike.

41 Ihe ndia ka Aisaia kwuru, n'ihì na o huru ebube-Ya; o kwu-kwa-ra okwu bayere Ya. 42 Otù o di, qbunà site n'etiti ndi-isi qtutu kwere na Ya; ma n'ihì ndi-Farisi ha ekwuputagh ya, ka aghara ichupu ha n'ulo-nzukq: 43 n'ihì na ha huru otuto madu n'anya kari otuto Chineke.

44 Jisus we tie nkpu, si, Onye kwere na Mu, o bugh na Mu ka o kwere, kama o bu n'Onye ziterem. 45 Onye nāhum nāhu kwa Onye ziterem. 46 Mu onwem abiawo n'uwa ibu ihè, ka onye o bula nke kwere na Mu we ghara inqgide n'qchichiri. 47 O buru kwa na onye o bula anu okwum, ghara idebe ha, Mu onwem agagh-ekpe ya ikpé: n'ihì na

abiaghm ka M'kpe uwa ikpé, kama ka M'zoputa uwa. 48 Onye nájum, nke nādigh-anara kwa okwum, ọ nwere onye nēkpe ya ikpé: okwu nke M'kwuru, okwu ahu gēkpe ya ikpé n'ubochi ikpe-azu. 49 N'ihí na Mu onwem ekwugh site n'Onwem; kama Nna Nke ziterem, Ya onwe-ya enyewom iwu, ihe M'gēkwu, na otú M'gēkwu ya. 50 Amata-kwa-ram na ihe Ọ nyere n'iwu bu ndu ehigh-ebi: ya mere ihe Mu onwem nēkwu, dika Nnam gwaworom okwu, otú a ka M'nēkwu.

13 I Ma mbe ememe ngabiga akērugh, ebe Jisus matara na oge hour Ya abiawo ka O si n'uwa nka lakuru Nna-Ya, ebe Ọ huru ndi nke aka Ya nọ n'uwa n'anya, Ọ huru ha n'anya rue ọgwugwu ihe. 2 Mbe ha nēri nri-anyasi, mbe ekwensu tiyēsiri ubu a n'obi Judas Iskariot, nwa Saimon, ka ọ rara Ya nye, 3 Jisus, ebe Ọ matara na Nna-Ya nyere Ya-ri ihe nile n'aka, na O si-kwa-ra n'ebe Chineke nọ puta, nālakuru kwa Chinke, 4 O bilie na nri-anyasi, wusa uwe-Ya, we chiri ákwá anēji hicha aru, we ke Onwe-ya n'úkwú. 5 Mbe ahu O tiye miri n'ihe anēji sa aru, we malite isa ukwu ndi nēso uzọ-Ya, na iji ákwá anēji hicha aru nke Ọ kereri n'úkwú hicha ukwu-ha. 6 Ya mere Ọ biakute Saimon Pita. Ọ si Ya, Onye-nwe-ayi, Gi onwe-gi nāsa ukwum? 7 Jisus zara, si Ya, Ihe Mu onwem nēme, gi onwe-gi amatagh ya ubu a; ma i gāmara mbe ihe ndia gasiri. 8 Pita si Ya, I gagh-asa ukwum ma-qli rue mbe ehigh-ebi. Jisus zara ya, si, Ọ buru na asaghm i, Mu na gi enwegh oké ọ bula. 9 Saimon Pita si Ya, Onye-nwe-ayi, ọ bugh nāni ukwum, kama akam abua kwa na isim. 10 Jisus si ya, Onye asaworo aru, nkpa isa aru ọzọ adirigh ya ma-ọbugh isa ukwu-ya, kama aru-ya dum di ọcha: unu onwe-unu di kwa ọcha, ma ọ bugh unu nile. 11 N'ihí na Ọ matara onye gaje irara Ya nye; n'ihí nka ka Ọ siri, Ọ bugh unu nile di ọcha.

12 Ya mere mbe Ọ sasiri ukwu-ha, chiri kwa uwe-Ya, nọdu kwa ala ọzọ, Ọ si ha, Unu mara ihe M'meworo unu? 13 Unu onwe-unu nākpom, Onye-ozizi, na, Onye-nwe-ayi: unu nēkwu kwa nke-oma; n'ihí na ọ bu otú M'di. 14 Ya

mere, ọ buru na Mu onwem, bú Onye-nwe-unu na Onye-ozizi-unu, sara ukwu-unu, unu onwe-unu nēji kwa ugwo isarita ukwu ibe-unu. 15 N'ihí na enyewom unu ihe-nnómi, ka unu onwe-unu we nēme kwa dika Mu onwem mere unu. 16 N'ezie, n'ezie, asim unu, Orú adigh-aka onye-nwe-ya uku; onye-ozí adigh-aka kwa onye zitere ya uku. 17 Ọ buru na unu matara ihe ndia, ngọzi nādiri unu ma asi na unu nēme ha. 18 Ekwughm okwu bayere unu nile: Mu onwem matara ndi M'roputara: kama ọ bu ka emezu ihe edeworo n'akwukwo nsọ, Onye nēri nrim buliri ikiri-ukwu-ya imegidem. 19 Site n'ubu a anamagwa unu mbe o kērugh, ka unu we kwere na Mu onwem bu Ya mbe ọ bula o gēru. 20 N'ezie, n'ezie, asim unu, Onye nānara onye ọ bula M'gēzite, Mu ka ọ nānara; onye nānaram nānara kwa Onye ziterem.

21 Mbe Jisus kwusiri okwu ndia, obi lórọ Ya miri nime mọ-Ya, Ọ we ha amā, si, N'ezie, n'ezie, asim unu, na otú onye n'etiti unu gāraram nye. 22 Ndi nēso uzọ-Ya nēlerita onwe-ha anya, nēnwe obi abua onye O nēkwu okwu bayere ya. 23 Otú onye n'etiti ndi nēso uzọ-Ya nānọdu na nri nādabere n'obi Jisus, onye Jisus huru n'anya. 24 Ya mere Saimon Pita fere onye ahu isi, we si ya, Gwa ayi onye O nēkwu okwu bayere ya. 25 Onye ahu dabere, otú ọ di, n'obi Jisus, we si Ya, Onye-nwe-ayi, onye ka ọ bu? 26 Ya mere Jisus za, si, Ọ bu onye ahu, nke Mu onwem gēsuru iberibe achicha n'ofé, nye ya. Ya mere, mbe O susiri iberibe achicha ahu, Ọ were ya nye Judas, nwa Saimon Iskariot. 27 Mbe enyesiri ya iberibe achicha ahu, mbe ahu Setan batara nime onye ahu. Ya mere Jisus si ya, Ihe i nēme, me ya ọsọsọ. 28 Ma ọ digh onye ọ bula nime ndi nọduru na nri mara ihe O ji gwa ya okwu a. 29 N'ihí na ufodu nēché, ebe Judas ji ákpá-ego, na Jisus siri ya, Zuta ihe di ayi nkpa n'ememe; ma-ọbu, ka ọ nye ndi-ọbeye ihe. 30 Ya mere mbe ọ narasiri iberibe achicha ahu ọ pua ngwa ngwa: ma ọ bu abali.

31 Ya mere mbe ọ pururi, Jisus si, Ubu a ka enyere Nwa nke madu otuto, enye-kwá-ra Chineke otuto nime Ya; 32 Chineke gēnye kwa Ya otuto nime

Onwe-ya, ngwa ngwa ka Ọ gēnye kwa Ya otuto. 33 Umu-ntakiri, ọ fọduru nwa oge Mu na unu gānọ. Unu gāchom: dika M'gwa-kwa-ra ndi-Ju, si, Ebe Mu onwem nāla, unu onwe-unu apugh ibia; otú ahu ka M'nāsi unu uḅu a. 34 Iwu ọhu ka M'nēnye unu, ka unu hurita ibe-unu n'anya; dika M'huru unu n'anya, ka unu onwe-unu hurita kwa ibe-unu n'anya. 35 Madu nile gēji nka mara na unu bu ndi nēso uzom, ọ buru na unu enwerita ihu-n'anya n'ebe ibe-unu nọ.

36 Saimon Pita si Ya, Onye-nwe-ayi, Òle ebe I nāla? Jisus zara, si, Ebe M'nāla, i pugh isom uḅu a; ma i gēsom ma emesia. 37 Pita si Ya, Onye-nwe-ayi, n'ih i gini ka m'nāpugh iso Gi ọbuná uḅu a? m'gātọḅọ ndum n'ih i Gi. 38 Jisus zara, si, Ì gātọḅọ ndu-gi n'ihim? N'ezie, n'ezie, asim i, Oke-ọkuku agagh-akwa, rue mḅe i gāgonarim uḅọ atọ.

14 1 Ka obi-unu ghara ilọ miri: kwerenu na Chineke, kwere-kwanu na Mu. 2 N'ulo Nnam ọtutu ebe-obibi di; ọ buru na ọ bugh otú a, M'gāgwawori unu; n'ih i na anamaga idoziri unu ebe. 3 Ọ buru kwa na Mu aga idoziri unu ebe, agajem ibia ọzọ, M'gānara kwa unu nye Onwem; ka unu onwe-unu we nọ kwa ebe Mu onwem nọ. 4 Ebe Mu onwem nāla, unu mata-kwa-ra uzọ-ya. 5 Tomas si Ya, Onye-nwe-ayi, ayi amatagh ebe I nāla; àyi si aña mata uzọ-ya? 6 Jisus si ya, Mu onwem bu uzọ, na ezi-okwu, na ndu: ọ digh onye ọ bula nābiakute Nnam, ma-ọbugh site na Mu. 7 Ọ buru na unu maramri, unu gāmatawo-kwa-ri Nnam: site n'uḅu a unu mara Ya, unu ahuwo kwa Ya. 8 Filip si Ya, Onye-nwe-ayi, gosi ayi Nna ahu, o gēzu-kwa-ra ayi. 9 Jisus si ya, Ogologo oge di otú a ka Mu na gi nọ, ma i matagham, Filip? onye huworom anya ahuwo Nnam anya; gi onwe-gi si aña si, Gosi ayi Nna ahu? 10 Ì kwegh na Mu onwem nọ nime Nnam, Nnam nọ kwa nimem? okwu Mu onwem nāgwa unu ekwughm n'Onwem: ma Nnam Nke nēbi nimem nālu ọlu-Ya. 11 Kwerenum na Mu onwem nọ nime Nnam, Nnam nọ kwa nimem: ma ọ bugh, kwerenum n'ih i ọlum onwe-ha. 12 N'ezie, n'ezie, asim unu, Onye nēkwere na Mu, ọlu Mu onwem nālu ka onye ahu gālu kwa; ọlu

ka ndia uku ka ọ gālu kwa; n'ih i na Mu onwem nāgakuru Nnam. 13 Ihe ọ bula unu gāriọ kwa n'aham, ihe ahu ka M'gēme, ka ewe nye Nnam otuto nime Ọkpara-Ya. 14 Ọ buru na unu gāriom ihe ọ bula n'aham, nke ahu ka M'gēme. 15 Ọ buru na unu nāhum n'anya, unu gēdebe ihe nile M'nyere n'iwu. 16 Mu onwem gēkpe-kwa-ra Nnam, Ọ gēnye kwa unu Onye-nkasi-obi ọzọ, ka Ọ nọyere unu rue mḅe ebigh-ebi, 17 bú Mọ nke ezi-okwu: Onye uwa nāpugh inara; n'ih i na ọ digh-ahu ya, ọ digh-ama kwa Ya: unu onwe-unu mara Ya; n'ih i na Ya na unu nānọgide, Ọ gānọ kwa nime unu. 18 M'gagh-arapu unu ka umu-nḅei: agajem ibiakute unu. 19 Ọ fọduru nwa oge, uwa ahukwaghm ọzọ; ma unu onwe-unu nāhum: unu onwe-unu gādi kwa ndu, n'ih i na Mu onwem nādi ndu. 20 N'ubọchi ahu unu onwe-unu gāmara na Mu onwem nọ nime Nnam, na unu onwe-unu nọ kwa nimem, na Mu onwem nọ kwa nime unu. 21 Onye nwere ihe M'nyere n'iwu, nke nēdebe kwa ha, ọ bu onye ahu nāhum n'anya: onye nāhum n'anya, Nnam gāhu kwa ya n'anya, Mu onwem gāhu kwa ya n'anya, were kwa Onwem gosi ya. 22 Judas (ọ bugh Iskariot) si Ya, Onye-nwe-ayi, Gini putaworo na I gaje iwere Onwe-gi gosi ayi, ma ọ bugh uwa? 23 Jisus zara, si ya, Ọ buru na madu ahum n'anya, ọ gēdebe okwum: Nnam gāhu kwa ya n'anya, Ayi gābiakute kwa ya, nēme kwa ebe-obibi-Ayi n'ebe ọ nọ. 24 Onye nādigh-ahum n'anya adigh-edebe okwum nile: okwu nke unu nānu abugh kwa nkem, kama ọ bu nke Nna Onye ziterem.

25 Okwu ndia ka M'gwaworo unu, mḅe Mu na unu nānọgide. 26 Ma Onye-nkasi-obi ahu, bú Mọ Nsọ, Onye Nnam gēzite n'aham, Onye ahu gēzi unu ihe nile, me kwa ka unu cheta okwu nile Mu onwem gwara unu. 27 Udo ka M'rapuru unu; udo nkem ka M'nēnye unu: ọ bugh dika uwa nēnye ka Mu onwem nēnye unu. Ka obi-unu ghara ilọ miri, ka ọ ghara kwa itu ujọ. 28 Unu nuru na Mu onwem siri unu, Anamala, biakute kwa unu. Ọ buru na unu hurum n'anya, unu gānuwori ọnu, n'ih i na anamagakuru Nnam: n'ih i na Nnam ka Mu onwem uku. 29 Uḅu a

agwawokwam unu mbe o kērugħ, ka unu we kwere mbe o bula o gēru. 30 Q digh otutu okwu Mu na unu gēkwu ozọ site n'ubu a, n'ihĩ na onye-isi nke uwa nka nābia: o digh kwa ihe o bula o nwere nimem; 31 ma ka uwa we mara na anamahụ Nnam n'anya, ka o mara kwa na dika Nnam nyerem iwu, otú ahu ka M'nēme. Bilienu, ka ayi si n'ebe a pua.

15 I Mu onwem bu ezi osisi vine, Nnam bu kwa onye-olu-ubi. 2 Alaka o bula nimem nke nādigh-ami nkpuru, Q wepu ya: alaka o bula nke nāmi nkpuru, Q nēme kwa ya ka o di ocha, ka o we mia nkpuru kari. 3 Ubu a unu onwe-unu di ocha n'ihĩ okwu nke M'gwaworo unu. 4 Nōgidenu nimem, Mu onwem kwa nime unu. Dika alaka nāpugh imi nkpuru n'onwe-ya, o buru na o nōgidegh n'osisi vine; otú a ka unu onwe-unu nāpugh, o buru na unu anōgidegh nimem. 5 Mu onwem bu osisi vine ahu, unu onwe-unu bu alaka nkem: Onye nānōgide nimem, Mu onwem kwa nime ya, onye ahu nāmi nkpuru ri nne: n'ihĩ na unu apugh ime ihe o bula ma Mu anōgh ya. 6 Q buru na onye o bula anōgidegh nimem, atupu ya n'ezĩ dika alaka, o kpōnwu kwa; ha we chikōta ha, tuba ha n'oku, ewe rechapu ha oku. 7 Q buru na unu nānōgide nimem, o buru kwa na okwum nānōgide nime unu, riōnu ihe o bula unu nāchọ, agēme-kwa-ra unu ya. 8 Nime nka ka anēnye Nnam otuto, ka unu nāmi nkpuru ri nne; unu gābu kwa ndi nēso uzom. 9 Dika Nnam hurum n'anya, Mu onwem hu-kwa-ra unu n'anya: nōgidenu nime ihu-n'anyam. 10 Q buru na unu edebe ihe nile M'nyere n'iwu, unu gānōgide n'ihu-n'anyam; dika Mu onwem debeworo ihe nile Nnam nyere n'iwu, nōgide kwa n'ihu-n'anya-Ya. 11 Ihe ndia ka M'gwaworo unu, ka onum we di nime unu, ka onu-unu we zu kwa. 12 Nka bu ihe M'nyere n'iwu, ka unu hurita ibe-unu n'anya, dika M'buru unu n'anya. 13 Q digh onye o bula nwere ihu-n'anya kari nka uku, ka madu tōbọ ndu-ya n'ihĩ ndi-eyi-ya. 14 Unu onwe-unu bu ndi-eyim, ma o buru na unu eme ihe Mu onwem nēnye unu n'iwu. 15 Akpōkwaghm unu ndi-oru ozọ site n'ubu a; n'ihĩ na oru

adigh-amata ihe onye-nwe-ya nēme: ma akpōwom unu ndi-eyi; n'ihĩ na ihe nile M'nuru site n'onu Nnam ka M'mere ka unu mara. 16 Q bugh unu onwe-unu rōputaram, kama o bu Mu onwem rōputara unu, weputa kwa unu iche, ka unu onwe-unu we je mia nkpuru, ka nkpuru-unu we nōgide kwa: ka ihe o bula unu gāriō Nnam n'aham, ka Q we nye unu ya. 17 Ihe ndia ka M'nēnye unu n'iwu, ka unu we hurita ibe-unu n'anya. 18 Q buru na uwa akpō unu asi, unu mara na o kpōwo Mu onwem asi mbe o kākpoğh unu asi. 19 Q buru na unu sitere n'uwa, uwa gāhu ihe nke aka ya n'anya: ma n'ihĩ na unu esitegh n'uwa, kama Mu onwem rōputara unu nime uwa, n'ihĩ nka uwa nākpō unu asi. 20 Chetanu okwu Mu onwem gwara unu, Oru adigh-aka onye-nwe-ya uku. Q buru na ha soburum, ha gēsōbu kwa unu; o buru na ha debere okwum, ha gēdebe kwa nke unu. 21 Ma ihe ndia nile ka ha gēme unu n'ihĩ aham, n'ihĩ na ha amatagh Onye ziterem. 22 Q buru na abiaghm, o buru kwa na agwaghm ha okwu, ha agagh-enwewori nmehie: ma ubu a ha enwegh ihe-agugọ bayere nmehie-ha. 23 Onye nākpom asi nākpō kwa Nnam asi. 24 Q buru na alughm olu n'etiti ha nke onye ozọ nālugh, ha agagh-enwewori nmehie: ma ubu a ha ahuwo kpō kwa Mu na Nnam asi. 25 Ma nka mere, ka okwu edeworo n'iwu-ha we mezu, Ha kpōrōm asi n'efu. 26 Ma mbe o bula Onye-nkasiobi ahu gābia, Onye Mu onwem gēsi n'ebe Nnam nō zitere unu, bú Mō nke ezi-okwu, Onye si na Nnam puta, Onye ahu gābaram amā: 27 unu onwe-unu nāba kwa amā, n'ihĩ na Mu na unu nō site na mbu.

16 I Okwu ndia ka M'gwaworo unu, ka ewe ghara ime ka unu ma n'onyā. 2 Ha gāchupu unu nime ulon-zukọ: e, oge hour nābia, ka o gābu na onye o bula nke gēbu unu gēchē na o nējere Chineke ozi. 3 Ihe ndia ka ha gēme kwa, n'ihĩ na ha amagh Nnam, ha amagh kwa Mu. 4 Ma okwu ndia ka M'gwaworo unu, ka, mbe o bula oge hour ha gābia, ka unu we cheta ha, na Mu onwem gwara unu. Ma agwaghm unu okwu ndia site na mbu, n'ihĩ na Mu na unu nōri. 5 Ma ubu a anamalakuru

Onye ziterent; ọ digh kwa onye ọ bula nime unu nājum. Ọle ebe I nāla? 6 Kama n'ihī nā M'gwawo unu okwu ndia, ihe-nwuta ejuputawo obi-unu. 7 Otú ọ di, Mu onwem nāgwa unu ezi-okwu; Ọ bu ihe bara unu urù ka Mu onwem la: n'ihī na asi na alagħm, Onye-nkasi-obi ahu agagh-abiakute unu; ma ọ buru na alam, M'gēzite Ya nye unu. 8 Onye ahu, mbe Ọ gābia, Ọ gātu kwa uwa nniehie, na ezi omume, na ikpé, n'anya: 9 nmehie, n'ihī na ha ekwegh na Mu; 10 ezi omume, n'ihī na anamalakuru Nnam, unu adigh-ahukwam ọzọ site n'ubu a; 11 ikpé, n'ihī na ekpewo onye-isi uwa nka ikpé. 12 Enwerem otutu ihe ọzọ igwa unu, ma unu apugh ibūru ha ubu a. 13 Ma mbe ọ bula Onye ahu gābia, bú Mọ nke ezi-okwu, Ọ gēdubā unu n'ezi-okwu nile: n'ihī na Ọ gagh-ekwu n'Onwe-ya; kama ka ihe Ọ nānu ra, ihe ndia ka Ọ gēkwu: Ọ gākọ-kwa-ra unu ihe nile nke nābia. 14 Onye ahu gēto Mu onwem: n'ihī na Ọ gēwere n'ihe nkem, kọ-kwa-ra unu ya. 15 Ka ha ra, bú ihe nile Nnam nēnwe, bu nkem: n'ihī nka ka M'siri, na Ọ nēwere n'ihe nkem, gākọ-kwa-ra unu ya. 16 Ọ fọduru nwa oge, unu adigh-ahukwam ọzọ; ọzọ kwa, ọ fọduru nwa oge, unu gāhukwam. 17 Ya mere ufọdu nime ndi nēso uzọ-Ya siritara ibe-ha, Gini bu okwu a nke Ọ nāgwa ayi, si, Ọ fọduru nwa oge, unu adigh-ahukwam ọzọ; ọzọ kwa, ọ fọduru nwa oge, unu gāhukwam: na, N'ihī na anamalakuru Nnam? 18 Ya mere ha nāsi, Gini bu okwu a nke Ọ nēkwu, Ọ fọduru nwa oge? Ayi amatagh ihe Ọ nēkwu. 19 Jisus mara na ha nāchọ iju Ya, Ọ we si ha, Ọnu nājurita onwe-unu ihe bayere nka, na M'siri, Ọ fọduru nwa oge, unu adigh-ahukwam ọzọ; ọzọ kwa, ọ fọduru nwa oge, unu gāhukwam? 20 N'ezie, n'ezie, asim unu, na unu onwe-unu gēti nkpu ákwá, kwa kwa ákwá, ma uwa gānuri ọnu: ọ gēwuta unu onwe-unu, ma nwuta-unu gāghọ ọnu. 21 Nwayi, mbe ọ bula ime nēme ya, ọ nwere ihe-nwuta, n'ihī na oge liour ya abiawo: ma mbe ọ bula ọ muputara nwa, ọ chetagh ahuliu-ya ọzọ, n'ihī ọnu-ya na anuputara nīadu n'uwa. 22 Ya mere unu onwe-unu nēnwe kwa ihe-nwuta ubu a: ma M'gāhu unu ọzọ, obi-unu

gānuri kwa ọnu, ọ digh kwa onye ọ bula gānara unu ọnu-unu. 23 N'ubochi ahu ọ digh ihe ọ bula unu gājum. N'ezie, n'ezie, asim unu, Ọ buru na unu gāriọ Nnam ihe ọ bula, Ọ gēnye unu ya n'aham. 24 Rue ubu a unu akāriọgh ihe ọ bula n'aham: riọnu, unu gāriọta kwa, ka ọnu-unu we zue.

25 Agwawom unu ihe ndia n'ilu: oge liour nābia, mbe M'nāgagh-agwa unu okwu n'ilu ọzọ, kama M'gāgwawa unu okwu bayere Nnam. 26 N'ubochi ahu unu gāriọ n'aham: ma asighm unu, na Mu onwem gēkpere Nnam n'ihī unu; 27 n'ihī na Nnam onwe-ya nāhu unu n'anya, n'ihī na unu onwe-unu liuworom n'anya, kwere kwa na Mu onwem siri n'ebe Nnam nọ puta. 28 Esirim na Nnam puta, abiawokwam n'uwa: ọzọ, anamarapu uwa, nāgakuru kwa Nnam. 29 Ndi nēso uzọ-Ya si, Le, ubu a I nēkwuwa okwu, I digh-atu kwa ilu. 30 Ubu a ayi nāmata na I matara ihe nile, na ọ digh kwa Gi nkpa ka onye ọ bula jua Gi: nka ka ayi ji kwere na I siri n'ebe Chineke nọ puta. 31 Jisus zara ha, si, Ọ bu ubu a ka unu kwere? 32 Le, oge hour nābia, ọ biawo kwa, ka unu gābasa, onye ọ bula ọ la na nke ya, unu gārapu kwa nānī Mu: otú ọ di, nānī Mu anogh, n'ihī na Mu na Nnam nọ. 33 Okwu ndia ka M'gwaworo unu, ka unu we nwe udo nimem. N'iiwa unu nēnwe nkpa: ma nwenu obi-ike; Mu onwem emeriwu uwa.

17 1 Okwu ndia ka Jisus kwuru; Ọ we welie anya-Ya le elu-igwe, si, Nna, oge hour abiawo; nye Ọkpara-Gi otuto, ka Ọkpara-Gi we nye Gi otuto: 2 dika I nyere Ya ike n'ebe madu nile nọ, ka ihe ọ bula I nyeworo Ya, ka Ọ we nye ha ndu ebigh-ebi. 3 Ma nka bu ndu ebigh-ebi ahu, ka ha mara Gi, Nke nānī Gi bu ezi Chineke, mara kwa Onye I ziere, bú Jisus Kraist. 4 Mu onwem nyere Gi otuto n'elu uwa, ebe M'luzuru ọlu I nyeworom ka M'lua. 5 Nna, Gi onwe-gi were kwa otuto nke M'nwere n'ebe I nọ mbe uwa akādigh nyem otuto ubu a nēbe Gi onwe-Gi nọ. 6 Emerem ka aha-Gi puta ihè nye ndi I nyerem site 'uwa: Gi onwe-gi nwere ha, I were kwa ha nyem; lia edebewo kwa okwu-Gi. 7 Ha mara ubu a na ihe nile, ka lia ra, bú nke I nyeworom, si

n'ebe I nọ puta: 8 n'ihí na okwu I nyerem ka M'nyeworo ha; ha onwe-ha we nára ha, mara kwa n'ezie na esim n'ebe I nọ puta, ha kwere kwa na Gi onwe-gi ziterem. 9 Mu onwem nēkpe ekpere bayere ha: ọ bugh uwa ka M'nēkpe ekpere bayere ya, kama anamekpe ekpere bayere ndi I nyeworom; n'ihí na ha bu nke Gi: 10 ihe nile nke bu nkem bu kwa nke Gi, nke Gi bu kwa nkem: enyewokwam otuto nime ha. 11 Anọkwagh m n'uwa ọzọ, ma ndia nọ n'uwa, Mu onwem nābiakute kwa Gi. Nna di nsọ, nēdebe ha n'aha-Gi nke I nyeworom, ka ha we buru otù, dika Ayi onwe-ayi bu. 12 Mbe Mu na ha nọri, Mu onwem nēdebe ha n'aha-Gi nke I nyeworom: eche-kwa-ram ha, ọ digh kwa onye ọ bula nime ha lara n'iyi, ma-ọbugh nwa nke ila-n'iyi ahu; ka ihe edeworo n'akwukwọ nsọ we mezu. 13 Ma anamabiakute Gi ọbụ a; okwu ndia ka M'nēkwu kwa n'uwa, ka ha we nwe ọnụm ka o zuworo nime onwe-ha. 14 Mu onwem enyewo ha okwu-Gi; uwa kpọ-kwa-ra ha asl, n'ihí na ha esitegh n'uwa, dika Mu onwem nēsitegh n'uwa. 15 Ekpegh m ekpere ka I wepu ha n'uwa, kama ka I debe ha ka ha pua n'aka ajọ onye ahu. 16 Ha esitegh n'uwa, dika Mu onwem nēsitegh n'uwa. 17 Were ezi-okwu do ha nsọ: okwu-Gi bu ezi-okwu. 18 Dika I zigaram nime uwa, Mu onwem ziga-kwa-ra ha nime uwa. 19 N'ihí ha ka Mu onwem nēdo kwa Onwem nsọ, ka ewe do kwa ha onwe-ha nsọ n'ezie-okwu. 20 Ọ bugh kwa nání ndia ka M'nēkpe ekpere bayere ha, kama anamekpe kwa ekpere bayere ndi kwere na Mu site n'okwu-ha; 21 ka ha nile we buru otù; dika Gi onwe-gi di nimem, dika Mu onwem di kwa nime Gi, Nna, ka ha onwe-ha we di kwa nime Ayi: ka uwa we kwere na Gi onwe-gi ziterem. 22 Otuto nke I nyeworom ka Mu onwem nyewo-kwa-ra ha; ka ha we buru otù, dika Ayi onwe-ayi bu otù; 23 Mu onwem nime ha, Gi onwe-gi kwa nimem, ka ewe me ka ha buru ndi zuworo okè ibu otù; ka uwa we mara na Gi onwe-gi ziterem, na I hu-kwa-ra ha n'anya, dika I hurum n'anya. 24 Nna, ihe I nyeworom, anamachọ ka, ebe Mu onwem nọ, ka Mu

na ndi ahu nọ kwa; ka ha we hu otutom, nke I nyeworom: n'ihí na I hurum n'anya nbe akatogh ntọ-ala uwa. 25 Nna Nke bu Onye ezi omume, uwa anagh Gi, ma Mu onwem mara Gi; ndia ma-kwa-ra na Gi onwe-gi ziterem; 26 eme-kwa-ram ka ha mara aha-Gi, M'gēme kwa ka ha mara ya; ka ihu-n'anya I ji hum we di nime ha, Mu onwem kwa nime ha.

18 1 Mbe Jisus kwusiri okwu ndia, Ọ pua, Ya na ndi nēso uzọ-Ya, gabiga n'ofè iyi Kedron, ebe ubi abara ogige di, nke Ọ bàra nime ya, Ya onwe-ya na ndi nēso uzọ-Ya. 2 Ma Judas, onye nārara Ya nye, mata-kwa-ra ebe ahu: n'ihí na Jisus na ndi nēso uzọ-Ya zukọrọ n'ebe ahu ọtutu oge. 3 Ya mere Judas, ebe ọ natara otù ndi-agha, na ndi nēje ozi site n'aka ndi-isi-nchu-aja na ndi-Farisi, ọ chiri oriọna na ọwa na ihe-agha bia n'ebe ahu. 4 Ya mere Jisus, ebe Ọ matara ihe nile nābiakwasi Ya, Ọ pua, si ha, Ọnye ka unu nāchọ? 5 Hazara Ya, si, Jisus Onye Nazaret. Jisus siri ha, Mu onwem bu Ya. Ma Judas, onye nārara Ya nye, nēguzo kwa n'etiti ha. 6 Ya mere mbe Ọ siri ha, Mu onwem bu Ya, ha la azu, we da n'ala. 7 Ya mere Ọ juru ha ọzọ, si, Ọnye ka unu nāchọ? Ha si, Jisus Onye Nazaret. 8 Jisus zara, si, Agwaram unu na Mu onwem bu Ya: ya mere ọ buru na unu nāchom, ka ndia la: 9 ka okwu O kwuru we mezu, si, N'etiti ndi I nyeworom ọ digh onye ọ bula M'tufuru. 10 Ya mere Saimon Pita, ebe o ji mma-agha, ọ miputa ya, ọue orù onye-isi-nchu-aja mma, bipu nti aka-nri ya. Ma aha orù ahu bu Malkos. 11 Ya mere Jisus siri Pita, Miye mma-agha-gi n'ọbọ-ya: iko nke Nnam nyeworom, M'gagh-añu ya?

12 Ya mere otù ndi-agha ahu na ọchi-agha, na ndi nējere ndi-Ju ozi, jidere Jisus ke kwa Ya ahu, 13 we buru uzọ duru Ya jekuru Anas; n'ihí na ya bu nna nwunye Kaiafas, onye bu onye-isi-nchu-aja arọ ahu. 14 Ma Kaiafas bu onye ahu nke dururi ndi-Ju ọdú, na ọ bara urù ka otù onye nwua n'ọnọdu ndi-Ju.

15 Saimon Pita we so Jisus, ya na onye ọzọ nke nēso uzọ Jisus. Ma onye

ahu nke nēso uzọ Jisus bu onye onye-isi-nchu-aja mara, ọ we so Jisus ba n'obi onye-isi-nchu-aja; 16 ma Pita nēguzo n'ezí n'onu-uzọ. Ya mere onye ọzọ ahu nke nēso uzọ Jisus, onye onye-isi-nchu-aja mara, we pua gwa nwayi nke nēche onu-uzọ okwu, we dubata Pita. 17 Ya mere nwa-aboghọ ahu nke nēche onu-uzọ si Pita, Ọ gābu na gi onwe-gi bu kwa otú onye n'etiti ndi nēso uzọ Nwoke a? Pita si, Abughm. 18 Ma ndi-orú na ndi nēje ozi guzoro n'ebe ahu, ebe ha funwusiri ọku icheku; n'ihí na oyi nātu; ha nānya kwa ọku: Pita nọ kwa n'etiti ha, nēguzo nānya kwa ọku.

19 Ya mere onye-isi-nchu-aja juru Jisus ajuju bayere ndi nēso uzọ-Ya, na ajuju bayere ozizi-Ya. 20 Jisus zara ya, si, Mu onwem agwawawo uwa okwu; Mu onwem ziri ihe mbe nile n'ulo-uzukọ, na n'ulo uku Chineke, ebe ndi-Ju nile nābakọ; ekwukwagh m ihe ọ bula na nzuzo. 21 Gini mere i nāju Mu onwem? jua ndi nuworo okwum, ihe M'gwara ha: le, ndia matara ihe nile Mu onwem kwuru. 22 Ma mbe O kwusiri okwu ndia, otú onye nime ndi nēje ozi nke nēguzo nso we pia Jisus ihe, si, I nāza onye-isi-nchu-aja otú a? 23 Jisus zara ya, si, Ọ buru na M'kwuru nke-ọjọ, bara ihe ọjọ ahu ama: ma ọ buru nke-oma, gini mere i nētim aka? 24 Ya mere Anas zigara Ya n'abu jekuru Kaiafas onye-isi-nchu-aja.

25 Ma Saimon Pita nēguzo nānya kwa ọku. Ya mere ha siri ya, Ọ gābu na gi onwe-gi bu kwa otú onye nime ndi nēso uzọ-Ya? Onye ahu ọrọ, si, Abughm. 26 Otú onye nime ndi-orú onye-isi-nchu-aja, buru onye-ikwu nke onye ahu Pita bipuru nti-ya, si, Mú onwem ahugh gi na Ya n'ubi ahu abara ogige? 27 Ya mere Pita gọ-kwa-ra ọzọ: ngwa ngwa oke-ọkuku we kwa.

28 Ya mere ha si na nke Kaiafas duru Jisus ba na Pritoriom: ọ bu kwa n'isi-ututu; ma ha onwe-ha abagh nime Pritoriom ahu, ka aghara imeru ha, kama ka ha we rie oriri ngabiga. 29 Ya mere Pailat pukuru ha n'ezí, si, Ọ bu ebubo gini ka unu nēbo Nwoke a? 30 Ha zara, si ya, Ọ buru na Onye a abugh onye nēme ihe ọjọ, ayi agagh-ararawori Ya nye n'aka-gi. 31 Ya mere Pailat siri ha, Unu onwe-unu were Ya, kpe-

kwa-nu Ya ikpé dika iwu-unu si di. Ndi-Ju siri ya, O zigh ayi ezi n'iwu ibu onye ọ bula: 32 ka okwu Jisus we mezu, nke O kwuru, nēgosi aha onwu Ọ gaje inwu.

33 Ya mere Pailat bà-kwa-ra ọzọ nime Pritoriom, we kpọ Jisus, si Ya, Gi onwe-gi bu Eze ndi-Ju? 34 Jisus zara, si, Gi onwe-gi nēkwu nka n'onwe-gi, ma-ọbu na ndi ọzọ gwara gi okwu bayerem? 35 Pailat zara, si, Mú onwem bu onye-Ju? Mba nke Gi na ndi-isi-nchu-aja rara Gi nye n'akam: gini ka I mere? 36 Jisus zara, si, Ala-ezem esitegh n'uwa nka: ọ buru na ala-ezem sitere n'uwa nka, ndi nējerem ozi gālu ọgú, ka aghara iraram nye n'aka ndi-Ju: ma ubu a ala-ezem esigh n'ebe a puta. 37 Ya mere Pailat siri Ya, Gi onwe-gi bu kwa eze? Jisus zara, si, Gi onwe-gi nāsi na Mu onwem bu eze. Amuwo Mu onwem ime ihe a, abiawokwam nime uwa ime ihe a, ka M'we bara ezi-okwu ama. Onye ọ bula nke sitere n'ezio-ku ahu nānu olum. 38 Pailat si Ya, Gini bu ezi-okwu?

Mbe o kwusiri nka, ọ we pukuru ndi-Ju ọzọ, si ha, Mu onwem ahugh ihe kwesiri ahuhu-nmehie nime Ya. 39 Ma unu nwere ọme-n'ala, ka m'rapuru unu otú onye n'ememe ngabiga: unu nēzube kwa ka M'rapuru unu Eze ndi-Ju? 40 Ya mere ha tiri nkpu ọzọ, si, Ọ bugh Onye a, kama ọ bu Barabas. Ma Barabas bu onye nāpunara madu ihe.

19 1 Ya mere mbe ahu Pailat were Jisus, pia Ya ihe. 2 Ndi-agma we kpa okpu-eze nke eji ogwu me, ha were ya kpube Ya n'isi, were kwa uwe ododo ọokwasi Ya; 3 ha we nābiakute Ya, nāsi, Ekele, Eze ndi-Ju! ha nāpia kwa Ya ihe. 4 Pailat we pu kwa ọzọ n'ezí, si ha, Le, anamekuputa Ya n'ezí nye unu, ka unu we mara na ahugh m ihe kwesiri ahuhu-nmehie nime Ya. 5 Ya mere Jisus putara n'ezí, nēkpọ okpu-eze ahu nke eji ogwu me, nēyi kwa uwe ododo ahu. Pailat we si ha, Le, Nwoke ahu! 6 Ya mere mbe ndi-isi-nchu-aja na ndi nēje ozi huru Ya, ha tie nkpu, si, Kpogide Ya n'obe, kpogide Ya n'obe. Pailat si ha, Unu onwe-unu were Ya, kpogide kwa Ya n'obe: n'ihí na mu onwem ahugh ihe kwesiri ahuhu-nmehie nime Ya. 7 Ndi-Ju zara ya, si,

Ayi onwe-ayi nwere iwu, ma dika iwu ahu si di Q kwesiri inwu onwu, n'ih na Q mere Onwe-ya Qkpara Chineke. 8 Ya mere mbe Pailat nuru okwu a, o tukariri egwu; 9 o we ba nime Pritoriom ozq, we si Jisus, Ole ebe Gi onwe-gi si bia? ma o digh oziza Jisus zara ya. 10 Ya mere Pailat si Ya, I digh-agwam okwu? I matagh na m'nwere ike irapu Gi, m'nwe-kwa-ra ike ikpogide Gi n'obe? 11 Jisus zara ya, si, I gagh-enwe ike o bula imegidem, o buru na esigh n'elu nye gi ya-ri: n'ih nka onye raram nye n'aka-gi nwere nmehie kari. 12 Site na nka Pailat nacho uzq irapu Ya: ma ndi-Ju tiri nkpu, si, Q buru na i rapu Onye a, i bugh eyi Sisa: onye o bula nke neme onwe-ya eze nekwa okwu imegide Sisa. 13 Ya mere mbe Pailat nuru okwu ndia, o duputa Jisus n'ez, we nokwasi ochekpe n'ebe anakpo Pavement, ma n'asusu Hibru, Gabata. 14 Ma o bu ubochi Nkwadebe nke ememe ngabiga: o di ka oge hour nke-isi. Q we si ndi-Ju, Le, Eze-unu! 15 Ya mere ndi ahu tiri nkpu, si, Wepu Ya, wepu Ya, kpogide Ya n'obe. Pailat si ha, M'gakpogide Eze-unu n'obe? Ndi-isi-nchu-aja zara, si, Ayi enwegh eze ma-ough Sisa. 16 Ya mere mbe ahu o rara Ya nye n'aka-ha, ka ewe kpogide Ya n'obe.

17 Ya mere ha kuru Jisus tiyere onwe-ha: Q we pua, nebu obe-Ya n'Onwe-ya, ga rue ebe anakpo Ebe okpokoro-isi, nke anakpo n'asusu Hibru Golgota: 18 ebe ha kpogidere Ya n'obe, Ya nandikom abua ozq, otu n'akuku a otu n'akuku ozq, Jisus no kwa n'etiti ha. 19 Pailat we de kwa ihe-ndekwasi, debe ya n'elu obe-Ya. Ma ihe edeworo bu, JISUS ONYE NAZARET EZE NDI-JU. 20 Ya mere otutu n'etiti ndi-Ju guru ihe-ndekwasi ahu: n'ih na ebe akpogidere Jisus n'obe di obodo Jerusalem nso: ede-kwa-ra ya n'asusu Hibru, n'asusu Latin, n'asusu Grik. 21 Ya mere ndi-isi-nchu-aja nke ndi-Ju si Pailat, Edela, Eze ndi-Ju; kama, na Onye ahu siri, Abum Eze ndi-Ju. 22 Pailat zara, si, Ihe m'deworo, edewom ya.

23 Ya mere ndi-agma, mbe ha kpogidesiri Jisus n'obe, ha chiri uwe-Ya, ke ha okè anq, otu onye otu okè otu onye otu okè; ha chi-kwa-ra uwe-ime-

Ya: ma uwe-ime ahu enwegh obuga, akpara ya site n'elu we gazu n'aru uwe-ime ahu dum. 24 Ya mere ha siritara onwe-ha, Ka ayi ghara idowa ya, kama ka ayi fere ya nza, onye o gabu nke ya: ka ihe edeworo n'akwukwo nsq we mezue, nke si,

Ha kere uwem nye onwe-ha,
N'elu ihe m'neyi n'aru ka ha fe-kwa-ra nza.

Ya mere ndi-agma ahu mere ihe ndia. 25 Ma nne-Ya, na nwa-nne nne-Ya nke nwayi, Meri nwunye Klopas, na Meri Magdalini, neguzo obe Jisus nso. 26 Ya mere mbe Jisus huru nne-Ya, na onye ahu nke neso uzq-Ya, onye Q huru n'anya, ka o neguzo nso, Q si nne-Ya, Nwayi, le, nwa-gi nwoke! 27 Mbe ahu Q si onye ahu nke neso uzq-Ya, Le, nne-gi! Siten'ogehour ahu onye ahunke neso uzq-Ya wekuruya la n'ulonke akaya.

28 Mbe ihe a gasiri, Jisus, ebe Q matara na ihe nile agwuwo ubu a, ka ihe edeworo n'akwukwo nsq we mezu, Q si, Akpiri nakpom nku. 29 Adobara n'ebe ahu ite nke manya-vine bara uka juru: ya mere ha were sponge nke manya-vine ahu bara uka juru tukwasi n'elu osisi hyssop, che Ya n'onu. 30 Ya mere mbe Jisus narasiri manya-vine ahu nke bara uka, Q siri, Q gwuwo: Q we rube isi, rara mo-Ya nye.

31 Ya mere ndi-Ju, ebe o bu ubochi Nkwadebe, ka aru-ha we ghara idigide n'elu obe n'ubochi-izu-ike (n'ih na ubochi-izu-ike nke izu ahu bu okè ubochi), ha kpere Pailat ka etijie ogwe-ukwu-ha, ka ebupu kwa ha. 32 Ya mere ndi-agma biara, tijie ogwe-ukwu nke onye mbu, na nke onye ozq, nke akpogidere Ya na ya n'obe: 33 ma mbe ha biaruru Jisus, hu kwa na Q nwuwori ubu a, ha etijigh ogwe-ukwu-Ya: 34 otu o di, otu onye n'etiti ndi-agma were ube ma Ya n'akuku, ngwa ngwa obara na miri we puta. 35 Onye huworo ya abawo kwa ama, ama-ya bu kwa ezie: onye ahu namata kwa na o nekwa ezi-okwu, ka unu onwe-unu we kwere kwa. 36 N'ih na ihe ndia mere, ka ihe edeworo n'akwukwo nsq we mezu, Agagh-etiji otu okpukpu-Ya. 37 Ozq kwa, ihe ozq di ihe edeworo n'akwukwo nsq si, Ha gegide Onye ahu Nke ha mapuru amapu.

38 Ma mbe ihe ndia gasiri, Josef nke Arimatia, ebe o neso uzọ Jisus, ma na nzuzo n'ih i egwu ndi-Ju, o kpere Pailat ka o bupu aru Jisus: Pailat we kwere ya. Ya mere o biara, bupu aru-Ya. 39 Nikodimos, onye biakutere Ya n'abali na mbu, bia-kwa-ra, neweta myrrh na aloes agwara agwa, ihe ra ka ogo pound ise n'otutu. 40 Ya mere ha were aru Jisus, ke ya n'ez i akwa-ozu, ya na uda utọ ndia, dika ndi-Ju neme n'ili ozu. 41 Ma n'ebe akpogidere Ya n'obe otu ubi abara ogige di; nime ubi abara ogige ahu ili ohu di kwa nke akatobogh madu o bula nime ya. 42 Ya mere n'ebe ahu, n'ih ubochi Nkwadebe nke ndi-Ju, (n'ih na ili ahu di nso), ka ha toboro Jisus.

20 1 Ma n'ubochi mbu nke izu ubochi asa n'isi-ututu, mbe chi akabogh, Meri Magdalini biaruru ili ahu, we hu nkume-ya na ewepuwo ya n'ili. 2 Ya mere o ba oso, biakute Saimon Pita, biakute kwa onye ozọ ahu neso uzọ Jisus, onye Jisus huru n'anya, si ha, Ha ebupuwo Onye-nwe-ayi n'ili, ayi amatagh kwa ebe ha toboro Ya. 3 Ya mere Pita puru, ya na onye ozọ ahu nke neso uzọ Jisus, ha we neje iru ili ahu. 4 Ha abua we ba oso n'otu: onye ozọ ahu nke neso uzọ Jisus we ba kari Pita, buru uzọ biarue ili ahu; 5 o we ruu ala nyo nime ya, hu ezi akwa-ozu ahu ka ha toboro; otu o di, o bagh nime. 6 Ya mere Saimon Pita bia kwa neso ya, o we ba nime ili ahu; o we hu ezi akwa-ozu ahu ka ha toboro, 7 ichafọ kwa, nke diri n'isi-Ya, ya na ezi akwa-ozu ahu atobogh n'otu ebe, kama aturuwo ya debe n'otu ebe di icha. 8 Ya mere mbe ahu onye ozọ ahu nke neso uzọ Jisus, onye buru uzọ biarue ili, ba-kwa-ra nime, o we hu, kwere kwa. 9 N'ih na ha akamatagh ihe edeworo n'akwukwo nso, na O ghagh isi na ndi nwuru anwu bilie. 10 Ya mere ndi ahu ndi neso uzọ Jisus laghachiri ozọ n'ulo nke aka ha.

11 Ma Meri neguzo n'ez i na nso ili ahu nakwa akwa: ya mere, ka o nakwa, o ruu ala nyo nime ili; 12 o we hu ndimọ-oz i abua neyi uwe ocha ka ha noduru ala, otu n'isi, otu kwa n'ukwu, n'ebe atoborori aru Jisus. 13 Ndi ahu we si ya, Nwayi, gini mere i nakwa akwa? O

si ha, N'ih na ha bupuru Onye-nwem, amatakwachm ebe ha toboro Ya. 14 Mbe o kwusiri okwu ndia, o chigharia, we hu Jisus ka O guzoro, ma o matagh na o bu Jisus. 15 Jisus si ya, Nwayi, gini mere i nakwa akwa? onye ka i nachọ? Nwayi ahu, ebe o nechere na O bu onye-nche ubi ahu abara ogige, o si Ya, Onye-nwe-ayi, o buru na Gi onwe-gi bupuru Ya, gwam ebe I toboro Ya, mu onwem gebupu kwa ya. 16 Jisus si ya, Meri. Nwayi ahu chigharia, si Ya n'asusu Hibu, Rabonai; nke bu, Onye-ozizi. 17 Jisus si ya, Emetulam aka; n'ih na akarigoghm lakuru Nnam: ma gakuru umu-nnam, si ha, Anamarigo lakuru Nnam na Nna-unu, na Chinekem na Chineke-unu. 18 Meri Magdalini bia korọ ndi neso uzọ-Ya, si, Ahuwom Onye-nwe-ayi; o korwa-ra ha otu O gwara ya-ri ihe ndia.

19 Ya mere mbe o ruu anyasi, n'ubochi ahu, bu ubochi mbu n'izu, mbe emechi-kwa-ra uzọ nile ebe ndi neso uzọ-Ya no, n'ih i egwu ndi-Ju, Jisus biara guzo n'etiti, si ha, Udo diri unu. 20 Mbe O kwusiri nka, O gosi ha aka-Ya abua na akuku-Ya. Ya mere ndi neso uzọ-Ya nuriri ohu, mbe ha huru Onye-nwe-ayi. 21 Ya mere Jisus siri ha ozọ, Udo diri unu: dika Nnam ziteworom, otu a ka Mu onwem neziga kwa unu. 22 Mbe O kwusiri nka, O kusa ha ume, si ha, Naranu Mo Nso: 23 ndi nile o bula unu nabaghara nmehie-ha, abagharawo ha nye ha; ndi nile o bula unu nejide nmehie-ha, ejidewo nmehie-ha.

24 Ma Tomas, nke anakpo Didimos, otu onye nime ndi-oz i iri na abua ahu, anogh n'etiti ha mbe Jisus biara. 25 Ya mere ndi ozọ neso uzọ Jisus si ya, Ayi ahwo Onye-nwe-ayi. Ma o siri ha, O buru na ahughm n'aka-Ya abua apa ntutu, tiye kwa nkpsi-akam n'apa ntutu ahu, tiye kwa akam n'akuku-Ya, mgagh-ekwe ma-oli.

26 Mbe ubochi asato ozọ gasiri ndi neso uzọ Jisus we no nime ulo, Tomas no kwa n'etiti ha. Jisus bia, mbe emechiri uzọ nile, O guzo n'etiti ha, si, Udo diri unu. 27 Mbe ahu O si Tomas, Setipu nkpsi-aka-gi n'ebe a, le akam abua; setipu kwa aka-gi, tiye nime akukum: agho-kwa-la onye nekwegh,

kama ghọ onye nēkwere. 28 Tomas zara, si Ya, Onye-nwem na Chinekem. 29 Jisus si ya, N'ihì na i huwom, i kwerewo? ngọzi nādiri ndi akāhugh, ma ha kwere.

30 Ya mere ọtutu ihe-iriba-ama ọzọ ka Jisus mere n'iru ndi nēso uzọ-Ya, nke anēdeghe n'akwukwọ a: 31 ma edewo ihe ndia n'akwukwọ, ka unu we kwere na Jisus bu Kraist ahu, Okpara Chineke; ka unu we nwe kwa ndu n'aha-Ya n'ihì na unu kwere.

21 1 Mbe ihe ndia gasiri Jisus mere Onwe-ya ka Q puta ihè ọzọ nye ndi nēso uzọ-Ya n'oké osimiri Taibirias; ma Q mere Onwe-ya ka Q puta ihè otú a. 2 Saimon Pita, na Tomas anākpọ Didimọs, na Nataniel, bú onye Kena nke Galili, na umu nke Zebedi, na madu abua ọzọ nime ndi nēso uzọ-Ya, nọkọrọ n'otú ebe. 3 Saimon Pita si ha, Anamaga ihu azú. Ha si ya, Ayi onwe-ayi gēso kwa gi je. Ha puru, ba n'ubọha; ma n'abali ahu ha ebugh ihe. 4 Ma mbe chi nābọ ubu a, Jisus guzoro n'otú: otú ọ di, ndi nēso uzọ-Ya amatagh na ọ bu Jisus. 5 Ya mere Jisus si ha, Umuntakiri, unu ji ihe-oriri ọ bula? Ha zara Ya, si, É-é. 6 Q we si ha, Wuyenu ihe unu ji ebu azú n'akuku aka-nri nke ubọ, unu gāhu kwa. Ya mere ha wuyere ya ma ubu a ha enwegh ike idọ ya n'ihì ọtutu azú di ya. 7 Ya mere onye ahu nke nēso uzọ-Ya onye Jisus huru n'anya siri Pita, Q bu Onye-nwe-ayi. Ya mere mbe Saimon Pita nuru na ọ bu Onye-nwe-ayi, o bókwasì uwe uku ya (n'ihì na ọ bara ọtọ), we tubá onwe-ya nime oké osimiri. 8 Ma ndi ọzọ ndi nēso uzọ Jisus biara n'ubọ ntá ha (n'ihì na ha anọgh n'ebe di anya n'ala, kama ihe ra ka ọgu cubit iri), nāđọ ihe ha ji ebu azú nke azú juru nime ya. 9 Ya mere mbe ha ridara n'ala, ha hu ọku icheku n'ebe ahu, na azú atukwasiri ya, na ohe achicha. 10 Jisus si ha, Wetanu ufọdu nime azú unu buru ubu a. 11 Ya mere Saimon Pita rigoro, dọrọ ihe ha ji ebu azú bia n'ala, nke oké azú juru nime ya, ọgu azú asa na iri na atọ: ma ọ bu ezie na azú di ọtutu otú a, ma ihe ha ji ebu azú adọkagh. 12 Jisus si ha, Bianu, rie nri-ututu. Ma ọ digh onye ọ bula nime ndi nēso uzọ-Ya nwere anya-ike iju Ya, si, Gi onwe-gi bu onye? n'ihì na ha matara

na ọ bu Onye-nwe-ayi. 13 Jisus bia, were achicha ahu, nye ha, azú ahu kwa otú ahu. 14 Nka mere ya ubọ atọ emere ka Jisus puta ihè nye ndi nēso uzọ-Ya, mbe emesiri ka O si na ndi nwuru anwu bilie.

15 Ya mere mbe ha risiri nri-ututu-ha, Jisus si Saimon Pita, Saimon, nwa Jon, i hurum n'anya kari ndia? Q si Ya, E, Onye-nwe-ayi; Gi onwe-gi matara na I bu eyim. Q si ya, Nēnye umu-atutum nri. 16 Q si ya ọzọ nke ubọ abua, Saimon, nwa Jon, i hurum n'anya? Q si Ya, E, Onye-nwe-ayi; Gi onwe-gi matara na I bu eyim. Q si ya, Nāzú atutum. 17 Q si ya nke ubọ atọ, Saimon, nwa Jon, abum eyi-gi? O wutara Pita na Q siri ya nke ubọ atọ, Abum eyi-gi? Q we si Ya, Onye-nwe-ayi, Gi onwe-gi matara ihe nile; Gi onwe-gi mara na I bu eyim. Jisus si ya, Nēnye atutum nri. 18 N'ezie, n'ezie, asim i, Mbe i di n'okorobia, i nēke onwe-gi ihe-ọkiké n'úkwú, nējeghari kwa ebe i nāchọ: ma mbe i gēme agadi, i gēseti aka-gi abua, onye ọzọ gēke gi ihe-ọkiké n'úkwú, būru kwa gi ga ebe i nāchogh. 19 Ma nka ka O kwuru, nēgosi aha onwu o gēji nye Chineke otuto. Mbe O kwusiri nka, Q si ya, Som. 20 Pita we chigharia, hu onye ahu nke nēso uzọ-Ya, onye Jisus huru n'anya, ka o nēso; onye nādabere kwa n'obi-Ya na nri-anyasi ahu, si, Onye-nwe-ayi, ọnye bu onye ahu nke nārara Gi nye? 21 Ya mere Pita, mbe ọ huru ya, ọ si Jisus, Onye-nwe-ayi, ma onye a, gini gēme ya? 22 Jisus si ya, Q buru na anamachọ ka ọ nọgide rue mbe M'gābia, ọ bu gini n'ebe i nọ? gi onwe-gi som. 23 Ya mere okwu a putara n'etiti umu-nna nime Kraist, na onye ahu nke nēso uzọ-Ya agagh-anwu: ma Jisus asigh ya, na ọ gagh-anwu; kama, Q buru na anamachọ ka ọ nọgide rue mbe M'gābia, ọ bu gini n'ebe i nọ?

24 Nka bu onye ahu nēso uzọ Jisus nke nābara ihe ndia amā, nke de-kwa-ra ihe ndia n'akwukwọ: ayi mata-kwa-ra na amā-ya bu ezie.

25 Ma ọtutu ihe ọzọ nke Jisus mere di kwa, nke, ma ọ buru na edere lia n'akwukwọ n'otú n'otú, ọ dim ka ọbuná uwa onwe-ya agagh-anagide akwukwọ agēde.

Q̄LU NDI-OZI

1 I Ederem akwukwọ mbu, Teofilos, bayere ihe nile Jisus malitere ime na izi, **2** rue ubochi anara Ya n'elu, mbe O sitere na Mọ Nsọ nyesia ndi-ozī-Ya ndi Q̄ roputarari iwu: **3** ndi O ji kwa otutu uzọ nādigh igọ agọ che Onwe-ya n'iru ha na ndu mbe Q̄ husiri ahuhu, ebe Q̄ mere ka ha nāhu Ya anya n'ogologo ọgu ubochi abua, O nēkwu kwa ihe nile bayere ala-eze Chineke: **4** mbe Ya na ha zukorọ Q̄ we nye ha iwu ka ha ghara isi na Jerusalem pua, kama ka ha chere nkwa nke Nna-Ya, nke unu nuru n'ọnum, ka O kwuru: **5** n'ihī na Jọn jiri miri me baptism n'ezie; ma agēji Mọ Nsọ me unu baptism mbe otutu ubochi nāgagh-agabiga site n'ubu a.

6 Ya mere mbe ha bakorọ, ha jua Ya, si, Onye-nwe-ayi, ọ bu n'oge a ka I nēnyeghachi Israel ala-eze? **7** Q̄ we si ha, Q̄ bugh ihe diri unu ima oge ma-ọbu ubochi, nke Nnam debere n'ike nke aka Ya. **8** Ma unu gānata ike, mbe Mọ Nsọ gābiakwasiworī unu: unu gābu kwa ndi-āmām nime Jerusalem, na nime Judia na Sameria nile, ru kwa ebe uwa sọturu. **9** Mbe O kwusiri okwu ndia, mbe ha nēle anya, ewe welie Ya elu; igwe-oji we nara Ya, Q̄ pua n'anya-ha. **10** Mbe ha nēlegide anya n'elu-igwe ka Q̄ nāga n'elu, le, ndikom abua we guzo ha nso yiri uwe ọcha; **11** ndi si-kwa-ra, Ndikom nke Galili, gini mere unu nēguzo nēle anya n'elu-igwe? Jisus nka, Onye anapuru n'ebe unu nọ rigo n'elu-igwe, gābia n'otù aka ahu dika unu kiriri Ya ka Q̄ nāga n'elu-igwe.

12 Mbe ahu ha siri n'ugwu anākpọ Olivet, nke di Jerusalem nso, ije nke otù ubochi-izu-ike, laghachi na Jerusalem. **13** Mbe ha batara n'obodo, ha we rigo n'ime-ulo di n'elu ulo, ebe ha nānọ; Pita na Jọn na Jemes na Andru, Filip na Tomas, Batolomiu na Matiu, Jemes nwa Alfiọs, na Saimon Zilotis, na Judas nwa Jemes. **14** Ndia nile ji otù obi nọgidesi ike n'ekpere, ha na ndinyom ufodu, na Meri nne Jisus, na umu-nne-Ya.

15 Na mbe ahu Pita we bilie n'etiti

umu-nna nime Kraist, si, (igwè madu ndi nọkorọ n'otù di kwa, **ra** ka ọgu madu isi), **16** Umu-nnam, ihe edeworo n'akwukwọ nsọ aghagh imezu, nke Mọ Nsọ kwuru n'oge gara aga site n'ọnu Devid bayere Judas, onye mesiri buru onye-ndù ndi jidere Jisus. **17** N'ihī na aguru ya-ri n'etiti ayi, ọ we keta òkè-ya n'ije-ozī a. **18** (Ya mere onye a sitere n'ugwọ-ọlu nke ajọ omume-ya nata otù iberibe ala; ọ we da su isi n'ala, tipue afọ-ya, ngiri-afọ-ya nile we nuputa. **19** Q̄ we buru ihe ndi nile bi na Jerusalem mara; ya mere eji akpọ iberibe ala ahu Akeldama n'asusu-ha, nke ahu bu, Iberibe ala ọbara.) **20** N'ihī na edewo ya n'akwukwọ Abù ọma, si,

Ka ebe-ulo-ikwū-ya ghọ ebe tọbọrọ n'efu,

Ka onye ọ bula ghara kwa ibi na ya: na,

Ka onye di iche nara ya ọlu-nlekọta-ya.

21 Ya mere otù onye nime ndikom ndi soro ayi n'oge nile Onye-nwe-ayi Jisus bàra nime pu kwa n'ēzi n'etiti ayi, **22** nāmālite na baptism nke Jọn, rue ubochi anapuru Ya n'ebe ayi nọ rigo n'elu-igwe, otù onye nime ndia aghagh iso ayi buru onye-āmā nke nbilite-n'ọnwu-Ya. **23** Ha we guzo madu abua, Josef anākpọ Basabas, onye akpọ-kwa-ra Justos, na Mataias. **24** Ha we kpe ekpere, si, Gi onwe-gi, Onye-nwe-ayi, Onye mara obi madu nile, gosi ayi onye ahu-I roputara nime madu abua ndia, **25** inara ọnọdu n'ije-ozī na ọlu onye-ozī a, nke Judas jehiere nime ya, ka ọ we ga n'ebe nke aka ya. **26** Ha we fere ha nzà; nzà ahu we ma Mataias; ewe gua ya nime ndi-ozī iri na otù ahu.

2 I Mbe ubochi Pentikost nēzu okè, ha nile we nọkọ n'otù ebe. **2** Na mberede ùzù, dika nke okè ifufe nke nēfesi ike, we site n'elu-igwe, ọ we juputa ulo ahu dum ebe ha nānọdu ala. **3** Ewe me ka ha hu ire, dika nke ọku, nēkesa onwe-ha; ọ we nọkwasi ha nile n'otù n'otù. **4** Ha nile we juputa na Mọ Nsọ, ha we malite ikwu okwu n'asusu di iche, dika Mọ ahu nēnye ha ike ikwuwa okwu.

5 Ma ndi-Ju ufodu bi na Jerusalem, ndi nātu egwu Chineke, ndi si na mba nile di n'okpuru elu-igwe bia. 6 Ma mbe ùzù ahu putara, ọra madu ịakọrọ, ọ we ịa ha ghari, n'ihì na onye ọ bula n'etiti ha nānu ka ha nēkwu okwu n'asusu nke aka ya. 7 Ibobo we nwua ha nile n'aru, o ju-kwa-ra ha anya, ha si, Le, ndia nile ndi nēkwu okwu, hà abugh ndi Galili? 8 Ayi onwe-ayi si kwa aña nu n'otù n'otù n'asusu nke aka ayi, nke amuru ayi nime ya? 9 Ndi Patia na ndi Midia na ndi Ilam, na ndi bi na Mesopotemia, ndi bi kwa nime Judia na Kapadokia, nime Pontos na Esia, 10 nime Frijia na Pamfilia, nime Ijipt na akuku Libia di Sairini nso, na ndi-obia si na Rom bia, ma ndi-Ju ma ndi nēso uzọ ndi-Ju, 11 ndi Krit na ndi Arebia, ayi nānu ka ha nēkwu okwu n'asusu-ayi bayere oké ọlu nile nke Chineke. 12 Ibobo we nwua ha nile n'aru, ha nwe-kwa-ra obi abua, nāsirita ibe-ha, Ịsi ihe a bu gini? 13 Ma ndi ọzọ nēme ha ihe-ọchì, si, Ha njuworu manya-vine ọhu afọ.

14 Ma Pita guzoro, ya na ndi-ozi iri na otù ahu, we welie olu-ya elu, gwawa ha okwu, si, Ndikom nke Judia, na unu nile ndi bi na Jerusalem, maranu nka, ge-kwa-nu nti n'okwum. 15 N'ihì na manya abagh ndia n'anya, dika unu onwe-unu nēchè; ebe ọ bu oge hour nke-atọ n'ututu; 16 kama nka bu nke ekwuworu site n'ọnu Joel onye-amuma, si,

17 O gēru kwa na mbe ikpe-azu, ka Chineke kwuru,
M'gawusa ufodu nime Mọm n'aru anu-arun nile, bú madu:

Umu-unu ndikom na umu-unu ndinyom gēbu kwa amuma,
Umu-okorobia-unu gāhu kwa ọhù,
Ndi-okenye-unu gārọ kwa nrọ:

18 E, n'aru ndi-orum ndikom na n'aru ndi-orum ndinyom

Ka M'gawusa ufodu nime Mọ nkem na mbe ahu; ha gēbu kwa amuma.

19 M'gēnye kwa ọlu-ebube n'elu-igwe di n'elu,

Na ihe-iriba-ama n'elu ala di n'okpuru ya;

Ọbara, na ọku, na alulu anwuru-ọku:

20 Anyanwu gābanwe ghọ ọchichiri,
Onwa gābanwe kwa ghọ ọbara,
Tutu ubochi Onye-nwe-ayi abia,
Bú oké ubochi ahu nke nānuta ihè:

21 O gēru kwa, na onye ọ bula nke gākpọku aha Onye-nwe-ayi, agāzọputa ya.

22 Ndikom nke Israel, nurunu okwu ndia: Jisus Onye Nazaret, bú Nwoke Nke Chineke gosiworo unu site n'ọlu di ike na ọlu-ebube na ihe-iriba-ama, nke Chineke mere site n'aka-Ya n'etiti unu, dika unu onwe-unu matara: 23 Onye a, ebe ewere Ya nye site n'izù akara akā nke Chineke na ọmuma-ihe Chineke buru uzọ mara, Onye a ka unu kpogidere n'obe ọu kwa site n'aka ndi nāmagh iwu-ayi: 24 Onye Chineke mere ka O si n'ọnwu bilie, mbe Ọ tọpusiri ihe-nbu nke ọnwu: n'ihì na ọnwu apugh ijide Ya. 25 N'ihì na Devid nēkwu okwu bayere Ya, si,

Anamahuri Onye-nwe-ayi n'irum mbe nile;

N'ihì na Ọ nọ n'aka-nrim, ka aghara ime ka M'me nkpatu:

26 N'ihì nka ọ tọrọ obim utọ, obi nātọ kwa irem utọ nke-uku;

Ọzọ kwa, anu-arum gēbi kwa n'olile-anya:

27 N'ihì na I gagh-arapu nkpuru-obim nime Hedis,

I gagh-enye kwa Onye nke Gi di ọcha n'obi ka Ọ hu ire-uré.

28 I mere ka M'mara uzọ ndu;

I gēji iru-Gi me ka M'juputa n'ọnù.

29 Umu-nnam, o ziri ezi iwere nkwa-oku gwa unu okwu bayere nna uku ayi Devid, na ọ nwuru, elì kwa ya, ịlì-ya di kwa n'etiti ayi rue ubochi ta.

30 Ya mere ebe ọ bu onye-amuma, mata kwa na Chineke nuru ya-ri iyi, na Ọ gēwere otù Onye nime ndi bu nkpuru si ya n'afọ puta me ka Ọ nọkwasi oche-eze-ya;

31 ebe o buru uzọ hu nka o kwuru okwu bayere nbilite-n'ọnwu nke Kraist ahu, na arapugh Ya nime Hedis, anu-arun-Ya ahugh kwa ire-uré.

32 Jisus nka ka Chineke mere ka O si n'ọnwu bilie, nke ayi onwe-ayi nile bu ndi-àmà-ya.

33 Ya mere, ebe eweliri Ya elu site n'aka-nri Chineke, ebe Ọ nata-kwa-ra n'aka Nna-Ya nkwa ahu, bú Mọ Nsọ, Ọ wusara nka, nke unu onwe-unu nāhu

nānu kwa. 34 N'ihī na Devid arigogh n'elu-igwe: ma ya onwe-ya si,

Onye - nwe - ayi siri Onye - nwem,
Nọdu ala n'aka-nrim,

35 Rue mbe M'gēdo ndi-iro-Gi ka ihe-
nḡakwasi nke ukwu-Gi abua.

36 Ya mere ka ulo Israel nile mazue,
na Chineke mere Ya ka Ọ buru Onye-
nwe-ayi na Kraist-ayi, bụ Jisus ahu
Onye unu onwe-unu kpogidere n'obe.

37 Ma mbe ha nuru nka, ewe dua ha
nime obi-ha, ha we si Pita na ndi-ozi
foduru, Umu-nna-ayi, gini ka ayi gēme?

38 Pita we si ha, Chēgharianu, ka eme
kwa unu nile baptism n'otū n'otū n'aha
Jisus Kraist ka ewe baghara nmehie nile
unu; unu gānata kwa onyinye a, bụ
Mọ Nsọ. 39 N'ihī na unu ka nkwa nka
diri, na umu-unu, na ndi nile nọ n'ebe
di anya, ka ha ra, bụ ndi Onye-nwe-ayi
Chineke-ayi gākpoṭara Onwe-ya. 40 O
ji kwa otutu okwu ọzọ kwusie okwu
ike, nāriọ kwa ha, si, Zopotanu onwe-
unu n'ọbọ a di nḡagọ. 41 Ya mere ndi
nara okwu-ya nke-oma, emere ha
baptism: n'ubochi ahu ewe tukwasiri ha
ihe ra ka nnū madu asa na ọgu iri.

42 Ha we nānọgidesi ike n'ozizi ndi-ozi
na nnwekọ, n'inyawa-achicha-ha na
ekpere-ha.

43 Madu nile we tua egwu n'otū
n'otū: eme-kwa-ra otutu ọlu-ebube na
ihe-iriba-ama site n'aka ndi-ozi. 44 Ndi
nile ndi kwere na Kraist nọkọ-kwa-ra, ha
nwekọ-kwa-ra ihe nile; 45 ha we re ihe
nile ha natara na ihe nile ha nwere, we
kesa ha nye madu nile, dika nkpa diri
onye ọ bula. 46 Ha ji kwa otū obi
nānọgidesi ike n'ulo uku Chineke kwa-
ubochi, ha nānyawa kwa achicha n'ulo-
ha, we nara ihe-oriri-ha n'obi utọ na obi
nke aghughọ nādigh ya, 47 ha nēto
Chineke, ihe-ha nātọ kwa ndi-Ju dum
utọ. Onye-nwe-ayi nātukwasi-kwa-ra
ha kwa-ubochi ndi anāzoputa.

3 1 Ma Pita na Jōn nārigo n'ulo uku
Chineke n'oge hour ekpere, bụ oge
hour nke-iteghete. 2 Anēbute kwa otū
nwoke nke dara ngwurọ site n'afọ nne-
ya, onye ha nātọbọ kwa-ubochi na nso
onu-uzọ ahu nke ulo uku Chineke nke
anākpọ Onu-uzọ Oma, iriọ onyinye-
ebere n'aka ndi nābā nime ulo uku
Chineke; 3 onye, mbe ọ huru Pita na
Jōn ka ha gaje ibā n'ulo uku Chineke, ọ

kpe ekpere inata onyinye-ebere. 4 Ma
Pita, ka ya na Jōn nēlegide ya anya, ọ
si, Le ayi anya. 5 Ọ we riba ha ama,
nēle anya inata ihe n'aka-ha. 6 Ma
Pita siri, Ọ digh ọla-ọcha na ọla-edo
m'nwere; ma ihe m'nwere, nke ahu ka
m'nēnye gi. N'aha Jisus Kraist Onye
Nazaret, je ije. 7 Ọ we jide ya n'aka-
nri, palie ya: ngwa ngwa ukwu-ya
abua na nkwonkwo-ukwu-ya we nwe
ume. 8 Ọ we wulie elu, guzo, je kwa
ije; ọ we so ha ba n'ulo uku Chineke,
nēje ije, nāwuli kwa, nēto kwa Chineke.
9 Ndi-Ju nile we hu ya ka ọ nēje ije nēto
kwa Chineke; 10 ha we mata ya, na ọ
bu onye ahu nke nọduru n'Onu-uzọ-
ama Oma nke ulo uku Chineke inata
onyinye-ebere: ọ we ha ha ghari nke-
uku, ibobo nwubiga-kwa-ra ha ọkē
n'aru, n'ihī ihe emeworo ya-ri.

11 Ma mbe o nējide Pita na Jōn aka,
ndi-Ju nile ḡakoro n'ebe ha nọ n'ibā
nke anākpọ ibā Solomon, ibobo nwuru
ha n'aru nke-uku. 12 Ma mbe Pita
huru ya, ọ zara ndi-Ju, si, Ndikom nke
Israel, gini mere ihe a nēju unu anya?
ma-ọbu gini mere unu nēlegide ayi anya,
dika ọ bu site n'ike nke aka ayi ma-ọbu
dika ayi onwe-ayi nāsopuru Chineke ka
ayi meworo ya ka ọ je ije? 13 Chineke
nke Abraham, na nke Aisak, na nke
Jekob, Chineke nke nna-ayi-ha, nyere
Onye ahu nējere Ya ozi otuto, bụ Jisus;
Onye unu onwe-unu rara nye, gōnari
kwa n'iru Pailat, mbe ọ kpereri ikpé
irapu Ya. 14 Ma unu onwe-unu
gōnariri Onye Nsọ na Onye Ezi Omume
ahu, we riọ ka ewere amara nye unu obu-
madu, 15 unu we hūe Onye ahu nke
nēdubā madu na ndu; Onye Chineke
mere ka O si na ndi nwuru anwu bilie;
Onye ayi onwe-ayi bu ndi-āmā-Ya.
16 Site kwa n'okwukwe ekwere n'aha-
Ya ka aha-Ya nyere nwoke a ume, onye
unu nēle anya mata kwa: e, okwukwe
ahu nke sitere n'aka-Ya mere ka aru-ya
dizu nma n'iru unu nile. 17 Ma ubu a,
umu-nnam, amataram na unu mere ya
n'amagh-ihe, dika ndi-isi-unu me-kwa-
ra. 18 Ma ihe nile Chineke buru uzọ
kwusa site n'onu ndi-amuma-Ya nile, na
Kraist-Ya gāhu ahuhu, Ọ mezuru ha
otū a. 19 Ya mere chēgharianu,
chighari-kwa-nu, ka ewe hichapu nmehie
nile unu, ka oge inwe ume ndu we si

n'iru Onye-nwe-ayi bia otú a; 20 ka Q we zite kwa Kraist ahu Onye eburu uzọ rọputara unu, bú Jisus: 21 Onye elu-igwe aghagh inara nke-oma rue oge agēme ka ihe nile di ka ha di na mbu, bú oge nke Chineke kwuru okwu bayere ha site n'onu ndi-amuma-Ya di nsọ ndi sitere na nmalite oge a. 22 Moses kwuru n'ezie, si, Onye-nwe-ayi Chineke gēme ka Onye-amuma, Nke di ka mu onwem, biliere unu site n'etiti umu-nne-unu; Onye ahu ka unu gēge nti n'ihe nile, ka ha ra, bú nke Q gāgwa unu. 23 Ma o gēru, na madu q bula, nke nāgagh-ege nti Onye-amuma ahu, agēkpochapu ya n'etiti ndim. 24 E, ndi-amuma nile site na Samuel na ndi soro ya n'azu, ka ha ra, bú ndi kwuru, ha kwusa-kwa-ra okwu bayere ubochi ndia. 25 Unu onwe-unu bu umu ndi-amuma, na umu oḅuḅa-ndu ahu nke Chineke na nna-unu-hà bara, mḅe Q siri Abraham, Q bu kwa na Nkpuru-gi ka agāgọzi aburu nile nke uwa. 26 Unu bu ndi Chineke buru uzọ were Ya zitere, mḅe Q mere ka O bilie, bú Onye ahu nējere Ya ozi, igọzi unu, n'ichighari unu nile n'otù n'otù ka unu rapu ajọ ihe-unu.

4 I Ma mḅe ha nāgwa ndi-Ju okwu, ndi-nchu-aja na ochi-agma nke ulo uku Chinenkendi-Sadusi biakwasiri ha, 2 ebe ike gwuru ha nọ n'ihì na ha nēzi ndi-Ju ihe, nēkwusa kwa nime Jisus nbilite site na ndi nwuru anwu. 3 Ha we tukwasi ha aka, tiye ha n'ulo-nkpọrọ rue echi-ya: n'ihì na q bu anyasi uḅu a. 4 Ma otutu n'etiti ndi nuru okwu-ha kwere; onu-ogugu ndikom ahu we ruc ihe ra ka nnù iri na nnù abua na oḡu iri.

5 Q we rue n'echi-ya, na ndi-isi-ha na ndi-okenye-ha na ndi-ode-akwukwọ-ha zukọrọ na Jerusalem; 6 Anas onye-isi-nchu-aja nọ kwa n'ebe ahu, na Kaiafas, na Jọn, na Aleksanda, na ka ha ra, bú ndi sitere n'ikwu nke onye-isi-nchu-aja. 7 Mḅe ha guzosiri ha n'etiti, ha jua ha, si, N'aha ike gini, ma-ḡbu n'aha gini, ka unu onwe-unu mere nka? 8 Mḅe ahu Pita, ebe o juputara na Mọ Nsọ, q si ha, Ndi-isi ndi-Ju, na ndi-okenye, 9 q buru na ekpe ayi onwe-ayi ta ikpé bayere ọlu ọma aluru n'aru onye aru nādigh ya ike, ihe eji zọputa onye a; 10 ka eme ka unu nile na ndi Israel nile mara, na

q bu n'aha Jisus Kraist Onye Nazaret, Onye unu onwe-unu kpọgidere n'obe, Onye Chineke mere ka O si na ndi nwuru anwu bilie, q bu n'aha nka ka onye a ji aru di nma guzo n'iru unu n'ebe a. 11 Onye ahu bu nkume nke unu, bú ndi nēwu ulo, kpọrọ ihe-efu, nke ghọrọ isi nkuku ulo. 12 Nzọputa adigh kwa n'onye q bula ọzọ: n'ihì na aha ọzọ di ichie adigh kwa n'okpuru elu-igwe, nke enyeworo n'etiti madu, nke anāghagh izọputa ayi nime ya.

13 Ma mḅe ha huru nkwa-oku nke Pita na Jọn, mḅe ha ghọta-kwa-ra na ha bu ndi nāmagh ihe na ndi nāmutagh akwukwọ ri nne, o ju ha anya; ha we mata ha, na ha na Jisus anọwori. 14 Ebe ha hu-kwa-ra nwoke ahu nke emereri ka aru di ya ike ka ya na ha nēguzo, ha enwegh ihe ikwugide ya. 15 Ma mḅe ha gwasiri ha ka ha si na nnọkọ-ikpé-ha pua n'ezí, ha ḅa izù n'etiti onwe-ha, 16 si, Gini ka ayi gēme madu ndia? n'ihì na q putara ihe nye ndi nile bi na Jerusalem, na q bu ezie na emewo ihe-iriba-ama amara nke-oma site n'aka-ha; ayi apugh kwa igọ ya. 17 Ma ka q we ghara iḅasa kari n'etiti ndi-Ju, ka ayi bara ha nba, ka ha ghara igwa madu q bula okwu n'aha nka site n'uḅu a. 18 Ha we kpọ ha, nye ha iwu ka ha ghara ikwu okwu ma-ḡli ma-ḡbu izi ihe n'aha Jisus. 19 Ma Pita na Jọn zara, si ha, Kpenu ma q bu ihe ziri ezi n'anya Chineke inu olu-unu kari olu Chineke: 20 n'ihì na ayi onwe-ayi apugh ighara ikwu ihe nile ayi huru nu kwa. 21 Ma mḅe ha basiri ha nba ọzọ, ha rapu ha ka ha la, ebe ha nāhugh uzọ ha gēsi me ka ha hu ahuhu-nmehie, n'ihì ndi-Ju; n'ihì na madu nile nēnye Chineke otuto bayere ihe emeworo. 22 N'ihì na nwoke a bara kari oḡu arọ abua, bú onye emereri ihe-iriba-ama nka n'aru-ya, bú ime ka aru-ya di ike.

23 Ma mḅe arapusiri ha, ha biakutere ndi nke aka ha, we kọrọ ha ihe nile, ka ha ra, bú nke ndi-isi-nchu-aja na ndi-okenye siri ha-ri. 24 Ma mḅe ha nuru ya, ha were otù obi welie olu-ha kpọkue Chineke, si, Onye-nwe-ayi, Gi onwe-gi bu Onye kere elu-igwe na ala na oké osimiri, na ihe nile di ha nime: 25 Onye sitere n'aka Mọ Nsọ, site

n'onu nna-ayi Devid onye nējere Gi ozi, si,

N'ihī gini ka mba nile mere oké nkpòtu,

Ndi nile di n'uwa nātughari kwa ihe-efu uche?

26 Ndi-eze uwa guzoro onwe-ha n'otù, Ndi-isi zukò-kwa-ra,

Imegide Onye-nwe-ayi, na imegide Kraist-Ya:

27 n'ihī na ọ bu ezie na nime obodo a Herod na Pōntiōs Pailat, ha na ndi mba ọzọ na ndi Israel nile, zukọrọ imegide Onye Nsọ ahu nējere Gi ozi, bú Jisus, onye I tere manu n'isi, 28 ka ha me ihe nile, ka ha ra, bú nke aka-Gi na izù-Gi buru uzọ ka àkà ka ha pura. 29 Ubu a, Onye-nwe-ayi, le kwa iba-nba-ha anya: nye kwa ndi-orù-Gi ike ka ha were nkwa-okuw nile kwue okwu-Gi, 30 n'iseti aka-Gi ime ka aru madu di ike; ka ewe me kwa ihe-iriba-ama na ọlu-ebube site n'aha Onye Nsọ ahu nējere Gi ozi, bú Jisus. 31 Mbe ha riosiri ariri, ewe me ka ebe ha nọ na nzukọ me nkpatu; ha nile we juputa na Mọ Nsọ, we were nkwa-okuw nēkwu okwu Chineke.

32 Ma ọra ndi kwere na Kraist nwere otù obi na otù nkpuru-obi: ọ digh kwa otù onye n'etiti ha nāsi na ihe ọ bula nime ihe nile ọ nwere bu nke aka ya; kama ha nwekọrọ ihe nile. 33 Ọ bu kwa ike uku ka ndi-ozi ji aba àmà-ha bayere nbilite-n'ọnwu nke Onye-nwe-ayi Jisus: oké amara dikwasi-kwa-ra ha nile. 34 N'ihī na ọ digh kwa onye ọ bula n'etiti ha nkpa nākpà: n'ihī na ka ha ra, bú ndi nwere ala ma-ọbu ulo, ha nēre ha, weta ọnu-ahia nile nke ihe nile erere, 35 tọbọ ha n'ukwu ndi-ozi: ewe nēkè oké enye ha nile n'otù n'otù, dika ọ di onye ọ bula nkpa.

36 Ma Josef, onye ndi-ozi kpọ-kwa-ra Banabas, (nke bu, ma asugharia ya, Nwa nke nkasi-obi), bú onye Livai, onye Saiprōs n'omumu-ya, 37 ebe ọ nwere ubi, ọ re ya, weta ego-ya, tọbọ n'ukwu ndi-ozi.

5 I Ma otù nwoke nke anākpọ aha-ya Ananaias, ya na Safaira nwunye-ya, rere otù ihe ọ nwere, 2 we debere onwe-ya ufodu nime ọnu-ahia-ya, nwunye-ya ma-kwa-ra, ọ we weta otù oké, tọbọ ya n'ukwu ndi-ozi. 3 Ma

Pita siri, Ananaias, n'ihī gini ka Setan inejuru obi-gi igwa Mọ Nsọ okwu-ugha, na idebere onwe-gi ufodu nime ọnu-ahia nke iberibe ala gi? 4 Mbe ọ nānọ, ọ nọgidegh n'aka-gi? mbe eresiri ya, ọ digh kwa n'ike-gi? Gini mere i ji tiye ihe a n'obi-gi? Ọ bugh madu ka i gwara okwu-ugha, kama ọ bu Chineke. 5 Ma mbe Ananaias nuru okwu ndia ọ da n'ala, kubie ume: ndi nile nke nuru ya we tua oké egwu. 6 Ndi bu umu-okorobia nime ha we bilie, ke ya àkwà, ha we bupu ya lie ya.

7 Ma ihe ra ka oge hour atọ gasiri, mbe nwunye-ya batara nime, nāmatagh ihe emereri. 8 Pita we za ya, si, Gwam, ọ bu ihe ra otù a ka unu rere iberibe ala unu? Ọ si, E, ihe ra otù a. 9 Ma Pita siri ya, Gini mere unu nwere otù olu inwa Mọ nke Onye-nwe-ayi? le, ukwu nke ndi liri di-gi di n'ọnu-uzọ, ha gēbupu kwa gi. 10 Ọ we da n'ala ngwa ngwa n'ukwu-ya, kubie ume: umu-okorobia ahu we bata, hu ya ka ọ nwuru, ha we bupu ya, lie ya n'akuku di-ya. 11 Nzukọ Kraist dum we tua oké egwu, ha na ndi nile ndi nuru ihe ndia.

12 Ma emere ọtutu ihe-iriba-ama na ọlu-ebube n'etiti ndi-Ju site n'aka ndi-ozi; ha nile were kwa otù obi nọ n'ibà Solomon. 13 Ma nime ndi foduru ọ digh onye ọ bula nwere anya-ike iwere onwe-ya rapara ha n'aru: otù ọ di, ndi-Ju nēme ka ha di uku; 14 ewe tukwasi kari nye Onye-nwe-ayi ndi kwere na Ya, igwè madu ma ndikom ma ndinyom; 15 nke mere ka ha nēkupu ọbunà ndi aru nādigh ike, nēdebe ha n'amà, tọbọ ha n'ihe-ndina na ute, ka, mbe Pita nāga, ka ọbunà nāni onyinyo-ya we kpuchie otù onye nime ha. 16 Ọra madu nke obodo nile di Jerusalem buruburu we nābakọ kwa, nēkuta ndi aru nādigh ike, na ndi ndi-mọ nādigh ọcha nēsobu: ewe me ka aru-ha nile n'otù n'otù di ike.

17 Ma onye-isi-nchu-aja biliri, ya na ndi nile soro ya (nke bu irọ-otù ndi-Sadusi), ha juputa-kwa-ra n'ekworo, 18 ha we tukwasi aka-ha n'aru ndi-ozi, tubà ha n'ulo-nkpọrọ ọra madu. 19 Ma mọ-ozi nke Onye-nwe-ayi meghere ọnu-uzọ nile nke ulo-nkpọrọ ahu n'abali, we duputa ha, si, 20 Ganu, guzo, gwa kwa ndi-Ju n'ulo uku Chineke okwu nile

nke Ndu a. 21 Ma mbe ha nuru nka, ha ba n'ulo uku Chineke mbe chi nābọ, we nēzi ihe. Ma onye-isi-nchu-aja biara, ya na ndi soro ya, we kpọkọ nnọkọ-ikpé-ha, na nzukọ ndi-okenye umu Israel nile, we ziga n'ulo-nkpọrọ ka ekuta ha. 22 Ma ndi nēje ozi ndi biara ahugh ha n'ulo-nkpọrọ; ha we laghachi, kọrọ ha, 23 si, Ayi huru ulo-nkpọrọ ka emechisiri ya ike nke-oma, ayi hu-kwa-ra ndi-nche ka ha nēguzo n'onu-uzọ: ma mbe ayi meghere, ọ digh onye ọ bula ayi huru nime ya. 24 Ma mbe ọchi-agma nke ulo Chineke na ndi-isi-nchu-aja nuru okwu ndia, ha nwere obi abua nke-uku bayere ha ebe nka gērusi. 25 Ma otu onye biara kọrọ ha, si, Le, ndikom ahu unu tubara n'ulo-nkpọrọ nọ n'ulo uku Chineke nēguzo nēzi kwa ndi-Ju ihe. 26 Mbe ahu ọchi-agma ahu na ndi nēje ozi jere, kuta ha, ma ha ejighi ihe-ike; n'ihia na ha nātu egwu ndi-Ju, ka aghara itu ha nkume. 27 Ma mbe ha kutasiri ha, ha guzoro ha n'etiti nnọkọ-ikpé. Onye-isi-nchu-aja we jua ha, 28 si, Ayi nyesiri unu iwu ike ka unu ghara izi ihe n'aha nka: ma le, unu ewerewo ozizi-unu meju Jerusalem, unu nēzube kwa iweta ọbara Nwoke a tukwasi ayi n'isi. 29 Ma Pita na ndi-ozia zara, si, Ayi aghagh ikweyere Chineke kari madu. 30 Chineke nke nna-ayi-ha mere ka Jisus si n'onwu bilie, Onye unu onwe-unu buru, nākwuba Ya n'elu osisi. 31 Onye ahu ka Chineke were aka-nri-Ya welie elu ibu Onye-ndu na Onye-nzọputa, inye Israel nchēghari na nbaghara nmehie. 32 Ayi onwe-ayi bu kwa ndi-ama nke ihe ndia; Mọ Nsọ bu kwa onye-ama, Onye Chineke nyere ndi nēkweyere Ya.

33 Ma mbe ha nuru nka, amapue ha n'obi-ha, ha we zube ibu ha. 34 Ma otu onye biliri na nnọkọ-ikpé ahu, bu onye-Farisi, aha-ya bu Gameliel, onye nēzi iwu Moses, onye ndi-Ju nile nāsọpuru, ọ we kwue ka akpọpu madu ahu n'ēzi nwa oge. 35 Ọ we si ha, Ndikom nke Israel, nēzenu onwe-unu n'ihe bayere madu ndia, ihe unu gaje ime. 36 N'ihia na mbe ubochi ndia akērugh Teudas biliri, nākpọ onwe-ya ihe; onye ọnu-ogugu ndikom, ra ka nnu madu, dayere ya: onye eburu; ndi nile, ka ha ra,

bu ndi kweyere ya, we basaa, ha we ghọ ihe-efu. 37 Mbe onye ahu gasiri Judas onye Galili biliri n'ubochi odide-aha, me kwa ka ufodu n'etiti ndi-Ju so ya n'azu: onye ahu la-kwa-ra n'iyi; ewe chusa ndi nile, ka ha ra, bu ndi kweyere ya. 38 M'si kwa unu ubu a, Wepunu aka n'aru madu ndia, rapu-kwa-nu ha: n'ihia na ọ buru na izu a ma-ọbu ọlu a sitere n'aka madu, agākwatu ya n'ala: 39 ma ọ buru na o sitere n'aka Chineke, unu agagh-apu ikwatu ha n'ala; ka aghara ihu unu dika ndi nalu kwa ọgụ megide Chineke ma elegh anya. 40 Ha we kweyere ya: mbe ha kpọsiri ndi-ozia biakute ha, ha pia ha ihe, nye ha iwu ka ha ghara ikwu okwu n'aha Jisus, ha we rapu ha ka ha la. 41 Ya mere ha siri n'iru nnọkọ-ikpé ahu la, nānuri na aguru ha na ndi kwesiri ka eme ha ihe-ihere n'ihia Aha ahu. 42 Ma kwa-ubochi, n'ulo uku Chineke na n'ulo nke aka ha, ha adigh-arapu izi ihe na izisa ozi oma Jisus, na Ọ bu Kraist.

6 1 Ma na mbe ahu, mbe ndi nēso uzọ Jisus nāba uba, ndi-Ju nāsu asusu Grik malitere itamu megide ndi-Hibru, n'ihia na elefuru ndinyom-ha ndi di-ha nwuru anya n'ije-ozia, bu ikere ndi Kraist oké, kwa-ubochi. 2 Ndi-ozia iri na abua ahu we kpọ ọra ndi nēso uzọ Jisus biakute ha, si, Ọ digh utọ ka ayi rapu okwu Chineke, jere table ozi. 3 Kama, umu-nna-ayi, chọputanu n'etiti unu ndikom asa ndi abara ha ezi ama, ndi juputara na Mọ Nsọ na amam-ihe, ndi ayi gēme ndi-isi n'ọlu a di nkpa. 4 Ma ayi onwe-ayi gānọgidesi ike n'ekpere-ayi, na n'ije ozi okwu Chineke. 5 Okwu ahu we tọ ọra ha nile utọ: ha we rọputa Stifen, bu nwoke nke juputara n'okwukwe na Mọ Nsọ, ya na Filip, na Prọkọrọs, na Naikanoa, na Taimon, na Pamenas, na Nikolas, bu onye Antiok nke nēso uzọ ndi-Ju: 6 ndi ha guzoro n'iru ndi-ozia: mbe ha kpesiri ekpere, ha we bikwasi ha aka n'isi.

7 Okwu Chineke we nāga n'iru; ọnu-ogugu nke ndi nēso uzọ Jisus nāba kwa uba na Jerusalem ri nne; oké igwē ndi-nchu-aja nāna kwa okwukwe ahu nti.

8 Ma Stifen, ebe o juputara n'amara na ike, ọ nalu oké ọlu-ebube na ihe-iriba-ama di iche iche n'etiti ndi-Ju. 9 Ma ufodu biliri n'etiti ndi sitere

n'ulo-nzukọ nke anākpọ ulo-nzukọ nke ndi-Libatin, na nke ndi Sairini, na nke ndi Aleksandria, na nke ndi sitere na Silisia na Esia, ha na Stifen nājurita onwe-ha ajuju. 10 Ha enwegh kwa ike iguzogide amam-ihe na Mọ Nsọ o ji ekwu okwu. 11 Mbe ahu ha jiri aghughọ we rọputa ndikom, ndi siri, Ayi anuwo ya ka o nēkwu okwu nēkwulu Moses na Chineke. 12 Ha we kpalie ndi-Ju, na ndi-okenye, na ndi-ode-akwukwọ, we biakwasi ya, jide ya, kubata ya na nnọkọ-ikpé, 13 we guzo ndi-āmā ugha, ndi si, Nwoke a arapugh ikwu okwu megide ebe nsọ a, na iwu-ayi: 14 n'ihì na ayi anuwo ya ka o nāsi, na Jisus nka, bú Onye Nazaret, gākwatu ebe a, nwo kwa ọme-n'ala nile nke Moses rara nye ayi n'aka. 15 Ndi nile ndi nọduru na nnọkọ-ikpé ahu, mbe ha legidere ya anya, ha we hu iru-ya dika o bu iru mọ-ozi.

7 1 Onye-isi-nchu-aja we si, Ìhe ndia di otú a? 2 O we si,

Umu-nnam na ndi bu nnam, nurunu. Chineke nke ebube mere ka nna-ayi Abraham hu Ya anya, mbe o nọ na Mesopotemia, mbe o kēbigh na Heran, 3 O we si ya, Si n'ala-gi na n'etiti ikwu-gi pua, bia n'ala ahu nke M'gēgosi gi. 4 Mbe ahu o siri n'ala ndi Kaldea puta, we biri na Heran: mbe nna-ya nwuru, Chineke we me ka o site n'ebe ahu bia biri n'ala nka, nke unu onwe-unu bi nime ya ubu a: 5 ma O nyegh ya ala-nketa nime ya, é-è, O nyegh ya ebe izọkwasi ukwu-ya: O we kwe nkwa na O gēwere ya nye ya, na nkpuru-ya soro ya n'azu, ka o buru ihe ha nwere, mbe o kādigh nwa o muru. 6 Ma Chineke kwuru okwu otú a, na nkpuru-ya gānọ dika ndi-obia n'ala nābugh nke aka ha, na ndi ala ahu gēme kwa ha ka ha buru ndi-orú, me kwa ha ihe ọjọ, nnú arọ. 7 Mba ahu nke ha gābu orú-ha ka Mu onwem gēkpe kwa ikpé, ka Chineke kwuru: mbe ihe ndia gasiri ha gāputa kwa, kpe-kwa-ram n'ebe a. 8 O we nye ya ọbuba-ndu nke obibi-úgwù: otú a Abraham we mua Aisak, we bì ya úgwù n'ubochi nke-asatọ; Aisak we mua Jakob, Jakob we mua nna uku ayi iri na abua. 9 Nna uku ahu, ebe ha nēkwu Josef ekworo, ha we re ya ga n'Ijpt: ma Chineke nọyere ya, 10 weputa kwa ya

na nkpaḅu-ya nile, nye kwa ya amara na amam-ihe n'iru Fero eze Ijpt; o we me ya onye-isi Ijpt na ulo-ya dum. 11 Oké unwu we dikwasi Ijpt na Kenean dum, ya na oké nkpaḅu: nna-ayi-hà ahugh ihe gēju ha afọ. 12 Ma mbe Jakob nuru na ọka di n'Ijpt, o we zipu nna-ayi-hà na mbu. 13 Na nke mere ya ubọ abua ewe me ka umu-nne Josef mara Josef; ewe me ka ndi-arụ Josef puta ihè nye Fero. 14 Josef we ziga, kpọ Jakob, bú nna-ya, na ikwu-ya nile, ka ha biakute ya, ọgu madu atọ na iri na ise. 15 Jakob we ridata n'Ijpt; o we nwua, ya onwe-ya, na nna-ayi-hà; 16 ewe būru ha gabiga n'ofè rue Shekem, tọbọ ha n'ìlì ahu nke Abraham were ọnu-ahia n'ọla-ọcha go n'aka umu Hemoa nime Shekem. 17 Ma mbe oge nkwa ahu nēru nso, nke Chineke kwere Abraham, ndi-Ju gara n'iru ba kwa uba n'Ijpt, 18 rue mbe eze di iche biliri ibu eze Ijpt, onye nāmatagh Josef. 19 Onye ahu were aghughọ meso ndi-arụ-ayi, me kwa nna-ayi-hà ihe ọjọ, ka ha we tufue umu ọhu ha ka aghara ime ka ha di ndu. 20 N'oge ahu ka amuru Moses, o we ma nma nke-uku; ewe zua ya ọnwa atọ n'ulo nna-ya: 21 ma mbe etufuru ya, nwa-nwayi Fero paliri ya, zua ya ka o buru nwa ya onwe-ya nwere. 22 Ewe zì Moses ihe n'amam-ihe nile nke ndi Ijpt; o we di ike n'okwu-ya na ọlu-ya nile. 23 Ma mbe o rubere ọgu arọ abua, ileta umu-nne-ya, bú umu Israel, batara n'obi-ya. 24 Ma mbe o huru otú onye nime ha ka anēmejọ, o lubara ya ọgù, we kpeputa onye anēmeḅu, ebe o tìḅuru onye Ijpt: 25 ma o chere na umu-nne-ya ghotara na Chineke nēsi n'aka-ya enye ha nzọputa; ma ha aghotagh. 26 N'ubochi soni o we me ka ha hu ya anya mbe ha nālu ọgù, o we mebe ka ha dirita n'udo, si, Ndikom, unu bu umu-nne; gini mere unu nēmejọrita onwe-unu? 27 Ma onye nēmejọ ibe-ya nupuru ya, si, Onye mere gi ka i buru onye-isi na onye-ikpé n'ebe ayi nọ? 28 O bu ibum ka gi onwe-gi nāchọ, dika i buru onye Ijpt nyahuru? 29 Moses we ọalaga n'okwu a, we nọ dika ọbia n'ala Midian, ebe o muru umu-ndikom abua. 30 Mbe ọgu arọ abua zuru, ewe me ka o hu mọ-ozi n'ọhia nke ugwu Sainai, n'ire ọku nime

osisi ntà. 31 Ma mbe Moses huru ya, ihe o huru juru ya anya: ma mbe o nābiaru nso ikiri ya, olu nke Onye-nwe-ayi dara, 32 si, Mu onwem bu Chineke nke nna-gi-hà, Chineke nke Abraham, na nke Aisak, na nke Jakob. Aru we ma Moses jijiji, o nwegh kwa anya-ike ikiri. 33 Onye-nwe-ayi we si ya, Tọpu akpukpọ-ukwu n'ukwu-gi abua: n'ih na ebe i nēguzo bu ala nsọ. 34 N'ezie ahuwom ihe oyo anēme ndim nke di n'Ijpt, anuwokwam isu-udè-ha, M'we ridata iweputa ha: ubu a bia kwa, M'gēziga gi n'Ijpt. 35 Moses nka, onye ha juru aju, si, Onye mere gi ka i buru onye-isi na onye-ikpé? onye a ka Chineke ziteworo ibu onye-isi, ibu kwa onye-nhaputa, ya na aka mọ-ozu ahu nke emere ka o hu ya n'osisi ntà ahu. 36 Nwoke a duputara ha, mbe o lusiri olu-ebube di iche iche na ihe-iriba-ama di iche iche n'Ijpt, na nime Oké Osimiri Uhie, na nime ohia ogo arọ abua. 37 Onye a bu Moses ahu, onye siri umu Israel, Chineke gēme ka Onye-amuma, Nke di ka mu onwem, biliere unu site n'etiti umu-nne-unu. 38 Nwoke a bu onye nānqori nime nzukọ n'ohia, ya na mọ-ozu ahu nke gwara ya okwu n'ugwu Sainai, na nna-ayi-hà: onye nara okwu di ndu nke si n'onu Chineke puta inye ayi: 39 onye nna-ayi-hà nāchogh inā nti, kama ha nupuru ya n'ebe ha nọ, we laghachi azu n'Ijpt n'obi-ha, 40 nāsi Eron, Mere ayi chi ndi ganēje n'iru ayi: n'ih na Moses a, onye duputara ayi n'ala Ijpt, ayi amatagh ihe mere ya. 41 Ha we kpua nwa-ehi n'ubochi ahu, we butere arusi ahu ihe ichu aja. we nūria n'olu aka-ha. 42 Ma Chineke chighariri, we rara ha nye ikpere usu ihe di n'elu-igwe; dika edeworo ya n'akwukwọ ndi-amuma, si,

O di anu eburu ebu na aja unu wetaram

Ogu arọ abua n'ohia, unu ulu Israel?

43 Unu we palie ulu-ikwū nke Mọlọk, Na kpakpando nke chi ahu, bu Refan,

Ihe-atu unu mere ikpo isi ala nye ha:

M'gēme kwa ka unu je biri n'ofè Babilon.

44 Nna-ayi-hà nwere ulu-ikwū nke àmà

n'ohia, dika O kara àkà, bu Onye gwara Moses, ka o me ya ka o di ka ihe-atu nke o hururi. 45 Nke, mbe o ruru ha aka, nna-ayi-hà na Joshua bubatara, mbe ha natara ala nke mba nile ahu, ndi Chineke nupuru n'iru nna-ayi-hà, rue ubochi Devid; 46 onye huru amara n'iru Chineke, we rio ichotara Chineke nke Jakob ebe-obibi. 47 Ma Solomon wuru Ya ulu. 48 Otú o di, Onye kachasi ihe nile elu adigh-ebi n'ulo eji aka wu; dika onye-amuma siri,

49 Elu-igwe bu oche-ezem,

Uwa bu kwa ihe-nhakwasi-ukwu nke ukwum abua:

Aha ulu gini ka unu gēwurum? ka Onye-nwe-ayi kwuru:

Ma-ọbu gini bu ebe izu-ikem?

50 O bugh akam mere ihe ndia nile?

51 Ndi kwesiri olu ike na ndi anēbigh ugwu n'obi na nti, unu onwe-unu nālu ogu megide Mọ Nsọ mbe nile: dika nna-unu-hà mere, otú ahu ka unu onwe-unu nēme. 52 Onye nime ndi-amuma ka nna-unu-hà nēsobugh? ha we bue ndi buru uzọ kwusa okwu bayere obibia nke Onye czi omume ahu; Onye unu onwe-unu ghoro ubu a ndi rara Ya nye na ndi buru Ya: 53 unu ndi natara iwu ahu dika enyere ya site n'aka ndi-mọ-ozu, ma unu edebegh ya.

54 Ma mbe ha nuru ihe ndia, ewe mapue ha n'obi-ha, ha we takwasi ya ikekere ezé-ha. 55 Ma, ebe o juputara na Mọ Nsọ, o legide anya n'elu-igwe, we hu ebube Chineke, na Jisus ka O nēguzo n'aka-nri Chineke, 56 o we si, Le, anamahu elu-igwe ka emegheworo ha, na Nwa nke madu ka O nēguzo n'aka-nri Chineke. 57 Ma ha were oké olu ti nkpu, kpuchi kwa aka na nti-ha, were otú obi nukwasi ya; 58 ha we tupu ya n'obodo, tu kwa ya nkume: ndi-àma we wusa uwe-ha n'ukwu otú nwa-okorobia anakpo Sol. 59 Ha we tua Stifen nkume, ka o nākpoku Onye-nwe-ayi, nāsi, Onye-nwe-ayi Jisus, nara mọm nke-oma. 60 O we bu ikperè n'ala, were kwa oké olu ti nkpu, si, Onye-nwe-ayi, atukwasila nmehie a n'isi-ha. Mbe o kwusiri okwu a, o we da n'ura.

8 Ma ọbubu-ya di Sol ezi nma.

Oké nsobu we puta n'ubochi ahu megide nzukọ Kraist di na Jerusalem;

ha nile we basasia n'ala Judia na Sameria dum, ma-qbugh ndi-ozi. 2 Ndikom ufodu ndi nātu egwu Chineke we lie Stifen, kwa-kwa-ra ya oké ákwá. 3 Ma Sọl nēsoḅu nzukọ Kraist nke-uku, nābà n'ulo nile n'otù n'otù, ọ nāḍokpu kwa ndikom na ndinyom we rara ha nye ka atubà ha n'ulo-nkpọrọ.

4 Ya mere ndi basara jeghariri nēzisa ozi oma, bú okwu Chineke. 5 Filip we rida n'obodo Sameria, kwusara ha Kraist-ayi. 6 Igwè madu nile we were otù obi nāna nti ihe nile Filip nēkwu, mḅe ha nuru, hu kwa ihe-iriba-ama ọ nēme. 7 N'ihì na site n'aru ọtutu ndi nwere ndi-mọ nāḍigh ọcha ka mọ ahu putara, nēwere oké olu ti nkpu: eme-kwa-ra ka aru ọtutu madu di ike, bú ndi akuku-arua ha nwuru anwu, na ndi dara ngwurọ. 8 Oké ọnù we di n'obodo ahu.

9 Ma otù nwoke di, Saimon bu aha-ya, onye n'oge gara aga nēme mḅasi n'obodo ahu, nēme kwa ka ibobo nwua mba Sameria n'aru, nāsi na ya onwe-ya bu onye uku: 10 onye ha nile, site n'onye ntà rue onye uku nāna nti, si, Onye a bu ike ahu nke Chineke nke anākpọ Ike Uku. 11 Ha we nāna ya nti, n'ihì na ọ wereri mḅasi-ya nile me ka ibobo nwua ha n'aru n'oge di anya. 12 Ma mḅe ha kwere Filip ka o nēzisa ozi oma bayere ala-eze Chineke na aha Jisus Kraist, ewe me ha baptism, ma ndikom ma ndinyom. 13 Saimon onwe-ya we kwere kwa: mḅe emesiri ya baptism, ọ we nọgidesi ike n'ebe Filip nọ; mḅe ọ nāhu na anēme ihe-iriba-ama na oké ọlu di ike di iche iche, ibobo we nwua ya n'aru.

14 Ma mḅe ndi-ozi ndi nọ na Jerusalem nuru na Sameria anarawori okwu Chineke nke-oma, ha zigara ha Pita na Jọn: 15 ndi, mḅe ha ridatara, ha kpere ekpere bayere ha, ka ha we nara Mọ Nsọ: 16 n'ihì na ọ kādakwasigh n'isi onye ọ bula n'etiti ha: ọ bu nānị na emere ha-ri baptism ibà n'aha Onye-nwe-ayi Jisus. 17 Mḅe ahu ha bikwasiri ha aka-ha n'isi, ha we nara Mọ Nsọ. 18 Ma mḅe Saimon huru na anēnye Mọ Nsọ site n'ibikwasi aka nke ndi-ozi, ọ chere ego n'iru ha, 19 si, Nye-kwa-num ike a, ka, onye ọ

bula m'gēbikwasi akam abua n'isi, ka ọ we nara Mọ Nsọ. 20 Ma Pita siri ya, Ka ọla-ọcha-gi so gi la n'iyi, n'ihì na i chere na i gānata onyinye Chineke site n'ego. 21 I nwegh òkè ma-ọbu ihe-nketa n'okwu a: n'ihì na obi-gi ezigh ezi n'iru Chineke. 22 Ya mere chēgharia n'obi ọjọ gi a, riọ Onye-nwe-ayi, ma elegh anya agāḅaghara gi èchìchè obi-gi. 23 N'ihì na ahurum na i nọ n'òlùlù ilu na aḅu nke ajọ omume. 24 Saimon we za, si, Unu onwe-unu riọrọm Onye-nwe-ayi, ka ihe ọ bula nime ihe unu kwuworo ghara ibiakwasim.

25 Ya mere, mḅe ha dusiri ọdu kwu kwa okwu Onye-nwe-ayi, ha laghachiri na Jerusalem, nēzisa kwa ozi oma nye ọtutu obodo ntà ndi Sameria.

26 Ma mọ-ozi nke Onye-nwe-ayi gwara Filip okwu, si, Bilie, nāga n'akuku Ndida rue uzọ nke si na Jerusalem arida rue na Geza: uzọ ahu bu ọhia. 27 Ọ we bilie ga: ma le, otù nwoke nke Etiopia, bú onozì nke di ike nke-uku n'okpuru Kandesi, eze-nwayi ndi Etiopia, onye emere onye-isi àkù-ya nile, onye biarari na Jerusalem ikpọ isi ala nye Chineke; 28 ọ we nālaghachi, nānọdu kwa n'ubọ-ala-ya, nāgu kwa akwukwọ Aisaia onye-amuma. 29 Mọ Nsọ we si Filip, Jekuru ubọ-ala ahu, nonyaba kwa ya nso. 30 Filip we bakuru ya, we nu ya ka ọ nāgu akwukwọ Aisaia onye-amuma, ọ we si, Ì nāmata ihe i nāgu? 31 Ọ si, É-è, n'ihì na m'gēsi aḅa pu imata, ma ọ buru na ọ ḍigh onye gēdum? Ọ we riọ Filip ka ọ rigota, ka ya na ya nọdu. 32 Ma ibe ihe edeworo n'akwukwọ nsọ nke ọ nāgu bu nka,

Esekpuru Ya, dika aturu, je ọbụḅu;

Dika nwa-aturu da-kwa-ra ọbì n'iru onye nākpacha ya aji,

Otù a ka Ọ nāḍigh-asaghe ọnu-Ya:

33 Ewepuru ikpé-Ya nime ọnọdu-Ya di ala:

Onye gākọ ọbọ-Ya?

N'ihì na anēwepu ndu-Ya n'uwa.

34 Onozì ahu we za Filip, si, Ariọm i, ọnye ka onye-amuma nka nēkwu okwu a bayere? ọ bu ya onwe-ya ma-ọbu onye ọzọ di iche? 35 Filip we saghe ọnu-ya, zì ya ozi oma Jisus, nāmālite site n'ihe a edeworo n'akwukwọ nsọ. 36 Ma mḅe ha nāga n'uzọ, ha biaruru otù miri;

onozi ahu we si, Le, miri; gini nānapu imem baptism? 37 Filip we si ya, Q buru na i ji obi-gi dum we kwere, agēme gi. Q we za, si, Ekwerem na Jisus Kraist bu Okpara Chineke. 38 Q we kwue ka ubo-ala-ya guzo: ha abua we rida na miri, ma Filip ma onozu ahu; q we me ya baptism. 39 Ma mbe ha siri na miri rigota, Mo nke Onye-nwe-ayi wepuru Filip; onozu ahu ahugh kwa ya ozq, n'ihu na q naga n'uzo-ya nanuri onu. 40 Ma ahuru Filip n'Azotes: mbe q nagabiga o nezisa kwa ozi oma gwa ndi obodo ahu nile, rue mbe q biaruru Sisaria.

9 1 Ma Sol, ebe q newere iba-nba na obu bu ku ume megide ndi nesozu Onye-nwe-ayi rue ubu a, q jekuru onye-isi-nchu-aja, 2 ri q akwukwo-ozi n'aka-ya igaru Damaskos inye ndi ulo-nzuko, ka q gabu, ma asi na q chotara ndi q bula di n'Uzo a, ma obu ndikom ma obu ndinyom, ka q we dokpuru ha n'abu bia Jerusalem. 3 Ma mbe q naga, o rue na q nabiaru Damaskos nso: na mberede ihe si n'elu-igwe buru ya amuma buruburu: 4 q we da n'ala, nu otu olu ka q nasi ya, Sol, Sol, gini mere i nesobum? 5 Q we si, I bu Onye, Onye-nwe-ayi? Q si, Mu onwem bu Jisus, Onye gi onwe-gi nesobu: 6 ma bilie, ba nime obodo, agagwa gi ihe i naghagh ime. 7 Ndikom ndi soro ya n'ije we guzo apugh ikwu okwu, ebe ha nanu olu ahu, ma ha ahugh onye q bula. 8 Sol we si n'ala bilie; ma mbe anya-ya saghere, q hugh ihe q bula; ha we jide ya n'aka duru ya, we dubata ya na Damaskos. 9 Q hugh kwa uzq ubochi atq, q digh kwa ihe o neri ma obu nke q nanu.

10 Ma otu onye nke nesozu Jisus na na Damaskos, aha-ya bu Ananias; Onye-nwe-ayi we si ya n'ohu, Ananias. Q we si, Le, mu onwem, Onye-nwe-ayi. 11 Onye-nwe-ayi we si ya, Bilie, ga rue ama nke anakpo Ama Eguzoziri, cho kwa n'ulo Judas otu onye aha-ya bu Sol, onye Tasos: n'ihu na le, q nekpe ekpere; 12 q hu-kwa-ra otu nwoke, aha-ya bu Ananias, ka q nabata, nebikwasi kwa ya aka-ya abua n'isi, ka ewe me ka q hu uzq. 13 Ma Ananias zara, si, Onye-nwe-ayi, anurum n'onu otutu madu ihe bayere nwoke a, ka ha ra, bu ajo ihe q mere ndi

nsq Gi na Jerusalem: 14 n'ebe a ka q nwe-kwa-ra ike site n'ebe ndi-isi-nchu-aja no ike ndi nile nakpoku aha-Gi abu. 15 Ma Onye-nwe-ayi siri ya, Ga: n'ihu na onye ahu bu ihe-qlu aropotara nyem, ka o buru aham che n'iru mba ozq na ndi-eze, na umu Israel: 16 n'ihu na Mu onwem gegosi ya ka ha ra, bu ahuhu nile q naghagh ihu n'ihu aham. 17 Ananias we je, ba n'ulo ahu; q we bikwasi ya aka-ya abua n'isi, si, Sol, nwa-nnam, Onye-nwe-ayi, bu Jisus, Onye mere ka i hu Ya n'uzo i si bia, ezitewom, ka ewe me ka i hu uzq, ka i we juputa kwa na Mo Nsq. 18 Ngwa ngwa ihe dika akpirikpa we si n'anya-ya dapu, emekwa-ra ka q hu uzq; q we bilie, eme ya baptism; 19 q we nara nri, ewe me ka q nwe ume.

Ya na ndi nesozu Jisus na Damaskos we no ubochi ufodu. 20 Ngwa ngwa n'ulo-nzuko-ha nile q we nekwusa Jisus, na Ya onwe-ya bu Okpara Chineke. 21 Ibobo we nwua ndi nile nuru ya n'aru, ha nasi, Q bugh onye a bu onye mebiri nime Jerusalem ndi nakpoku aha nka? q bia-kwa-rari n'ebe a ime ihe a, bu, ka q we dokpuru ha n'abu je n'iru ndi-isi-nchu-aja. 22 Ma emere Sol ka q nwe kari ike, o nekwu kwa okwu nke bara ndi-Ju bi na Damaskos ghari, ebe o negosi nke-oma na Onye a bu Kraist-ha.

23 Ma mbe otutu ubochi zuru, ndi-Ju bara izu ibu ya: 24 ma emere ka Sol mara ajo izu-ha. Ha we neche kwa onu-uzo-ama nile ehie na abali ka ha we bue ya: 25 ma ndi nesozu-ya kuru ya n'abali, weda ya n'ala site na mbidi nke obodo, narada ya n'abo.

26 Ma mbe q biaruru Jerusalem, q nwara iwere onwe-ya rapara n'aru ndi nesozu Jisus: ma ha nile natu egwu ya, ebe ha nekwagh na q bu onye nesozu Jisus. 27 Ma Banabas jidere ya n'aka, we duru ya jekuru ndi-ozi, korq ha otu q hururi Onye-nwe-ayi n'uzq, ko-kwa-ra ha, si, na Q gwara ya-ri okwu, ya na otu o kwuwarari okwu na Damaskos n'aha Jisus. 28 Ya na ha we no, q nabata napu kwa na Jerusalem, 29 nekwuwa okwu n'aha Onye-nwe-ayi: q we nagwa ndi-Ju nasu asusu Grik okwu, ya na ha najurita kwa onwe-ha ajuju; ma ha tiyere aka-ha ibu ya. 30 Ma mbe umu-

nna nime Kraist mazuru ya, ha dudara ya rue Sisaria, we zipu ya igaru Tasos.

31 Ya mere nzuk̄o Kraist nime Judia na Galili na Sameria dum nwere udo, ebe anēwuli ya elu dika ulo; ̄o nāba kwa uba, ebe ̄o nāga n'egwu Onye-nwe-ayi na nkasi-obi nke M̄o Ns̄o.

32 O rue, m̄be Pita nējezu n'ebe nile, ̄o ridakuru kwa ndi ns̄o ndi bi na Lida. 33 ̄O we hu n'ebe ahu ot̄u nwoke, aha-ya bu Ineas, onye t̄ōb̄ōr̄o ar̄o asat̄o n'ute-ya; n'ih̄i na akuku-ar̄u-ya nwuru anwu. 34 Pita we si ya, Ineas, Jisus Kraist nēme gi ka aru di gi ike: bilie, dozi kwa ute nke gi. Ngwa ngwa ̄o we bilie. 35 Ndi nile bi na Lida na Sheron we hu ya, ndi ahu we chigharikute Onye-nwe-ayi.

36 Ma ot̄u nwayi nke nēso uz̄o Jisus n̄o na J̄opa, aha-ya bu Tabita, nke anākp̄o D̄okas, ma asugharia ya: nwayi a juputara n'ez̄i ̄olu na ̄olu ebere nke ̄o nēme. 37 Ma ̄o ruru n'ub̄ochi ahu, na aru-ya adigh ike, ̄o we nwua: m̄be ha sasiri ya aru, ha t̄ōb̄ō ya n'ime-ulo di n'elu ulo. 38 Ma ebe Lida di J̄opa nso, ndi nēso uz̄o Jisus, ebe ha nuru na Pita n̄o n'ebe ahu, ha zigara ya ndikom abua, nārīo ya, si, Alala azu ibiakute ayi. 39 Pita we bilie so ha je. Ma m̄be ̄o biaruru, ha duru ya rigo n'ime-ulo ahu di n'elu ulo: ndinyom nile ndi di-ha nwuru guzo-kwa-ra ya nso nākwa ákwá, nēgosi kwa uwe-ime na uwe ̄ōz̄o, ka ha ra, bú nke D̄okas nēme m̄be ya na ha n̄o. 40 Ma Pita chupuru ha nile n'ez̄i, we ̄ue ikper̄e n'ala, kpe ekpere; ̄o we chigharia n'ebe ozu ahu di, si, Tabita, bilie. Nwayi ahu we saghe anya-ya; m̄be ̄o huru Pita, ̄o we n̄olie. 41 ̄O we nye ya aka-ya, palie ya elu; m̄be ̄o kp̄osiri ndi ns̄o na ndinyom ndi di-ha nwuru, ̄o che ya na ndu n'iru ha. 42 Ewe mara ya na J̄opa dum: ̄otutu madu we kwere n'Onye-nwe-ayi. 43 ̄O we rue, na ̄o n̄ogidere ̄otutu ub̄ochi na J̄opa n'ulo ot̄u onye, bú Saimon, onye nēdozi akpukp̄o anu.

10 1 Ma ot̄u nwoke n̄o na Sisaria, aha-ya bu K̄onilīos, ̄ochi-agma nāchi ̄ogu ndi-agma ise nke ot̄u ndi-agma ahu anākp̄o ot̄u Itali, 2 onye nās̄opuru Chineke, onye ya na ez̄i-na-ulo-ya nile nātu kwa egwu Chineke, onye nālu ̄otutu ̄olu ebere nye ndi-Ju, nēkpe-kwa-ra

Chineke ekpere m̄be nile. 3 ̄O huwara n'̄oh̄u, n'ihe ra ka oge hour nke-iteghete n'ehih̄ie, m̄o-oz̄i nke Chineke, ka ̄o nābiakute ya, nāsi kwa ya, K̄onilīos. 4 ̄O we legide ya anya, tu kwa egwu, si, ̄O bu gini, Onye-nwe-ayi? ̄O si ya, Ekpere-gi nile na ̄olu ebere gi nile rigoro ibu ihe-ncheta n'iru Chineke. 5 Ūbu a ziga kwa ndikom na J̄opa, kp̄ota ot̄u onye, bú Saimon, onye anākp̄o kwa Pita: 6 onye ahu nān̄o dika ̄obia n'ulo ot̄u onye, bú Saimon, onye nēdozi akpukp̄o anu, onye ulo-ya di n'us̄o oké osimiri. 7 Ma m̄be m̄o-oz̄i ahu nke gwara ya okwu lasiri, ̄o kp̄o madu abua nime ndi nējere ya ozi, na ot̄u onye-agma nke nās̄opuru Chineke nime ndi nān̄ogide ya nso m̄be nile; 8 m̄be ̄o kp̄siri ha ihe nile, ̄o we ziga ha na J̄opa.

9 Ma n'echi-ya, m̄be ndi ahu n̄o n'ije-ha, nābiaru kwa obodo ahu nso, Pita rigoro n'elu ulo ikpe ekpere, n'ihe ra ka oge hour nke-isi: 10 agu we gua ya, ̄o we ch̄o idetu ihe ̄onu: ma m̄be ha nēdozi ihe, ihe di ka inyogh biara ya n'anya; 11 ̄o we hu elu-igwe ka emeghere ya-ri, ya na ot̄u ihe ka ̄o nārida, dika oké ákwá ̄ocha, anēsi na nkuku an̄o eweda ya n'ala: 12 nke anu ukwu an̄o na ihe nākpu akpu nke ala na anu-ufe nke elu-igwe nile di iche iche di nime ya. 13 Ot̄u olu we bia rue ya nti, si, Pita, bilie; ̄ue, ri kwa. 14 Ma Pita siri, M'gagh-eri ma-̄oli, Onye-nwe-ayi; n'ih̄i na ̄o digh m̄be ̄o bula m'riri ihe ̄o bula nke ruru árú nke nādigh kwa ̄ocha. 15 Ot̄u olu we bia rue ya nti ̄ōz̄o nke ub̄o abua, si, Ihe Chineke mere ka ha di ̄ocha, gi onwe-gi emela ha ihe ruru árú. 16 Ewe me ihe a ub̄o at̄o: ngwa ngwa ewe nara ákwá ahu rigo n'elu-igwe.

17 Ma m̄be Pita nēnwe obi abua nime onwe-ya ihe ̄o gābu, bú ̄oh̄u ̄o hururi, le, ndikom ahu ndi K̄onilīos zitereri, ebe ha jusiri ajuju ulo Saimon, ha guzoro n'̄onu-uz̄o-ama, 18 we kp̄o jua ma Saimon, onye anākp̄o kwa Pita, nān̄o dika ̄obia n'ebe ahu. 19 Ma m̄be ̄oh̄u ahu nādi n'obi Pita, M̄o Ns̄o siri ya, Le, ndikom at̄o nāch̄o gi. 20 Ma bilie, rida, so ha ga, enwegh uche abua: n'ih̄i na Mu onwem ezitewo ha. 21 Pita we ridakuru ndikom ahu, si, Le, mu onwem bu onye unu nāch̄o: gini bu ihe unu biaworo n'ih̄i ya? 22 Ha we si,

K̄oniliq̄s q̄chi-agma nāchi q̄gu ndi-agma ise, nwoke bu onye ezi omume nke nātu kwa egwu Chineke, onye mba ndi-Ju dum nāba-kwa-ra ya ezi àmà, ya ka m̄o-oz̄i nke di ns̄o duru q̄dū site na Chineke, ikp̄ota gi n'ulo-ya, na inu okwu uf̄odu si gi n'onu puta. 23 Ya mere q̄ kp̄obatar̄a ha, le ha q̄bīa.

Ma n'echi-ya o bilie so ha pua, uf̄odu nime umu-nna nime Kraist, bú ndi J̄opa, so-kwa-ra ya je. 24 N'echi-ya ha ba nime Sisaria. Ma K̄oniliq̄s nēle anya ha, q̄ kp̄ok̄o-kwa-rari ndi-ikwu-ya na ndi-eyi-ya q̄ huru n'anya. 25 Ma m̄be o ruru na Pita batara, K̄oniliq̄s zutere ya, da n'ala n'ukwu-ya, kp̄o isi ala nye ya. 26 Ma Pita weliri ya elu, si, Bilie; mu onwem bu kwa madu. 27 Ka ya na ya nākparita uka, q̄ ba nime, hu q̄tutu madu ndi h̄ak̄or̄ori: 28 q̄ we si ha, Unu onwe-unu mara otú q̄ bu ihe nēzigh ezi n'iwu ka nwoke nke bu onye-Ju were onwe-ya rapara n'aru onye mba q̄z̄o ma-q̄bu ijekuru ya; otú q̄ di, mu onwem ka Chineke gosiri ka m'ghara ikp̄o madu q̄ bula ihe ruru árú ma-q̄bu ihe nādigh q̄cha: 29 n'ih̄i nka ka m'bia-kwa-ra nārugharigh uka, m̄be eji kp̄otam. Ya mere anamaju, Okwu gini mere unu ji kp̄otam? 30 K̄oniliq̄s we si, Ub̄ochi an̄o gara aga, rue oge hour nka, m'nēkpe ekpere n'oge hour nke-iteghete n'ulom; ma le, otú nwoke guzoro n'irum n'uwe nēnwu enwu, 31 si, K̄oniliq̄s, anuru ekpere-gi, echeta-kwa-ra q̄lu ebere gi nile n'iru Chineke. 32 Ya mere ziga na J̄opa, kp̄otara onwe-gi Saimon, onye anāk̄p̄o kwa Pita; onye ahu nān̄o dika q̄bīa n'ulo Saimon, bú onye nēdozi akpuk̄p̄o anu n'us̄o oké osimiri. 33 Ya mere n'otú oge ahu ka m'zigara gi; gi onwe-gi me-kwa-ra nke-q̄ma na i biawo. Ya mere ub̄u a ayi onwe-ayi nile n̄o n'ebe a n'iru Chineke, inu ihe nile nke Onye-nwe-ayi nyeworo gi n'iwu. 34 Pita we saghe q̄nu-ya, si,

N'ezie anamagh̄ota na Chineke abugh onye nēle madu anya n'iru: 35 kama nime mba q̄ bula onye nātu egwu Ya, onye nālu kwa q̄lu ezi omume, bu onye Q̄ nānara nke-q̄ma. 36 Okwu nke O zitere umu Israel, nēzisa ozi q̄ma nke udo site n'onu J̄isus Kraist (Onye ahu bu Onye-nwe madu nile)—37 akuk̄o ahu unu onwe-unu matara, nke putara ih̄e na

Judia dum, nām̄alite site na Galili, m̄be baptism nke J̄on kwusara gasiri; 38 bú J̄isus Nke si na Nazaret puta, otú Chineke were M̄o Ns̄o na ike te Ya dika manu-otite: Onye jeghariri nālu q̄lu q̄ma, nēme kwa ka aru di ha ike, bú ndi nile ekwensu mere ha dika onye-nwe-ha; n'ih̄i na Chineke soro Ya. 39 Ayi onwe-ayi bu kwa ndi-àmà nke ihe nile Q̄ mere n'ala ndi-Ju, na nime Jerusalem; Onye ha bu-kwa-ra, nāk̄wuba Ya n'elu osisi. 40 Onye ahu ka Chineke mere ka O si n'q̄nwu bilie n'ub̄ochi nke-at̄o, Q̄ were kwa Ya nye ka egosi Ya n'ih̄e. 41 Q̄ bugh ndi-Ju nile ka egosiri Ya, kama q̄ bu ndi-àmà Chineke buru uz̄o r̄oputa, bú ayi onwe-ayi, ndi soro Ya nēri nānu kwa m̄be O siri na ndi nwuru anwu bilie. 42 Q̄ we nye ayi iwu ka ayi kwusara ndi-Ju, ka ayi kwusi kwa ike na Onye a bu Onye Chineke kaworo ibu Onye-ikp̄e nke ndi di ndu na ndi nwuru anwu. 43 Onye ahu ka ndi-amuma nile nābara àmà, na site n'aha-Ya onye q̄ bula nke kwere na Ya gār̄ata n̄baghara nmehie.

44 M̄be Pita kpu akuk̄o ndia n'q̄nu, M̄o Ns̄o dakwasiri ndi nile nuru okwu ahu. 45 Ibobo we nwua ha n'aru, bú ndi kwere na J̄isus ndi sitere na ndi obibì-úgwù, ka ha ra, bú ndi soro Pita bia, n'ih̄i na awusawo-kwa-ra onyinye nke bu M̄o Ns̄o n'isi ndi mba q̄z̄o. 46 N'ih̄i na ha nānu ka ha nēkwu okwu n'asusu q̄z̄o di ich̄e ich̄e, nēme kwa ka Chineke di uku. M̄be ahu Pita zara, si, 47 Q̄ di onye puru inapu miri, ka aghara ime ndia baptism, ndi natara M̄o Ns̄o dika ayi onwe-ayi? 48 Q̄ we kwue ka eme ha baptism n'aha J̄isus Kraist. M̄be ahu ha r̄īor̄o ya ka q̄ n̄ogide ub̄ochi uf̄odu.

11 1 Ma ndi-oz̄i na umu-nna nime Kraist ndi n̄o na Judia dum nuru na ndi mba q̄z̄o nara-kwa-ri okwu Chineke nke-q̄ma. 2 M̄be Pita rigotara Jerusalem, ndi sitere na ndi obibì-úgwù we kwugide ya okwu, 3 si, I bakuru ndikom ndi anēbigh úgwù, so ha rie ihe. 4 Ma Pita malitere, we k̄or̄o ha okwu ahu n'usoro, si, 5 Mu onwem n̄o n'obodo J̄opa nēkpe ekpere: m'we hu q̄h̄u nime inyogh, otú ihe ka q̄ nār̄ida, dika oké ákwà q̄cha nke anēsi n'elu-igwe were nkuku an̄o eweda n'ala; q̄ we bia

rue ọbunà n'ebe m'nọ: 6 mbe m'legidere ya anya, m'we tugharia uche, hu anu ukwu anọ di n'uwa na anu-phia na ihe nākpụ akpu na anu-ufe nke elu-igwe nile di iche iche. 7 M'we nu kwa otù olu ka ọ nāsīm, Pita, bilie; ọue, ri kwa. 8 Ma asirim, M'gagh-eri ma-ọli, Onye-nwe-ayi: n'ihī na ọ digh mbe ọ bula ihe ọ bula nke ruru árù ma-ọbu nke nādigh ọcha bàra n'ọnum. 9 Ma otù olu zara nke ubò abua site n'elu-igwe, si, Ihe Chineke mere ka ha di ọcha, gi onwe-gi emela ha ihe ruru árù. 10 Ewe me nka ubò atọ: ewe ọlie ha nile ọzọ n'elu-igwe. 11 Ma le, n'otù oge ahu ndikom atọ guzoro n'iru ulo nke ayi nọ nime ya, ebe esiri na Sisaria ziterem ha. 12 Mọ Nsọ we gwam ka m'so ha, ghara ime onwem di iche. Umu-nna-ayi isi ndia we sokwam; ayi we ba n'ulo nwoke ahu: 13 ọ we kọrọ ayi otù ọ hururi mọ-ozī ka ọ guzoro n'ulo-ya, nāsi kwa, Ziga na Jọpa, kpọta Saimon, onye anākpọ kwa Pita; 14 onye gāgwa gi okwu ufodu, nke agēji zoputa gi, gi onwe-gi na ẹzi-na-ulo-gi nile. 15 Ma mbe m'malitere ikwu okwu, Mọ Nsọ dakwasiri ha, dika ọ dakwasi-kwa-ra ayi na mbu. 16 M'we cheta okwu Onye-nwe-ayi, otù Ọ siri, N'ezie Jọn jiri miri me baptism; ma agēji Mọ Nsọ me unu onwe-unu baptism. 17 Ya mere ọ buru na Chineke nyere ha onyinye ra ka nke Ọ nye-kwa-ra ayi, mbeayi kwere n'Onye-nwe-ayi Jisus Kraist, Mù onwem bu onye ipu ibochi Chineke? 18 Ma mbe ha nuru ihe ndia, ha kpuchiri ọnu-ha, we nye Chineke otuto, si, Ya mere ọ bu kwa ndi mba ọzọ ka Chineke nyere nchēghari nke nēdubà na ndu.

19 Ya mere ndi ọsara site na nkpa ọ nke putara n'ihī Stifen jeruru Finisia, na Saiprọs, na Antiok, ha adigh-agwa onye ọ bula okwu Chineke ma-ọbugh nāni ndi-Ju. 20 Ma ufodu di n'etiti ha, ndikom nke Saiprọs na Sairini, ndi, mbe ha biaruru Antiok, ha gwa kwa ndi-Grik okwu ahu, nēzisa ozi ọma nke Onye-nwe-ayi Jisus. 21 Aka Onye-nwe-ayi we so ha: okē igwē ndi kwere we chigharikute Onye-nwe-ayi. 22 Akukọ bayere ha we ba na nti nzukọ Kraist di na Jerusalem: ha we zipu Banabas ije rue Antiok: 23 onye, mbe ọ biaruru, mbe ọ hu-kwa-ra amara Chineke, ọ

ńuria; ọ we riọ ha nile, ka ha zube n'obi-ha inogide n'ebe Onye-nwe-ayi nọ: 24 n'ihī na ọ bu ezi nwoke, juputa kwa na Mọ Nsọ na okwukwe: ewe tukwasi okē igwē madu nye Onye-nwe-ayi. 25 Ọ we pua ie Tasos ichọ Sol: 26 mbe ọ chotara ya, ọ we kuru ya bia Antiok. Ọ we rue, na ọbunà ogologo otù arọ ha zukorọ na nzukọ Kraist, zi kwa okē igwē madu ihe; na ọ bu kwa n'Antiok ka eburu uzọ kpọ ndi nēso uzọ Jisus ndi-Kristian.

27 Ma na mbe ahu ndi-amuma ufodu siri na Jerusalem ridata n'Antiok. 28 Ma otù onye nime ha, aha-ya bu Agabos, biliri, we gosi site na Mọ Nsọ na okē unwu gaje ida n'elu-uwa dum madu bi: nke putara n'oge Klōdiọs. 29 Ndi nēso uzọ Jisus, onye ọ bula ka ihe ọ nwere ra, we zube izigara umu-nna nime Kraist ndi bi na Judia ihe iyere ha aka: 30 nke ha me-kwa-ra, nēzigara ndi-okenye site n'aka Banabas na Sol.

12 1 Ma dika n'oge ahu Herod, bù eze, tukwasiri aka-ya n'aru madu ufodu nime nzukọ Kraist ime ha ihe ọjọ. 2 Ọ we were mma-agma ọue Jemes nwanne Jọn. 3 Ma mbe ọ huru na ọ di ndi-Ju utọ, ọ we jidekwasi Pita. Ubochi ahu bu ubochi achicha ekogh-eko. 4 Mbe ọ jidesiri ya, ọ tubà ya n'ulo-nkpọrọ, we rara ya nye n'aka ndi-agma iri na isi iche ya anọ anọ; nēzube ikuputa ya nye ndi-Ju mbe ememe ngabiga gasiri. 5 Ya mere edebere Pita n'ulo-nkpọrọ: ma nzukọ Kraist nēkpegidesi ekpere ike nye Chineke n'ihī ya. 6 Ma mbe Herod gaje ikuputa ya, n'otù abali ahu Pita nāraru ura n'etiti ndi-agma abua, eji nkpọrọ abua ke ya ahu: ndi-nche ndi nọ n'iru ọnu-uzọ nēchebe ulo-nkpọrọ. 7 Ma le, mọ-ozī nke Onye-nwe-ayi guzoro ya nso, ihe nwu-kwa-ra n'ime-ulo nke ulo-nkpọrọ: ọ we tie Pita aka n'akuku, kpote ya, si, Bilie ọsọsọ. Nkpọrọ-ya abua we dapu n'aka-ya abua. 8 Mọ-ozī ahu we si ya, Ke ihe-ọkikē n'ukwū-gi, yiri kwa akpukpọ-ukwu sandal gi. Ọ we me otù ahu. Ọ we si ya, Bokwasi uwe uku gi n'aru-gi, sokwam. 9 Ọ we pua, so ya; ma ọ matagh na ọ bu ezie, bú ihe emere site n'aka mọ-ozī, kama ọ nēchè na ọ nāhu ọhù. 10 Ma mbe ha gasiri ndi-nche mbu na ndi-nche nke-abua, ha biaruru

onu-uzo-ama igwè ahu nke esi abà nime obodo; nke meghere onwe-ya nye ha: ha we pua, gabiga n'otù uzò ntà; ngwa ngwa mọ-ozì ahu we pua n'ebe ọ nọ. 11 Mbe Pita mara onwe-ya, ọ si, Ubu a ka m'matara n'ezie, na Onye-nwe-ayi ziputara mọ-ozì-Ya, weputam n'aka Herod, ya na ile-anya nile nke ndi-Ju. 12 Mbe ọ ghotasiri ihe ahu, ọ bia rue ulo Meri nne Jón onye akpọ-kwa-ra Mak; ebe otutu madu zukorori nēkpe kwa ekpere. 13 Ma mbe ọ kuru aka n'onu-uzo nke onu-uzo-ama, otù nwa-aboghọ, aha-ya bu Roda, biara ina nti. 14 Ma mbe ọ matara olu Pita, ọ meghegh onu-uzo-ama n'ihì ọnù, ma ọ babara nime ulo, koro ha na Pita guzoro n'iru onu-uzo-ama. 15 Ma ha siri ya, Anya adigh gi nma. Ma o nēkwusi ike na ọ bu otù a. Ha we si, Ọ bu mọ-ozì-ya. 16 Ma Pita nākugide aka n'onu-uzo: mbe ha megheghe, ha hu ya, ibobo we nwua ha n'aru. 17 Ma mbe o kpukpusiri ha aka ikpuchi onu-ha, ọ koro ha otù Onye-nwe-ayi duputara ya-ri n'ulo-nkporo. Ọ si, Koro Jemes na umu-nna-ayi ihe ndia. Ọ we pua, ga ebe di ichi. 18 Ma mbe chi boro, ọ bugh nkpasu ntà putara n'etiti ndi-agma, ihe mere Pita. 19 Mbe Herod chosiri ya, ma ọ chotagh ya, ọ kpe ndi-nche-ya ikpé, nye iwu ka ewe dupu ha ibu ha. Ọ we si na Judia ridata na Sisaria, we nōgide n'ebe ahu.

20 Ma Herod nēbu agha nke-uku megide Taia na Saidon n'obi-ya: ha we were otù obi biakute ya; mbe ha mesiri Blastos eyi-ha, nke bu onye nēle ime-ulo-ndina nke eze anya, ha we riọ ka udo di n'etiti ha, n'ihì na esi n'ala nke eze ahu azu ala-ha. 21 N'ubochi akara aka Herod we yikwasi uwe nke eze, nōkwasi n'ochi-ikpé, gwa ha okwu. 22 Ora madu we tie nkpu, si, Ọ bu olu chi, ọ bugh kwa olu nke madu. 23 Ngwa ngwa mọ-ozì nke Onye-nwe-ayi we tie ya ihe, n'ihì na ọ nyegh Chineke otuto ahu: ikpuru we tabue ya, ọ we kubie ume.

24 Ma okwu Chineke nāga n'iru, nāba kwa uba.

25 Banabas na Sọl we si na Jerusalem laghachi, mbe ha jezuru ozi-ha, nēkuru Jón nke akpọ-kwa-ra Mak ka ya na ha yikọ je.

13 1 Ma ndi-amuma na ndi-ozizi di n'Antiok, nime nzuko Kraist di n'ebe ahu, bu Banabas, na Simcon onye anākpọ Naiga, na Lusios onye Sairini, na Manaen onye azukoro ya na Herod, bu tetrarch, na Sọl. 2 Ma mbe ha nēfè Onye-nwe-ayi ọfufè, nēbu kwa onu, Mọ Nsọ siri, Kewaputaram Banabas na Sọl ilu ọlu nke M'kpoworo ha ka ha lua. 3 Mbe ahu, mbe ha busiri onu kpe kwa ekpere bikwasi kwa ha aka n'isi, ha we zipu ha.

4 Ya mere ndi ahu, ebe Mọ Nsọ zipuru ha, ha ridata na Selcucia; ha we site n'ebe ahu ba n'ubo je Saipros. 5 Mbe ha ruru Salamis, ha we kwusa okwu Chineke n'ulo-nzuko nile nke ndi-Ju: ha nwe-kwa-ra Jón dika onye nējere ha ozi. 6 Mbe ha gabigasiri n'agwe-etiti ahu dum rue Pafos, ha hu otù nwoke nke bu onye-mbasi, onye-amuma ugha, onye-Ju, aha-ya bu Bajisus; 7 onye ya na onye-isi nọ, bu Saios Polos, nwoke nwere nghota. Onye ahu kpọtara onwe-ya Banabas na Sọl, we cho inu okwu Chineke. 8 Ma Elimas, bu onye-mbasi ahu, (n'ihì na otù a ka aha-ya di ma asugharia ya), nēguzogide ha, nācho uzọ iduhie onye-isi ahu n'okwukwe-ayi. 9 Ma Sọl, onye anākpọ kwa Pọl, ebe o juputara na Mọ Nsọ, ọ legidere ya anya. 10 si, Gi onye juputara n'aghughọ nile na ihe nile joruru onwe-ya, gi nwa ckwensu, gi onye-iro ezi omume nile, i gagh-arapu ikwahie uzọ nile eguzoziri nke Onye-nwe-ayi? 11 Ubu a, le, aka Onye-nwe-ayi di kwa n'aru gi, i gēkpu kwa isi, nāhugh anyanwu nwa oge. Ngwa ngwa alulu na ọchichiri dakwasiri ya; ọ we nējeghari nācho ndi gējide ya n'aka idu ya. 12 Mbe ahu onye-isi ahu, mbe ọ huru ihe meworo, ọ kwere, ebe ibobo ozizi nke Onye-nwe-ayi nwuru ya n'aru.

13 Pọl-ha we si na Pafos nupu ubo, bia rue Paga di na Pamfilia: Jón we rapu ha, laghachi na Jerusalem. 14 Ma ha onwe-ha sitere na Paga gabiga, bia rue Antiok di na Pisidia; ha we ba nime ulo-nzuko-ha n'ubochi-izu-ike, we nọdu aia. 15 Ma mbe agusiri akwukwo iwu na ndi-amuma, ndi-isi ulo-nzuko ahu zigara ha ozi, si, Umu-nne-ayi, ọ buru na unu uwere okwu nkasi-obi igwa ndi-

ayi, kwuenu. 16 Pọl we bilie, kpukpu kwa aka, si,

Ndikom nke Israel, na ndi nātu egwu Chineke, nurunu. 17 Chineke nke ndi nka, bụ Israel, ọputara nna-ayi-hà, we welie ndi Israel elu mbe ha nọ dika ọbia n'ala Ijipt, Ọ were kwa ogwe-aka di elu duputa ha nime ya. 18 Oge ra ka ọgu arọ abua Ọ we nānagide omume-ha n'ohia. 19 Mbe Ọ wedasiri mba asa n'ala Kenean, Ọ me ka ha keta ala-ha, ihe ra ka nnū arọ na ọgu arọ abua na iri: 20 mbe ihe ndia gasiri Ọ nye ha ndi-ikpè rue oge Samuel, bụ onye-amuma. 21 Emesia ha riọ ka enye ha eze: Chineke we nye ha Sọl nwa Kish, nwoke nke sitere n'ebo Benjamin, onye chiri eze ọgu arọ abua. 22 Mbe Ọ wepusiri ya, Ọ welie Devid ibu eze-ha; onye Ọ ọa-kwa-ra àmà, si, Achotawom Devid nwa Jesi, nwoke nke di ka obim si achọ, onye gēme ihe nile M'nāchọ. 23 Site na nkpuru nwoke a ka Chineke wetara Israel Onye-nzọputa, bụ Jisus, dika nkwa-Ya si di; 24 mbe Jọn buru uzọ kwusa baptism nke nchēghari nye ndi Israel nile, mbe Ọ kābatagh. 25 Ma mbe Jọn nābazu ọsọ-ya, ọ si, Gini ka unu nēchè na abum? Mu onwem abugh Ya. Kama, le, otù Onye nābia n'azum, Onye m'nēkwesigh itopu akpukpọ-ukwu nke ukwu-Ya. 26 Umu-nnem, umu eriri Abraham, na ndi di n'etiti unu nātu egwu Chineke, ọ bu ayi onwe-ayi ka eziputara okwu nke nzọputa nka. 27 N'ihia na ndi bi na Jerusalem, na ndi-isi-ha, ebe ha nāmatagh Ya, na olu ndi-amuma nke anāgu n'ubochi-izu-ike nile, ha mezuru ha n'ima Ya ikpè. 28 Ọ bu ezie na ha ahugh ihe ọ bula kwesiri ọnwu n'aru Ya, ma ha riọrọ Pailat ka ebue Ya. 29 Mbe ha mezuru ihe nile edeworo n'akwukwọ nsọ bayere Ya, ha si n'osisi ahu wedata Ya, tọbọ Ya n'ili. 30 Ma Chineke mere ka Ọ si na ndi nwuru anwu bilie: 31 ewe me ka ha hu Ya ọtutu ubochi, bụ ndi soro Ya si na Galili rigoro Jerusalem, ndi buru ndi-Ju ndi-àma-Ya ubu a. 32 Ayi onwe-ayi nēzi kwa unu ozi ọma nke nkwa ahu ekwere nna-ayi-hà, 33 na Chineke emezuwo nka n'ebe umu-ayi nọ, ebe Ọ mere ka Jisus bilie; dika edewo-kwa-ra ya n'abụ ọma nke-abua, si, Ọkparam ka Gi onwe-gi bu, Mu onwem amuwo Gi ta. 34 Ma

na Ọ mere ka Ọ si na ndi nwuru anwu bilie, ọ digh na Ọ gaje ilaghachi n'ire-urè ọzọ, Ọ kwuwo otù a, si, M'gēnye unu ihe nile di ọcha nke kwesiri ntukwasi-obi nke ekwere Devid na nkwa. 35 N'ihia na Ọ nāsi kwa n'abụ ọma di ichie, I gaghenye Onye nke Gi di ọcha n'obi ka Ọ hu ire-urè. 36 N'ihia na Devid, mbe ọ jesiri ọbọ-ya ozi, o sitere n'izù Chineke da n'ura ọnwu, ewe tọbọ ya n'ebe nna-ya-hà nọ, ọ we hu ire-urè: 37 ma Onye ahu Chineke mere ka Ọ bilie ahugh ire-urè. 38 Ya mere maranu nka, umu-nnem, na anēsite n'ọnu Onye a kwusa nbaghara nmehie nile nye unu: 39 ọ bu kwa nime Onye a ka anāgu onye ọ bula nke kwere na Ya n'onye ezi omume n'ihie nile, nke anāpugh igu unu na ndi ezi omume na ha nime iwu Moses. 40 Ya mere lezienu anya, ka ihe ahu ghara ibiakwasi unu, nke ekwuworo n'akwukwọ ndi-amuma, si,

41 Lenu, ndi-nlèl-anya, ka o ju kwa unu anya, ka ekpochapu kwa unu; N'ihia na ọlu ka Mu Onwem nālu n'ubochi-unu,

Ọlu unu nāgagh-ekwe ma-ọli ọ buru na onye ọ bula kọrọ unu akukọ-ya.

42 Mbe ha nāpu, ha we riọ ka agwa ha okwu ndia n'ubochi-izu-ike soni. 43 Ma mbe nzukọ ahu lasasiri, ọtutu madu n'etiti ndi-Ju, na n'etiti ndi nēso uzọ ndi-Ju ndi nātu egwu Chineke, soro Pọl na Banabas: ndi nāgwa ha okwu, nēme kwa ha ka ha kweye inogide n'amara nke Chineke.

44 Ma n'ubochi-izu-ike soni ọ fọduru ihe ntà ka obodo ahu nile zukọ inu okwu Chineke. 45 Ma mbe ndi-Ju huru igwè madu ahu, ha juputara n'ekworo, we nēkwugide ihe nile Pọl nēkwu, ha nēkwulu kwa ha. 46 Pọl na Banabas we kwuwa okwu, si, Ọ di nkpa ka eburu uzọ gwa unu okwu Chineke. Ebe unu nēnupu ya n'aru-unu, nēkpe kwa onwe-unu ndi nēkwesigh ndu ebigh-ebi, le, ayi gaje ichighari gwa ndi mba ọzọ okwu. 47 N'ihia na otù a ka Onye-nwe-ayi nyeworo ayi iwu, si,

Edebewom I ka I buru ihè nke mba nile,

Ka I we di inye nzọputa rue nsọtụ uwa.

48 Ma mbe ndi mba ọzọ nuru nka, ha nūria, nye kwa okwu Chineke otuto: ha

we kwere na Jisus, ka ha ra, bú ndi edoro inata ndu ebighe-ebi. 49 Ewe nēbu okwu Onye-nwe-ayi jezu ala ahu dum. 50 Ma ndi-Ju kwaliri ndinyom nātu egwu Chineke, bú ndi anāsopuru, na ndi-isi obodo ahu, ha we kpalie nsobu megide Pól na Banabas, we chupu ha n'ókè-ala-ha. 51 Ma ha rupuru ájá nke ukwu-ha megide ha, we bia rue Aikoniom. 52 Ndi nēso uzọ Jisus we juputa n'ónù na Mọ Nsọ.

14 1 Q we rue n'Aikoniom, na ha abua bàkọrọ n'ulo-nzukọ nke ndi-Ju, we kwue okwu n'uzọ nke mere ka oké igwè madu, ma ndi-Ju ma ndi-Grik, kwere na Jisus. 2 Ma ndi-Ju ndi nēkweyegh kpaliri nkpuru-obi ndi mba ọzọ, me ka ha jọ njọ n'ebe umu-nna nime Kraist nọ. 3 Ya mere ha nọgidere n'ebe ahu oge di anya, nēkwuwa okwu nime Onye-nwe-ayi, Onye nābara okwu amara-Ya àmà, ebe Q nēnye ka eme ihe-iriba-ama na ọlu-ebube di iche iche site n'aka-ha. 4 Ma ọra obodo ahu kewara: ufodu we nọ n'akuku ndi-Ju, ufodu nọ kwa n'akuku ndi-ozí Jisus. 5 Mbe ndi mba ọzọ, na ndi-Ju kwa, ha na ndi-isi-ha, nukọtara ime ha ihe-ihere, na itu ha nkume, 6 ha we mata, balaga n'obodo nke Laikaonia, bú Listra na Dabe, na ala di ha buruburu: 7 n'ebe ahu ka ha nēzisa kwa ozi ọma.

8 Ma na Listra otú nwoke nānọdu ala, nke ukwu-ya abua nēnwegh ike, bú onye-ngwurọ site n'afọ nne-ya, onye ọ digh mbe ọ bula ọ jereri ije. 9 Onye a nuru Pól ka o nēkwu okwu: onye, ebe ọ legidere ya anya, ebe ọ hu-kwa-ra na ọ nwere okwukwe agēji zoputa ya, 10 ọ were oké olu si, Bilie, guzo ọtọ n'ukwugi abua. Q we wulie je kwa ije. 11 Mbe igwè madu nile huru ihe Pól mere, ha welie olu-ha, nāsi n'asusu Laikaonia, Chi-ayi ridatakuru ayi n'oyiyi madu. 12 Ha we kpọ Banabas, Jupita; kpọ kwa Pól, Makuri, ebe ya onwe-ya bu onye-isi nēkwu okwu. 13 Onye-nchu-aja nke Jupita, nke ulo nsọ ya di n'iru obodo ahu, we sekputa ehi weta kwa okoko-osisi n'ọnu-uzọ-ama obodo, ya na igwè madu ahu we chọ ichu aja. 14 Ma mbe ndi-ozí ahu, bú Banabas na Pól, nuru ya, ha dọwa uwe-ha, we pua babà n'etiti igwè madu ahu, nēti nkpu, 15 nāsi, Ndikom, gini mere unu nēme ihe ndia? Ayi

onwe-ayi bu kwa madu yiri unu n'aru-ayi, ayi nēzi kwa unu ozi ọma, ka unu si n'ihe-efu ndia chigharikute Chineke Nke di ndu, Onye kere elu-igwe na ala na oké osimiri, na ihe nile di ha nime: 16 Onye n'ọbọ nile gara aga kwere ka mba nile nāga n'uzọ nile nke aka ha. 17 Otú ọ di, Q rapugh Onwe-ya nēnwegh ihe-àmà, ebe Q nēme ezi ihe, nēnye kwa unu miri-ozuzo na oge nkpuru site n'elu-igwe, nēmeju obi-unu n'ihe-ọzüzü na ọnù. 18 Ma n'ikwu okwu ndia ọ di ha ike ibochi igwè madu nile ka ha ghara ichu aja nye ha.

19 Ma ndi-Ju siri n'Antiok na Aikoniom bia rue ebe ahu: mbe ha rafusiri igwè madu nile, ha tua Pól nkume, dọkpupu ya n'azu obodo, nēchē na ọ nwuru anwu. 20 Ma mbe ndi nēso uzọ Jisus guzoro ya buruburu, o bilie, ba nime obodo: n'echi-ya ya na Banabas we pua ga Dabe. 21 Mbe ha zisasiri ozi ọma gwa ndi obodo ahu, me kwa ọtutu madu ka ha buru ndi nēso uzọ Jisus, ha laghachi na Listra, na Aikoniom, na Antiok, 22 nēme ka nkpuru-obi ndi nēso uzọ Jisus guzosie ike, nāriọ ha ka ha nọgide n'okwukwe-ayi, nēgosi kwa na ayi aghagh isite n'otutu nkpa bu ba n'ala-eze Chineke. 23 Mbe ha rọputasiri ndi-okenye nime nzukọ Kraist nile n'otú n'otú nye ha, were kwa obubu-ọnu kpe ekpere, ha we rara ha nye n'aka Onye-nwe-ayi, bú Onye ha kwere na Ya. 24 Ha we gabiga n'etiti Pisidia, bia rue Pamfilia. 25 Mbe ha kwusiri okwu Chineke na Paga, ha ridata n'Atalaia; 26 ha we si n'ebe ahu ba n'ubọ je Antiok, nke esitereri na ya rara ha nye n'amara nke Chineke ilu ọlu nke ha luzuru. 27 Mbe ha ruru, me kwa ka nzukọ Kraist zukọta, ha we kọrọ ha ihe nile, ka ha ra, bú nke Chineke soro ha me, kọ-kwa-ra ha na Q meghereri ọnu-uzọ okwukwe nye ndi mba ọzọ. 28 Ha na ndi nēso uzọ Jisus we nọgide ọ bugh nwa oge.

15 1 Madu ufodu we si na Judia ridata we zí umu-nna nime Kraist ihe, si, Q buru na ebighe unu úgwù dika ọme-n'ala nke Moses nyere si di, apugh izoputa unu. 2 Ma mbe nkewa na ajuju nādigh ntà diri Pól na Banabas imegide ha, ndi Kraist we dozie ka Pól na Banabas, na ufodu ndi ọzọ n'etiti ha,

30 Ya mere, m̀be ezipusiri ha, ha
ridatara n'Antiok; m̀be ha mesiri ka ọra
madu zuko, ha nye ha akwukwo-zi ahu.
31 M̀be ha gusiri ya, ha n̄ria n'ih
nkasi-obi di ya. 32 Judas na Sailas,
ebe ha onwe-ha bu kwa ndi-amuma, ha
we were ọtutu okwu kasie umu-nna ahu
obi, me kwa ka obi-ha guzosie ike.
33 M̀be ha n̄dusiri n'ebe ahu oge
ufodu, ewe si n'ebe umu-nna ahu n̄
zilaga ha n'udo lakuru ndi ziputara ha-

ri. 34 Ma otù ọ di, ọ di Sailas nma ka ọ nọgide n'ebe ahu. 35 Ma P̄l na Banabas nọgidere n'Antiok, nēzi nēzisa kwa ozi ọma, b̄u okwu nke Onye-nwe-ayi, ha na ọtutu ndi ọzọ kwa.

36 M̄be ubochi ufodu gasiri P̄l we si Banabas, Ka ayi jeghachi ubu a leta umu-nna-ayi n'obodo nile n'otù n'otù ebe ayi kwusara okwu Onye-nwe-ayi, ka ayi we le otù ha nēme. 37 Banabas we zube ikuru kwa J̄on, onye anākp̄o Mak, ka ya na ha yikọ je. 38 Ma ọ digh P̄l nma ka ha kuru onye ahu ka ya na ha yikọ je, b̄u onye si na Pamfilia rapu ha laghachi, ghara iso kwa ha je ọlu-ha. 39 Oké iwe we puta n'etiti ha, nke mere ka ha kewa otù onye n'ebe ibe-ya nọ, Banabas we kuru Mak nye onwe-ya, we ba n'ubọ je Saipr̄os; 40 ma P̄l r̄opotara Sailas, we pua, m̄be umu-nna nime Kraist rarasiri ya nye n'amara Onye-nwe-ayi. 41 Ọ we gabiga nime Siria na Silisia, nēme ka nzukọ Kraist guzosie ike.

16 1 Ọ we biaru kwa Dabe na Listra: ma le, otù onye nke nēso uzọ J̄isus nọ n'ebe ahu, aha-ya bu Tim̄oti, nwa nke otù nwayi Ju onye kwere na J̄isus; ma nna-ya bu onye-Grik. 2 Umu-nna nime Kraist ndi bi na Listra na Aik̄oniom̄ bara onye ahu ezi àmà. 3 Nwoke a ka P̄l chọrọ ka o so ya pua; ọ we were ya bi ya úgwù n'ih̄i ndi-Ju ndi nọ n'ebe ahu: n'ih̄i na ha nile matara na nna-ya bu onye-Grik. 4 M̄be ha nāgabiga n'obodo nile, ha we nēnye n'aka-ha iwu ahu idebe, b̄u nke ndi-oz̄i na ndi-okenye nọ na Jerusalem nyereri. 5 Ya mere anēnye nzukọ Kraist ike n'okwukwe-ayi, ọnu-ọgugu-ha nābabiga kwa uba ókè kwa-ubochi.

6 Ha we nāgabiga n'ala Frijia na Galetia, ebe M̄o Ns̄ọ bochiri ha ikwu okwu Chineke n'Esia; 7 m̄be ha biara na ncherita-iru Misia, ha we nwa iga na Bitinia; ma M̄o nke J̄isus ekwegh ha; 8 ha we gabiga akuku Misia, we ridata na Troas. 9 Ewe me ka P̄l hu ọh̄u n'abali; Otù nwoke, b̄u onye Masedonia, nēguzo, nāriọ ya, si, Gabita na Masedonia, yere ayi aka. 10 M̄be ọ husiri ọh̄u ahu, ngwa ngwa ayi we chọ uzọ ipu ka ayi ba na Masedonia, ebe ayi sikwutara n'obi-ayi na Chineke kp̄orọ ayi-ri izi ha ozi ọma.

11 Ya mere ayi siri na Troas nupu ubọ, we ga otù iru rue Sam̄otresi, n'echi-ya ayi we rue Neapolis; 12 ayi we site n'ebe ahu ga rue Filipai, nke bu otù obodo nke Masedonia, obodo mbu nke akuku ahu, buru kwa colony nke Rom: ayi we nānọgide n'obodo ahu ubochi ufodu. 13 N'ubochi-izu-ike ayi we pua n'ọnu-uzọ-ama obodo ga n'usọ otù osimiri, ebe ayi chere na ebe ekpere di; ayi we nọdu ala, we gwa ndinyom ndi bakorọ okwu. 14 Otù nwayi we nu okwu-ayi, aha-ya bu Lidia, onye nēre ihe eji esiji ákwà ododo, onye obodo Tayataira, onye nātu egwu Chineke: Onye-nwe-ayi we meghe obi-ya, ina nti n'ihe nile P̄l nēkwu. 15 M̄be emere ya na èzi-na-ulo-ya baptism, ọ riọ ayi, si, Ọ buru na unu atulewo na abum onye kwere n'Onye-nwe-ayi, batanu n'ulom, nọgide n'ebe ahu. Ọ we rugide ayi.

16 Ọ we rue, m̄be ayi nāga ebe ekpere, na otù nwa-aboghọ onye nwere m̄o nke anākp̄o Paiton zutere ayi, onye nēwetara ndi-nwe-ya ọtutu urù site n'ibu amuma ugha. 17 Nwayi a nēso ayi na P̄l, nēti nkpu, si, Madu ndia bu ndi-orù Chineke Onye kachasi ihe nile elu, ndi nēkwusara unu uzọ nzoputa. 18 Ma nka ka ọ nēme ọtutu ubochi. Ma P̄l, ebe ike gwuru ya n̄o, o chighariri, si m̄o ahu, Anamenye gi iwu n'aha J̄isus Kraist ka i si nime ya puta. Ọ we puta n'otù oge hour ahu.

19 Ma m̄be ndi-nwe-ya huru na olile-anya nke urù-ha alawo, ha jidere P̄l na Sailas, we d̄okpuru ha ba n'oma-ahia n'iru ndi-isi, 20 m̄be ha kutasiri ha n'iru ndi-ikp̄e, ha si, Ndikom ndia, ebe ha bu ndi-Ju, ha nēme ka obi l̄o ndi obodo-ayi miri nke-uku, 21 ha nēkwusa kwa ọme-n'ala nke nēzigh ezi n'iwu ka ayi nara, ma-ọbu ime, ebe ayi bu ndi Rom. 22 Igwè ndi ahu we guzo ọtọ n'otù imegide ha: ndi-ikp̄e we d̄owapu uwe-ha, nye kwa iwu ka apia ha utari. 23 M̄be ha tisiri ha ọtutu ihe-otiti, ha tubà ha n'ulo-nkp̄orọ, nēnye onye-nche ulo-nkp̄orọ iwu ka ọ debe ha nke-ọma: 24 onye, ebe enyere ya-ri iwu di otù a, ọ tubàra ha nime ulo-nkp̄orọ di nime, kp̄osie ha ọt̄osi ike n'ukwu. 25 Ma dika n'etiti abali P̄l na Sailas nēkpe ekpere nābuku kwa Chineke abù, ndi-nkp̄orọ we nēge

nti n'olu-ha; 26 na mberede oké ala-oma-jijiji di, nke mere ka ntọ-ala ulo-nkpọrọ ma jijiji: ngwa ngwa ọnu-uzọ nile we meghe; aḅu ndi-nkpọrọ nile tọpu-kwa-ra. 27 Onye-nche ulo-nkpọrọ, ebe emere ka ọ teta n'ura, ebe ọ hu-kwa-ra ọnu-uzọulo-nkpọrọ ka ha megheworo, ọ we miputa mma-agha-ya, gaje iḅu onwe-ya, ebe ọ nēchē na ndi-nkpọrọ aḅapuwori. 28 Ma Pọl were oké olu ti nkpu, si, Emerula onwe-gi aru: n'ih na ayi nile nọ n'ebe a. 29 Ọ we riọ ka eweta ọku, ọ we mabà nime, da n'iru Pọl na Sailas, ka aru nāma ya jijiji, 30 ọ we kuputa ha, si, Ndi-nwe-ayi, gini di nkpa ka m'me ka ewe zọputam? 31 Ha we si, Kwere n'Onye-nwe-ayi Jisus, agāzọputa kwa gi, gi onwe-gi na ezí-na-ulo-gi. 32 Ha we gwa ya okwu Onye-nwe-ayi, ya na ndi nile nọ n'ulo-ya. 33 Ọ we kuru ha n'otù oge hour nke abali ahu, sa ọnyá ihe-otiti-ha; ngwa ngwa ewe me ya baptism, ya onwe-ya na ndi-ya nile. 34 Ọ we kugo ha n'ulo-ya, dọba ihe-oriri n'iru ha, obi nātọ kwa ya utọ nke-uku, ya na ezí-na-ulo-ya nile, ebe ọ kwere Chineke.

35 Ma mḅe chi bọrọ, ndi-ikpé zitere ndi-ọchi-utari-ha, si, Rapu ndikom ahu ka ha la. 36 Onye-nche ulo-nkpọrọ ahu we kọrọ Pọl okwu ndia, si, Ndi-ikpé ezitewo ka arapu unu la: ya mere putanu uḅu a, la kwa n'udo. 37 Ma Pọl siri ha, Ha piara ayi ihe n'iru ọra madu, nāmagh ayi ikpé, ọ bu ezie na ayi bu ndi Rom, ha we tubà ayi n'ulo-nkpọrọ; hà nāchupu kwa ayi uḅu a na nzuzo? ha agagh-eme ya ma-ọli; kama ka ha onwe-ha bia duputa ayi. 38 Ndi-ọchi-utari ahu we kọrọ ndi-ikpé okwu ndia: ha we tua egwu, mḅe ha nuru na ha bu ndi Rom; 39 ha we bia riọ ha; mḅe ha duputasiri ha, ha we kpere ha ka ha si n'obodo-ha pua. 40 Ha we si n'ulo-nkpọrọ-ahu puta, ba n'ulo Lidia: mḅe ha husiri umu-nna nime Kraist, ha kasie ha obi, we pua.

17 I Ma mḅe ha gabigasiri n'Amfipolis na Apolonia, ha biaruru Tesalonaika, ebe ulo-nzukọ ndi-Ju di: 2 Pọl, dika ọ nēme mḅe dum, we bakuru ha, ogologo ubọchi-izu-ike atọ ọ nāgwa kwa ha okwu site n'ihe edeworo n'akwukwọ nsọ, 3 nēmeghe ha, nēche kwa n'iru ndi ahu, na Kraist-

ha aghagh ihu ahuhu, na isi na ndi nwuru anwu bilie; nēgosi kwa na Jisus nka, Onye mu onwem nēkwusara unu, ka o kwuru, bu Kraist ahu. 4 Ewe me ka ufọdu nime ha kweye, ha we dayere Pọl na Sailas; ha na oké igwè madu n'etiti ndi-Grik ndi nātu egwu Chineke, ọ digh kwa ndinyom ole-na-ole nime ndinyom ndi bu ndi-isi dayere ha. 5 Ma ndi-Ju, ebe ha nēkwo ekworo, ha kuru ajọ ndikom ufọdu nime ndi nēguzo n'efu n'oma-ahia ka ha so ha, ha we kpọkọta igwè madu, me ka obodo ahu tua ùzù; ha we biakwasi ulo Jeson, chọ uzọ ikuputa ha n'iru ọra madu. 6 Ma mḅe ha nāchọtagh ha, ha dọkpuru Jeson na umu-nna nime Kraist ufọdu ga n'iru ndi-isi obodo, nēti nkpu, si, Ndia, bú ndi kpuru elu-uwa dum madu bi iru, ha eruwo kwa n'ebe a; 7 ndi Jeson kpọbataworọ: ndia nile nēmegide kwa iwu nile nke Sisa, ebe ha nāsi na Eze di iche di, bú Jisus. 8 Ha we me ka obi lọ igwè madu ahu na ndi-isi obodo miri, mḅe ha nuru ihe ndia. 9 Mḅe ha mesiri ka Jeson na ndi fọduru nọ n'aka-mbe, ha we rapu ha ka ha la.

10 Ngwa ngwa umu-nna nime Kraist we zipu Pọl na Sailas n'abali igaru Beria: mḅe ha ruru ebe ahu, ha ba nime ulo-nzukọ nke ndi-Ju. 11 Ma ndia ka ndi bi na Tesalonaika nma n'obi, ebe ha were obi di ọku nile nara okwu ahu nke-oma, nēnyocha ihe nile edeworo n'akwukwọ nsọ kwa-ubọchi, ma ihe ndia di otú a. 12 Ya mere ọtutu madu nime ha kwere na Jisus; ọ digh kwa ole-na-ole kwere n'etiti ndinyom Grik ndi anāsopuru, na n'etiti ndikom. 13 Ma mḅe ndi-Ju nke Tesalonaika mara na Pọl nēkwusa kwa okwu Chineke na Beria, ha bia-kwa-ra ebe ahu, nākpali igwè madu nile, nēme kwa ka obi lọ ha miri. 14 Mḅe ahu umu-nna nime Kraist we zipu Pọl ngwa ngwa iga rue oké osimiri: ma Sailas na Timọti nọgidere n'ebe ahu. 15 Ma ndi duru Pọl kuru ya rue Atens: mḅe ha natasiri iwu inye Sailas na Timọti ka ha biakute ya ọsọsọ ka ike-ha ra, ha we la.

16 Ma mḅe Pọl nēche ha n'Atens, oké iwe nēwe mọ-ya nime ya, mḅe ọ huru ka obodo ahu juputara n'arusi. 17 Ya mere ọ nāgwa ndi-Ju na ndi nātu egwu Chineke okwu n'ulo-nzukọ, ọ nāgwa

kwa ndi o nēzute n'oma-ahia okwu kwa-ubochi. 18 Ufodu kwa nime ndi-Epikurean na ndi-Stoik, bú ndi nāhu amam-ihe n'anya, we zute ya. Ufodu we si, Gini ka onye-ekwukwu a nāchọ ikwu? ndi ọzọ nāsi kwa, Q̄ di ka onye nēkwusa ndi-mọ nke ala ọzọ: n'ihì na o nēzisa ozi oma nke Jisus na nbilite-n'ọnwu-Ya. 19 Ha we jide ya, kuru ya je n'iru Areopagos, si, Ayi puru ima ihe ozizi ọhu nka bu, nke i nēkwu? 20 N'ihì na i nēweta na nti-ayi ihe ufodu nke ala ọzọ: ya mere ayi nēzube ima isi ihe ndia. 21 (Ma ndi Atens nile na ndi ala ọzọ ndi nọ dika ọbia n'ebe ahu enwegh oghere ime ihe ọzọ di ichi, ma-ọbugh ikwu ma-ọbu inu ihe dikariri ọhu.) 22 Pọl we guzo n'etiti Areopagos, si,

Ndikom nke Atens, n'ihè nile ahuwom na unu nāsopuru ndi-mọ-unu nke-uku. 23 N'ihì na m̀be m'nāgabiga, nēkiri kwa ihe di ichi ichi unu nāsopuru, m'we hu otù ebe-ichu-aja nke edekwasiri ihe a n'elū ya, ENYERE CHI NKE ANĀMAGH AMA. Ya mere ihe unu nāsopuru nāmāgh ama, nka ka mu onwem nēkwusara unu. 24 Chineke Onye kere uwa na ihe nile di nime ya, ebe Q̄ bu Onye-nwe elu-igwe na ala, Ya onwe-ya adigh-ebi n'ulo nsọ ejì aka wu; 25 ejigh kwa aka madu jere ya ozi, dika ọ nwere ihe ọ bula di Ya nkpà, ebe Ya onwe-ya nēnye madu nile ndu, na ume, na ihe nile; 26 Q̄ we site n'otù onye kè mba nile n'otù n'otù nke madu, ka ha biri n'elu uwa nile, m̀be Q̄ debesiri oge-ha akaworo àkà na ókè nile nke ebe-obibi-ha; 27 ka ha we chọ Chineke, ma elegh anya ha gāsọ isi, we chọta Ya, ọ bu ezie na Q̄ nọgh n'ebe di anya n'aru onye ọ bula nime ayi: 28 n'ihì na ọ bu nime Ya onwe-ya ka ayi nādi ndu, nējeghari kwa, nādi kwa; dika ufodu ọbuná nime ndi nke unu ndi nēme abù kwuoro, si, N'ihì na ayi bu kwa ndi Q̄ muru. 29 Ya mere ebe ayi bu ndi Chineke muru, ọ kwesigh ka ayi nēchè na Ihe akpọrọ Chineke yiri ọla-edo, ma-ọbu ọla-ọcha, ma-ọbu nkume, ihe apiri api site na nkà na ihe di n'obi madu. 30 Ya mere Chineke lefuru oge nile nke amagh-ihe anya; ma ọbù a Q̄ nāgwa madu ka ha nile chēgharia n'ebe nile: 31 ebe Q̄ debeworo otù ubochi, nke Q̄ gēkpe elu-uwa dum madu bi ikpé n'ezì omume

nime ya site n'aka otù Nwoke Q̄ kara àkà; Q̄ nye-kwa-ra madu nile ihe ha gēji kwere nka, ebe Q̄ mere ka O si na ndi nwuru anwu bilie.

32 Ma m̀be ha nuru okwu bayere nbilite-n'ọnwu nke ndi nwuru anwu, ufodu were ya me ihe-ọchì; ma ndi ọzọ siri, Ayi gānu kwa olu-gi bayere nka ọzọ. 33 Otù a ka Pọl siri n'etiti ha pua. 34 Ma ndikom ufodu rapara n'aru-ya, we kwere na Jisus: n'etiti ha Daionisiqs onye Areopagos di kwa, na otù nwayi, aha-ya bu Damaris, ha na ndi ọzọ.

18 I M̀be ihe ndia gasiri o si n'Atens pua, bia rue Kọrint. 2 Q̄ we hu otù onye-Ju, aha-ya bu Akwila, onye Pōntqs n'omumu-ya, onye siworori n'Itali bia ọhu, ya na nwunye-ya Prisila, n'ihì na Klōdiqs nyereri iwu ka ndi-Ju nile si na Rom pua: ọ we biakute ha; 3 n'ihì na ya na ha nālu otù ọlun-kà ahu, ya na ha we nọgide, nālu kwa ọlu; n'ihì na ọlun-kà-ha bu ikpa ákwà ulo-ikwū. 4 O nēkwu kwa okwu n'ulo-nzukọ ubochi-izu-ike nile n'otù n'otù, we nēme ka ndi-Ju na ndi-Grik kweye.

5 Ma m̀be Sailas na Timoti si na Masedonia ridata, okwu Chineke nēbu Pọl n̄bu n'obi, ọ nāgwasi ndi-Ju ike na Jisus bu Kraist-ha. 6 Ma m̀be ha nēdo onwe-ha n'usoro imegide ya, nēkwulu kwa ya, ọ fecha uwe-ya, si ha, Ọbara-unu di n'isi-unu; mu onwem di ọcha: site n'ubù a m'gāgakuru ndi mba ọzọ. 7 Q̄ we si n'ebe ahu pua, ba n'ulo otù onye, aha-ya bu Taitqs Justqs, onye nāsopuru Chineke, onye ulo-ya di ulon-zukọ ahu ezi nso. 8 Krispos, onye-isi ulon-zukọ, we kwere n'Onye-nwe-ayi, ya na ezì-na-ulo-ya dum; ọtutu madu n'etiti ndi Kọrint we kwere m̀be ha nuru, ewe me ha baptism. 9 Onye-nwe-ayi we site n'ọhù gwa Pọl okwu n'abali, si, Atula egwu, kama nēkwu, ekpuchi-kwa-la ọnu-gi: 10 n'ihì na Mu onwem nọyere gi, ọ digh kwa onye ọ bula gādakwasi gi ime gi ihe ọjọ: n'ihì na enwerem ọtutu madu n'obodo a. 11 Q̄ we nọdu n'ebe ahu otù arọ na ọnwa isi, nēzì okwu Chineke n'etiti ha.

12 Ma m̀be Galio bu onye-isi nke Akaia, ndi-Ju were otù obi guzo imegide Pọl, we kuta ya n'iru oche-ikpé, 13 si, Onye a nārafu madu ka ha sọpuru Chineke n'uzọ megidere iwu-ayi. 14 Ma

mbe Pól gaje isaghe ọnu-ya, Galio siri ndi-Ju, Asi na ọ bu okwu nmejọ ma-ọbu ajoy ihe jọburu onwe-ya, unu ndi-Ju, ọ gēkwesi ka m'ngagide unu: 15 ma ọ buru na ha bu ajuju bayere okwu-ọnu di iche iche na aha di iche iche na iwu nke aka unu, unu onwe-unu le ha anya; mu onwem ezubegh ibu onye-ikpé okwu ndia. 16 Ọ we chupu ha n'iru oche-ikpé-ya. 17 Ha nile we jide Sostenis, bú onye-isi ulo-nzukọ, tie ya ihe n'iru oche-ikpé ahu. Ọ digh kwa ihe ọ bula n'ihe ndia meturu Galio n'obi.

18 Mbe Pól nọgidesiri ọtutu ubọchi ọzọ, ọ kele umu-nna nime Kraist ekele ikpe-azu, we si n'ebe ahu ba n'ubọ ije Siria, Prisila na Akwila soro kwa ya; mbe ọ kpachasiri agiri-isi-ya na Kenkrei: n'ih na ọ kwere Chineke nkwa. 19 Ha we rue Efesos, ọ we rapu ha n'ebe ahu: ma ya onwe-ya batara n'ulo-nzukọ-ha, we gwa ndi-Ju okwu. 20 Ma mbe ha kpere ya ka ọ nọgide oge dikariri anya, ọ kwegh; 21 ma mbe ọ kelesiri ha ekele ikpe-azu, si kwa, M'gālaghachikute unu ọzọ, ma Chineke kwe, o si n'Efesos nupu ubọ. 22 Mbe ọ puru n'ubọ na Sisaria, ọ rigo kele nzukọ Kraist, we ridata n'Antiok. 23 Mbe ọ nọsiri n'ebe ahu oge ufodu, ọ pua, we nāgabiga nime ala Galetia na Frijia n'usoro, nēme ka ndi nile ndi nēso uzọ Jisus guzosie ike.

24 Ma otù onye-Ju, aha-ya bu Apolos, onye Aleksandria n'omumu, nke bu onye-ọkà-okwu, biaruru Efesos; ọ di kwa ike n'ihe nile edeworo n'akwukwọ nsọ. 25 Ejiri okwu-ọnu zị nwoke a uzọ Onye-nwe-ayi; ebe ọ di ọku na mọ-ya, ọ we nēkwu nēzị kwa nke-ọma ihe nile bayere Jisus, ọ bu ezie na ọ mara nání baptism nke Jón: 26 onye ahu we malite ikwuwa okwu n'ulo-nzukọ. Ma mbe Prisila na Akwila nuru okwu-ya, ha kutara ya n'ebe ha nọ, we kọrọ ya uzọ Chineke nke-ọma kari. 27 Mbe o zubere igabiga n'ofè ka ọ ba n'Akaia, umu-nna nime Kraist we me ka obi di ya ike, we degara ndi nēso uzọ Jisus akwukwọ inara ya nke-ọma: mbe o ruru, ọ yere ha aka nke-uku, bú ndi kwere site n'amara: 28 n'ih na o ji ike kwukpa ndi-Ju ọnu nke-uku, n'iru ọra madu, ebe o nēgosi na Jisus bu Kraist-ha site n'ihe edeworo n'akwukwọ nsọ.

19 1 Ọ we rue mbe Apolos nọ na Kōrint, na Pól, mbe ọ gabigasiri nime elu ala, ọ biaruru Efesos, hu madu ufodu ndi nēso uzọ Jisus: 2 ọ we si ha, Unu natara Mọ Nsọ mbe unu kwere? Ha si ya, É-è, kama ayi anugh ọbuná ma enyere Mọ Nsọ. 3 Ọ we si, Ọ bu ibà nime gini kwa ka emere unu baptism? Ha we si, Ibà nime baptism nke Jón. 4 Pól we si, Jón ji baptism nke nchēghari eme baptism, nāsi ndi-Ju ka ha kwere n'Onye ahu Nke gaje ibia n'azu ya, nke ahu bu, na Jisus. 5 Mbe ha nuru nka, ewe me ha baptism ibà n'aha Onye-nwe-ayi Jisus. 6 Mbe Pól bikwasisiri ha aka-ya abua n'isi, Mọ Nsọ we biakwasi ha; ha we kwue okwu n'asusu di iche iche ọzọ, bu kwa amuma. 7 Ha nile ra ka ndikom iri na abua.

8 Ọ we ba n'ulo-nzukọ-ha, we nēkwuwa okwu ogologo ọnwá atọ, nāgwa ha okwu n'ihe nile bayere ala-eze Chineke, nēme kwa ka ha kweye ha. 9 Ma mbe obi madu ufodu mere etili, mbe ha ghara kwa ikweye, nēkwu ihe ọjọ bayere Uzọ Jisus n'iru ọra madu, ọ we si n'ebe ha nọ pua, kewapu ndi nēso uzọ Jisus, nēkwu okwu kwa-ubọchi n'ulo-akwukwọ Tiranos. 10 Ewe nēme nka ogologo arọ abua; ya mere ndi nile ndi bi n'Esia nuru okwu Onye-nwe-ayi, ma ndi-Ju ma ndi-Grik. 11 Chineke nālu kwa ọlu di ike site n'aka Pól dika anāhugh mbe ọ bula: 12 ya mere anēsi n'aru-ya wetara ndi aru-ha nādigh ike ichafọ ma-ọbu ákwà apron, ọria-ha we la n'aru-ha, ajoy mọ nile aputa kwa. 13 Ma ufodu nime ndi-Ju ndi nējēghari, bú ndi si na ha nāchupu ndi ajoy mọ, tiye-kwa-ra aka-ha ikpọkwasi aha Onye-nwe-ayi Jisus n'isi ndi nwere ajoy mọ ahu, nāsi, Ewerem Jisus Onye Pól nēkwusa ọa unu iyi. 14 Umu-ndikom asa nke otù onye-Ju, anākpọ Skiva, bú onye-isi-nchu-aja, di, ndi mere nka. 15 Ajoy mọ ahu we za, si ha, Jisus ka m'matara, ama-kwa-ram Pól; ma unu onwe-unu bu ole ndi? 16 Nwoke ahu onye ajoy mọ di nime ya we wukwasi ha, karia ha abua, ọ nwe-kwa-ra ike n'aru-ha, ya mere ha si n'ulo ahu ọapu, ọara ọtọ, emeru kwa ha aru. 17 Ewe me ka ndi nile ndi bi n'Efesos, ma ndi-Ju ma ndi-Grik, mara nka; ha nile we tua egwu, eme-kwa-ra aha Onye-nwe-ayi

Jisus ka ọ di uku. 18 Ọtutu madu n'etiti ndi kwereri na Jisus bia-kwa-ra, nēkwuputa, nākọ kwa ihe nile ha nēme. 19 Ọ digh kwa madu ole-na-ole n'etiti ndi nēme mbasi kpokọtara akwukwọ-ha, rechapu ha ọku n'iru ọra madu: ha we gua ọnu-ahia-ha, we hu na ọ bu ọgu nnù ego ọla-ọcha isi na nnù ise. 20 Otú a ka okwu Onye-nwe-ayi were ike nāga n'iru n'iru nādi kwa irè.

21 Ma mbe ihe ndia mezuru, Pọl zubere na mọ-ya iga Jerusalem, mbe ọ gāgabigasi nime Masedonia na Akaia, si, Mbe m'rusiri ebe ahu, aghaghm ihu kwa Rom. 22 Mbe o zigasiri na Masedonia madu abua nime ndi nējere ya ozi, bú Timoti na Erastos, ya onwe-ya we nọdu n'Esia nwa oge.

23 Ma ihe di ka oge ahu ọ bugh nkpasu ntà putara bayere Uzọ Jisus. 24 N'ih na otù nwoke, aha-ya bu Dimitrios, bú uzú ọla-ọcha, onye nākp uo nsọ ntà nke ọla-ọcha nke Daiana, ọ bugh ọlu ntà ka onye ahu nēwetara ndi-òkà; 25 ndi ọ kpokorọ, ha na ndi nālu ọlu di otú ahu, we si, Ndikom, unu mara na ayi nwere àkù-ayi site n'ọlu a. 26 Ma unu nāhu nānu kwa, na ọ bugh nān n'Efesos, kama ọ fọduru ihe ntà ka ọ buru n'Esia nile, ka Pọl nka rafuru oké igwè madu wepu kwa ha n'ez uzo, ebe ọ nāsi na ihe eji aka me abugh chi: 27 ọ bugh kwa nān na ihe-ize-ndu di na agēlèl ọlu-ayi nka; kama na agāgu kwa uo nke oké chi-nwayi ahu, bú Daiana, n'ihe-efu, na agaje kwa isi n'idi-uku-ya weda ya n'ala, onye Esia dum na elu-uwa dum madu bi nāsopuru. 28 Mbe ha nuru nka, ha we juputa n'ọnuma, ti kwa nkpu, si, Daiana nke ndi Efesos di uku. 29 Obodo ahu we juputa n'aghara ahu: ha we were otù obi nubà nime ebe anēkiri ihe, mbe ha jidesiri Gaios na Aristakos, ndi Masedonia, ndi nēso Pọl n'ije. 30 Ma mbe Pọl zubere ibakuru ọra madu ahu, ndi nēso uzọ Jisus ekwegh ya. 31 Ufọdu kwa n'etiti ndi-isi Esia, ebe ha bu ndi-eyi-ya, ha zigara ya ozi, we riọ ya ka ọ ghara inuye onwe-ya nime ebe ahu anēkiri ihe. 32 Ya mere ufọdu nēti nkpu otù ihe, ufọdu nēti kwa ihe ọzọ: n'ih na nzukọ ahu nāba aghara; ndi kariri n'ọnu-ogugu n'etiti ha amatagh kwa ihe ha jiri zukọ. 33 Ha we si n'etiti igwè madu ahu nupu Aleksanda,

ebe ndi-Ju nēnu ya ka o buru uzọ. Aleksanda we kpukpue ha aka, nāchọ ka ọ gopuru ọra madu onwe-ya. 34 Ma mbe ha mazuru na ọ bu onye-Ju, ha nile were otù olu nēti nkpu ihe ra ka oge hour abua, si, Daiana nke ndi Efesos di uku. 35 Ma mbe ode-akwukwọ-ha mesiri ka igwè madu ahu jurú, ọ si, Ndikom Efesos, Onye di n'etiti madu nke nāmagh na obodo ndi Efesos bu odozi-ulo-nsọ oké Daiana ahu, na nke arusi nke si n'elu-igwe da? 36 Ya mere ebe anāpugh irughari ihe ndia uka, unu aghagh ijurú, na ighara ime ihe nēchēgh echē. 37 N'ih na unu kutara ndikom ndia n'ebe a, ndi nābugh ndi nēzu ihe ulu chi n'ori ma-ọbu ndi nēkwulu chinwayi nke ayi. 38 Ya mere ọ buru na Dimitrios, na ndi-òkà ndi soro ya, nwere okwu megide onye ọ bula, anēdebe ubochi ikpé, ndi-isi nọ kwa: ka ha borita onwe-ha ebubo. 39 Ma ọ buru na unu nāchọ ihe ọ bula bayere okwu di iche, agēdozi ya na nzukọ ahu nke ziri ezi n'iwu. 40 N'ih na ayi nọ n'ihe-ize-ndu na agēji ihe mere ta bo ayi ebubo na ayi biliri megide ndi-isi, ebe ọ nādigh ihe wetara ya: n'ih ya ayi agagh-apu kwa iza ajuju bayere nḡakọ a. 41 Mbe o kwusiri okwu ndia, ọ we zilaga nzukọ ahu.

20 1 Ma mbe ùzù ahu tubiri, mbe Pọl kpọtasiri ndi nēso uzọ Jisus, kasi kwa ha obi, ọ kele ha ekele ikpe-azu, we pua iga ba na Masedonia. 2 Mbe ọ gabigasiri n'akuku ahu nile, were kwa ọtutu okwu kasie ha obi, ọ bia na Gris. 3 Mbe ọ nọsiri ọnwa atọ n'ebe ahu, mbe ndi-Ju ba-kwa-ra ajọ izù megide ya, mbe ọ gaje inupu ubọ ije Siria, o zubere isi uzọ Masedonia laghachi. 4 Sopata, nwa Piros, onye Beria, we so ya; ya na Aristakos na Sekundos, nime ndi Tesalonaika; na Gaios nke Dabe, na Timoti; na Tikikos na Trofimios, bú ndi Esia. 5 Ma ndia bururi uzọ je, we nēche ayi na Troas. 6 Ayi onwe-ayi we si na Filipai ba n'ubọ je, mbe ubochi achicha ekogh-eko gasiri, ayi we biakute ha na Troas ka o ruru ubochi ise; ebe ayi nọgidere ubochi asa.

7 N'ubochi mbu n'izù ubochi asa, mbe ayi zukorọ inyawa achicha, Pọl we gwa ha okwu, ebe ọ gaje ila echi-ya; ọ we kwugide okwu rue etiti abali.

8 Otutu oku-owa di kwa n'ime-ulo nke di n'elu ulo, ebe ayi zukorọ. 9 Ma otù okorobia, aha-ya bu Yutikọs, nānọdu na window, onye oké ura nākwada; mbe Pọl nēkwu okwu rue oge dikari anya, ebe ura-ya kwadara ya ọ we si n'ulo elu nke-atọ di n'ulo ahu da n'ala, ọ mewo ozu mbe ha buliri ya. 10 Ma Pọl ridara, dakwasi ya, makua ya, si, Unu atula ùzù; n'ihì na ndu-ya di nime ya. 11 Mbe ọ rigosiri, nyawa achicha, ri kwa, mbe ya na ha kparitasi-kwa-ra ogologo oge, ọbuná rue chi-ọbubọ, ọ we pua otú a. 12 Ha we kuta nwa-okoro ahu na ndu, ọ bugh kwa nkasi-obi ntà akasiri ha.

13 Ma ayi onwe-ayi, ebe ayi buru uzọ je ubọ, ayi nupuru ubọ ahu ije Asọs, n'ihì na ayi zubere iwere Pọl n'ubọ n'ebe ahu: n'ihì na otú a ka ọ karari, ebe o zubere na ya onwe-ya gāga n'ukwu-ala. 14 Mbe o zutere ayi n'Asọs, ayi were ya n'ubọ, we bia rue Mitilini. 15 Ayi we si n'ebe ahu ga, we rue na ncherita-iru Kaiọs n'ubọchi soni; ubọchi so ya ayi we rue ala na Samọs, we chere oge ufọdu na Trogilium; ubọchi soni ayi we bia rue Militọs. 16 N'ihì na Pọl zubereri igabiga Efesọs n'ubọ, ka aghara ime ya ka ọ nọgide ogologo oge n'Esia; n'ihì na ọ nēme ngwa iru Jerusalem mbe ubọchi Pentikost akērugh, ma ọ buru na ọ puru ime ya.

17 Ọ we si na Militọs ziga n'Efesọs, kpọ ndi-okenye nke nzukọ Kraist ka ha biakute ya. 18 Mbe ha biakutere ya, ọ si ha,

Unu onwe-unu mara, site n'ubọchi mbu m'zorọ ukwu n'Esia, otú m'nọ n'etiti unu oge ahu nile, 19 otú m'buru orù Onye-nwe-ayi n'obi di ume-ala nile, na anya-miri, na onwunwa di iche iche nke dakwasirim n'ajọ izù nile nke ndi-Ju: 20 otú egwu nēmeghm ka m'ghara ikorọ unu otú ihe n'ihe nile bara unu urù, na izi unu ihe n'iru ọra madu, n'ulo nke aka unu kwa n'otù n'otù, 21 nāgwasi unu ike, ma ndi-Ju ma ndi-Grik, okwu nchēghari n'ebe Chineke nọ, na okwukwe n'ebe Onye-nwe-ayi Jisus nọ. 22 Ma ubu a, le, mu onwem nāga Jerusalem n'abu nime mọ nkem, nāmatagh ihe ọ bula

gābiakwasim n'ebe ahu: 23 ọ bu nání na Mọ Nsọ nāgwasi ike n'obodo nile n'otù n'otù, nāsi na abu na nkpa bu nādigide nēchem. 24 Ma akpoghm ndum ihe, dika ihe oké onu-ahia n'ebe mu onwem nọ, ka m'we bazue osom, jezu kwa ozi nke m'natarā n'aka Onye-nwe-ayi Jisus, ikwusi ozi oma ahu ike, bú nke amara nke Chineke. 25 Ma ubu a, le, mu onwem matara na unu onwe-unu nile, ndi m'jeghariri n'etiti unu nēkwusa ala-eze Chineke, na unu agagh-ahu irum ọzọ. 26 N'ihì ya agwasim unu ike ubọchi ta, na adim ọcha n'ebe ọbara madu nile di. 27 N'ihì na egwu emeghm ka m'ghara ikorọ unu izù nile nke Chineke. 28 Nēzenu onwe-unu na igwè aturu ntà nile, nke Mọ Nsọ mere unu ndi nēlekota ya anya n'etiti ya, ka unu nāzù nzukọ Chineke dika aturu, nke O ji ọbara nke Ya onwe-ya zutara Onwe-ya. 29 Mu onwem matara na mbe m'lasiri agu jọburu onwe-ha gābā n'etiti unu, ghara imere igwè aturu ebere; 30 ndikom gēsiz kwa n'etiti unu onwe-unu bilie, nēkwu ihe di iche iche nēduhie madu uzọ, ka ha dọpu ndi nēso uzọ Jisus iso ha n'azu. 31 N'ihì ya nēchenu nche, ebe unu chetara na ogologo arọ atọ arapughm iwere anya-miri nādu madu nile n'otù n'otù ọdú abali na chihie. 32 Ubu a ararakwam unu nye n'aka Chineke na aka okwu amara-Ya, nke puru iwuli unu elu dika ulo, na inye unu ihe-nketa ahu n'etiti ndi nile edoworo nsọ. 33 Agu ọla-ọcha ma-ọbu ọla-edo ma-ọbu uwe nke onye ọ bula agughm. 34 Unu onwe-unu mara na akam ndia nālutara mu onwem na ndi mu na ha nọ ihe nākpà mu na ha. 35 N'ihe nile egosirim unu, na unu aghagh idọbu onwe-unu n'ọlu otú a, na iyere ndi nādigh ike aka, na icheta okwu Onye-nwe-ayi Jisus, na Ya onwe-ya siri, Ọ di ngọzi inye ihe kari inara ihe.

36 Mbe o kwusiri ihe ndia, o bue ikperè n'ala, ya na ha nile kperc Chineke. 37 Ha nile we kwa ákwá nke-uku, dakwasi Pọl n'olu, sutu kwa ya onu, 38 ihe nēbu ha nbu kari ihe nile bu okwu nke o kwururi, na ha agagh-ahu iru-ya ọzọ. Ha we dupu ya n'ije-ya rue mbe ọ batara n'ubọ.

21 1 Ma m̄be o ruru na ayi d̄opusiri onwe-ayi n'ebe ha n̄o, nupu kwa ub̄o, ayi gara ot̄u iru je Kos, ub̄ochi so ya ayi we rue Rodes, we si n'ebe ahu je rue Patara: 2 ebe ayi huru ub̄o nke n̄agabiga of̄e Finisia, ayi we ba nime ya, we nupu. 3 M̄be ayi hugasiri Saipr̄os anȳa, rapu kwa ya n'aka-ekpe, ayi we ga Siria, we pua n'ub̄o na Taia: n'ih̄i na ebe ahu ka ub̄o gaje ikwapu ihe di ya. 4 M̄be ayi ch̄otasiri ndi n̄eso uz̄o J̄isus, ayi we n̄ogide n'ebe ahu ub̄ochi asa: ndi ahu we gwa P̄ol site na M̄o Ns̄o, ka ̄o ghara iz̄ob̄a ukwu na Jerusalem. 5 Ma m̄be o ruru na ayi n̄ozuru ub̄ochi ahu, ayi pua ga ije; ha nile, ha na nwunye-ha, na umu-ha, we dupu ayi n'ije-ayi, rue azu obodo-ha: ayi we h̄ue ikper̄e n'ala n'ot̄u, kpere Chineke, 6 we kelerita ibe-ayi ekele ikpe-azu; ayi we ba n'ub̄o, ma ndi ahu laghachiri n'ulo-ha.

7 M̄be ayi onwe-ayi jedebesiri ije-ayi n'ub̄o site na Taia, ayi we rue T̄olemais; ayi we kele umu-nna nime Kraist, ayi na ha we n̄ogide ot̄u ub̄ochi. 8 Echi-ya ayi we pua, je rue Sisaria: ayi we ba n'ulo Filip onye n̄ezisa ozi ̄oma, nke bu ot̄u nime ndikom asa ahu, ayi na ya we n̄ogide. 9 Ma onye a nwere umu-nwayi an̄o, ndi n̄amagh nwoke, ndi n̄ebu amuma. 10 M̄be ayi n̄an̄ogide n'ebe ahu ̄otutu ub̄ochi, ot̄u onye-amuma, aha-ya bu Agab̄os, we si na Judia ridata. 11 ̄O we biakute ayi, ch̄iri ihe-̄okik̄e P̄ol, ke onwe-ya ukw̄u na aka, si, Okwu ndia ka M̄o Ns̄o kwuru, si, Ot̄u a ka ndi-Ju ndi n̄o na Jerusalem ḡeke nwoke nwe ihe-̄okik̄e a, ha ḡarara kwa ya nye n'aka ndi mba ̄oz̄o. 12 M̄be ayi nuru ihe ndia, ayi we rīo ya, ma ayi onwe-ayi ma ndi ebe ahu, ka ̄o ghara irigoro Jerusalem. 13 M̄be ahu P̄ol zara, si, Gini ka unu n̄eme, ebe unu n̄akwa akw̄a n̄etiwa kwa obim? n'ih̄i na edoziwo mu onwem ̄o bugh n̄an̄i ka ewe kem ab̄u, kama inwu kwa ̄onwu na Jerusalem n'ih̄i aha Onye-nwe-ayi J̄isus. 14 M̄be ̄o juru ikweye, ayi we kpuchie ̄onu, si, Ka eme ihe Onye-nwe-ayi n̄ach̄o.

15 M̄be ub̄ochi ndia gasiri, ayi we kwak̄o ihe-ayi, rigoro Jerusalem. 16 Uf̄odu nime ndi n̄eso uz̄o J̄isus si na Sisaria so kwa ayi je, n̄ekuru ot̄u Neson onye Saipr̄os, onye sitere na mbu

n̄eso uz̄o J̄isus, onye ayi ḡan̄o n'ulo-ya dika ndi-̄ob̄la.

17 M̄be ayi ruru Jerusalem, umu-nna-ayi nime Kraist we were ̄on̄u nara ayi nke-̄oma. 18 N'ub̄ochi soni P̄ol soro ayi bakuru Jemes; ndi-okenye nile n̄o kwa n'ebe ahu. 19 M̄be ̄o kelesiri ha, ̄o we k̄o akuk̄o ihe nile n'ot̄u n'ot̄u nke Chineke lururi n'etiti ndi mba ̄oz̄o site n'ije-oz̄i-ya. 20 M̄be ha nuru ya, ha we nye Chineke otuto, ha we si ya, Nwa-nna-ayi, i huwo ka ha ra, b̄u ̄otutu madu riri nne n'etiti ndi-Ju ndi kweworo na J̄isus; obi ha nile n̄anu kwa ̄oku nye iwu-ayi: 21 eji-kwa-ra okwu-̄onu z̄i ha ihe bayere gi, na i n̄ez̄i ndi-Ju nile ndi n̄o n'etiti ndi mba ̄oz̄o irapu Moses, ebe i n̄agwa ha ka ha ghara ibi umu-ha uḡw̄u, ka ha ghara kwa ijeso ̄ome-n'ala nile nke iwu-ayi. 22 ̄O bu gini kwa? ha aghagh inu na i biawo. 23 Ya mere, me nka nke ayi n̄asi gi: Ayi nwere ndikom an̄o ndi nkwa ha kwere Chineke di n'isi-ha; 24 kuru ndia tiyere onwe-gi, me ka gi na ha di ̄ocha, kwu-kwa-ra ha uḡw̄o ihe ha ji chu aja, ka ha we k̄opu isi: madu nile ḡamara kwa na ezi-okwu adigh n'ihe ejiwo okwu-̄onu z̄i ha bayere gi; kama na gi onwe-gi n̄agazi kwa, n̄edebe iwu-ayi. 25 Ma ayi onwe-ayi z̄iri akwukw̄o-oz̄i bayere ndi mba ̄oz̄o ndi kweworo, n̄enye iwu ka ha debe onwe-ha ghara imetu ihe achuru n'aja nye arusi aka, ha na ̄obara, na anu anyaburu anyab̄u, na ikwa-iko. 26 M̄be ahu P̄ol kuru ndikom ahu tiyere onwe-ya, n'ub̄ochi so ya ̄o we me ka ya na ha di ̄ocha, we ba n'ulo uku Chineke, n̄egosi nmezu ub̄ochi nile nke an̄eme ka ha di ̄ocha, rue m̄be echere n'iru Chineke onyinye ahu n'ih̄i madu nile n'ot̄u n'ot̄u nime ha.

27 Ma m̄be ub̄ochi asa ahu gaje izu, ndi-Ju ndi si n'Esia bia, m̄be ha huru ya n'ulo uku Chineke, ha me ka iḡw̄e madu ahu nile h̄a aghara, ha we dakwasi ya aka, 28 n̄eti nkpu, si, Ndikom Israel, yere ayi aka: Nka bu nwoke ahu, onye n̄ez̄i madu nile n'ebe nile ihe megide ndi-Ju, na iwu-ayi, na ebe nka: tukwasi ya o dubata-kwa-ra ndi-Grik n'ulo uku Chineke, ̄o meruwo kwa ebe ns̄o a. 29 N'ih̄i na ha buri uz̄o hu ya na Tr̄ofim̄os onye Efes̄os n'obodo, onye ha n̄ech̄e na P̄ol dubatarari n'ulo uku

Chineke. 30 Obodo ahu dum we me unara, ndi-Ju we bakota: ha we jide Pql, dokpupu ya n'ulo uku Chineke: ngwa ngwa ewe mechie onu-uzo nile. 31 Mbe ha nacho uzo ibu ya, akuko we rigo rue nti onye-isi-ochi-agma nke otu ndi-agma, na Jerusalem dum nabaaghara. 32 Ngwa ngwa o we chiri ndi-agma na ndi-ochi-agma nachi ogo ndi-agma ise, we badakwasi ha: mbe ha huru onye-isi-ochi-agma na ndi-agma, ha we rapu iti Pql ihe. 33 Mbe ahu onye-isi-ochi-agma biaruru nso, jide ya, si ka ewere nkporo abua ke ya; o ju-kwa-ra onye o bu, na ihe o mereri. 34 Ufodu nime igwe madu ahu we ti nkpu otu ihe, ndi ozo ti kwa ihe ozo: ma mbe o napugh imata okwu di itukwasi obi n'ihu uzu ahu, o si ka ekuru ya ba n'ulo ndi-agma. 35 Mbe o ruru n'elu ihe eji arigo, o rue na ndi-agma buru ya n'ihu ihe-ike nke igwe madu ahu; 36 n'ihu na ora ndi-Ju neso n'azu, neti nkpu, si, Wepu ya.

37 Mbe agaje ikuba Pql nime ulo ndi-agma, o si onye-isi-ochi-agma, I gekwe ka m'gwa gi okwu? O we si, I mara asusu Grik? 38 Gi onwe-gi abugh kwa onye Ijpt ahu, onye mbe ubochi ndia akarugh kpaliri nnu ndikom iri ahu n'etiti Ndi-ogu-madu, dupu kwa ha ba nime ohia? 39 Ma Pql siri, Mu onwem bu onye-Ju, nke Tasos nime Silisia, onye amuru n'obodo amara aha-ya: ariokwam i, kwe ka m'gwa ndi-Ju okwu. 40 Mbe o kwere ya, Pql, ka o guzoro n'elu ihe eji arigo, o we kpukpue ndi-Ju aka; mbe emere ka ha nile kpuchie no onu nke-uku, o we gwa ha okwu n'asusu Hibru, si,

22 I Umu-nnem na ndi bu nnam, nurunu ngopum n'ebe unu no ubu a.

2 Mbe ha nuru na o nagwa ha okwu n'asusu Hibru, ha we kpuchie onu kari: o we si,

3 Mu onwem bu onye-Ju, nke amuru na Tasos nke Silisia, ma azuputaram n'obodo a, n'ukwu Gameliel, eziwo mu ihe, dika esi edebezu iwu nke nna-ayi-ha, obim nanu oku nye Chineke, dika unu onwe-unu nile di ta: 4 esogu-kwa-ram Uzọ a rue onwu, neke ma ndikom ma ndinyom abu narara kwa ha nye n'ulo-nkpoko di iche iche. 5 Dika onye-isi-nchu-aja naba-kwa-ram ama, ya na

nbako ndi-okenye nile: ndi m'nata-kwara akwukwo-ozu n'aka-ha inye umu-nne-ayi, m'we ga Damaskos, idokputa kwa ndi no n'ebe ahu n'abu bia na Jerusalem, ka ewe me ka ha hu ahuhunmehie. 6 O we rue, mbe m'naga, nabiaru kwa Damaskos nso, n'oge di ka etiti-chihie, na mberede oké ihé si n'elugwe burum amuma buruburu. 7 M'we da n'ala, nu otu olu ka o nasim, Sol, Sol, gini mere i nesobum? 8 Mu onwem we za, si, I bu onye, Onye-nwe-ayi? O we sim, Mu onwem bu Jisus Onye Nazaret, Onye gi onwe-gi nesobu. 9 Ma ndi mu na ha no kiliri ihé ahu n'ezie, ma ha anugh olu Onye ahu nagwam okwu. 10 M'we si, Gini ka m'geme, Onye-nwe-ayi? Onye-nwe-ayi we sim, Bilie, ga ba na Damaskos; n'ebe ahu ka agagwa kwa gi okwu bayere ihe nile nke akaworo gi ka i me. 11 Mbe m'nahugh uzo site n'ebube ihé ahu, ndi mu na ha no we jidem n'aka durum, m'we ba na Damaskos. 12 Otú onye, bú Ananias, nwoke nke natu egwu Chineke dika iwu-ayi si di, onye ndi-Ju nile bi n'ebe ahu bara ezi ama, 13 o we biakutem, guzo n'akukum, sim, Sol, nwa-nnam, ka eme ka i hu uzo. N'otu oge hour ahu ewe me ka mu onwem hu uzo, m'we le ya anya. 14 O we si, Chineke nke nna-ayi-ha roputara gi imara ihe O nacho, na ihu Onye Ezi Omume ahu, na inu olu si n'onu-Ya puta. 15 N'ihu na i gaburu Ya onye-ama n'ebe madu nile no nke ihe nile i huworo nu kwa. 16 Ubu a kwa gini mere i nala azu? bilie, ka eme gi baptism, sachapu kwa nmehie-gi nile, nakpoku aha-Ya. 17 O we rue, mbe m'laghachisiri na Jerusalem, mbe m'nekpe kwa ekpere n'ulo uku Chineke, na ihe di ka inyogh biaram n'anya, 18 m'we hu Ya ka O nasim, Me ngwa, si na Jerusalem pua ososo: n'ihu na ha agagh-anara ama bayerem n'aka-gi. 19 Mu onwem we si, Onye-nwe-ayi, ha onwe-ha mara na mu onwem natuba ndi kwere na Gi n'ulo-nkpoko, neti kwa ha ihe n'ulo-nzukọ nile n'otu n'otu: 20 mbe anawusi obara Stifen onye-ama-Gi, mu onwem guzo-kwa-ra nso, o we dim ezi nma, anamedebe kwa uwe nke ndi nebu ya. 21 O we sim, Ga ije-gi:

n'ihì na Mu onwem gēsi n'ebe a zipu gi jekuru ndi mba ọzọ n'ebe di anya.

22 Ha nānu kwa olu-ya rue okwu a; ha we welie olu-ha elu, si, Wepu onye di otú a n'uwa: n'ihì na ọ kwesigh ka ọ di ndu. 23 Mbe ha nēti nkpu, nēyipu kwa uwe-ha, nēkpoli kwa ájá elu, 24 onye-isi-ọchi-agma we si ka ekuru ya bata n'ulo ndi-agma, ọ gwa ha ka ewere ipia-ihē chọputa isi okwu n'ọnu-ya, ka ọ we mazu ihe mere ha ji ti nkpu megide ya otú a. 25 Ma mbe ha chiri udọ-akpukpo kesia ya, Pọl siri ọchi-agma nāchi ọgu ndi-agma ise nke guzoro n'ebe ahu, Ọ ziri ezi n'iwu ka unu pia madu bu onye Rom ihe, nke bu kwa onye anāmagh ikpé? 26 Ma mbe ọchi-agma nāchi ọgu ndi-agma ise nuru ya, ọ jekuru onye-isi-ọchi-agma, kọrọ ya, si, Gini ka i gaje ime? n'ihì na nwoke a bu onye Rom. 27 Onye-isi-ọchi-agma ahu we biakute ya, si ya, Gwam, gi onwe-gi bu onye Rom? Ọ si, E. 28 Onye-isi-ọchi-agma we za, si, Oké ego ka mu onwem ji zuta ọnọdu onye amuru n'obodo Rom. Pọl we si, Ma amuru mu onwem onye Rom. 29 Ya mere ndi gaje ichọputa isi okwu n'ọnu-ya si n'ebe ọ nọ pua ngwa ngwa: onye-isi-ọchi-agma we tu kwa egwu, mbe ọ matara na ọ bu onye Rom, na n'ihì na ọ kere ya-ri abụ.

30 Ma n'echi-ya, ebe o nēzube imara isi okwu, ihe mere ndi-Ju nēbo ya ebubo, ọ tọpuru ya, we gwa ndi-isi-nchu-aja na nnọkọ-ikpé nile ka ha ịakọ, ọ we kudata Pọl, guzo ya n'iru ha.

23 1 Pọl we legide nnọkọ-ikpé ahu anya, si, Umu-nnam, mu onwem ewerewo ezi akọ-na-uche nile biri n'iru Chineke dika onye-Ju rue ubochi ta. 2 Onye-isi-nchu-aja, bú Ananias, we gwa ndi guzoro ya nso ka ha tie ya aka n'ọnu. 3 Mbe ahu Pọl siri ya, Chineke gaje iti gi aka, gi mbidì etere nzu: gi onwe-gi nānọdu kwa ala ikpem ikpé dika iwu-ayi si di, i we kwue ka etiem aka n'uzọ megidere iwu ahu? 4 Ndi guzoro nso we si, I nēkwutọ onye-isi-nchu-aja nke Chineke? 5 Pọl we si, Amataghm, umu-nnem, na ọ bu onye-isi-nchu-aja: n'ihì na edewo ya n'akwukwọ nso, si, Ekwula okwu ọjọ megide onye-isi ọ bula nke ndi nke gi. 6 Ma mbe Pọl matara na otú uzọ nime ha bu ndi-Sadusi, ma uzọ nke-ọzọ bu

ndi-Farisi, o tiri nkpu nime nnọkọ-ikpé ahu, si, Umu-nnem, mu onwem bu onye-Farisi, nwa ndi-Farisi: anēkpe mu onwem ikpé bayere olile-anya na nbilite-n'ọnwu nke ndi nwuru anwu. 7 Mbe o kwusiri okwu a, esem-okwu we puta n'etiti ndi-Farisi na ndi-Sadusi: ọra ndi ahu we kewa. 8 N'ihì na ndi-Sadusi nāsi na nbilite-n'ọnwu, ma-ọbu mọ-ozì, ma-ọbu mọ, adigh: ma ndi-Farisi nēkwuputa ha abua. 9 Oké iti-nkpu we puta: ufọdu n'etiti ndi-ode-akwukwọ ndi di n'akuku ndi-Farisi we guzo ọtọ, lu kwa ọgù, si, Ayi ahugh ihe ọjọ n'aru nwoke a: ma gini kwa ma ọ buru na mọ ma-ọbu mọ-ozì gwara ya okwu? 10 Mbe oké esem-okwu putara, onye-isi-ọchi-agma, ebe ọ nātu egwu na ha gādokasi Pọl ma elegh anya, ọ we gwa ndi-agma ka ha rida napu ya n'ike n'etiti ha, kuta ya n'ulo ndi-agma.

11 Ma n'abali soni Onye-nwe-ayi guzoro n'akuku ya, si, Nwe obi-ike: n'ihì na dika i kwuru okwu bayerem si-ike na Jerusalem, i ghagh ịba kwa àmà otú a na Rom.

12 Mbe chi-ya bọrọ, ndi-Ju ufọdu we kekọta onwe-ha n'otù, me kwa onwe-ha ka ha buru anathema, si na ha agagh-eri ihe ma-ọbu iñu ihe rue mbe ha gēbūwori Pọl. 13 Ndi iñukọrọ iyi a kariri ọgu ndikom abua. 14 Ndi ahu we biakute ndi-isi-nchu-aja na ndi-okenye, si, Ayi ji anathema me onwe-ayi ka ayi buru anathema, na ayi agagh-edetu ihe ọ bula ọnu rue mbe ayi gēbūwori Pọl. 15 Ya mere ubu a unu onwe-unu na nnọkọ-ikpé-ayi gosi onye-isi-ọchi-agma ka o kuda ya biakute unu, dika unu gaje itule ihe bayere ya nke-ọma kari: ma ayi onwe-ayi bu ndi edoziworo ịbụ ya mbe ọ kābiarugh unu nso. 16 Ma nwa nke nwa-nne-nwayi Pọl nuru na ha nēche inwude ya, ọ we bia ba n'ulo ndi-agma ahu, kọrọ Pọl. 17 Pọl we kpọtara onwe-ya otú onye nime ndi-ọchi-agma nāchi ọgu ndi-agma ise, si, Duru nwa-okorobia nka jekuru onye-isi-ọchi-agma: n'ihì na ọ nwere ihe ikọrọ ya. 18 Ya mere o kuru ya, duru ya jekuru onye-isi-ọchi-agma, si, Pọl onye-nkpọrọ kpọrọm jekuru ya, we kperem ka m'dutara gi okorobia nka, ebe ọ nwere okwu igwa gi. 19 Onye-isi-ọchi-agma we jide ya n'aka, wezuga onwe-ya we

jua ya iche, si, Gini bu ihe i nwere ikporom? 20 O si, Ndi-Ju kwekporo onu ikpere gi ka i kuda Pol echi jekuru nnokpo-ikpe-ha, dika i gaje ijuta ihe bayere ya nke-oma kari. 21 Ya mere, gi onwe-gi ekweyela ha: n'ih i na ndikom kariri ogu madu abua n'etiti ha neche inwude ya, ndi mere onwe-ha ka ha buru anathema, si na ha agagh-eri ihe ma-ogu ihu ihe rue mbe ha gebuwori ya: ubu a ha edoziwo kwa onwe-ha, neche nkwa i gekwe ha. 22 Ya mere onye-isi-ochi-agma zilagara nwa-okorobia ahu, nene ya iwu, si, Agwala onye o bula na i gosirim ihe ndia. 23 O we kpotara onwe-ya madu abua nime ndi-ochi-agma nachi ogu ndi-agma isc, si, Dozienu ogu ndi-agma iri ka ha ga rue Sisaria, na ogu ndi-inyinya atp na iri, na ogu ndi-agma iri nachi ube, n'oge hour nke-atp n'abali: 24 o gwa-kwa-ra ha ka ha chita anu-ulo, ka ha we dokwasi Pol n'elu ha, debe kwa ya nke-oma rue mbe ha gabiakute Filiks, bu onye-isi. 25 O we de akwukwo-oz i nke yiri nka:

26 Klodios Lisias nedegara Filiks, bu onye-isi di oké ebube, akwukwo, nekele ya. 27 Ndi-Ju jidere nwoke a, ha gaje kwa ibu ya, mbe mu na ndi-agma biakwasiri ha, weputa ya n'aka-ha, ebe m'nutasiri na o bu onye Rom. 28 Ebe m'zubere imazu ihe mere ha ji bo ya ebubo, m'we kudata ya na nnokpo-ikpe-ha: 29 onye m'huru na anebo ya ebubo bayere ajuju di iche iche nke iwu-ha, ma o nwegh ihe eboro ya kwesiri onwu ma-ogu abu. 30 Ma mbe egosirim na agaba ajp izu megide nwoke a, ngwa ngwa m'we zitere gi ya, nye kwa ndi nebo ya iwu ka ha kwugide ya okwu n'iru gi.

31 Ya mere ndi-agma, dika akara ha aka, were Pol, kuru ya ruc Antipatris n'abali. 32 Ma n'echi-ya ha rapuru ndi-inyinya ka ha so ya je, ha we laghachi n'ulo ndi-agma: 33 mbe ndi ahu biaruru Sisaria, nye kwa onye-isi akwukwo-oz i ahu, ha we che kwa Pol n'iru ya. 34 Mbe o gusiri ya, o jua ajuju ala o si puta; mbe o jutara na o bu onye Silisia, 35 o si, M'ganuzu okwu-gi mbe o bula ndi boro gi ebubo geru kwa ebe a: o we nye iwu ka edebe ya na Pritoriom nke Herod.

24 ¹ Mbe ubochi ise gasiri onye-isi-nchu-aja, bu Ananias, we ridata, ya na ndi-okenye ufodu, na otu onye-oka-okwu, aha-ya bu Tatlos; ndi ahu we korpo onye-isi akuko megide Pol. 2 Mbe akporo ya, Tatlos we malite ibo ya ebubo, si,

Ebe ayi sitere n'aka-gi nwe udo ri nne, ebe esite-kwa-ra n'ezi uche, nke i ji buru uzp zube ihe, nemeziri mba nka ihe di iche iche, 3 ayi nanara ya nke-oma n'uzp nile na n'ebe nile, Filiks onye di oké ebube, ayi ji ekele nile. 4 Ma, ka m'ghara ime ka ike gwu gi kari, ariom i ka i were obi-oma-gi nuru okwu ole-na-ole n'onu-ayi. 5 N'ih i na ayi huru nwoke a ka o nabu onye neme ka ihe ojp ba uba, onye nakpali kwa madu n'etiti ndi-Ju nile n'elu-uwa dum madu bi ka ha bilie megide ndi-isi, buru kwa otu onye-isi nime irp-otu ndi Nazaret: 6 onye nwa-kwa-ra imeru ulo uku Chineke: onye ayi jide-kwa-ra: 7 Ma onye-isi-ochi-agma, bu Lisias, biakwasiri ayi, we were aka ike naputa ya n'aka-ayi: 8 onye i gapu imazu n'onu-ya okwu bayere ihe nile ndia, nke ayi onwe-ayi nebo ya ebubo, mbe gi onwe-gi gekpe ya ikpe. 9 Ndi-Ju we so kwa ya n'ebubo ahu, nasi na ihe ndia di otu a.

10 Mbe onye-isi ahu fesiri ya aka ikwu okwu, Pol we za, si,

Ebe m'mara na i bu onye-ikpe nye mba nka otutu ap gara aga, ewerem obitp nagopu onwem: 11 ebe i puru imazu na o karigh ubochi iri na abua site na mbe m'rigoro ikpo isi ala nye Chineke na Jerusalem: 12 ha ahughm kwa ka m'nagwa madu o bula okwu ma-ogu ikpaliri igwe madu nime ulo uku Chineke, ma-ogu nime ulo-nzukp, ma-ogu nime obodo. 13 Ha apugh kwa igosi gi ihe ha nebon ebubo ubu a. 14 Ma nka ka m'kwuputara gi, na dika Uzp ahu si di nke ha nakpo irp-otu, o bu otu a ka m'nekpere Chineke nke nna-ayi-ha, ebe m'kwere ihe nile nke di ka iwu-ayi si di, nke edewo-kwa-ra n'akwukwo ndi-amuma: 15 n'ih i na enwerem olile-anya n'ebe Chineke np, nke ndia onwe-ha neche kwa, na nbilite-n'onwu nke ndi ezi omume na nke ndi ajp omume kwa gaje idi. 16 Nime nka ka m'narughari kwa arum uka inwe akp-na-uche nadigh-asu ngongp n'ebe

Chineke na madu nọ m̀be ọ bula. 17 Ma m̀be ọtutu arọ gasiri abiarurum iluru mba nkem ọlu ebere, na iche onyinye di iche iche n'iru Chineke: 18 m̀be m'neme ihe ndia ha hurum n'ulo uku Chineke m̀be m'mesiri onwem ka m'di ọcha, mu na igwè madu ma-ọbu itu-ùzù adigh: ma ndi-Ju ufodu ndi si n'Esia bia—19 ndi aghagh inọ n'ebe a n'iru gi, na ibom ebubo, ọ buru na ha nwere ihe ọ bula imegidem. 20 Ma-ọbu ka ndia onwe-ha kwue ajọ omume ọ bula ha huru, m̀be m'guzoro n'iru nnọkọ-ikpè-ha, 21 ma-ọbugh n'ihì otù nkpu a, nke m'tiri m̀be m'guzoro n'etiti ha, si, Ọ bu ikpè bayere nbilite-n'ọnwu nke ndi nwuru anwu ka anèkpe mu onwem n'iru unu ta.

22 Ma ebe Filiks matara ihe bayere Uzọ Jisus nke-oma kari, ọ gwa ha ka ha chere, si, M̀be ọ bula onye-isi-ọchi-agma, bú Lisias, gāridata, m'gātule okwu-unu. 23 Ọ we nye ọchi-agma nāchi ọgu ndi-agma ise iwu ka edebe ya, ka eme kwa ka ihe diri ya nfè; ka aghara kwa iḅochi onye ọ bula nime ndi nke aka ya ijere ya ozi.

24 Ma m̀be ubochi ufodu gasiri Filiks biaruru, ya na Drusila, nwunye nke aka ya, onye bu nwayi Ju, ọ we kpọta Pọl, we nu okwu-ya bayere okwukwe nime Kraist Jisus. 25 M̀be o nēkwu okwu bayere ezi omume, na imerū ihe okè, na ikpè ahu nke gaje ibia, Filiks we tua egwu, ọ we za, si, Ga nke gi n'oge a; m̀be m'nwere oge m'gākpo kwa gi. 26 Ọ nēle kwa anya na Pọl gēnye ya ego: n'ihì ya ọ nākpọta kwa ya ọtutu m̀be, ya na ya nākpārta kwa uka. 27 Ma m̀be arọ abua ɓazuru, Pọsiqs Festqs nọchiri ọnọdu Filiks; ebe ọ nāchọ inwe iru-oma n'ebe ndi-Ju nọ, Filiks we rapu Pọl n'āḅu.

25 1 Ya mere Festqs, m̀be ala ahu batasiri n'aka-ya, m̀be ubochi atọ gasiri o si na Sisaria rigoro Jerusalem. 2 Ndi-isi-nchu-aja na ndi-isi n'etiti ndi-Ju we kọrọ ya akukọ megide Pọl; ha riọ-kwa-ra ya, 3 nāchọ amara imegide ya, ka ọ l'pọta ya na Jerusalem; ebe ha nēche anwu iḅu ya n'uzọ. 4 Otù ọ di, Festqs zara, si na anēdebe Pọl na Sisaria, si kwa na ya onwe-ya gaje ilaghachi ọsọsọ. 5 Ọ si, Ya mere, ka ndi ji ike n'etiti unu som rida, ọ buru kwa na ọ di ihe ọ

bula nwoke ahu mehiere, ka ha bo ya ebubo.

6 M̀be ọ nọsiri n'etiti ha ihe nākagh ubochi asatọ ma-ọbu ubochi iri, ọ ridata na Sisaria; echi-ya ọ we nọdu n'ọche-ikpè-ya, we si ka ekuta Pọl. 7 M̀be ọ biaruru, ndi-Ju ndi siworo na Jerusalem ridata we guzo ya buruburu, nēbo ya ọtutu ebubo di arọ, nke ha nēnwegh ike igosi; 8 Pọl nāgọpu kwa onwe-ya, si, Emehieghm ma-ọli megide iwu ndi-Ju, ma-ọbu imegide ulo uku Chineke, ma-ọbu imegide Sisa. 9 Ma Festqs, ebe ọ nāchọ inwe iru-oma n'ebe ndi-Ju nọ, ọ zara Pọl, si, I nāchọ irigoro Jerusalem, ka ekpe gi ikpè bayere ihe ndia n'irum n'ebe ahu? 10 Ma Pọl siri, Anameguzo n'iru ọche-ikpè nke Sisa, ebe aghagh ikpem: emegideghm ndi-Ju ajọ omume ọ bula, dika gi onwe-gi mazukwa-ra nke-oma. 11 Ya mere ọ buru na emem ajọ omume, ọ buru kwa na emewom ihe kwesiri ọnwu, arioghm iḅanari ọnwu: ma ọ buru na ọ digh ihe bu ezi-okwu n'ebubo ndikom ndia nēbom, ọ digh onye ọ bula puru iwerem nye ha n'amara. Ọ bu Sisa ka m'nākpoku. 12 M̀be ahu Festqs, m̀be ya na nnọkọ-ikpè-ya ɓasiri izù, ọ zara, si, I kpọkuwo Sisa: ọ bu Sisa ka i gāgakuru.

13 Ma m̀be ubochi ufodu gasiri, Agripa, bú eze, na Banaisi ruru Sisaria, kele kwa Festqs. 14 M̀be ha nānọgide n'ebe ahu ọtutu ubochi, Festqs we debe okwu bayere Pọl n'iru eze ahu, si, Otù nwoke di onye Filiks rapuworo n'ulo-nkpọrọ: 15 m̀be m'nọ na Jerusalem, ndi-isi-nchu-aja na ndi-okenye nke ndi-Ju we gwam okwu bayere ya, nāriọ ka ama ya ikpè. 16 M'we za ha, si, na ọ bugh ọme-n'ala nke ndi Rom iwere amara rara madu ọ bula nye, ma ọ buru na onye anēbo ebubo ebugh uzọ nwe ndi nēbo ya n'iru ya, hu kwa uzọ igọpu onwe-ya n'ihe eboro ya. 17 Ya mere m̀be ha biakọrọ n'otù n'ebe a, alaghm azu, ma ubochi so ya m'nọduru n'ọche-ikpè, si ka ekuta nwoke ahu. 18 Ma m̀be ndi nēbo ya ebubo guzoro ọtọ, ha ejigh ihe ọ bula nime ihe ọjọ mu onwem chere we bo ya; 19 ma ha ji ajuju ufodu megide ya bayere nsọpuru-chi nke aka ha, na ajuju bayere otù Jisus, Onye nwururi anwu, Onye Pọl nāsi na Ọ di ndu. 20 Ebe mu

onwem nwere obi abua otú m'gāju ajuju bayere ihe ndia, m'we jua ma ọ chọrọ iga Jerusalem, ka ekpe kwa ya ikpé bayere ihe ndia n'ebe ahu. 21 Ma mbe Pól kpọrọ ka edebe ya nye ntule Oğustos, m'we si ka edebe ya rue mbe m'gēziga ya jekuru Sisa. 22 Agripa we si Festos, Ọ gādim nma ka mu onwem nuru kwa nwoke ahu. Ọ si, Echi ka i gānu ya.

23 Ya mere echia-ya, mbe Agripa biara, ya na Banaisi, n'oké ebube, bata kwa n'ulo ọnunu-okwu, ha na ndi-isi-ọchi-agma, na ndikom amara aha-ha n'obodo ahu, mbe Festos kwuru ewe kuta Pól. 24 Festos we si, Eze Agripa, na ndikom nile ayi na unu nọ n'ebe a, unu ahuwo onye a, onye ọra ndi-Ju nile riorom aririọ bayere ya, ma na Jerusalem ma n'ebe a, nēti nkpu na ọ di nkpa ka ọ ghara idi ndu ọzọ. 25 Ma mu onwem huru na ọ megh ihe ọ bula kwesiri ọnwu: ma mbe ya onwe-ya kpokuru Oğustos, m'we kpebie iziga ya. 26 Ma enweghm okwu di itukwasi obi bayere ya idegara onye-nwem. N'ihia ya ekuputaram ya n'iru unu, ma nke ka n'iru gi onwe-gi, Eze Agripa, ka, mbe ekpesiri ya ikpé, ka m'we nwe ihe m'gēde n'akwukwọ. 27 N'ihia na ọ dim ka ọ bu ihe uche nādigh ya, n'iziga onye-nkpọrọ, ka m'ghara igosi kwa ihe eboro ya.

26 I Agripa we si Pól, Ekwere ka i kwuere onwe-gi okwu. Mbe ahu Pól setiri aka-ya, we ọpu onwe-ya, si:

2 Eze Agripa, agurum onwem n'onye ngọzi diri, na agajem igo pu onwem n'iru gi ta n'ebubo nile ndi-Ju nēbom: 3 nke ka ebe i mazuru ọme-n'ala nile na ajuju nile di n'etiti ndi-Ju: n'ihia ya ariom i ka i were ogologo-ntachi-obi nurum. 4 Ya mere, ndi-Ju nile matara ibi-obim site na nwata, nke sitere na mbu di n'etiti mba nke akam, na nime Jerusalem; 5 ebe ha buru uzọ maram site na mbu, ọ buru na ha chọrọ iha amā, na adim ndu ka onye-Farisi dika irọ-otú ahu si di nke nēdebezu iwu kari n'uzọ ikpere Chineke ayi. 6 Eguzo-kwa-ram n'ebe a ubu a, ebe anēkpem ikpé bayere olile-anyā nkwa ahu nke Chineke kwere nna-ayi-ha; 7 bú nkwa nke ebo-ayi iri na abua nēle anyā na ha gēru, site n'ikpere Chineke si-ike abali na ehie. Ọ bu kwa olile-anyā nka ka

ndi-Ju nēbom ebubo bayere ya, eze! 8 Gini mere anātule ya n'ihe anāgagh-ekwe n'etiti unu, ma ọ buru na Chineke nēme ka ndi nwuru anwu si n'ọnwu bilie? 9 N'ezie mu onwem chere n'obim, na aghaghm ime ọtutu ihe megide aha Jisus onye Nazaret. 10 Nke m'me-kwa-ra na Jerusalem: mu onwem mechibido-kwa-ra ọtutu ndi nsọ n'ulo-nkpọrọ, ebe m'natarā ike site n'aka ndi-isi-nchu-aja, mbe eburu ha m'we kweye imegide ha. 11 Esite-kwa-ram n'ime ka ha hu ahuhu-nmehie ọtutu mbe n'ulo-nzukọ nile chọ uzọ ime ka ha kwulu Chineke; ebe anyā nādighm nma gabiga oké megide ha, m'we nēsobu ha we rue obodo di iche iche di n'azu ala-ayi. 12 N'ime ihe ndia mbe m'nāga Damaskos, ebe m'natarā ike na nkweye n'aka ndi-isi-nchu-aja, 13 n'etiti ehie, eze, ahurum n'uzọ ihe sitere n'elu-igwe, kariri onwunwu anyanwu, ka o nēnwu mu na ndi sorom n'ije buruburu. 14 Mbe ayi nile dasiri n'ala, m'we nu otú olu ka ọ nāsīm n'asusu Hibru, Sọl, Sọl, gini mere i nēsobum? ọ di ike ka i ọa ndudu eji achu ehi ukwu. 15 Mu onwem we si, I bu onye, Onye-nwe-ayi? Onye-nwe-ayi we si, Mu onwem bu Jisus, Onye gi onwe-gi nēsobu. 16 Ma bilie, guzo kwa n'ukwu-gi: n'ihia na emere ka i hum anyā ka M'we me ihe a, irọputa gi ka i buru onye nēje ozi na onye-amā nke ihe i hurum nime ha, na nke ihe M'gēme ka i hum anyā nime ha; 17 nēweputa gi n'aka ndi-Ju, na n'aka ndi mba ọzọ, ndi Mu onwem nēziga gi jekuru ha, 18 isaghe anyā - ha, ka ha we si n'ochichiri chigharia ba n'ihē, si kwa n'ike Setan chigharikute Chineke, ka ha we nara n̄aghara nmehie nile na ihe-nketa n'etiti ndi edoworo nsọ site n'ikwere na Mu. 19 Site n'ihe ndia, eze Agripa, abughm onye nādigh-ekweye ọhū ahu nke elu-igwe: 20 kama eburum uzọ kọrọ ndi bi na Damaskos akukọ, kọ kwa na Jerusalem, na nime ala Judia nile, kọ-kwa-ra ndi mba ọzọ, ka ha chēgharia chigharikute kwa Chineke, nālu ọlu kwesiri nchēghari. 21 Ọ bu n'ihia ihe ndia ka ndi-Ju jiderem n'ulo uku Chineke, we nwa ihum. 22 Ya mere ebe m'natarā iye-aka ahu nke si n'ebe Chineke nọ puta, eguzowom rue

ubochi ta, nāgwasi madu nile ike, ma onye ntà ma onye uku, nēkwugh ihe ọ bula kari ihe ndi-amuma na Moses kwuru na ha gaje ime; 23 na Kraist-ayi aghagh ihu ahuhu, na Ọ gaje kwa iburu uzọ kwusara ma ndi-Ju ma ndi mba ọzọ ihè, site na nbilite-n'ọnwu nke ndi nwuru anwu.

24 Mbe ọ nāgọpu onwe-ya otú a, Festos were oké olu si, Pọl, anya adigh gi nma; oké nmuta-akwukwọ-gi nēme gi ka i ghọ onye anya nādigh nma. 25 Ma Pọl siri, Abughin onye anya nādigh nma, Festos onye di oké ebube; anamekwuwa okwu nke ezi-okwu na nke anya-udo. 26 N'ihì na eze mara ihe bayere ihe ndia, onye m'nāgwawa kwa okwu: n'ihì na emere ka m'kweye na ọ digh ihe ọ bula n'ihè ndia ezonariri ya; n'ihì na emegh ihe a na nkuku. 27 Eze Agripa, i kwere ndi-amuma? amataram na i kwere. 28 Agripa we si Pọl, I nēji okwu ntà eme ka m'kweye ibu Kristian. 29 Pọl we si, Anamekpere Chineke ka, ma ọ bu n'iji okwu ntà ma-ọbu n'iji okwu uku, ọ bugh nánì gi onwe-gi, kama ọ bu kwa ndi nile nānu olum ta, gāghọ aha madu mu onwem bu kwa, ma-ọbugh ahu ndia.

30 Eze we bilie, ya na onye-isi, na Banaisi, na ndi ha na ha nọduru: 31 mbe ha wezugasiri onwe-ha, ha we kwurita n'etiti onwe-ha, si. Nwoke a emegh ihe ọ bula kwesiri ọnwu ma-ọbu ahu. 32 Agripa we si Festos, Apuru irapu nwoke a ka ọ la, ma ọ buru na ọ kpọkugh Sisa.

27 IMbe ekpebiri na ayi gābà n'ubọ je Itali, ha we rara Pọl na ufodu ndi-nkpọrọ ọzọ nye n'aka ọchi-agma nāchi ọgu ndi-agma ise, aha-ya bu Juliọs, nke otú ndi-agma Ọgustos. 2 Ayi we ba n'ubọ Adramitiom, nke gaje iga ebe di n'usọ oké osimiri nke Esia, we nupu, Aristakos, onye Masedonia nke Tesalonaika, soro kwa ayi. 3 Ubochi soni ayi we rue ala na Saidon: Juliọs we were obi-oma mezie Pọl, kwere ka ọ jekuru ndi-eyi-ya ka ewe le ya anya nke-oma. 4 Ayi we si n'ebe ahu nupu ubọ, we nāga ala Saipros nso, n'ihì na ifufe nēfegide ayi. 5 Mbe ayi gabigasiri oké osimiri nke di n'akuku Silisia na Pamfilia, ayi we rue Maira, obedo nke Lisia. 6 N'ebe ahu ka ọchi-agma ahu nāchi ọgu ndi-agma ise huru ubọ

Aleksandria nke nēje Itali; ọ we me ka ayi ba nime ya. 7 Mbe ayi gasiri nwayọ ọtutu ubochi, mbe ọ di kwa ayi ike iru na ncherita-iru Naidos, ebe ifufe nēkwegh ka ayi ga n'iru ọzọ, ayi we nāga ala Krit nso, na ncherita-iru Salmoni; 8 ọ we di ayi ike iga n'akuku ya, ayi we rue otú ebe anākpọ Ọnu-miri Ọma; nke obodo Lasia di ya nso.

9 Ma mbe o ruru ọtutu oge, mbe ije-ubọ di kwa egwu ubu a, n'ihì na ubu a ka oge Obubu-ọnu gasiri, Pọl we dọ ha aka na nti, 10 si ha, Ndikom, ahuwom na nbibi na oké iyi gaje idi n'ije-ubọ a, ọ bugh nánì nke ihe ubọ nēbu na ubọ onwe-ya, ma nke ndu-ayi kwa. 11 Ma ọchi-agma ahu nāchi ọgu ndi-agma ise kweyere onye-isi ubọ na onye nwe ubọ, kari okwu Pọl kwuru. 12 Ebe ọnu-miri ahu nādigh n'ebe di nma inogide na mbe oyi, ndi ka n'ọnu-ogugu nime ha we du ọdú ka enupu ubọ n'ebe ahu, ma elegh anya ha gēru Finiks, we nọgide n'ebe ahu na mbe oyi; nke bu otú ọnu-miri nke Krit, nke nēche iru n'Ọwuwa-anyanwu n'akuku Ugwu na akuku Ndida. 13 Mbe ifufe nēfe nwayọ, ebe ha chere na ihe ha nēzube eruwo ha aka, ha we pua nāga n'akuku Krit. 14 Ma mbe ogologo oge akāgagh, oké ifufe jọburu onwe-ya, nke anākpọ Yurakwilo, we si n'ebe ahu fedata: 15 mbe ifufe ahu napuru ayi ubọ, mbe ubọ apugh kwa ichegide ifufe ahu, ayi we rapu aka, ewe nēfeghari ayi. 16 Ma ebe ayi bara ọsọ rue agwe-etiti ntà nso anākpọ Kloda, ayi we nwe ike ijide ubọ ntà ayi, ma ọ di ayi ike: 17 mbe ha dọlitesiri ya elu, ha we chiri udọ ime ka ubọ-ayi sie ike, nēkebiga ya n'okpuru: ebe ha nātu egwu na agātubà ha na Satis ma elegh anya, ha we dọda ákwà-ifufe, ewe nēfeghari ha otú a. 18 Mbe ifufe nēfegidesi ayi ike, ubochi soni ha we tufube ihe ubọ nēbu; 19 n'ubochi nke-atọ ha we were aka-ha kpofue ihe ubọ. 20 Ma mbe ọ nādigh anyanwu ma-ọbu kpakpando nāmukwasi ayi ọtutu ubochi, mbe ọ digh kwa oké ifufe ntà nēfekwasi ayi, ewe wepu olile-anya nile na agāzọputa ayi site n'ubu a. 21 Mbe ha nọdusiri rue oge di anya nērigh ihe, mbe ahu Pọl-we guzo n'etiti ha, si, Ndikom, ọ kwesiri ka unu kweyerem, ghara kwa inupu ubọ na Krit, na inwe nbibi a na

iyi a. 22 Ubu a adokwam unu aka na nti ka unu nwere obi-utọ: n'ihì na ọ digh ntufu ndu gādi n'etiti unu, kama ọ bu ntufu nke ubọ. 23 N'ihì na mọ-ozì nke Chineke ahu Onye nwem, Onye m'nēkpe-kwa-ra guzorom nso n'abali a, 24 si, Atula egwu, Pọl; i ghagh iguzo n'iru Sisa: le kwa, Chineke ewerewo amara nye gi ndi nile gi na ha nānọ n'ubọ. 25 N'ihì nka, ndikom, nweni obi-utọ: n'ihì na ekwerem Chineke, na ọ gādi otú a ọbuná dika agwaworom. 26 Otú ọ di aghaghi itupu ayi n'elu otú agwe-etiti.

27 Ma mbe o ruru abali nke-iri-na-anọ, mbe ayi nērughari n'osimiri Adria, dika etiti abali ndi-ubọ chere na ha nābiaru otú ala nso; 28 ha we tū oké osimiri, hu na ọ bu orú mbudu: mbe oge ntà gasiri, ha we tū ọzọ, hu mbudu iri na ise. 29 Ebe ha nātu egwu ma elegh anya miri gātupu ayi n'ala nkume, lia we rada arilika anọ n'isi ubọ, we kpe ekpere ka chi we bọ. 30 Mbe ndi-ubọ nāchọ uzọ isi n'ubọ bapu, mbe ha wedasi-kwa-ra ubọ ntà n'oké osimiri, nēme dika ha gaje iseti arilika n'ọnu-ubọ. 31 Pọl we si ọchi-agma ahu nāchi ọgu ndi-agma ise na ndi-agma, Ọ buru na ndia anogidegh n'ubọ, apugh izọputa unu onwe-unu. 32 Mbe ahu ndi-agma bipuru udọ ubọ ntà ahu, we rapu ya ka ọ dapu. 33 Mbe chi gaje ibọ, Pọl we rịọ ha nile ka ha rie nri, si, Ta mere ya ubochi nke-iri-na-anọ unu nēle anya, nọgide kwa n'ibū ọnu, ebe unu nērigh ihe. 34 N'ihì ya ariom unu ka unu rie nri: n'ihì na nka diri nzọputa-unu: n'ihì na ọ digh otú agiri-isi gēsi n'isi onye ọ bula n'etiti unu la n'iyi. 35 Mbe o kwusiri ihe ndia, nara kwa achicha, ọ keke Chineke n'iru madu nile: we nyawa ya, malite kwa iri ya. 36 Ha nile we nwe obi-utọ, ha onwe-ha we ri kwa nri. 37 Ayi nile ndi nọ n'ubọ di ọgu madu iri-na-atọ na madu iri na isi. 38 Mbe ha rijusiri afo, ha me ka ubọ di nfé, site n'itufu ọka n'oké osimiri. 39 Ma mbe chi boro, ha amatagh ala ahu: ma ha huru otú ọnu-miri nke nwere otú, ha we ọa izu ma ha puru ime ka miri nuba ubọ n'ala. 40 Mbe ha tupusiri arilika nile, rapu kwa ha n'oké osimiri, ha we topu udọ umara isi-ubọ n'otú oge ahu; ha we dọlie ákwà-ifufe nke ọnu-ubọ nye

ifufe, we jebe n'otú. 41 Ma ebe ha dabara n'otú ebe di n'abata oké osimiri abua, ha we tiye ubọ n'ala; ọnu-ubọ we siri n'ala digide kwa nēnwegh ike ka eropu ya, ma ike ebili-miri nyajibere isi-ubọ. 42 Ma ọdú ndi-agma duru bu ka ha bue ndi-nkpọrọ, ka onye ọ bula nime ha ghara isi n'ubọ gwu miri, we ọalaga. 43 Ma ọchi-agma ahu nāchi ọgu ndi-agma ise, ebe o nēzube izọputa Pọl, o ọochiri ha n'izù-ha; we si ka ndi puru igwu miri si n'ubọ tuba onwe-ha na miri, buru uzọ rue ala: 44 ka ndi fọduru ru kwa, ufodu n'elu ibo, ndi ọzọ n'elu ihe di iche iche si n'ubọ puta. Otú a ọ we rue, na azọputara madu nile, ha we rue ala.

28 1 Mbe azọputasiri ayi, mbe ahu ayi matara na anākpọ agwe-etiti ahu Melita. 2 Ndi bi n'ebe ahu, bú ndi nāsu asusu ọzọ, we were obi-oma mezie ayi n'uzọ anāhugh mbe ọ bula: n'ihì na ha funwuru ọku, kpobata ayi nile, n'ihì miri nke nēzo n'oge ahu, na n'ihì oyi. 3 Ma mbe Pọl chikotasiri úkwù nkú, tukwasi ha n'ọku, aju-ala we si n'okpom-ọku ahu puta, ta ya alu kokwasi kwa ya n'aka. 4 Mbe ndi ahu ndi nāsu asusu ọzọ huru anu-phia ahu ka o kokwasiri ya n'aka, ha we sirita ibe-ha, N'ezie nwoke a bu obu-madu, onye ọ bu ezie na azọputara ya n'oké osimiri, ma Ikpé ziri ezi ekwegh ka ọ di ndu. 5 Otú ọ di, ọ febàra anu-phia ahu nime ọku, ma ọ digh ihe ọjọ meruru ya aru. 6 Ma ha nēle anya na ọ gaje iza, ma-ọbu ida n'ala nwua na mberede: ma mbe ha nēle anya ogologo oge, ma ha ahugh ihe ọ bula joro njo mere ya, ha we chēgharia uche-ha, si na ọ bu chi.

7 Ma n'ala di abata ebe ahu onye-isi agwe-etiti ahu, aha-ya bu Pọbliọs, nwere iberibe ala ufodu; onye nara ayi nke-oma, were kwa obi-oma le ayi ọbia ubochi atọ. 8 Ọ we rue, na nna Pọbliọs nēdina, aru-ọku na ọnyunyu-ọbara jidesiri ya ike: onye Pọl bakutere, we kpe ekpere, bikwasi ya aka abua me ka aru di ya ike. 9 Mbe emere nka, ndi fọduru n'agwe-etiti ahu ndi uāria nriaria we biakute ya, ewe me ka aru-ha di ike: 10 ha we were kwa ọtutu nsọpuru sọpuru ayi; mbe ayi nupuru ubọ, ha we tiye n'ubọ ihe nile di ayi nkpa.

11 Mbe ọnwa atọ gasiri ayi we ba

n'ub̄q̄ Aleksandria nupu, bú ub̄q̄ nke n̄ogidereri n'agwe-etiti ahu na m̄be oyi, nke ihe-iriba-ama-ya bu, Umu-nne-ndikom abua amuru n'otù m̄be. 12 Ayi we rue ala na Sairakus, we n̄ogide n'ebe ahu ub̄ochi at̄q̄. 13 Ayi we site n'ebe ahu ga buruburu, we rue Rijiom: m̄be otù ub̄ochi gasiri ifufe Ndida we febe, n'ub̄ochi nke-abua ayi we bia rue P̄otiqli: 14 ebe ayi huru umu-nna nime Kraist, ewe rīq̄ ayi ka ayi na ha n̄ogide ub̄ochi asa: otù a ayi we bia rue Rom. 15 Umu-nna-ayi nime Kraist, m̄be ha nuru ihe bayere ayi, ha we bia izute ayi rue Ahia Apiqs, na Ulo-ndi-ije At̄q̄: m̄be P̄ql huru ha, q̄ kele Chineke, nwe kwa obi-ike.

16 M̄be ayi batara nime Rom, ewe kwe ka P̄ql n̄ogide iche, ya na onye-agha nke n̄eche ya.

17 O rue, na m̄be ub̄ochi at̄q̄ gasiri q̄ kp̄ok̄or̄q̄ ndi bu ndi-isi n'etiti ndi-Ju: m̄be ha biak̄or̄q̄ n'otù, q̄ si ha, Umu-nnem, mu onwem, q̄ bu ezie na emeghm ihe q̄ bula megide ndi-Ju, ma-q̄bu q̄me-n'ala nke nna-ayi-hà, ma esi na Jerusalem raram nye n'aka ndi Rom ka m'buru onye-nkp̄or̄q̄: 18 ma ndi ahu, m̄be ha kpesirim ikp̄é, ha zubere irapum ka m'la, n'ih̄i na q̄ digh ihe kwesiri onwu dim n'aru. 19 Ma m̄be ndi-Ju kwugidere ya, erugiderem ka m'kp̄okue Sisa; q̄ bugh na enwerem ihe ibo mba nkem ebubo. 20 Ya mere n'ih̄i ihe nka ka m'rīq̄r̄q̄ unu ka m'hu unu anya gwa kwa unu okwu: n'ih̄i na q̄ bu n'ih̄i oliic-anya nke Israel ka ekerem nkp̄or̄q̄ a 21 Ha we si ya, Ayi onwe-ayi anatagh akwukw̄q̄-ozi site na Judia bayere gi, q̄ digh kwa onye q̄ bula n'etiti umu-nne-ayi ruru ebe a, we k̄q̄ akuk̄q̄ ma-q̄bu kwue aj̄q̄ ihe q̄ bula bayere gi. 22 Ma q̄ di ayi nma inu n'q̄nu-gi ihe i tukwasiri

uche-gi na ha: n'ih̄i na ihe bayere ir̄q̄-otù a, ayi mazuru na an̄ekwugide ya ebe nile.

23 M̄be ha kasiri ya otù ub̄ochi àkà, q̄tutu madu kariri we biakute ya n'ebe q̄ n̄q̄ dika q̄b̄ia; ndi q̄ k̄or̄q̄ akuk̄q̄, n̄ekwusi okwu ala-eze Chineke ike, n̄eme kwa ka ha kweye n'ih̄e bayere Jisus, site n'iwu Moses, site kwa na ndi-amuma, si n'ututu rue anyasi. 24 Uf̄odu we kwere ihe nile ekwuru, ma uf̄odu ekwegh. 25 M̄be ha n̄enwegh otù olu n'etiti onwe-ha, ha we la, m̄be P̄ql kwusiri otù okwu, si, M̄q̄ Ns̄q̄ we site n'q̄nu Aisaia onye-amuma gwa nna-unu-hà okwu nke-q̄ma, 26 si,

Jekuru ndi nka, si,

N'q̄nunu unu gānu, ma unu agagh-anuta ma-q̄li;

N'q̄huhu unu gāhu, ma unu agagh-ahuta ma-q̄li:

27 N'ih̄i na obi ndi nka mara abuba,

Nti-ha kp̄ochi-kwa-ra,

Ha kpuchi-kwa-ra anya-ha;

Ka ha ghara iwere anya-ha hu uz̄q̄ ma elegh anya,

Ghara kwa iwere nti-ha nu ihe,

Ghara kwa iwere obi-ha gh̄ota,

Ghara kwa ichighari,

Ka M'ghara kwa ime ka aru di ha ike.

28 Ya mere maranu, na nz̄oputa nka, bú nke Chineke, ka ezigara ndi mba q̄z̄q̄: ndi ahu gānu kwa. 29 Mgbe o kwusiri okwu ndia, ndi-Ju we pua, rurita uka nke-uku n'etiti onwe-ha.

30 Q̄ we n̄ogide ar̄q̄ abua dum n'ulo nke aka ya o goro ego, nānara kwa ndi nile bakutere ya, 31 n̄ekwusa ala-eze Chineke, n̄ewere kwa nk̄wuwa-okwu nile z̄i ihe nile bayere Onye-nwe-ayi Jisus Kraist, q̄ digh onye n̄ēb̄ochi ya.

AKWUKW̄Q̄-OZI NKE P̄QL ONYE-OZI DEGARA

NDI ROM

1 I P̄ql, orù nke Jisus Kraist, onye akp̄or̄q̄ ibu onye-ozi, onye kewapuru nye ozi q̄ma Chineke,

2 nke O buru uz̄q̄ kwere na nkwa site n'q̄nu ndi-amuma-Ya n'ih̄e nile edeworo n'akwukw̄q̄ ns̄q̄, 3 bayere Okpara-Ya,

Onye amuru site na nkpuru Devid dika anu-arụ si di, 4 Onye akaworo ibu Ọkpara Chineke n'ike, dika Mọ nke idinsọ si di, site na nбилite-n'ọnwu nke ndi nwuru anwu; bụ Jisus Kraist Onye-nwe-ayi, 5 Onye ayi sitere n'aka-Ya nata amara na ọlu onye-ozі, rue iha-nti nke okwukwe n'etiti mba nile, n'ihі aha-Ya; 6 ndi unu onwe-unu nọ kwa n'etiti ha, ndi akporo ibu ndi nke Jisus Kraist: 7 Pọl nka nēdegara ndi nile nọ na Rom akwukwọ, bụ ndi Chineke huru n'anya, ndi akporo ibu ndi nsọ: Amara diri unu na udo nke si n'aka Chineke Nna-ayi na Onye-nwe-ayi Jisus Kraist bia.

8 Mbu, anamekele Chіnekem ekele site na Jisus Kraist bayere unu nile, na anēkwusa okwukwe-unu n'uwa dum. 9 N'ihі na Chineke, Onye m'nēkpere nime mọm n'ozі ọma nke Ọkpara-Ya, bu Onye-àmàm, otú m'nārapugh aka n'ihota unu, 10 nāriọ aririọ mbe nile n'ekperem nile, ọ buru na, ma elegh anya, ubu a n'oge a ezi uzọ gādirim ibiakute unu, n'ihe Chineke nāchọ. 11 N'ihі na ihu unu anya nāgusim ike, ka m'we me ka unu keta onyinye-amara ufodu nke Mọ Nsọ, ka ewe me ka unu guzosie ike; 12 nke ahu bu, ka ewe kasie mu na unu obi n'etiti unu, site n'okwukwe ayi kwckoro, ma nke unu ma nke mu onwem. 13 Ma achoghьm ka unu ghara imara, umu-nnam, na otutu mbe m'zubere ibiakute unu (ebochi-kwa-ram ibia rue ubu a), ka m'we nwe kwa nkpuru ufodu n'etiti unu, dika ọ di kwa n'etiti ndi mba ọzọ foduru. 14 Ejim madu nile ugwo, ma ndi-Grik ma ndi nāsu asusu ọzọ, ma ndi mara ihe ma ndi nēnwegh uche. 15 Otú a, ka ihe bayere mu onwem ra, ọ dim ọku n'obi izi kwa unu ndi bi na Rom ozi ọma. 16 N'ihі na ihere ozi ọma ahu adighi-emem: n'ihі na ọ bu ike nke Chineke rue nzoputa nye onye ọ bula nke kwere; onye-Ju na mbu, na onye-Grik kwa. 17 N'ihі na anēkpughe ezi omume Chineke nime va, site n'okwukwe rue okwukwe: dika edeworo ya n'akwukwọ nsọ, si, Ma onye ezi omume gēsite n'okwukwe di ndu.

18 N'ihі na esi n'elu-igwe kpughe iwe Chineke imegide asopurugh-Chineke na aјо omume nile nke madu, ndi nēbochi ezi-okwu n'ajọ omume; 19 n'ihі na ihe

apuru imata bayere Chineke nāputa ihē nime ha; n'ihі na Chineke mere ka ọ putara ha ihē. 20 N'ihі na ihe-Ya anya nāhugh site n'okikē uwa ka anāhu nke-oma, ebe anāghota ha site n'ihe nile ekere ekē, bụ ike ebigh-ebi Ya na udi-Chineke-Ya; ka ha ghara inwe ngọpu: 21 n'ihі na, ọ bu ezie na ha mara Chineke, ma ha enyegh Ya otuto dika Chineke, ha ekelegh kwa Ya; kama emere ha ihe-efu n'ihe nile ha nātule n'obi-ha, obi-ha nke nēnwegh nghota ba-kwa-ra ọchichiri. 22 Mbe ha nēkwu na ha bu ndi mara ihe, ha we ghọ ndinzuzu, 23 we were ebube nke Chineke anāpugh imebi banwere oyiі nke onyinyo madu apuru imebi, na nke anu-ufe na anu ukwu anọ na ihe nākpυ akpu di iche iche.

24 N'ihі ya Chineke rara ha nye n'aka adigh-ocha n'ihe ọjọ nile nāgu obi-ha, ka ewe me aru-ha ihe-ihere n'etiti ha: 25 ebe ha were ezi-okwu nke Chineke banwere ugha-ha, ha we sọpuru nēkpē-kwa-ra ihe ekere ekē kama Onye kere ekē, Onye agọziworo ebigh-ebi. Amen.

26 N'ihі nka Chineke rara ha nye n'aka agu ihe-ihere: n'ihі na ndinyom-ha were nwayi ha bu site n'omumu banwere ihe nēmegide ka esi mu ha: 27 otú a ndikom rapu-kwa-ra otú anēme nwayi site ka esi mu ya, we re ọku n'agu-ha n'aru ndikom-ibe-ha, ndikom nāluputa ihe nādigh nma n'anya n'aru ndikom, nānara kwa nime onwe-ha ugwo-ọlu ahu nke niehie-ha nke ha nāghagh inara.

28 Dika ha juru inogide n'imazu Chineke, Chineke ra-kwa-ra ha nye n'aka uche ajuru aju, ime ihe ahu nile nēkwesigh; 29 ebe ha iuputara n'ajọ omume nile, aјо ọlu, anya-uku, obi ọjọ; iuputa kwa n'ekworo, obobu-madu, esem-okwu, aghughọ, uche ọjọ; ndi-ntakwu, 30 ndi nēkwutọ madu, ndi nākpọ Chineke asi, ndi nēme madu ihe-ihere, ndi-npako, ndi nānya isi, ndi nāchoputa ihe ọjọ, ndi nēkweyegh ndi muru ha, 31 ndi nēnwegh nghota, ndi nēmebi oboba-ndu, ndi ihe madu-ibe-ha nādigh-atọ utọ, ndi nēnwegh obi-ebere: 32 madu ndi, ọ bu ezie na ha mazuru ihe Chineke guru n'ihe ziri ezi, na ndi nēme ihe di otú a kwesiri ọnwu,

ma ọ bugh nāni na ha nēme ha, kama ndi nēme ha di kwa ha ezi nma.

2 1 N'ihī ya i nwegh ngọpu, gi madu, onye ọ bula nēkpe ikpé: n'ihī na i nāma onwe-gi ikpe n'ihē i nēkpe madu-ibe-gi; n'ihī na gi onye nēkpe ikpe nēme otù ihē ahu. 2 Ayi ma-kwa-ra na ikpé Chineke di ka ezi-okwu si di imegide ndi nēme ihē di otù a. 3 Ma i nāgu nka, gi madu, nke nēkpe ndi nēme ihē di otù a, ma i nēme kwa ha, na gi onwe-gi gāhanari ikpé Chineke? 4 Ma-ọbu i nēlell àkù nke obi-ọma-Ya na nke nnagide-Ya na nke ogologo-ntachi-obi-Ya, ebe i nāmagh na ọlu obi-ọma Chineke nēdubà gi na nchèghari? 5 ma dika obi-etili-gi na obi-gi nēchègharigh si di i nākpado iwe nye onwe-gi n'ubọchi iwe na nkpuḡhe nke ikpé ziri ezi nke Chineke; 6 Onye gēnyeghachi onye ọ bula dika ọlu-ya nile si di: 7 ndi site na ntachi-obi n'ezī ọlu nāchọ otuto na nsọpuru na apugh-imebi ka Ọ gēnye ndu ebigh-ebi: 8 ma ndi di n'akuku nke ikpa - iche - iche, ndi nēkweyegh kwa ezi-okwu, kama ha nēkweye ajọ omume, iwe na ọnuma, 9 nkpaḡu na oké nkpa, gādiri ha, n'elu nkpuḡu-obi ọ bula nke madu onye nāluputa ihē ọjọ, nke onye-Ju na mbu, na nke onye-Grik kwa; 10 ma otuto na nsọpuru na udo gādiri onye ọ bula nke nālu ezi ọlu, onye-Ju na mbu, na onye-Grik kwa: 11 n'ihī na ile-madu-anyan'iru adigh n'ebe Chineke nọ. 12 N'ihī na ka ha ra, bụ ndi mehiere nēnwegh iwu, ha gāla kwa n'iyi nēnwegh iwu: ka ha ra kwa, bụ ndi mehiere n'okpuḡu iwu, agēsīte n'iwu kpe ha ikpé; 13 n'ihī na ọ bugh ndi nānu iwu bu ndi ezi omume n'ebe Chineke nọ, kama ọ bu ndi nēdebe iwu ka agāgu na ndi ezi omume: 14 n'ihī na mḡe ọ bula ndi mba ọzọ ndi nēnwegh iwu nēme ihē nile di n'iwu site ka esi mu ha, ndi ahu, ọ bu ezīe na ha enwegh iwu, ma ha onwe-ha bu iwu enyere onwe-ha; 15 n'ihī na ha nēgosi ọlu iwu na edewo ya n'obi-ha, akọ-na-uche-ha nēso kwa ya nāḡa àmà, ihē ha nātule n'obi-ha n'etiti onwe-ha nēbo kwa ha ebubo ma-ọbu ma elegh anya nāgọpu ha; 16 n'ubọchi ahu mḡe Chineke gēkpe ihē-nzuzo nile nke madu nile, dika ozi ọmām si di, site n'aka Jisus Kraist.

17 Ma ọ buru na akpọrọ gi onwe-gi aha onye-Ju, ọ buru kwa na i nēzu ike n'elu iwu, nānya kwa isi na Chineke, 18 nāma kwa ihē Ọ nāchọ, nānwa kwa ihē ha na ibe-ha di iche, ebe anēwere okwu-ọnu zi gi ihē site n'iwu-gi, 19 ọ buru kwa na eme ka i kweye na gi onwe-gi bu onye-ndū nke ndi-isi, ihē nke ndi nọ n'ọchichiri, 20 onye nāzūputa ndi nēnwegh uche, onye-ozizi nke umu ọhu, ebe i nēnwe udi nke ihē-ọmuma na nke ezi-okwu n'iwu ahu; 21 ya mere gi onye nēzi madu-ibe-gi ihē, i digh-ezi onwe-gi? gi onye nēkwusa ka madu ghara izu ori, i nēzu ori? 22 gi onye nāsi ka madu ghara ikwa iko, i nākwa iko? gi onye nākpọ arusi ihē-ārū, i nēzu ihē ulo chi ori? 23 gi onye nānya isi n'iwu, i nēme Chineke ihē-ihere site na njehie-gi n'iwu ahu? 24 N'ihī na anēkwulu aha Chineke n'etiti ndi mba ọzọ n'ihī unu, dika edeworo ya n'akwukwọ nsọ. 25 N'ihī na obibi-ùgwù nāba urù ezīe, ma ọ buru na i nēdebe iwu: ma ọ buru na i bu onye-njehie n'iwu, obibi-ùgwù-gi aghọwo ebigh-ùgwù. 26 Ya mere ọ buru na onye ebigh-ùgwù nēdebe ihē nile iwu-gi guru n'ihē ziri ezi, àgagh-agu ebigh-ùgwù-ya n'obibi-ùgwù? 27 onye ebigh-ùgwù ka esi mu ya, ma ọ buru na ọ debezu iwu, ọ gagh-ekpe kwa gi ikpé, onye sitere n'ihē edeworo n'akwukwọ na obibi-ùgwù bu onye-njehie n'iwu? 28 N'ihī na onye nke bu onye-Ju n'anya madu abugh onye-Ju; obibi-ùgwù ahu nke madu nāhu anya, nke di n'anu-arū, abugh kwa obibi-ùgwù: 29 kama onye nke bu onye-Ju n'ihē zoro ezo, onye ahu bu onye-Ju; obibi-ùgwù bu kwa nke nkpuḡu-obi, nime mọ, ọ bugh n'ihē edeworo n'akwukwọ; nke otuto-ya nēsītegh n'aka madu, kama o sitere n'aka Chineke.

3 1 Gini kwa ka onye-Ju nwebigara oké? ma-ọbu urù gini ka ibi-ùgwù bara? 2 Ọ bara urù ri nne n'uzọ nile: mbu, na ewere okwu si n'ọnu Chineke puta nye ha n'aka na ntukwasi-obi. 3 N'ihī na asi na ufodu ekwegh, gini kwa? ekwegh-ekwe-ha gēme ka ikwesī-ntukwasi-obi nke Chineke ghara idi iré? 4 Chineke ekwela: kama ka ọ puta ihē na Chineke bu Onye ezi-okwu, ma madu

nile n'otù n'otù bu ndi-ugha; dika edeworo ya n'akwukwò nsò, si,

Ka ewe gua Gi n'onye ezi omume n'okwu-Gi nile,

Ka I we kpèbu kwa m̀be anèkpe Gi ikpé.

5 Ma ọ buru na ajoy omume-ayi eme ka ezi omume Chineke puta ihè, gini ka ayi gèkwu? Chineke, Onye nème ka iwe-Ya dakwasi ayi, Ọ bu onye ajoy omume? (Anamekwu dika madu.) 6 Chineke ekwela: n'ihì na Chineke gèsi kwa aña kpe uwa ikpé? 7 Ma ọ buru na ezi-okwu nke Chineke babigara uba òkè n'iwetara Ya ebube site n'okwu-ugha nkem, gini mere anèkpe kwa mu onwem ikpé ọzọ dika onye-nmehie? 8 gini mekwa-ra ayi asigh, Ka ayi me ihe ọjọ, ka ezi ihe we puta? (dika anèkwulu ayi, dika ufodu nèkwu kwa na ayi nàsi), ndi ikpé-ha ziri ezi.

9 Gini kwa? àyi ka ha nma? È-è, ayi akagh ha nma ma-ọlì: n'ihì na ayi buru uzọ bo ndi-Ju bo kwa ndi-Grik ebubo, na ha nile nọ n'okpuru nmehie; 10 dika edeworo ya n'akwukwò nsò, si,

Ọ digh onye bu onye ezi omume, ọ digh otù onye ma-ọlì;

11 Ọ digh onye nāghọta,
Ọ digh onye nāchọ Chineke;

12 Ha nile ewezugawo onwe-ha, ha nile abagh n'ihè n'otù;

Ọ digh onye nème ihe ọma, ọ digh ọbuná otù onye:

13 Ílì ghere oghe ka akpiri-ha bu;
Ha jiri ire-ha ghọ aghughọ:

Edide aju-ala di n'okpuru ebughere-ọnu-ha:

14 Ndi ọnu-ha juru n'ọbụba-iyi na ihe-ilu:

15 Ukwu-ha di ngwa iwusì ọbara;

16 Nbibì na ihuju-anya di n'uzọ nile ha;

17 Uzọ udo ka ha nāmagh kwa:

18 Egwù Chineke adigh n'anya-ha.

19 Ma ayi matara na ka ha ra, bú ihe iwu Chineke nèkwu, ọ nāgwa ndi nọ n'okpuru iwu ahu; ka ewe kpuchita ọnu nile n'otù n'otù, ka ewe hu kwa na ikpé mara uwa nile n'ebe Chineke nọ: 20 n'ihì na site n'ọlu nile nke iwu ọ digh madu ọ bula agāgu n'onye ezi omume n'iru Ya: n'ihì na ọ bu n'aka iwu ka nmazu nke nmehie sitere. 21 Ma uhu a emewo ka ezi omume Chineke puta ihè nke nēguzo ichè n'ebe iwu di, nke

iwu ahu na ndi-amuma nābara ya àmà; 22 ma ọ bu ezi omume Chineke, site n'okwukwe ekwere na Jisus Kraist, nke diri ndi nile kwere; n'ihì na ọ digh ihe di ichè; 23 n'ihì na madu nile emehiewo, ha adigh-eru kwa otuto Chineke; 24 anēwere kwa amara-Ya nāgu ha na ndi ezi omume n'onyinye efu site na n̄aputa ahu nke di nime Kraist Jisus: 25 Onye Chineke chere n'iru ọra madu ka Ọ buru ihe ijuru Ya obi, site n'okwukwe ekwere n'ọbara-Ya, igosi ezi omume-Ya, n'ihì n̄aghara nmehie nile emehiereri n'oge gara aga, n'oge nnagide nke Chineke; 26 ka Ọ we gosi ezi omume-Ya n'oge di uhu a, ka m'kwuru: ka Ya onwe-ya we buru onye ezi omume, buru kwa onye nāgu onye ahu n'onye ezi omume, bú onye nọ n'okwukwe ekwere na Jisus. 27 Òle ebe inya-isi-ayi di kwa? Emechibidowo ya n'èzí. Site n'aha iwu gini? ọ bu nke ọlu? È-è: kama ọ bu site n'iwu nke okwukwe. 28 Ya mere ayi guru na anāgu madu n'onye ezi omume site n'okwukwe, m̀be ọ kālugh ọlu iwu. 29 Ma-ọbu Chineke, Ọ bu Chineke nke nánì ndi-Ju? Ọ bugh kwa Chineke nke ndi mba ọzọ? È, ọ bu kwa nke ndi mba ọzọ: 30 asi na ọ bu ezie na Chineke bu otù, Onye gāgu ndi obibì-úgwù na ndi ezi omume site n'okwukwe, were kwa okwukwe ahu gua ndi ebigh-úgwù na ndi ezi omume. 31 Àyi nēsite kwa n'okwukwe-ayi me ka iwu ghara idi irè? Chineke ekwela: kama ayi nème ka iwu guzo.

4 1 Gini kwa ka ayi gèkwu na Abraham huworo, bú nna-ayi ochie dika anu-aru si di? 2 N'ihì na asi na aguru Abraham n'onye ezi omume site n'ọlu, ọ nwere ihe inya isi; ma ọ bugh n'ebe Chineke nọ. 3 N'ihì na ọ bu gini ka ihe edeworo n'akwukwò nsò nèkwu? Abraham we kwere Chineke, ewe gua nke ahu nye ya dika ezi omume. 4 Ma onye nālu ọlu, agugh ugwo-ọlu-ya nye ya dika amara, kama dika ugwo. 5 Ma onye nālugh ọlu, kama ọ kwere n'Onye ahu Nke nāgu onye nāsopugh Chineke n'onye ezi omume, anāgu okwukwe-ya nye ya dika ezi omume. 6 Ọbuná dika Devid nāsi kwa na madu ahu bu onye ngọzi diri, bú onye Chineke nāgu ezi omume nye ya m̀be ọ kālugh ọlu, 7 si,

Ngọzi nādiri ndi aḅaghara nmebi-
iwu nile ha,

Ndi ekpuchi-kwa-ra nmehie nile ha.

8 N'gọzi nādiri nwoke ahu onye Onye-
nwe-ayi nāgagh-agu nmehie nye
ya.

9 Ọ bu kwa ndi obibi-ụgwù ka anākpọ
ndi ngọzi a diri, ma-ọbu kwa ndi ebigh-
ụgwù? n'ihì na ayi nāsi, Aguru okwukwe
Abraham nye ya dika ezi omume.
10 Èsi kwa aña gu ya? aguru ya nye ya
mḅe ọ nọ n'obibi-ụgwù, ma-ọbu mḅe ọ
nọ n'ebigh-ụgwù? Ọ bugh n'obibi-
ụgwù, kama ọ bu n'ebigh-ụgwù: 11 ọ
we nara ihe-iriba-ama nke bu obibi-
ụgwù, bụ akārā nke ezi omume nke
okwukwe ahu nke di n'ebigh-ụgwù-ya:
ka ọ we buru nna nke ndi nile kwere, ọ
bu ezie na ha nọ n'ebigh-ụgwù, ka ewe
gua ezi omume nye ha; 12 ka ọ we
buru kwa nna nke obibi-ụgwù n'ebe ndi
ahu nọ, bụ ndi nābugh nāni ndi sitere
n'obibi-ụgwù, kama ha nēsozi kwa ije-
ukwu nke okwukwe ahu nke nna-ayi
Abraham, nke ọ nwere n'ebigh-ụgwù.
13 N'ihì na esitegh n'iwu kwere
Abraham ma-ọbu nkpuru-ya nkwa, na
ọ gābu onye-nketa nke uwa, kama o
sitere n'ezi omume nke okwukwe.
14 N'ihì na asi na ndi ahu ndi sitere
n'iwu bu ndi-nketa, emewo okwukwe
ka ọ buru ihe-efu, me kwa nkwa ahu
ka ọ ghara idi irè: 15 n'ihì na iwu ahu
nāluta iwe; ma ebe iwu nādigh, njehie
adigh kwa. 16 N'ihì nka o sitere
n'okwukwe, ka ọ we di ka amara si di; ka
nkwa ahu we guzosie ike n'ebe nkpuru
ahu nile nọ; ọ bugh nāni ndi sitere n'iwu
ahu, kama ọ bu kwa ndi sitere
n'okwukwe Abraham, onye bu nna
nke ayi nile, 17 (dika edeworo ya
n'akwukwọ nsọ, si, Nna nke ọtutu mba
ka M'meworo gi,) n'iru Onye ọ kwere,
bụ Chineke, Onye nēme ndi nwuru
anwu ka ha di ndu, Onye nākpọ kwa
ihe nādigh, dika asi na ha di. 18 Onye
kwere mḅe ọ gasiri oge olile-anya, ebe
ọ dabere n'olile-anya, ka ọ we ghọ nna
ọtutu mba, dika ihe kwururi si di, Otù
a ka nkpuru-gi gādi. 19 Ọ we tugharia
uche n'aru nke onwe-ya nke nwuwori,
(ebe ọ bara ihe di ka ọgu arọ ise),
tughari kwa uche n'akpā-nwa Sera na ọ
bu ihe nwuru anwu, ma emegh ya ka ọ
ghara idi ike n'okwukwe-ya: 20 o jigh

kwa ekwegh-ekwe nwe obi abua n'ebe
nkwa Chineke di, kama ejiri okwukwe-
ya me ka ọ nwe ike, ọ nēnye kwa
Chineke otuto, 21 nēkwezu kwa na ihe
Ọ kwere na nkwa, Ọ puru ime kwa.
22 N'ihì ya agu-kwa-ra ya nye ya dika
ezi omume. 23 Ma ọ bugh n'ihì nāni
ya ka edeworo ya n'akwukwọ nsọ, na
aguru ya nye ya; 24 kama ọ bu kwa
n'ihì ayi, ndi agaje igu ya nye ayi, ndi
kwere n'Onye ahu Nke mere ka Jisus
Onye-nwe-ayi si na ndi nwuru anwu
bilie, 25 Onye arara Ya nye n'ihì
ndahie-ayi nile, ewe me ka O si n'ọnwu
bilie n'ihì igu ayi na ndi ezi omume.

5 1 Ya mere ebe aguru ayi na ndi ezi
omume site n'okwukwe, ayi na
Chineke di n'udo site n'aka Onye-nwe-
ayi Jisus Kraist; 2 Onye ayi sitewo-
kwa-ra n'aka-Ya nwe nkpobata-ayi
n'okwukwe-ayi nime amara nka ayi
nēguzo nime ya; ayi nānya kwa isi,
nādabere n'olile-anya nke otuto Chineke.
3 Ma ọ bugh nāni nka, kama ayi nānya
kwa isi nime nkpaḅu-ayi nile: ebe ayi
matara na nkpaḅu nāluta ntachi-obi;
4 ntachi-obi ahu nāluta kwa ọnwunwa;
ọnwunwa ahu nāluta kwa olile-anya:
5 olile-anya ahu emegh kwa ka ihere me
ayi; n'ihì na awusaworo ihu-n'anya nke
Chineke n'obi-ayi site n'aka Mọ Nsọ
Nke enyere ayi. 6 N'ihì na mḅe ayi
nọ nādigh ike, mḅe oge-Ya ruru Kraist
nwuru n'ihì ndi nādigh-asọpuru
Chineke. 7 N'ihì na ọ di ike na otù
onye gānwu n'ihì onye ezi omume: n'ihì
na ma elegh anya otù onye gēnwē anya-
ike ọbunā inwu n'ihì ezi madu. 8 Ma
Chineke nēme ka ihu-n'anya nke aka
Ya n'ebe ayi nọ puta ihè, n'ilu na, mḅe
ayi nọ nābu ndi-nmehie, Kraist nwuru
n'ihì ayi. 9 Ya mere nke kariri ri nne,
ebe agusiri ayi na ndi ezi omume ọbụ a
nime ọbara-Ya, agāzọputa ayi n'iwe
Chineke site n'aka-Ya. 10 N'ihì na asi
na, mḅe ayi bu ndi-iro, esitere n'ọnwu
Ọkpara-Ya me ka ayi na Chineke di
n'otù: nke kariri ri nne bu, ebe emesiri
ka ayi na Chineke di n'otù, na agāzọputa
ayi nime ndu-Ya; 11 ma ọ bugh nāni
nka, kama ayi nānya kwa isi na Chineke
site n'aka Onye-nwe-ayi Jisus Kraist,
Onye ayi siworo n'aka-Ya nata ime-ka-
adi-n'otù a ọbụ a.

12 N'ihì nka, dika nmehie si n'aka otù

madu ba n'owa, dika onwu si n'aka nmehie ba kwa; onwu we si otú a gabiga rue madu nile, n'ihí na madu nile mehiere:—13 n'ihí na rue mbe iwu biara nmehie di n'owa: ma adigh-agu nmehie mbe iwu nādigh. 14 Otú ọ di, onwu si n'oge Adam buru eze rue oge Moses, ọbuná ichiri ndi nēmehiegh n'oyiyi nke njehie Adam, onye bu ihe-atú nke Onye ahu gaie ibia. 15 Ma dika ndahie ahu si di, ọ bugh otú a ka onyinye-amara si di kwa. N'ihí na asi na ọra madu nwuru site na ndahie nke otú onye ahu, amara Chineke, na onyinye ahu nke di nime amara nke otú Madu ahu, Jisus Kraist, babigara ókè kari ri nne rue ọra madu. 16 Onyinye ahu abugh kwa dika o sitere n'aka otú onye nke mehiere: n'ihí na ikpé sitere n'otú onye bia weta amam-ikpe, ma onyinye-amara ahu sitere n'otutu ndahie bia weta ọlu igu madu na ndi ezi omume. 17 N'ihí na asi na onwu si n'aka otú onye ahu buru eze, site na ndahie nke otú onye ahu; ndi nānata nbabiga-ókè nke amara ahu na nke onyinye ahu, bú ezi omume, gābu kari eze ri nne na ndu site n'aka otú Onye ahu, bú Jisus Kraist. 18 Ya mere otú a, dika ikpé ahu sitere n'otú ndahie bia rue madu nile iwetara ha amam-ikpe; ọbuná otú a ka onyinye-amara ahu sitere n'otú ọlu ezi omume bia rue madu nile igu ha na ndi ezi omume ka ha nata ndu. 19 N'ihí na dika edoro ọra madu na ndi-nmehie site n'ānagh-nti nke otú madu ahu, ọbuná otú a ka agēdo ọra madu na ndi ezi omume site n'ina-nti nke otú Onye ahu. 20 Iwu we bebā, ka ndahie ahu we rie nne; ma n'ebe nmehie riri nne, n'ebe ahu ka amara babigara ókè nke-uku kari: 21 ka, dika nmehie si buru eze n'onwu, ka amara we buru kwa eze otú a site n'ezi omume rue ndi ebigh-ebi site n'aka Jisus Kraist Onye-nwe-ayi.

6 1 Gini ka ayi gēkwu kwa? Ayi gānoghide na nmehie, ka amara we rie nne? 2 Chineke ekwela. Ayi onwe-ayi, bú ndi nwuru n'ebe nmehie di, ayi gēsi āna nādi ndu ọzọ nime ya? 3 Ma-ọbu unu amagh na ka ayi ra, bú ndi emere baptism iba nime Kraist Jisus, emere ayi baptism ibā n'onwu-Ya? 4 Ya mere esitere na baptism-ayi likọ ayi na Ya ibā n'onwu ahu: ka, dika esitere

n'ebube nke Nna-Ya me ka Kraist si na ndi nwuru anwu bilie, ka ayi onwe-ayi we jeghari kwa na ndu ọhu otú a. 5 N'ihí na asi na eiri oyiyi onwu-Ya me ka ayi na Ya tokọ buru otú ihe, agēji kwa oyiyi nke nbilite-n'onwu-Ya me ka ayi na Ya tokọ buru otú ihe; 6 ebe ayi mara nka, na akpogidekorọ Ya na madu ochie ayi n'obe, ka ewe me ka aru-ayi nke nmehie nwezu ghara idi irè, ka ayi we ghara idi nābu orú nke nmehie ọzọ; 7 n'ihí na onye nwuru anwu, aguwo ya n'onye ezi omume pua na nmehie-ya. 8 Ma ọ buru na ayi na Kraist nwukorọ, ayi kwere na ayi na Ya gādikọ kwa ndu ọzọ; 9 n'ihí na ayi matara na ebe emere ka Kraist si na ndi nwuru anwu bilie Ọ gagh-anwu ọzọ; onwu abugh kwa onye nēnwe Ya ọzọ. 10 N'ihí na onwu Ọ nwuru, Ọ nwuru nāni otú onwu n'ebe nmehie di: ma ndu Ọ nādi, Ọ nādi n'ebe Chineke nọ. 11 Otú a unu onwe-unu, nāgu-kwa-nu na unu onwe-unu bu ndi nwuru anwu n'ebe nmehie di, ma na unu nādi ndu nime Kraist Jisus n'ebe Chineke nọ.

12 Ya mere, ka nmehie ghara idi nābu eze n'aru-unu nke puru inwu anwu, ime unu ka unu na agu-ya nile nti: 13 unu adi-kwa-la nēche ihe di unu n'aru n'iru nmehie ka ha buru ihe-agma aịọ omume; kama chenu onwe-unu n'iru Chineke, dika ndi sitere na ndi nwuru anwu di ndu, che-kwa-nu ihe di unu n'aru n'iru Chineke ka ha buru ihe-agma ezi omume. 14 N'ihí na nmehie agagh-abu onye-nwe-unu: n'ihí na unu anogh n'okpuru iwu, kama n'okpuru amara.

15 Gini kwa? ọ bu na ayi gēmehie, n'ihí na ayi anogh n'okpuru iwu, kama n'okpuru amara? Chineke ekwela. 16 Unu amatagh na onye unu nēche onwe-unu n'iru ya ka unu buru ndi-orú ina ya nti, unu bu ndi-orú nke onye ahu unu nāna nti ya; ma-ọbu nke nmehie nēweta onwu, ma-ọbu nke ina-nti nēweta ezi omume? 17 Ma ekele diri Chineke, na unu buri ndi-orú nke nmehie, ma unu sitere n'obi-unu na nti ihe-atú nke ozizi ahu nke arara unu nye n'aka-ya; 18 ebe eme-kwa-ra ka unu pua na nmehie nwere onwe-unu, unu ghoro ndi-orú nke ezi omume. 19 Anamewu dika madu n'ihí adigh-ike nke anu-arununu: n'ihí na dika unu

chere ihe nile di unu n'aru n'iru adigh-
 ocha na n'iru imebi-iwu nēdubà n'imebi-
 iwu ka unu buru ndi-orù-ha, otù a chenu
 ihe nile di unu n'aru n'iru ezi omume
 uḅu a, bù nke nēdubà n'ido-nsò, ka unu
 buru ndi-orù-ya. 20 N'ihì na mḅe unu
 bu ndi-orù nke nmehie, unu nwere
 onwe-unu n'ebe ezi omume di. 21 Ọ
 bu nkpuru gini kwa ka unu nwere n'oge
 ahu n'ihe nile ahu nke ihere ha nēme
 unu uḅu a? n'ihì na ọgwugwu ihe nile
 ahu bu ọnwu. 22 Ma uḅu a ebe unu
 pusiri na nmehie nwere onwe-unu, ghò
 kwa ndi-orù nke Chineke, unu nwere
 nkpuru-unu nēweta ido-nsò, unu nwe-
 kwa-ra ndu ebighe-ebi dika ọgwugwu-ya.
 23 N'ihì na ugwo-ọlu nke nmehie bu
 ọnwu; ma onyinye-amara nke Chineke
 bu ndu ebighe-ebi nime Kraist Jisus
 Onye-nwe-ayi.

7 I Ma-ọbu unu amagh, umu-nnam
 (n'ihì na anamagwa ndi mara iwu
 okwu), na iwu bu onye-nwe madu ka
 oge ra ọ nādi ndu? 2 N'ihì na iwu
 kekọrọ nwayi nke nwere di n'aru di-ya
 mḅe di-ya nọ na ndu; ma ọ buru na di-
 ya nwuru, atọpuwo ya n'iwu nke di-ya.
 3 Ya mere otù a, agākpọ ya nwayi
 nākwa iko, ma ọ buru na ọ lakuru nwoke
 di iche mḅe di-ya nọ na ndu: ma ọ buru
 na di-ya nwuru, ọ puwo n'iwu nwere
 onwe-ya, nke nēme ya ka ọ ghara ibu
 nwayi nākwa iko, ma ọ buru na ọ lakuru
 nwoke di iche. 4 Ya mere, umu-nnam,
 esite-kwa-ra n'aru Kraist me ka unu
 onwe-unu nwua n'ebe iwu di; ka unu we
 lakuru di di iche, bù Onye emere ka O si
 na ndi nwuru anwu bilie, ka ayi we
 miara Chineke nkpuru. 5 N'ihì na mḅe
 ayi nọ n'an-aru, ọchichọ ọjọ nile nke
 diri nmehie nile ayi, nke sitere n'aka iwu
 ahu, nālusi ọlu ike n'ihe nile di ayi n'aru
 imiri ọnwu nkpuru. 6 Ma uḅu a
 atọpuwo ayi n'iwu ahu, ebe ayi nwuru
 n'ebe ihe ahu di nke ejidesiri ayi ike
 nime ya; ya mere ayi nābu orù n'idi-ọhu
 nke Mọ Nsọ, ọ bugh kwa n'idi-ochie nke
 ihe edeworo n'akwukwọ.

7 Gini ka ayi gēkwu kwa? Iwu ahu
 bu nmehie? Chineke ekwela. Kama,
 m'gagh-amawori nmehie, ma ọ buru na
 esiteghm n'aka iwu mara ya: n'ihì na
 m'gagh-amatawori agu ihe ọjọ, ma ọ
 buru na iwu ahu asigh, Agu ihe ọjọ
 agula gi: 8 ma nmehie, ebe ọ natara ihe

o gēji megidem, ọ were ihe enyere n'iwu
 luta agu ihe ọjọ nile n'otù n'otù nimem:
 n'ihì na nmehie bu ihe nwuru anwu ma
 iwu adigh ya. 9 Ma mu onwem nādi
 ndu otù mḅe n'oge iwu nādigh: ma mḅe
 ihe enyere n'iwu biara, nmehie ahu we
 di ndu ọzọ, mu onwem we nwua;
 10 ihe ahu enyere n'iwu, nke nēdubà na
 ndu, nka ka m'huru na ọ bu ihe nēdubà
 n'ọnwu: 11 n'ihì na nmehie, ebe ọ
 natara ihe o gēji megidem, o sitere n'ihe
 enyere n'iwu ghọḅuem, site kwa na ya
 ḅuem. 12 Ya mere iwu ahu di nsọ
 n'ezie, ihe enyere n'iwu di kwa nsọ, zi
 kwa ezi, buru kwa ezi ihe. 13 Ya mere,
 èzi ihe ahu ghọrọ ọnwu n'ebe m'nọ?
 Chineke ekwela. Kama ọ bu nmehie,
 ka ọ we puta ihè na ọ bu nmehie, site
 n'iwere ezi ihe ahu lutaram ọnwu;—ka
 nmehie we site n'ihe ahu enyere n'iwu
 ghọ ihe nēmehie nke-uku ri nne.
 14 N'ihì na ayi matara na iwu ahu bu
 ihe nke Mọ: ma mu onwem bu ihe nke
 anu-aru, erewokwam inọ n'okpuru
 nmehie. 15 N'ihì na ihe m'nāluta ka
 m'nāmagh: n'ihì na ihe m'nāchọ, ọ
 bugh ihe ahu ka m'nēme; kama ihe
 m'nākpọ asì, ihe ahu ka m'nēme.
 16 Ma ọ buru na ihe m'nāchogh, ihe
 ahu ka m'nēme, anamekweye iwu ahu
 na ọ bu ihe ọma. 17 Ma uḅu a ọ bugh
 mu onwem nāluta kwa ya ọzọ, kama ọ
 bu ihe ahu nke nēbi nimem, bù nmehie.
 18 N'ihì na amataram na ezi ihe adigh-
 ebi nimem, nke ahu bu, n'an-aru:
 n'ihì na ichọ ihe ọma di nso n'ebe akam
 gēru, ma iluta ihe ọma adigh nso n'ebe
 akam gēru. 19 N'ihì na ezi ihe nke
 m'nāchọ ka m'nēmegh: kama ihe ọjọ
 nke m'nāchogh, ihe ahu ka m'nēme.
 20 Ma ọ buru na ihe m'nachogh, ihe
 ahu ka m'nēme, ọ bugh mu onwem
 nāluta kwa ya ọzọ, kama ọ bu ihe ahu
 nke nēbi nimem, bù nmehie. 21 Ya
 mere ahurum iwu a, na ihe ọjọ dim nso
 n'ebe akam gēru, mu, bù onye nāchọ
 ime ihe ọma. 22 N'ihì na mu na iwu
 Chineke nēnwekọ obi-utọ dika madu
 imem si di: 23 ma anamahu iwu di
 iche n'ihe nile dim n'aru, nēbu agha
 megide iwu nke uchem, nādọtakwam
 n'agha nye iwu nke nmehie nke di
 n'ihe nile dim n'aru. 24 Madu nke
 hujuru anya ka mu onwem bu! ònye
 gādọputam n'aru nke ọnwu a? 25 Ma

েকেলে diri Chineke na ndoputa sitere n'aka Jisus Kraist Onye-nwe-ayi. Ya mere otù a mu onwem ji uchem buru orù nke iwu Chineke; ma ejim anu-arum buru orù nke iwu nmehie.

8 1 Ya mere ubu a o digh amam-ikpe o bula diri ndi no nime Kraist Jisus. 2 N'ihì na iwu nke Mọ nke ndu nime Kraist Jisus mere ka n'pua n'aka iwu nke nmehie na nke onwu, nwere onwem. 3 N'ihì na ihe iwu ahu nāpugh ime, nke o nādigh ike nime ya site n'anū-aru, Chineke mere, n'ihì na O mara nmehie ikpè n'anū-aru, mbe O zitere Okpara nke aka Ya n'oyiyi nke anu-aru nmehie na dika àjà achuru n'ihì nmehie: 4 ka ihe iwu ahu guru n'ihè ziri ezi we mezu nime ayi, bù ndi nādigh-eje dika anu-aru si chọ, kama dika Mọ Nsọ si chọ. 5 N'ihì na ndi di ka anu-aru si chọ nātukwasi uche n'ihè nke anu-aru; ma ndi di ka Mọ Nsọ si chọ nātukwasi uche n'ihè nke Mọ Nsọ. 6 N'ihì na itukwasi uche n'anū-aru bu onwu; ma itukwasi uche na Mọ Nsọ bu ndu na udo: 7 n'ihì na itukwasi uche n'anū-aru, ya na Chineke di n'iro; n'ihì na edogh ya n'okpuru iwu Chineke, n'ihì na apugh kwa ido ya n'okpuru ya: 8 ndi nke no n'anū-aru apugh kwa itọ Chineke utọ. 9 Ma unu onwe-unu anogh n'anū-aru, kama unu no nime Mọ Nsọ, ma o buru na o bu ezie na Mọ nke Chineke nēbi nime unu. Ma o buru na onye o bula enwegh Mọ nke Kraist, onye ahu abugh nke Ya. 10 Ma o buru na Kraist no nime unu, aru-unu bu ihe nwuru anwu n'ihì nmehie n'ezie; ma Mọ Nsọ bu ndu n'ihì ezi omume. 11 Ma o buru na Mọ nke Onye ahu Nke mere ka Jisus si na ndi nwuru anwu bilie nēbi nime unu, Onye ahu Nke mere ka Kraist Jisus si na ndi nwuru anwu bilie gēsìte kwa n'aka Mọ-Ya Nke nēbi nime unu me ka aru-unu nke puru inwu anwu di ndu.

12 Ya mere otù a, umu-nnam, ayi bu ndi ji ugwo, o bugh anu-aru ka ayi ji, idi ndu dika anu-aru si chọ: 13 n'ihì na asi na unu nādi ndu dika anu-aru si chọ, unu gaje inwu; ma o buru na unu nēwere Mọ Nsọ me ka omume aru nwua, unu gādi ndu. 14 N'ihì na ka ha ra, bù ndi Mọ Chineke nēdū, ndi ahu bu umu-ndikom Chineke. 15 N'ihì na unu anatagh mọ nke ibu-orù ilaghachi

n'egwù ozo; kama unu natara Mọ nke ido-ka-nwa-nwoke, Nke ayi nēti nkpu nime Ya, si, Aba, Nna. 16 Mọ Nsọ onwe-ya soro mọ-ayi nāba àmà, na ayi bu umu Chineke: 17 ma o buru na ayi bu umu, ayi bu kwa ndi-nketa; ndi-nketa nke Chineke, na ndi ha na Kraist nēkekọ; ma o buru na o bu ezie na ayi na Ya nāhukọ ahuhu, ka ewe nyekọ kwa ayi na Ya otuto.

18 N'ihì na anamagu na ahuhu nile nke oge di ubu a ekwesigh ka ekwuta ha ma ele ebube ahu anya, bù nke agaje ikpughe n'ebe ayi no. 19 N'ihì na olile-anya siri ike nke ihe nile ekèrè èkè nēchesi nkpu nke umu-ndikom Chineke ike. 20 N'ihì na edoro ihe ahu ekèrè èkè n'okpuru ihe-efu, o bugh na o choro ya, kama n'ihì Onye ahu Nke doro ya n'okpuru ya n'olile-anya; 21 n'ihì na agēme ka ihe ekèrè èkè onwe-ya pu kwa n'ibu-orù nmebi ba n'onodu inwe-onwe-ya nke ebube nke umu Chineke. 22 N'ihì na ayi matara na ihe ekèrè èkè nile nāsukọ udè, ime nēmekọ kwa ha, rue ubu a. 23 Ma o bugh nāni nka, kama ayi onwe-ayi, ndi nwere nkpu mbu nke Mọ Nsọ, obunā ayi onwe-ayi nāsu kwa udè nime onwe-ayi, mbe ayi nēchesi ido-ka-nwa-nwoke ahu ike, bù nāputa nke aru-ayi. 24 N'ihì na o bu n'olile-anya ka azoputara ayi: ma olile-anya nke anāhu anya abugh olile-anya: n'ihì na ihe madu nāhu anya, gini mere o ji nēle anya ya? 25 Ma o buru na ayi nēle anya ihe ayi nāhugh anya, ayi ji ntachi-obi nēchesi ya ike.

26 Otù ahu Mọ Nsọ nēye-kwa-rā adigh-ike-ayi aka: n'ihì na ayi amatagh ihe ayi gēkpe n'ekpere dika ayi nāghagh ikpe; kama o bu Mọ Nsọ onwe-ya were isu-udè anāpugh ikwu nārioro ayi aririọ; 27 ma Onye ahu Nke nēnyocha obi-ayi matara ihe Mọ Nsọ nātukwasi uche na ya, n'ihì na O nārioro ndi nsọ aririọ dika Chineke si chọ. 28 Ma ayi matara na ihe nile nālukọ olu iwetara ndi huru Chineke n'anya ezi ihe, bù ndi akporo dika ihe O nēzube si di. 29 N'ihì na ndi O buru uzọ mara, O bu-kwa-ra uzọ ka ha àkà, ka ha na onyinyo nke Okpara-Ya nwekọ otù udi, ka O we buru onye ebu uzọ mu n'etiti otutu umu-nna: 30 ma ndi O buru uzọ ka àkà, ndia ka O kpọ-

kwa-ra: ma ndi Ọ kpọrọ, ndia ka Ọ gu-kwa-ra na ndi ezi omume: ma ndi Ọ guru na ndi ezi omume, ndia ka Ọ nye-kwa-ra otuto.

31 Gini kwa ka ayi gēkwu n'ile ihe ndia anya? Ọ buru na Chineke diri ayi, ọnye nēmegide ayi? 32 Onye ahu Nke nāzodogh Ọkpara nke aka Ya, kama Ọ rara Ya nye n'ihu ayi nile, Ọ gēsi ana ghara inye kwa ayi ihe nile n'amara ebe Ọ weresiri Onye ahu nye ayi? 33 Ọnye gēbo ndi Chineke ọputara ebubo? Ọ bu Chineke Onye nāgu ha na ndi ezi omume? 34 Ọnye bu onye ahu nke gāma ikpé? Ọ bu Kraist Jisus Onye nwuru, ma nke kariri, emere Ya ka Ọ si na ndi nwuru anwu bilie, Onye nọ n'aka-nri Chineke, Onye nāriọ-kwa-ra ayi aririọ? 35 Ọnye gēkewapu ayi n'ihu-n'anya nke Kraist? Ọ bu nkpa, ma-ọbu oké nkpa, ma-ọbu nso, ma-ọbu oké unwu, ma-ọbu iha-oto, ma-ọbu ize-ndu, ma-ọbu mma-agma? 36 Dika edeworo ya n'akwukwo nsọ, si,

N'ihu Gi ka anēme ka ayi nwua ogologo ubochi dum;

Aguru ayi dika aturu obubu.

37 E-ē, kama n'ihu ndia nile ayi nēmeribiga oké site n'aka Onye ahu Nke huru ayi n'anya. 38 N'ihu na emewo ka m'kweye, na onwu, ma-ọbu ndu, ma-ọbu ndi-mo-ozu, ma-ọbu ibu-isi di iche iche, ma-ọbu ihe di ubu a, ma-ọbu ihe gaje idi, ma-ọbu ike di iche iche, 39 ma-ọbu ihe di elu, ma-ọbu ihe di omimi, ma-ọbu ihe ọ bula ọzọ ekere ekere, agagh-apu ikewapu ayi n'ihu-n'anya Chineke, nke di nime Kraist Jisus Onye-nwe-ayi.

9 1 Anamekwu ezi-okwu nime Kraist, ekwughm okwu-ugha, akọ-na-uchem nēsokwam ha ama nime Mo Nso, 2 na enwerem oké ihe-nwuta na ihe-nbu nādigh - agwu n'obim. 3 N'ihu na anamekperi ekpere, ka mu onwem buru anathema pua n'ebe Kraist nọ n'ihu umu-nnem, ndi-ikwum dika anu-arua si di: 4 ebe ha bu ndi Israel; ndi nwe ido-ka-nwa-nwoke ahu, na ebube ahu, na ọbuba-ndu nile, na inye-iwu ahu, na ikpe ekpere ahu n'ulo uku Chineke, na nkwa nile; 5 ndi nwe nna-ayi-ha, ndi Kraist-ayi si kwa n'etiti ha puta dika anu-arua si di, Onye bu Onye-isi ihe nile, bu kwa Chineke, Nke agoziworo

rue mbe nile ebigh-ebi. Amen. 6 Ma ọ bugh dika agasi na okwu Chineke adawo n'ala. N'ihu na ndi si n'Israel puta, ọ bugh ndi ahu nile bu Israel: 7 ọ bugh kwa ha nile bu umu, n'ihu na ha bu nkpuru Abraham: kama, Nime Aisak ka agakpo nkpuru-gi aha. 8 Nke ahu bu, umu nke anu-arua-ya, ọ bugh ndia bu umu Chineke; kama umu nke nkwa ahu ka anagu na nkpuru. 9 N'ihu na nka bu okwu nke nkwa, Dika oge a si di M'gabia, Sera genwe kwa nwanwoke. 10 Ma ọ bugh nani nka; kama Rebeka kwa, mbe ọ tusiri ime site n'otu onye, bu Aisak nna-ayi—11 n'ihu na mbe akamugn umu ahu, mbe ha akemegh kwa ihe ọ bula, ma ọ bu ezi ihe ma-ọbu ihe nādigh nma, ka ihe Chineke zubere dika nputa si di we digide, o sitegh n'olu, kama o sitere n'Onye nakpo, 12 asiri ya, Nke-okenye gefe nke - nta. 13 Dika edeworo ya n'akwukwo nsọ, si, Jakob ka M'huru n'anya, ma Iso ka M'kpọrọ asi.

14 Gini ka ayi gēkwu kwa? Ọ gābu na ayo omume di n'ebe Chineke nọ? Chineke ekwela. 15 N'ihu na Ọ si Moses, M'gemere onye ọ bula ebere, bu onye M'nemere ebere, M'genwe kwa obi-ebere n'aru onye ọ bula, bu onye M'genwe obi-ebere n'aru-ya. 16 Ya mere otu a ọ bugh nke onye nācho, ọ bugh kwa nke onye nāba ọsọ, kama ọ bu nke Onye ahu Nke neme ebere, bu Chineke. 17 N'ihu na ihe edeworo n'akwukwo nsọ nāsi Fero, Ọ bu n'ihu otu ihe a ka M'mere ka i bilie, ka M'we gosi ikem nime gi, ka ewe kwusa kwa aham n'uwa nile. 18 Ya mere otu a ọ bu onye Ọ nācho ka Ọ nēmere ebere, ọ bu kwa onye Ọ nācho ka Ọ nēme ka ọ nwe obi-etili.

19 Ya mere i gasim, Gini mere Ọ nọ nāta uta? N'ihu na ọ bu onye nēguzogide ihe Ọ zubere? 20 Ajuju kwesikariri iju, gi madu, bu, Gi onwegi bu onye, nke nāza Chineke okwu imegide Ya? Ọ gābu na ihe akpuworo gasi onye kpuru ya, Gini mere i kpurum otu a? 21 Ma-ọbu okpu-ite, ọ nwegh ike n'ebe urọ di, isite n'otu okpukpu-urọ ahu o doziri me nka ka ọ buru ihe gānara nsopuru, me kwa nke-ozo ka ọ buru ihe ageme ihe-ihere? 22 Gini kwa, ma ọ buru na Chineke, ọ bu ezie

na Ɔ nāchọ igosi iwe-Ya, na ime ka amara ike-Ya, ma Ɔ were ogologo-ntachi-obi ri nne nagide ihe iwe edoziworo ka ha bà n'ila-n'iyi: 23 ka Ɔ we me kwa ka amara àkù nke ebube-Ya n'aru ihe diri ebere, nke Ɔ buru uzọ dozie ka ha ba n'ebube, 24 bú ayi onwe-ayi, ndi Ɔ kpọ-kwa-ra, ọ bugh site na nání ndi-Ju, kama site kwa na ndi mba ọzọ? 25 Dika Ɔ nēkwu kwa n'akwukwọ Hosea, si,

M'gākpọ ndi ahu ndim, nke nābugh ndim;

M'gākpọ kwa nwayi ahu onye ahuru n'anya, nke anāhugh n'anya.

26 Ɔ gēru kwa, na n'ebe ahu nke asiri ha, Ɔ bugh ndim ka unu bu,

N'ebe ahu ka agākpọ ha umu-ndikom nke Chineke di ndu.

27 Ma Aisaia nēti nkpu bayere Israel, si, Ɔ buru na ọnu-ọgugu umu Israel di ka ájá nke oké osimiri, ọ bu nke ọduru ka agāzọputa: 28 n'ihí na Onye-nwe-ayi gēme ihe Ɔ kwuru n'elu uwa, nēmezu ya nēme kwa ya ka o bie.

29 Ɔzọ, dika Aisaia buru uzọ kwue,

Ɔ buru na Onye-nwe usu nile nke ndi-agma arapugh ayi otù nkpuru,

Ayi gādiworí ka Sọdóm, agēmeworí ayi ka ayi yie Gómora.

30 Gini ka ayi gēkwu kwa? Na ndi mba ọzọ, ọ bu ezie na ha aḅasogh ezi omume, ma ha ruru ezi omume, ma ọ bu ezi omume ahu nke si n'okwukwe puta:

31 ma Israel, ọ bu ezie na ha nāḅaso iwu ezi omume, ma ha ekwudogh iwu ahu. 32 N'ihí gini? N'ihí na ha esitegh n'okwukwe chọ ya, kama dika agāsi na ha sitere n'ọlu chọ ya. Ha suru ngongọ na nkume nke isu-ngongọ-ha; 33 dika edeworo ya n'akwukwọ nsọ, si,

Le, anamatọbọ nime Zaion nkume nke isu-ngongọ, na oké nkume nke ima-n'onyà:

Onye kwe-kwa-ra na Ya, agagh-eme ka ihere me ya n'iru.

10 I Umu-nnam, ihe di obim ezi nma na aririọ m'nāriọ Chineke n'ihí ha bu, ka azọputa ha. 2 N'ihí na anamabara ha àmà na ha nānu ọku n'obi n'ebe Chineke nọ, ma ọ bugh dika nmazu si di. 3 N'ihí na, ebe ha nāmagh ezi omume Chineke, nāchọ kwa uzọ ime ka ezi omume nke aka ha guzo, ha edogh onwe-ha n'okpuru ezi omume

Chineke. 4 N'ihí na Kraist bu nsọtụ iwu iwetara onye ọ bula nke kwere ezi omume. 5 N'ihí na Moses edewo n'akwukwọ na madu nke nēme ezi omume nke sitere n'iwu gādi ndu nime ya.

6 Ma ezi omume ahu nke sitere n'okwukwe nēkwu otú a, si, Asila n'obi-gi, Ọnye gārigo n'elu-igwe? (nke ahu bu, ikudata Kraist:) 7 ma-ọbu, Ọnye gārída n'abyss ahu? (nke ahu bu, isi na ndi nwuru anwu kugota Kraist.)

8 Kama ọ bu gini ka o nēkwu? Okwu ahu di gi nso, n'ọnu-gi, na n'obi-gi: nke ahu bu, okwu okwukwe, nke ayi nēkwusa:

9 na ọ buru na i gēwere ọnu-gi kwuputa Jisus na Ɔ bu Onye-nwe-ayi, ọ buru kwa na i gēwere obi-gi kwere na

Chineke mere ka Ɔ si na ndi nwuru anwu bilie, agāzọputa gi: 10 n'ihí na anēji obi kwere rue ezi omume; anēji kwa ọnu kwuputa rue nzọputa.

11 N'ihí na ihe edeworo n'akwukwọ nsọ nāsi, Onye ọ bula nke kwere na Ya, agagh-eme ka ihere me ya.

12 N'ihí na ọ digh ihe di iche n'etiti onye-Ju na onye-Grik: n'ihí na otù Onye-nwe-ayi ahu bu

Onye-nwe ọra madu, buru kwa Onye nwere àkù ri nne inye ndi nile nākpọku Ya: 13 n'ihí na, Onye ọ bula nke gākpọku aha Onye-nwe-ayi, agāzọputa ya.

14 Hà gēsi kwa aña kpọku Onye ahu ha akēkwegh na Ya? ma hà gēsi aña kwere n'Onye ahu ha akānugh okwu-Ya?

ma hà gēsi aña nu ma onye nēkwusa anogh? 15 ma hà gēsi aña kwusa, ma ọ buru na ezigagh ha? dika edeworo ya n'akwukwọ nsọ, si, Le, ka ha si ma

nma nke-uku, bú ukwu ndi nēzisa ozi ọma nke ezi ihe!

16 Ma ọ bugh ha nile nara ozi ọma ahu nti. N'ihí na Aisaia nāsi, Onye-nwe-ayi, ọnye kwere ihe ayi nuworo?

17 Ya mere, okwukwe si n'ọnununu puta, ma ọnununu ahu sitere n'okwu Kraist.

18 Ma asim, Ɔ gābu na ha anugh? Ha nuru ezie,

N'uwa nile ka olu-ha puru jezue,

Na nsọtụ nile nke elu-uwa dum madu bi ka okwu-ha puwo-kwa-ra jezue.

19 Ma asim, Ɔ gābu na Israel amagh? Moses buru uzọ si,

Mu onwem gēwere mba nābugh mba kpasue unu ekworo,

Mba nēnwegh nghōta ka M'gēwere kpasue unu iwe.

20 Ma Aisaia nwere anya-ike nke-uku, we si,

Ndi nāchōghm chōtaram;

Ewerem gosi ndi nājugh ajuju n'akam.

21 Ma O nēkwu okwu bayere Israel, si, Ogologo ubōchi dum ka M'basara akam nye ndi nādigh-ekweye, ndi nēkwugidekwam.

11 I Ya mere asim, Ọ gābu na Chineke nupuru ndi nke Ya? Chineke ekwela. N'ihī na mu onwem bu kwa onye Israel, si na nkpuru Abraham puta, si kwa n'ēbo Benjamin puta. 2 Chineke enupugh ndi-Ya nke O buru uzō mara. Ma-ōbu ūnu amatagh ihe o nēkwu, bú ihe edeworo n'akwukwō nsq, n'ēbe edeworo okwu bayere Elaija? otú ọ nāriq Chineke aririq megide Israel, si, 3 Onye-nwe-ayi, ha buru ndi-amuma-Gi, ha gwudara ebe-ichu-aja-Gi nile: nání mu onwem fōdu-kwa-ra, ha nāchq kwa ndum. 4 Ma gini ka ndum-ōdu Chineke nāgwa Ya? Arapurum nye Onwem nnū ndikom iri-na-asa na ọgu iri, madu ndi ọ digh mbe ha buru ikperè nye Beal. 5 Ya mere otú a n'oge di uhu a ndi fōduru aputawo kwa dika nrōputa nke amara si di. 6 Ma ọ buru na ọ di n'amara, o sitegh kwa ọzọ n'olu: ebe ahuru na amara abugh amara ọzọ, ma asi na ọ digh otú a. 7 Gini kwa? Ihe Israel nāchq, nke ahu ka ọ nāhugh; ma nrōputa ahu huru ya, ma emere ka obi ndi fōduru me etili: 8 dika edeworo ya n'akwukwō nsq, si, Chineke nyere ha mō nke oké ura, anya ighara ihu uzō, na nti ighara inu ihe, rue ubōchi ta. 9 Devid nāsi kwa,

Ka table-ha ghq ipudu, na ihe eji achu ha ntá,

Na ọnyá, na ihe-nnyeghachi n'ēbe ha nq:

10 Ka anya-ha ọa ọchichiri, ka ha we ghara ihu uzō,

Gi me kwa ka azú-ha ruru mbe nile.

11 Ya mere m'nāsi, Ọ gābu na ha suru ngongq ka ha we da? Chineke ekwela: kama nzōputa sitere na ndahie-ha ru ndi mba ọzọ aka, ka ewe kpasue ha ekworo.

12 Ma ọ buru na ndahie-ha bu àkù nke

uwa, ọ buru kwa na ila-ala-ha bu àkù nke ndi mba ọzọ; ọzuzù-ha gēsi aña ghara ibu kari àkù-ha nke-uku?

13 Ma ọ bu unu ndi mba ọzọ ka m'nāgwa okwu, (n'ezie, ka ọ ra, bú onye-ozī nke ndi mba ọzọ mu onwem bu, anamenye ije-ozim otuto): 14 ma ọ buru na agamakpasu ndi-arum ekworo n'uzō ọ bula, we zōputa ufōdu n'etiti ha. 15 N'ihī na asi na nchupu-ha bu ime ka uwa na Chineke di n'otú, gini ka nkqōbata-ha gābu, ma-ōbugh ndu sitere na ndi nwuru anwu? 16 Ma ọ buru na nkpuru mbu di nsq, ọbe utu ọka agwōq agwō di kwa nsq: ọ buru kwa na nkqōrōgwu di nsq, alaka di kwa nsq. 17 Ma ọ buru na anyakapuru alaka ufōdu, ma gi onwe-gi, ọ bu ezie na i bu osisi olive nke ọhia, ma anyakudoro gi n'etiti ha, ighq-kwa-ra onye gi na ha nēnwekq nkqōrōgwu nke umi nke olive ahu; 18 anyalara alaka ahu isi: ma ọ buru na i nānyara ha isi, ọ bugh gi onwe-gi nēbu nkqōrōgwu, kama ọ bu nkqōrōgwu nēbu gi. 19 Ya mere i gāsi, Anyakapuru alaka ufōdu ka ewe nyakudo mu onwem. 20 Ọ di nma; n'ekwegh-ekwe-ha ka anyakapuru ha, ma gi onwe-gi nēguzo n'okwukwe-gi. Atukwasila uche-gi n'ihe di elu, kama nātu egwu: 21 n'ihī na asi na Chineke emegh alaka ahu osisi olive ji puta uwa ebere, Ọ gagh-eme kwa gi ebere. 22 Ya mere le obi-oma na aka-ike nke Chineke: n'aru ndi dara ada ka aka-ike-Ya dakwasiri; ma n'aru gi ka obi-oma Chineke nādikwasi, ma ọ buru na i gānqgide n'obi-oma-Ya: ebe agēbipu kwa gi onwe-gi ma ọ buru na i nqgidegh otú a. 23 Ndi ahu kwa, ma ọ buru na ha anqgidegh n'ekwegh - ekwe - ha, agānyakudo ha: n'ihī na Chineke puru inyakudo ha ọzọ. 24 N'ihī na asi na ebipuru gi onwe-gi n'osisi olive nke bu nke ọhia ka o si puta uwa, ewe nyakudo gi n'osisi olive oma n'uzō nke nēmegide ka o si puta uwa: agēsi aña ghara inyakudo kari ndi ahu nke-uku, bú alaka osisi olive ji puta uwa, n'osisi olive nke aka ha?

25 N'ihī na achōghm ka unu ghara ima ihe-omimi a, umu-nnam, ka unu ghara inwe uche n'anya onwe-unu, na emewo Israel obi-etili ufōdu, rue mbe ozuzù ndi mba ọzọ gābata; 26 otú a

agāzọputa kwa Israel nile: dika edeworo ya n'akwukwọ nsọ, si,

Onye-ndọputa ahu gēsi na Zaion puta;

O gēchighari asọpurugh-Chineke nile ka ọ pua na Jekob:

27 Nka bu kwa ọbụba-ndu gādiri ha site n'ebe M'nọ,

Mbe ọ bula M'gēwepu nmehie nile ha.

28 N'akuku ozi ọma, ha bu ndi-iro n'ihhi unu: ma n'akuku nrọputa, ha bu ndi ahuru n'anya n'ihhi nna-ayi-ha. 29 N'ihhi na nchēghari adigh n'onyinye-amara nile na ọkpukpọ nke Chineke. 30 N'ihhi na dika unu onwe-unu nēkweyegh Chineke n'oge gara aga, ma ọbụ a emere unu ebere n'ekweyegh-ekweye nke ha, 31 otu a ka ndia nēkweyegh kwa ọbụ a, ka ewe were ebere emere unu mere ha onwe-ha ebere ọbụ a. 32 N'ihhi na Chineke mechibidoro ha nile nime ekweyegh-ekweye, ka Ọ we mere ha nile ebere.

33 A! omimi nke akū nke amam-ihe na nke ihe-omuma kwa nke Chineke! le otu anēnwegh ike ichọputa ikpē-Ya nile, otu anēnwegh kwa ike ituputa uzọ-Ya nile! 34 N'ihhi na ọnye mara uche Onye-nwe-ayi? ma-ọbu ọnye putara ibu onye Ya na ya nāba izu? 35 ma-ọbu ọnye buru uzọ nye Ya, agēnyeghachi kwa ya ọzọ? 36 N'ihhi na ihe nile sitere nime Ya, site kwa n'aka-Ya, di-kwa-ra Ya. Ọ bu Ya ka otuto diri rue mbe nile ebigh-ebi. Amen.

12 1 Ya mere, umu-nnam, ejim obi-ebere nile nke Chineke nāriọ unu, ka unu che aru-unu n'iru Chineke, dika aja di ndu, di nsọ, nke di Chineke ezi utọ, nke bu ikpe-ekpere-unu dika uche si di. 2 Unu ekwe-kwa-la ka eme ka unu yie ajo oge a: kama ka enwogha unu site n'ime ka uche-unu buru ihe ọhu, ka unu we nwaputa ihe bu ihe Chineke nāchọ, bụ ezi ihe nke di kwa Ya ezi utọ nke zu-kwa-ra okè.

3 N'ihhi na esiterem n'amara nke enyerem si onye ọ bula nọ n'etiti unu, ka ọ ghara itukwasi uche n'onwe-ya kari nke ọ kwesiri itukwasi uche; kama itukwasi uche n'inwe uche zuru okè, dika Chineke kere ọtutu nke okwukwe nye madu nile n'otu n'otu. 4 N'ihhi na ọbunā dika ayi nwere ọtutu ihe n'otu

aru, ma ihe ahu nile di n'aru enwegh otu ọlu: 5 otu a ayi, ndi di ọtutu, bu otu aru nime Kraist, buru kwa n'otu n'otu ihe di n'aru ibe-ayi. 6 Ma ebe ayi nwere onyinye-amara di ihe ihe dika amara nke enyere ayi si di, ma ayi nwere ibu-amuma, ka ayi nēbu amuma ka okwukwe-ayi ra; 7 ma-ọbu ije-ozu, ka ayi nānọ n'ije-ozu-ayi; ma-ọbu onye nēzi ihe, ya nọ n'ozizi-ya; 8 ma-ọbu onye nākasi obi, ya nọ na nkasi-obi-ya: onye nēme ka ndi ọzọ keta ihe ọ nwere, ya were afọ-ọfufo me ya; onye bu onye-isi, ya were obi nānu ọku nābu isi; onye nēme ebere, ya were obi-utu me ya. 9 Ka ihu-n'anya buru ihe nke iru-abua nādigh nime ya. Nākpọnu ajo ihe asi; nāraara ezi ihe n'aru. 10 N'akuku ihu-n'anya-unu n'ebe umu-nna-unu nọ, ka ihe madu-ibe-unu nātọrita unu utọ nke-uku; n'akuku nsọpuru-unu, nācharanu ibe-unu uzọ; 11 n'akuku inu-ọku nke obi-unu, nāgharanu idi ọbọ; n'akuku mọ-unu, nādinu ọku; n'akuku Onye-nwe-ayi, nābunu oru; 12 n'akuku olile-anya-unu, nānurunu ọnu; n'akuku nkpa-unu, nēnwenu ntachi-obi; n'akuku ekpere-unu, nānọgidesinu ike; 13 n'akuku ihe nākpā ndi nsọ, nēnwekọnu ihe; nābasonu ọlu ile ndi-ọbia anya nke-oma. 14 Nāgọzinu ndi nēsobu unu; nāgọzinu, abu-kwa-la ha ọnu. 15 Nēsonu ndi nānuri n'inuri ọnu; nēsonu ndi nākwa akwā n'ikwa akwā. 16 Nātukwasinu uche n'otu ihe ahu n'ebe ibe-unu nọ. Unu atukwasila uche n'ihe di elu, kama ka ndi ọnọdu-ha di ala nādoro unu iso ha. Unu enwela uche n'anya onwe-unu. 17 Unu enyeghachila onye ọ bula ihe ọjọ n'ọnọdu ihe ọjọ. Burunu uzọ nēchē ihe ọma n'iru madu nile. 18 Asi na ọ bu ihe gēkwe unu, ka ihe nke diri unu onwe-unu ra, unu na madu nile nādi n'udo. 19 Ndi m'huru n'anya, unu abọlara onwe-unu ọbọ, kama charanu iwe ahu uzọ: n'ihhi na edewo ya n'akwukwọ nsọ, si, Mu nwe ọbọ; Mu onwem gēnyeghachi, ka Onye-nwe-ayi kwuru. 20 Ma ọ buru na agu nāgu onye-iro-gi, nāzū ya; ọ buru na akpiri nākpọ ya nku, gi me ka ọ nua miri: n'ihhi na n'ime nka i gāgukwasi icheku nēre ọku n'isi-ya. 21 Ekwela ihe ọjọ meri gi, kama were ezi ihe meri ihe ọjọ.

13 ¹ Ka nkpuru-obi ọ bula do onwe-ya n'okpuru ndi nāchi isi n'elu ya: n'ini na ọ digh onye ọ bula nāchi isi ma ọ buru na Chineke edogh ya; ndi nāchi isi bu kwa ndi Chineke doworo. ² Ya mere onye nēdo onwe-ya megide onye ahu nāchi isi, o nēguzogide iwu Chineke nyere: ma ndi nēguzogide gānata ikpé nye onwe-ha. ³ N'ihì na ndi-isi abugh ihe-egwu n'ebe ezi ọlu di, kama n'ebe ọlu ọjọ di. Ma i chọgh ka i tua egwu onye ahu nāchi isi? nēme ezi ihe, i gēnwe kwa otuto site n'aka ya: ⁴ n'ihì na ọ bu onye nējere Chineke ozi n'ebe i nọ iwetara gi ezi ihe. Ma ọ buru na i nēme ihe ọjọ, tua egwu; n'ihì na ọ bugh n'efu ka o nēbu mma-agma: n'ihì na ọ bu onye nējere Chineke ozi, onye-ọbọ iwetara onye nēme ihe ọjọ iwe. ⁵ N'ihì ya ọ di nkpa ido onwe-unu n'okpuru ya, ọ bugh nānì n'ihì iwe ahu, kama ọ bu kwa n'ihì akọ-na-uche. ⁶ N'ihì na ọ bu n'ihì nka ka unu nātu kwa útú; n'ihì na ha bu ndi nēfē Chineke ọfufē, nānọgidesi ike n'ọlu-ha ime otù ihe a. ⁷ Nākwughachinu madu nile ihe nile unu ji ha n'ugwọ: tunu útú nye onye unu ji ugwọ útú; tunu útú-ahia nye onye unu ji ugwọ útú-ahia; tuanu egwu onye unu ji ugwọ egwu; sọpurunu onye unu ji ugwọ nsọpuru.

⁸ Unu ejila onye ọ bula ugwọ ọ bula, ma-ọbugh ihurita onwe-unu n'anya: n'ihì na onye nāhu madu-ibe-ya n'anya edebezuwo iwu. ⁹ N'ihì na okwu a, Akwala iko, Ebulā madu, Ezula ori, Agu ihe ọjọ agula gi, ọ buru kwa na ihe ọ bula ọzọ di enyere n'iwu, achikọtara ya n'okwu a, bu, Hu onye-aḡata-obi-gi n'anya dika onwe-gi. ¹⁰ Ihu-n'anya adigh-alu ọlu ọjọ n'ebe onye-aḡata-obi-ya nọ: ya mere ihu-n'anya bu idebezu iwu.

¹¹ Nke ahu kwa, ebe unu matara oge a, na oge hour eruwo uḡu a ka unu teta n'ura: n'ihì na uḡu a nzọputa-ayi di nso kari mḡe ayi kwere na mbu. ¹² Chi ejimiwo, chi-ọbubọ di kwa nso: ya mere ka ayi yipu ọlu nile nke ọchichiri, ma ka ayi yikwasi ihe-agma nke ihè. ¹³ Ka ayi nējeghari dika ọ kwesiri ayi, dika n'ehihie; ọ bugh n'ite-egwú na inubigamanyā-òkè, ọ bugh n'ikwa-iko na agu ikwa-iko, ọ bugh n'esem-okwu na ekworo. ¹⁴ Kama yikwasinu Onye-

nwe-ayi Jisus Kraist, unu ebu-kwa-la uzọ nēchère aru, ime ihe ọjọ nāgu ya.

14 ¹ Ma kpọbatanu onye nādigh ike n'okwukwe-ya, ọ bugh ikpa òkè n'ihe ọ nātule n'obi. ² Otù onye nwere okwukwe iri ihe nile: ma onye nādigh ike nēri nānì ihe anāku n'ubi. ³ Ka onye nēri ihe ghara ikpọ onye nādigh-eri ihe-efu; ka onye nādigh-eri ghara kwa ikpe onye nēri ikpé: n'ihì na Chineke kpọbatara ya. ⁴ Gi onwe-gi nke nēkpe onye nējere onye ọzọ ozi, i bu onye? ọ bu n'ebe Onye-nwe ya onwe-ya nọ ka o nēguzo ma-ọbu nāda. Ma agēme ya ka o guzo; n'ihì na Onye-nwe-ayi puru ime ya ka o guzo. ⁵ Otù onye nārọputa otù ubọchi kari ubọchi ọzọ: ma onye ọzọ nārọputa ubọchi dum. Ka onye ọ bula nēkwezu nime uche nke aka ya. ⁶ Onye nātukwasi uche n'ubọchi, nātukwasi uche na ya n'ebe Onye-nwe-ayi nọ: onye nēri kwa, nēri n'ebe Onye-nwe-ayi nọ, n'ihì na ọ nēkele Chineke: onye nādigh-eri kwa, n'ebe Onye-nwe-ayi nọ ka ọ nādigh-eri, ọ nēkele kwa Chineke. ⁷ N'ihì na ọ digh onye ọ bula n'etiti ayi nke di ndu n'ebe ya onwe-ya nọ, ọ digh kwa onye ọ bula nwuru anwu n'ebe ya onwe-ya nọ. ⁸ N'ihì na asi na ayi di ndu, ọ bu n'ebe Onye-nwe-ayi nọ ka ayi di ndu; ma asi na ayi nwuru, ọ bu n'ebe Onye-nwe-ayi nọ ka ayi nwuru: ya mere, ma ayi di ndu, ma ayi nwuru anwu, ayi bu ndi nke Onye-nwe-ayi. ⁹ N'ihì na ihe Kraist ii nwua, di kwa ndu ọzọ, bu nka, ka Ọ we buru Onye-nwe ma ndi nwuru anwu ma ndi di ndu. ¹⁰ Ma gi onwe-gi, gini mere i nēkpe nwa-nna-gi ikpé? ma-ọbu gi onwe-gi kwa, gini mere i nākpọ nwa-nna-gi ihe-efu? n'ihì na ayi nile gēguzo n'iru oche-ikpé Chineke. ¹¹ N'ihì na edewo ya n'akwukwọ nsọ, si,

Dika Mu onwem nādi ndu, ka Onye-nwe-ayi kwuru, ọ bu Mu onwem ka ikperè nile ọ bula gēburu, Ire nile ọ bula gēkwuputa kwa Chineke.

¹² Ya mere otù a onye ọ bula n'etiti ayi gāza ajuju bayere onwe-ya nye Chineke.

¹³ Ya mere ka ayi ghara ikperita ibe-ayi ikpé ọzọ: ma kama ya kpenu ikpé a, ka onye ọ bula ghara idebe ihe-isu-ngongọ, ma-ọbu ọnyā, n'uzọ nwa-nna-ya. ¹⁴ Amataram. eme-kwa-ra ka

m'kweye nime Onye-nwe-ayi Jisus, na ọ digh ihe ruru áru site n'onwe-ya: ọ bu nání n'ebe ọ nọ, bú onye nāgu ihe ọ bula na ọ ruru áru, n'ebe onye ahu nọ ka ọ ruru áru. 15 N'ihí na asi na n'ihí ihe-oriri o nēwuta nwa-nna-gi, i digh-ejehari ọzọ dika ihu-n'anya si di. Ewela ihe-oriri-gi la onye ahu n'iyí, bú onye Kraist nwuru n'ihí ya. 16 Ya mere unu ekwela ka ekwulu ezi ihe-unu: 17 n'ihí na ala-eze Chineke abugh oriri na ọnuu, kama ọ bu ezi omume na udo na ọnu nime Mọ Nsọ. 18 N'ihí na onye nābu orí Kraist n'uzọ nka, ọ di Chineke ezi utọ, buru kwa onye anwaputara n'iru madu. 19 Ya mere otú a, ka ayi nābaso ihe nile diri udo, na ihe nile diri iwulirita onwe-ayi elu dika ulo. 20 Akwatula ọlu Chineke n'ihí ihe-oriri. Ihe nile di ọcha n'ezie; ma ihe ọ bula buru madu ahu ihe ọjọ, onye were ihe-isu-ngongọ nēri ya. 21 Ọ di nma ka i ghara iri anu, ma-ọbu ihu manya-vine, ma-ọbu ime ihe ọ bula nke nwa-nna-gi gāsu ngongọ nime ya. 22 Okwukwe ahu nke gi onwe-gi nwere, nwe ya n'onwe-gi n'iru Chineke. Ngọzi diri onye nēkpegh onwe-ya ikpé n'ihe ọ nānwaputa. 23 Ma onye nwere obi abua, amawo ya ikpé ma o rie, n'ihí na o sitegh n'okwukwe rie; ma ihe ọ bula nke nēsitegh n'okwukwe bu nmehie.

15 1 Ma ayi onwe-ayi, bú ndi nwere ike, ayi aghagh ibū adigh-ike nile nke ndi nēnwegh ike, na ighara ime ihe nātọ onwe-ayi utọ. 2 Onye ọ bula n'etiti ayi, ya me ihe gātọ onye-abata-obi-ya utọ iwetara ya ezi ihe, ka ọ we wulie ya elu dika ulo. 3 N'ihí na Kraist-ayi emegh kwa ihe tọrọ Onwe-ya utọ; kama, dika edeworo ya n'akwukwọ nsọ, Ita-uta nile nke ndi nāta Gi uta dakwasirim. 4 N'ihí na ka ha ra, bú ihe edere n'akwukwọ nsọ n'oge gara aga, edere ha izí ayi ihe, ka ayi we were ntachi-obi na nkasi-obi nke ihe nile edeworo n'akwukwọ nsọ nwe olile-anya. 5 Ma ka Chineke nke ntachi-obi na nke nkasi-obi nye unu ka unu tukwasi uche n'otú ihe ahu n'etiti onwe-unu dika Kraist Jisus si chọ: 6 ka unu we ji otú obi ji kwa otú olu nēnye Chineke na Nna nke Onye-nwe-ayi Jisus Kraist otuto. 7 N'ihí ya nākpobatanu ibe-unu, dika Kraist-ayi

kpobata-kwa-ra unu, ka ewe nye Chineke otuto. 8 N'ihí na asim na emewo Kraist ka Ọ buru onye nējere obibi-úgwú ozi n'ihí ezi-okwu Chineke, ka Ọ we me ka nkwa nile ekwere nna-ayi-hà guzosie ike, 9 ka ndi mba ọzọ we nye kwa Chineke otuto n'ihí ebere-Ya; dika edeworo ya n'akwukwọ nsọ, si,

N'ihí nka ka M'gēkwuputa Gi n'etiti mba nile,

Aha-Gi ka m'gābuku kwa abù ọma.

10 Ọzọ kwa Ọ si,

Unu mba ọzọ, soronu ndi-Ya nwe obi-utọ.

11 Ọzọ kwa,

Tonu Onye-nwe-ayi, unu mba nile; Ka ndi nile di iche iche nāja kwa Ya.

12 Ọzọ kwa, Aisaia si,

Nkpọrọgwu ahu nke Jesi gādi,

Na Onye ahu Nke nēbili ibu onye-isi mba nile;

Onye ahu ka ndi mba ọzọ gēle anya Ya.

13 Ma Chineke nke olile-anya ahu mejue unu n'ọnu nile na udo nile n'ikwe-ekwe, ka unu we nwebiga olile-anya ahu ókè, n'ike Mọ Nsọ.

14 Ma emewom ka m'kweye, umu-nnam, ọbuná mu onwem, ihe bayere unu, na unu onwe-unu juputara n'idi-nma, na emejuwo kwa unu n'ihe-omuma nile, na unu pu-kwa-ra idurita onwe-unu ọdú. 15 Ma ejikaririm anya-ike degara unu akwukwọ n'otú akuku, dika ọ bu ichetara unu ọzọ, n'ihí amara nke Chineke nyerem, 16 ka m'we buru onye nēfè Kraist Jisus ọfufè ijekuru ndi mba ọzọ, nālu kwa ọlu onye-nchu-aja nke ozi ọma Chineke, ka ewe me ka iche-ndi-mba-ọzọ-n'iru-Chineke buru ihe agānara nke-ọma, ebe edoro ya nsọ nime Mọ Nsọ. 17 Ya mere enwerem inya-isim nime Kraist Jisus n'ihe nile diri Chineke. 18 N'ihí na m'gagh-enwe anya-ike ikwu ihe ọ bula ma-ọbugh n'ihe nile Kraist lutara site n'akam, ime ka ndi mba ọzọ na nti, n'okwu na ọlu, 19 n'ike nke ihe-iriba-ama na ọlu-ebube di iche iche, n'ike nke Mọ Nsọ; ya mere site na Jerusalem, na ala nke di ya buruburu rue Ilirikom, ezizuwom ozi ọma Kraist; 20 ma nka ka m'mere nējisi ike izisa ozi ọma ahu otú a, ọ bugh ebe akpọrọri aha Kraist, ka m'ghara iwu ulo n'elu ntọ-ala

onye ọzọ; 21 kama, dika edeworo ya n'akwukwọ nsọ,

Ha gāhu, bú ndi akākogh akukọ Ya mbe ọ bula,

Ndi akānugh kwa gāghota.

22 N'ihí nka ebochi-kwa-ram ọtutu oge ndia ibiakute unu: 23 ma uhu a, ebe m'nēnwegh ebe ọ bula n'akuku ndia ọzọ, ebe ibiakute unu nāgusikwam ike ọtutu arọ ndia gara aga, 24 mbe ọ bula m'gāga Spain (n'ihí na anamele anya na m'gēkiri unu mbe m'nāgabiga, anamele kwa anya na unu gēdupum n'ijem iga ebe ahu, ma ọ buru na afọ gēburu uzọ jum n'aru unu n'akuku ufodu)—25 ma uhu a, ka m'kwuru, agam Jerusalem, ebe m'nējere ndi nsọ ozi. 26 N'ihí na ọ di Mascdonia na Akaiia ezi nma inye ndi-obe ye n'etiti ndi nsọ nọ na Jerusalem ihe ufodu ha gēnwekọ. 27 N'ihí na ọ di ha ezi nma; ha bu kwa ndi ji ndi ahu ugwo. N'ihí na asi na ndi mba ọzọ nwekoro ihe Mọ Nsọ nke ha, ha ji kwa ha ugwo ife ha ofufe r'ihe nke anu-aru. 28 Ya mere mbe m'mezusiri nka, ka-kwa-ra ha nkpuru a akara, m'gēsi na nke unu je Spain. 29 Ma amataram na, mbe m'biakutere unu, ọ bu nime ozuzú ngọzi nke Kraist ka m'gābia.

30 Ma, umu-nnam, ewerem Onye-nwe-ayi Jisus Kraist, were kwa ihu-n'anya Mọ Nsọ, nāriọ unu, ka unu som nābasi nba ike n'ekpere unu nēkpere Chineke n'ihim; 31 ka cwe dọputam n'aka ndi nēkweyegh ekweye ndi nọ na Judia, ka ije-ozim nke m'ji je Jerusalem we buru kwa ihe ndi nsọ gānara nke-oma; 32 ka m'we biakute unu n'ọnu site n'ochichọ Chineke, ka mu na unu we zukọ kwa ike. 33 Ma ka Chineke nke udo nọyere unu nile. Amen.

16 1 Ma anameme ka unu mara Fibi nwa-nna-ayi nwayi, onye nējere nzukọ Kraist nke di na Kenkrii ozi: 2 ka unu we nara ya nke-oma nime Onye-nwe-ayi, dika ọ kwesiri ndi nsọ, ka unu nēguzo kwa ya nso iyere ya aka n'okwu ọ bula nkpa unu gākpa ya: n'ihí na ya onwe-ya aburuwo kwa onye nēguzoro ọtutu madu izọ ha, mu onwem kwa.

3 Kelenu Priska na Akwila ndi mu na ha nālukọ ọlu nime Kraist Jisus, 4 madu ndi tọborọ ọlu nke aka ha n'ihí ndum; ndi ọ bugh nānī mu onwem nēkele, kama

nzukọ Kraist nile nke ndi mba ọzọ kwa: 5 kele-kwa-nu nzukọ Kraist nke di n'ulo-ha. Kelenu Epinetos onye m'huru n'anya, onye bu nkpuru mbu nke Esia nye Kraist. 6 Kelenu Meri, n'ihí na ọ dọburu onwe-ya n'ọlu n'otutu ihe nye unu. 7 Kelenu Andronaikos na Junias, ndi-ikwum, ndi adokọ-kwa-ra mu na ha n'agha, madu ndi amara aha-ha n'etiti ndi-ozí, ndi bu-kwa-ram uzọ bia nọ nime Kraist. 8 Kelenu Amplietos, onye m'huru n'anya nime Onye-nwe-ayi. 9 Kelenu Uabenos, onye ayi na ya nālukọ ọlu nime Kraist, na Stakis onye m'huru n'anya. 10 Kelenu Apelis onye anwaputaworo nime Kraist. Kelenu ndi sitere n'ezina-ulo nke Aristobulos. 11 Kelenu Hirsdion onye-ikwum. Kelenu ndi sitere n'ezina-ulo nke Nasisos, ndi nọ nime Onye-nwe-ayi. 12 Kelenu Traifina na Traifosa ndi nādọbu onwe-ha n'ọlu nime Onye-nwe-ayi. Kelenu Pasis onye ahuru n'anya, n'ihí na ọ dọburu onwe-ya n'ọlu n'otutu ihe nime Onye-nwe-ayi. 13 Kelenu Rufos onye arọputara nime Onye-nwe-ayi, na nne-ya nke bu kwa nncm. 14 Kelenu Asinkritos, Flegon, Hamis, Patrobos, Hamas, na umu-nna ndi ha na ha nọ. 15 Kelenu Filologos na Julia, Nireos na nwa-nne-ya nwayi, na Olinpas, na ndi nsọ nile ndi ha na ha nọ. 16 Werenu isutu-ọnu di nsọ kelerita onwe-unu. Nzukọ Kraist nile nēkele unu.

17 Ma anamariọ unu, umu-nnam, ka unu le ha anya, bú ndi nēweta nkewa di ichi ichi ahu na ọnyá di ichi ichi ahu, nēmegide ozizi nke unu onwe-unu mutara: ka unu nēze kwa ha. 18 N'ihí na ndi di otú a abugh orú nke Onye-nwe-ayi Kraist, kama orú nke afọ nke ha; ha were kwa okwu utọ ha na okwu oma ha nāghọbu obi ndi nāmagh ihe ọjọ. 19 N'ihí na ina-nti-unu eruzuwo na nti madu nile. Ya mere anamañuri ọnu n'isi unu: ma anamachọ ka unu buru ndi-amam-ihe n'ebe ezi ihe di, ma ndi arugh-árú n'ebe ihe ọjọ di. 20 Ma Chineke nke udo gāzọpia Setan n'okpuru ukwu-unu ọsọsọ.

Amara nke Onye-nwe-ayi Jisus Kraist diyere unu.

21 Timoti onye mu na ya nālukọ ọlu nēkele unu; na Lusios na Jeson na

Sosipata, ndi-ikwum. 22 Mu onwem, bú Tatiqs, onye nēde akwukwọ-ozi a, nēkele unu nime Onye-nwe-ayi. 23 Gaiqs, onye nēlem na nzukọ Kraist dum ọbła, nēkele unu. Erastqs onye nāchi ihe obodo nēkele unu, na Kwotqs nwa-nna-ayi. 24 Ka amara nke Onye-nwe-ayi Jisus Kraist diyere unu nile. Amen.

25 Ma Onye ahu Nke puru ime ka unu guzosie ike dika ozi ọmam na nkwusa

nke Jisus Kraist si di, dika nkpuḡhe nke ihe-omimi ahu si di nke emeworo ka o kpuchie ọnu n'oge ebigh-ebi, 26 ma uḡu a ka emere ka ọ puta ihè, esite kwa n'ihe ndi-amuma deworo n'akwukwọ me ka mba nile mara ya, dika ihe Chineke ebigh-ebi nyere n'iwu si di, rue ina-nti nke okwukwe; 27 Chineke Nke nání Ya bu Onye-amam-ihe, site n'aka Jisus Kraist, Onye otuto diri rue mḡe nile ebigh-ebi. Amen.

AKWUKWỌ-OZI MBU NKE PỌL ONYE-OZI DEGARA

NDI KQ̄RINT

1 1 Pọl, onye akpọrọ ibu onye-ozi nke Jisus Kraist site n'ọchichọ nke Chineke, na Sostenis nwa-nna-ayi, 2 nēdegara nzukọ Chineke nke di na Kq̄rint akwukwọ, bú ndi edoworo nsọ nime Kraist Jisus, ndi akpọrọ ibu ndi nsọ, ha na ndi nile nākpọku aha Onye-nwe-ayi Jisus Kraist n'ebe nile, bú Onye-nwe-ayi na ha: 3 Amara diri unu na udo nke si n'aka Chineke, bú Nna-ayi, na Onye-nwe-ayi Jisus Kraist puta.

4 Anamekelere unu Chinekem mḡe nile, n'ihí amara nke Chineke nke enyere unu nime Kraist Jisus; 5 na n'ihe nile ọ bula emere unu ndi-ọgaranya nime Ya, n'okwu nile na ọmuma nile; 6 dika emere ka àmà nke Kraist guzosie ike nime unu: 7 nke mere na ọ digh onyinye - amara fọdurú nke unu nēnwegh; unu nēche kwa nkpuḡhe Onye-nwe-ayi Jisus Kraist; 8 Onye gēme kwa ka unu guzosie ike rue ọgwugwu ihe nile, buru ndi anāpugh ibo ebubo n'ubochi Onye-nwe-ayi Jisus Kraist. 9 Chineke kwesiri ntukwasi-obi, Onye esitere n'aka Ya kpọbata unu na nnwekọ nke Qkpara-Ya Jisus Kraist Onye-nwe-ayi.

10 Ma, umu-nnam, esiterem n'aha Onye-nwe-ayi Jisus Kraist riọ unu, ka unu nile nēkwu otú ihe, ka nkewa ghara kwa idi n'etiti unu; kama ka eme unu ka unu zue okè n'otú uche ahu na n'otú izú ahu. 11 N'ihí na ndi èzí-na-ulo

Kloi gosirim ihe bayere unu, umu-nnam, na esem-okwu di n'etiti unu. 12 Ihe m'nēkwu bu nka, na unu nile n'otú n'otú nāsi, Mu onwem bu nke Pọl; mu onwem bu kwa nke Apq̄los; mu onwem bu kwa nke Kifas; mu onwem bu kwa nke Kraist. 13 Èkèwọ Kraist èkè? ọ gābu na akpogidere Pọl n'obe n'ihí unu? mǎ-ọbu na emere unu baptism ibà n'aha Pọl? 14 Anamekele Chineke na ọ digh onye ọ bula n'etiti unu m'mere baptism, ma-ọbugh Krispq̄s na Gaiqs; 15 ka onye ọ bula ghara isi na emere unu baptism ibà n'aha nkem. 16 Ma eme - kwa - ram èzí - na - ulo Stefanas baptism: ma ewepu ndia, amataghm ma emerem onye ọ bula ọzọ baptism. 17 N'ihí na Kraist eziteghm ime baptism, kama izisa ozi ọma: ọ bugh n'amam-ihe nke okwu, ka aghara ime ka obe Kraist buru ihe-efu.

18 N'ihí na okwu nke obe buru ndi nāla n'iyi ihe-nzuzu; ma ọ buru ayi, bú ndi anāzọputa, ike nke Chineke. 19 N'ihí na edewo ya n'akwukwọ nsọ, si,

M'gāla amam-ihe nke ndi mara ihe n'iyi,

M'gāju kwa nghota nke ndi nwere nghota.

20 Òle ebe onye mara ihe nọ? òle ebe ode-akwukwọ nọ? òle ebe onye oge a, onye ya na ibe-ya nājurita ajuju, nọ? Chineke emegh ka amam-ihe uwa buru

ihe-nzuzu? 21 N'ihí na ebe uwa n'amam-ihe nke Chineke nējigh amam-ihe-ya mara Chineke, ọ di Chineke ezi nma iji ihe-nzuzu nke ihe ahu anēkwusa izoputa ndi kwere. 22 Ebe ndi-Ju nāriọ ihe-iriba-ama di iché iché, ndi-Grik nāchọ kwa amam-ihe: 23 ma ayi onwe-ayi nēkwusa Kraist, na akpogidere Ya n'obe, Onye buru ndi-Ju ọnyà, buru kwa ndi mba ọzọ ihe-nzuzu; 24 ma Ọ buru ndi akporọ, ma ndi-Ju ma ndi-Grik, Kraist, bú ike nke Chineke, na amam-ihe nke Chineke. 25 N'ihí na ihe-nzuzu nke Chineke kariri madu nile n'amam-ihe; adigh-ike nke Chineke kariri kwa madu nile n'ike.

26 N'ihí na lenu ọkpukpo-unu, umu-nnam, na ọ digh ọtutu ndi mara ihe dika anu-arú si mara ihe, ọ digh ọtutu ndi-ike, ọ digh ọtutu ndi amazuru aha-ha, ka akporọ: 27 kama ọ bu ihe-nzuzu nke uwa ka Chineke ọputara, ka Ọ we me ka ihere me ndi mara ihe; ọ bu kwa ihe nādigh ike nke uwa ka Chineke ọputara, ka Ọ we me ka ihere me ihe di ike; 28 ọ bu kwa ihe di ala nke uwa, na ihe akporọ ihe-efu, ka Chineke ọputara, bú ihe nke nādigh, ka Ọ we me ka ihe nke nādi ghara idi irè: 29 ka anu-arú nile, bú madu, we ghara inyá isi n'iru Chineke. 30 Ma unu onwe-unu sitere na Ya di nime Kraist Jisus, Onye ghorọ amam-ihe nye ayi site na Chineke, bú ezi omume, na ido-nsọ kwa, na nhaputa: 31 ka, dika edeworo ya n'akwukwọ nsọ, Onye nānya isi, ya nya n'Onye-nwe-ayi.

2 I Mu onwem kwa, umu-nnam, mbe m'biakutere unu, abiaghm n'ọkà okwu ma-ọbu n'ọkà amam-ihe, nēkwusara unu àmà nke Chineke. 2 N'ihí na ezuberem ka m'ghara imata ihe ọ bula n'etiti unu, ma-ọbugh Jisus Kraist, ka m'mata kwa Onye ahu ka onye akpogideworo n'obe. 3 Mu onwem nọ kwa n'etiti unu n'adigh-ike, na n'egwu, na n'oké ima-jijiji. 4 Okwum na ihe m'kwusara abugh kwa n'okwu amam-ihe, ime ka madu kweye, kama ha bu na ngoši nke Mọ Nsọ na nke ike: 5 ka okwukwe-unu we ghara idi n'amam-ihe madu, kama n'ike nke Chineke.

6 Otú ọ di, amam-ihe bu ihe ayi nēkwu n'etiti ndi tozuru oké: ma ọ bu

amam-ihe nke nābugh nke oge a, ọ bugh kwa nke ndi-isi oge a, ndi anēme ka ha ghara idi irè: 7 kama ihe ayi nēkwu bu amam-ihe Chineke n'ihe-omimi, bú amam-ihe nke ezobeworo, nke Chineke buru uzọ ka ákà mbe oge ndia akērugh, iwetara ayi otuto: 8 nke ọ digh onye ọ bula n'etiti ndi-isi oge a mara: n'ihí na asi na ha mara ya-ri, ha agagh-akpogidewori Onye-nwe ebube n'obe: 9 kama dika edeworo ya n'akwukwọ nsọ, si,

Ihe anya nāhugh, nke nti nānugh kwa,

Nke nābāgh kwa n'obi madu,

Ka ha ra, bú ihe Chineke doziri ndi huru Ya n'anya.

10 Ma ọ bu ayi onwe-ayi ka Chineke kpughere ha site n'aka Mọ Nsọ: n'ihí na Mọ Nsọ nēnyocha ihe nile, ọbuná ihe nile di ominii nke Chineke. 11 N'ihí na ọnye n'etiti madu matara ihe nile nke madu, ma-ọbugh mọ nke madu ahu, nke di nime ya? ọbuná otú a ọ digh onye mara ihe nke Chineke, ma-ọbugh Mọ nke Chineke. 12 Ma ayi onwe-ayi anatagh mọ nke uwa, kama ọ bu Mọ Nke sitere na Chineke; ka ayi we mata ihe nile Chineke were amara nye ayi. 13 Ọ bu kwa ihe ndia ka ayi nēkwu, ọ bugh n'okwu nke amam-ihe madu nēzi, kama n'okwu nke Mọ Nsọ nēzi; ayi nēwere kwa ihe nke Mọ Nsọ tule ihe nke Mọ Nsọ. 14 Ma madu nke nkpuru-obi onwe-ya nāchi adigh-anata ihe nke Mọ nke Chineke: n'ihí na ha bu ihe-nzuzu n'anya-ya; ọ pugh kwa imara ha, n'ihí na ewere Mọ Nsọ sikwuputa ha. 15 Ma onye Mọ Nsọ nāchi nēsikwuputa ihe nile, ma ọ digh onye ọ bula nēsikwuputa ya onwe-ya. 16 N'ihí na ọnye mara uche Onye-nwe-ayi, ka ọ zí Ya ihe? Ma ayi onwe-ayi nwere uche nke Kraist.

3 I Mu onwem kwa, umu-nnam, apughm igwa unu okwu dika ndi Mọ Nsọ nāchi, kama dika ndi bu nání anu-arú, dika umu ọhu nime Kraist. 3 Ejirim ara zú unu, ọ bugh ihe-oriri; n'ihí na unu akāpugh inagide ya; é-è, ọbuná ubu a unu apugh; 3 n'ihí na unu bu ndi anu-arú nāchi rue ubu a: n'ihí na ebe ekworo na esem-okwu di n'etiti unu, unu abugh ndi anu-arú nāchi, ndi nējeghari kwa dika madu? 4 N'ihí na

m̄be ọ bula otù onye nāsi, Mu onwem bu nke Pọl; m̄be ibe-ya nāsi kwa, Mu onwem bu nke Apọlos; unu abugh madu efu? 5 Gini kwa bu Apọlos? gini bu kwa Pọl? Ndi nēje ozi, ndi unu si n'aka-ha kwere; dika Onye-nwe-ayi nye-kwa-ra ha abua n'otù n'otù. 6 Mu onwem kuru osisi, Apọlos kwọsara ya miri; ma o bu Chineke nēme ka ọ nāba uba. 7 Ya mere onye nāku abugh ihe ọ bula, onye nākwọsa miri abugh kwa ihe ọ bula; kama Chineke, Onye nēme ka ọ nāba uba, bu ihe nile. 8 Ma onye nāku na onye nākwọsa miri bu otù: ma ha abua n'otù n'otù gānata ugwo-ọlu nke aka ha, onye ọ bula dika ndọbu ọ nāđọbu onwe-ya n'ọlu si di. 9 N'ih na ayi bu ndi ha na Chineke nālukọ ọlu: unu bu ubi Chineke, buru kwa ulo Chineke nēwu.

10 Dika amara Chineke nke enyerem si di, dika onye-isi-ọkà nke mara ihe, atọrọm ntọ-ala; onye ọzọ nēwu: kwa ulo n'elu ya. Ma ka onye ọ bula lezi anya otù o nēwu ulo n'elu ya. 11 N'ih na ọ digh onye ọ bula puru itọ ntọ-ala ọzọ ma-ọbugh Nke atọworo, Nke bu Jisus Kraist. 12 Ma ọ buru na onye ọ bula ewukwasi ọla-edo, ọla-ọcha, nkume di oké ọnu, osisi, ahilia, okporo-ọka, n'elu ntọ-ala ahu; 13 agēme ka ọlu nke madu nile n'otù n'otù puta ihè: n'ih na ubochi ahu gēgosi ya, n'ih na agaje ikpughe ya n'ọku; ọku onwe-ya gānwa kwa ọlu madu nile n'otù n'otù, aha ọlu ọ bu. 14 Ọ buru na ọlu onye ọ bula gādigide nke o wukwasiri ya, ọ gānata ugwo-ọlu. 15 Ọ buru na agērechapu ọlu onye ọ bula n'ọku, o gēyi iyi: ma agāzọputa ya onwe-ya; ma ọ bu dika onye azọputara n'ọku.

16 Unu amatagh na unu bu ulo nsọ Chineke, Mọ nke Chineke bi kwa nime unu? 17 Ọ buru na onye ọ bula emebi ulo nsọ Chineke, onye ahu ka Chineke gēmebi; n'ih na ulo nsọ Chineke di nsọ, otù a ka unu di kwa.

18 Ka onye ọ bula ghara ighọbu onwe-ya. Ọ buru na onye ọ bula nēchē na ya bu onye mara ihe n'etiti unu n'oge a, ya ghọ onye-nzuzu, ka ọ we ghọ onye mara ihe. 19 N'ih na amam-ihe nke uwa nka bu ihe-nzuzu n'ebe Chineke nọ. N'ih na edewo ya n'akwukwọ nsọ, si, Onye nējide ndi mara ihe n'aghughọ-

ha: 20 ọzọ kwa, Onye-nwe-ayi mara ihe ndi mara ihe nātule n'obi-ha, na ha bu ihe-efu. 21 Ya mere onye ọ bula anyala isi na madu. N'ih na ihe nile bu nke unu; 22 ma ọ bu Pọl, ma-ọbu Apọlos, ma-ọbu Kifas, ma-ọbu uwa, ma-ọbu ndu, ma-ọbu ọnwu, ma-ọbu ihe di ubu a, ma-ọbu ihe gaje idi; ihe nile bu nke unu; 23 ma unu onwe-unu bu ndi nke Kraist; ma Kraist bu nke Chineke.

4 1 Ka madu nāgu ayi otù a, dika ndi nējere Kraist ozi, ndi bu kwa ndi nāchi èzi-na-ulo n'ih-omimi nke Chineke. 2 N'ebe a ihe anāchọ kwa n'aka ndi nāchi èzi-na-ulo bu, ka ahu onye ọ bula na ọ kwesiri ntukwasi-obi. 3 Ma ọ burum ihe dikarisiri ntà ka unu, ma-ọbu ubochi ikpé nke madu, kpem ikpé: è-è, ekpeghm ọbunà onwem ikpé. 4 N'ih na ọ digh ihe ọ bula m'mara megide onwem; ma ọ bugh na nka ka aguworom n'onye ezi omume: kama Onye nēkpem ikpé bu Onye-nwe-ayi. 5 Ya mere, unu ekpela ihe ọ bula ikpé m̄be oge ahu akērugh, rue m̄be ọ bula Onye-nwe-ayi gābia, Onye gēweputa kwaihe nile ezoro ezo nke ọchichiri n'ihè, me kwa ka izù nile nke obi nile puta ihè; m̄be ahu ka madu nile n'otù n'otù gēnwe kwa otuto-ha site n'aka Chineke.

6 Ma ihe ndia, umu-nnam, ka m'mere ka ha ghọ mu onwem na Apọlos n'oyiyi n'ih unu; ka unu we muta nime ayi ozizi a, Unu agabigala ihe edeworo n'akwukwọ, ka unu we ghara ifuli onwe-unu elu, otù onye n'ih otù onye megide madu-ibe-ya. 7 N'ih na Onye nākpà oké n'etiti gi na madu-ibe-gi? ọ bu gini kwa ka i nwere nke i nānatagh? ma ọ buru na i natara ya, gini mere i nānya isi, dika agāsi na i natagh ya? 8 Ọbunà ubu a unu erijuwo afọ, ọbunà ubu a unu ghọrọ ọgaranya, unu buru eze m̄be ayi onwe-ayi nānogh ya: e, ọ gādim nō nma, ma asi na unu buru eze n'ezie, ka ayi onwe-ayi we so kwa unu buru eze. 9 N'ih na anamechē na Chineke were ayi, bu ndi-ozì, gosi, dika ndi-ikpe-azu, dika ndi amara ikpé ọnwu: n'ih na emere ayi ihe-nkiri nye uwa na ndi-mọ-ozì na madu. 10 Ayi onwe-ayi bu ndi-nzuzu n'ih Kraist, ma unu onwe-unu bu ndi nwere uche nime Kraist; ayi onwe-ayi adigh ike, ma unu

onwe-unu di ike; anēnye unu onwe-unu otuto, ma anēme ayi onwe-ayi ihe-ihere. 11 We rue oge hour di uḅu a agu nāgu ayi, akpiri nākpọ kwa ayi nku, ayi nāḅa kwa ọtọ, anēti kwa ayi aka, ayi enwegh kwa ebe-obibi; 12 ayi nādọḅu kwa onwe-ayi n'ọlu, were aka-ayi nālu ọlu: mḅe anēkwutọ ayi, ayi nāgọzi: mḅe anēsọḅu ayi, ayi nānagide: 13 mḅe anēkwulu ayi, ayi nāriọ aririọ; emere ka ayi buru dika ihe asachapuru n'uwa, ihe ehichapuru n'ihe nile, rue uḅu a.

14 Edeghm ihe ndia n'akwukwọ dika anameme unu ihe-ihere n'iru, kama dika anamadu unu ọdụ, dika umum m'huru n'anya. 15 N'ih i na asi na unu nwere orụ nnụ ndi-ozizi na nnụ ndi-ozizi ise nime Kraist, ma unu enwegh ọtutu nna: n'ih i na mu onwem nime Kraist Jisus were ozi ọma mu unu. 16 Ya mere ariom unu, burunu ndi nēnomim. 17 N'ih i nka ka m'zitere unu Timoti, onye bu nwam nime Onye-nwe-ayi, buru kwa onye m'huru n'anya, onye kwesiri ntukwasi-obi, ọ gēchetara unu uzom nile nke di nime Kraist, dika m'nēzi n'ebe nile na nzukọ Kraist nile ọ bula. 18 Ma ufodu fuliri onwe-ha elu, dika agāsi na m'gagh-abiakute unu. 19 Ma m'gābiakute unu ọsọsọ, ma ọ buru na Onye-nwe-ayi chọrọ; m'gāmara kwa, ọ bugh okwu nke ndi fuliwo onwe-ha, kama ike-ha. 20 N'ih i na ala-eze Chineke adigh n'okwu-ọnu, kama n'ike. 21 Gini ka unu nāchọ? ọ bu utari ka m'gēwere biakute unu, ma-ọbu ihu-n'anya na mọ nke idi-nwayọ?

5 1 Anānu nọ na ikwa-iko di n'etiti unu, aha ikwa-iko nke nādigh kwa ọbunā n'etiti ndi mba ọzọ, nke mere na otu onye n'etiti unu nwere nwunye nna-ya. 2 Unu onwe-unu afuliwo kwa onwe-unu elu, unu erugh kwa ụjụ kama nke ahu, ka ewe wepu onye ahu n'etiti unu, bu onye luru ọlu a. 3 N'ih i na mu onwem n'ezie, ebe m'nānogh n'etiti unu n'arum, ma anom n'etiti unu na mọm, ekpewom onye ahu nke lutara nka otu a ikpẹ ọbunā uḅu a, dika agāsi na anom, 4 n'aha nke Onye-nwe-ayi Jisus, mḅe unu zukorọ, mọm nēso kwa unu, ya na ike nke Onye-nwe-ayi Jisus, 5 irara onye di otu a nye n'aka Setan ibibi anu-arua-ya, ka ewe zoputa mọ-ya n'ubochi Onye-nwe-ayi

Jisus. 6 Ihe-inya-isi-unu adigh nma. Unu amatagh na ihe-iko-achicha di ntā nēko ọḅe utu ọka agwọrọ agwọ dum? 7 Sachapunu ihe-iko-achicha ochie, ka unu we buru ọḅe utu ọka agwọrọ agwọ ọhu, dika unu bu achicha ekogh-eko. N'ih i na achu-kwa-ra aja-ngabiga-ayi, bu Kraist: 8 ya mere, ka ayi nēme ememe ahu, ọ bugh n'ihe-iko-achicha ochie, ọ bugh kwa n'ihe-iko-achicha nke bu obi ọjọ na ajoy ọlu, kama n'achicha ekogh-eko nke bu idi-ọcha na ezi-okwu.

9 Edegaram unu n'akwukwọ-ozim ka unu na ndi nākwa iko ghara imekọ ihe; 10 ọ bugh ndi nke uwa nka ndi nākwa iko ma-ọli, ma-ọbu ndi-anya-uku-ya na ndi-ya nāpunara madu ihe, ma-ọbu ndi-ya nēkpere arusi: ebe ọ gādi unu nkpā isi n'uwa pua ma asi na unu eme otu a: 11 ma otu ọ di, edegaram unu ka unu na onye ọ bula nke anākpọ ya aha na ọ bu nwa-nna ghara imekọ ihe, ma ọ buru na onye ahu bu onye nākwa iko, ma-ọbu onye-anya-uku, ma-ọbu onye nēkpere arusi, ma-ọbu onye-nkwutọ, ma-ọbu onye nānubiga manya ọkẹ, ma-ọbu onye nāpunara madu ihe; ka unu na onye di otu a ghara ọbunā irikọ ihe. 12 N'ih i na ọle ihe bu nkem ikpe ndi nọ n'ezie ikpẹ? Ọ bugh ndi nọ n'ime ka unu onwe-unu nēkpe? 13 ma Chineke nēkpe ndi nọ n'ezie ikpẹ. Wepunu ajoy onye ahu n'etiti onwe-unu.

6 1 Ọ di onye ọ bula n'etiti unu, ma asi na ọ nwere okwu megide ibe-ya, nwere anya-ike ije ikpẹ n'iru ndi ajoy omume, ma ọ bugh n'iru ndi nsọ? 2 Ma-ọbu unu amatagh na ndi nsọ gēkpe uwa ikpẹ? ọ buru kwa na agaje ikpe uwa n'iru unu, unu ekwesigh inọ dika ndi-ikpẹ n'ulo-ikpẹ dikarisiri ntā? 3 Unu amatagh na ayi gēkpe ndi-mọ-ozie ikpẹ? ayi gēsi aha ghara inwe ike ikpe ihe nke ndu a? 4 Ya mere asi na unu nwere ulo-ikpẹ diri ndu a n'ezie, menu ka ndi ahu nọdu dika ndi-ikpẹ, bu ndi anākpọ ihe - efu n'etiti nzukọ Kraist. 5 Anamekwu nka ka m'me unu ihe-ihere n'iru. Ọ di otu a, na ọ digh otu onye mara ihe nọ n'etiti unu, onye gāpu ikpe ikpẹ n'etiti nwa-nna-ya na ibe-ya, 6 kama nwa-nna nēwere nwa-nna-ya je ikpẹ, nka bu kwa n'iru ndi nēkwegh ekwe? 7 Ezie ọ bu nọ ila-ala n'ebe unu nọ ọbunā uḅu a, na unu nwere okwu ikpẹ

n'etiti onwe-unu. Kari nke ahu, n'ihì gini unu adigh-ekwe ka emegide unu ajọ omume? kari nke ahu, n'ihì gini unu adigh-ekwe ka emebue unu? 8 É-è, kama unu onwe-unu nēme ajọ omume, nēmebu kwa, nka ka unu nēme kwa umu-nna-unu. 9 Ma-ọbu ùnu amatagh na ndi ajọ omunie agagh-eketa ala-eze Chineke? Unu ekwela ka eduhie unu: ndi nākwa iko, ma-ọbu ndi nēkpere arusi, ma-ọbu ndikom nākwa iko, bụ ndi nwere nwunye, ma-ọbu ndikom nēme dika ndinyom, ma-ọbu ndikom nēmeru onwe-ha n'aru ndikom, 10 ma-ọbu ndi-ori, ma-ọbu ndi-anyanya-uku, ma-ọbu ndi nānubiga manya okè, ma-ọbu ndi-nkwutọ, ma-ọbu ndi nāpunara madu ihe, ha agagh-eketa ala-eze Chineke. 11 Otù a ka ufodu n'etiti unu di-kwa-ri: ma unu sachara onwe-unu, ma edoro unu nsọ, ma aguru unu na ndi ezi omume n'aha Onye-nwe-ayi Jisus Kraist, ya na nime Mọ nke Chineke-ayi.

12 Ihe nile zirim ezi n'iwu; ma ọ bugh ihe nile nābaram urù. Ihe nile zirim ezi n'iwu; ma ọ digh ihe ọ bula gāchi mu onwem. 13 Ihe-oriri nile diri afọ, afọ di-kwa-ra ihe-oriri nile: ma Chineke gēme ka ya na ha ghara idi irè. Ma aru-ayi adirigh ikwa-iko, kama ọ diri Onye-nwe-ayi; Onwe-nwe-ayi di-kwa-ra aru-ayi: 14 ma Chineke mere ka Onye-nwe-ayi si n'ọnwu bilie, O gēsìte kwa n'ike-Ya me ka ayi onwe-ayi si n'ọnwu bilie. 15 Ùnu amatagh na aru-unu bu ihe di n'aru Kraist? n'gēwepu kwa ihe di n'aru Kraist, me ha ka ha buru ihe di n'aru nwayi nākwa iko? Chineke ekwela. 16 Ma-ọbu ùnu amatagh na onye nārapara n'aru nwayi nke nākwa iko, ya na ya bu otù aru? n'ihì na, Ha abua ka O kwuru, gāghọ otù anu-arụ. 17 Ma onye nārapara n'aru Onye-nwe-ayi, ya na Ya bu otù mọ. 18 Ẹnarinu ikwa-iko. Nmehie nile ọ bula nke madu nēme di n'elu aru; ma onye nākwa iko nēmehie megide aru nke onwe-ya. 19 Ma-ọbu ùnu amatagh na aru-unu bu ulo nsọ nke Mọ Nsọ, Onye bi nime unu, Onye unu nwere site na Chineke? ọ bugh kwa unu onwe-unu nwe onwe-unu; 20 n'ihì na ewere ọnu-ahia ọara unu: ya mere nyenu Chineke otuto n'aru-unu.

7 1 Ma okwu bayere ihe unu dere akwukwọ bayere ha: Ọ di nma ka nwoke ghara imetu nwayi aka. 2 Ma, n'ihì ikwa-iko nile, ka nwoke ọ bula nwe nwunye nke aka ya, ka nwayi ọ bula nwe kwa di nke aka ya. 3 Ka di kwughachi nwunye-ya ugwo ọ jì ya: otù a kwa ka nwunye kwughachi kwa di-ya ugwo ọ jì ya. 4 Ọ bugh nwunye nāchi aru nke onwe-ya, kama ọ bu di-ya: otù a kwa ọ bugh di nāchi kwa aru nke onwe-ya, kama ọ bu nwunye-ya. 5 Unu emebula onwe-unu, ma-ọbugh ma elegh anya unu gēsìte n'inwe otù olu me ya na nwa oge, ka unu we nwe oghere ikpe ekpere, we nọkọ kwa ọzọ, ka Setan we ghara inwa unu n'ihì na unu apugh ijide onwe-unu. 6 Ma anamekwu nka n'uzọ nkweye, ọ bugh n'uzọ ihe enyere n'iwu. 7 Ma anamachọ ka madu nile di ka mu onwem di kwa. Otù ọ di, madu nile n'otù n'otù nwere onyinye-amara nke aka ha site na Chineke, otù onye otù a, onye ọzọ otù a kwa.

8 Ma asim ndi nānogh n'ọnọdu di na nwunye na ndi di-ha nwuru, Ọ diri ha nma ma asi na ha nānoghide dika mu onwem nọ kwa. 9 Ma ọ buru na ha apugh ijide onwe-ha, ka ha luru: n'ihì na ilu di na nwunye ka ire ọku n'agu aru nma. 10 Ma enyem ndi nọ n'ọnọdu di na nwunye iwu, ọ bugh mu onwem, kama ọ bu Onye-nwe-ayi, Ka nwunye ghara ikewapu onwe-ya n'aru di-ya 11 (ma asi na ọ bu ezie na ọ kewapuru onwe-ya, ya noghide nēnwegh di; ma ọ meggh otù a, ka eme ka ya na di-ya di n'otù); ka di ghara kwa irapu nwunye-ya. 12 Ma ọ bu mu onwem, ọ bugh Onye-nwe-ayi, nāsì ndi fọduru: Ọ buru na nwa-nna ọ bula nwere nwunye nēkwegh ekwe, ọ buru kwa na ọ di nwayi ahu ezi nma ka ya na ya biri, ka di-ya ghara irapu ya. 13 Ọzọ, nwayi nke nwe di nēkwegh ekwe, ọ buru kwa na ọ di nwoke ahu ezi nma ka ya na ya biri, ka ọ ghara irapu di-ya. 14 N'ihì na edowo di nēkwegh ekwe nsọ nime nwunye-ya, edowo kwa nwunye nēkwegh ekwe nsọ nime nwa-nna-ayi nwoke: n'ihì na, ma ọ digh otù a, umu-unu gābu umu nādigh ọcha; ma otù ọ di, ha di nsọ. 15 Ma ọ buru na onye ahu nke nēkwegh ekwe ekewapu onwe-ya, ya kewapu onwe-ya: emegh ka nwa-nna-ayi nwoke

ma-qbū nwa-nna-ayi nwayi buru orū n'okwu di otú a: ma Chineke akpwo ayi n'udo. 16 N'ihí na í sí aña mara, nwunye, ma í gāzoputa di-gi? ma-qbū í sí aña mara, di, ma í gāzoputa nwunye-gi. 17 Q bu nání, dika Onye-nwe-ayi kéworo nye onye q bula, dika Chineke kpwo onye q bula, ya jeharia otú a. Otú a ka m'nāka kwa āka nime nzukq Kraist nile. 18 Akporq onye q bula mbe ebisiri ya úgwú? ya ghara ighq onye anēbigh úgwú. Akpwo onye q bula n'ebigh-úgwú? ya ghara ikwe ka ebi ya úgwú. 19 Obibi-úgwú abugh ihe, ebigh-úgwú abugh kwa ihe; kama q bu idebe ihe nile Chineke nyere n'iwu. 20 Onye q bula, nime qkpukpq ahu ejí kpq ya, ya nqgide n'qkpukpq ahu. 21 Akporq gi mbe í bu orú? ya ebula gi nbu n'obi: ma q buru kwa na í puru inwe onwe-gi, kari nke ahu were ya me ihe. 22 N'ihí na onye akporq nime Onye-nwe-ayi, mbe q bu orú, q bu onye Onye-nwe-ayi mere ka q nwere onwe-ya: otú a onye akporq, mbe q nwere onwe-ya, q bu orú Kraist. 23 Ewere qnu-ahia bara unu; unu aghola ndi-orú madu. 24 Umu-nnam, onye q bula, nime qnqdu nke akporq ya, ya nqgide n'qnqdu ahu n'ebe Chineke nq.

25 Ma enweghm ihe Onye-nwe-ayi nyere n'iwu bayere umu-abqghq nāmagh nwoke: ma enyem izum, dika onye Onye-nwe-ayi meworo ebere ka m'buru onye kwesiri ntukwasi-obi. 26 Ya mere, anameché na nka di nma n'ihí nkpá di ubu a, bú, na q di nma ka madu di otú q di. 27 Ékekqwo gi na nwunye? achola ntqpu. Atqpuwo gi n'aru nwunye? achola nwunye. 28 Ma asi kwa na q bu ezie na í luru nwunye, í mehieggh; asi kwa na nwa-abqghq nāmagh nwoke lakuru di, q mehieggh. Otú q di, ndi di otú a gēnwe nkpabu n'anū-aru-ha: ma mu onwem nēmere unu ebere. 29 Ma nka ka m'nēkwu, umu-nnam, emewo ka oge a di nkpunkpu, ka ndi nwere nwunye we di ka ha enwegh site n'ubu a; 30 ka ndi nākwā ákwā we di ka ha akwagh; ka ndi nānuri qnu we di ka ha anurigh; ka ndi nāzu ahia we di ka ha enwegh ihe; 31 ka ndi nēji uwa me ihe we di ka ha ejibigagh ya oké: n'ihí na uwa nka ka esi ahu ya anya nāgabiga agabiga. 32 Ma

anamachq ka unu buru ndi nādigh-echebu onwe-unu. Onye nēnwegh nwunye nēchebu onwe-ya n'ihē nke Onye-nwe-ayi, otú q gēme ihe gātq Onye-nwe-ayi utq: 33 ma onye nwere nwunye nēchebu onwe-ya n'ihē uwa, otú q gēme ihe gātq nwunye-ya utq. 34 Akpawo kwa oké n'etiti nwunye na nwa-abqghq nāmagh nwoke. Nwayi nke nēnwegh di nēchebu onwe-ya n'ihē nke Onye-nwe-ayi, ka q we di nsq n'aru-ya na mq-ya kwa: ma nwayi nke nwere di nēchebu onwe-ya n'ihē nke uwa, otú q gēme ihe gātq di-ya utq. 35 Ma nka ka m'nēkwu ka q bara unu onwe-unu urú; q bugh ka m'fekwasi ihe-ntuhi n'aru-unu, kama ka eme ihe kwesiri, ya na ka unu we nqdu n'iru Onye-nwe-ayi ghara inwe uche-nbasasi. 36 Ma q buru na onye q bula nēché na q nēmeso nwa-ya, bú nwa-abqghq nāmagh nwoke, ihe nādigh nma n'anya, ma asi na q gabigawo oge inwe di, asi kwa na q di nkpá ime otú a, ya me ihe q nāchq; q mehieggh; ka ha lua di na nwunye. 37 Ma onye nēguzosi ike n'obi-ya, ebe nkpá nākpagh ya, kama q nwere ikc ime ihe ya onwe-ya nāchq, o zubewo kwa nka n'obi nke onwe-ya, idebe nwa-ya, bú nwa-abqghq nāmagh nwoke, q gēme nke-qma. 38 Ya mere onye nēnye nwa-ya n'qlulu-di, bú nwa-abqghq nāmagh nwoke, nēme nke-qma; onye nēnyeggh ya n'qlulu-di gēme kwa nke-qma kari. 39 Ekewo nwunye n'aru di-ya ka oge di-ya nq na ndu ra; ma asi na di-ya adawo n'ura qnu, q nwere onwe-ya ilu di q nāchq; ma q bu nání nime Onye-nwe-ayi. 40 Ma ngozi dikariri ya ma asi na q nqgidere otú q di, dika izum sí di: ma anameché na mu onwem nwe-kwa-ra Mq Chineke.

8 1 Ma okwu bayere ihe achuru n'aja nye arusi: Ayi matara na ayi nile nwere qmuma-ihe. Qmuma-ihe nāfuli elu, ma ihu-n'anya nēwuli elu dika ulo. 2 Q buru na onye q bula nēché na ya mara ihe q bula, q kāmagh dika q nāghagh ima; 3 ma q buru na onye q bula nāhu Chineke n'anya, onye ahu ka Chineke mara. 4 Ya mere okwu bayere iri ihe achuru n'aja nye arusi, ayi matara na q digh arusi q bula bu ihe n'uwa, ayi mata-kwa-ra na q digh Chineke qzq ma-qbugh otú. 5 N'ihí na asi na q bu kwa

ezie na ndi anākpọ cini di, ma ọ bu n'elu-igwe ma-ọbu n'elu uwa; dika ọtutu chi na ọtutu ndi-nwe-madu di; 6 ma n'ebe ayi nọ otù Chineke di, bụ Nna, Onye ihe nile sitere na Ya, Onye ayi onwe-ayi di-kwa-ra Ya; otù Onye-nwe-ayi di kwa, bụ Jisus Kraist, Onye ihe nile sitere n'aka-Ya, ayi onwe-ayi site-kwa-ra n'aka-Ya. 7 Otù ọ di ọ bugh nime madu nile ka ọmuma-ihe ahu di: kama ufodu, ebe arusi bu ihe aneme n'ala-ha rue ubu a, ha neri ihe ahu dika ihe achuru n'aja nye arusi; anemeru kwa akọ-na-uche-ha, ebe ọ nādigh ike. 8 Ma ihe-oriri agagh-eche ayi n'iru Chineke: ma asi na ayi erigh, ọ digh ihe fọduru ayi inwe; ma asi kwa na ayi neri, ayi ababigagh okè. 9 Ma lezienu anya ka ike-unu nka ghara isi n'uzọ ọ bula ghọ ihe gême ka ndi nādigh ike su ngongọ. 10 N'ihia na asi na onye ọ bula ahụ gi, bụ onye nwere ihe-omuma, ka i nānọdu na nri nime ulo arusi, akọ-na-uche-ya, ma ọ buru na ọ digh ike, agagh-ewuli ya elu dika ulo iri ihe achuru n'aja nye arusi? 11 N'ihia na site n'ihe-omuma-gi onye ahu nke nādigh ike nāla n'iyi, bụ nwa-nna-gi nke Kraist nwuru n'ihia ya. 12 Ma otù a, mbe unu nēmehie megide umu-nna-unu, nētiḅu kwa akọ-na-uche-ha mbe ọ nādigh ike, unu nēmehie megide Kraist. 13 N'ihia nka, ma ọ buru na ihe-oriri eme ka nwa-nnam ma n'onyà, m'gagh-eri anu ma-ọli rue mbe ebigh-ebi, ka m'ghara ime ka nwa-nnam ma n'onyà.

9 1 Enweghm onwem? abughm onye-ozia? ahughm Jisus Onye-nwe-ayi? unu onwe-unu abugh ọlun nime Onye-nwe-ayi? 2 Ọ buru na abughm onye-ozia n'ebe ndi ọzọ nọ, ma otù ọ di, abum onye-ozia n'ebe unu nọ: n'ihia na akara nke ọlu onye-ozia nkem ka unu onwe-unu bu nime Onye-nwe-ayi. 3 Ngopum n'iru ndi nēkpem ikpè bu nka. 4 Ọ gābu na ayi enwegh ike iri ihe na ihu ihe? 5 Ọ gābu na ayi enwegh ike ikuru nwunye, bụ nwa-nna-nwayi nime Kraist, jeghari, dika ndi-ozia fọduru nēme kwa, ha na umu-nne Onye-nwe-ayi, na Kifas? 6 Ma-ọbu nani mu onwem na Banabas, ayi enwegh ike ighara ilu ọlu? 7 Olee onye-agma nēwere ego-ọlu nke aka ya lua ọlu onye-agma mbe ọ bula? onye naku ubi-vine,

nādigh-eri kwa nkpuru-ya? ma-ọbu onye nāzū igwè aturu, nādigh-eri kwa ihe putara na miri-ara igwè aturu ahu? 8 Ọ gabu na anamekwu ihe ndia dika madu si ekwu? ma-ọbu iwu Chineke adigh-ekwu kwa ihe ndia? 9 N'ihia na edewo ya n'iwu Moses, si, Ekechila ọnu ehi mbe ọ nāzocha ọka. Ọ gābu na ehi bu ihe nēmetu Chineke n'obi? 10 ma-ọbu Ọ nēkwu ya nọ n'ihia ayi onwe-ayi? E, n'ihia ayi ka edere ya n'akwukwọ nsọ: n'ihia na onye nālu ọlu ubi kwesiri ilu ọlu ubi n'olile-anya, onye nāzocha ọka kwesiri kwa izocha n'olile-anya na ọ gēketa. 11 Ọ buru na ayi onwe-ayi ghara ihe nke Mọ Nsọ dika nkpuru nye unu, ọ bu ihe uku ma ọ buru na ayi onwe-ayi gēwere ihe nke anu-aruru unu dika ihe-ubi? 12 Ọ buru na ndi ọzọ eketa ike a n'ebe unu nọ, ayi onwe-ayi adigh-eketa kari? Otù ọ di, ayi ejigh ike a nara ihe; kama ayi nānagide ihe nile, ka ayi we ghara ihochi ozi ọma Kraist n'uzọ ọ bula. 13 Unu amatagh na ndi nālu ọlu n'ulo uku Chineke neri ihe si n'ulo uku Chineke puta, na ndi nānọ kwa n'iru ebe-ichu-aja nēso ebe ichu-aja ahu nēkekọ ihe? 14 Ọbunā otù a ka Onye-nwe-ayi kara akā ka ndi nēkwusa ozi ọma Ya si n'ozia ọma ahu di ndu. 15 Ma mu onwem, ejighm ihe ọ bula n'ihia ndia nara ihe: edeghm kwa ihe ndia n'akwukwọ ka ewe me otù a n'ebe m'nọ: n'ihia na ọ kam nma ka m'nwua, kari ka onye ọ bula me ka ihe-inya-isim buru ihe-efu. 16 N'ihia na asi na anamezisa ozi ọma, enweghm ihe inya isi; n'ihia na nkpa nākpam; n'ihia na ahuhu dirim, asi na ezisaghm ozi ọma. 17 N'ihia na asi na emem ihe a ebe m'nāchọ ime ya, enwerem ugwo-ọlu: ma ọ buru na emem ya mbe m'nāchogh ime ya, ewerewo ntukwasi-obi nye ọchichi-ezi-na-ulo n'akam. 18 Gini kwa bu ugwo-ọlun? Mbe m'nēzisa ozi ọma, ka m'we me ka ozi ọma ahu buru ihe ego nādigh nime ya, ka m'ghara ijizu ike nkem inara ihe n'ozia ọma ahu. 19 N'ihia na ọ bu ezie na enwerem onwem n'ebe madu nile nọ, ma emerem onwem ka m'buru oru madu nile, ka m'we rita ọtutu madu n'uru kari. 20 N'ebe ndi-Ju nọ m'we di ka onye-Ju, ka m'we rita ndi-Ju n'uru; n'ebe ndi nọ n'okpuru iwu di m'we di ka onye nọ n'okpuru iwu, ọ bugh na mu

onwem nọ n'okpuru iwu, ka m'we rita ndi nọ n'okpuru iwu n'urù; 21 n'ebe ndi nēnwegh iwu nọ m'we di ka onye nēnwegh iwu, ọ bugh na enweghm iwu n'ebe Chineke nọ, kama anọm n'okpuru iwu n'ebe Kraist nọ, ka m'we rita ndi nēnwegh iwu n'urù. 22 N'ebe ndi nādigh ike nọ m'ghọrọ onye nādigh ike, ka m'we rita ndi nādigh ike n'urù: aghọwom ihe nile n'ebe madu nile nọ, ka m'we si n'uzọ ọ bula zoputa ufodu. 23 Ma anameme ihe nile n'ihì ozi ọma, ka m'we ghọ onye nēnwekọ ya. 24 Unu amatagh na ndi nāha ọsọ n'ebe ọsọ, ha nile nāha ọsọ, ma ọ bu otù onye nābata ihe ọsọ? Nāhanu otù a, ka unu we bata. 25 Madu ọ bula nke nābasi nba ike ika ibe-ya n'egwù-unu nējide kwa onwe-ya n'ihe nile. Ya mere, ndi ahu nēme ya inata okpu-nmeri nke puru ire uré; ma ayi onwe-ayi nēme ya inata okpu-nmeri nke nāpugh ire uré. 26 Ya mere mu onwem nāha ọsọ otù a, dika onye nādigh-aba nēlegh anya ihe; otù a ka m'nēsu ọkpọ, dika onye nādigh-apia ifufe: 27 ma anametiputa arum ọnyá, me kwa ya ka ọ buru orùm: ka mu onwem ghara ighọ onye ajuru aju n'uzọ ọ bula, mbe m'kwusasiri okwu Chineke nye ndi ọzọ.

10 1 N'ihì na achọghm, umu-nnam, ka unu ghara imara, na nna-ayi-hà nile nọri n'okpuru igwe-oji ahu, ha nile gabiga-kwa-ra oké osimiri ahu; 2 eine-kwa-ra ha nile baptism ibà nime Moses nime igwe-oji ahu na nime oké osimiri ahu; 3 ha nile ri-kwa-ra otù ihe-oriri ahu nke mọ; 4 ha nile nū-kwa-ra otù ihe-ọrụnū ahu nke mọ: n'ihì na ha nānū miri nke si na nkume nke mọ nke soro ha: nkume ahu bu kwa Kraist. 5 Ma ihe ndi kari n'etiti ha adigh Chineke ezi nma: n'ihì na akwaturu ha n'ohia. 6 Ma ihe ndia ghọrọ ihe-atù nye ayi, ka ayi we ghara ibu ndi agu ihe ọjọ nāgu, dika agu ihe ọjọ gu-kwa-ra ndi ahu. 7 Unu aghọ-kwa-la ndi nēkpere arusi, dika ufodu n'etiti ha ghọrọ; dika edeworo ya n'akwukwọ nsọ, si, Ndi Israel nọduru ala iri ihe na inu ihe, ha we bilie igwu egwù. 8 Ka ayi ghara kwa ikwa iko, dika ufodu n'etiti ha kwara, we da nwua n'otù ubọchi, ọgu nnù madu abua na nnù iri na asa na

ọgu iri. 9 Ka ayi ghara kwa inwa Onye-nwe-ayi, dika ufodu n'etiti ha nwara, agwọ we la ha n'iyi. 10 Unu atamu-kwa-la, dika ufodu n'etiti ha tamuru, onye-nbibì ahu we la ha n'iyi. 11 Ma ihe ndia nēmeri ndi ahu n'uzọ ihe-atù; ewe de ha n'akwukwọ nsọ ka ha we buru ihe idu ayi ọdú, ndi ọgwugwu oge ndia ruteworo. 12 Ya mere, onye nēchè na o nēguzo, ya lezi anya ka ọ ghara ida. 13 Ọ digh ọnwunwa ọ bula nwaworo unu ma-ọbugh nke madu nānagide: ma Chineke kwesiri ntukwasi-obi, Onye nāgagh-ekwe ka anwa unu kari nke unu puru inagide; kama n'oge ọnwunwa ahu Ọ gēme kwa uzọ nba, ka unu we nwe ike inagide ya.

14 N'ihì nka, ndi m'huru n'anya, banarinu ikpere-arusi. 15 Anamekwu dika anamagwa ndi nwere uche; unu onwe-unu tule ihe m'nēkwu. 16 Iko nke ngozi ahu nke ayi nāgozi, ọ bugh nnwekọ ọbara Kraist? Achicha ahu nke ayi nānyawa, ọ bugh nnwekọ aru Kraist? 17 n'ihì na otù achicha di, ayi, ọ bu ezic na ayi di ọtutu, ma ayi bu otù aru: n'ihì na ayi nile nēketa òkè n'otù achicha ahu. 18 Lenu Israel dika anu-aru si di: ndi nēri àjà, hà na ebe-ichu-aja adigh-enwekọ? 19 Gini kwa ka m'nēkwu? nà ihe achuru n'aja nye arusi bu ihe ọ bula, ma-ọbu na arusi bu ihe ọ bula? 20 Kama okwu m'nēkwu bu, na ihe ndi mba ọzọ nāchu n'aja, ha nāchuru ndi-mọ ọjọ, ọ bugh kwa Chineke ka ha nāchuru: ma achọghm ka unu ghọ nidi unu na ndi-mọ ọjọ nēnwekọ. 21 Unu apugh inu iko Onye-nwe-ayi na iko ndi-mọ ọjọ: unu apugh iketa table Onye-nwe-ayi na table ndi-mọ ọjọ. 22 Ma-ọbu àyi nākpasu Onye-nwe-ayi ekworo? àyi ka Ya ike?

23 Ihe nile ziri ezi n'iwu; ma ọ bugh ihe nile bara urù. Ihe nile ziri ezi n'iwu; ma ọ bugh ihe nile nēwuli madu elu dika ulo. 24 Ka onye ọ bula ghara ichọ ọdi-nma nke aka ya, kama ọdi-nma nke madu-ibe-ya. 25 Ihe nile ọ bula anēre n'ahia anu, rienu ya, ghara iju ajuju n'ihì akọ-na-uche; 26 n'ihì na uwa bu nke Onye-nwe-ayi, na ùjù-ya. 27 Ọ buru na onye ọ bula n'etiti ndi nēkwegh akpọ unu n'oriri, ọ buru kwa na unu achọ ije; ihe ọ bula anēdebe n'iru

unu, rienu ya, ghara iju ajuju n'ihì akọ-na-uche. 28 Ma ọ buru na onye ọ bula asi unu, Achuru ihe a n'aja, unu erila, n'ihì onye ahu nke gosiri ya, na n'ihì akọ-na-uche: 29 akọ-na-uche, ka m'kwuru, ọ bugh nke aka gi, kama akọ-na-uche nke madu-ibe-gi; n'ihì na gini mere akọ-na-uche ọzọ nēkpe inwe-onwem ikpé? 30 Ọ buru na mu onwem ji ekele keta, gini mere anēkwulum n'ihì ihe ahu nke mu onwem nēkelere ekele? 31 Ya mere ma unu nēri ihe, ma unu nānu ihe, ma unu nēme ihe ọ bula, nēmenu ihe nile ka ewe nye Chineke otuto. 32 Unu aghọla ndi nēme ndi-Ju, ma-ọbu ndi-Grik, ma-ọbu nzukọ Chineke, ka ha su ngongo: 33 dika mu onwem nēme kwa ihe nātọ madu nile n'ihē nile, nāchogh urù nke akam, kama urù nke madu nile, ka ewe zọputa ha.

11 I Ghonu ndi nēnomim, dika mu onwem bu kwa onye nēnomi Kraist.

2 Ma anamaja unu na unu nēchetam n'ihē nile, jisi kwa ozizi ahu enyere n'aka-unu idebe ike, dika m'nyere ha n'aka-unu idebe. 3 Ma anamachọ ka unu mata na Kraist bu isi nke nwoke ọ bula; nwoke bu kwa isi nke nwayi; Chineke bu kwa isi nke Kraist. 4 Nwoke ọ bula, mbe ọ nēkpe ekpere ma-ọbu mbe o nēbu amuma, ọ buru na o kpu ihe-nkpudo n'isi-ya, ọ nēme ka ihere me isi-ya. 5 Ma nwayi ọ bula, mbe ọ digh-ekpudo ihe n'isi-ya n'ikpe ekpere ma-ọbu n'ibu amuma, ọ nēme ka ihere me isi-ya: n'ihì na ya na nwayi nke akọpuworo isi-ya bu otù ihe ahu. 6 N'ihì na asi na nwayi ekpudogh onwe-ya ihe n'isi, ka akpacha kwa agiri-isi-ya: ma asi na ọ buru nwayi ihe-ihere ka akpacha agiri-isi-ya ma-ọbu ka akọpu isi-ya, ka ekpudo ya ihe n'isi. 7 N'ihì na nwoke ekwesigh n'ezie ka ekpudo ya ihe n'isi, ebe ọ bu onyinyo na otuto nke Chineke: ma nwayi bu otuto nke nwoke. 8 N'ihì na nwoke esigh na nwayi puta; kama nwayi siri na nwoke puta: 9 n'ihì na ekègh kwa nwoke n'ihì nwayi; kama ekère nwayi n'ihì nwoke: 10 n'ihì nka ka nwayi kwesiri ikpu ihe-iriba-ama nke ike n'isi-ya, n'ihì ndi-mọ-ozì. 11 Otú ọ di, nwayi adigh ma nwoke anogh ya, nwoke adigh kwa ma nwayi anogh ya, nime Onye-nwe-ayi. 12 N'ihì na dika

nwayi siri na nwoke puta, otú a ka nwoke site-kwa-ra n'aka nwayi; ma ihe nile si na Chineke puta. 13 Tulenu nime onwe-unu: ọ kwesiri ka nwayi kpere Chineke ma ekpudogh ya ihe n'isi? 14 Ọbuná uzọ ekère madu, yà onwe-ya adigh-ezì unu, na, asi na nwoke nwere ogologo agiri-isi, na ọ buru ya ihe-ihere? 15 Ma ọ buru na nwayi nwere ogologo agiri-isi, ọ buru ya ihe otuto: n'ihì na enyewo ya agiri-isi-ya n'ọnọdu ihe ihokwasi n'aru. 16 Ma ọ buru na unu nēchè na onye ọ bula bu onye nēse okwu, ayi onwe-ayi, ma-ọbu nzukọ Chineke, enwegh ọme-n'ala di otú a.

17 Ma n'inye unu iwu a, etoghm unu, na unu adigh-abiakọ n'otù ebe ka unu we dikari nma, kama ka unu we jọkari njọ. 18 N'ihì na ihe mbu, mbe unu biakọrọ na nzukọ, anurum na nkewa di ichē ichē nādi n'etiti unu; ekwe-kwa-ram ya ufodu. 19 N'ihì na irọ-otù di ichē ichē aghagh idi kwa n'etiti unu, ka ndi anwaputaworo we ghọ ndi putara ihē n'etiti unu. 20 Ya mere mbe unu biakọrọ n'otù ebe, ọ bugh iri nri-anyasi nke Onye-nwe-ayi: 21 n'ihì na madu nile n'otù n'otù, mbe unu nēri, nēburu ndi ọzọ uzọ rie nri-anyasi nke aka ha; agu we nāgu otù onye, onye ọzọ nānubiga kwa manya okè. 22 Ọ gābu na unu enwegh nọ ulo iri ihe na inu ihe-ọnu nu nime ha? ma-ọbu unu nēleli nzukọ Chineke, me kwa ndi nēnwegh ihe ka ihere me ha? Ọ bu gini ka m'gāsi unu? m'gēto unu? Etoghm unu na nka. 23 N'ihì na mu onwem natara n'aka Onye-nwe-ayi ihe m'nye-kwa-ra unu n'aka idebe, na Onye-nwe-ayi Jisus n'abali ahu nke arara Ya nye n'aka madu, Ọ nara obe achicha, 24 kele kwa, we nyawa ha, si, Nka bu arum, nke anēnye n'ihì unu: nēmenu nka ka unu we nēchetam. 25 Mbe ha risiri nri-anyasi, Ọ nara kwa iko otú ahu, si, Iko a bu ọbu ọbu-ndu ọhu nime ọbaram: nēmenu nka, mbe ọ bula unu gānu ya, ka unu we nēchetam. 26 N'ihì na mbe ọ bula unu nēri achicha nka, nānu kwa iko ahu, unu nēkwusa ọnwu Onye-nwe-ayi rue mbe Ọ gābia. 27 Ya mere onye ọ bula nke gēri achicha ahu ma-ọbu nu iko ahu nke Onye-nwe-ayi mbe ọ nēkwesigh, ikpé aru na ọbara nke Onye-nwe-ayi gāma ya. 28 Ma ka madu nwaputa

onwe-ya, otù a ka o ri kwa nime achicha ahu, ñu kwa nime iko ahu. 29 N'ihì na onye nēri nāñu kwa, o nēri nāñu kwa ikpé nye onwe-ya, ma ọ buru na ọ tulegh aru ahu. 30 N'ihì nka ọtutu madu n'etiti unu adigh ike nāria kwa nraria, ndi dawo-kwa-ra n'ura nke ọnwu abugh madu ole-na-ole. 31 Ma ọ buru na ayi atule onwe-ayi, agagh-ekpe ayi ikpé. 32 Ma mbe anēkpe ayi ikpé, Onye-nwe-ayi nēzi ayi ihe, site n'inye ayi ahuhu, ka ewe ghara imakọ ayi na uwa ikpé. 33 Ya mere, umu-nnam, mbe unu biakoro n'otù ebe iri ihe, cherenu ibe-unu. 34 Ọ buru na agu nāgu onye ọ bula, ya rie ihe n'ulo-ya; ka unu ghara ibiakọ n'uzọ gēweta ikpé. Ihe nile fọduru ka m'gēdozi mbe ọ bula m'gābia.

12 I Ma okwu bayere onyinye nke Mọ Nsọ, umu-nnam, achoghm ka unu ghara imara. 2 Unu matara na mbe unu buri ndi mba ọzọ, anēdufu unu iso arusi ahu dara obi, n'uzọ ọ bula anēdu unu. 3 N'ihì nka emem ka unu mara na ọ digh onye ọ bula nke nēkwu okwu nime Mọ nke Chineke nāsi, Jisus bu anathema; ọ digh kwa onye ọ bula puru isi, Jisus bu Onye-nwe-ayi, ma-ọbugh nime Mọ Nsọ.

4 Ma okikè nke onyinye-amara di, ma ọ bu otù Mọ Nsọ ahu. 5 Okikè nke ije-ozì di kwa, otù Onye-nwe-ayi ahu di kwa. 6 Okikè ihe alutaworo n'ọlu di kwa, ma ọ bu otù Chineke ahu, Onye nālusi ihe nile ike nime ayi nile. 7 Ma anēnye madu nile n'otù n'otù n'etiti ayi ngosi nke Mọ Nsọ ka ọ we ba urù. 8 N'ihì na anēsite n'aka Mọ Nsọ nye otù onye okwu amam-ihe; anēnye kwa onye ọzọ okwu ọmuma, di ka Mọ ahu nāchọ: 9 nye kwa ibe-ya okwukwe, nime otù Mọ ahu; nye kwa onye ọzọ onyinye-amara nile ime ka aru madu di ike, nime otù Mọ nka; 10 nye kwa onye ọzọ nluputa nke ọlu di ike; nye kwa onye ọzọ obubu-amuma; nye kwa onye ọzọ itule mọ di iché iché. nye kwa ibe-ya aha asusu di iché iché; nye kwa onye ọzọ isughari asusu: 11 ma ihe ndia nile ka otù Mọ ahu nālusi ike, nāni Ya, nēkèrè madu nile n'otù n'otù, ebe onye ọ bula nọ Ọ kèrè ya dika Ọ nāchọ.

12 N'ihì na dika aru-ayi bu otù, nwe kwa ọtutu ihe di ya nime, ma ihe nile

nke di n'aru, ọ bu ezie na ha di ọtutu, ma ha bu otù aru; otù a ka Kraist di kwa. 13 N'ihì na nime otù Mọ Nsọ ka emere ayi onwe-ayi nile baptism ibà n'otù aru, ma ayi bu ndi-Ju ma-ọbu ndi-Grik, ma ayi bu ndi-orù ma-ọbu ndi nwere onwe-ha; eme-kwa-ra ka ayi nile nua nime otù Mọ Nsọ. 14 N'ihì na aru-ayi abugh nāni otù ihe nke di ya nime, kama ọ bu ọtutu ihe. 15 Ọ buru na ukwu gāsi, N'ihì na abughm aka, abughm nke aru; ọ bugh ihe nābugh nke aru n'ihì nka. 16 Ọ buru kwa na nti gāsi, N'ihì na abughm anya, abughm nke aru; ọ bugh ihe nābugh nke aru n'ihì nka. 17 Ọ buru na aru dum bu anya, òle ebe ka ihe-ọnunu di? Ọ buru na aru dum bu ihe-ọnunu, òle ebe ka ihe inu isisi di? 18 Ma otù ọ di, Chineke debere ihe di n'aru, ha nile n'otù n'otù, nime aru, dika Ọ chorọ. 19 Ma asi na ha nile bu otù ihe di n'aru, òle ebe ka aru di? 20 Ma otù ọ di, ha di ọtutu ihe di n'aru, ma ha bu otù aru. 21 Ọzọ, anya apugh isi aka, Nkpà gi akpaghm: ọzọ kwa, isi apugh isi ukwu, Nkpà unu akpaghm. 22 Kama ọ bu ihe ahu di n'aru nke anēchè na ha adigh ike kari bu ihe di nkpà kari nke-uku: 23 akuku ahu nke aru, nke ayi nēchè na adigh-asọpuru ha dika akuku ọzọ, akuku ndia ka ayi nēnyebiga kwa nsọpuru òkè kari; akuku aru nke ayi nke nādigh kwa nma n'anya bu nke mabigara òkè kari; 24 ma nkpà akpagh akuku aru nke ayi nke mara nma: kama Chineke tigwara aru n'otù, akuku aru ahu nke nsọpuru fọduru ya inwe ka Ọ nēnyebiga nsọpuru òkè kari; 25 ka nkewa we ghara idi n'aru; kama ka ihe di n'aru we nēchebu onwe-ha nye ibe-ha n'otù uzọ ahu. 26 Ọ buru kwa na otù ihe nke di n'aru nāhu ahuhu, ihe nile di n'aru ahu soro ya nāhukọ ahuhu; ọ buru kwa na anēnye otù ihe di n'aru otuto, ihe nile di n'aru ahu soro ya nūrikọ ọnu. 27 Ma unu onwe-unu bu aru nke Kraist, buru kwa ihe di n'aru, onye ọ bula n'akuku nke ya. 28 Chineke debe-kwa-ra ufodu nime nzukọ-Ya, nke-mbu ndi-ozì, nke-abua ndi-amuma, nke-atọ ndi-ozizi, nke so ha ọlu di ike, nke so ha onyinye-amara di iché iché ime ka aru madu di ike, iye-aka, ichi-isi, aha asusu di iché iché. 29 Ọ gābu na ha

nile bu ndi-ozì? ò gābu na ha nile bu ndi-amuma? ò gābu na ha nile bu ndi-ozizi? ò gābu na ha nile bu ndi nālu òlu di ike? 30 ò gābu na ha nile nwere onyinye-amara ime ka madu di ike? ò gābu na ha nile ji asusu di iche iche nēkwu okwu? ò gābu na ha nile nāsughari asusu? 31 Ma werenu obi nānu òku chọ onyinye-amara ndia nke kari uku. Tukwasi ihe ndia anamegosi kwa unu uzọ nke kachasi nma.

13 1 Asi na ejim asusu di iche iche nke madu na nke ndi-mọ-ozì nēkwu okwu, ma enweghm ihu-n'anya, aghowom ọla nāra ara, ma-ọbu ájà ọla nāda udà. 2 Asi kwa na enwerem onyinye ibu-amuma, mata kwa ihe-omimi nile na ihe-omuma nile; asi kwa na enwerem okwukwe nile, nke mere m'gēnwe ike ibubiga ugwu, ma enweghm ihu-n'anya, abughm ihe ò bula. 3 Asi kwa na ewerem ihe nile m'nwere zūa ndi-ọbeye, asi kwa na araram arum nye ka ewe rem òku, ma enweghm ihu-n'anya, ò baghm urù ò bula. 4 Ihu-n'anya nwere ogologo-ntachi-obi, ò nwe-kwa-ra obi-oma; ihu-n'anya adigh-ekwo ekworo; ihu-n'anya adigh-anya isi, ò digh-afuli onwe-ya elu, 5 ò digh-eme ihe nādigh nma n'anya, ò digh-achọ ihe nke aka ya, oké iwe adigh-ewe ya, ò digh-agu ihe ọjọ emere ya; 6 ò digh-añuri ọnu nime ajoy omume, ma o nēso ezi-okwu nūrikọ ọnu; 7 ò nānagide ihe nile, nēkwere ihe nile, nēle anya ihe nile, nēnwe ntachi-obi n'ihe nile. 8 Ihu-n'anya adigh-ada mbe ò bula: ma ò buru na ibu-amuma di, agēme ka ha ghara idi irè; ò buru kwa na asusu di iche iche di, ha gāgwu; ò buru kwa na ihe-omuma di, agēme ka ò ghara idi irè. 9 N'ihì na ayi mara na nkpirikpi, ayi nēbu kwa amuma na nkpirikpi: 10 ma mbe ò bula ihe nke zuru okè gābia, agēme ihe nke di na nkpirikpi ka ò ghara idi irè. 11 Mbe m'buri nwa ọnu, anamekwu dika nwa ọnu, anamatukwasi uche n'ihe dika nwa ọnu, anamagu ihe dika nwa ọnu: ubu a mbe m'ghoworo okenye, emewom ka omume nwa ọnu ghara idi irè. 12 N'ihì na ubu a ayi ji enyo hu ihe, nime ilu; ma mbe ahu ayi gāhu iru na iru: ubu a m'mara na nkpirikpi; ma mbe ahu m'gāmazu dika amazu-kwa-ram. 13 Ma

ubu a ka okwukwe, olile-anya, ihu-n'anya, ihe atọ ndia, nānọgide; ma nke kachasi n'ihe ndia bu ihu-n'anya.

14 1 Nābasonu ihu-n'anya; otú ò di, werenu obi nānu òku chọ onyinye-amara nile nke Mọ Nsọ, ma nāchokarinu ka unu bū amuma. 2 N'ihì na onye ji asusu di iche nēkwu okwu, ò digh-agwa madu okwu, kama ò nāgwa Chineke; n'ihì na ò digh onye ò bula nānu ihe o nēkwu; ma o ji mọ-ya nēkwu ihe-omimi. 3 Ma onye nēbu amuma nāgwa madu okwu nke iwuli-elu dika ulu, na nke nkasi-obi, na nke ngugu-obi. 4 Onye ji asusu di iche nēkwu okwu nēwuli onwe-ya elu dika ulu; ma onye nēbu amuma nēwuli nzukọ Kraist elu dika ulu. 5 Otú ò di, anamachọ ka unu nile ji asusu di iche iche nēkwu okwu, ma achokaririm ka unu nēbu amuma: onye nēbu amuma ka kwa onye ji asusu di iche iche nēkwu okwu, ma-ọbugh na ò nāsughari ya, ka ewe wuli nzukọ Kraist elu dika ulu. 6 Ma otú ò di, umu-nnam, asi na agamabiakute unu were asusu di iche iche nēkwu okwu, urù gini ka m'gābara unu, asi na agwaghm unu okwu n'uzọ nkpu ghe, ma-ọbu n'uzọ ihe-omuma, ma-ọbu n'uzọ ibu-amuma, ma-ọbu n'uzọ ozizi? 7 Ọbuná ihe nējigh ndu, mbe olu-ha nāda udà, ma ò bu ọjà ma-ọbu ubọ-akwara, ò buru na ò digh ihe di iche n'olu-ha, agēsi aña mara ihe anāfù ma-ọbu nke anākpọ? 8 N'ihì na asi kwa na opì nāda nke anāmagh isi-ya, ọnye gākwadebe onwe-ya ije agha? 9 Otú a unu onwe-unu kwa, ma ò buru na unu ejigh ire kwu okwu di nfe igh ita, agēsi aña mara ihe anēkwu? n'ihì na unu ganēkwu okwu nye ifufe. 10 Agāsi na ọtutu aha olu di iche iche di n'uwa, ò digh kwa ihe ò bula nke nēnwegh olu. 11 Ya mere asi na amataghm isi olu ahu, m'gābu onye nāsu asusu ọzọ n'anya onye ahu nēkwu okwu, onye ahu nēkwu okwu gābu kwa onye nāsu asusu ọzọ n'anyam. 12 Otú a unu onwe-unu kwa, ebe unu bu ndi nēwere obi nānu òku chọ onyinye nile nke Mọ Nsọ, nāchọnu ka unu we babiga okè nime ha, ka ewe wuli nzukọ Kraist elu dika ulu. 13 N'ihì nka onye ji asusu di iche nēkwu okwu, ya kpere Chineke ka ò we sugharia. 14 N'ihì na asi na ejim asusu di iche

nēkpe ekpere, mọm nēkpe ekpere, ma uchem amigh nkpuru. 15 Ọ bu gini kwa? m'gēji mọm kpe ekpere, ma m'gēji kwa uchem kpe ekpere: m'gēji mọm bù abù ọma, ma m'gēji kwa uchem bù abù ọma. 16 Ma emegh otù a, onye nọ n'ọnọdu onye nāmutagh akwukwọ gēsi aña si Amen ahu mbe i nēkele ekele, ma ọ buru na i ji mọ-gi nāgọzi, ebe ọ nāmatagh ihe ọ bula i nēkwu? 17 N'ihì na ọ bu ezie na gi onwe-gi nēkele nke-ọma, ma ewuligh ibe-gi elu dika ulo. 18 Ekelem Chineke, na ejim asusu di iche iche nēkwu okwu kari unu nile: 19 otù ọ di, nime nzukọ Kraist anamachọ ka m'ji uchem kwu nkpuru okwu ise, ka m'were okwu-ọnum zi kwa ndi ọzọ ihe, kari ikwu orù nnù okwu na nnù ise n'asusu di iche.

20 Umu-nnam, unu abula umu-ntakiri n'uche-unu: kama burunu umu ọhu n'obi ọjọ, ma n'uche-unu burunu ndi tozuru okè. 21 Nime iwu Chineke ka edeworo ya, si, M'gēji madu ndi nāsu asusu di iche, ji kwa ebughere-ọnu nke ndi di iche, gwa ndi nka okwu; ma ọbunà otù a ha agagh-anu olum, ka Onye-nwe-ayi kwuru. 22 Ya mere asusu di iche iche ndia, emere ka ha buru ihe-iriba-ama, ọ bugh nye ndi kwere ekwe, kama nye ndi nēkwegh ekwe: ma emere ibu-amuma ka ọ buru ihe-iriba-ama, ọ bugh nye ndi nēkwegh ekwe, kama nye ndi kwere ekwe. 23 Ya mere asi na nzukọ Kraist dum biakọrọ n'otù ebe, asi kwa na ha nile ji asusu di iche iche nēkwu okwu, ma ọ buru na ndi nāmutagh akwukwọ ma-ọbu ndi nēkwegh ekwe gābata, hà agagh-asi na anya adigh unu nma? 24 Ma asi na ha nile ebu amuma, ma ọ buru na onye nēkwegh ekwe ma-ọbu onye nāmutagh akwukwọ gābata, ha nile nātu ya nmehie-ya n'anya, ha nile nēkpe kwa ya ikpé; 25 ihe-nzuzo nile nke obi-ya aputa ihè; o gēsi otù a da kpuchie iru-ya n'ala kpọ kwa isi ala nye Chineke, nēkwuputa na ọ bu ezie na Chineke nọ n'etiti unu.

26 Ọ bu gini kwa, umu-nnam? mbe ọ bula unu biakọrọ n'otù ebe, unu nile n'otù n'otù ji abù ọma, ji ihe-ozizi, ji ihe-nkpughe, ji asusu di iche, ji isughari-asusu. Ka eme ihe nile ka ewe wuli madu nile elu dika ulo. 27 Ọ buru na onye ọ bula eji asusu di iche nēkwu

okwu, ka ọ buru ihe ra ka madu abua gēkwu, ma ka ha ghara ika madu atọ, ka ha kwu kwa n'usoro; ka otù onye sughari kwa: 28 ma asi na ọ digh onye nāsughari asusu nọ n'etiti unu, ya kpuchie ọnu-ya nime nzukọ Kraist; ya gwa onwe-ya na Chineke okwu. 29 Ka ndi-amuma kwu kwa okwu, madu abua ma-ọbu madu atọ, ka ndi ọzọ tule kwa. 30 Ma asi na ekpughere onye ọzọ nke nọdu n'akuku ya ihe, ka onye mbu kpuchie ọnu-ya. 31 N'ihì na unu nile puru ibu amuma n'otù n'otù, ka madu nile we muta ihe, ka ewe kasi kwa madu nile obi; 32 anèdo kwa mọ nile nke ndi-amuma n'okpuru ndi-amuma; 33 n'ihì na Chineke abugh Chineke nke aghara, kama Ọ bu Chineke nke udo; otù ọ di nime nzukọ nile nke ndi nsọ.

34 Ka ndinyom-unu kpuchie ọnu-ha nime nzukọ-unu: n'ihì na ekwegh ha ka ha kwue okwu; kama ka ha do onwe-ha n'okpuru ike, dika iwu Chineke nēkwu kwa. 35 Ọ buru kwa na ha nāchọ imuta ihe ọ bula, ka ha jua di nke aka ha n'ulo: n'ihì na ọ bu ihe-ihere ka nwayi kwue okwu nime nzukọ Kraist. 36 Ọ gābu na okwu Chineke si n'ebe unu nọ puta? ma-ọbu ò ruru nāni unu?

37 Ọ buru na onye ọ bula nēchè na ya bu onye-amuma, ma-ọbu onye nwere onyinye Mọ Nsọ, ya mazu ihe m'nēdegara unu n'akwukwọ, na ha bu ihe Onye-nwe-ayi nyere n'iwu. 38 Ma ọ buru na onye ọ bula amagh ihe ndia, ọ bu onye anāmagh ama.

39 Ya mere, umu-nnam, werenu obi nānu ọku chọ ka unu bu amuma, unu ebochi-kwa-la iji asusu di iche iche nēkwu okwu. 40 Ma ka eme ihe nile n'uzọ di nma n'anya, na n'usoro.

15 I Ma emem ka unu mara, umu-nnam, ozi ọma ahu nke m'ziri unu, nke unu nata-kwa-ra, nke unu nēguzo kwa nime ya, 2 nke esite-kwa-ra zọputa unu, ma ọ buru na unu jidesie ya ike, bù aha okwu m'ji zi unu ozi ọma ahu, ma asi na ọ bugh na unu kwere n'efu. 3 N'ihì na enyerem n'aka-unu na mbu ihe m'nata-kwa-ra idebe, na Kraist nwuru n'ihì nmehie-ayi nile, dika ihe edeworo n'akwukwọ nsọ si di; 4 na eli-kwa-ra Ya; na emewo-kwa-ra ka O si n'ọnwu bilie n'ubochi nke-atọ, dika ihe edeworo n'akwukwọ nsọ si di; 5 na Ọ

me-kwa-ra ka Kifas hu Ya anya; emesia Q mere ka ndi-ozi iri na abua ahu hu Ya anya; 6 emesia Q mere ka ndi kari nnù madu na ōgu ise n'etiti umu-nna-ayi hu Ya anya n'otù m̄be, ndi ka n'onu-ogugu n'etiti ndi ahu nān̄ogide rue ubu a, ma ufodu adawo n'ura onwu; 7 emesia Q mere ka Jemes hu Ya anya; emesia Q mere ka ndi-ozi nile hu Ya anya; 8 ma n'ikpe-azu ha nile, dika nwa amukworo amukwo, Q mere ka mu onwem hu kwa Ya anya. 9 N'ihì na mu onwem dikarisiri ntà n'etiti ndi-ozi, ebe m'nērugh ka akp̄om onye-ozi, n'ihì na esoburum nzuk̄o Chineke. 10 Ma site n'amara Chineke abum ihe m'bu: ahu-kwa-ra na amara-Ya nke enyerem abugh ihe-efu; kama ad̄ob̄ubigaram onwem ok̄e n'qlu kari ha nile: ma q̄ bugh mu onwem, kama amara Chineke nke sorom. 11 Ya mere ma q̄ buru mu onwem, ma-q̄bu ndi ahu, otù a ka ayi nēkwusa, otù a ka unu kwe-kwa-ra.

12 Ma q̄ buru na anēkwusa na emewo ka Kraist si na ndi nwuru anwu bilie, ufodu n'etiti unu si aña nēkwu na nbilite-n'onwu nke ndi nwuru anwu adigh? 13 Ma q̄ buru na nbilite-n'onwu nke ndi nwuru anwu adigh, emegh kwa ka Kraist si n'onwu bilie: 14 ma q̄ buru na emegh ka Kraist si n'onwu bilie, ya mere ihe ayi nēkwusa bu ihe-efu, okwukwe-unu bu kwa ihe-efu. 15 Qz̄o kwa, anāhu na ayi bu ndi-āmā ugha nke Chineke; n'ihì na ayi b̄ara āmā megide Chineke na Q mere ka Kraist ahu si n'onwu bilie; bú Onye Q nēmegh ka O si n'onwu bilie, ma q̄ buru na q̄ bu ezie na emegh ka ndi nwuru anwu si n'onwu bilie. 16 N'ihì na asi na emegh ka ndi nwuru anwu si n'onwu bilie, emegh kwa ka Kraist si n'onwu bilie: 17 ma q̄ buru na emegh ka Kraist si n'onwu bilie, okwukwe-unu bu ihe-efu; unu nān̄o na nmehie nile unu ubu a. 18 Ya mere ndi da-kwa-ra n'ura onwu nime Kraist lara n'iyi. 19 Asi na q̄ bu nání na ndu a ka ayi nweworo olile-anya-ayi nime Kraist, ayi bu ndi kwesiri ebere kari madu nile.

20 Ma otù q̄ di, emewo ka Kraist si na ndi nwuru anwu bilie, nkpuru mbu nke ndi daworo n'ura onwu. 21 N'ihì na ebe onwu sitere n'aka madu, nbilite-n'onwu nke ndi nwuru anwu site-kwa-

ra n'aka madu. 22 N'ihì na dika onwu diri madu nile nime Adam, q̄ bu kwa otù a ka agēme ka madu nile di ndu nime Kraist ahu. 23 Ma madu nile n'otù n'otù n'usoro nke aka ha: Kraist, dika nkpuru mbu; emesia ndi nke Kraist, n'obibia-Ya. 24 Emesia ogwugwu ihe nile gābia, m̄be q̄ bula Q gārara ala-eze-Ya nye n'aka Chineke, Onye bu kwa Nna; m̄be q̄ bula Q gēmewori ka q̄bubu-isi nile na ichi-isi nile na ike nile ghara idi ir̄e. 25 N'ihì na Q ghagh ibu eze, rue m̄be Q gēdebewori ndi-iro-Ya nile n'okpuru ukwu-Ya. 26 Dika onye-iro ikpe-azu, agaje ime ka onwu ghara idi ir̄e. 27 N'ihì na, Ihe nile ka O doro n'okpuru ukwu-Ya abua. Ma m̄be q̄ bula O gēkwuworì, si, Edowo ihe nile n'okpuru Ya, q̄ putara ih̄e na Q n̄ogh ya, bú Onye doro ihe nile n'okpuru Ya. 28 Ma m̄be q̄ bula agēdowori ihe nile n'okpuru Ya, m̄be ahu ka agēdo Qkpara ahu Onwe-ya n'okpuru Onye ahu Nke doro ihe nile n'okpuru Ya, ka Chineke we buru ihe nile nime ihe nile.

29 N'ihì na asi na q̄ digh otù a, gini ka ha gēme, bú ndi anēme baptism n'on̄odu ndi nwuru anwu? Q̄ buru na emegh ka ndi nwuru anwu si n'onwu bilie ma-qli, q̄ bu kwa gini mere anēme ha baptism n'on̄odu ha? 30 Gini me-kwa-ra ayi onwe-ayi nān̄o n'ize-ndu oge hour nile q̄ bula? 31 Ejim inya-isi ahu n'aru-unu, umu-nnam, nke m'nānya nime Kraist Jisus Onye-nwe-ayi, we kwusie ike na anamanwu kwa-ub̄ochi. 32 Q̄ buru na abumri onye nālu q̄gū megide anu-q̄hia n'Efes̄os dika madu si eme, ur̄u gini baram? Q̄ buru na emegh ka ndi nwuru anwu si n'onwu bilie, ka ayi rie n̄u kwa, n'ihì na echi ka ayi gānwu. 33 Unu ekwela ka eduhie unu: Nkparita nile q̄q̄ nēmebi omume q̄ma. 34 Sinu n'ura manya teta n'uz̄o ezi omume, unu emehie-kwa-la; n'ihì na ufodu nēnwe amagh-ihe bayere Chineke: anamekwu nka ka m'me unu ih̄ere n'iru.

35 Ma otù onye gāsi, Èsi aña eme ka ndi nwuru anwu si n'onwu bilie? q̄ bu kwa ah̄a aru gini ka ha ji bia? 36 Onye nēnwegh uche, adigh-eme ka nkpuru gi onwe-gi nāgha di ndu, ma q̄ buru na q̄ nwugh anwu: 37 ihe i nāgha kwa, q̄ bugh aru gāputa ka i nāgha, kama q̄ bu nkpuru efu, ma elegh anya q̄ gābu q̄ka,

ma-qb̄u nkpuru ọ bula nime nkpuru fọduru; 38 ma Chineke nēnye ya aru dika Ọ chọrọ, nēnye kwa nkpuru ọ bula nime nkpuru nile aru nke aka ya. 39 Anu-arū nile abugh otù anu-arū: kama otù anu-arū nke madu di, anu-arū ọzọ nke anumanu di kwa, anu-arū ọzọ nke nnunu di kwa, anu-arū ọzọ nke azù di kwa. 40 Aru nke elu-igwe na aru nke uwa di kwa: ma ebube nke aru nke elu-igwe bu otù, ebube nke aru nke uwa di kwa iche. 41 Otù ebube nke anyanwu di, ebube ọzọ nke ọnwā di kwa, ebube ọzọ nke kpakpando di kwa; n'ih̄i na otù kpakpando di iche n'aru kpakpando ọzọ n'ebube. 42 Otù a ka nbilite-n'ọnwu nke ndi nwuru anwu di kwa. Anāgha ya n'ire-ur̄e; anēme ka o si n'ọnwu bilie n'eregh-ur̄e: 43 anāgha ya n'ihe-ih̄ere; anēme ka o si n'ọnwu bilie n'ebube: anāgha ya n'adigh-ike; anēme ka o si n'ọnwu bilie n'ike: 44 anāgha ya aru nke nkpuru-obi nāchi; anēme ka o si n'ọnwu bilie aru nke Mọ di nime ya nāchi. Ọ buru na aru nke nkpuru-obi nāchi di, aru nke Mọ nāchi di kwa. 45 Otù a ka edewo-kwa-ra ya n'akwukwọ, si, Madu mbu, b̄u Adam, ghọrọ nkpuru-obi di ndu. Adam ikpe-azu ghọrọ mọ nke nēnye ndu. 46 Otù ọ di, nke Mọ nāchi ebugh uzọ, kama ọ bu nke nkpuru-obi nāchi; emesia nke Mọ nāchi soro. 47 Madu mbu sitere n'ala, eji-kwa-ra ajā kpu ya: Madu nke-abua sitere n'elu-igwe. 48 Aha madu onye ahu ejiri ajā kpu di, madu di otù a ka ndi eji ajā kpu di kwa: ọzọ, aha madu Onye elu-igwe ahu di, madu di otù a ka ndi elu-igwe di kwa. 49 Dika ayi yiri kwa onyinyo nke onye ahu eji ajā kpu, ayi gēyiri kwa onyinyo nke Onye elu-igwe ahu.

50 Ma nka ka m'nēkwu, umu-nnam, na anu-arū na ọbara apugh iketa ala-eze Chineke; ihe nēre ur̄e eketagh kwa eregh-ur̄e. 51 Le, agwam unu ihe-omimi: Ọ bugh ayi nile gāda n'ura ọnwu, ma agēnwō ayi nile, 52 n'oge dikarisiri ntà, n'otù ntabi-anyā, m̄be agāfù op̄i ikpe-azu: n'ih̄i na agāfù op̄i, agēme kwa ka ndi nwuru anwu si n'ọnwu bilie nāpugh ire ur̄e, agēnwō kwa ayi onwe-ayi. 53 N'ih̄i na aru a nke puru ire ur̄e aghagh iyikwasi eregh-ur̄e, aru a nke puru inwu anwu aghagh iyikwasi

anwugh-anwu. 54 Ma m̄be ọ bula aru a nke puru ire ur̄e gēyikwasiwori eregh-ur̄e, m̄be aru a nke puru inwu anwu gēyikwasiwori anwugh-anwu kwa, m̄be ahu okwu ahu edeworo n'akwukwọ nsọ gēme, b̄u, Eloro ọnwu rue nmeri. 55 Ọnwu, òle ebe nmeri-gi di? Ọnwu, òle ebe ihe-qb̄uḡa-gi di? 56 Ihe-qb̄uḡa nke ọnwu bu nmehie; ike nke nmehie bu kwa iwu: 57 ina ekele diri Chineke, Onye nēnye ayi nmeri site n'aka Onye-nwe-ayi Jisus Kraist. 58 Ya mere, umu-nnam m'huru n'anya, guzosienū ike, burunu ndi anāpugh iropu eropu, ndi nālubiga ọlu Onye-nwe-ayi òkè m̄be nile, ebe unu matara na ndọb̄u unu nādọb̄u onwe-unu n'ọlu abugh ihe-efu nime Onye-nwe-ayi.

16 I Ma okwu bayere ùtù anāturu ndi nsọ, dika m'nyere nzukọ Kraist di na Galetia iwu, unu onwe-unu me kwa otù a. 2 Kwa ubọchi mbu n'izù ubọchi asa ka unu nile n'otù n'otù debe ihe n'ulo nākpado ya, otù ihe nāgara onye ọ bula nke-oma, ka aghara inara ùtù m̄be ọ bula m'gābia. 3 Ma m̄be ọ bula m'biaruru, ndi ọ bula unu gānwaputa, m'gēwere akwukwọ-oz̄i ziga ndi ahu ibūru ihe-amara-unu je Jerusalem: 4 ma asi na ọ kwesiri ka mu onwem je kwa, ha gēsom je. 5 Ma m'gābiakute unu, m̄be ọ bula m'gāgābigasi nime Masedonia; n'ih̄i na agajem igabiga nime Masedonia; 6 ma elegh anya na nke unu ka m'gānōgide, ma-qb̄u nōbiga kwa na m̄be oyi, ka unu we dupum n'ijem ebe ọ bula m'nāga. 7 N'ih̄i na achōghm ihu unu ub̄u a n'uzọ ijem; n'ih̄i na anamele anya na m'gānōgide na nke unu oge ufodu, ma asi na Onye-nwe-ayi gēkwe. 8 Ma m'gānōgide n'Efesos rue oge Pentikost; 9 n'ih̄i na emegheworom ọnu-uzọ di uku nke agēji kwa lusi ọlu ike, ọzọ, ọtutu ndi nēmegidem.

10 Ma asi na Timoti abia, lezienu anya ka ọ nōgide na nke unu nātugh egwu; n'ih̄i na ọ nālu ọlu Onye-nwe-ayi, dika mu onwem nālu kwa: 11 ya mere, ka onye ọ bula ghara ikpọ ya ihe-efu. Kama dupunu ya n'ije-ya n'udo, ka ọ we biakutem: n'ih̄i na anamele anya na o gēso umu-nna-ayi bia. 12 Ma okwu bayere Apolos nwa-nna-ayi, ariqrom ya ọtutu aririq ka o so umu-nna-ayi biakute

unu: ma ihe ọ chọrọ abugh ka ọ bia ubu a ma-ọli; ma ọ gābia mbe ọ bula ọ nwere oghere.

13 Nēchenu nche, nēguzosinu ike n'okwukwe - unu, burunu ndikom, nādinu ike. 14 Ka eme ihe-unu nile n'ihu-n'anya.

15 Ma ariom unu, umu-nnam, (unu matara èzi-na-ulo Stefanas, na ọ bu nkpuru mbu nke Akala, na ha do-kwa-ra onwe-ha ijere ndi nsọ ozi), 16 ka unu onwe-unu do kwa onwe-unu n'okpuru madu di otu a, na n'okpuru onye ọ bula nke soro ayi nāluko ọiu, onye nādoḅu kwa onwe-ya n'olu. 17 Anamaḅuri kwa ọnu n'obibia nke Stefanas na Fọtunetọs na Akaikọs: n'ih i na ndi ahu mezuru

ihe fọduru unu imerem. 18 N'ih i na ha mcre ka mọ nkem na nke unu zuru ike: ya mere mazunu madu di otu a.

19 Nzuko Kraist nile nke di n'Esia nēkele unu. Akwila na Priska nēkele unu otutu ekele nime Onye-nwe-ayi, ha na nzuko Kraist nke di n'ulo-ha. 20 Umu-nna-ayi nile nēkele unu. Werenu isutu-ọnu di nsọ kelerita ibe-unu.

21 Ekele nke mu Pọl, nke m'ji aka nkem de. 22 Ọ buru na onye ọ bula adigh-ahu Onye-nwe-ayi n'anya, ka ọ buru anathema. Onye-nwe-ayi nābia. 23 Ka amara nke Onye-nwe-ayi Jisus Kraist diyere unu. 24 Ihu-n'anya nkem diyere unu nile nime Kraist Jisus. Amen.

AKWUKWỌ-OZI NKE-ABUA NKE PỌL ONYE-OZI DEGARA NDI KỌRINT

1 1 Pọl, onye-oz i nke Kraist Jisus site n'ochicho Chineke, na Timoti nwa-nna-ayi, nēdegara nzuko Chineke nke di na Kọrint akwukwọ, ha na ndi nsọ nile ndi nọ n'Akaia dum: 2 Amara diri unu na udo nke si n'aka Chineke, bu Nna-ayi, na Onye-nwe-ayi Jisus Kraist puta.

3 Onye agoziri agozi ka Ọ bu, bu Chineke na Nna nke Onye-nwe-ayi Jisus Kraist, bu Nna nke obi-ebere nile na Chineke nke nkasi-obi nile; 4 Onye nākasi ayi obi na nkpaḅu-ayi nile, ka ayi we pu isite na nkasi-obi nke Chineke ji kasi ayi onwe-ayi obi kasie ndi ahu obi ndi nọ na nkpaḅu ọ bula. 5 N'ih i na dika ahuhu nile Kraist huru nābabiga okè n'ebe ayi nọ, otu a ka nkasi-obi-ayi nābabiga kwa okè site n'aka Kraist. 6 Ma ọ buru na anākpāḅu ayi, ọ bu n'ih i nkasi-obi-unu na nzọputa-unu; ọ buru kwa na anākasi ayi obi, ọ bu n'ih i nkasi-obi-unu, nke nālusi ọlu ike n'itachi obi n'otu ahuhu ahu nke ayi onwe-ayi nāhu kwa: 7 olile-anya-ayi bayere unu nēguzosi kwa ike; ebe ayi matara na, dika unu bu ndi nēnwekọ ahuhu nile. otu a ka unu nēnwekọ kwa nkasi-obi ahu. 8 N'ih i na, umu-nnam,

ayi achogh ka unu ghara imara ihe bayere nkpaḅu-ayi nke akpaḅuru ayi n'Esia, na eboḅuru ayi nke-uku ri nne, kari ike-ayi, ya mere ayi nwebigara obi abua okè ma ayi gādi kwa ndu: 9 e, ayi onwe-ayi enwewo ọziza azara nime onwe-ayi na ọ bu ọnwu, ka ayi we ghara itukwasi obi n'onwe-ayi, kama ọ bu na Chineke Onye nēme ka ndi nwuru anwu si n'ọnwu bilie: 10 Onye dọputara ayi n'okè ọnwu di otu a, Ọ gādọputa kwa ayi: Onye ayi leworo anya Ya na Ọ ganādọputa kwa ayi ọzọ; 11 ebe unu nēyekọ kwa aka n'ih i ayi n'ariri-ọnu; ka otutu madu we kele ekele n'ih i ayi bayere onyinye-amara enyeworo ayi site n'aka otutu madu.

12 N'ih i na inya-isi-ayi bu nka, àmà nke akọ-na-uche-ayi, na ọ bu n'idi-nsọ na idi-ọcha nke Chineke, ọ bugh n'amam-ihe nke anu-aru, kama ọ bu n'amara Chineke, ka ayi biri obi n'uwa, ma ọ bu n'ebe unu nọ ka ayi bikariri obi-ayi nke-uku. 13 N'ih i na ayi edegaragh unu ihe ọzọ n'akwukwọ, ma-ḅugh ihe unu nāghota ma-ḅbu nke unu nāmazu kwa, anamele kwa anya na unu gāmazu ha rue ọgwugwu ihe nile:

14 dika unu mazu-kwa-ra ayi n'otù akuku, na ayi bu ihe-inya-isi-unu, ọbuná dika unu onwe-unu bu kwa ihe-inya-isi nke ayi, n'ubochi Onye-nwe-ayi Jisus.

15 Nime ntukwasi-obi a ka m'zube-kwa-ra na mbu ibiakute unu, ka unu we nwe amara nke-abua; 16 ka m'we site kwa n'iyé-aka-unu je rue Masedonia, si kwa na Masedonia biakute unu ọzọ, ka unu we dupukwam n'ijem iga Judia. 17 Ya mere m'be m'zubere nka, ọ gābu na ejim uche nāgha agha zube? ma-ọbu ihe m'nēzuputa, anamezuputa ha dika anu-arú nāgwam, ka e e na é-è é-è we di n'ọnum n'otù oge? 18 Ma dika Chineke kwesiri ntukwasi-obi, okwu-ayi nke ayi gwara unu abugh e na é-è. 19 N'ihí na Ọkpara Chineke, Jisus Kraist, Onye ekwusara n'etiti unu site n'ọnu-ayi, bú site n'ọnu nkem na nke Silvenos na nke Timoti, emegh Ya ka Ọ buru e na é-è, kama emewo ka e di nime Ya. 20 N'ihí na ka ha ra, bú nkwa nke Chineke, ọ bu nime Ya ka e di: n'ihí nka ka Amen site-kwa-ra n'aka-Ya, ka ewe site n'aka-ayi nye Chineke otuto. 21 Ma Onye ahu Nke nēme ka ayi na unu guzosie ike nime Kraist, Onye te-kwa-ra-ayi manu n'isi, bu Chineke; 22 Onye ka-kwa-ra ayi akàrà, nye kwa ayi Mọ Nsọ n'obi-ayi, bú ihe ayi ji mara na ayi gēnwēzu nkwa ahu nile.

23 Ma mu onwem nākpọku Chineke ka Ọ buru onye-àmà megide nkpuru-obim, na ọ bu n'imere unu ebere ka m'nējigh bia Kōrint rue ubu a. 24 Ọ bugh na ayi bu ndi-nwe okwukwe-unu, kama ayi bu ndi soro unu nāluta ọnù-unu: n'ihí na unu ji okwukwe-unu guzo.

21 Ma ezuputaram onwem nka, na m'gagh-abiakute unu ọzọ n'ihē-nwuta. 2 N'ihí na asi na mu onwem eme ka o wuta unu, ọnye bu kwa onye gēme ka obi tọm utọ, ma-ọbugh onye ahu nke anēme ka o wuta ya site na mu onwem? 3 Ede-kwa-ram otù ihe nka n'akwukwọ, ka m'we ghara inwe ihe-nwuta m'be m'biara n'aka ndi ọ kwesiri ka m'nuria ọnu n'aru ha; ebe m'tukwasiworo obi n'ebe unu nile nọ, na ọnùm bu ọnù nke unu nile. 4 N'ihí na m'sitere na nkpa bu na ihe-nbu nke obi riri nne were ọtutu anya-miri degara

unu akwukwọ; ọ bugh ka eme ka o wuta unu, kama ka unu we mara ihu-n'anya nke m'hubigara unu ọkè kari.

5 Ma ọ buru na onye 4 bula emewo ka o wuta ayi, ọ bugh mu onwem, kama, n'otù akuku (ka m'ghara ibo bu unu nke-uku) ọ bu unu nile ka ọ meworo ka o wuta. 6 O zuworo madu di otù a, bú nba nka nke ndi ka n'ọnu-ọgugu nime unu bara ya; 7 ya mere, kama ibara ya nba ọzọ anamachọ ka unu were amara ọghara ya kasi kwa ya obi, ka aghara iyi ihe-nwuta nke nēwutabiga ya ọkè loda madu di otù a n'uzọ ọ bula. 8 N'ihí nka ariom unu ka unu me ka ihu-n'anya unu huru ya buru ihe di itukwasi obi. 9 N'ihí na ihe mere m'degara unu akwukwọ bu kwa nka, ka m'we mara nnwaputa unu, ma unu bu ndi nāna nti rue ihe nile. 10 Ma onye ọ bula unu were amara ọghara ya ihe ọ bula, mu onwem were kwa amara ọghara ya: n'ihí na ihe mu onwem werewo-kwa-ra amara ọghara, ma ọ buru na ewerewom amara ọghara ihe ọ bula, ọ bu n'ihí unu ka m'meworo ya n'iru Kraist; 11 ka Setan we ghara iribu ayi: n'ihí na ayi abugh ndi nāmagh ihe nile ọ nēchēputa.

12 Ma m'be m'biaruru Troas izisa ozi ọma Kraist, m'be emeghereri kwa ọnu-uzọ nime Onye-nwe-ayi nyem, 13 mọm adigh nfe ma-oli, n'ihí na ahughm Taitos nwa-nnam: kama ekelerem ha ekele ikpe-azu, we pua je Masedonia. 14 Ma ekele diri Chineke, Onye nēdughari ayi n'ọnù-agma nime Kraist m'be nile, nēsite kwa n'aka-ayi egosi isisi nke ọmuma-Ya n'ebe nile. 15 N'ihí na ayi bu isisi utọ nke Kraist n'ebe Chineke nọ, n'etiti ndi anāzọputa, na n'etiti ndi nāla n'iyi; 16 n'ebe ndia nọ ọ bu isisi nke sitere n'ọnwu we duba n'ọnwu; n'ebe ndi ahu anāzọputa nọ ọ bu isisi nke sitere na ndu we duba na ndu. Ma ọnye ruru ime ihe ndia? 17 N'ihí na ayi adigh ka ọra madu, ndi were ihe nādigh nma nētigwa n'okwu Chineke: kama dika ndi sitere n'idi-ọcha, kama dika ndi sitere na Chineke, ọ bu n'iru Chineke, nime Kraist ka ayi nēkwu.

31 Ayi nāmalite ọzọ ime ka madu mara ayi? ma-ọbu nkpa akwukwọ-ozí ime ka madu mara ayi nākpá ayi inye

unu ma-ọbu inara unu, dika ọ nākpā ufọdu? 2 Unu onwe-unu bu akwukwọ-ozī-ayi, nke edeworo nime obi-ayi, nke madu nile mara nāgu kwa; 3 ebe emere ka unu puta ihè na unu bu akwukwọ-ozī Kraist, nke ayi jere ozi ya, nke anējigh ink de, kama ọ bu Mọ nke Chineke di ndu ka eji de ya; ọ bugh n'elu mbadamba nkume, kama ọ bu n'elu mbadamba ihe di ichè, bú obi nke anu-arū. 4 Ntukwasi-obi di otú a ka ayi nwe-kwa-ra site n'aka Kraist n'ebe Chineke nọ: 5 ọ bugh na ayi ruru n'onwe-ayi, igu ihe ọ bula dika o sitere n'onwe-ayi; kama iru-eru-ayi sitere na Chineke; 6 Onye me-kwa-ra ayi ka ayi rue ibu ndi nēje ozi ọbụba-ndu ọhu; ọ bugh nke ihe edeworo n'akwukwọ, kama ọ bu nke Mọ Nsọ: n'ihī na ihe ahu edeworo n'akwukwọ nēbu ebu, ma Mọ ahu nēnye ndu. 7 Ma ọ buru na ije-ozī nke ọnwu, nke edeworo n'akwukwọ, nke atuworo n'elu nkume, biara n'ebube, nke mere umu Israel apugh ilegide iru. Moses anya n'ihī ebube nke iru-ya; ebube nke anēme ka ọ ghara idi irè: 8 ije-ozī nke Mọ Nsọ gēsi aña ghara idi kari n'ebube? 9 N'ihī na asi na ije-ozī nke ọmuma-ikpé bu ebube, ije-ozī nke ezi omume gēnwebiga ebube ókè kari nke-uku. 10 N'ihī na ihe emeworo ka ọ di ebube, emegh ya ka ọ di ebube n'akuku a n'ezie, n'ihī ebube ahu nke kariri nke-uku. 11 N'ihī na asi na ihe anēme ka ọ ghara idi irè ji ebube bia, ihe nādigide dikariri n'ebube nke-uku.

12 Ya mere ebe ayi nwere olile-anya di otú a, ayi nēkwuwa okwu nke-uku, 13 ayi adigh kwa ka Moses, onye nēkpudo ihe-nkpudo n'iru-ya, ka umu Israel we ghara ilegide anya rue ọgwugwu ihe ahu anēme ka ọ ghara idi irè: 14 ma emere ka uche-ha me etili: n'ihī na rue ubọchi ta n'ogugu ọbụba-ndu ochie otú ihe-nkpudo ahu nādigide, ebe anēkpughegh na anēme ya ka ọ ghara idi irè nime Kraist. 15 Ma rue ubọchi ta, mbe ọ bula anāgu akwukwọ Moses, ihe-nkpudo nādigide n'obi-ha. 16 Ma mbe ọ bula o gēchigharikute Onye-nwe-ayi, ewepu ihe-nkpudo ahu. 17 Ma Onye-nwe-ayi bu Mọ ahu: ma ebe Mọ nke Onye-nwe-ayi nọ, n'ebe ahu ka madu nwere onwe-ha. 18 Ma ayi onwe-ayi nile ebe ayi were iru nke

ekpupuworo ihe-nkpudo nēgosi ebube nke Onye-nwe-ayi dika enyo, anēnwogha ayi rue n'otù onyinyo ahu site n'ebube rue ebube, ọbuná dika anēnye ya site n'Onye-nwe-ayi, bú Mọ Nsọ.

4 1 N'ihī nka, ebe ayi nwere ije-ozī a, dika emere ayi ebere, ike agwugh ayi n'obi: 2 kama ayi juru ihe-nzuzo nile nke nēweta ihere, ayi adigh-ejeghari n'aghughọ, ayi adigh-emeso kwa okwu Chineke n'uzọ itu-ntu; kama ayi ji ngosi nke ezi-okwu nēme ka akọ-na-uche nke madu nile n'otù n'otù mara ayi n'iru Chineke. 3 Ma asi kwa na ekpudoworo ozi ọma ayi ihe, ọ bu n'etiti ndi nāla n'iyi ka ekpudoworo ya: 4 ndi chi nke oge a mere ka anya nke uche nke ndi nēkwegh ekwe kpu isi n'etiti ha, ka inye-ihè nke ozi ọma nke ebube Kraist, Onye bu onyinyo Chineke, we ghara iwakwasi ha. 5 N'ihī na ọ bugh ayi onwe-ayi ka ayi nēkwusa, kama ọ bu Kraist Jisus, na Ọ bu Onye-nwe-ayi, ayi nāsi kwa na ayi onwe-ayi bu ndi-ọrụ-unu n'ihī Jisus. 6 N'ihī na ọ bu Chineke, Onye siri, Ihè gēsi nime ọchichiri nwuputa, bu Onye nwubara nime obi-ayi, iweta inye-ihè nke ọmuma nke ebube nke Chineke n'iru nke Jisus Kraist.

7 Ma ayi nwere àkù a n'ite ájá, ka ọkika nke ike ahu we buru nke Chineke, ghara kwa isite n'ayi onwe-ayi; 8 anākpabu ayi n'akuku nile, ma adigh-akpabubiga ayi ókè; ayi nwere obi abua, ma ayi adigh-enwebiga obi abua ókè; 9 anēsobu ayi, ma adigh-arapu nání ayi; anātuda ayi n'ala, ma adigh-ala ayi n'iyi; 10 ayi nēbughari n'aru-ayi mbe nile ọbụbu nke Jisus, ka ewe me kwa ka ndu nke Jisus puta ihè n'aru-ayi. 11 N'ihī na arara ayi onwe-ayi, bú ndi di ndu, nye n'aka ọnwu mbe nile n'ihī Jisus, ka ewe me kwa ka ndu nke Jisus puta ihè n'anuaru-ayi nke puru inwu anwu. 12 Ya mere ọnwu nālusi ọlu ike nime ayi, ma ndu nālusi ọlu ike nime unu. 13 Ma ebe ayi nwere otú mọ nke okwukwe ahu, dika ihe edeworo n'akwukwọ nsọ si di, Ekwerem, n'ihī ya ka m'kwuru; ayi onwe-ayi kwere kwa, ọ bu kwa n'ihī ya ka ayi nēkwu; 14 ebe ayi matara na Onye ahu Nke mere ka Onye-nwe-ayi Jisus si n'ọnwu bilie, na Ọ gēme kwa ka

ayi so Jisus si n'onwu bilie, Q gēche kwa ayi na unu n'iru Onwe-ya. 15 N'ihī na ihe nile di n'ihī unu, ka amara, ebe o riri nne site n'aka ndi ka n'onu-ogugu, ka o we me ka ikele-ekele babiga okè rue ebube nke Chineke.

16 N'ihī nka ike agwugh ayi n'obi; kama asi na o bu ezie na madu elu-arū ayi nēre uré, ma anēme ka madu inē ayi buru ihe ohu kwa-ubochi. 17 N'ihī na nkpaḅu-ayi nke di nfé, nke di na nwa oge a, nāluputara ayi ebube nke-uku ri nne kachasi ihe nile, bú ebube nke di aró di kwa ebigh-ebi; 18 ebe ayi nādigh-ele ihe anāhu anya, kama ihe anādigh-ahu anya: n'ihī na ihe anāhu anya nādiru nwa oge; ma ihe anādigh-ahu anya di ebigh-ebi.

5 1 N'ihī na ayi matara na asi na akwaturu ulo nke uwa, bú ulo-ikwū-ayi, ayi nwere ulo ewuru nke sitere na Chineke, ulo anējigh aka wu, di ebigh-ebi, n'elu-igwe. 2 N'ihī na ayi nāsu udè nime ulo nka ezie, ebe o nāgusi ayi ike ka ewere ebe-obibi-ayi nke sitere n'elu-igwe yikwasi ayi n'elu ya: 3 ebe o bu na agāhu ayi ndi eyiwooro ihe, ndi nābāgh otó. 4 N'ihī na ayi, bú ndi nọ n'ulo-ikwū a, ayi nāsu udè ezie, ebe o nānyibū ayi; n'ihī na ayi achogh ka eyipu ayi ya, kama ka eyikwasi ayi ihe n'elu ya, ka ndu we loda ihe puru inwu anwu. 5 Ma Onye luputara ayi ka ewe me otù ihe a bu Chineke, Onye nyere ayi Mọ Nsọ, bú ihe ayi ji mara na agēmezuru ayi ya. 6 Ya mere ayi nēnwe obi-ike mḅe nile, mata kwa na mḅe ayi nọ n'ulo n'aru-ayi, ayi anogh n'ulo n'ebe Onye-nwe-ayi nọ: 7 (n'ihī na ayi sitere n'okwukwe nējeghari, o bugh n'ohuhu-uzo); 8 ayi nēnwe obi-ike, ka m'kwuru, o di kwa ayi ezi nma kari ka ayi ghara ino n'ulo n'aru-ayi, ka ayi nọ kwa n'ulo n'ebe Onye-nwe-ayi nọ. 9 N'ihī nka ayi nējisi kwa ike ka ayi we buru ndi di Ya ezi utó, ma ayi nọ n'ulo ma-qbū na ayi anogh n'ulo. 10 N'ihī na aghagh ime ka ayi nile puta ihè n'iru oche-ikpé Kraist; ka ayi nile n'otù n'otù we nāghachi ihe esitere n'aru me, dika ihe onye o bula mere si di, ma o bu ezi ihe ma-qbū ihe nādigh nma.

11 Ya mere ebe ayi matara egwu Onye-nwe-ayi, ayi nēme ka madu kweye, ma emewo ka ayi puta ihè

nye Chineke; anamatukwasi kwa obi na emewo ka ayi puta kwa ihè nime akọ-na-uche-unu. 12 Ayi adigh-eme ozo ka unu mara ayi, kama ayi nēkwu dika ndi nēnye unu oghere inya isi n'ihī ayi, ka unu we nwe ihe iza ndi nānya isi n'ihē anāhu anya, o bugh kwa n'obi. 13 N'ihī na asi na ayi buru ndi anya nādigh nma, o bu n'ebe Chineke nọ; asi kwa na ayi nwere uche zuru okè, o bu n'ebe unu nọ. 14 N'ihī na ihu-n'anya Kraist nērugide ayi; ebe ayi nātule nka, na otù Onye nwuru n'onodu madu nile, ya mere madu nile nwuru; 15 O nwu-kwa-ra n'onodu madu nile, ka ndi di ndu we ghara idiri onwe-ha ndu ozo, kama ka ha diri Onye ahu ndu, bú Onye nwuru n'onodu ha, eme kwa ka O si n'onwu bilie. 16 Ya mere ayi onwe-ayi amatagh onye o bula site n'ubu a dika anu-arū nāmata: obuná asi na ayi amawo Kraist dika anu-arū mara, ma ubu a ayi amagh Ya ozo otú a. 17 Ya mere o buru na onye o bula di nime Kraist, o bu onye ekere ohu: ihe ochie agasiwo; le, ha aghowo ihe ohu. 18 Ma ihe nile sitere na Chineke, Onye sitere n'aka Kraist me ka ayi na Ya onwe-ya di n'otù, Q we nye ayi ije-ozī nke ime-ka-adi-n'otù ahu; 19 nke bu na Chineke nọri nime Kraist nēme ka Ya onwe-ya na uwa di n'otù, nāgugh ndahie nile ha megide ha, Q debe-kwa-ra nime ayi okwu nke ime-ka-adi-n'otù ahu.

20 Ya mere ayi bu ndi-ukọ n'onodu Kraist, dika agási na Chineke nāriọ aririọ site n'aka-ayi: ayi nọ n'onodu Kraist nāriọ unu, menu ka unu na Chineke di n'otù. 21 Onye ahu Nke nāmagh nmehie ka Q mere ka Q buru nmehie n'onodu ayi; ka ayi onwe-ayi we ghọ ezi omume Chineke nime Ya.

6 1 Ma, dika ndi ayi na Ya nāluko olu, 6 ayi nāriọ kwa unu ka unu ghara inara amara Chineke n'efu, 2 (n'ihī na Q nāsi,

N'oge anānara madu nke-oma ka M'nuru olu-gi,

O bu kwa n'ubochi nzoputa ka M'yere gi aka:

le, ubu a bu oge anānara madu nke-oma; le, ubu a bu ubochi nzoputa): 3 ayi adigh-eme ihe-isu-ngongọ o bula n'ihē o bula, ka aghara ita ije-ozī-ayi uta; 4 kama n'ihē nile ayi nēme ka

madu mara ayi, dika ndi nējere Chineke ozi, nime oké ntachi-obi, nime nkpābu, nime nkpā, nime oké nkpā, 5 nime ihe-otiti, nime ulo-nkp̄or̄o, nime aghara, nime id̄ōbu onwe-ayi n'olu, nime imuru-anya, nime obubu-ṛnu; 6 nime idi-ṛcha, nime ihe-ṛmuma, nime ogologo ntachi-obi, nime obi-ṛma, nime M̄o Ns̄o, nime ihu-n'anya nke iru-abua nādigh ya, 7 nime okwu nke ezi-okwu, nime ike nke Chineke; site n'ihe-agma nke ezi omume n'aka-nri na aka-ekpe, 8 site n'otuto na ihe-ihere, site na nhota ṛj̄o na nhota ṛma; dika ndi-nduhie, ma ayi bu ndi ezi-okwu; 9 dika ndi anāmagh aha-ha, ma amazuru ayi; dika ndi nānwu anwu, ma le, ayi di ndu; dika ndi anēme ka ha muta ihe site n'ahuhu, ma adigh-eme ka ayi nwua; 10 dika ndi ihe nēwuta, ma ayi nānuri ṛnu m̄be nile; dika ndi-ṛḃeye, ma ayi nēme ka ṛtutu madu buru ṛgaranya; dika ndi nēnwegh ihe, ma ayi nēnwezu ihe nile.

11 Ndi K̄rint, ṛnu-ayi ghere oghe igwawa unu okwu, emewo ka obi-ayi di obodobo. 12 Adigh-eme ka unu n̄o n'ṛn̄odu di oké nkpā nime ayi, ma anēme ka unu n̄o n'ṛn̄odu di oké nkpā n'obi nke unu. 13 Ma dika ugwo-ṛlu n'otù uz̄o ahu (anamekwu dika anāgwa umum), ka eme kwa ka unu onwe-unu di obodobo n'obi-unu.

14 Unu na ndi nēkwegh ekwe ekeṛtala onwe-unu, n'ih̄i na unu na ha di iche: n'ih̄i na òle nkek̄o ezi omume na imebi-iwu nēkek̄o? ma-ṛbu òle nnwek̄o ih̄e na ṛchichiri nēnwek̄o? 15 Q̄z̄o, òle nnwek̄o-otù-olu Kraist na Belial nēnwek̄o? ma-ṛbu òle òk̄e onye kwere ekwe na onye nēkwegh ekwe nēkerita? 16 Q̄z̄o, òle nkwek̄o ulo ns̄o nke Chineke na arusi nēkwek̄o? n'ih̄i na ayi onwe-ayi bu ulo ns̄o nke Chineke di ndu; dika Chineke kwuru, si, M'gēbi nime ha, nējeghari kwa nime ha; M'gābu kwa Chineke nke ha, ha onwe-ha gābu kwa ndi nkem. 17 N'ih̄i nka

Sinu n'etiti ha puta, guzo-kwa-nu iche,

ka Onye-nwe-ayi kwuru,

Unu emetu-kwa-la ihe nādigh ṛcha aka;

Mu onwem gākp̄obata kwa unu,

18 Buru kwa unu Nna,

Unu onwe-unu gābu-kwa-ram umu-ndikom na umu-ndinyom,

ka Onye-nwe-ayi kwuru, Nke puru ime 7 ihe nile. 1 Ya mere ndi m'huru n'anya, ebe ayi nwere nkwa ndia, ka ayi sachapu n'onwe-ayi nmeru nile nke aru na nke m̄o, nēmezu idi-ns̄o n'egwu Chineke.

2 Nyenu ayi uz̄o n'obi-unu; ayi emegh onye ṛ bula aj̄o omume, ayi emebigh onye ṛ bula, ayi eribugh onye ṛ bula. 3 Q̄ bugh ima unu ikp̄e ka m'nēkwu ya: n'ih̄i na ekwuwom ya na mbu, na unu di ayi n'obi inwuk̄o ṛnwu na idik̄o ndu. 4 Nkwuwa-okwum di uku, bú nke m'ji agwa unu okwu, inya-isim n'ih̄i unu di uku: nkasi-obi ezuzo ez̄u nimem, anamañuribiga òk̄e kari na nkpābu-ayi nile.

5 N'ih̄i na m̄be ayi bia-kwa-ra na Masedonia, anu-ar̄u-ayi adigh nf̄e ma-ṛli, kama anākp̄ābu ayi n'akuku nile; ilu-ṛḡù di n'ēz̄i, egwu di nime. 6 Otù ṛ di, Onye ahu Nke nākasi ndi di ala obi, bú Chineke, were ṛbibia Tait̄os kasi ayi obi; 7 ṛ bugh kwa nān̄i ṛbibia-ya, kama Q̄ were kwa nkasi-obi nke ejiri kasi ya obi n'aru unu we kasi ayi obi, m̄be ṛ nāk̄or̄o ayi ṛgugu m'gusiri unu ike, iru-új̄u-unu, ekworo unu kworom; ya mere m'ñuriri ṛnu kari. 8 N'ih̄i na asi na ṛ bu ez̄ie na ejim akwukw̄o-ozim me ka o wuta unu, akwagh̄m uta, asi na ṛ bu ez̄ie na anamakwari uta; n'ih̄i na anamahu na akwukw̄o-oz̄i ahu mere ka o wuta unu, ma asi na ṛ bu ez̄ie na ṛ bu nān̄i otù oge hour ka o wutara unu. 9 Uḃu a anamañuri ṛnu, ṛ bugh na emere ka ihe wuta unu, kama na emere ka o wuta unu rue nch̄eghari: n'ih̄i na emere ka o wuta unu dika Chineke ch̄or̄o, ka unu we ghara isite n'ayi yi iȳl n'ihe ṛ bula. 10 N'ih̄i na nwuta dika Chineke ch̄or̄o nālu ṛlu nch̄eghari rue nz̄oputa, bú nch̄eghari nke anāpugh ikwa uta bayere ya: ma nwuta nke uwa nāluputa ṛnwu. 11 N'ih̄i na le, otù ihe a, na emere ka ihe wuta unu dika Chineke ch̄or̄o, le ka ṛ ra, bú inu-ṛku-n'obi ṛ luputara nime unu, e, le ka nḡpu ra, e, le ka iwe uku ra, e, le ka egwu ra, e, le ka ṛgugu m'gusiri unu ike ra, e, le ka ekworo ra, e, le ka nkpeputa ra! N'ihe nile

o bula unu mere ka amara unu na unu di ocha n'okwu ahu. 12 Ya mere asi na o bu ezie na edegaram unu akwukwo, o bugh n'ih i onye ahu mere ajo omume ka m'dere ya, o bugh kwa n'ih i onye ahu emere ajo omume megide ya, kama ka ewe me ka inu-okwu-n'obi unu nanu n'ih i ayi putara unu ih e n'iru Chineke. 13 N'ih i nka akasiwo ayi obi: ma na nkasi-obi-ayi ayi nuribigara ok e nke-uku kari n'ih i onu Taitos, n'ih i na emewo ka mo-ya zuru ike site n'ebe unu nile no. 14 N'ih i na asi na o di ih e m'nyaworo ya isi bayere unu, emegh ka ih ere mem; kama dika ayi gwara unu ih e nile n'ez i-okwu, otu a ka esi hu kwa na inya-isi-ayi, nke m'nyara n'iru Taitos, bu ezi-okwu. 15 Obi-ya dibigara ok e n'ebe unu no, mbe o necheta ina-nti nke unu nile, otu unu were egwu na ima-jijiji nara ya nke-oma. 16 Anamanuri onu na enwerem obi-ike n'ih e nile n'aru unu.

8 1 Oz o, umu-nnam, ayi neme ka unu mara amara Chineke nke enyeworo nime nzuko Kraist nile nke Masedonia; 2 na nime otutu nnwaputa nke nkpa, nbabiga-ok e nke onu-ha na obeye-onu-ntu ha bu babigara ok e rue aku nke af o-ufufo-ha. 3 N'ih i na ka ike-ha ra, dika m'naba ama, e, kari kwa ike-ha, ka ha nyere dika ha zuputara n'onwe-ha, 4 ha were otutu ariri o nari o ayi ka ayi nye ha amara nka na nnweko ije-oz i anejere ndi ns o: 5 ha me-kwa-ra nka, o bugh dika ayi lere anya, kama ha buru uz o were onwe-ha nye Onye-nwe-ayi, nye kwa ayi site n'ochich o Chineke. 6 Ya mere ayi riri o Taitos, ka, dika o malitereri na mbu, ka o luzu kwa n'etiti unu amara nka otu a kwa. 7 Ma dika unu babigara ok e n'ih e nile, bu okwukwe, na okwu, na ih e-omuma, na inu-okwu-n'obi nile, na ihu-n'anya unu huru ayi, lezienu anya ka unu babiga kwa ok e n'amara nka. 8 Ekwughm n'uz o inye iwu, kama n'iwere inu-okwu-n'obi nke ndi oz o nnwaputa kwa ihu-n'anya-unu na o bu ezi ihu-n'anya. 9 N'ih i na unu mara amara nke Onye-nwe-ayi Jisus Kraist, na, o bu ezie na o bu ogaranya, ma o ghoro obeye n'ih i unu, ka unu onwe-unu we were obeye-Ya gh o ndi-ogaranya. 10 Na nka ka m'nenye kwa izum: n'ih i

na nka nabara unu uru, madu ndi buru uz o malite n'ar o gara aga, o bugh nani ime eme, kama ich o kwa ach o. 11 Ma ubu a mezu-kwa-nu omume ahu; ka, dika obi di oku ich o ach o diri unu, ka ewe site n'ih e unu nwere mezu kwa ya otu a. 12 N'ih i na asi na obi di oku di ya, o bu ih e aganara nke-oma dika ih e o bula madu nwere si di, o bugh dika ih e o nenwegh. 13 N'ih i na ekwughm nka, ka o we di ndi oz o nfe, ka nkpa we di-kwa-ra unu: 14 kama anamekwu n'uz o nrata; ebe ih e unu nwebigara ok e mejuru ih e foduru ha inwe n'oge di ubu a, ka ih e ndi ahu nwebigara ok e we meju kwa ih e foduru unu inwe; ka nrata we di: 15 dika edeworo ya n'akwukwo ns o, si, Onye chikotara ri nne enwegh kari nke gezuru ya; onye chikota-kwa-ra nta, o digh ih e foduru ya inwe.

16 Ma ekele diri Chineke, Onye netiye otu inu-okwu ahu n'ih i unu n'obi Taitos. 17 N'ih i na o nara ariri o-ayi nke-oma n'ez i; ma ebe o nanu oku n'obi kari ih e m'chere, o siri n'ebe a pua jekuru unu dika o zuputara n'onwe-ya. 18 Ayi ezikowo kwa ya na nwa-nna-ayi ahu onye otuto-ya n'oz i oma ayi ruzuru nzuko Kraist nile; 19 ma o bugh nani otu a, kama nzuko Kraist nile roputa-kwa-ra ya ka o neso ayi n'ije ije n'amara nka, nke ayi neje oz i ya inye Onye-nwe-ayi otuto, na igosi obi di oku nke ayi: 20 ma ayi neze nka, ka onye o bula ghara ita ayi uta n'oke onyinye-amara nka nke ayi neje oz i ya: 21 n'ih i na ayi buru uz o nech e ih e oma, o bugh nani n'iru Onye-nwe-ayi, kama n'iru madu kwa. 22 Ayi ezikowo kwa ha na nwa-nna-ayi, onye ayi nnwaputara otutu mbe na o nanu oku n'obi n'otutu ih e, ma ubu a o nanu kari oku n'obi nke-uku, site n'oke ntukwasi-obi nke o natukwasi n'aru unu. 23 Ma o buru na onye o bula aju aju bayere Taitos, o bu onye mu na ya nenweko ih e, buru kwa onye mu na ya nalukoro unu olu; ma-ebu umu-nna-ayi, ha bu ndi-oz i nke nzuko Kraist, ha bu otuto nke Kraist. 24 Ya mere negosinu ha n'iru nzuko Kraist nile ih e gegosi ihu-n'anya-unu na inya-isi-ayi bayere unu.

9 1 N'ih i na o digh nkpa ka m'degara unu akwukwo bayere ijere ndi ns o

ozi: 2 n'ihì na amataram obi di oku unu, nke m'nānyara ndi Masedonia isi bayere unu, na Akaia akwadebewo n'arọ gara aga; inu-oku-unu kwali-kwa-ra obi ndi ka n'onu-ogugu nime ha. 3 Ma ezitewom umu-nna-ayi, ka ewe ghara ime inya-isi ayi nānya bayere unu ka o buru ihe-efu n'akuku a; ka unu we buru ndi nọ na nkwaadebe, dika m'nēkwuri: 4 ka ewe ghara ime ka ihere me ayi onwe-ayi n'uzọ o bula (ka ayi ghara isi, unu onwe-unu) n'ihe a nke ayi dabere, ma asi na ndi Masedonia gēsom bia, we hu na unu akākwadebegh. 5 Ya mere agurum na o di nkpa iriọ umu-nna-ayi, ka ha buru uzọ jekuru unu, buru kwa uzọ me ka ihe-ngọzi ahu nke unu buru uzọ kwe na nkwa zu okè, ka ihe ahu we buru ihe edoziri, dika ihe-ngọzi, o bugh kwa dika ihe-nrihu.

6 Ma nka ka m'kwuru, Onye were aka-ntagide nāgha nkpuru gēwere kwa aka-ntagide nēwe ihe-ubi; onye were kwa ngọzi nāgha nkpuru gēwere kwa ngọzi nēwe ihe-ubi. 7 Ka onye o bula n'etiti unu nye dika o buru uzọ roputa n'obi-ya; o bugh site na nwuta, ma-ọbu site na nkpa: n'ihì na Chineke huru onye were obi-utọ nēnye n'anya. 8 Ma Chineke puru ime ka amara nile babigara unu okè; ka unu we babiga okè ilu ezi ọlu nile o bula, ebe unu nwezuru ihe nile nākpa unu n'uzọ o bula mbe nile: 9 dika edeworo ya n'akwukwọ nsọ, si,

Ọ ghasara akù-ya, o nyere ndi-ọbeye ihe;

Ezi omume-ya nānọgide rue mbe ebigh-ebi.

10 Ma Onye ahu Nke nwere inyezu onye nāgha nkpuru nkpuru-ya, Onye nwe-kwa-ra inyezu madu nri ka o rie, Onye ahu gēnyezu unu nkpuru-oghigha-unu, me kwa ka ha ba uba, O gēme kwa ka nkpuru ezi omume-unu rie nne kari: 11 ebe anēme ka unu buru ọgaranya n'ihe nile o bula rue afọ-ọfufọ nile, nke sitere n'aka-ayi nāluputa ekele anēkele Chineke. 12 N'ihì na ije-ozi nke ifè-ófufè a abugh nānì ihe nēmezu ihe fọduru ndi nsọ inwe, kama o site-kwa-ra n'ọtutu ekele anēkele Chineke we babiga okè; 13 ebe ha ji nnwaputa nke ije-ozi a nēnye Chineke otuto n'ihì na edoro nkwaputa-

unu n'okpuru ozi ọma Kraist, ya na n'ihì afọ-ọfufọ nke nnwekọ unu nēme ka ha na madu nile so unu nēnwekọ; 14 ha onwe-ha kwa, n'aririọ-ha n'ihì unu, nāgusi unu ike n'ihì amara Chineke di nime unu nke kariri nke-uku. 15 Ekele diri Chineke n'ihì onyinye-Ya nke anāpugh ikọ akukọ ya.

10 1 Ma mu onwem Pọl ji idi-nwayọ na obi-ọma nke Kraist nāriọ unu, mu onye nādi ala n'iru unu mbe m'nọ n'etiti unu, ma mbe m'nānọgh enwem obi-ike n'ebe unu nọ: 2 ma ariom unu, ka m'ghara inwe obi-ike mbe m'nọ n'etiti unu na ntukwasi-obi ahu nke m'nāgu na m'gēji nwe anya-ike imegide ufọdu, ndi nāgu ayi dika ndi nējeghari dika anu-arua-ayi si chọ. 3 N'ihì na o bu ezie na ayi nējeghari n'anua-aru, ma ayi adigh-ebu agha dika anu-arua si ebu: 4 (n'ihì na ihe-agma nke ibu-agma-ayi abugh nke anu-arua, kama ha sitere na Chineke bu ihe puru ikwada ebe ewusiri ike); 5 ebe ayi nēweda ihe anātule n'obi, na ihe nile o bula di elu nke eweliri elu imegide ọmuma Chineke, ayi nādota kwa ihe nile o bula anēchēputa n'agma ina nti Kraist; 6 ayi nānọ kwa dika ndi edoziworo ikpeputa anagh-nti nile n'ihè, mbe o bula agēmezu ina-nti-unu. 7 Unu nēle ihe di n'iru unu anya. O buru na onye o bula atukwasiwo obi n'onwe-ya na ya bu onye Kraist, ya gua nka ọzọ n'onwe-ya, na, dika ya onwe-ya bu onye Kraist, otú a ka ayi onwe-ayi bu kwa. 8 N'ihì na asi na o bu ezie na m'gānyabiga isi okè kari bayere ike-ayi (nke Onye-nwe-ayi nyere iwuli unu elu dika ulo, o bugh kwa iweda unu), agagh-eme ka ihere mem: 9 ka m'we ghara idi unu ka agāsi na ejim akwukwọ-ozim nile me ka unu tua okè egwu. 10 N'ihì na ha nāsi, Akwukwọ-ozia-ya di arọ di kwa ike; ma ọnunọ nke aru-ya n'etiti ayi adigh ike, okwu-ya bu kwa ihe akporọ ihe-efu. 11 Ka madu di otú a gua nka, na aha madu ayi ji akwukwọ-ozia buru n'okwu mbe ayi nānọgh n'etiti unu, madu di otú a ka ayi bu kwa n'ọlu mbe ayi nọ n'etiti unu. 12 N'ihì na ayi enwegh anya-ike igu onwe-ayi n'etiti ufọdu, ma-ọbu iwere onwe-ayi tule ha, bú ufọdu ndi ahu ndi ha onwe-ha nēme ka amara ha: ma ebe ha

nēwere onwe-ha tū onwe-ha, were kwa onwe-ha tule onwe-ha, ha onwe-ha aghotagh ihe. 13 Ma ayi onwe-ayi agagh-anya isi rue ihe anāpugh itū atū, kama dika Ɔtūtū nke ihe-Ɔtūtū ahu si di, bū nke Chineke keputara ayi, dika Ɔtūtū, ibiaru Ɔbunā n'ebe unu nƆ. 14 N'ihī na ayi esetibigagh onwe-ayi Ɔkē, dika agāsī na ayi adigh-eru unu: n'ihī na ayi bu ndi buru uzƆ biakute unu nime ozi Ɔma Kraist: 15 ayi adigh-anya isi rue ihe anāpugh itū atū, nke ahu bu, na ndƆbu ndi ƆzƆ dƆburu onwe-ha n'Ɔlu; ma ayi nēle anya na, mbe okwukwe-unu nāba uba kari, agēme ka ayi di uku n'etiti unu dika ihe-Ɔtūtū-ayi si di rue ibabiga-Ɔkē, 16 ka ayi we zisa ozi Ɔma rue ebe nile di n'ofē unu, ghara kwa inya isi bayere ihe edoziri ayi n'ihē-Ɔtūtū onye ƆzƆ. 17 Ma onye nānya isi, ya nya n'Onye-nwe-ayi. 18 N'ihī na onye ya onwe-ya nēme ka amara ya, Ɔ bugh onye ahu ka anwaputaworo, kama Ɔ bu onye Onye-nwe-ayi nēme ka amara ya.

11 1 Ɔ gādīm nƆ nma ma Ɔ buru na unu gānagidem n'okwu ntā nke sitere n'enwegh-uche: ma unu nānagidem n'ezie. 2 N'ihī na ejim ekworo Chineke nēkworo unu: n'ihī na ejikƆrƆm unu na otū di, ka m'we che unu n'iru Kraist dika nwa-abƆghƆ nāmagh nwoke, bū nke anēmerugh. 3 Ma anamatu egwu, ma Ɔ nwere uzƆ Ɔ bula agēmebi uche-unu ka unu pua n'afƆ-ofuio na idi-Ɔcha nke di n'ebe Kraist nƆ, dika agwƆ ahu were aghughƆ-ya ghƆbue Iv. 4 N'ihī na asi na onye ahu nke nābia nēkwusa Jisus ƆzƆ, onye ayi nēkwusagh, ma-Ɔbu asi na unu nānara mƆ di ichē, nke unu nānaragh, ma-Ɔbu ozi Ɔma di ichē, nke unu nānaragh nke-Ɔma, unu nānagide ya nke-Ɔma. 5 N'ihī na anamagu na Ɔ digh uzƆ Ɔ bula m'nērugh ndi kachasi elu n'etiti ndi-ozi. 6 Ma asi na Ɔ bu ezie na abum onye nāmutagh akwukwƆ n'uzƆ ikwu okwu, ma abughm otū a n'uzƆ ihc-Ɔmuma; kama ayi mere ka Ɔ puta ihē nye unu n'ihē nile Ɔ bula n'etiti madu nile. 7 Ma-Ɔbu Ɔ bu nmehie ka m'mehiere, mbe m'wedara onwem n'ala ka ewe welie unu onwe-unu elu, n'ihī na ezirim unu ozi Ɔma nke Chincke n'onyinye-efu? 8 Anapurum

ihe n'aka nzukƆ Kraist ƆzƆ, nānara ha ego-Ɔlu ka m'we jere unu ozi; 9 mbe m'nƆ-kwa-ra n'etiti unu, nƆ kwa na nkpa, abughm onye Ɔ bula ibu arƆ; n'ihī na umu-nna-ayi, mbe ha si na Masedonia bia, ha mezuru ihe nke Ɔdurum inwe; edebe-kwa-ram onwem n'uzƆ nile Ɔ bula ka m'ghara inyibu unu, otū a ka m'gēdebe kwa onwem. 10 Dika ezi-okwu nke Kraist di nimem, agagh-eƆochi inya-isi a nimem n'akuku nile nke Akaia. 11 N'ihī gini? Ɔ bu n'ihī na ahughm unu n'anya? Chineke matara. 12 Ma ihe m'nēme ka m'gēme kwa, ka m'we bipuru ndi nāchƆ ihe ha gēji megidem ihe ahu ha ji megidem; ha ewe hu na ha di kwa ka ayi onwe-ayi n'ihē ha nānya isi. 13 N'ihī na madu di otū a bu ndi-ozi ugha, ndi-Ɔlu nātu ntu, ndi nēme onwe-ha ka ha yie ndi-ozi Kraist. 14 Ɔ bugh kwa ihe iju anya; n'ihī na Setan onwe-ya nēme onwe-ya ka o yie mƆ-ozi nke ihē. 15 Ya mere Ɔ bugh ihe uku ma asi na ndi nējere ya ozi nēme kwa onwe-ha ka ha yie ndi nēje ozi ezi omume; ndi Ɔgwugwu-ha gādi ka Ɔlu-ha si di.

16 Asim ƆzƆ, Ka madu Ɔ bula ghara ichē na abum onye nēnwegh uche: ma Ɔ buru na unu emegh otū a, otū Ɔ di naranum nke-Ɔma dika onye nēnwegh uche, ka mu onwem we nya kwa isi nke-ntā. 17 Ihe m'nēkwu, ekwughm dika Onye-nwe-ayi gēkwu, kama Ɔ bu dika n'enwegh-uche, n'ihē m'dabere we nānya isi. 18 Ebe Ɔtutu madu nānya isi n'uzƆ anu-arū, mu onwem gānya kwa isi. 19 N'ihī na unu were obi-utƆ nānagide ndi nēnwegh uche, ebe unu nwere uche. 20 N'ihī na unu nānagide ya, ma Ɔ buru na onye Ɔ bula eme ka unu buru orū, Ɔ buru na onye Ɔ bula eripia unu, Ɔ buru na onye Ɔ bula ejide unu, Ɔ buru na onye Ɔ bula eweli onwe-ya clu, Ɔ buru na onye Ɔ bula apia unu ihe n'iru. 21 Anamekwu okwu bayere ebubo ihere eboro ayi, dika nka, na ayi onwe-ayi bu ndi nādigh ike. Ma n'uzƆ Ɔ bula onye Ɔ bula nwere anya-ike (Ɔ bu n'enwegh-uche ka m'nēkwu), mu onwem nwe-kwa-ra anya-ike. 22 Hā bu ndi-Hibru? mu onwem bu kwa. Hā bu ndi Israel? mu onwem bu kwa. Hā bu nkpuru Abraham? mu onwem bu kwa. 23 Hā bu ndi nējere Kraist ozi? (anamekwu

dika onye anya nādigh nma) mu onwem nēje kari; anamadōbubiga onwem okè n'òlukari, anamanōbiga okè n'ulo-nkpòrò kari, anāpiam utari nke-uku ri nne, anòm n'ònu onwu otutu mbe. 24 Uhò ise ka ndi-Ju piaram otù adigh n'ogu ube-utari abua. 25 Uhò atò ka apiaram utari, otù uhò ka aturum nkume, uhò atò ka uhò m'nò nime ya kpuru, otù ubochi abali na ehie ka m'nòworo nime obu-miri; 26 n'ije otutu mbe, n'ize-ndu site n'osimiri, n'ize-ndu site na ndi nāpunara madu ihe, n'ize-ndu site na ndi mba nkem, n'ize-ndu site na ndi mba ozò, n'ize-ndu nime obodo, n'ize-ndu nime ohia, n'ize-ndu nime oké osimiri, n'ize-ndu n'etiti umu-nna ugha; 27 n'idòbu onwem n'òlu na ihu-anya, n'imu-anya otutu mbe, n'oké agu na akpiri-ikpò-nku, n'obubu-onu otutu mbe, n'oyi na iha-otò. 28 Nāgugh ihe di n'ezí, ihe ahu di nke nānyibum kwa-ubochi, bú nchebu m'nēchebu onwem bayere nzukò Kraist nile. 29 Onye nādigh ike, nke mu onwem nēsogh ya n'adigh-ike? ònye ka anēme ka o ma n'onyà, nke mu onwem nēreggh oku n'ihí ya? 30 O buru na aghaghm inya isi, m'gānya isi n'ihe nke diri adigh-ikem. 31 Chineke na Nna nke Onye-nwe-ayi Jisus, Onye bu onye agòziri agòzi rue mbe nile ebigh-ebi, O matara na ekwughm okwu-ugha. 32 Nime Damaskòs onye-isi ala nke nò n'okpuru Aretas, bú eze, nēche obodo ndi Damaskòs nche, ijidem: 33 site kwa na window ka esi na mpidi radam n'ihe akpara akpa, m'we hapu n'aka-ya.

12 1 Aghaghm inya isi, o bu ezie na o bagh uru; ma m'gēche iru n'ohu na ihe-nkpughe nke Onye-nwe-ayi. 2 Amataram otù madu nime Kraist, arò iri na anò gara aga (ma o bu nime aru, amataghm; ma-òbu na o bugh nime aru, amataghm; Chineke matara), na eweliri madu di otù a na mberede rue elu-igwe nke-atò. 3 Amata-kwa-ram madu di otù a (ma o bu nime aru, ma-òbu na aru anogh ya, amataghm; Chineke matara), 4 na eweliri ya rigo na Paradais na mberede, o we nu okwu nke anāpugh ikwu, nke o nēzigh ezi n'iwu ka madu kwue ha. 5 M'ganānya isi bayere onye di otù a: ma m'gagh-anya isi bayere mu onwem, ma-òbugh

n'adigh-ikem nile. 6 N'ihí na asi na agamachò inya isi, m'gagh-abu onye nēnwegh uche; n'ihí na m'gēkwu ezi-okwu: ma esepurum aka, ka onye o bula we ghara igu ihe bayere kari ihe o huru na abum, ma-òbu nke o nuru n'ònum. 7 N'ihí okika nke nkpughe ndia—n'ihí ya, ka ewe ghara iwelibigam oké, enyerem ogwu n'anu-arum, bú mọ-ozí nke Setan, ka o we tiem aka, ka ewe ghara iwelibigam oké. 8 Uhò atò ka m'riòrò Onye-nwe-ayi aririò bayere ihe a, ka o pua n'arum. 9 O siwokwam, Amaram ezuworo gi: n'ihí na emewo ka ikem zu oké n'adigh-ike. Ya mere kama ihe ozò m'gēwere obi-utò nile nya isi n'adigh-ikem nile, ka ike nke Kraist we ridakwasim, biri kwa nimem. 10 N'ihí nka adigh-ike nile na imem ihe-ihere nile na nkpà nile na nsòbu nile na oké nkpà nile n'ihí Kraist òm ezi nma: n'ihí na mbe o bula m'nādigh ike, mbe ahu ka m'nādi ike.

11 Aghowom onye nēnwegh uche: unu onwe-unu rugiderem; n'ihí na ugwo unu ji mu onwem bu ime ka amaram: n'ihí na o digh uzò o bula m'nērugh ndi kachasi elu n'etiti ndi-ozí, asi na o bu ezie na abughm ihe o bula. 12 Ewere ihe-iriba-ama di iche iche na olu-ebube na olu di ike di iche iche luputa ihe-iriba-ama nile nke onye-ozí n'etiti unu ezie na ntachi-obi nile. 13 N'ihí na gini bu ihe ahu nke emere ka unu la ala nime ya kari nzukò Kraist fòduru, ma-òbugh na mu onwem abugh unu ibu arò? bagharanum ajò omume a.

14 Le, nka bu uhò nke-atò m'nò dika onye edoziworo ibiakute unu; m'gagh-abu kwa ibu arò: n'ihí na achoghmi ihe-unu, kama o bu unu onwe-unu: n'ihí na o bugh olu umu ikpadoro ndi muru ha ihe, kama o bu olu ndi muru umu ikpadoro umu-ha. 15 Ma mu onwem gēwere obi-utò nile mefu ihe m'nwere kwe kwa ka emefusia mu onwem n'ihí nkpuru-obi-unu. O buru na anamahubiga unu n'anya oké kari, anāhum n'anya nke-ntà kari? 16 Ma ka o di otù a, mu onwem ebogh unu ibu arò; kama, ebe m'bu onye-aghughò, ejim itu-ntu nwude unu. 17 O gābu na esim n'aka onye o bula n'etiti ndi m'ziteworo unu ribu unu? 18 Ariòrom Taitòs, ziga kwa nwa-nna-ayi ahu ka o

so ya. Ọ gābu na Taitos riburu unu n'uzo ọ bula? ayi ewegh otu Mo ahu jeghari? ay esogh n'otu ije-ukwu ahu?

19 Unu nēchè oge nile a na ayi nāgopu onwe-ayi nye unu. Ọ bu n'iru Chineke nime Kraist ka ayi nēkwu. Ma ihe nile bu n'ihī iwulī unu elu dika ulo, ndi m'huru n'anya. 20 N'ihī na ananiatu egwu, ma ọ nwere uzo ọ bula, mbe m'gābia, m'gāhu unu ka unu nābugh aha madu ahu m'nācho, unu ahū kwa mu onwem ka m'nābu aha madu unu nāchogh; ma ọ nwere uzo ọ bula esem-okwu, ekworo, onuma, ikpa-iche-iche, nkwo, ntakwu, nfuli-elu, aghara, gādi; 21 ma ọ nwere uzo ọ bula, mbe m'gābia ozo, Chinekem gēwedam n'ala n'iru unu, m'ru-kwa-ra otutu madu ujū n'etiti ndi mehieworo n'oge gara aga, ha echēgharigh kwa n'adigh-ocha na ikwa-iko na agu ikwa-iko nke ha mere.

13 1 Nka bu uho nke - atọ m'nābiakute unu. N'onu ndi-ama abua ma-ọbu atọ ka ageme ka okwu nile ọ bula guzo. 2 Agwawom ha n'oge gara aga, anamebu kwa uzo gwa ha, bu ndi mehieworo n'oge gara aga, na ndi nile foduru, dika mbe m'no n'etiti unu uho nke-abua, uhu a kwa, mbe m'nānogh n'etiti unu, si, na, ọ buru na abiam ozo, m'gagh-eme ebere; 3 ebe unu nācho ihe inwaputa Kraist Onye nēkwu okwu nimem; Onye nābugh onye nādigh ike n'ebe unu no, kama Ọ di ike nime unu: 4 n'ihī na esitere n'adigh-ike kpogide Ya n'obe, ma O sitere n'ike Chineke nādi ndu. N'ihī na ayi onwe-ayi bu kwa ndi

nādigh ike nime Ya, ma ayi gēsīte n'ike Chineke n'ebe unu no so Ya di ndu. 5 Nānwanu onwe-unu, ma unu di n'okwukwe-ayi; nānwaputānu onwe-unu. Ma-ọbu unu amazugh onwe-unu, na Jisus Kraist no nime unu? ma-ọbugh na ọ bu ezie na unu bu ndi ajuru aju. 6 Ma anamele anya na unu gāmara na ayi onwe-ayi abugh ndi ajuru aju. 7 Ma ayi nēkpere Chineke ka unu ghara ime ihe ọjọ ọ bula; ọ bugh ka ayi onwe-ayi we puta ihē, na ayi bu ndi anwaputara, kama ka unu onwe-unu we nēme ihe oma, ka ayi onwe-ayi we di kwa ka ndi ajuru aju. 8 N'ihī na ayi apugh ime ihe ọ bula megide ezi-okwu, kama ayi nēmere ezi-okwu ihe nile. 9 N'ihī na ayi nānuri onu, mbe ọ bula ayi onwe-ayi nādigh ike, ma unu onwe-unu di ike: nka ka ayi nēkpe-kwa-ra Chineke, bu ka eme ka unu zu okē. 10 N'ihī nka ka m'nēde ihe ndia n'akwukwo mbe m'nānogh n'etiti unu, ka m'we ghara iwere ihe-ike meso unu mbe m'no n'etiti unu, dika ike nke Onye-nwe-ayi nyerem si di, iwuli elu dika ulo. ọ bugh kwa ikwada akwada.

11 Nke foduru, umu-nnam, nānurunu onu. Ka aneme unu ka unu zu okē; ka anākasi unu obi; nātukwasinu uche-unu nile n'otu ihe; nādinu n'udo: Chineke nke ihu-n'anya na udo gānoye-kwa-ra unu. 12 Werenu isutu-onu di nsọ kelerita ibe-unu.

13 Ndi nsọ nēkele unu.

14 Ka amara nke Onye-nwe-ayi Jisus Kraist, na ihu-n'anya nke Chineke, na nnweko nke Mo Nso, diyere unu nile.

AKWUKWỌ-OZI NKE PỌL DEGARA

NDI GALETIA

1 1 Pọl, onye-ozī (ọ bugh site na madu, o sitegh kwa n'aka madu, kama o sitere n'aka Jisus Kraist, site kwa n'aka Chineke, bu Nna, Onye mere ka O si na ndi nwuru anwu bilie), 2 na umu-nna-ayi nile ndi mu na ha no, ayi

nēdegara nzuko Kraist nile nke Galetia akwukwo: 3 Amara diri unu na udo nke si n'aka Chineke, bu Nna-ayi, na Onye-nwe-ayi Jisus Kraist puta. 4 Onye nyere Onwe-ya n'ihī nmehie nile ayi, ka Ọ we weputa ayi n'aiq oge

nke di ubu a, dika o chichọ nke Chineke, bu Nna-ayi, si di: 5 Onye otuto diri rue mbe nile ebigh-ebi. Amen.

6 O nējum anya na unu nēsi n'aka Onye kpọrọ unu n'amara Kraist ̄abiga ̄os̄os̄ otu a n'ozị ̄oma di iche; 7 nke nābugh ozi ̄oma ̄oz̄o: ̄o bu nāni na ufodu di ndi nēme ka obi l̄o unu miri, ndi nāch̄o kwa itughari ozi ̄oma Kraist. 8 Ma asi kwa na ayi onwe-ayi, ma-̄obu m̄o-ozị nke sitere n'elu-igwe, gēzi unu ozi ̄oma ̄oz̄o tukwasi ozi ̄oma nke ayi ziri unu, ya buru anathema. 9 Dika ayi kwuworo n'oge gara aga, anamekwu kwa ya ubu a ̄oz̄o, ̄o buru na onye ̄o bula nēzi unu ozi ̄oma ̄oz̄o tukwasi nke unu natara, ya buru anathema. 10 N'ih̄i na ̄o bu madu ka m'nēme ka ha kweye ubu a, ma-̄obu Chineke? ma-̄obu anamach̄o uz̄o ime ihe gāt̄o madu ut̄o? ̄o buru na an̄om nēme ihe gāt̄o madu ut̄o, m'gagh-abuwor̄i orū nke Kraist.

11 N'ih̄i na enem ka unu mara, umu-nnam, na ozi ̄oma m'zisara, na ̄o digh ka madu chēputara. 12 N'ih̄i na mu onwem anatagh kwa ya site na madu, ̄o digh kwa onye zirim ya, kama o rurum site na nkpuḡhe nke Jisus Kraist. 13 N'ih̄i na unu nuru ihe bayere ibi-obim n'oge gara aga n'uz̄o ndi-Ju, na anamesobu nzuk̄o Chineke nke-uku ri nne, mebi kwa ya: 14 anamaga-kwa-ri n'iru n'uz̄o ndi-Ju kari ̄otutu ndi-̄ob̄om n'etiti mba nkem, ebe obim nānubigara ozizi ahu ̄oku ̄ok̄e kari, bu nke nnam-ha nyere ayi n'aka idebe. 15 Ma mbe ̄o di Chineke ezi nma, bu Onye sitere n'oge m'n̄o n'af̄o nnem kewaputam, site kwa n'amara-Ya kp̄om, 16 mbe ̄o di Ya ezi nma ikpuḡhe ̄Okpara-Ya nimem, ka m'we zisa ozi ̄oma Ya n'etiti ndi mba ̄oz̄o; ngwa ngwa mu na anu-aru na ̄obara aḡagh izū: 17 arigogh̄m kwa na Jerusalem jekuru ndi burum uz̄o buru ndi-oz̄i: kama ejerem Arabia; we laghachi na Damask̄os ̄oz̄o.

18 Mbe ahu mbe ar̄o at̄o gasiri arigorom na Jerusalem ileta Kifas, mu na ya we n̄ogide ub̄ochi iri na ise. 19 Ma ahugh̄m onye ̄oz̄o n'etiti ndi-oz̄i, ma ̄o bu nāni Jemes nwa-nne Onye-nwe-avi. 20 Ma ihe ndia nke m'nēdegara unu, le, n'iru Chineke, na ekwugh̄m okwu-ugha. 21 Mbe ahu abiarurum akuku nile Siria na Silisia.

22 Ma nzuk̄o nile nke Judia nke di nime Kraist n̄o nāmagh irum: 23 ma ̄o bu nāni na ha nānu, si, Onye ahu nke nēsobu ayi n'oge gara aga, o nēzi ozi ̄oma ubu a nke okwukwe ahu nke ̄o nēmebi n'oge gara aga; 24 ha we nēnye Chineke otuto n'ihe ha huru n'arum.

2 1 Mbe ahu mbe ar̄o iri na an̄o gasiri arigorom na Jerusalem ̄oz̄o, mu na Banabas, m'kuru kwa Tait̄os ka mu na ya yik̄o je. 2 Ma arigorom n'uz̄o nkpuḡhe; m'we debe n'iru ha ozi ̄oma ahu nke m'nēkwusa n'etiti ndi mba ̄oz̄o, ma edeberem ya n'iru ndi akp̄or̄o ihe mbe ha n̄o iche, ka m'ghara ibu onye nāba ̄os̄o ma-̄obu onye ̄arari ̄os̄o n'efu n'uz̄o ̄o bula. 3 Ma ̄obunā Tait̄os, onye mu na ya n̄o, ebe ̄o bu onye-Grik, erugideḡh ya ka eb̄i ya ūḡwū: 4 ma n'ih̄i umu-nna ugha ndi ekubatarari na nzuzo, madu ndi ̄ebatarara ka ha led̄o inwe-onwe-ayi nke ayi nwere nime Kraist Jisus, ka ha we me ka ayi buru orū: 5 ndi ayi nēnyegh uz̄o n'uz̄o ido onwe-ayi n'okpuru ha, ē-ē, ̄o bugh otu oge hour; ka ezi-okwu nke ozi ̄oma we n̄ogide n'etiti unu. 6 Ma site n'onu ndi akp̄or̄o ihe (aha madu ha buri n'oge gara aga, ̄o meḡh ihe di iche n'anyam: Chineke adigh-ele madu anya n'iru)—asim, na ndi ahu akp̄or̄o ihe enyeghm izū ̄o bula: 7 kama n'akuku ̄oz̄o, mbe ha huru na enyereri ozi ̄oma nke ndi ebigh-ūḡwū n'akam na ntukwasi-obi idebe, dika enyereri Pita ozi ̄oma nke ndi obibi-ūḡwū n'aka idebe. 8 (n'ih̄i na Onye lusiri Pita ̄olu ike ka ̄o we lua ̄olu onye-oz̄i nke ndi obibi-ūḡwū, Onye ahu lusi-kwa-ram ̄olu ike ka m'we jekuru ndi mba ̄oz̄o); 9 mbe ha hu-kwa-ra amara enyerem, Jemes na Kifas na J̄on, bu ndi akp̄or̄o ide, nara mu na Banabas aka-nri nke nnwek̄o, ka ayi onwe-ayi we jekuru ndi mba ̄oz̄o: ka ha onwe-ha we jekuru kwa ndi obibi-ūḡwū; 10 ̄o bu nāni na ha ch̄or̄o ka ayi cheta ndi-obeye; nke m'nuru ̄oku n'obi ime otu ihe ahu.

11 Ma mbe Kifas biaruru Antiok, eguzogiderem ya n'iru, n'ih̄i na ̄o n̄o n'omuma-ikp̄e. 12 N'ih̄i na mbe madu ufodu akēsigh n'ebe Jemes n̄o bia, ya na ndi mba ̄oz̄o nērik̄o ihe: ma mbe ha biara, ̄o wezugabara we kewapu onwe-ya, ebe ̄o nātu egwu ndi obibi-ūḡwū. 13 Ndi-Ju f̄oduru we so ya

n'inwe kwa iru-abua; nke mere ka iru-abua-ha doro Banabas onwe-ya iso ha. 14 Ma mbe m'huru na ha agazigh dika ezi-okwu nke ozi oma si di. asirim Kifas n'iru ha nile, O buru na gi onwe-gi adi ndu dika ndi mba ozọ, ma o bugh dika ndi-Ju, o bu ezie na i bu onye-Ju, i si ana erugide ndi mba ozọ ka ha so uzọ ndi-Ju? 15 Ayi onwe-ayi, o bu ezie na ayi bu ndi-Ju dika esi mu ayi, buru kwa ndi nābugh ndi-nmehie ndi sitere na ndi mba ozọ, 16 ma ebe ayi matara na agugh madu n'onye ezi omume site n'olu di iche iche nke iwu, ma o bu nāni okwukwe ekwere na Jisus Kraist ka eji gu madu n'onye ezi omume, obuna ayi onwe-ayi kwere na Kraist Jisus, ka ewe gua ayi na ndi ezi omume site n'okwukwe ayi kwere na Kraist, o bugh kwa site n'olu di iche iche nke iwu: n'ihhi na site n'olu di iche iche nke iwu o digh anu-arụ o bula, bu madu, agāgu n'onye ezi omume. 17 Ma o buru na ahuru na ayi onwe-ayi bu kwa ndi-nmehie, mbe ayi nāchọ uzọ agēsi gu ayi na ndi ezi omume nime Kraist, o bu na Kraist bu onye nēje ozi nmehie? Chineke ekwela. 18 N'ihhi na asi na ihe m'kwaturu, ihe ndia ka m'nēwuli elu ozọ dika ulo, anameme ka madu mara na abum onye-njehie. 19 N'ihhi na mu onwem sitere n'aka iwu nwua n'ebe iwu di, ka m'we di ndu n'ebe Chineke nọ. 20 Akpogidekwowo mu na Kraist n'obe; o bugh kwa mu onwem nādi ndu ozọ, kama o bu Kraist nādi ndu nime: ma ndu ahu m'nādi n'anu-arū ubu a, anamadi ya n'okwukwe, bu nke m'kwere n'Okpara Chineke, Onye hurum n'anya, rara kwa Onwe-ya nye n'ihim. 21 Ajughm amara nke Chineke: n'ihhi na asi na ezi omume abia site n'aka iwu, ya mere Kraist nwuru n'efu.

3 1 A ndi Galetia nēnwegh uche, onye riri obi-unu, ndi ewere Jisus Kraist gosi ora madu n'anya-unu, dika Onye akpogidereri n'obe? 2 Nāni nka ka m'nāchọ imata n'onu-unu, Unu sitere n'olu di iche iche nke iwu nata Mọ Nsọ, ma-qbū na unu sitere n'onunu nke okwukwe nata Ya? 3 Unu bu ndi nēnwegh uche otu a? ebe unu malitere na Mọ Nsọ, o bu n'anu-arū ka anēme ka unu zue okē ubu a? 4 Unu huru otutu ahuhu di otu a n'efu? ma asi na

o bu ezie na unu huru ha n'efu. 5 Ya mere Onye ahu Nke nwe inyezu unu Mọ Nsọ, Nke nāluputa kwa olu di ike nime unu, O sitere n'olu di iche iche nke iwu ma-qbū na o sitere n'onunu nke okwukwe nime ya? 6 Dika Abraham kwere Chineke, ewe gua nke ahu nye ya n'ezi omume. 7 Ya mere maranu na ndi sitere n'okwukwe, ndi ahu bu umu Abraham. 8 Ma ihe edeworo n'akwukwọ nsọ, ebe o buru uzọ hu na Chineke nēsite n'okwukwe gu ndi mba ozọ na ndi ezi omume, o buru uzọ zie Abraham ozi oma, si, Agāgọzi mba nile nime gi. 9 Ya mere ndi sitere n'okwukwe, ndia ka anāgọzi, ha na onye okwukwe ahu, bu Abraham. 10 N'ihhi na ka ha ra, bu ndi sitere n'olu nke iwu, ha nọ n'okpuru obubu-onu: n'ihhi na edewo ya n'akwukwọ nsọ, si, Onye anābu onu ka o bu, bu onye o bula nke nānogidegh n'ihhi nile edeworo n'akwukwọ iwu, ime ha. 11 Ma o putara ihe na o digh onye o bula anāgu n'onye ezi omume n'iwu n'iru Chineke: n'ihhi na, Onye ezi omume gēsite n'okwukwe di ndu; 12 ma iwu ahu esitegh n'okwukwe; kama, Onye nime ihe ndia gādi ndu nime ha. 13 Kraist baputara ayi n'obubu-onu nke iwu ahu, ebe O ghoro obubu-onu n'onodu-ayi: n'ihhi na edewo ya n'akwukwọ nsọ, si, Onye anābu onu ka o bu, bu onye o bula nke anākwuba n'elu osisi: 14 ka ngozi nke Abraham we rue ndi mba ozọ nime Kraist Jisus; ka ayi we site n'okwukwe ahu nara nkwa Nke bu Mọ Nsọ.

15 Umu - nnam, anamekwu dika madu: Asi na o bu nāni obuba-ndu madu, mbe edozisiri ya nke-oma, o digh onye o bula nēwezuga ya, ma-qbū nētiye ihe ozọ nime ya. 16 Ma o bu Abraham ka ekwere nkwa ndia, ya na Nkpuru-ya. O sigh, Na nkpuru, dika O nēkwu okwu bayere otutu; kama dika O nēkwu okwu bayere otu Onye, O si, Na Nkpuru-gi, Nke bu Kraist. 17 Ma nka bu ihe m'nēkwu; Obuba-ndu nke Chineke buruoro uzọ dozie nke-oma. iwu ahu, nke putara mbe nnu arọ na oru arọ na iri gasiri, ewezugagh obuba-ndu ahu, ime nkwa ahu ka o ghara idi iri. 18 N'ihhi na asi na ihe-nketa ahu sitere n'iwu, o sitegh kwa na nkwa ozọ: ma

Chineke esitewo na nkwa nye Abraham ihe-nketa ahu n'amara. 19 Gini kwa bu iwu ahu? Atukwasiri ya n'ih i njehie, rue mbe Nkpuru ahu gābia, bú Onye ekweworo nkwa; esite-kwa-ra n'aka ndi-mq-oz i nye iwu ahu site n'aka onye-obuho. 20 Ma onye-obuho abugh nke otú onye; ma Chineke bu otú onye. 21 Ya mere, iwu ahu nēmegide nkwa Chineke? Chineke ekwela: n'ih i na asi na enyereri iwu nke puru ime ka adi ndu, n'ezie ezi omume gēs itewori n'iwu. 22 Otú q di, ihe edeworo n'akwukwọ nsq mechibidoro ihe nile n'okpuru nmehie, ka ewe were nkwa ahu nke sitere n'okwukwe ekwere na Jisus Kraist nye ndi kwere ekwe.

23 Ma mbe okwukwe akābiagh, anēche ayi nche n'okpuru iwu, ebe anēmechibido ayi rue okwukwe ahu nke agaje ikpughe. 24 Ya mere iwu ahu aghowo onye-oziz i-ayi ikuru ayi biakute Kraist, ka ewe site n'okwukwe gu ayi na ndi ezi omume. 25 Ma ebe okwukwe ahu biaworo, ayi anogh qzọ n'okpuru onye-oziz i. 26 N'ih i na unu nile bu umu Chineke, site n'okwukwe, nime Kraist Jisus. 27 N'ih i na ka unu ra, bú ndi emere baptism ibā nime Kraist, unu yikwasiri Kraist. 28 Onye-Ju ma-qb u onye-Grik apugh idi, orú ma-qb u onye nwe onwe-ya apugh idi, nwoke na nwayi apugh idi: n'ih i na unu onwe-unu nile bu otú onye nime Kraist Jisus. 29 Ma q buru na unu onwe-unu bu ihe di n'aru nke Kraist, ya mere unu bu nkpuru Abraham, buru ndi-nketa dika nkwa si di.

4 1 Ma asim na ka oge ra onye-nketa ahu nq ka nwa qhu, q digh iche n'ihe q bula n'ebe orú nq, q bu ezie na q bu onye-nwe ihe nile; 2 kama q nq n'okpuru ndi etiyere ya n'aka-ha na ndi nāchi ez i-na-ulo-ya rue oge nna-ya buru uzọ ka āka. 3 Otú a ayi onwe-ayi kwa, mbe ayi bu umu qhu, q bu n'okpuru ihe-oziz i mbu nke uwa ka ejidere ayi dika orú: 4 ma mbe oge ahu zuru, Chineke ziputara Qkpara-Ya, Onye amuru site na nwayi, Onye amuru n'okpuru iwu, 5 ka Q we baputa ndi nq n'okpuru iwu, ka ayi we nata ido-ka-umu-ndikom ahu. 6 Ma n'ih i na unu bu umu-ndikom, Chineke ziputara Mq nke Qkpara-Ya ba nime obi-ayi, nēti

nkpu, si, Aba, Nna. 7 Ya mere i bugh orú qzọ, kama i bu nwa-nwoke; ma q buru na i bu nwa-nwoke, i bu kwa onye-nketa site n'aka Chineke.

8 Otú q di, mbe ahu, ebe unu nāmatagh Chineke, unu bu orú nke ndi nābugh chi dika ha si puta n'uwa: 9 ma ubu a, mbe unu maworo Chineke, ma-qb u, nke bu ezi-okwu kari, unu bu ndi Chineke maworo, unu si aia chighari qzọ n'ihe-oziz i mbu nādigh ike nēnwegh kwa ihe q bula, nke unu nāchọ ibu orú-ha qzọ qhu? 10 Unu nēlezi anya idebe ubochi, na qnwa, na oge, na arq. 11 Anamatu egwu unu, ma q nwere uzọ q bula m'dqbuworo onwem n'qlu n'aru unu n'efu.

12 Umu-nnam, ariqm unu, menu onwe-unu ka unu di ka mu onwem, n'ih i na mu onwem me-kwa-ra onwem ka m'di ka unu onwe-unu. Unu emeghm ajq omume q bula: 13 ma unu matara na q bu n'ih i adigh-ike nke anu-ar u ka m'ziri unu ozi qma na mbu: 14 unu akpogh kwa ihe di n'an u-arum nke bu qnwunwa n'ebe unu nq ihe-efu, q sqgh kwa unu oyi; kama unu naram nke-qma dika mq-oz i nke Chineke, dika Kraist Jisus. 15 Ole ebe q di kwa, bú qkpukpọ unu nākpọ onwe-unu ndi ngqzi diri? n'ih i na aqaram unu amā, na, q buru na q bu ihe unu puru ime, unu gāghuputawori anya-unu nyem. 16 Ya mere aghowom onye-iro-unu, n'ih i na anamagwa unu ezi-okwu? 17 Ha were obi nānu qku chọ unu n'uzọ nādigh nma; ma ha nāchọ imechibido unu uzọ n'ez i, ka unu we were obi nānu qku chọ ha. 18 Ma q di nma ka ewere obi nānu qku chọ unu n'ihe qma mbe nile, q bugh kwa nāni mbe m'nq n'etiti unu. 19 Umu-ntakirim, unu ndi ime unu nēmēm qzọ rue mbe agēme ka udi Kraist di nime unu, 20 q gādimnq nma ma asi na apurum inq n'etiti unu ubu a, na ihanwe olum; n'ih i na enwerem obi abua n'ebe unu nq.

21 Gwanum, unu ndi nāchọ inq n'okpuru iwu, unu adigh-anu iwu ahu? 22 N'ih i na edewo ya n'akwukwọ nsq, na Abraham nwere umu-ndikom abua, otú site n'orú-nwayi ahu, otú site kwa na nwayi ahu nke nwere onwe-ya. 23 Ma q bu n'uzọ anu-ar u ka amuworo nwa nke sitere n'orú-nwayi ahu; ma

esitewo na nkwa mu nwa nke sitere na nwayi ahu nwere onwe-ya. 24 Ma ewere ihe ndia ma atù: n'ihì na ndinyom abua ndia bu òbùba-ndu abua; otù si n'ugwu Sainai puta, nāmu umu nye n'orù, nwayi ahu bu Hega. 25 N'ihì na Sainai nka bu ugwu di n'Arebia, ya na Jerusalem nke di ubu a kwu kwa: n'ihì na ò nò n'orù, ya na umu-ya. 26 Ma Jerusalem nke di n'elu nwere onwe-ya, ya onwe-ya bu kwa nne-ayi. 27 N'ihì na edewo ya n'akwukwò nsò, si,

Ka obi nātò gi utò, nwayi-àgà nke nādigh-amu nwa;

Tiwa nkpu ònù, ti kwa nkpu, gi onye ime nādigh-eme:

N'ihì na umu nke nwayi arapuru nání ya di òtutu kari umu nke nwayi ahu nwere di.

28 Ma ayi onwe-ayi, umu-nnam, bu umu nke nkwa, dika Aisak. 29 Ma dika onye amuru n'uzò anu-arù soburu onye amuru n'uzò Mò Nsò mbe ahu, òbuná otú a ka ò di ubu a. 30 Otú ò di, gini ka ihe edeworo n'akwukwò nsò nēkwu? Chupu orù-nwayi a na nwa-ya nwoke: n'ihì na nwa-nwoke orù-nwayi agagh-esò nwa nke nwayi ahu nke nwere onwe-ya keta ihe. 31 N'ihì nka, umu-nnam, ayi abugh umu nke orù-nwayi, kama ayi bu umu nke nwayi ahu nwere onwe-ya.

5 1 Kraist mere ka ayi pua n'orù ka ayi we nwe onwe-ayi: ya mere nēguzosinu ike, unu ekwela ka ewere yoke nke bu ibu-orù tuhi unu òzò.

2 Le, mu onwem Pòl si unu, na, asi na unu ekwe ka ebì unu úgwù, Kraist agagh-abara unu urù ò bula. 3 Ma agwasim onye ò bula ike, bú onye kwere ka ebì ya úgwù, na ò bu onye jì ugwo idebe iwu ahu dum. 4 Atòpuru unu n'aru Kraist, unu ndi nāchò ka ewere iwu gua unu na ndi ezi omume; unu siri n'amara dapu. 5 N'ihì na ayi onwe-ayi jì Mò Nsò nēchesi ihe anēle anya ike, bú ezi omume, site n'okwukwe. 6 N'ihì na nime Kraist Jisus ò digh ike ò bula obibi-úgwù ma-òbu ebigh-úgwù nwere; kama nke nwere ike bu okwukwe nke sitere n'aka ihu-n'anya alusi òlu ike. 7 Unu nābari òsò nke-òma; ònye òchiri unu, ka unu ghara ikweyere ezi-okwu ahu? 8 Nkweye ahu emere ka unu kweye esitegh n'Onye ahu Nke nākpò

unu. 9 Ihe-iko-achicha di ntà nēko obe utu òka agwòrò agwò dum. 10 Mu onwem atukwasiwo obim n'ebe unu nò nime Onye-nwe-ayi, na unu agagh-atukwasi uche n'ihe ò bula òzò: ma onye nēme ka obi lò unu miri gēbu ikpé-ya, onye ò bula. 11 Ma mu onwem, umu-nnam, ò buru na anò nēkwusa ibi-úgwù, gini mere anò nēsòbum? m'kwusa otú a, emewo ka ònyà nka, bú obe, ghara idi irè. 12 Ò gādim nò nma ma asi na ndi nēkpù unu iru gēme onwe-ha onozì.

13 N'ihì na unu onwe-unu, umu-nnam, ka akpòrò ka unu nwe onwe-unu; nání unu ewerela inwe-onwe-unu ahu nye ka ò buru ihe anu-arù-unu gēji me ihe, kama werenu ihu-n'anya burita orù ibe-unu. 14 N'ihì na edebezúwo iwu nile n'otù okwu, bú nka; Hu onye-àbata-obi-gi n'anya dika onwe-gi. 15 Ma ò buru na unu atarita ibe-unu aru, ripia kwa ibe-unu, lezienu anya ka unu ghara ikpochapurita onwe-unu.

16 Ma asim, Nējeharinu site na Mò Nsò, unu agagh-emezu kwa agu nke anu-arù ma-òli. 17 N'ihì na agu nāgu anu-arù megide Mò Nsò, agu nāgu kwa Mò Nsò megide anu-arù; n'ihì na ndia nēmegide onwe-ha; ka unu we ghara ime ihe ndia ò bula unu nāchò ime. 18 Ma ò buru na Mò Nsò nēdu unu, unu anògh n'òkpuru iwu. 19 Ma òlu nile nke anu-arù putara ihè, nke di ka ndia, ikwa-iko, adigh-òcha, agu ikwa-iko, 20 ikpere-arusi, igwò-rísí, ibu-iro, esem-okwu, ekworo, ònuma, ikpa-iche-iche, nkewa, irò-òtù, 21 ikpò-asi, inubiga-manyà-òkè, ite-egwù, na ihe yiri ihe ndia: nke m'buru uzò gwa unu, dika m'buru uzò gwa unu n'oge gara aga, na ndi nēme ihe di otú a agagh-eketa ala-eze Chineke. 22 Ma nkpu nke Mò Nsò bu ihu-n'anya, ònù, udo, ogologo-ntachi-obi, obi-òma, idi-nma, ikwesi-ntukwasi-obi, 23 idi-nwayò, imerù-ihe-n'òkè: ò digh iwu nēmegide ihe nile di otú a. 24 Ma ndi nke Kraist-ayi Jisus kpògidere anu-arù-ha n'obe, ya na òchichò òjò nile na agu ihe òjò nile di ya.

25 Ò buru na ayi di ndu site na Mò Nsò, ka ayi nāgazi kwa site na Mò Nsò. 26 Ka ayi ghara ighò ndi nāchò otuto efu, nāchòrita ibe-ayi okwu, nākpòrita ibe-ayi asì.

6 1 Umu-nnam, asi na ọ bu ezie na anwude madu mbe ọ nọ na ndahie ọ bula, unu onwe-unu, bú ndi Mọ Nsọ nāchi, menu ka madu di otú a guzozie nime mọ nke idi-nwayọ; nēlezi onwe-gi anya, ka aghara inwa kwa gi onwe-gi. 2 Nēburitanu ibu nānyi ibe - unu, nēdebezu-kwa-nu iwu Kraist n'uzọ di otú a. 3 N'ihí na asi na madu nēchè na ya bu ihe, mbe ọ nābugh ihe ọ bula, ọ nāghọ onwe-ya aghughọ n'obi. 4 Ma ka onye ọ bula nwaputa ọlu nke aka ya, mbe ahu ka ọ gēnwē kwa ihe ọ gānyara isi n'ebe nānị ya onwe-ya nọ, ọ bugh kwa n'ebe ibe-ya nọ. 5 N'ihí na madu nile n'otù n'otù gēbu ibu nke aka ha.

6 Ma onye ewere okwu ọnu nēzị okwu Chineke, ya me ka onye nēwere okwu ọnu nēzị ya so ya nēnwēkọ ezi ihe nile. 7 Unu ekwela ka eduhie unu; Chineke abugh onye anēlelì: n'ihí na nkpuru ọ bula madu nāgha, nke ahu ka ọ gēweta kwa n'ubi. 8 N'ihí na onye nāgha nkpuru nye anu-arú onwe-ya gēsítè n'anú-arú ahu weta nmebi dika ihe-ubi; ma onye nāgha nkpuru nye Mọ Nsọ gēsítè na Mọ Nsọ weta ndu ebigh-ebi dika ihe-ubi. 9 Ma ike agwula ayi n'obi n'ime ihe ọma: n'ihí na ayi gēweta ihe-ubi mbe oge-ya ruru, ma ayi adagh mbà.

10 Ya mere otú a, otú ayi nwere oge, ka ayi nālu ezi ihe n'ebe madu nile nọ, ma ka ayi nālu ezi ihe karisia n'ebe ndi ezina-ulo nke okwukwe-ayi nọ.

11 Lenu otú nkpuru-akwukwọ m'ji aka nkem degara unu di okpotokpo. 12 Ka ha ra, bú ndi nāchọ ka ha ma nma n'anú-arú n'iru madu, ndi ahu nērugide unu ka ebi unu úgwù; ihe ha ji me ya bu nānị ka ewe ghara isobu ha n'ihí obe Kraist. 13 N'ihí na ndi kwere ka ebi ha úgwù, ọbuná ha onwe-ha adigh-edebe iwu; kama ha nāchọ ka ebi unu úgwù, ka ha we nya isi n'anú-arú unu onwe-unu. 14 Ma Chineke ekwela ka m'nya isi, ma-ọbugh n'obe Onye-nwe-ayi Jisus Kraist, nke esiteworo na ya kpogide uwa n'ebe m'nọ, kpogide kwa mu onwem n'ebe uwa di. 15 N'ihí na obibi-úgwù abugh ihe, ebigh-úgwù abugh kwa ihe, kama ọ bu òkikè ọhu. 16 Ka ha ra kwa, bú ndi gāgazi dika ihe-ọtùtù a si di, udo dikwasi ha, ya na ebere, dikwasi kwa Israel nke Chineke.

17 Site n'ụbụ a ka onye ọ bula ghara isobum: n'ihí na mu onwem nēbu n'arum apa di iché iché nēgosi na abum onye Jisus.

18 Ka amara nke Onye-nwe-ayi Jisus Kraist diyere mọ-unu, umu - nnam. Amen.

AKWUKWỌ-OZI NKE PỌL ONYE-OZI DEGARA

NDI EFESQS

1 1 Pọl, onye-ozí nke Kraist Jisus site n'ọchichọ nke Chineke, nēdegara ndi nsọ ndi nọ n'Efesqs, na ndi kwere na Kraist Jisus, akwukwọ: 2 Amara diri unu na udo nke si n'aka Chineke, bú Nna-ayi, na Onye-nwe-ayi Jisus Kraist puta.

3 Onye agoziri agozi ka Ọ bu, bú Chineke na Nna nke Onye-nwe-ayi Jisus Kraist, Onye were ngozi nile ọ bula nke Mọ Nsọ gozie ayi n'ebe di n'elu-igwe nime Kraist: 4 dika Ọ roputara ayi nime Ya mbe akātogh ntọ-ala uwa, ka ayi we di nsọ buru kwa ndi anāpugh ita

uta n'iru Ya n'ihu-n'anya: 5 ebe Ọ buru uzọ ka ayi àkà ka ewe site n'aka Jisus Kraist do ayi ka umu-Ya ndikom, dika ọ di Ya ezi nma n'ọchichọ-Ya, 6 ka ewe to ebube nke amara-Ya, bú nke Ọ were amara me ka ayi nara n'aka-Ya nime Onye ahu Ọ huru n'anya: 7 Onye ayi sitere n'ọbara-Ya nwe nbaputa-ayi nime Ya, bú naghara nke ndahie nile ayi, dika àkù nke amara-Ya si di, 8 nke Ọ mere ka ọ babigara ayi ókè n'amam-ihe na uche nile, 9 mbe Ọ mesiri ka ayi mara ihe-omimi nke ihe Ọ chọrọ, dika ọ di Ya ezi nma, bú

ihe O zubere nime Ya, 10 rue ọchichi-
ezí-na-ulo nke ozuzú oge akara àkà,
ichikọta ihe nile nime Kraist-ayi dika
Isi, bú ihe nile di n'elu-igwe, na ihe nile
di n'elu uwa; nime Ya, ka m'kwuru,
11 Nke eme-kwa-ra ayi ka ayi buru
ihe-nketa nime Ya, ebe eburu uzọ ka
ayi àkà dika Onye ahu zubere, Onye
nālusi ihe nile ike dika izú nke ọchichọ-
Ya si di; 12 ka ayi we buru ihe agēji
to ebube-Ya, ayi ndi leworo anya Kraist
na mbu: 13 Onye unu onwe-unu nọ
kwa nime Ya, mbe unu nuru okwu nke
ezi-okwu ahu, bú ozi ọma nke nzọputa-
unu, ọ bu kwa nime Ya, mbe unu kwe-
kwa-ra na Ya, ka eji Mọ Nsọ nke nkwa
ahu ka unu akàrà, 14 bú Mọ Nsọ,
Onye bu ihe ayi ji mara na ayi gēketazu
ihe-nketa-ayi, rue n̄aputa nke ihe
Chineke nwetara, ka ewe to ebube-Ya.

15 N'ihì nka mu onwem kwa, ebe
m'nuru okwu bayere okwukwe di nime
unu nke unu kwere n'Onye-nwe-ayi
Jisus, na ihu-n'anya unu ji hu ndi nsọ
nile, 16 ewepughm aka n'ikele ekele
bayere unu, nēhota kwa unu n'ekperem;
17 ka Chineke nke Onye-nwe-ayi Jisus
Kraist, bú Nna nke ebube, we nye unu
Mọ nke amam-ihe na nkpuḡhe nime
nmazu-Ya; 18 ebe emeworo ka anya
obi-unu nara ihè, ka unu we mata ihe
bu olile-anya nke ọkpukpọ-Ya, mata
kwa ihe bu àkù nke ebube nke ihe-nketa-
Ya n'etiti ndi nsọ Ya, 19 mata kwa
otù ike-Ya di uku ri nne n'ebe ayi nọ, bú
ndi kwere, dika ilusi-ọlu-ike nke idi-ike
nke ike-Ya si di, 20 nke Q lusiri ike
nime Kraist, mbe Q mere ka O si na
ndi nwuru anwu bilie, me kwa ka Q
nọdu n'aka-nri-Ya n'ebe di n'elu-igwe,
21 kachasi ha nile elu, bú ibu-onye-isi,
na ichi-isi, na ike, na ibu-onye-nwe-
madu, na aha ọ bula anākpọ ya aha,
ọ bugh nání n'oge a, kama ọ bu kwa
n'oge nke gaje ibia: 22 O do-kwa-ra ihe
nile n'okpuru ukwu-Ya abua, ọ bu kwa
Ya onwe-ya ka Q mere ka Q buru isi
n'elu ihe nile n'ebe nzukọ-Ya nọ,
23 nke bu aru-Ya, ozuzú nke Onye ahu
Nke nāluzu ihe nile nime madu nile.

2 I Unu onwe-unu ka Q me-kwa-ra ka
unu di ndu, mbe unu nọ n'ọnwu site
na ndahie nile unu na nmehie nile unu,
2 nke unu jeghariri nime ha n'oge gara
aga n'uzọ oge nke uwa nka, dika onye-isi

nke ike nke mbara-elu-igwe si chọ, bú
mọ ahu nke nālusi ọlu ike nime umu nke
ekweyegh-ekweye uḡu a; 3 ndi ayi
onwe-ayi nile bi-kwa-ra obi n'etiti ha
n'oge gara aga nime agu ihe ọjọ nke
anu-arua-ayi, nēme ihe nile anu-arua-ayi
na èchichè-uche-ayi chọrọ, buru kwa
umu nke iwe dika esi mu ayi, dika ndi
fọduru bu kwa:—4 ma Chineke, ebe Q
bu ọgaranya n'ebere, n'ihì oké ihu-
n'anya-Ya Q huru ayi, 5 ọbuná mbe
ayi nọ n'ọnwu site na ndahie nile ayi, Q
mere ka ayi so Kraist dikọ ndu (ejiwo
amara zọputa unu), 6 me kwa ka ayi
so Ya si n'ọnwu bilikọ, me kwa ka ayi
so Ya nọdukọ n'ebe di n'elu-igwe, nime
Kraist Jisus: 7 ka Q we gosi ihe a
n'oge nile gaje ibia, bú àkù nke amara-
Ya di uku ri nne, n'obi-ọma n'ebe ayi
nọ nime Kraist Jisus: 8 n'ihì na ọ bu
amara ka ejiworo zọputa unu, site
n'okwukwe; nka esitegh kwa n'onwe-
unu: ọ bu onyinye Chineke: 9 o sitegh
n'ọlu, ka onye ọ bula we ghara inya isi.
10 N'ihì na ayi bu ihe Q mere, ndiekere
èkè nime Kraist Jisus ilu ezi ọlu, nke
Chineke buru uzọ dozie ka ayi we
jegharia nime ha.

11 N'ihì nka chetanu, na n'oge gara
aga unu onwe-unu, bú ndi mba ọzọ
n'anua-aru, ndi ha nākpọ aha Ebigh-
úgwù, bú ndi anākpọ aha Obibi-úgwù,
n'anua-aru, nke eji aka me; 12 na unu
guzoro iche n'ebe Kraist nọ n'oge ahu,
ndi emereri ka unu buru ndi ala ọzọ
n'ebe ọnọdu ndi amuru ndi Israel di,
unu bu kwa ndi-ọbia n'ebe ọbuba-ndu
nile nke nkwa ahu di, ndi nēnwegh olile-
anya, ndi nāmagh kwa Chineke n'owa.
13 Ma uḡu a nime Kraist Jisus unu
onwe-unu, bú ndi nọ n'ebe di anya
n'oge gara aga, unu ka emere ka unu
nọ nso nime ọbara Kraist. 14 N'ihì
na Ya onwe-ya bu udo-ayi, Onye mere
ihe abua ahu ka ha buru otù ihe, Onye
kwada-kwa-ra m̄bidi etiti nke ngige,
15 ebe ọ bu nime anu-arua-Ya ka Q mere
ka iro ahu ghara idi irè, bú iwu nke bu
ihe di iche iche enyere n'iwu; ka Q we
were madu abua ahu kè otù madu ọhu
nime onwe-ya, nēme ka udo di; 16 ka
Q we were kwa obe-Ya me ka ha abua na
Chineke di n'otù nime otù aru, ebe O
ḡusiri iro ahu nime ya: 17 Q we bia zi
unu ndi nọ n'ebe di anya ozi ọma nke

udo, zi kwa ndi nọ nso ozi oma nke udo: 18 n'ihl na ayi abua sitere n'aka-Ya nwe nkpobata-ayi n'ebe Nna nọ nime otu Mo Nso. 19 Ya mere otu a unu abugh ndiobia na ndi nanọ dika obia ozo site n'ubu a, kama unu soro ndi nsọ buru ndi amuru n'ala, unu bu kwa ndi ezi-na-ulo Chineke, 20 ewu-kwa-ra unu dika ulu n'elu ntọ-ala nke bu ndi-ozi na ndiamuma, nke isi nkume nime nkuku ntọ-ala ahu bu Kraist Jisus onwe-ya; 21 o bu kwa nime Ya ka ulu nile o bula anewu n'ulo ahu, ebe anejiko ha nkeoma, naba uba we buru ulu nsọ nime Onye-nwe-ayi; 22 Onye anewuko kwa unu onwe-unu nime Ya ka unu we buru ebe-obibi nke Chineke nime Mo Nso.

3 1 N'ihl nka mu onwem Pol, onye-nkporo nke Kraist Jisus n'ihl unu ndi mba ozo,—2 asi na o bu ezie na unu nuru okwu bayere ochichi-ezi-na-ulo nke amara Chineke ahu nke enyerem n'ebe unu no; 3 na emere ka m'mara ihe-omimi ahu n'uzo nkpughe, dika m'deworo n'akwukwo a na mbu n'okwu ole-na-ole, 4 nke unu giji pu ihuta nghotam n'ihe-omimi nke Kraist, mbe unu guru ya; 5 nke anemegh ka umu madu mara ya n'obọ ozo, dika ekpughere ya ubu a nye ndi-ozi-Ya na ndi-amuma-Ya di nsọ nime Mo Nso; 6 bu, na ndi mba ozo bu ndi soro ayi ketak ihe, na idiko n'otu aru, na ikiko nkwa ahu nime Kraist Jisus site n'ozi oma, 7 nke emerem ka m'buru onye neje ozi ya, dika onyinye nke amara ahu nke Chineke si di nke enyerem dika ilusi-olu-ike nke ike-Ya si di. 8 O bu mu onwem, bu onye di nta kari onye dikarisiri nta n'etiti ndi nsọ nile, ka enyere amara nka, izisara ndi mba ozo ozi oma nke aku nke Kraist nke anenwegh ike ituputa ya; 9 na inye ha nile ihe ihu ihe bu ochichi-ezi-na-ulo nke ihe-omimi ahu nke ezoworo nime Chineke site n'oge nile, Onye kere ihe nile; 10 ka ewe me ubu a ka ibu-isi nile na ike nile nke di n'ebe di n'elu-igwe mara otutu okpukpu amam-ihe Chineke di iche iche site n'aka nzuko-Ya, 11 dika izu nke mbe nile ebigh-ebi si di nke O zubere nime Kraist-ayi, bu Jisus Onye-nwe-ayi: 12 o bu kwa nime Ya ka ayi sitere n'okwukwe nke ayi kwere na Ya nwe nkwuwa-okwu na nkpobata

nime ntukwasi-obi. 13 N'ihl nka ariom ariri o ka ike ghara igwu unu n'obi nime nkpabum nile n'ihl unu, nke bu otuto-unu.

14 O bu n'ihl nka ka m'ji bue ikperem abua n'ala nye Nna-ayi, 15 Onye esitere na Ya gu eriri-nna nile o bula n'elu-igwe na n'elu uwa aha, 16 ka O we nye unu, dika aku nke ebube-Ya si di, ka ewere ike me ka unu di ike site n'aka Mo-Ya nabata nime madu ime unu; 17 ka Kraist we site n'okwukwe-unu bigide nime obi-unu; ka unu, ebe unu bagideworo nkporgwu nime ihu-n'anya buru kwa ndi atoworo ntọ-ala nime ya, 18 ka unu we nara ike ighota, unu na ndi nsọ nile, ihe bu obodobo na ogologo na idi-elu na omimi, 19 na imara ihu-n'anya Kraist nke kariti omuma nke-uku ri nne, ka ewe me ka unu zue ezu rue ozuzu nile nke Chineke.

20 Ma otuto diri Onye ahu Onye puru imebiga oko nke-uku ri nne kari ihe nile nke ayi nari o ma-obu nke ayi natughari uche, dika ike nke nalusl ike nime ayi si di, 21 otuto diri Ya nime nzuko-Ya na nime Kraist Jisus rue obo nile nke mbe nile ebigh-ebi. Amen.

4 1 Ya mere mu onwem, bu onye-nkporo nime Onye-nwe-ayi, nari o unu ka unu jeharia dika o kwesiri okpukpo nke akporo unu, 2 n'ooi di ume-ala na idi-nwayo nile, n'ogologontachi-obi, nanagiderita ibe-unu nime ihu-n'anya; 3 nanu oku n'obi idebe idi-n'otu nke Mo Nso nime ihe-okike nke bu udo. 4 Otu aru di, otu Mo di kwa, dika akpo-kwa-ra unu nime otu olile-anya nke okpukpo-unu; 5 otu Onye-nwe-ayi di, otu okwukwe di, otu baptism di, 6 otu Chineke na Nna nke ayi nile di, Onye bu isi ayi nile, Onye site-kwa-ra n'aka ayi nile nalu olu, Onye nanọ kwa nime ayi nile. 7 Ma o bu ayi nile n'otu n'otu ka enyere amara ahu dika otutu nke onyinye Kraist si di. 8 N'ihl nka O si,

Mbe O rigoro n'elu, O dotara usu ndi adotara n'agha n'agha,

Nye kwa madu onyinye di iche iche. 9 (Ma okwu nka, O rigoro, gini ka o bu ma-obugh na O rida-kwa-ra nime akuku uwa dikariri ala? 10 Onye ridara bu kwa Onye ahu Nke rigoro n'ebe kachasi elu-igwe nile elu nke-uku, ka O we mezu

ihe nile.) 11 Ya onwe-ya nye-kwa-ra ufodu ka ha buru ndi-ozizi; nye kwa ufodu ka ha buru ndi-amuma; nye kwa ufodu ka ha buru ndi nēzisa ozi oma; nye kwa ufodu ka ha buru ndi nāzū aturu Chineke na ndi-ozizi; 12 ime ka ndi nsọ zu okè ilu ọlu nke ije-ozizi, iwuli aru nke Kraist elu dika ulo: 13 rue mbe ayi nile gēru idi-n'otū nke okwukwe na nke nmazu nke Okpara Chineke, ru ibu nwoke tozuru okè, ru ọtūtū nke ogologo nke ozuzū nke Kraist: 14 ka ayi we ghara ibu umu ọhu ọzọ, ndi ifufe nile ọ bula nke ozizi nēfeghari nēbughari kwa, nime itu-ntu nke madu, nime aghughọ, nke ha ji ezuputa nduhie; 15 kama ka ayi we nēso ezi-okwu nime ihu-n'anya, we tó etó rue nime Ya n'ihe nile, Onye bu isi-ayi, bụ Kraist; 16 Onye aru nile, ebe anēwere nkwonkwo nile ọ bula nke nnyezu kwukọ ya nke-oma iikọ kwa ya, dika ilusi-ọlu-ike nke akuku nile ọ bula n'otū n'otū n'otūtū-ha si di, aru nile ahu nēsite na Ya nēme ka aru ba uba iwuli onwe-ya elu dika ulo nime ihu-n'anya.

17 Ya mere nka ka m'nekwu, kwusi kwa ike nime Onye-nwe-ayi, ka unu ghara ijeghari ọzọ dika ndi mba ọzọ nējeghari kwa, n'ihe-efu nke uche-ha, 18 n'ihia na emewo ka ha ba ọchichiri n'echichie-uche-ha, eme kwa ka ha buru ndi ala ọzọ n'ebe ndu nke Chineke di n'ihia amagh-ihie di nime ha, n'ihia na anēme ka obi-ha me etili; 19 madu ndi, ebe nmehie-ha nādigh-ewuta ha ọzọ, ha rara onwe-ha nye n'aka agu ikwa-iko, iluputa adigh-ọcha nile nime anya-uku. 20 Ma unu onwe-unu amutagh Kraist-ayi otū a; 21 asi na ọ bu ezie na ọ bu Ya onwe-ya ka unu nuru, asi kwa na ọ bu nime Ya ka eziri unu ihe, dika ezi-okwu di nime Jisus: 22 ka unu tupu madu ochie unu, nke nēmebi emebi n'uzọ agu nke aghughọ, dika ibi-obi-unu na mbu si di; 23 ka eme kwa ka unu di ọhu na mọ nke uche-unu, 24 ka unu yikwasi kwa madu ọhu unu, nke ekere dika Chineke chọrọ nime ezi omume na idi-ọcha nke ezi-okwu ahu.

25 N'ihia nka, ebe unu tupuru okwu-ugha, nekwwunu ezi-okwu onye ọ bula n'ebe onye-abata-obi-ya nọ: n'ihia na ayi nāburita ihe di n'aru ibe-ayi. 26 Unu

emehiela mbe unu nēwe iwe: ekwela anyanwu da na nkpasu-iwe-unu: 27 enye-kwa-la ekwensu uzọ. 28 Ka onye nēzu ori ghara izu kwa ori ọzọ: kama ka ọ dọbu onwe-ya n'ọlu, nēji akaya abua lu ezi ihe, ka ọ we nwe ihe ya na onye nọ na nkpa gēketa. 29 Ka okwu ọ bula nke nēre uré ghara isi n'ọnu-unu puta, kama ihe bu ezi ihe, iwuli madu elu dika ulo, dika nkpa si di, ka ọ we nye ndi nānu ya amara. 30 Unu eme-kwa-la ihe gēwuta Mọ Nsọ nke Chineke, Onye akara unu akara nime Ya rue ubochi nchaputa. 31 Ka ewepu ihe-ilu na ọnuma na iwe na iti-nkpu na nkwalu nile, ha na obi ọjọ nile, n'etiti unu: 32 nweritanu obi-oma n'aru ibe-unu, nwenu obi ọmiko, were-kwa-nu amara baghara onwe-unu, dika Chineke were - kwa - ra amara baghara unu nime Kraist.

5 1 Ya mere burunu ndi nēnōmi Chineke, dika umu ahuru n'anya; 2 nējeghari-kwa-nu n'ihu-n'anya, dika Kraist-ayi hu-kwa-ra unu n'anya, rara kwa Onwe-ya nye n'ihia ayi, dika ihe echere n'iru Chineke na aja achuru nye Ya ka ọ buru isisi nke ihe isi utọ. 3 Ma ikwa-iko, na adigh-ọcha nile, ma-ọbu anya-uku, ka aghara ikpọ ọbunā aha-ya n'etiti unu, dika ọ kwesiri ndi nsọ; 4 ma-ọbu ihe-ihere, ma-ọbu ikwu-okwu-nzuzu, ma-ọbu okwu nābagh n'ihie, nke nekwesigh: ma kama nke ahu ikele-ekere. 5 N'ihia na nka ka unu matara nke-oma, na ọ digh onye ọ bula nke bu onye nākwa iko, ma-ọbu onye nādigh ọcha, ma-ọbu onye-anya-uku, nke isi-ya bu onye nekperere arusi, nwere ihe-nketa n'ala-eze nke Kraist na Chineke. 6 Unu ekwela ka onye ọ bula were okwu efu rafue unu: n'ihia na ọ bu n'ihia ihe ndia ka iwe Chineke nābiakwasi umu nke ekweyegh-ekweye. 7 Ya mere, unu esola ha kekọ ihe; 8 n'ihia na unu buri ọchichiri n'oge gara aga, ma unu bu ihe ubu a nime Onye-nwe-ayi: nējegharinu dika umu nke ihe 9 (n'ihia na nkpuru nke ihe ahu di n'idi-nma na ezi omume na ezi-okwu nile), 10 nānwaputa ihe di Onye-nwe-ayi ezi nma; 11 unu esola ọlu nke ọchichiri nke nāmigh nkpuru nēnwekọ ihe, ma kama nke ahu nātu-kwa-nu ha nmehie-ha n'anya; 12 n'ihia

na ọ bu ihe-ihere ọbuná ikwu okwu bayere ihe nile ha nēme na nzuzo. 13 Ma ihè nēme ka ihe nile puta ihè mbe anātu ha nmehie-ha n'anya: n'ihì na ihe ọ bula anēme ka ọ puta ihè bu ihè. 14 N'ihì nka Ọ si, Teta, gi onye nāraru ura, si kwa na ndi nwuru anwu bilie, Kraist ahu gāmukwasi kwa gi.

15 Ya mere lezienu anya nke-oma otú unu nējeghari, ọ digh ka ndi nāmagh ihe, kama dika ndi mara ihe; 16 nāzuchapuru onwe-unu oge a nile, n'ihì na ubochi ndia jorọ njọ. 17 N'ihì nka unu aghola ndi nēnwegh uche, kama ghotanu ihe bu ihe Onye-nwe-ayi nāchọ. 18 Unu aṅubiga-kwa-la manya okè, nke ndu ila-n'iyi di nime ya, kama juputanu na Mọ Nsọ; 19 nēwere abụ oma na ukwe na abụ nke Mọ Nsọ gwarita onwe-unu okwu, nēwere obi-unu bụ abụ kpọ kwa ubọ nye Onye-nwe-ayi; 20 nēkele kwa Chineke, bú Nna, ekele mbe nile n'ihì ihe nile n'aha Onye-nwe-ayi Jisus Kraist; 21 nēdorita onwe-unu n'okpuru ibe-unu nime egwu Kraist.

22 Ndi bu nwunye, nēdonu onwe-unu n'okpuru di nke aka unu, dika n'okpuru Onye-nwe-ayi. 23 N'ihì na di bu isi nke nwunye, dika Kraist-ayi bu kwa isi nzukọ-Ya, ebe Ya onwe-ya bu Onye-nzọputa nke aru. 24 Ma dika anēdo nzukọ ahu n'okpuru Kraist-ayi, otú a ka ndi bu nwunye do kwa onwe-ha n'okpuru di-ha n'ihè nile ọ bula. 25 Ndi bu di, hunu nwunye-unu n'anya, dika Kraist-ayi hu-kwa-ra nzukọ-Ya n'anya, rara kwa Onwe-ya nye n'ihì ya; 26 ka Ọ we do ya nsọ, mbe Ọ mesiri ka ọ di ọcha site n'osisa miri n'okwu Chineke, 27 ka Ya onwe-ya we che nzukọ ahu n'iru Onwe-ya dika ihe di ebube, nēnwegh ntupọ ma-ọbu iru-ndoli ma-ọbu ihe ọ bula n'ihè di otú a; kama ka ọ we di nsọ buru kwa ihe anāpugh ita uta. 28 Otú a ndi bu di ji kwa ugwo ihu nwunye nke aka ha n'anya dika ha huru aru nke onwe-ha n'anya. Onye nāhu nwunye nke aka ya n'anya nāhu onwe-ya n'anya: 29 n'ihì na ọ digh onye ọ bula kpọrọ aru onwe-ya asị mbe ọ bula; kama ọ nāzù ya nēlezi kwa ya anya nke-oma, dika Kraist nēme kwa nzukọ-Ya; 30 n'ihì na ayi bu ihe di n'aru-Ya. 31 N'ihì nka ka nwoke gārapu nna-ya

na nne-ya, rapara n'aru nwunye-ya; ha abua ewe ghọ otú anu-aru. 32 Ihe-omimi a di uku: ma mu onwem nēkwu okwu bayere Kraist baye-kwa-ra nzukọ-Ya. 33 Otú ọ di, unu onwe-unu n'otú n'otú hu kwa nwunye-unu n'anya, onye ọ bula ya hu nwunye nke aka ya n'anya, dika ọ nāhu onwe-ya n'anya; ka nwunye lezi kwa anya ka ọ nātu egwu di-ya.

6 1 Umu, nāianu nti okwu ndi muru unu nime Onye-nwe-ayi: n'ihì na nka bu ihe ziri ezi. 2 Sọpuru nna-gi na nne-gi (nke bu ihe mbu enyere n'iwu nke nkwa diri ya), 3 ka ihe we nāgara gi nke-oma, ka i we di kwa ogologo ndu n'elu uwa. 4 Ndi bu nna, akpasu-kwala umu-unu iwe: kama nāzùputa ha n'ozuzù na idu-odu nke Onye-nwe-ayi.

5 Ndi-orù, werenu egwu na ima-jijiji nāna nti okwu ndi bu ndi-nwe-unu n'uzọ anu-aru, nime afọ-ofufo nke obi-unu, dika unu nēmere Kraist; 6 ọ bugh n'uzọ ibu-orù-n'anya, dika ndi nēme otú ọ gātọ madu utọ; kama dika ndi-orù Kraist, nēme ihe Chineke nāchọ site na nkpuru-obi-unu; 7 were-kwa-nu obi-oma nābu orù, dika ọ bu Onye-nwe-ayi ka unu bu orù-Ya, ọ bugh kwa madu: 8 ebe unu matara na ezi ihe ọ bula onye ọ bula nēme, nka ka ọ gānaghachi n'aka Onye-nwe-ayi, ma ọ bu orù ma-ọbu onye nwe onwe-ya. 9 Ndi-nwe madu, nēme-kwa-ranu ha otú ihe ahu, nārapu iba-nba-unu: ebe unu matara na Onye-nwe ma ha ma unu nọ n'elu-igwe, ile-madu-anya-n'iru adigbi kwa n'ebe Ọ nọ.

10 Nke fọduru, menu onwe-unu ka unu di ike nime Onye-nwe-ayi, ya na nime idi-ike nke ike-Ya. 11 Yikwasinu ihe-agma nile nke Chineke, ka unu we pu iguzogide ihe nile ekwensu nēzuputa. 12 N'ihì na iba-nba-ayi abugh imegide anu-aru na ọbara, kama ọ bu imegide ibu-ndi-isi nile, imegide ichi-isi nile, imegide ndi-onwe-uwa nke ọchichiri a, imegide ndi-agma mọ nke ajọ ihe n'ebe di n'elu-igwe. 13 N'ihì nka chilienu ihe-agma nile nke Chineke, ka unu we pu iguzogide ndi-iro-unu n'ajọ ubochi, na iguzo, ebe unu luputaworo ihe nile. 14 Ya mere guzonu, mbe unu weresiri ezi-okwu ke úkwù-unu, were kwa ihe-agma nke nēbochi obi yikwasi, bú ezi omume, 15 were kwa nkwaadebe nke

bu ozi oma nke udo yikwasi n'ukwu-unu; 16 tukwasi ihe nile ndia welienu ota nke bu okwukwe, nke unu gāpu imenyu akú-uta nile nēnwu oku nke ajo onye ahu nime ya. 17 Nara-kwa-nu okpu-agma nke bu nzoputa, ya na mma-agma nke Mọ Nsọ, nke bu okwu Chineke: 18 site-kwa-nu n'ekpere na aririọ nile nēkpe ekpere n'oge nile nime Mọ Nsọ, were kwa inogidesi-ike na iririọ aririọ nile bayere ndi nsọ nile nāmu anya ime nka, 19 nēkpe kwa ekpere n'ihim, ka ewe nyem okwu n'isaghe onum, iwere nkwwa-okwu me ka madu mara ihe-omimi nke ozi oma, 20 nke m'bu ukọ nime nkporọ n'ihia ya; ka m'we

kwuwa okwu nime ya, dika m'nāghagh ikwu.

21 Ma ka unu onwe-unu we mata kwa ihe nile bayerem, otú m'nēme, Tikikọs, onye bu nwa-nna-ayi ahu ahuru n'anya, bu kwa onye kwesiri ntukwasi-obi n'ije-ozii nime Onye-nwe-ayi, o gēme ka unu mara ihe nile: 22 onye m'nēzigara unu ime otú ihe a, ka unu we mara otú ihe nāgara ayi, ka o we kasi kwa obi-unu.

23 Udo diri umu-nna-ayi, ya na ihu-n'anya nke ya na okwukwe yikọ, site na Chineke, bú Nna, na Onye-nwe-ayi Jisus Kraist. 24 Ka amara diyere ndi nile huru Onye-nwe-ayi Jisus Kraist n'anya n'emebigh-emebi.

AKWUKWỌ-OZI NKE PỌL ONYE-OZI DEGARA NDI FILIPAI

1 Pọl na Timoti, ndi-orú nke Kraist Jisus, nēdegara ndi nsọ nile nime Kraist Jisus ndi nọ na Filipai akwukwọ, ha na ndi nēlekọta unu anya na ndi nējere unu ozi: 2 Amara diri unu na udo nke si n'aka Chineke, bú Nna-ayi, na Onye-nwe-ayi Jisus Kraist puta.

3 Anamekele Chinekem na ncheta nile m'nēcheta unu, 4 mbe nile n'aririọ nile m'nāriọrọ unu nile nāriọ aririọ ahu nime onú, 5 n'ihia nnwekọ unu nnwekọrọ n'izisa ozi oma site n'ubochi mbu rue ubu a; 6 ebe m'tukwasiworo obim n'otú ihe nka, na Onye malitere ilu ezi olu nime unu gāluzu ya rue ubochi Jisus Kraist: 7 dika o ziri ezi ka m'tukwasi uchem n'ihe a bayere unu nile, n'ihia na enwerem unu n'obim, ebe unu nile bu ndi nēsom n'nnwekọ amara, ma nime abum ma nime ngọpu nke ozi oma na ime ka o guzosie ike. 8 N'ihia na Chineke bu onye-ama nkem, otú agu unu nile nāgusim ike n'obi-ebere nke Kraist Jisus. 9 Nka ka m'nēkpe kwa ekpere, ka ihu-n'anya-unu we nābabiga kwa oké kari nke-uku nime nmazu na nghota nile; 10 ka unu we nwa ihe ha na ibe-ha di iche; ka unu we di ocha n'obi ghara kwa isu ngongọ rue ubochi nke Kraist; 11 ebe unu gābu ndi

juputaworo na nkpuru nke ezi omume, nke sitere n'aka Jisus Kraist, ka Chineke we nwe ebube na otuto.

12 Ma anamezube ka unu mara, umu-nnam, na, kama ihe ozo, onodum emewo ka ozi oma ga n'iru; 13 ya mere abum putara ihe nime Kraist na Pritoriom dum, ya na n'ebe ndi nile foduru nọ; 14 o me kwa ka ndi ka n'onu-ogugu n'etiti umu-nna nime Onye-nwe-ayi nwebiga anya-ike oké ikwu okwu Chineke natugh egwu, ebe ha tukwasiworo obi site n'abum. 15 O bu ezie na ufodu nēkwusa Kraist-ayi obuna n'ihia ekworo na esem-okwu; ma ufodu nēkwusa kwa Ya n'ihia na o di ha ezi nma: 16 ndia nēme ya site n'ihu-n'anya, ebe ha matara na edorom ka m'we gọpu ozi oma: 17 ma ndi ahu nēkwusa Kraist-ayi site n'ikpa-iche-iche, o bugh n'idi-ocha-n'obi, ebe ha nēchē na ha gēwelirim nkpa bu n'abum. 18 Gini kwa? o bu nani na n'uzo o bula, ma o bu n'aghugho ma-ọbu n'ezio-oku, anēkwusa Kraist; nime nka ka m'nānuri kwa onu, e, m'gānuri kwa onu nime ya. 19 N'ihia na amataram na nka gēme ka m'nwe nzoputa, site n'aririọ-unu na nnyezu nke Mọ nke Jisus Kraist, 20 dika olile-anya siri ike

na ntukwasi-obi nkem si di, na n'ihe ọ bula ọ digh ihere gēmēm, kama na agēmē kwa ka Kraist di uku n'arum ubu a, otú ọ di mbe nile, ma ọ bu site na ndu, ma-ọbu site n'onwu, nime nkwa-okuw nile. 21 N'ihī na n'ebe m'nọ idi ndu bu Kraist, inwu anwu bu kwa uru. 22 Ma ọ buru na idi ndu n'anū-arū bu okēm, nka bu nkpuru nke ọlūm: ihe m'gārọputa kwa amaghm. 23 Ma anọm n'ebe di nkpa n'etiti ihe abua ndia, ebe agu ila na inọ n'ebe Kraist nọ nāgum; n'ihī na ọ kachasi nma nke-uku: 24 ma inogide n'anū-arū dikariri nkpa n'ihī unu. 25 Ebe m'tukwasiwo-kwa-ra obim n'ihe a, amataram na m'gānogide, nogide kwa n'etiti unu nile, ime ka unu ga n'iru nū kwa ọnū nke okwukwe; 26 ka inya-isi-unu we babiga okē nime Kraist Jisus n'arum site n'ọbibia m'gābiakute unu ọzọ. 27 Nānī nēbinu obi dika ndi ala elu-igwe n'uzọ kwesiri ozi ọma nke Kraist: ka ọ gābu, ma m'bia hu unu ma-ọbu na anoghm, ka m'we nu ihe bayere ọnọdu-unu, na unu nēguzosi ike n'otù Mọ Nsọ, nēwere kwa otù nkpuru-obi lukoro okwukwe nke ozi ọma ahu ọgù si-ike; 28 ghara ikwe ka ndi nēmegide unu me ka unu tua ujo n'ihe ọ bula: ebe nke ahu bu ihe nēme ka ila-n'iyi putara ha ihē, ma ọ nēme ka nzoputa-unu puta ihē, nka site-kwa-ra na Chineke; 29 n'ihī na unu ka enyeworo ya n'amara n'ihī Kraist, ọ bugh nānī ikwere na Ya, kama ihu kwa ahuhu n'ihī Ya: 30 ebe unu nwere otù nba ahu nke unu huru n'arum, ubu a ka unu nānu kwa na ọ di n'arum.

2 1 Ya mere ọ buru na nkasi-obi ọ bula di nime Kraist, ọ buru na ngugu-obi ọ bula nke ihu-n'anya di, ọ buru na nnweko ọ bula nke Mọ Nsọ di, ọ buru na obi-ebere na ime-ebere ọ bula di, 2 menu ka ọnūm juputa, ka unu we tukwasi uche-unu n'otù ihe ahu, nwe kwa otù ihu-n'anya ahu, nēnweko otù nkpuru-obi, nēnwe otù uche; 3 unu emela ihe ọ bula n'uzọ ikpa-iche-iche ma-ọbu n'uzọ icho otuto efu, kama n'obi di ume-ala nāguritanu ibe-unu na ndi ka unu onwe-unu nma; 4 unu nile n'otù n'otù elela ihe nke aka unu anya, kama unu nile n'otù n'otù le kwa ihe nke madu-ibe-unu anya. 5 Nwenu uche a

nime onwe-unu, nke di kwa nime Kraist Jisus: 6 Onye, ọ bu ezie na Ọ diri n'udi nke Chinke na mbu, ma Ọ gugh ya n'ihe Ọ gējidesi ike, bú ira ka Chineke, 7 kama Ọ mere Onwe-ya ihe-efu, n'inara udi nke orù, ewe me Ya n'oyiyi nke madu; 8 ebe ahuru Ya ka Ọ di ka madu n'oyiyi-Ya, Ọ weda-kwa-ra Onwe-ya, we buru Onye nāna nti rue ọnwu, bú ọnwu nke obe. 9 N'ihī nka Chineke weli-kwa-ra Ya elu nke-uku, were kwa amara nye Ya aha ahu nke kariri aha nile ọ bula elu; 10 ka ọ gābu n'aha Jisus ka ikperè nile we bue n'ala, nke ihe nile di n'elu-igwe na ihe nile di n'elu uwa na ihe nile di n'okpuru ala, 11 ka ire nile ọ bula we kwuputa kwa na Jisus Kraist bu Onye-nwe-ayi, ka ewe nye Chineke, bú Nna, otuto.

12 Ya mere, ndi m'huru n'anya, dika unu nara nti mbe nile, ọ bugh nānī mbe m'nọ n'etiti unu, kama ubu a mbe m'nānogh, werenu egwu na ima-jijiji luputa kari nzoputa nke onwe-unu nke-uku; 13 n'ihī na ọ bu Chineke Onye nālusi ọlu ike nime unu icho-achọ-unu na ilusi-ọlu-ike-unu, n'ihī na ọ di Ya ezi nma. 14 Menu ihe nile nējigh ntamu na iru-uka ọ bula; 15 ka unu we gho ndi nādigh ita uta ndi nāghogh kwa aghughọ, umu Chineke ndi anāpugh ita uta n'etiti ọbọ bagoro abago nke nēnwe kwa anya-uhie, ndi anāhu unu n'etiti ha dika ndi nēnye ihē n'uwa, 16 nēche okwu nke ndu n'iru madu; ka m'we nwe ihe inya isi nye n'ubochi nke Kraist, na abaghm ọsọ n'efu, na adobughkwam onwem n'ọlu n'efu. 17 E, ọ buru kwa na anāwusim dika aja-ihe-ọnūnu n'elu aja na ifè-òfufè nke okwukwe-unu, anamañuri ọnu, so kwa unu nile nāñuri ọnu: 18 n'otù uzọ ahu unu onwe-unu, ñuri-kwa-nu ọnu, sokwam nāñuri ọnu.

19 Ma anamele anya nime Onye-nwe-ayi Jisus na m'gēzigara unu Timoti ọsọsọ, ka mu onwem we nwe kwa obi-utọ, mbe m'mara ọnọdu-unu. 20 N'ihī na enweghm onye ọ bula nke nkpuru-obi-ya yiri nke ya, bú onye gēchebu onwe-ya bayere ọnọdu-unu n'ezie. 21 N'ihī na ha nile nācho ihe nke aka ha, ọ bugh ihe nke Jisus Kraist. 22 A unu mara ọnwunwa-ya, na, dika nwa nēso nna-ya, otú a ka o sorom buru orù n'izisa ozi ọma. 23 Ya mere, onye a ka

m'nēle anya na m'gēziga ya n'otù oge ahu, m̀be ọ bula m'gāhu otù ọ gādirim: 24 ma anamatukwasi obim nime Onye-nwe-ayi na mu onwem gābia kwa ọsọsọ. 25 Ma anamagu ya ihe di nkpa izigara unu Epafrodaitos, bụ nwa-nnam na onye mu na ya nālukọ ọlu, onye mu na ya nēbukọ kwa agha, onye buru kwa onye-ozu-unu na onye nēfē ọfufē iho nkpa; 26 ebe agu unu nile nāgusi ya ike, obi lọ-kwa-ra ya miri, n'ih i na unu nuru na aru-ya adigh ike: 27 n'ih i na aru-ya adigh ike n'ezie, ọ nọ kwa nso ọnwu: ma Chineke mere ya ebere; ma ọ bugh nāni ya onwe-ya, kama mu onwem kwa, ka m'we ghara inwe ihe-nwuta n'elu ihe-nwuta. 28 Ya mere ọ nānukarim ọku n'obi iziga ya, ka ọ gābu, m̀be unu huru ya ọzọ, ka unu we nūria ọnu, ka mu onwem we nwe kwa ihe-nwuta nke dikariri ntà. 29 Ya mere werenu ọnu nile nara ya nke-oma nime Onye-nwe-ayi; nāso puru-kwa-nu ndi di otù a: 30 n'ih i na ọ bu n'ih i ọlu Kraist ka ọ biaruru ọnwu nso, nēkwere itufu ndu-ya, ka ọ we mezu ihe fọduru unu ime n'ifē-ọfufē-unu n'ebe m'nọ

3 I Nke fọduru, umu-nnam, nānūrinu ọnu nime Onye-nwe-ayi. Idegara unu otù ihe ndia n'akwukwọ, n'ezie ọ bugh ihe-nsobu n'ebe m'nọ, ma n'ebe unu nọ ọ bu ihe-ntukwasi-obi. 2 Lezieni nkita ahu nile anya, lezieni ndi-ọlu ọjọ ahu anya, lezieni obibi-aruru ahu anya: 3 n'ih i na ayi onwe-ayi bu ndi obibi-ugwu, ndi ii Mọ nke Chineke nēkpe ekpere, ndi nānya kwa isi nime Kraist Jisus, ndi nātukwasigh kwa obi n'anu-aruru-ayi: 4 ọ bu ezie na mu onwem puru itukwasi obi ọbunā n'anu-aruru: ọ buru na onye ọ bula ọzọ nēchē na ya puru itukwasi obi n'anu-aruru, mu onwem puru itukwasi obi n'anu-aruru kari: 5 ebirim ugwu n'ubochi nke-asatọ, esiterem n'umu Israel, site kwa n'ebo Benjamin, abum onye-Hibru nke sitere na ndi-Hibru; n'akuku iwu, abumri onye-Farisi; 6 n'akuku inu-ọku-n'obi, anameso buri nzukọ Kraist; n'akuku ezi omume nke di nime iwu, ahuru na adighi ita uta. 7 Otù ọ di, ihe ọ bula nke baram uru, ihe ndia ka m'guru n'ih e-iyi n'ih i Kraist-ayi. 8 E, tukwasi kwa, anamagu kwa ihe nile n'ih e-iyi n'ih i ọkika nke omuma Kraist

Jisus, bụ Onye-nwem: Onye m'yiri iyi ihe nile nkem n'ih i Ya, anamagu kwa ha n'ih e-nkpofu, ka m'we rita Kraist n'uru, 9 ewe hum nime Ya, nēnwegh ezi omume ọ bula nke akam, bụ nke sitere n'iwu, kama nēnwe ezi omume ahu nke okwukwe ekwere na Kraist nēweta, bụ ezi omume ahu nke sitere na Chineke n'elu okwukwe: 10 ka m'we mara Ya, na ike nke nbilite-n'ọnwu-Ya, na nnwekọ nke ahuhu-Ya nile, n'ih i na anēme ka mu na Ya nwekọ otù udi n'ọnwu-Ya; 11 ọ buru na uzọ ọ bula di m'gēsi ru isi na ndi nwuru anwu bilite. 12 Ọ bugh na anataram ya-ri, ma-ọbu na emewom ka m'zue okē ọbụ a: ma anamabaso, ka m'we jide, ma ọ buru na ọ gēkwem, ihe ahu nke Kraist Jisus jide-kwa-ram n'ih i ya. 13 Umu-nnam, mu onwem agugh onwem na ejidewom rue ọbụ a: ma otù ihe ka m'nēme, ebe m'nēchezọ ihe nile di n'azu, nēsetipu kwa aka n'ebe ihe nile di n'iru di, 14 anamabakuru okē iha-ọsọ ka m'we nata ihe anābata n'ọsọ nke ọkpukpọ di elu nke Chineke nime Kraist Jisus. 15 Ya mere, ka ayi ra, bụ ndi tozuru okē, ka ayi tukwasi uche na nka: ọ buru kwa na unu tukwasi uche n'ih e ọ bula n'uzọ di ichi, ọbunā nka ka Chineke gēkpughere unu: 16 nāni nka, n'ih e ahu ayi ọaruru, ka ayi nāgazi dika ihe ahu si di.

17 Umu-nnam, dinu n'otù n'ih omim, nēle-kwa-nu ndi nējeghari otù a, otù unu nwere ayi dika ihe-atù. 18 N'ih i na ọtutu nējeghari, ndi m'nāgwari unu okwu bayere ha ọtutu oge, ma ọbụ a ọ bu kwa n'akwā ka m'nāgwa unu, na ha bu ndi-iro obe nke Kraist: 19 ndi ọgwugwu-ha bu ila-n'iyi, ndi chi-ha bu afọ-ha, ndi otuto-ha di kwa n'ih ere-ha, ndi nātukwasi uche n'ih e uwa. 20 N'ih i na ala-ayi di n'elu-igwe ọbụ a; site n'ebe ayi nēchesi kwa Onye-nzọputa ike, bụ Onye-nwe-ayi Jisus Kraist: 21 Onye gēme aru nke ọnọdu-ayi di ala ka ọ nwe oyiyi ọhu, ka ya na aru nke ebube-Ya we nwekọ otù udi, dika ilusi-ọlu-ike ahu si di nke O ji pu ọbunā ido ihe nile n'okpuru Onwe-ya.

4 I Ya mere, umu-nnam m'huru n'anya ndi agu unu nāgusikwam ike, ọnūm na okpu-ezem, guzosienun ike otù a

nime Onye-nwe-ayi, ndi m'huru n'anya.

2 Ariom Yuodia, ariokwam Sintiki, ka ha tukwasi uche n'otù ihe ahu nime Onye-nwe-ayi. 3 E, ariokwam gi, onye ekekotaworo mu na gi n'ezie n'olu Chineke, yere ndinyom ahu aka, n'ih na mu na ha bakosiri nba ike n'ozi oma, gi na Klement, na ndi fodoru mu na ha nalukọ ọlu, ndi aha-ha di n'akwukwọ nke ndu.

4 Nānurunu ọnu n'Onye-nwe-ayi mbe nile: m'gāsi ọzọ, Nānurunu ọnu. 5 Menu ka madu nile mara obi-oma-unu. Onye-nwe-ayi nọ nso. 6 Unu echebuła onwe-unu n'ihe ọ bula; kama n'ihe nile ọ bula site n'ekpere na ariri, ya na ekele, menu ka Chineke mara ihe nile unu nāri. 7 Udo nke Chineke, nke kachasi uche nile, gēche kwa obi-unu na echiche-uche-unu nche nime Kraist Jisus.

8 Nke fodoru, umu-nnam, ka ihe bu ezi-okwu ra, ka ha ra, bú ihe kwesiri nsopuru, ka ha ra, bú ihe ziri ezi, ka ha ra, bú ihe di ọcha, ka ha ra, bú ihe kwesiri ihu-n'anya, ka ha ra, bú ihe ekwuru nke-oma; ọ buru na idi-nma ọ bula di, ọ buru kwa na otuto ọ bula di, nāgukonu ihe ndia. 9 Ihe unu matara, nke unu nata-kwa-ra, nke unu nu-kwa-ra, nke unu hu-kwa-ra n'arum, nēmenu ihe ndia: Chineke nke udo gānọyere kwa unu.

10 Ma anuririm ọnu nke-uku nime Onye-nwe-ayi, na ubu a n'oge a unu malitere ọhu itukwasi uche n'ihe bayerem; nke unu natukwasiri uche-unu nime ya n'ezie, ma unu enwegh oghere. 11 Ọ bugh na anamekwu okwu

bayerere nkpa: n'ih na mu onwem mutara, n'onodu ọ bula m'nọ, inwezu nime ya ihe nile nākpam nkpa. 12 Amataram uzọ iweda onwem, amata-kwa-ram uzọ ibabiga okè: n'ihe ọ bula na n'ihe nile eziwo mu ihe-omimi a, bú inọ n'afọ-ọjuju na inọ kwa n'agu, ibabiga okè na inọ kwa na nkpa. 13 Enwerem ike n'ihe nile nime Onye ahu Nke nēmem ka m'di ike. 14 Otù ọ di, unu mere nke-oma, n'isom nwekọ nkpaum. 15 Ma unu onwe-unu ma-kwa-ra, ndi Filipai, na nime nmalite nke ozi oma, mbe m'siri na Masedonia puta, ọ digh nzukọ Kraist ọ bula nke mu na ya nwekoro ihe n'okwu bayere onyinye na onina, ma-ọbugh nani unu onwe-unu; 16 n'ih na ọbuná na Tesalonaika unu zigara otù mbe ziga kwa mbe ọzọ ibom nkpa. 17 Ọ bugh na anamachọ onyinye ahu; kama anamachọ nkpuru ahu nke nāba uba iguyere unu. 18 Ma enwezuwom ihe nile, anamababiga kwa okè: emewo ka m'zue ezú, ebe m'natará n'aka Epafrodaitos ihe nile si n'aka-unu bia, isisi nke ihe isi utọ, aja nke ananara nke-oma, nke natọ Chineke ezi utọ. 19 Ma Chinekem gēnyezu unu ihe nile ọ bula nākpá unu dika akú-Ya n'ebube si di, nime Kraist Jisus. 20 Ma otuto diri Chineke-ayi, bú Nna-ayi, rue mbe nile ebigh-ebi. Amen.

21 Kelenu onye nsọ ọ bula nime Kraist Jisus. Umu-nna-ayi ndi mu na ha nọ nēkele unu. 22 Ndi nsọ nile nēkele unu, ma ndi nke ezí-na-ulo Sisa kachasi n'ikele unu.

23 Ka amara nke Onye-nwe-ayi Jisus Kraist diyere mọ-unu.

AKWUKWỌ-OZI NKE PŌL ONYE-OZI DEGARA

NDI KŌLŌSI

1 1 Pól, onye-ozí nke Kraist Jisus site n'ochichọ Chineke, na Timoti nwa-nna-ayi, 2 nēdegara ndi nọ na Kólósi akwukwọ, bú umu-nna-ayi nime Kraist ndi di nsọ kwe-kwa-ra ekwe: Amara

diri unu na udo nke si n'aka Chineke, bú Nna-ayi, puta.

3 Ayi nēkele Chineke, bú Nna nke Onye-nwe-ayi Jisus Kraist, nēkpe ekpere bayere unu mbe nile, 4 ebe ayi nuru

okwu bayere okwukwe nke unu kwere na Kraist Jisus, na ihu-n'anya unu ji hu ndi nsq nile, 5 n'ihì olile-anya ahu nke edebeworo unu n'elu-igwe, nke unu nuru ihe bayere ya na mbu n'okwu nke ezi-okwu nke ozi oma, 6 nke biaruru unu; dika q nāmiju kwa nkpuru n'uwa nile, nāba kwa uba, dika q nēme kwa n'etiti unu, site n'ubochi unu nuru mazu kwa amara Chineke n'ezi-okwu; 7 dika unu mutara n'onu Epafra orù-ibe-ayi onye ayi huru n'anya, onye bu onye kwesiri ntukwasi-obi n'ijere Kraist ozi n'onodu ayi, 8 onye gosi-kwa-ra ayi ihu-n'anya-unu nime Mq Nsq.

9 N'ihì nka ayi onwe-ayi kwa, site n'ubochi ayi nuru ya, ayi ewepugh aka n'ikpe ekpere na iriq aririq n'ihì unu, ka ewe me ka unu juputa na nmazu nke ihe Q nāchq nime amam-ihe na nghota nile nke Mq Nsq, 10 ka unu jegharia n'uzq kwesiri Onye-nwe-ayi ime otú q gātq Ya utq n'uzq nile, nāmi nkpuru n'ezi qlu nile q bula, nāba kwa uba nime nmazu nke Chineke; 11 ebe anēme ka unu di ike nime ike nile, dika ike nke ebube-Ya si di, rue ntachi-obi na ogologo-ntachi-obi nile, ya na qnù; 12 nēkele Nna-ayi, Onye mere ka ayi rue iketa òkè-ayi n'ihe-nketa ndi nsq n'ihè; 13 Onye dōputara ayi n'ike nke qchichiri, we webiga ayi n'ala-eze nke Qkpara nke ihu-n'anya-Ya; 14 Onye ayi nwere n̄aputa-ayi nime Ya, bú n̄aghara nmehie nile ayi: 15 Onye bu onyinyo nke Chineke ahu Nke anāpugh ihu anya, buru kwa onye eburu uzq mu n'ihe nile ekèrè èkè; 16 n'ihì na nime Ya ka ekèrè ihe nile, nke di nime elu-igwe na nke di n'elu uwa, ihe apuru ihu anya na ihe anāpugh ihu anya, ma q bu oche-eze, ma-qbu ibu-ndi-nwe-madu, ma-qbu ibu-ndi-isi, ma-qbu ichi-isi; esitewo n'aka-Ya kè ihe nile, ekèwo-kwa-ra Ya ihe nile; 17 Ya onwe-ya bū kwa ihe nile uzq, q bu kwa nime Ya ka ihe nile nēguzokq n'otù. 18 Ya onwe-ya bu kwa isi aru, nke bu nzukq-Ya: ebe Q bu Onye-nmalite, Onye eburu uzq mu site na ndi nwuru anwu; ka ewe me ka Ya onwe-ya buru onye mbu n'ihè nile. 19 N'ihì na q buri ihe di Nna-Ya ezi nma ka ozuzù nile bigide nime Ya; 20 ka Q we site kwa n'aka-Ya

me ka Ya onwe-ya na ihe nile di n'otù, ebe O sitesiri n'qbara nke obe-Ya me ka Ya onwe-ya na madu di n'udo; site n'aka-Ya, ka m'kwuru, ma q bu ihe di n'elu uwa, ma-qbu ihe di n'elu-igwe. 21 Unu onwe-unu kwa, q bu ezie na emereri unu ka unu buru ndi ala qzq n'oge gara aga, buru kwa ndi-iro n'èchichè-uche-unu nime ajq qlu nile unu, ma ubu a ka Q mere ka unu na Ya di n'otù 22 nime aru nke anu-arua-Ya, site n'qnwu-Ya, ichè unu n'iru Ya dika ndi di nsq, ndi anāpugh kwa ita uta, ndi anāpugh kwa ibo ebubo: 23 ma asi na q bu ezie na unu anogide n'okwukwe-unu, ndi atqworu ntq-ala, ndi nēguzosi kwa ike, ndi anādigh-ewepu kwa n'olile-anya nke ozi oma ahu nke unu nuru, nke ekwusara n'etiti ihe nile ekèrè èkè nke di n'okpuru elu-igwe; nke emere mu onwem, bú Pql, onye nēje ozi ya.

24 Ubu a anamañuri qnu n'ahuhu m'nāhu n'ihì unu, anamemezu kwa n'akuku nkem ihe fōduru na nkpañu nile nke Kraist-ayi n'anua-arum n'ihì aru-Ya, nke bu nzukq-Ya; 25 nke emere mu onwem onye nējere ya ozi, dika qlu qchichi-èzì-na-ulo nke Chineke si di nke enyerem n'ebe unu nq, ikwuzu okwu Chineke, 26 bú ihe-omimi nke ezoworo ezo site n'oge nile site kwa n'qbq nile: ma ubu a ka emere ya ka q puta ihè nye ndi nsq Ya, 27 ndi Chineke chqraq ime ka ha mara ihe bu àkù nke ebube nke ihe-omimi a n'etiti ndi mba qzq, nke bu Kraist nime unu, bú olile-anya nke ebube ahu: 28 Onye ayi nēkwusa, nādu madu nile q bula qdú, nēzì kwa madu nile q bula n'amam-ihe nile, ka ayi we che madu nile q bula n'iru Onye-nwe-ayi dika ndi zuru okè nime Kraist; 29 anamadqbu kwa onwem n'qlu ime ihe a, nābasi n̄a ike dika ilusi-qlu-ike nke Ya si di, nke nālusi ike nimem n'ike.

21 N'ihì na anamachq ka unu mata otú m'nābasi n̄a ike nke-uku n'ihì unu na ndi bi na Leqdisia na ka ha ra, bú ndi akāhugh irum n'anua-arua; 2 ka ewe kasie obi-ha, ebe ejikq-kwa-ra ha n'ihu-n'anya, ka ha we ru kwa àkù nile nke nkwezu ahu nke nghota nēkwezu, ka ha we mazu ihe-omimi nke Chineke, bú Kraist, 3 Onye àkù nile nke amam-ihe na ihe-qmuma di nime Ya, bú ihe zoro

ezo nime Ya. 4 Nka ka m'nēkwu, ka onye o bula we ghara iwere ire-uto rafue unu. 5 N'ih na o bu ezie na anoghm n'etiti unu n'anu-arum, ma anom n'etiti unu na mom, nanuri, nele kwa usoro-unu, na otu okwukwe unu kwere na Kraist di ike.

6 Ya mere dika unu nara Kraist-ayi, bu Jisus Onye-nwe-ayi, nejegharinu nime Ya, 7 buru kwa ndi bagideworo nkporgwu nime Ya, ndi anewuli kwa elu dika ulo nime Ya, ndi anewere kwa okwukwe-unu me ka unu guzosie ike, dika eziri unu, nekelebiga oké.

8 Lezieni anya ka onye o bula ghara iwere ihu-amam-ihe-n'anya na aghugho efu nke ya buru onye nezu unu n'ori, ihu-amam-ihc-n'anya nke di ka ihe-ozizi madu nyere idcbe, dika ozizi mbu nke uwa, ma o digh ka Kraist si di: 9 n'ih na nime Ya ka ozuzu nile nke ihe Chinke bu nebigide newere aru madu, 10 nime Ya ka emezuwo-kwa-ra unu emezu, Onye bu isi nke ibu-onye-isi na ichi-isi nile o bula: 11 o bu kwa nime Ya ka ejiri obibi-ugwu anejigh aka me bi unu ugwu, n'iyipuchasi aru nile nke bu anu-arum, n'obibi-ugwu nke Kraist; 12 ebe elikoro unu na Ya nime baptism-unu, o bu kwa nime ya ka esitere n'aka okwukwe-unu me ka unu so Ya biliko, bu okwukwe unu kwere n'ilusi-olu-ike nke Chineke, Onye mere ka O si na ndi nwuru anwu bilic. 13 Unu onwe-unu kwa, mbe unu no n'onwu site na ndahie nile unu na ebigh-ugwu nke anu-arum-unu, obuna unu ka O mere ka unu so Ya dik ndu, mbe O weresiri amara baghara ayi ndahie-ayi nile; 14 mbe O hichapusi-kwa-ra ihe ayi ji aka-ayi de n'akwukwo ike onwe-ayi abu, nke megidere ayi, bu ihe edere n'iwu nke enyere ayi, nke neguzogide ayi: O wepuwo kwa ya n'etiti ayi na Ya, nakpogide ya n'obe-Ya; 15 mbe O yipuchasiri n'aru ibu-ndi-isi nile na ichi-isi nile ihe-agma-ha nye Onwe-ya, O were nkwuwa-okwu gosi ha n'iru ora, nedughari ha n'onu-agma n'elu obe-Ya.

16 Ya mere, unu ekwela ka onye o bula kpe unu n'oriri, ma-ebu n'onu, ma-ebu n'okwu ubochi ememe ma-ebu nke onwa ohu ma-ebu nke ubochi-izu-ike: 17 nke bu onyinyo nke ihe gaje

ibia; ma aru bu nke Kraist. 18 Unu ekwela ka onye o bula me ihe o nacho n'ipunara unu ihe unu nabata n'oso, site n'obi di ume-ala na ikpere ndi-mo-ozie, neguzo n'ih o huworo, onye uche nke anu-arum-ya nafuli elu n'efu, 19 o digh-ejidesi kwa Isi-ayi ike, Onye aru nile, ebe esitere na nkwonkwo-ya na akwara-ya nile nyezu ya ihe jiko kwa ya n'otu, o sitere na Ya naba uba nke Chineke.

20 O buru na unu na Kraist nwukoro anwu pua n'ih-ozizi mbu nke uwa, gini mere, dika agasi na unu nadi ndu n'uwa, unu nedo onwe-unu n'okpuru iwu di ichi ichi enyere, 21 Ejidela, edetu-kwa-la ire, emetu-kwa-la aka 22 (bu ihe agemebi ha nile emebi n'iji ha me ihe), dika ihe enyere n'iwu na ozizi madu si di? 23 O bu ezie na ihe di otu a nwere nke anakpo amam-ihe n'ikpe ekpere dika madu choro, n'inwe kwa obi di ume-ala, n'ime kwa ka aru hu ahuhu; ma ha abugh ihe di oké onu-ahia ma-oli megide ime ihe ogo nke geju anu-arum afu.

3 1 Ya mere, o buru na unu soro Kraist-ayi biliko, nachonu ihe di n'elu, ebe Kraist-ayi no, nanodu n'akanri Chineke. 2 Tukwasinu uche n'ih di n'elu, o bugh n'ih di n'elu uwa. 3 N'ih na unu nwuru anwu, czowo kwa ndu-unu n'ebe Kraist-ayi no nime Chineke. 4 Mbe o bula ageme ka Kraist-ayi puta ihe, Onye bu ndu-ayi, mbe ahu ka ageme kwa ka unu onwe-unu so Ya puta ihe n'ebube.

5 Ya mere, menu ka ihe nile di unu n'aru nke di n'elu uwa nwua; ikwa-iko, adigh-ocha, ochicho ogo, agu ihe ogo, na anya-uku ahu, n'ih na nka bu ikpere arusi; 6 o bu kwa n'ih ihe ndia ka iwe Chineke nabiakwasi umu nke ekweyeghekweye; 7 nke unu onwe-unu jeghariri nime ha n'oge gara aga, mbe unu nadi ndu nime ihe ndia. 8 Ma uhu a unu onwe-unu, tupu-kwa-nu ihe ndia nile; bu iwe, onuma, obi ogo, nkwulu, ikwu okwu ihere nesi n'onu-unu puta: 9 unu ekwela okwu-ugha gwarita ibe-unu; ebe unu yipuchasiworo madu ochie ahu, ya na omume-ya nile, 10 yikwasi kwa madu ohu ahu, nke aneme ya ka o di ohu rue na nmazu dika onyinyo nke Onye kere ya si di: 11 ebe onye-Grik na onye-Ju, obibi-ugwu na

ebigh-úgwù, onye nāsu asusu ọzọ, onye Sitia, orù, onye nwere onwe-ya, nāpugh idi: ma Kraist bu ihe nile, di kwa nime madu nile.

12 Ya mere dika ndi Chineke ọputara, ndi di nsọ ndi ahuwo-kwa-ra n'anya, yikwasinu obi ebere, obi-oma, obi di ume-ala, idi-nwayọ, ogologo-ntachi-obi; 13 nānagideritanu ibe-unu, were-kwa-nu amara ọghara onwe-unu, asi na onye ọ bula nwere ihe ita onye ọ bula uta; ọbunā dika Onye-nwe-ayi were amara ọghara unu, unu onwe-unu me kwa otù a: 14 ma n'elu ihe ndia nile yikwasinu ihu-n'anya, nke bu ihe-nkekọ nke izu-okè. 15 Ka udo nke Kraist nēkpezi kwa okwu n'obi-unu, nke akpọbata-kwa-ra unu nime ya n'otù aru; buru-kwa-nu ndi nēkele ekele. 16 Kwenu ka okwu Kraist were àkù-ya nile biri nime unu n'amam-ihe nile; werenu abù oma na ukwe na abù nke Mọ Nsọ nēzirita onwe-unu ihe, nādurita kwa onwe-unu ọdu, nime amara enyere unu nābunu abù nime obi-unu nye Chineke. 17 Ihe nile ọ bula unu nēme kwa, n'okwu ma-ọbu n'ọlu, nēmenu ha nile n'aha Onye-nwe-ayi Jisus, nēkele Chineke, bú Nna-ayi, site n'aka-Ya.

18 Ndi bu nwunye, nēdonu onwe-unu n'okpuru di-unu, dika ọ nēkwesi unu nime Onye-nwe-ayi. 19 Ndi bu di, hunu nwunye-unu n'anya, unu enwe-kwa-la obi ilu n'ebe ha nọ. 20 Umu, nānanu nti okwu ndi muru unu n'ihe nile, n'ihì na nka bu ihe nātọ ezi utọ nime Onye-nwe-ayi. 21 Ndi bu nna, akpasula umu-unu iwe, ka obi ghara ifù ha. 22 Ndi-orù, nānanu nti okwu ndi bu ndi-nwe-unu n'uzọ anu-aru n'ihe nile; ghara iwere ibu-orù-n'anya nāna, dika ndi nēme otù ọ gātọ madu utọ, kama n'afọ-ofufo, nātu egwu Onye-nwe-ayi: 23 ihe ọ bula unu nēme, nālunu ọlu site na nkpuru-obi-unu, dika unu nāluru Onye-nwe-ayi ọlu, ọ bugh kwa madu; 24 ebe unu matara na ọ bu n'aka Onye-nwe-ayi ka unu gānata ihe-nnyeghachi-unu, bú ihe-nketa ahu: unu bu orù nke Onye-nwe-ayi Kraist. 25 N'ihì na onye nēme ajọ omume gānaghachi ajọ omume ahu ọ mere: ile-
4 madu-anya-n'iru adigh kwa. 1 Ndi-nwe madu, nēnye-kwa-nu ndi-orù-unu ihe ziri ezi na nke ra nrata; ebe

unu matara na unu onwe-unu nwe-kwara otù Onye Nke bu Onye-nwe-unu n'elu-igwe.

2 Nānọgidesinu ike n'ekpere-unu, nāmu-kwa-nu anya nime ya n'ikele-ekere; 3 nēkpe-kwa-nu ekpere n'ihì ayi n'otù oge ahu, ka Chineke we meghere ayi ọnu-uzọ ikwusa okwu-Ya, ka ayi kwue ihe-omimi nke Kraist, nke m'nọ kwa n'abu n'ihì ya; 4 ka m'we me ka ọ puta ihè, dika m'nāghagh ikwu ya. 5 Nējegharinu n'amam-ihe n'ebe ndi nọ n'èzì nọ, nāzuchapuru onwe-unu oge a nile. 6 Ka okwu-unu di n'amara mbe nile, ihe eji nnù me ka ọ di utọ, ka unu we mata otù unu nāghagh iza madu nile ọ bula.

7 Madu nke gēme ka unu mara ihe nile bayere mu onwem bu Tikikọs, onye bu nwa-nna-ayi ahu ahuru n'anya, buru kwa onye kwesiri ntukwasi-obi n'ije-ozì, buru kwa orù-ibem nime Onye-nwe-ayi: 8 onye m'nēzitere unu ime ihe a, ka unu we mara otù ihe nāgara ayi, ka ọ we kasi kwa obi-unu. 9 Anamezite kwa Ọnisimọs, bú nwa-nna-ayi ahu kwesiri ntukwasi-obi, onye ahu-kwa-ra n'anya, onye bu otù onye n'etiti unu. Ha gēme ka unu mara ihe nile nke anēme n'ebe a.

10 Aristakọs onye adọkọrọ mu na ya n'agha nēkele unu, ya na Mak nwa-nne Banabas (onye unu natara ihe ufodu enyere n'iwu bayere ya; asi na ọ biakute unu, naranu ya nke-oma), 11 Jisus kwa, onye anākpọ Justọs, madu atọ ndia sitere n'obibì-úgwù: nānì ndia bu ndi sorom nālukọ ọlu n'ikwusa ala-eze Chineke, madu ndi emere ka ha burum ndi-ngugù-obi. 12 Epafras, onye bu otù onye n'etiti unu, orù nke Kraist Jisus, nēkele unu, nābasi nba ike n'ihì unu n'ekpere-ya nile mbe nile, ka unu we guzo dika ndi zuru okè ndi kwezuwo-kwa-ra ihe nile Chineke nāchọ. 13 N'ihì na anamabara ya àmà, na ọ nādọbu onwe-ya n'ọlu nke-uku nye unu na ndi nọ na Leodisia na ndi nọ na Hierapọlis. 14 Luk, bú dibia nke ahuru n'anya, nēkele unu, ya na Dimas. 15 Kelenu umu-nna-ayi ndi nọ na Leodisia, na Nimfas, na nzukọ Kraist nke di n'ulo-ha. 16 Ma mbe ọ bula agāgusi akwukwọ-ozì a n'etiti unu, menu ka agu kwa ya na nzukọ

Kraist nke ndi Leòdisia; lezi-kwa-nu anya ka unu onwe-unu gu kwa akwukwò-
ozi ahu si na Leòdisia bia. 17 Òzò, sinu Akipòs, Lezie ije-ozi nke i natara

nime Onye-nwe-ayi anya, ka i jezu ya.

18 Ekele nke mu Pòl, nke m'ji aka nkem de. Chetanu abum. Ka amara diyere unu.

AKWUKWÒ-OZI MBU NKE PÒL ONYE-OZI DEGARA NDI TESALÒNAIKA

1 I Pòl na Silvenòs na Timòti nēdegara nzukò nke ndi Tesalònika nime Chineke, bú Nna, na Onye-nwe-ayi Jisus Kraist, akwukwò: Amara diri unu, ya na udo.

2 Ayi nēkele Chineke ekele mbe nile bayere unu nile, nēhota unu mbe ayi nēkpe ekpere; 3 ebe ayi nēcheta nēwepugh aka òlu nke okwukwe unu na ndòbu-n'òlu nke ihu-n'anya unu na ntachi-obi nke olile-anya unu ji ele anya Onye-nwe-ayi Jisus Kraist, n'iru Chineke-ayi, bú Nna-ayi; 4 ebe ayi matara, umu-nna-ayi ndi Chineke huru n'anya, nròputa-unu, 5 na ò bugh nání n'okwu-ònu ka ozi òma ayi biaruru unu, kama ò bia-kwa-ra n'ike, na nime Mò Nsò na òtutu nkwezu; dika unu matara aha madu ahuru na ayi bu n'ebe unu nò n'ihì unu. 6 Unu onwe-unu ghò-kwa-ra ndi nēnòmi ayi na Onye-nwe-ayi, ebe unu were ònù nke Mò Nsò nara okwu ahu nke-òma nime òtutu nkpaù; 7 ya mere unu ghòrò ihe-atù n'ebe ha nile nò, bú ndi kwere ekwe nime Masedònia na nime Akaia. 8 N'ihì na okwu nke Onye-nwe-ayi esiwo n'aru-unu daputa udà, ò bugh nání na Masedònia na Akaia, kama n'ebe nile ò bula okwukwe-unu n'ebe Chineke nò aputawo ihè; ya mere ò digh ayi nkpa ikwu okwu ò bula. 9 N'ihì na ha onwe-ha nàkò akukò bayere ayi aha nbata ayi batara n'ebe unu nò; ya na otú unu sirì n'arusi chigharikute Chineke, ibu orù Chineke Nke di ndu Nke bu kwa onye-ezi-okwu, 10 na ichere Òkpara-Ya Onye gēsi n'elu-igwe bia, Onye Ò mere ka O si na ndi nwuru anwu bilie, bú Jisus, Onye nādòputa ayi n'iwe nke nābia.

2 I N'ihì na unu onwe-unu matara, umu-nna-ayi, nbata ayi batara n'ebe unu nò, na ahuwo na ò bugh ihe-efu: 2 kama ò bu ezie na ayi hururi ahuhu na mbu, eme kwa ayi ihe-ihere, dika unu matara, na Filipai, ma ayi kwuwara okwu nime Chineke-ayi igwa unu ozi òma Chineke n'oké nba. 3 N'ihì na aririò ayi nāriò unu esigh na njehie puta, o sigh kwa n'adigh-òcha, ò bugh kwa n'aghughò: 4 kama dika Chineke nwaputaworo ayi ka enye ozi òma Ya n'aka-ayi na ntukwasi-obi idebe, otú a ka ayi nēkwu; ò bugh dika ndi nēme ihe gātò madu utò, kama dika ndi nēme ihe gātò Chineke utò, bú Onye nānwa obi-ayi. 5 N'ihì na ò digh mbe ò bula ahuru ayi n'ikwu okwu nrafu, dika unu matara, ma-òbu n'iwere aghughò bachita anya-uku, Chineke bu onye-àmà; 6 ma-òbu n'ichò otuto site na madu, ma-òbu n'aka-unu, ma-òbu n'aka ndi òzò, mbe ayi puru idi ka ibu arò, dika ndi-ozi Kraist. 7 Kama ayi ghòrò ndi di nwayò n'etiti unu, dika mbe nwayi nke nāzù nwa nēlezi umu nke aka ya anya nke-òma: 8 otú a, ebe unu di ayi n'obi nke-uku, ò diri ayi ezi nma ime ka unu keta, ò bugh nání ozi òma nke Chineke, kama ò bu kwa nkpuru-obi nke aka ayi, n'ihì na emere ka unu buru ndi ayi huru n'anya. 9 N'ihì na unu nēcheta, umu-nna-ayi, ndòbu ayi nādòbu onwe-ayi n'òlu na ihuju-anya-ayi: n'ihì na ayi nālu òlu abali na chihie, ka ayi we ghara ibòbu onye ò bula nime unu, ayi we kwusara unu ozi òma nke Chineke. 10 Unu onwe-unu bu ndi-àmà, Chineke bu kwa onye-àmà, otú ahuru ayi na ayi bu ndi di òcha n'obi na ndi ezi omume na ndi nādigh ita uta n'ebe unu nò, bú ndi

kwere ekwe: 11 ọbuná dika unu matara otú ayi mere madu nile ọ bula nime unu, dika nna si emere umu nke aka ya, nāriọ unu, nākasi kwa unu obi, nāgwasi kwa unu okwu ike, 12 ka unu we nējeghari dika ọ kwesiri Chineke, Onye nākpqbata unu n'ala-eze na ebube nke aka Ya.

13 Ọ bu kwa n'ihī nka ka ayi onwe-ayi nēkele kwa Chineke nēwepugh aka, na, mbe unu natara okwu nke unu nuru n'onu-ayi, bú okwu nke Chineke, ọ bugh okwu madu ka unu nara nke-oma, kama, otú ọ di n'ezī-okwu, ọ bu okwu Chineke, nke nālusi kwa ọlu ike nime unu ndi kwere ekwe. 14 N'ihī na unu onwe-unu, umu-nna-ayi, ghorọ ndi nēnōmi nzukọ nile nke Chineke nke di na Judia nime Kraist Jisus: n'ihī na unu onwe-unu hu-kwa-ra otú ahuhu ahu n'aka ndi unu na ha bu otú ala, ọbuná dika ndi ahu huru ahuhu n'aka ndi-Ju; 15 ndi buru Onye-nwe-ayi Jisus na ndi-amuma, chupu kwa ayi, ha bu kwa ndi ihe ha nēme nātogh Chineke utọ, ha nēmegide kwa madu nile; 16 nēbochi ayi igwa ndi mba ọzọ okwu ka ewe zoputa ha; imezu nmehie nile ha mbe nile: ma iwe Chineke abiakwasiwo ha rue ọgwugwu-ha.

17 Ma ayi onwe-ayi, umu-nna-ayi, ebe ekewapuru ayi n'aru-unu nwa oge ntà, n'iru, ọ bugh n'obi, ayi were oké agu nubiga ọku oké n'obi kari ihu iru-unu: 18 n'ihī na ayi chorọ ibiakute unu, mu onwem, bú Pọl, otú mbe na mbe ọzọ; Setan bochi-kwa-ra ayi. 19 N'ihī na gini bu olile-anya-ayi, ma-ọbu ọnù-ayi, ma-ọbu okpu-eze nke inya-isi ayi? Ọ bugh kwa unu onwe-unu, n'iru Onye-nwe-ayi Jisus n'ọbibia-Ya? 20 N'ihī na unu onwe-unu bu otuto-ayi na ọnù-ayi.

3 1 N'ihī nka mbe ayi nāpugh inagide ọzọ, ọ di ayi ezi nma ka arapu nāni ayi n'azu n'Atens; 2 ayi we ziga Timoti, nwa-nna-ayi na onye nējere Chineke ozi n'ozī ọma nke Kraist, ka ọ we me ka unu guzosie ike, ka ọ we kasi kwa unu obi n'ihī okwukwe-unu; 3 ka ewe ghara ikwaghari onye ọ bula nime nkpaḅu ndia; n'ihī na unu onwe-unu matara na ọ bu n'ihī nka ka edoro ayi. 4 N'ihī na n'ezie, mbe ayi nọ n'etiti unu, ayi buru uzọ nāgwa unu na agaje ikpaḅu ayi; ọbuná dika ọ mere, dika unu mata-kwa-ra. 5 N'ihī nka mu onwem kwa, mbe

m'nāpugh idi nānagide ya ọzọ, eziterem ka m'mara okwukwe-unu, ma ọ nwere uzọ ọ bula onye-ọnwunwa ahu nwarari unu, ndọbu ayi dọburu onwe-ayi n'ọlu we ghọ ihe-efu. 6 Ma mbe Timoti siri n'ebe unu nọ biakute ayi ọbuná ubu a, we zle ayi ozi ọma bayere okwukwe na ihu-n'anya unu, si kwa na unu nēcheta ayi ezi ncheta mbe nile, na agu ihu ayi anya nāgusi kwa unu ike, ọbuná dika ọ nāgu kwa ayi onwe-ayi ihu unu; 7 n'ihī nka, umu-nna-ayi, akasiri ayi obi n'ihī unu nime nkpa-ayi nile na nkpaḅu-ayi nile site n'okwukwe-unu: 8 n'ihī na ayi di ndu ubu a, ọ buru na unu onwe-unu nēguzosi ike nime Onye-nwe-ayi. 9 N'ihī na ekele gini ka ayi puru inyeghachi Chineke bayere unu, n'ọnù nile ayi ji nūria n'ihī unu n'iru Chineke-ayi; 10 abali na ehie nāriqbīga aririọ oké nke-uku ri nne ka ayi we hu iru-unu, dochi kwa ihe fọduru n'okwukwe-unu?

11 Ma ka Ya onwe-ya, bú Chineke-ayi na Nna-ayi, na Onye-nwe-ayi Jisus, duzi uzọ-ayi rue ebe unu nọ: 12 ka Onye-nwe-ayi me kwa ka unu rie nne babiga kwa oké n'ihu-n'anya n'ebe ibe-unu nọ, na n'ebe madu nile nọ, ọbuná dika ayi onwe-ayi di n'ebe unu nọ; 13 ka Ọ we me ka obi-unu guzosie ike nādigh ita uta n'idi-nsọ n'iru Chineke-ayi, bú Nna-ayi, n'ọbibia nke Onye-nwe-ayi Jisus, Ya na ndi nsọ Ya nile.

4 1 Ya mere nke fọduru, umu-nna-ayi, ayi nēkpere unu, nāriọ kwa unu nime Onye-nwe-ayi Jisus, ka, dika unu natara n'aka-ayi otú unu nāghagh ijeghari na ime ihe gātọ Chineke utọ, ọbuná dika unu nējeghari,—ka unu nābabiga oké nke-uku kari. 2 N'ihī na unu matara iwu nile ayi nyere unu site n'aka Onye-nwe-ayi Jisus. 3 N'ihī na nka bu ihe Chineke nāchọ, bú ka edo unu nsọ, ka unu ghara ikwa iko; 4 ka onye ọ bula nime unu mata otú ọ gēnwe nwunye nke aka ya n'odido-nsọ na nsọpuru, 5 ọ bugh n'ochichọ ọjọ nke agu ihe ọjọ, ọbuná dika ndi mba ọzọ ndi nāmātagh Chineke; 6 ka onye ọ bula ghara ighọbu na iriḅu nwa-nna-ya n'ihie a: n'ihī na Onye-nwe-ayi bu onye nābọ ọbọ bayere ihe ndia nile, dika ayi bu-kwa-ra uzọ gwa unu gwasi kwa unu ike. 7 N'ihī na Chineke akpogh ayi ka ayi

buru ndi nādigb̄ ọcha, kama n'odido-nsq. 8 Ya mere onye nāju, ọ bugb̄ madu ka ọ nāju, kama ọ bu Chineke, Onye nēnye Mọ Nsq Ya ka Ọ ba nime unu.

9 Ma ọ digh unu nkpà ka madu degara unu akwukwọ bayere ihu-n'anya n'ebe umu-nna-unu nọ: n'ih̄i na unu onwe-unu bu ndi Chineke ziworo ihurita ibe-unu n'anya; 10 n'ih̄i na unu nēme ya n'ezie n'ebe umu-nna-ayi nile ndi bi na Masedonia dum nọ. Ma ayi nāriọ unu, umu-una-ayi, ka unu nābabiga okè nke-uku kari; 11 ka unu nējisi kwa ike inọdu nwayọ, na ime ihe nile nke aka unu, na iji aka-unu lu ọlu, dika ayi nyere unu iwu; 12 ka unu we nējeghari dika ọ kwesiri unu n'ebe ha nọ, b̄u ndi nọ n'ez̄i, ka ihe ọ bula ghara kwa ikpa unu

13 Ma ayi achogh̄ ka unu ghara imara ihe bayere ndi nāda n'ura ọnwu, umu-nna-ayi; ka ọ we ghara iwuta unu, ọbunā dika o nēwuta ndi fọduru, ndi nēnwegh olile-anya. 14 N'ih̄i na asi na ayi kwere na Jisus nwuru si kwa n'ọnwu bilie, ot̄u a ndi emere ka ha da n'ura ọnwu site n'aka Jisus, ọ bu kwa ndia ka Chineke gēkuru ka ha so Ya bia. 15 N'ih̄i na nka ka ayi nāgwa unu n'okwu Onye-nwe-ayi, na ayi onwe-ayi, b̄u ndi nọ na ndu, ndi anārapu rue ọbibia nke Onye-nwe-ayi, na ayi agagh-eburu ndi dara n'ura ọnwu uzọ ma-ọli. 16 N'ih̄i na Onye-nwe-ayi onwe-ya gēwere okè ikpọ-ok̄u, were olu isi-mọ-oz̄i, were kwa op̄i nke Chineke, si n'elu-igwe ridata: ndi nwuru nime Kraist gēbu kwa uzọ si n'ọnwu bilie: 17 m̄be ahu ayi onwe-ayi, b̄u ndi nọ na ndu, ndi anārapu, ayi na ha ka agēwelikọ n'igwe-oji, izute Onye-nwe-ayi nime mbara-elu-igwe: ot̄u a ka ayi na Onye-nwe-ayi gānọ kwa m̄be nile. 18 Ya mere werenu okwu ndia nākasirita ibe-unu obi.

5 1 Ma ọ digh unu nkpà, umu-nna-ayi, ka edegara unu akwukwọ bayere oge ahu nilc na ubochi ahu nile. 2 N'ih̄i na unu onwe-unu matara nke-oma na dika onye-ori nābia n'abali, ot̄u a ka ubochi nke Onye-nwe-ayi nābia. 3 M̄be ha nās̄i, Udo na ntukwasi-obi di, m̄be ahu na mberede ka nbibi nābiakwasi ha, dika ime nēme nwayi nke di ime; ha agagh-āhanari kwa ya ma-ọli. 4 Ma

unu onwe-unu, umu-nna-ayi, anogh̄ n'ochichiri, ka ubochi ahu we jide unu na mberede dika onye-ori: 5 n'ih̄i na unu onwe-unu nile bu umu nke ih̄e, na umu nke eh̄hie: ayi abugh̄ ndi nke abali, ma-ọbu nke ọchichiri; 6 ya mere ot̄u a, ka ayi ghara iraru ura, dika ndi fọduru, kama ka ayi nēche nche nwe kwa anya-udo. 7 N'ih̄i na ndi nāraru ura nāraru ura n'abali; ndi nānubiga kwa manya okè nānubiga n'abali. 8 Ma ayi onwe-ayi, ebe ayi bu ndi nke eh̄hie, ka ayi nwe anya-udo, yikwas̄isia ihe-agma ịbochi obi, b̄u okwukwe na ihu-n'anya; ya na okpu-agma, b̄u ile-anya nzọputa. 9 N'ih̄i na Chineke edebegh̄ ayi inata iwe, kama inweta nzọputa site n'aka Onye-nwe-ayi Jisus Kraist, 10 Onye nwuru n'ih̄i ayi, ka ọ gābu, ma ayi nēche nche ma ayi nāraru ura, ka ayi we so Ya dikọ ndu. 11 N'ih̄i nka nākasiritanu ibe-unu obi, wulirita kwa ibe-unu elu dika ulu, dika unu nēme kwa.

12 Ma ayi nēkpere unu, umu-nna-ayi, ka unu mata ndi nādoḅu onwe-ha n'ọlu n'etiti unu, ndi bu kwa ndi-isi-unu nime Onye-nwe-ayi, ndi nādu kwa unu ọd̄u; 13 ka unu were kwa ihu-n'anya sọpuru ha gabiga okè nke-uku ri nne n'ih̄i ọlu-ha. Diritanu n'udo n'etiti onwe-unu. 14 Ma ayi nāriọ unu, umu-nna-ayi, nādunu ndi nādigb̄-agazi ije ọd̄u, nāgugunu ndi dara m̄bà n'obi, nēyerenu ndi nādigb̄ ike aka, nwenu ogologo-ntachi-obi n'ebe madu nile nọ. 15 Lenu ka onye ọ bula ghara inyeghachi onye ọ bula ihe ọjọ n'ọnọdu ihe ọjọ; kama nāḅasonu ezi ihe m̄be nile, n'ebe ibe-unu nọ, na n'ebe madu nile nọ. 16 Nānurunu ọnu m̄be nile; 17 nēkpenu ekpere nēwepugh̄ aka; 18 nēkelenu ekele n'ih̄e nilc ọ bula: n'ih̄i na nka bu ihe Chineke nāchọ nime Kraist Jisus n'ebe unu nọ. 19 Unu emenyula Mọ Nsq; 20 unu akpola ibu-amuma ihe-efu; 21 nānwanu ihe nile; jidesienu ihe oma ike; 22 unu etiyela aka n'aha ajọ ihe ọ bula.

23 Chineke nke udo, Ya Onwe-ya dozu kwa unu nsq n'uzọ dum; ka edebezu kwa mọ-unu na nkpuru-obi-unu na aru-unu dum, nādigb̄ ita uta n'ọbibia nke Onye-nwe-ayi Jisus Kraist.

24 Ọ kwesiri ntukwasi-obi, bú Onye ahu nākpọ unu, Onwe gēme kwa ya.

25 Umu-nna-ayi, nēkpenu ekpere bayere ayi.

26 Werenu isutu-ọnu di nsọ kele

umu-nna-ayi nile. 27 Ewerem Onye-nwe-ayi ọa unu iyi ka aguara umu-nna-ayi nile akwukwọ-ozị a.

28 Ka amara nke Onye-nwe-ayi Jisus Kraist diyere unu.

AKWUKWỌ-OZỊ NKE-ABUA NKE PỌL ONYE-OZỊ DEGARA NDI TESALŌNAIKA

1 1 Pọl na Silvenọs na Timọti nēdegara nzukọ nke ndi Tesalōnaika nime Chineke, bú Nna-ayi, na Onye-nwe-ayi Jisus Kraist, akwukwọ: 2 Amara diri unu na udo nke si n'aka Chineke, bú Nna-ayi, na Onye-nwe-ayi Jisus Kraist puta.

3 Ayi ji ugwọ ikele Chineke ekele mbe nile bayere unu, umu-nna-ayi, dika ọ kwesiri, n'ihị na okwukwe-unu nāba uba nke-uku, ihu-n'anya ahu unu nile n'otù n'otù nāhurita ibe-unu nēri kwa nne; 4 ya mere ayi onwe-ayi nānya isi n'aru unu n'etiti nzukọ Chineke nile n'ihị ntachi-obi-unu na okwukwe-unu nime nsọbu-unu nile na nime nkpaḅu nile unu nānagide; 5 nke bu ihe nēme ka ikpé ziri ezi nke Chineke puta ihè; ka ewe gua unu na ndi kwesiri ala-eze Chineke, nke unu nāhu kwa ahuhu n'ihị ya: 6 asi na ọ bu ezie na o ziri ezi n'ebe Chineke nọ inyeghachi ndi nākpāḅu unu nkpaḅu, 7 na inyeghachi unu, bú ndi anākpāḅu, aru-efè, ayi na unu, nime nkpuḡhe nke Onye-nwe-ayi Jisus site n'elu-igwe, Ya na ndi-mọ-ozị nke ike-Ya, 8 nime ọku nēre ere, nābọ ọbọ n'aru ndi nāmatagh Chineke, ha na ndi nānagh nti ozi ọma nke Onye-nwe-ayi Jisus: 9 bú madu ndi gāhu ahuhu-nmehie nke ọmuma-ikpe ziri ezi, bú nbibi ebigh-ebi nke sitere n'iru Onye-nwe-ayi, site kwa n'ebube nke ike-Ya, 10 mbe ọ bula Ọ gabia ka ewe nye Ya otuto nime ndi nsọ Ya, ka ibobo-Ya we nwu kwa ihe nile n'aru nime ndi kwereri ekwe (n'ihị na ekwere àmà ayi ọara unu) n'ubochi ahu. 11 Ọ bu kwa nka ka ayi ji nēkpe kwa ekpere bayere unu mbe

nile, ka Chineke-ayi we gua unu na ndi kwesiri ọkpukpọ akpọrọ unu, ka Ọ were kwa ike mezu ihe nile ọ bula nke diri idi-nma ezi nma na ọlu nile ọ bula nke okwukwe; 12 ka ewe nye aha Onye-nwe-ayi Jisus otuto nime unu, nye kwa unu onwe-unu otuto nime Ya, dika amara nke Chineke-ayi na Onye-nwe-ayi Jisus Kraist si di.

2 1 Ma ayi nāriọ unu, umu-nna-ayi, n'ihị ọbibia nke Onye-nwe-ayi Jisus Kraist, na nzukọ ayi gēzukọ n'ebe Ọ nọ; 2 ka ewe ghara isite n'aka mọ, ma-ọbu okwu, ma-ọbu akwukwọ-ozị di ka o sitere n'aka-ayi, me ka unu me nkpatu pua n'uche-unu ọsọsọ, ma-ọbu ka unu tua ujo, dika agāsi na ubochi Onye-nwe-ayi di ubu a: 3 unu ekwela ka onye ọ bula ghọḅue unu n'uzọ ọ bula: n'ihị na ọ gagh-adi, ma ọ buru na nwezuga ahu ebugh uzọ bia, ewe kpughe onye ahu nēmebi iwu, bú nwa nke ila-n'iyi, 4 onye nēmegide nēweli kwa onwe-ya elu imegide ihe nile anākpọ Chineke ma-ọbu nke bu ihe anāsọpuru dika Chineke; ya mere ọ nānọdu n'ulo nsọ nke Chineke, nēgosi onwe-ya si na ya bu Chineke. 5 Unu echetagh, na, mbe m'nānọ n'etiti unu n'oge gara aga, ọ bu ihe ndia ka m'nāḡwa unu? 6 Ubu a unu mata-kwa-ra ihe nēḅochi, ka ewe kpughe ya n'oge nke aka ya. 7 N'ihị na ihe-omimi nke nmebi-iwu nālusi ọlu ike ubu a: nāni rue mbe agēwepu onye ahu n'etiti, bú onye nēḅochi ubu a. 8 Mbe ahu ka agēkpughe kwa onye ahu nēmebi iwu, onye Onye-nwe-ayi Jisus gēwere iku-ume nke si n'ọnu-Ya puta ọue, were kwa ngosi nke ọbibia-Ya me

ka ọ ghara idi irè; 9 bú onye ahu, nke ọbibia-ya di ka ilusi-ọlu-ike nke Setan n'ike nile ọ bula na ihe-iriba-ama di iche iche na ọlu-ebube di iche iche nke ugha, 10 n'aghughọ nile kwa nke ajọ omume n'ebe ndi nāla n'iyi nọ; n'ihia na ha anaragh ihu-n'anya nke ezi-okwu nke-oma, ka ewe zọputa ha. 11 N'ihia nka Chineke nēzite-kwa-ra ha ilusi-ọlu-ike nke njehie, ka ha kwere ugha ahu: 12 ka ewe kpe ha nile ikpé, bú ndi nēkwegh ezi-okwu, kama ajọ omume diri ha ezi nma.

13 Ma ayi onwe-ayi ji ugwo ikele Chineke ekele mbe nile bayere unu, umu-nna-ayi ndi Onye-nwe-ayi huru n'anya, n'ihia na Chineke rọputara unu site na mbu ka unu we nwe nzọputa nime ido-nsọ nke Mọ Nsọ nēdo na ikwere ezi-okwu: 14 nke O sitere n'aka ozi oma ayi kpobata unu nime ya, ka unu we nweta ebube nke Onye-nwe-ayi Jisus Kraist. 15 Ya mere otú a, umu-nna-ayi, nēguzosinu ike, jide-kwa-nu ozizi nile enyere n'aka idebe nke eziri unu, ma-ọbu site n'okwu-ọnu-ayi, ma-ọbu site n'akwukwo-ozia-ayi.

16 Ma ka Ya onwe-ya, bú Onye-nwe-ayi Jisus Kraist, na Chineke, bú Nna-ayi, Onye huru ayi n'anya nye kwa ayi nkasi-obi ebigh-ebi na ezi olile-anya nime amara, 17 ka Ọ kasie obi-unu, me kwa ka ha guzosie ike n'ezia ọlu na ezi okwu nile ọ bula.

3 1 Nke fọduru, umu - nna - ayi, nēkpenu ekpere bayere ayi, ka okwu Onye-nwe-ayi we ọa ọsọ, ka ewe nye kwa ya otuto, otú ọ di kwa n'etiti unu; 2 ka ewe ọputa kwa ayi n'aka ajọ madu ndi nēmehie kwa; n'ihia na ọ bugh madu nile nwere okwukwe. 3 Ma Onye-nwe-ayi bu onye kwesiri ntukwasi-obi, Onye gēme ka unu guzosie ike, che kwa unu ka unu ghara idabà n'aka ajọ onye ahu. 4 Ma ayi atukwasiwo obi n'aru unu nime Onye-nwe-ayi, na unu nēme, gēme

kwa, ihe nile ayi nēnye n'iwu. 5 Ma Onye-nwe-ayi duzie obi-unu bà n'ihu-n'anya nke Chineke, bà kwa na ntachi-obi nke Kraist-ayi.

6 Ma ayi nēnye unu iwu, umu-nna-ayi, n'aha nke Onye-nwe-ayi Jisus Kraist, ka unu nēze nwa-nna ọ bula nādigh-agazi ije, ọ digh-eje kwa dika ozizi ahu enyere n'aka-ha idebe nke ha natara n'aka-ayi. 7 N'ihia na unu onwe-unu matara otú unu nāghagh inomi ayi: n'ihia na ayi abugh ndi nādigh-agazi ije n'etiti unu; 8 ayi erigh kwa nri n'aka onye ọ bula n'efu, kama n'ido ọbu onwe-ayi n'ọlu na ihuju-anya, nālu ọlu abali na ehie, ka ayi we ghara ibo ọbu onye ọ bula nime unu: 9 ọ bugh na ayi enwegh ike, ma ọ bu ka ayi we were onwe-ayi mere unu ihe-atú, ka unu we nōmi ayi. 10 N'ihia na mbe ayi nọ n'etiti unu, ọ bu kwa nka ka ayi nēnye unu n'iwu, si, Ọ buru na onye ọ bula achogh ilu ọlu, ya ghara kwa iri ihe. 11 N'ihia na ayi nuru okwu bayere ufodu ndi nādigh-agazi ije n'etiti unu, ndi nādigh-alu ọlu ọ bula, kama ha nētiye aka n'ọlu nke nābugh nke aka ha. 12 Ma ndi di otú a ka ayi nēnye iwu nāriọ kwa aririọ nime Onye-nwe-ayi Jisus Kraist, ka ha were nwayọ nālu ọlu, ri kwa nri nke aka ha. 13 Ma unu onwe-unu, umu-nna-ayi, ike agwula unu n'obi n'ime ihe oma. 14 Ma ọ buru na onye ọ bula aghagh nti okwu ayi ji akwukwo-ozia a kwu, ribanu onye ahu ama, ka unu ghara iso ya mekọ ihe, ka ewe me ya ihe-ihere n'iru. 15 Unu agu-kwa-la ya n'onye-iro, kama nādunu ya ọdú dika nwa-nna.

16 Ma Ya onwe-ya, bú Onye-nwe-udo, Ya nye unu udo mbe nile n'uzọ nile. Ka Onye-nwe-ayi nọyere unu.

17 Ekele nke mu Pọl nke m'ji aka nkem de, nke bu ihe - iriba - ama n'akwukwo-ozia nile ọ bula: otú a ka m'nēde. 18 Ka amara nke Onye-nwe-ayi Jisus Kraist diyere unu nile.

AKWUKWŌ-OZI MBU NKE PŌL ONYE-OZI DEGARA TIMŌTI

1 1 PŌl, onye-ozī nke Kraist Jisus dika ihe ahu sī dī, nke Chineke, bŭ Onye-nzŏputa-ayi, na Kraist Jisus, bŭ Onye ayi nēle anya Ya, nyere n'iwu; 2 anamedegara Timŏti akwukwŏ, bŭ ezi nwam n'okwukwe: Amara na ebere na udo diri gi nke sī n'aka Chineke, bŭ Nna-ayi, na Kraist Jisus Onye-nwe-ayi puta.

3 Dika m'riŏrŏ gi ka i nŏgide n'Efesŏs, mŭe m'gaje iga nime Masedŏnia, ka i we nye madu ufŏdu iwu ka ha ghara izi ihe dī iche, 4 ka ha ghara kwa ina nti akukŏ-irŏ dī iche iche na akukŏ osuso-ŏmumu dī iche iche nādigh-agwu agwu, nke bu ihe nākpaata ajuju, kari ikpaata ŏchichi-ēzi-na-ulo nke Chineke nke dī nime okwukwe: otŭ a ka m'nēme uŭu a. 5 Ma ihe ezubere iweta n'iwu ahu bu ihu-n'anya sitere n'obi ŏcha na ezi akŏ-na-uche na okwukwe nke iru-abua nādigh ya: 6 nke madu ufŏdu, ebe ha hiere ha, ha siri nime ha jehie we kwue okwu efu; 7 chŏ kwa ibu ndi-ozizi nke iwu, ŏ bu ezie na ha aghŏtagh ihe ha nēkwu, ha aghŏtagh kwa ihe ahu ha nēkwusi ike bayere ha. 8 Ma ayi matara na iwu ahu dī nma, ma ŏ buru na onye ŏ bula ewere ya me ihe n'uzŏ kwesiri iwu, 9 ebe ŏ matara nka, na adigh-enye onye ezi omume iwu, kama anēnye ndi nēmebi iwu, ndi nēkwegh kwa idi n'ŏkpuru iwu, nye ndi nāsŏpurugh Chineke, ndi bu kwa ndi-nmehie, nye ndi nādigh ŏcha n'obi, ndi emeru-kwa-ra emeru, nye ndi nēŭu nna-ha na ndi nēŭu nne-ha, nye ndi nēŭu madu, 10 nye ndi nākwa iko, nye ndikom nēmeru onwe-ha n'aru ndikom, nye ndi nēzu madu n'ori, nye ndi-ugha, nye ndi nānu iyi ugha, ma ŏ buru kwa na ihe ŏ bula ŏzŏ dī iche dī nēmegide ozizi ahu nke nēnye ezi ndu; 11 dika ozi ŏma nke ebube nke Chineke dī ngozi sī dī, nke enyere mu onwem n'aka na ntukwasi-obi idebe.

12 Anamekele Onye ahu Nke merem ka m'di ike, bŭ Kraist Jisus Onye-nwe-ayi, n'ihī na Ő gurum n'onye kwesiri

ntukwasi-obi, ebe Ő deberem ijere Ya ozi; 13 ŏ bu ezie na abum onye nēkwulu Chineke na mbu, buru kwa onye-nsoŭu, na onye nēme madu ihe-ihere: otŭ ŏ dī, Ő merem ebere, n'ihī na emerem ya nāmagh ama nime ekwegh-ekwe; 14 ma amara nke Onye-nwe-ayi, ya na okwukwe na ihu-n'anya nke dī nime Kraist Jisus, riri nne nke-uku. 15 Okwu a kwesiri ntukwasi-obi, kwesi kwa ka anara ya nke-ŏma n'uzŏ nile ŏ bula, na Kraist Jisus biara n'uwa izŏputa ndi-nmehie; ndi mu onwem bu onye-isi-ha: 16 otŭ ŏ dī, ŏ bu n'ihī nka ka emerem ebere, ka ŏ we buru nime mu onwem, bŭ onye-isi, ka Jisus Kraist gēgosi ogologo-ntachi-obi-Ya nile, ka m'buru ihe ilere anya n'etiti ndi gaje ikwere na Ya ka ha nata ndu ebigh-ebi. 17 Ma Eze nke mŭe nile, Nke anāpugh imebi emebi, Nke anāpugh ihu anya, Onye nāni Ya bu Chineke, nsŏpuru na otuto diri Ya rue mŭe nile ebigh-ebi. Amen.

18 Iwu a ka m'nēnye n'aka-gi idebe, nwam Timŏti, dika amuma nile sī dī nke eburu uzŏ bu bayere gi, ka i we were ha bu agha ŏma nka; 19 nēnwe okwukwe na ezi akŏ-na-uche; nke ufŏdu nupuru n'ebe ha nŏ, uŭŏ-ha we kpŭe n'ebe okwukwe-ayi dī: 20 ndi Haimenios na Aleksanda nŏ n'etiti ha; ndi m'rara nye n'aka Setan, ka ewe site n'ahuhu zi ha ka ha ghara ikwulu Chineke.

2 1 Ya mere ihe mbu m'nādusi ŏdu ike bu, ka anāriŏ aririŏ, kpe kwa ekpere, riŏ kwa aririŏ anāriŏrŏ ndi ŏzŏ, keke kwa ekele, n'ihī madu nile; 2 n'ihī ndi-eze na ndi nile nŏ n'ŏnŏdu dī elu; ka ayi we biri obi udo na nke dī nwayŏ nime nsŏpuru-Chineke nile na ikwesi-nsŏpuru nile. 3 Nka dī nma buru kwa ihe agānara nke-ŏma n'iru Onye-nzŏputa-ayi, bŭ Chineke; 4 Onye nāchŏ ka azŏputa madu nile, ka ha biaru kwa nmazu nke ezi-okwu. 5 N'ihī na otŭ Chineke dī, otŭ Onye-ŏbŭŏ dī kwa n'āŭata Chineke na madu, Onye Ya onwe-ya bu madu, bŭ Kraist Jisus,

6 Onye nyere Onwe-ya ka Ọ buru ihe-nhaputa n'ihì madu nile; nke agāba àmà-ya n'oge nke aka ya; 7 nke edebere mu onwem ka m'buru onye-nkwusa na onye-ozi ka m'we ọa àmà ahu (anamekwu ezi-okwu, ekwughm okwu-ugha), ibu kwa onye-ozizi nke ndi mba ọzọ nime okwukwe na ezi-okwu.

8 Ya mere ezuberem ka ndikom nēkpe ekpere n'ebe nile ọ bula, nāchili aka di ọcha elu, nēwegh iwe, nārugh kwa uka. 9 Otù ahu, ezuberem ka ndinyom were ihe-ichọ-nma kwesiri ekwesi chọ onwe-ha nma, ya na nsọpuru na uche zuru okè; ọ bugh isi akpara akpa, na ọla-edo ma-ọbu pearl ma-ọbu uwe di okè ọnu-ahia; 10 kama (nke kwesiri ndinyom nēkwuputa egwu Chineke) ka ha sitere n'ezi ọlu chọ onwe-ha nma. 11 Ka nwayi were nwayọ muta n'ido onwe-ya n'okpuru n'uzọ nile. 12 Ma ekweghm nwayi ka o zi ihe, ma-ọbu ka ọ buru onye-isi n'ebe nwoke nọ, kama ka ọ nọ n'ọnọdu nwayọ. 13 N'ihì na Adam ka eburu uzọ kpu, mbe ahu ewe kpu 1v; 14 ọ bugh kwa Adam ka aghọrọ aghughọ, ma ebe aghọburu nwayi ọ bu nwayi ahu ka ahwororo na ọ nọ nime njehie: 15 ma agēsìte n'omumu-nwa-ya zọputa ya, ma ọ buru na ha anọgide nime okwukwe na ihu-n'anya na odido-nsọ, ya na uche zuru okè.

3 1 Okwu a kwesiri ntukwasi-obi, Ọ buru na onye ọ bula nābaso ọnọdu onye nēlekọta nzukọ Kraist anya, agu ọlu ọma nāgu ya. 2 Ya mere onye nēlekọta nzukọ Kraist anya aghagh ibu onye anādigh-akalu, di nke otù nwunye, onye-anya-udo, onye uche-ya zuru okè, onye omume-ya kwesiri ekwesi, onye nēle ndi-ọbia anya nke-ọma, onye nwere ike izi ihe; 3 onye nādigh-ese okwu site n'inubiga manya okè, onye nādigh-eti madu aka; kama onye nwere obi-ọma, onye nādigh-alu ọgù, onye nādigh-ahu ego n'anya; 4 onye nāchi èzi-na-ulo nke aka ya nke-ọma, nēnwe kwa umu-ya n'okpuru ya n'ikwesi-nsọpuru nile; 5 (ma ọ buru na onye ọ bula amatagh otù ọ gāchi èzi-na-ulo nke aka ya, ọ gēsì aña le nzukọ Chineke anya nke-ọma?) 6 onye nābugh onye ọhu, ka aghara ifuli ya elu, ọ we dabà n'omuma-ikpé ekwensu. 7 Ma ọ ghagh kwa inwe àmà di nma site n'ọnu ndi nọ n'èzi;

ka ọ ghara idabà n'ita-uta, ya na ima n'onyà ekwensu. 8 Otù ahu ndi nējere nzukọ Kraist ozi aghagh ibu ndi kwesiri nsọpuru, ndi nēnwegh ire abua, ndi nādigh-añubiga manya okè, ndi akpiri urù nke nēweta ihere nādigh-akpọ ha nku; 9 ndi nēnwe ihe-omimi nke okwukwe-ayi nime akọ-na-uche di ọcha. 10 Ma ka eburu uzọ nwa kwa ndia; mbe ahu ka ha jebe ozi, ma ọ buru na ha bu ndi anāpugh ibo ebubo. 11 Otù ahu ndinyom aghagh ibu ndi kwesiri nsọpuru, ndi nādigh-ebo madu ebubo ugha, ndi nwere anya-udo, ndi kwesiri ntukwasi-obi n'ihè nile. 12 Ka ndi nējere nzukọ Kraist ozi buru di nke otù nwayi, nāchi umu-ha na èzi-na-ulo nke aka ha nke-ọma. 13 N'ihì na ndi jeworo ozi nke-ọma nēnwetara onwe-ha ọnọdu ọma, na okè nkwuwa-okwu nime okwukwe nke ekwere na Kraist Jisus.

14 Ihe ndia ka m'nēdegara gi n'akwukwọ, ọ bu ezie na anamele anya ibiakute gi na mbe ntà; 15 ma ọ buru na m'nānọ ọdù, ka i we mata otù anāghagh ibi obi n'èzi-na-ulo Chineke, ebe ọ bu nzukọ nke Chineke di ndu, bù ide na ntọ-ala nke ezi-okwu. 16 Ọ bu kwa ihe anēkwuputa na ọ di vku, bù ihe-omimi nke nsọpuru-Chineke; Onye ahu Nke emere ka Ọ puta ihè n'iru-arù, Nke aguru Ya n'onye ezi omu le nime mọ, Nke emere ka ndi-mọ-ozi hu Ya anya, Nke ekwusara Ya n'etiti ndi mba ọzọ, Nke ekwere na Ya nime uwa, Nke anara Ya n'elu nime ebube.

4 1 Ma Mọ Nsọ nēkwuwa okwu, si, na n'oge ikpe-azu ufodu gēwezuga onwe-ha n'ebe okwukwe-ayi di, nāña ntì ndi-mọ nēduhie eduhie na ozizi nke ndi-mọ ọjọ, 2 site n'iru-abua nke ndi nēkwu okwu-ugha, ndi eji igwè ọku da ha n'akọ-na-uche nke aka ha; 3 ndi nēbuchi madu ilu di na nwunye, ndi si kwa madu erila ihe-oriri di iche iche, nke Chineke kère ka ndi kwere ekwe, ndi mazu-kwa-ra ezi-okwu, ka ndi ahu were ekele nara. 4 N'ihì na ihe nile ọ bula Chineke kère di nma, ọ digh kwa ihe ọ bula agāju, ma ọ buru na ewere ekele nara ya: 5 n'ihì na esitere n'okwu Chineke na ekpere do ya nsọ.

6 Ọ buru na i me ka umu-nna-ay, nēchè uche n'ihè ndia, i gābu onye nējere Kraist Jisus ozi nke-ọma, ebe

anāzùputa gi n'okwu nile nke okwukwe-ayi, na nke ozizi oma ahu nke i soworo n'ukwu n'ukwu: 7 ma ju akukọ-irò nile emeruru emeru nke di-kwa-ra agadi-ndinyom. Ma nānwa onwe-gi ka i we rue nsopuru-Chineke: 8 n'ihì na onwunwa nke aru bara urù nye ihe ntà; ma nsopuru-Chineke bara urù nye ihe nile, ebe ọ nwere nkwa nke ndu, ma nke ndu ubu a, ma nke gaje ibia. 9 Okwu a kwesiri ntukwasi-obi, kwesi kwa ka anara ya nke-oma n'uzọ nile ọ bula. 10 N'ihì na ọ bu iru nka ka ayi nāđọbu onwe-ayi n'ọlu, nābasi kwa nba ike, n'ihì na ayi elewo anya Chineke di ndu, Onye bu Onye-nzọputa madu nile, ma nke kachasinu Onye nzọputa nke ndi kwere ekwe. 11 Nēnye ihe ndia n'iwu, nēzì kwa ha. 12 Ekwela ka onye ọ bula lella nwata i bu anya; kama me onwe-gi ka i buru ndi kwere ekwe ihe-atù, n'okwu, n'ibi - obi, n'ihu - n'anya, n'okwukwe, n'idi-ọcha. 13 Rue mbe m'gābia, nāna nti ọgugu-akwukwọ-gi na idu-ọdu-gi na ozizì-gi. 14 Elefula onyinye-amara ahu nke di nime gi anya, nke esitere n'ibu-amuma, ya na ibikwasi-aka-n'isi nke ndi bu okenye, nye gi. 15 Nējisi ike n'ihe ndia; nānọsi ike nime ha; ka iga-n'iru-gi we puta ihè n'ebe madu nile nọ. 16 Riba onwe-gi na ozizì-gi ama. Nānọgide n'ihe ndia; n'ihì na n'ime nka i gāzọputa onwe-gi zọputa kwa ndi nānu olu-gi.

5 1 Abarala okenye oké nba, kama nāriọ ya aririọ dika nna; nēmeso kwa umu-okorobia dika umu-nne: 2 ndinyom, ndi bu okenye, dika ndi bu nne; umu-abọghọ dika umu-nne-nwayi, n'idi-ọcha nile. 3 Nāsopuru ndinyom di-ha nwuru, bú ndi nọ n'ezie n'ọnọdu ndinyom di-ha nwuru. 4 Ma ọ buru na nwayi ọ bula di-ya nwuru nwere umu ma-ọbu umu umu, ka ha buru uzọ muta isopuru Chineke n'aru ndi èzì-na-ulo nke aka ha, na inyeghachi ndi muru ha ihe: n'ihì na nka bu ihe anānara nke-oma n'iru Chineke. 5 Ma nwayi nke bu onye di-ya nwuru n'ezie, nke arapukwa-ra nānì ya, ọ tukwasiwo obi-ya na Chineke, nānọgide kwa n'aririọ-ya na ekpere-ya abali na ehie. 6 Ma nwayi nke nādi ndu ọjọ dika ọ nātọ aru-ya utọ, ọ nwuruwo mbe ọ nọ na ndu. 7 Nēnye kwa ihe ndia n'iwu, ka ha we

buru ndi anādigh-akalu akalu. 8 Ma ọ buru na onye ọ bula ebugh uzọ chère ndi nke aka ya ihe nākpā ha, ma nke kachasi ndi èzì-na-ulo nke aka ya, ọ gọnariwo okwukwe-ayi, jọkari kwa onye nēkwegh ekwe na njo. 9 Ka aghara ide aha nwayi ọ bula n'akwukwọ dika nwayi di-ya nwuru nke akābagh ọgu arọ atọ, onye buworo nwunye nke otù di, 10 onye anābara ya ezi àmà n'ọlu oma; ọ buru na ọ zùputawo umu, ọ buru na ọ lewo ndi-ọbala anya nke-oma, ọ buru na ọ sawo ukwu ndi nsọ, ọ buru na ọ bowo nkpa ndi anākpābu, ọ buru na ọ sosiwo ezi ọlu nile ọ bula ike. 11 Ma ju umu-abọghọ di-ha nwuru: n'ihì na mbe ọ bula ha nupuru isi n'okpuru Kraist-ayi, ha nāchọ ilu di; 12 ewe ma ha ikpé, n'ihì na ha juru okwukwe mbu ha. 13 Ma tukwasi ihe ndia ha nāmuta kwa ibu ndi nādigh-alu ọlu, nēje n'ulo di iche iche; ma ọ bugh nānì na ha bu ndi nādigh-alu ọlu, kama ha bu kwa ndi nēkwu okwu nzuzu, buru kwa ndi nētiye aka n'ọlu nābugh nke aka ha, nēkwu okwu nēkwesigh ka ha kwu. 14 Ya mere anamezube ka umu-abọghọ ndi di-ha nwuru luru di, mu kwa umu, nāchi kwa èzì-na-ulo-ha, ghara kwa inye onye nēmegide ayi ihe ọ gēji kwutọ: 15 n'ihì na ufodu ejehiewo uzọ so Setan ubu a. 16 Ọ buru na nwayi ọ bula nke kwere ekwe nwere ndinyom di-ha nwuru, ya ọ ha nkpa, ka aghara kwa ibọbu nzukọ Kraist; ka ọ we ọ ndi ahu nkpa, bú ndi nọ n'ezie n'ọnọdu ndinyom di-ha nwuru.

17 Ka agua ndi-okenye na ndi kwesiri nsopuru okpukpu abua, bú ndi nāchi isi nke-oma, ma nke kachasinu ndi nāđọbu onwe-ha n'ọlu nime okwu Chineke na ozizì. 18 N'ihì na ihe edewo n'akwukwọ nsọ nāsi, Ekechila ọnu ehi mbe ọ nāzọcha ọka. Na, Onye-ọlu kwesiri ugwo-ọlu-ya. 19 Anarala ebubo anēbo okenye, ma-ọbugh n'ọnu ndi-àrà abua ma-ọbu atọ. 20 Nātu ndi nēmiehe nmehie-ha n'anya n'iru madu nile, ka ndi fọdururu we tu kwa egwu. 21 Anamagwasi gi ike n'iru Chineke, na n'iru Kraist Jisus, na n'iru ndi-mọ-ozì arọputara, ka i debe iwu ndia, ghara ima ikpé mbe i kànugh, ghara kwa ime ihe ọ bula n'uzọ isọ-anya. 22 Ebikwasila onye ọ bula aka n'isi ọsọsọ, eso-kwa-la

ndi ọzọ nwekọ nmehie-ha: debe onwe-gi ọcha. 23 Abu-kwa-la onye nānu nānī miri ọzọ, kama nānu nwantinti manya-vine n'ihu afọ-gi na nriaria nke nāria gi ọtutu mbe. 24 Nmehie madu ufodu nāputa ihè, n'ihu na ha buru ha uzọ nāga ikpé; ma nmehie madu ufodu nēso kwa ha n'azu. 25 Otú ahu, ọlu nile nke di nma nāputa kwa ihè; apugh kwa izobe ọlu nke di iche.

6 1 Ka ha ra, bú ndi-orù nke nọ n'okpuru yoke, ha gua ndi-nwe-ha na ndi kwesiri nsọpuru nile, ka ewe ghara ikwulu aha Chineke na ozizí-ayi. 2 Ma ndi nwere ndi kwere ekwe dika ndi-nwe-ha, ka ha ghara ilelì ha anya, n'ihu na ha bu umu-nna-ha; kama ka ha buru orù-ha kari, n'ihu na ndi soro ha ke òkè n'ọlu ọma ha bu ndi kwere ekwe na ndi ahuru n'anya. Nēzì ihè ndia nādu kwa madu ọdú bayere ha.

3 Ọ buru na onye ọ bula nēzì ihè di iche, nēkweyegh kwa n'okwu nēnye ezi ndu, bú okwu nke Onye-nwe-ayi Jisus Kraist, na ozizí ahu nke di ka nsọpuru-Chineke si di; 4 afuliwo ya elu, ọ digh ihè ọ mara, kama ọria bayere ajuju na esem-okwu n'ihu okwu efu nāria ya, nke ekworo, esem - okwu, nkwulu, ajọ èchìchè, nēsi nime ha nāputa, 5 bú iru-uka nke madu ndi mebiworo n'uche, ndi apunarawo-kwa-ra ha ezi-okwu, ebe ha nāgu na nsọpuru-Chineke bu uzọ irita urù. 6 Ma nsọpuru-Chineke, ya na inwezu ihè nile di nkpa, bu uzọ irita urù nke-uku; 7 n'ihu na ayi ewetagh ihè ọ bula n'uwa, ọ bu kwa n'ihu na ayi apugh iwere ihè ọ bula pua nime ya; 8 ma ebe ayi nwere ihè-oriri na ihè ibokwasi n'aru, afọ gēju ayi n'ihè ndia. 9 Ma ndi nēzube ibu ọgaranya nādabà n'ọnwunwa na ọnyà na ọtutu agu ihè ọjọ nke uche nādigh nime ha, nke nēmeru kwa aru, bú ihè nēme ka madu mikpù emikpù nime nbibi na ila-n'iyi. 10 N'ihu na ihu ego n'anya bu nkporogwu nke ihè ọjọ nile di iche iche: nke ufodu nābasosi ike, ewe duhie ha n'okwukwe-ayi, ha were kwa ọtutu ihè-nbụ dupue onwe-ha.

11 Ma gi onwe-gi, onye nke Chineke, nābanari ihè ndia; ma nābaso ezi omume, nsọpuru-Chineke, okwukwe, ihu-n'anya, ntachi-obi, idi-nwayọ. 12 Nābaso nba ọma nke okwukwe ike, jide ndu ebigh-ebi aka, nke akporọ gi ka i nata ya, i kwuputa-kwa-ra nkwpuputa ọma ahu n'iru ọtutu ndi-àmà. 13 Anamenye gi iwu n'iru Chineke, Onye nēme ka ihè nile di ndu, ya na n'iru Kraist Jisus, Onye bara àmà nkwpuputa ọma ahu n'iru Pontios Pailat; 14 ka gi onwe-gi debe ihè ahu enyere n'iwu, nēnwegh ntupọ, onye anādigh-akalu akalu, rue ngosi nke Onye-nwe-ayi Jisus Kraist: 15 nke O gēgosi n'oge nke aka Ya, Onye nānī Ya bu Onye di ike, Onye bu kwa onye di ngọzi, bú Eze kachasi ndi bu eze, Onye bu kwa Onye-nwenu kachasi ndi nāchi ka ndi-nwe madu; 16 Onye nānī Ya nwere anwugh-anwu, nēbi nime ihè nke anāpugh ibiaru nso; Onye ọ digh madu ọ bula huworo Ya anya, ma-ọbu pu ihu Ya anya: Onye nsọpuru na ike ebigh-ebi diri. Amen.

17 Nēnye ndi bu ọgaranya n'oge di ubu a iwu, ka ha ghara itukwasi uche-ha n'ihè di elu, ghara kwa itukwasi obi n'ihè ahu anējigh aka, bú àkù, kama ka ha tukwasi obi na Chineke, Onye nēwere àkù-Ya nye ayi ihè nile ka ha buru ihè gātọ ayi utọ; 18 ka ha nēme ezi ihè, ka ha buru ọgaranya n'ọlu ọma nile, ka ha buru ndi kwadebeworo ime ka ndi ọzọ keta ihè ha nwere, ka ha buru ndi kwere ka ndi ọzọ so ha nwekọ ihè; 19 ka ha kpadoro onwe-ha ntọ-ala ọma nye oge gaje ibia, ka ha we jide ndu ahu nke bu ndu n'ezie.

20 Biko Timoti, nēche ihè ahu enyere gi n'aka idebe, nēze okwu efu nile nke emeruru emeru nke ihè ahu anākpọ ihè-ọmuma n'uzọ ugha, ha na nguzogide-ya nile; 21 bú ihè-ọmuma nke ufodu kwuputara we hie n'ihè bayere okwukwe-ayi.

Ka amara diyere unu.

AKWUKWŌ-OZI NKE-ABUA NKE PŌL ONYE-OZI DEGARA TIMŌTI

1 1 PŌl, onye-ozī nke Kraist Jisus site n'ŋchichŋ nke Chineke, dika nkwa nke ndu ahu nke di nime Kraist Jisus si di, 2 nēdegara Timŋti akwukwŋ, bŋ nwam nke m'huru n'anya: Amara na ebere na udo diri gi, nke si n'aka Chineke, bŋ Nna-ayi, na Kraist Jisus Onye-nwe-ayi puta.

3 Anamekele Chineke, Onye m'nēkpere site na nnam ochie-hà n'akŋ-na-uche di ŋcha, otŋ nchetam bayere gi n'aririŋm nile di n'ewepugh aka, 4 n'ihī na agu ihu gi nāgusim ike abali na ehīhie, ebe m'nēcheta anya-miri-gi nile, ka m'we juputa n'ŋnŋ; 5 ebe emerem ka m'cheta okwukwe iru-abua nādigh ya nke di nime gi; bŋ okwukwe nke buru uzŋ biri nime nne-gi ochie Lois na nne-gi Yunaisi; ma emerem ka m'kweye na o bi kwa nime gi. 6 Ō bu kwa n'ihī ihe a ka m'nēchetara gi ka i me ka onyinye-amara nke Chineke nwuru ŋku, bŋ nke di nime gi site n'ibikwasi aka abua nkem n'isi-gi. 7 N'ihī na Chineke enyegh ayi mŋ nke uŋ; kama ŋ bu nke ike na ihu-n'anya na ime ka uche zu okē. 8 Ya mere ka ihere àmà nke Onye-nwe-ayi, ma-ŋbu ihere nke mu onye-nkpŋrŋ-Ya, ghara ime gi: kama so ozi ŋma Ya hujukŋ anya dika ike nke Chineke si di; 9 Onye zŋputara ayi, were kwa ŋkpukpŋ di nsŋ kpŋ ayi, ŋ bugh dika ŋlu-ayi si di, kama dika ihe Ya onwe-ya zubere, ya na amara-Ya, si di, nke enyere ayi nime Kraist Jisus mŋe oge ebigh-ebi akērugh, 10 ma emere ka ŋ puta ihē uŋu a site na ngosi nke Onye-nzŋputa-ayi Kraist Jisus, Onye mere ka ŋnwu ghara idi irē, site kwa n'ozī ŋma Ya weputa ndu na emebigh-emebi n'ihē, 11 bŋ ozi ŋma nke edoro mu onwem ka m'buru onye-nkwusa, na onye-ozī, na onye-ozizi, izisa ya. 12 Ō bu kwa n'ihī ihe a ka m'nāhu kwa ahuhu ndia: ma ihere adigh-emem; n'ihī na amataram Onye m'kweworo okwu-Ya, eme-kwa-ra ka m'kweye na Ō puru iche ihe m'nyere n'aka-Ya idebe nche rue ubŋchi ahu. 13 Jide ihe ilere anya

nke okwu nēnye ezi ndu nke i nuru n'ŋnum, nime okwukwe na ihu-n'anya nke di nime Kraist Jisus. 14 Ihe ŋma ahu nke enyere n'aka-gi idebe, were Mŋ Nsŋ Nke bi nime ayi nēche ya.

15 I matara nka, na ndi nile di n'Esia bakutaram azu; ndi Faigelŋs na Hamŋgenesis di n'etiti ha. 16 Ka Onye-nwe-ayi mere èzi-na-ulo ŋnisifŋrŋs ebere: n'ihī na ŋ mere ka m'nwe ume ndu ŋtutu mŋe, ihere nkpŋrŋm emegh kwa ya; 17 kama, mŋe ŋ biaruru Rom, ŋ were inu-ŋku-n'obi chŋbam, we chŋtam 18 (ka Onye-nwe-ayi nye ya ka ŋ chŋta ebere n'aka Onye-nwe-ayi n'ubŋchi ahu); ka ha ra kwa, bŋ ihe o ji jeremri ozi n'Efesŋs, gi onwe-gi mara kari.

2 1 Ya mere, gi onwe-gi, nwam, ka eme ka i di ike n'amara nke di nime Kraist Jisus. 2 Ihe nile i nu-kwa-ra n'ŋnum site n'etiti ŋtutu ndi-àmà, nye ihe ndia n'aka madu ndi kwesiri ntukwasi-obi idebe, bŋ madu ndi ŋ gēkwe kwa izi madu-ibe-ha ihe ndia. 3 Som hujukŋ anya, dika onye-agma ŋma nke Kraist Jisus. 4 Ō digh onye-agma ŋ bula nātuhi onwe-ya n'ihē nke ibi-obi a mŋe o nēbu agha; ka ŋ we me ihe gātŋ onye dere aha-ya n'akwukwŋ dika onye-agma. 5 Ma ŋ buru kwa na onye ŋ bula nāŋa nŋa, ekpugh ya okpu-nmeri, ma ŋ buru na ŋ bāgh nŋa otŋ ŋ di n'iwu. 6 Onye-ŋlu-ubi nke nādŋŋu onwe-ya n'ŋlu aghagh ibu uzŋ kēre ōkē na nkpuru-ya. 7 Nātughari uche n'ihē m'nēkwu; n'ihī na Onye-nwe-ayi gēnye gi nghŋta n'ihē nile. 8 Nēcheta Jisus Kraist, dika Onye emeworo ka Ō si na ndi nwuru anwu bilie, Onye si na nkpuru Devid puta, dika ozi ŋmam si di: 9 nke m'nāhuju anya nime ya rue aŋu, dika onye nālu ŋlu ŋŋ; ma ekegh okwu Chineke aŋu. 10 N'ihī nka ka m'nwere ntachi-obi n'ihē nile n'ihī ndi arŋputara, ka ha onwe-ha we ru kwa nzŋputa nke di nime Kraist Jisus, ya na ebube ebigh-ebi. 11 Okwu a kwesiri ntukwasi-obi: N'ihī na asi na ayi soro

Ya nwukọ ọnwu, ayi gēso kwa Ya dikọ ndu: 12 asi na ayi nēnwe ntachi-obi, ayi gēso kwa Ya bukọ eze: asi na ayi gāgọnari Ya, Ya onwe-ya gāgọnari kwa ayi: 13 asi na ayi ekwegh ekwe, Ya onwe-ya nānọgide n'ikwesi ntukwasi-obi; n'ihị na Ọ pugh igọnari Onwe-ya.

14 Nēchetara ha ihe ndia, nāgwasi ha ike n'iru Onye-nwe-ayi, ka ha ghara ise okwu bayere okwu efu, bụ ihe nābagh n'ihe, nēkpụ ndi nānu anu iru. 15 Nānu ọku n'obi iche onwe-gi n'iru madu dika onye Chineke nwaputaworo, onye-ọlu nke ihere nāpugh ime ya, onye nēkwuzi okwu nke ezi-okwu ahu. 16 Ma nēze okwu efu nile emeruru emeru: n'ihị na ha gāga kari n'iru n'asopugh-Chineke, 17 okwu-ha gābu kwa ọnyā nāba aba dika gangrene: ndi Haimenios na Filitos di n'etiti ha; 18 bụ madu ndi hiere n'ihe bayere ezi-okwu ahu, nāsi na nbilite-n'ọnwu agabigawo ụbụ a, ha nēkpụ kwa okwukwe madu ufodu iru. 19 Otú ọ di, ntọ-ala di ike nke Chineke nēguzo, ebe ọ nwere akārā nka, Onye-nwe-ayi mara ndi bu nke Ya: na, Ka onye ọ bula nke nākpọ aha Onye-nwe-ayi si n'ajọ omume wezuga onwe-ya. 20 Ma nime ulo uku ọ bugh nāni ihe ọla-edo na ihe ọla-ọcha di, kama ihe osisi na ihe aja di kwa; eme-kwa-ra ufodu ka ha buru ihe-nsopuru, me kwa ufodu ka ha buru ihe-ihere. 21 Ya mere ọ buru na onye ọ bula asacha onwe-ya pua n'ihe ndia, ọ gābu ihe emere ka ọ buru ihe-nsopuru, ihe edoworo nsọ, ihe bara n'ihe ka Onye-nwe-ya were ya me ihe, ihe edoziworo iji lu ezi ọlu nile ọ bula. 22 Ma nābanari agu ihe ọjọ nāgu nwa-okorobia, nābaso kwa ezi omume, okwukwe, ihu-n'anya, udo, gi na ndi nākpọku Onye-nwe-ayi site n'obi di ọcha. 23 Ma nāju iju-ajuju nzuzu na nke amagh-ihe, ebe i matara na ha nāmuputa ilu-ọgụ. 24 Ma orụ nke Onye-nwe-ayi aghagh ibu onye nādigh-alu ọgụ, kama ọ ghagh idi nwayọ n'ebe madu nile nọ, ọ ghagh kwa ibu onye nwere ike izi ihe, onye nānagide ihe ọjọ, 25 n'idi-nwayọ nādọ ndi nēdo onwe-ha imegide ya aka na nti; ma asi na ọ bu ezie ma elegh anya na Chineke gēnye ha nchēghari ka ha we mazu ezi-okwu, 26 we teta n'ura manya pua n'onyā ekwensu, ebe orụ Onye-nwe-ayi

nwudeworo ha na ndu ka ha me ihe Chineke nāchọ.

3 1 Ma mara nka, na oge di oké egwu gābia na mbe ikpe-azu. 2 N'ihị na madu gābu ndi nāhu nāni onwe-ha n'anya, ndi nāhu ego n'anya, ndi nānya isi, ndi-npako, ndi-nkwulu, ndi nēkweyegh ndi muru ha, ndi nēnwegh ekele, ndi nādigh ọcha n'obi, 3 ndi ihe madu-ibe-ha nādigh-atọ utọ, ndi nādigh-aba ndu, ndi nēbo ebubo ugha, ndi nādigh-ejide onwe-ha, ndi di ka anu-phia, ndi nādigh-ahu ezi ihe n'anya, 4 ndi nārara madu nye n'aka ndi-iro-ha, ndi-isi-ike, ndi afuliworo elu, ndi nāhu ihe-utọ n'anya kama ihu Chineke n'anya; 5 ndi nēnwe udi nke nsopuru-Chineke, ma ha agowo ike-ya: gi bakuta kwa ndia azu. 6 N'ihị na ha sitere na ndia, bụ ndi nēhebā nime ulo di iche iche, nādota kwa ndinyom nēnwegh uche n'agha, bụ ndi ekpokwasiworo ha nmehie, ndi agu ihe ọjọ di iche iche dufuworo, 7 ndi nāmu ihe mbe nile, ma ha apugh ibiaru imazu ezi-okwu mbe ọ bula. 8 Ma otú uzọ ahu Janis na Jambris guzogidere Moses, otú a ka ndia nēguzogide kwa ezi-okwu ahu; bụ madu ndi mebiworo n'uche, ndi ajuru aju n'ihe bayere okwukwe-ayi. 9 Ma ha agagh-aga n'iru kari: n'ihị na enwegh-uche-ha gāputasi ihe nye madu nile, dika enwegh-uche nke ndi ahu puta-kwa-ra. 10 Ma gi onwe-gi soro ozizim, omumem, ihe m'zubere, okwukwem, ogologo-ntachi-obim, ihu - n'anyam, ntachi-obim, 11 nsọbum nile, ahuhum nile; aha ihe dakwasirim n'Antiok, n'Aikoniom, na Listra; aha nsọbu m'nagidere: Onye-nwe-ayi dọputa-kwa-ram nime ha nile. 12 E, agēsọbu kwa ndi nile ndi nāchọ idi ndu n'uzọ isopuru Chineke nime Kraist Jisus. 13 Ma ajọ madu nile na ndi-aghughọ gānaga n'iru n'ijokari njọ, nēduhie ndi ọzọ, anēduhie kwa ha. 14 Ma gi onwe-gi, nọgide nime ihe nile i mutara, nke eme-kwa-ra ka i kwere ha, ebe i matara madu ndi i mutara ha n'ọnu-ha; 15 ebe i ma-kwa-ra na i sitere n'oge i di na nwa ọhu mata ihe di nsọ nile edeworo n'akwukwọ nsọ nke puru ime ka i buru onye-amam-ihe inata nzọputa site n'okwukwe nke i kwere na Kraist Jisus. 16 Ihe ọ bula edeworo n'akwukwọ nsọ bu ihe si n'obi Chineke

puta, ọ ba-kwa-ra urù iji zi ihe, na iji tu madu nmehie-ha n'anya, na iji me ka uche madu guzozie, na iji zùputa nzùputa nke di n'ezì omume: 17 ka onye nke Chineke we zue okè, onye emeworo ka o zue okè ilu ezi ọlu nile ọ bula.

4 1 Anamagwasi gi ike n'iru Chineke na Kraist Jisus, Onye gaje ikpe ndi di ndu na ndi nwuru anwu ikpè, ewerekwam ngosi-Ya na ala-eze-Ya si gi; z kwusa okwu-Ya; tukwasi uche n'ọlu-gi n'oge kwesiri, ma-ọbu n'oge nēkwesigh; tu madu nmehie-ha n'anya, ba nba, riọ aririọ, n'ogologo-ntachi-obi nile na ozizi nile. 3 N'ihì na oge gādi mbe ha agagh-anagide ozizi ahu nke nēnye ezi ndu; kama, ebe ha nwere nti nākọ ọkọ, ha gēkpokwasi ndi-ozizi nye onwe-ha dika agu ihe ọjọ nke aka ha si di; 4 ha gēchighari kwa nti-ha ka ha ghara inu ezi-okwu, ma ha gējehie na nti akukọ-irò. 5 Ma gi onwe-gi, nēnwe anya-udo n'ihè nile, huju anya, lua ọlu nke onye nēzisa ozi ọma, jezu ozi-gi. 6 N'ihì na anāwusim ubu a dika aja-ihe-ọnu, oge ulam eruwo kwa. 7 Abasiwom nba ọma ahu, abasiwom ọsọ ahu, edebesiwom okwukwe ahu: 8 nke fọduru bu na edebeworom okpu-eze nke ezi omume ahu, nke Onye-nwe-ayi, bu Onye ezi omume n'ikpe ikpè, gēnyeghachim n'ubochi ahu: ma ọ bugh nāni mu onwem, kama Ọ gēnyeghachi kwa ndi nile huworo ngosi-Ya n'anya.

9 Were inu - ọku - n'obi biakutem

ọsọsọ: 10 n'ihì na Dimas rapuru nānim, ebe ọ huru oge di ubu a n'anya, ọ we ga Tesalonaika; Kresens gara Galetia, Taitos gara Dalmetia. 11 Nāni Luk nọyerem. Kuru Mak, duru ya ka o so gi onwe-gi bia: n'ihì na ọ bu onye baram n'ihè ijerem ozi. 12 Ma ezigaram Tikikos n'Efesos. 13 Uwe nāchu oyi nke m'rapuru na Troas n'aka Kapos, weta ya mbe i gābia, ya na akwukwọ nile, ma nke kachasinu, weta akwukwọ parchment nile. 14 Aleksanda onye nākpu ọlā merem otutu ihe ọjọ: Onye-nwe-ayi gēnyeghachi ya ihe dika ọlu-ya nile si di: 15 gi onwe-gi nēche kwa onye ahu nche; n'ihì na o guzogidere okwu-ayi nke-uku. 16 Na ngopum mbu ọ digh onye ọ bula nọ n'akukum, kama madu nile rapuru nānim: ka aghara igu ya n'isi-ha. 17 Ma Onye-nwe-ayi guzorom nso, we me ka m'di ike; ka ewe were onum kwusazue nkwusa ahu, ka ndi mba ọzọ nile we nu kwa: ewe dọputam n'onu odum. 18 Onye-nwe-ayi gādoputam n'ajọ ọlu nile ọ bula, Ọ gāzoputakwam ka m'bata n'ala-eze-Ya di n'elu-igwe: Onye otuto diri rue mbe nile ebigh-ebi. Amen.

19 Kele Priska na Akwila, na ezi-na-ulo Onisiforos. 20 Erastos nọgidere na Korint: ma arapurum Trofimos nime Militos, aru adigh ya ike. 21 Were inu-ọku-n'obi bia tutu mbe oyi erue. Yubulos nēkele gi, ya na Pudins, na Lainos, na Klodia, na umu-nna-ayi nile.

22 Ka Onye-nwe-ayi nọyere mọ nke gi. Ka amara diyere unu.

AKWUKWỌ-OZI NKE PỌL DEGARA

TAITŌS

1 1 Pọl, orù nke Chineke, na onye-ozì nke Jisus Kraist, dika okwukwe ndi Chineke rọputara si di, ya na nmazu nke ezi-okwu ahu nke di n'uzọ nsopuru-Chineke, z n'olile-anya nke ndu ebigh-ebi, nke Chineke, Onye nāpugh ikwu okwu-ugha, kwere nkwa ya tutu mbe ebigh-ebi erue; 3 ma Ọ mere ka okwu-Ya puta ihè n'oge nke aka Ya nime

nkwusa, nke enyere n'aka mu onwem na ntukwasi-obi idebe dika ihe nke Onye-nzoputa-ayi Chineke nyere n'iwu si di; 4 Pọl nka nēdegara Taitos akwukwọ, bu ezi nwa nkem dika okwukwe ayi kwekọrọ si di: Amara na udo diri gi nke si n'aka Chineke, bu Nna-ayi, na Kraist Jisus Onye-nzoputa-ayi puta.

5 N'ihì nka ka m'rapuru ga na Krit,

ka i we dozie ike fɔduru, do kwa madu ndi-okenye n'obodo nile ɔ bula, dika mu onwem nyere gi iwu; 6 ɔ buru na onye ɔ bula bu onye anāpugh ibo ebubo, di nke otù nwunye, nēnwe umu kwere ekwe, bū ndi anēbogh ebubo na ha nādi ndu ila-n'iyl, ndi nābugh kwa ndi nēkwegh idi n'okpuru iwu. 7 N'ihī na onye ahu nke nēlekɔta nzukɔ Kraist anya aghagh ibu onye anāpugh ibo ebubo, dika onye nāchi ēzi-na-ulo Chineke; onye nābugh onye nwere isi-ike, nābugh onye nēwe iwe ɔsɔsɔ, nābugh onye nēse okwu site n'inubiga manya ókè, nābugh onye nēti madu aka, nābugh onye akpiri urù nēweta ihere nākpɔ nku; 8 kama ɔ ghagh ibu onye nēle ndi-ɔbia nke-ɔma, onye nāhu ezi ihe n'anya, onye uche-ya zuru okè, onye ezi omume, onye di ɔcha n'obi, onye nējidesi onwe-ya ike; 9 nējide okwu ahu nke kwesiri ntukwasi-obi nke di ka ozizi-ayi si di, ka ɔ we pu idusi ɔdu ike nime ozizi nke nēnye ezi ndu, na itu kwa ndi nēkwugide ekwugide nmehie-ha n'anya.

10 N'ihī na ɔtutu madu di ndi nēkwegh idi n'okpuru iwu, ndi nēkwu okwu efu, ndi nāghɔbu kwa obi madu, ma nke kachasinu ndi si n'etiri ndi obibi-ūgwù puta, 11 ndi anāghagh imechi ɔnu-ha; ha bu madu ndi nēkpù madu dum di n'ēzi-na-ulo iru, nēzi ihe nke nēkwesigh ka ha zi, n'ihī urù nēweta ihere. 12 Otù onye n'etiti ha, bū onye-amuma nke aka ha, siri, Ndi Krit bu ndi-ugha mbe dum, anu-ɔhia jɔrɔ nɔ, ndi afɔ-nri nādigh-alu ɔlu. 13 Amà nka bu ezi-okwu. N'ihī ihe a were kwa aka ike tu ha nmehie-ha n'anya, ka ha we nwe ezi ndu nime okwukwe-ayi, 14 ka ha ghara ina nti akukɔ-irò ihe di iche iche nke ndi-Ju, na ihe di iche iche nke madu nyere n'iwu, bū ndi nēchighari rapu ezi-okwu ahu. 15 Ihe nile di ɔcha n'ebe ndi di ɔcha nɔ: ma n'ebe ndi emeruworo ndi nēkwegh kwa ekwe nɔ ɔ digh ihe ɔ bula di ɔcha; kama, emerowo ma uche-ha ma akɔ-na-uche-ha. 16 Ha nēkwuputa na ha matara Chineke; ma ɔlu nile ha ka ha ji ɔnari Ya, ebe ha bu ihe-ārù, ndi nādigh-ekweye kwa, buru kwa ndi ajuru aju n'ebe ezi ɔlu nile ɔ bula di.

2 1 Ma gi onwe-gi, nēkwu ihe nile kwesiri ozizi ahu nke nēnye ezi ndu: 2 si ka agadi-ndikom nwe anya-udo, kwesiri nsɔpuru, nwe uche zuru okè, nwe ezi ndu nime okwukwe-ayi, nime ihu-n'anya, nime ntachi-obi: 3 otù ahu ka agadi-ndinyom di nsɔ n'omume-ha, ghara ibu ndi nēbo ebubo ugha, ghara kwa ibu orù nke inubiga manya ókè, ka ha buru ndi nēzi ihe ɔma; 4 ka ha we me ka ndi bu umu-ahɔghɔ nwe uche zuru okè ibu ndi nāhu di-ha n'anya, ndi nāhu umu-ha n'anya, 5 ndi uche-ha zuru okè, ndi di ɔcha, ndi nālu ɔlu n'ulo, ezi madu, ndi nēdo onwe-ha n'okpuru di nke aka ha, ka ewe ghara ikwulu okwu Chineke: 6 otù ahu nāriɔ umu-okorɔbia ka ha nwe uche zuru okè: 7 n'ihē nile nēme onwe-gi ihe-atù nke ɔlu ɔma; nime ozizi-gi nēgosi emebigh - emebi, ikwesi - nsɔpuru, 8 okwu nke nēnye ezi ndu, nke anāpugh ima ikpe; ka ewe me onye nɔ n'akuku ndi nēmegide emegide ihe-ihere n'iru, ebe ɔ nēnwegh ihe nādigh nma ikwu bayere ayi. 9 Nāriɔ ndi-orù ka ha nēdo onwe-ha n'okpuru ndi-nwe-ha, ka ha buru ndi nēme ihe gātɔ ha ezi utɔ n'ihē nile; ghara ikwu okwu imegide ha; 10 ghara itutu aka, kama ka ha nēgosi eziɔ ikwesi-ntukwasi-obi nile; ka ha we chɔ ozizi nke Onye-nzɔputa-ayi Chineke nma n'ihē nile. 11 N'ihī na egosiri amara nke Chineke, nēwetara madu nile nzɔputa, 12 nādɔ ayi aka na nti ka ayi we ju asɔpugh-Chineke na agu ihe ɔjɔ di n'uwa, we di ndu uche zuru okè na nke ezi omume na nke isɔpuru - Chineke n'oge di uɔu a; 13 nēche olile-anya ahu di ngozi na ngosi nke ebube nke Chineke uku ahu, Nke bu kwa Onye-nzɔputa-ayi, Jisus Kraist; 14 Onye nyere Onwe-ya n'ihī ayi, ka ɔ we ɔputa ayi n'imebi-iwu nile, sacha-kwa-ra Onwe-ya otù ndi nke gābu ndi nke aka Ya, ndi obi-ha nānuru ɔlu ɔma ɔku.

15 Nēkwu ihe ndia, were kwa ha nādusi ɔdu ike, were kwa ha nātu madu nmehie-ha n'anya, n'inye iwu nile. Ka madu ɔ bula ghara ileli gi anya.

3 1 Nēchetara ha ka ha nēdo onwe-ha n'okpuru ndi-isi, n'okpuru ndi nwere ike, ka ha nēkweye ekweye, ka ha buru

ndi edoziworo ilu ezi ọlu nile ọ bula, 2 ka ha ghara ikwulu onye ọ bula, ghara ibu ndi nālu ọgù, ka ha nwe obi-oma, nēgosi idi-nwayọ nile n'ebe madu nile nọ. 3 N'ihì na ayi onwe-ayi buru kwa ndi nēnwegh uche n'oge gara aga, ndi nēkweyegh, ndi anēduhie, ndi bu orù agu ihe ọjọ na ihe-utọ di ichè ichè, nēbi n'obi ọjọ na ekworo, ndi-árú, nākpọrita ibe-ayi asì. 4 Ma m̀be egosiri obi-oma nke Onye-nzọputa-ayi Chineke, ya na ihu-n'anya-Ya n'ebe madu nọ, 5 O sitegh n'ọlu di ichè ichè aluru n'ezì omume, nke ayi onwe-ayi luru, zọputa ayi, kama dika ebere-Ya si di, site n'ọsisa nke imu-ọzọ na nke ime ọhu nke Mọ Nsọ nēme, 6 Onye Ọ wusara ayi nime àkù-Ya nile, site n'aka Jisus Kraist Onye-nzọputa-ayi; 7 ka, ebe ewere amara-Ya gua ayi na ndi ezi omume, ka ayi we ghọ ndi-nketa dika olile-anya nke ndu ebigh-ebi si di. 8 Okwu a kwesiri ntukwasi-obi, anamezube kwa ka i kwusie okwu bayere ihe ndia ike, ka ndi kweworo okwu Chineke we tukwasi

uche n'ibu ndi-isi n'ọlu oma. Ihe ndia di nma buru kwa ihe bara madu urù: 9 ma nēze ajuju nzuzu nile, na osuso-omumu nile, na esem-okwu nile, na ilu-ọgù nile bayere iwu; n'ihì na ha bu ihe nābagh urù na ihe-efu. 10 Ju madu nke nārọ ọtù, m̀be i dusiri ya ọdu nke-mbu na nke-abua; 11 ebe i matara na atughariwo obi madu di otù a, ọ nēmehie kwa, ebe ọ bu onye mara onwe-ya ikpè.

12 M̀be ọ bula m'gēzitere gi Atemas, ma-ọbu Tikikọs, were inu-ọku-n'obi biakutem rue Naikọpọlis: n'ihì na n'ebe ahu ka m'zubeworo inọgide na m̀be oyi. 13 Were inu-ọku-n'obi dupu Zinas onye-iwu na Apọlos n'ije-ha, ka ihe ọ bula ghara ifọdu nke ha nēnwegh. 14 Ka ndi-ayi muta kwa ibu ndi-isi n'ọlu oma iho nkpa nākpà umu-nna-ayi, ka ha ghara ibu ndi nāmigh nkpuru.

15 Ndi nile mu na ha nọ nēkele gi. Kele ndi huru ayi n'anya n'okwukwe.

Ka amara diyere unu nile.

AKWUKWỌ-OZI NKE PỌL DEGARA

FAILIMON

1 Pọl, onye-nkpọrọ nke Kraist Jisus, na Timọti nwa-nna-ayi nēdegara Failimon akwukwọ, bú onye ayi huru n'anya, onye ayi na ya nālukọ kwa ọlu, 2 nēdega-kwa-ra Apfia nwa-nna-ayi nwayi, na Akipọs onye ayi na ya nēbukọ agha, na nzukọ Kraist di n'ulo-gi: 3 Amara diri unu na udo nke si n'aka Chineke, bú Nna-ayi, na Onye-nwe-ayi Jisus Kraist puta.

4 Anamekele Chinekem m̀be nile m̀be m'nēhota gi n'ekperem nile, 5 ebe m'nānu okwu bayere ihu-n'anya-gi na okwukwe-gi, bú okwukwe i kwere n'Onye-nwe-ayi Jisus, na ihu-n'anya i huru ndi nsọ nile; 6 ekpere m'nēkpe bu ka nnwekọ nke okwukwe-gi we ghọ ihe nālusi ọlu ike, nime nmazu nke ezi ihe nile ọ bula nke di nime ayi, rue na Kraist. 7 N'ihì na enwerem ọtutu ọnù na nkasi-obi n'ihì ihu-n'anya-gi, n'ihì

na obi ndi nsọ ezuwo ike site n'aka-gi, nwa-nnam.

8 N'ihì nka, ọ bu ezie na enwerem oké nkwwuwa-okwu nime Kraist iwere ihe nke kwesiri nye gi n'iwu, 9 ma n'ihì ihu-n'anya ahu ọ kam nma iriọ aririọ, ebe m'bu nānì aha madu dika Pọl, bú agadi, buru kwa onye-nkpọrọ nke Kraist Jisus uhu a: 10 ariom gi aririọ bayere nwa nkem, onye m'muru nime ahum, bú Onisimọs, 11 onye buri onye nābagh n'ihe n'ebe i nọ n'oge gara aga, ma uhu a ọ bara gi n'ihe, ba-kwar-ram n'ihe: 12 onye m'nēzighachiri gi, ya onwe-ya, nke ahu bu, obi nkem: 13 onye mu onwem nēzuberi ijide ka mu na ya nọdu, ka ọ we nējerem ozi n'ahu nke ozi oma n'ọnọdu gi: 14 ma achọghm ime ihe ọ bula m̀be i kēkweyegh; ka idi-nma-gi we ghara idi ka agāsì na ọ di n'uzọ nkpa, kama ka ọ

we di n'uzọ ọchichọ-obi-gi. 15 N'ihì na elegh anya ọ bu n'ihì nka ka ekewapuru ya n'ebe i nọ nwa oge n'á, ka i we nwe ya ebigh-ebi; 16 ọ digh kwa ka orú ọzọ, kama ọ kariri orú, ọ di ka nwa-nna ahuru n'anya, nke kachasinu n'ebe m'nọ, ma nke kariri nke ahu nke-uku n'ebe i nọ, nime anu-aru na nime Onye-nwe-ayi kwa. 17 Ya mere ọ buru na i gurum n'onye-nnwekọ, nara ya nke-oma dika mu onwem. 18 Ma ọ buru na ọ mejọrọ gi n'uzọ ọ bula, ma-ọbu na o ji gi ugwo ọ bula, gua ya n'ugwo m'ji gi; 19 Mu onwem, bú Pọl, were aka nkem de ya n'akwukwo a, mu onwem gākwughachi ya: ka m'ghara igwa gi na ọ bu kwa onwe-gi ka i jim n'ugwo tukwasi ihe ọzọ.

20 E, nwa-nnam, kwe ka mu onwem nwe obi-utọ n'aru gi nime Onye-nwe-ayi: me ka obim zuru ike nime Kraist. 21 Ebe m'tukwasiworo obi n'ina-nti-gi anamedegara gi akwukwo, n'ihì na amataram na i gēme ọbunà kari ihe m'nēkwu. 22 Ma ọzọ kwa, dozi-kwaram ebe m'gānọ dika ọbia: n'ihì na anamele anya na agēwerem nye unu n'amara site n'ekpere-unu.

23 Epafra, onye adọkọrọ mu na ya n'agha nime Kraist Jisus, nēkele gi; 24 ọ bu kwa otú a Mak na Aristakos na Dimas na Luk, bú ndi mu na ha nālukọ ọlu, nēkele unu.

25 Ka amara nke Onye-nwe-ayi Jisus Kraist diyere mọ-unu. Amen.

AKWUKWỌ-OZI NKE PỌL ONYE-OZI DEGARA

NDI-HIBRU

1 I Chineke, mbe Ọ gwarari nna-ayi-hà okwu n'oge ochie nime ndi-amuma n'iberibe-akwukwo di iche iche na uzọ di iche iche, z Ọ gwara ayi okwu n'ogwugwu ubochi ndia nime Ọkpara, Onye O doro onye-nketa nke ihe nile, Onye O site-kwa-ra n'aka-Ya me uwa nile; 3 Onye, ebe Ọ bu nnwupu nke ebube-Ya na onyinyo nke udi-Ya, ebe O nēbu kwa ihe nile site n'okwu nke ike-Ya, mbe Ọ sachasiri nmehie nile ayi, Ọ we nọdu n'aka-nri nke Idi-uku ahu di n'elu; 4 ebe emere Ya-ri ka Ọ ka ndi-mọ-ozì nma n'uzọ ra otú Ọ ketaworo aha nke ka ha nma. 5 N'ihì na ọ bu onye n'etiti ndi-mọ-ozì ka Ọ siri mbe ọ bula,

Ọkparam ka Gi onwe-gi bu,
Mu onwem amuwo Gi ta?
ọzọ kwa,

Mu onwem gāburu Ya Nna,
Ya onwe-ya gābu-kwa-ram Ọkpara?
6 Ma ọzọ kwa, mbe ọ bula Ọ gākpọbatawori Ọkpara ahu n'elu-uwa ebe inadu bi, Ọ si, Ka ndi-mọ-ozì nile nke Chineke kpọ kwa isi ala nye Ya. 7 O nēkwu kwa ihe bayere ndi-mọ-ozì, si,

Onye nēme ndi-mọ-ozì-Ya ka ha buru ifufe,

Nēme kwa ndi nējere Ya ozì ka ha buru ọku nēnwu enwu:

8 ma O nēkwu ihe bayere Ọkpara ahu, si,
Oche-eze-gi, Chineke, nādiru mbe nile ebigh-ebi;

Nkpa-n'aka-eze nke izi-ezi ka nkpa-n'aka nke ala-eze-Gi bu kwa.

9 I huru ezi omume n'anya, we kpọ nmebi-iwu asi;

N'ihì nka Chineke, bú Chineke-Gi, tere Gi

Manu obi-utọ n'isi kari ndi-nketa-ibe-Gi.

10 Ọzọ kwa,

Gi onwe-gi, Onye-nwe-ayi, na mbu ka I tọrọ ntọ-ala nke uwa,

Ọlu aka-Gi ka elu-igwe bu kwa:

11 Ha onwe-ha gāla n'iyi; ina Gi onwe-gi nānọgide:

Ha nile gāka kwa nká dika uwe;

12 Dika ákwá-nbókwasì ka I gāpiakọta kwa ha,

Dika uwe, agābanwe kwa ha:

Ma Gi onwe-gi bu Onye ahu Nke nādi mbe nile,

Arọ-Gi nile agagh-agwu kwa agwu.

13 Ma ọ bu onye n'etiti ndi-mọ-ozị ka O kwuworo okwu bayere ya m̀be ọ bula, si,

Nọdu ala n'aka-nrim,

Rue m̀be M'gēdo ndi-iro-Gi ka ihe-ǹbakwasi ukwu-Gi abua?

14 Hā nile abugh ndi-mọ nēfē ọfufē, ndi eziputara ije ozi n'ihī ndi gaje iketa nzọputa?

2 1 N'ihī nka ayi aghagh inabiga nti ọkē kari n'ihe anuru, ka aghara ibupu ayi n'ebe ha di ma elegh anya, dika miri nēbupu uḡ. 2 N'ihī na asi na emere okwu ekwuru site n'ọnu ndi-mọ-ozị ka o guzosie ike, asi kwa na njehie nile ọ bula na aṅagh-nti nile ọ bula natara nnyeghachi nke ugwo-ọlu ziri ezi; 3 ayi onwe-ayi gēsi aṅa ́anari, ma ọ buru na ayi lefuru okē nzọputa di otú a anya? bú nzọputa nke eburu uzọ kwu site n'ọnu Onye-nwe-ayi, ndi nuru ya we me ka o guzosie ike rue ebe ayi nọ; 4 Chineke nēso kwa ha nā́bakọ ́amā, site n'ihe-iriba-ama na ọlu-ebube di iche iche, site kwa n'ọlu ike di iche iche, site kwa n'okikē nke Mọ Nsọ, dika ọchichọ nke aka Ya si di.

5 N'ihī na ọ bugh n'okpuru ndi-mọ-ozị ka O doro elu-uwa dum madu bi nke gaje ibia, bú nke ayi nēkwu okwu bayere ya. 6 Ma otú onye kwusiri ike n'otú ebe, si,

Gini ka madu bu, na I nēcheta ya?

Ma-ọbu nwa nke madu, na I nēleta ya?

7 I mere ya ka ọ di kari ndi-mọ-ozị ala nke-ntā;

I ji ebube na nsọpuru kpube ya n'isi dika okpu-eze,

I do-kwa-ra ya onye-isi ọlu nile nke aka-Gi abua:

8 Ihe nile ka I doro n'okpuru ukwu-ya abua.

N'ihī na n'ido ihe nile ahu n'okpuru ya, ọ digh ihe ọ bula Ọ rapuru nke anēdogh n'okpuru ya. Ma uḡ a ayi akāhugh ihe nile ahu na edowo ha n'okpuru ya. 9 Ma Onye ahu Nke emere Ya ka ọ di kari ndi-mọ-ozị ala nke-ntā, bú Jisus, Ya ka ayi nēle anya, na ejiwo ebube na nsọpuru kpube Ya n'isi dika okpu-eze n'ihī ahuhu nke ọnwu, ka Ọ we site n'amara Chineke detu ọnwu ire n'ihī madu nile ọ bula. 10 N'ihī na ọ kwesiri Ya, bú Onye ihe

nile di n'ihī Ya, Onye ihe nile site-kwa-ra n'aka-Ya di, ebe O kubatarari ọturu umu-ndikom n'ebube, ka O site n'ahuhu me ka Onye nēdubā ha na nzọputa-ha zu okē. 11 N'ihī na ma Onye nēdo ha nsọ ma ndi anēdo nsọ, ha nile sitere n'otú Nna: ọ bu kwa n'ihī ihe a ka ihere ikpọ ha umu-nna-Ya adigh-eme Ya, 12 Ọ si,

Agamakọrọ umu-nnem aha-Gi,

N'etiti nzukọ-Gi ka m'gābú abú nye Gi.

13 Ọzọ kwa, Mu onwem ganātukwasi obim na Ya. Ọzọ kwa, Le, Mu onwem na umu-ntakiri Chineke nyerem. 14 Ya mere ebe umu-ntakiri ahu bu ndi nēnwekọ anu-arụ na ọbara, Ya onwe-ya n'otú uzọ ahu keta-kwa-ra ihe ndia; ka Ọ we site n'ọnwu me ka onye ahu ghara idi irē, bú onye nwere ike nke ọnwu, ya bu ekwensu; 15 ka Ọ we site kwa n'ọnwu naputa ndi ahu, ka ha ra, bú ndi ewere egwu ọnwu tuhi n'ibu-orú n'ogologo ndú-ha nile. 16 N'ihī na ọ bu ihe amara nke-oma na ọ bugh ndi-mọ-ozị ka O nējide aka, kama O nējide nkpuru Abraham aka. 17 O sitere na ya ji ugwo ka eme ka O yie umu-nna-Ya n'ihe nile, ka Ọ we ghọ onye-isi-nchua di ebere, Onye kwesi-kwa-ra ntukwasi-obi, n'ihe nile diri Chineke, ka Ọ we me ka obi Chineke juru n'ebe nmehie nile nke ndi nke Ya di. 18 N'ihī na ebe Ya onwe-ya huworo ahuhu site n'ọnwunwa anwara Ya, Ọ puru iyere ndi anānwā aka.

3 1 Ya mere, umu-nnam di nsọ, ndi-nketa nke ọkpukpọ nke elu-igwe, tugharinu uche n'Onye-ozị na Onye-isi-nchua nke nkwuputa-ayi, bú Jisus; 2 na Ọ bu onye kwesiri ntukwasi-obi n'ebe Onye ahu nọ, bú Onye mere Ya ka Ọ buru Onye-ozị na Onye-isi-nchua, dika Moses di kwa n'ēzi-na-ulo-Ya dum. 3 N'ihī na aguwo Onye a n'Onye kwesiri otuto kari Moses, n'uzọ ra otú ahu onye luru ēzi-na-ulo nwere nsọpuru kari ēzi-na-ulo-ya. 4 N'ihī na ēzi-na-ulo ọ bula nwere onye luru ya; ma Onye luru ihe nile bu Chineke. 5 Ọ bu kwa ezie na Moses kwesiri ntukwasi-obi n'ēzi-na-ulo-Ya dum dika onye nēje ozi, ka ọ buru ihe-ama nke ihe nile agaje ikwu; 6 ma Kraist kwesiri ntukwasi-obi dika Ọkpara, Nke

bu onye-isi n'èzi-na-ulo-Ya; Onye ayi onwe-ayi bu èzi-na-ulo-Ya, ma ọ buru na ayi jidesie nkwuwa-okwu-ayi na inya-isi nke olile-anya-ayi ike rue ọgwugwu ihe nile. 7 N'ihhi nka, dika Mọ Nsọ nāsi,

Ta, ọ buru na unu gānu olu-Ya,

8 Unu emela ka obi-unu sie ike, dika n'ikpasu-obi-ilu ahu,

Dika emere n'ubochi ọnwunwa ahu n'ohia,

9 Ebe nna - unu - há nwaram na nnwaputa nkem,

Hu kwa ọlum ọgu arọ abua.

10 N'ihhi nka ọnuma dim n'obi megide ọbọ a,

M'we si, Ha nējehie mbe nile n'obi-ha:

Ma ndi ahu amagh uzom nile;

11 Dika M'nuru iyi n'iwem,

Ha agagh-abá n'izu-ikem ma-oli.

12 Lezieni anya, umu-nnam, ka ajo obi nke ekwegh-ekwe ghara idi nime onye ọ bula n'etiti unu ma elegh anya, n'iwesuga onwe-ya n'ebe Chineke di ndu nọ: 13 kama nāriqritanu ibe-unu aririọ kwa-ubochi, n'ogologo oge a anākpọ ya Ta; ka obi onye ọ bula n'etiti unu ghara ime etili site n'aghughọ nke nmehie: 14 n'ihhi na ayi aghowo ndi-nketa nke Kraist, ma ọ buru na ọ bu ezie na ayi jidesiri nmalite nke ndabere-ayi ike rue ọgwugwu ihe nile: 15 n'oge anēkwu, si,

Ta, ọ buru na unu gānu olu-Ya,

Unu emela ka obi-unu sie ike, dika n'ikpasu-obi-ilu ahu.

16 N'ihhi na ole ndi, mbe ha nuru, kpasuru obi-ilu? ọ bugh kwa ndi nile ndi siri n'Ijpt puta site n'aka Moses? 17 Ma ole ndi ka ọnuma di Ya n'obi megide ọgu arọ abua? ọ bugh ndi mehiere, ndi ozu-ha dara nime ohia? 18 Ma ole ndi ka Q nuru iyi na ha agagh-abá n'izu-ike-Ya, ma ọ bugh ndi nēkweyegh? 19 Ayi riba-kwa-ra ama na ha apugh ibá nime n'ihhi ekwegh-ekwe.

4 1 Ya mere ka ayi tua egwu ma, ebe nkwa ibá n'izu-ike-Ya foduru, ọ di onye ọ bula n'etiti unu ọ gādi ka o rugh ya ma elegh anya. 2 N'ihhi na eziwo kwa ayi ozi oma, ọbuná dika ezi-kwa-ra ha: ma okwu nke ha nuru abaragh ha urú, n'ihhi na ejigh okwukwe tigwa

ha na ndi nuru n'ezie. 3 N'ihhi na ayi, bú ndi kwere ekwe, nābá n'izu-ike ahu; dika O kwuwo, si,

Dika M'nuru iyi n'iwem,

Ha agagh-abá n'izu-ikem ma-oli:

ọ bu ezie na alusiri ọlu nile site na ntọ-ala nke uwa. 4 N'ihhi na O kwuwo n'otú ebe okwu bayere ubochi nke-asa otú a, si, Chineke we zuru ike n'ubochi nke-asa n'olu-Ya nile; 5 ọzọ, Q si kwa n'ebe a,

Ha agagh-abá n'izu-ikem ma-oli.

6 Ya mere ebe ọ foduru ka ufodu ba nime ya, ndi eburu uzọ zie ozi oma abagh kwa nime ya n'ihhi ekweyegh-ekweye, 7 Q we ká otú ubochi ọzọ, nēkwu nime Devid, mbe ogologo oge di otú a gasiri, si, Ta, dika ebuworo uzọ kwu, si,

Ta, ọ buru na unu gānu olu-Ya,

Unu emela ka obi-unu sie ike.

8 N'ihhi na asi na Joshua mereri ka ha zuru ike, Q gagh-adi nēkwu okwu bayere ubochi ọzọ mbe ihe ndia gasiri. 9 Ya mere idebe-ubochi-izu-ike foduru ndi nke Chineke. 10 N'ihhi na onye bataworo n'izu-ike-ya, ya onwe-ya ezuwo kwa ike n'olu-ya nile, dika Chineke zuru ike n'olu nke aka Ya. 11 Ya mere ka ayi nānu ọku n'obi ibá n'izu-ike ahu, ka onye ọ bula ghara ida n'otú ihe-nnōmi ahu nke ekweyegh-ekweye. 12 N'ihhi na okwu Chineke di ndu, nālusi kwa ọlu ike, di kwa nkọ kari mma-agma ọ bula nke nwere iru abua, nādu kwa rue n'ikewa nkpuru-obi na mọ, ma nkwonkwo ma umi, buru kwa ihe nwere ike ituputa échiché na izú nile nke obi. 13 Q digh kwa ihe ekere ekere nke nāputagh ihé n'iru Ya: kama ihe nile ọa ọtọ buru kwa ihe emegheworo n'anya-Ya, bú Onye ayi gākoro akukọ bayere omume-ayi.

14 Ya mere ebe ayi nwere Onye-isi-nchu-aja di uku, Onye gabigaworo elu-igwe nile, bú Jisus Okpara Chineke, ka ayi jidesie nkwuputa-ayi ike. 15 N'ihhi na ayi enwegh onye-isi-nchu-aja onye nāpugh iyi obi so ayi hukọ ahuhu n'adigh-ike-ayi; kama ayi nwere Onye anwaworo n'ihhe nile n'otú uzọ ahu anānwa ayi, ma Q mehieggh. 16 Ya mere ka ayi were nkwuwa-okwu biarue oche-eze amara, ka ewe mere ayi ebere, ka ayi we hu kwa amara iyere ayi aka n'oge nkpa.

5 1 N'ihì na onye-isi-nchu-aja ọ bula, ebe esi n'etiti madu weputa ya, ọ bu n'ihì madu ka anēdo ya onye-isi-nchu-aja n'ihè ìrì Chineke, ka ọ we nēche onyinye na àjà di iche iche n'ihì nmehie n'iru Chineke: 2 ọ bu kwa onye puru iwere nwayọ nēmeso ndi nāmagh ihe ndi nējehie kwa ejehie, n'ihì na adigh-ike di kwa ya onwe-ya buruburu; 3 n'ihì nka o jì kwa ugwo iche àjà n'iru Chineke n'ihì nmehie, dika ọ nēchere ndi Israel, otù ahu ọ nēche-kwa-ra onwe-ya. 4 Ọ digh kwa onye ọ bula nānara nsọpuru a n'onwe-ya, kama m̀be Chineke nākpọ ya, ọbunà dika Ọ kpọ-kwa-ra Eron. 5 Otù a Kraist enyegh kwa Onwe-ya otuto ka ewe me Ya onye-isi-nchu-aja, kama ọ bu Onye siri Ya,

Okparam ka Gi onwe-gi bu,

Mu onwem amuwo Gi ta:

6 dika O si kwu kwa n'ebe di iche, si,

Gi onwe-gi bu onye-nchu-aja rue m̀be ebigh-ebi

Dika usoro Melkizedek si di.

7 Onye n'ubochi nke anu-arua-Ya, m̀be Ọ weresiri ikwa-àkwà siri ike na anyamiri che ekpere na aririọ n'iru Onye ahu puru izọputa Ya n'onwu, m̀be anusi-kwa-ra olu-Ya n'ihì na Ọ turu egwu Chineke, 8 ọ bu ezie na Ọ bu Ọkpara, ma Ọ mutara ina-nti-Ya site n'ahuhu nile Ọ huru; 9 ebe emesiri Ya ka O zue okè, Ọ we ghoro ndi nile nāna Ya nti Onye nēwetara ha nzọputa ebigh-ebi; 10 Onye Chineke tūru aha onye-isi-nchu-aja dika usoro Melkizedek si di.

11 Onye okwu ayi nwere ikwu bayere ya di uku, di kwa ike isughari asusu, ebe unu ghoro ndi nwere nti ike. 12 N'ihì na m̀be unu kwesiri ibu ndi-ozizi n'ihì oge, ọ di unu nkpa ọzọ ka madu zi unu ihe bu ihe-ozizi mbu nke nmalite okwu si n'onu Chineke puta; unu aghowo kwa ndi miri-ara di nkpa, ọ bugh nri siri ike. 13 N'ihì na onye ọ bula nke nēketa miri-ara bu onye akānwagh ya n'okwu ezi omume; n'ihì na ọ bu nwa ọhu. 14 Ma nri siri ike bu nke ndi tozuru okè, ndi anwaworo nghota-ha n'ihì omume ha nēme m̀be dum itule ihe ọma na ihe ọjọ.

6 1 N'ihì nka ka ayi rapu okwu nke nmalite nke Kraist, ka anēburu kwa ayi rue n'itozu-okè; ka ayi ghara itọ ntọala ọzọ nke bu nchēghari eji pua n'olu

nile nwuru anwu, na okwukwe ekwere na Chineke, 2 ozizi nke ime-baptism, na nke ibikwasi-aka-n'isi, na nke nbilite-n'onwu nke ndi nwuru anwu, na nke ikpè ebigh-ebi. 3 Nka ka ayi gēme kwa, ma ọ buru na Chineke kwe. 4 N'ihì na ndi enyere ihè otù m̀be, ndi detu-kwa-ra onyinye elu-igwe ahu ire, ndi eme-kwa-ra ka ha keta Mọ Nsọ, 5 ndi detu-kwa-ra okwu Chineke ire na ọ di nma, detu kwa ike nile nke oge gaje ibia ire, 6 ha we dahie, ọ bu ihe anāpugh ime bu ime ka ha buru ndi ọhu ọzọ ichēghari echēghari; ebe ha nākpogidere onwe-ha Ọkpara Chineke obe ọzọ, debe kwa Ya n'onodu-ihere n'iru ọra madu. 7 N'ihì na ala nke nūworo miri-ozuzo nke nēzokwasi ya ọtutu m̀be, nke nēpuputa kwa nkpa-akwukwo kwesiri ndi ahu, b́u ndi anālu kwa ya ọlu n'ihì ha, ala ahu nēkèrè ngọzi si n'aka Chineke bia: 8 ma ọ buru na ọ nēweputa ogwu na uke, ọ bu ihe ajuru aju, di kwa ọbubu-ọnu nso; nke ọgwugwu-ya bu ire ya ọku.

9 Ma, ndi m'huru n'anya, emewo ka ayi kweye ihe ka nma bayere unu, b́u ihe nke ha na nzọputa yikọ kwa, ọ bu ezie na ayi nēkwu otù a: 10 n'ihì na Chineke abugh onye ajọ omume ichezọ ọlu-unu na ihu-n'anya ahu unu gosiri n'ebe aha-Ya di, ebe unu jere ndi nsọ ozi, nēje-kwa-ra ha ozi. 11 Ma ọ nāgu ayi agu ka unu nile n'otù n'otù we nēgosì otù inu-ọku-n'obi ahu ka unu we nwezue olile-anya-ayi rue ọgwugwu ihe nile: 12 ka unu we ghara ighọ ndi ume-ngwu, kama ka unu we buru ndi nēnōmi ndi ahu ndi jì okwukwe na ogologo-ntachi-obi nēketa nkwa ahu.

13 N'ihì na m̀be Chineke kwere Abraham nkwa, ebe Ọ nēnwegh onye ọ bula ka Ya uku jì nū iyi, O jì Onwe-ya nū iyi, 14 si, Me-elu-me-ala n'igọzi M'gāgozi gi, n'ime ka aba uba M'gēme ka i ba uba. 15 Otù a ọ we nwe ogologo-ntachi-obi, we nata kwa nkwa ahu. 16 N'ihì na madu jì onye ka ha uku anu iyi: inu-iyi bu-kwa-ra ha nkwbui-okwu nke okwu ọ bula, ime ka o guzosie ike. 17 N'otù uzọ ahu Chineke, ebe O nēzube igosibiga ndi-nketa nke nkwa-Ya okè kari na izu-Ya bu ihe nādigh-agma agha, Ọ were inu-iyi b́o okwu: 18 ka ayi we were ihe abua nādigh-agma agha, nke Chineke

nāpugh ikwu okwu-ugha nime ha, nwe nkasi-obi siri ike, ayi, bụ ndi ̄abāra ijidesi olile-anya ahu ike, bụ nke edebere n'iru ayi; 19 bụ olile-anya nke ayi nwere dika arilika nke nkpuru-obi, nke bu ihe-ntukwasi-obi na ihe nēguzosi ike, nke nābā kwa nime ebe ahu nke di nime ākwā-n̄ochi; 20 n'ebe Jisus batara n'ihī ayi dika onye nēbu uzọ ̄a q̄sq̄, ebe emere Ya ka Q buru onye-isi-nchu-aja rue m̄be ebigh-ebi dika usoro nke Melkizedek si di.

7 1 N'ihī na Melkizedek nka, eze Selem, onye-nchu-aja nke Chineke Onye kachasi ihe nile elu, onye zutere Abraham m̄be o si n'ọbụbụ ndi-eze ahu laghachi, we ḡozie ya, 2 onye Abraham kē-kwa-ra otū uzọ n'uzọ iri n'ihē nile nye, (ebe q bu mbu, ma asugharia aha-ya, Eze nke ezi omume, buru kwa ma emesia Eze nke Selem, nke bu, Eze nke udo; 3 enwegh nna, enwegh nne, enwegh akukọ osuso-omumu, enwegh nmalite ubochi ma-qbū q̄gwugwu ndu, ma emewo ya ka o yie Qkpara Chineke), q nān̄ogide onye-nchu-aja m̄be nile.

4 Ma lenu otū onye a di uku, onye Abraham, bụ nna-ayi mbu, nyere otū uzọ n'uzọ iri n'isi ihe alutara n'agha. 5 Q bu kwa ezie na ndi ahu ndi si n'etiti umu Livai puta ndi nānara ọlu onye-nchu-aja nwere ihe enyere n'iwu inara ndi Israel otū uzọ n'uzọ iri dika iwu-ha si di, nke ahu bu, inara umu-nne-ha, q bu ezie na ha esiwo n'afọ Abraham puta: 6 ma onye ahu nke anēsitegh na ha gu akukọ osuso-omumu-ya anarawo Abraham otū uzọ n'uzọ iri, ḡozī kwa onye nwere nkwa ndia. 7 Ma apugh ikwugide nka okwu q bula na onye ka nma nāḡozī onye dikariri ntā. 8 Qzọ, n'ebe a madu ndi nānwu anwu nānata otū uzọ n'uzọ iri; ma n'ebe ahu otū onye nānata ha, nke anā̄bara ya āmā na q di ndu. 9 Agēkwu otū a, na ọbunā Livai, onye nānata otū uzọ n'uzọ iri, na o site-kwa-ra n'aka Abraham nye otū uzọ n'uzọ iri; 10 n'ihī na q nān̄o n'afọ nna-ya n'oge ahu, m̄be Melkizedek zutere ya.

11 Ya mere q buru na ewere ọn̄odu ndi-nchu-aja ndi Livai me ka madu zue okē (n'ihī na ndi Israel anatawo iwu n'okpuru ya), nkpa gini ọzọ di ka onye-nchu-aja di ichē bilie dika usoro Melkizedek si di, ka aghara kwa igu

ya dika usoro Eron si di? 12 N'ihī na ebe aghaworo ọn̄odu ndi-nchu-aja ahu, q di nkpa ka ọghugha nke iwu puta kwa. 13 N'ihī na Onye ahu anēkwu ihe ndia bayere Ya eketawo okē n'ebo di ichē, nke q digh onye q bula yeworo aka n'ebe-ichu-aja site na ya. 14 N'ihī na q putawo ihē na Onye-nwe-ayi esiwo na Juda puputa; bụ ebo nke Moses nēkwugh ihe q bula bayere ndi-nchu-aja nye ya. 15 Ihe ayi nēkwu aputabigawo kwa ihē okē nke-uku kari, ma q buru na Onye-nchu-aja di ichē ebili dika oiyi Melkizedek si di, 16 Onye emeworo Ya ka Q buru onye-nchu-aja, q bugh dika iwu nke ihe enyere n'iwu nye anu-aru si di, kama dika ike nke ndu nādigh-agwu agwu si di: 17 n'ihī na anā̄bara Ya āmā, si,

Gi onwe-gi bu onye-nchu-aja rue m̄be ebigh-ebi

Dika usoro Melkizedek si di.

18 N'ihī na emere ka ihe eburu uzọ nye n'iwu ghara idi irē n'ihī adigh-ike-ya na abagh-urū-ya, 19 (n'ihī na iwu ahu emegh ihe q bula ka o zue okē), ewe webata olile-anya ka nma, nke ayi ji biaru Chineke nso. 20 Otū q digh kwa ma ejigh inu-iyi, 21 (n'ihī na q bu ezie na emewo ha ka ha buru ndi-nchu-aja nānugh iyi; ma emewo Ya onwe-ya n'inu iyi site n'aka Onye ahu Nke nēkwu okwu bayere Ya, si,

Onye-nwe-ayi nuru iyi, Q gagh-echēghari kwa uche-Ya,

Gi onwe-gi bu onye-nchu-aja rue m̄be ebigh-ebi);

22 q bu kwa n'uzọ ra otū a ka emeworo Jisus ka Q buru onye-mbe nke ọbūbā-ndu ka nma. 23 Q bu kwa ezie na emewo ndi ahu ka ha buru ndi-nchu-aja riri nne, n'ihī na ọnwu nē̄ochi ha in̄ogide: 24 ma Ya onwe-ya, n'ihī na Q nān̄ogide rue m̄be ebigh-ebi, Q nwere ọn̄odu - onye - nchu - aja - Ya nādigh - agabiga onye ọzọ. 25 O site-kwa-ra na nka pu izopotachasi ndi nēsīte n'aka Ya abiakute Chineke, ebe Q nādi ndu m̄be nile iriọ aririọ n'ihī ha.

26 N'ihī na onye-isi-nchu-aja di otū a kwesiri ayi, Onye di ọcha n'obi, Onye nēnwegh obi ọjọ, Onye anēmerugh emeru, Onye ekewapuworo n'etiti ndi-nmehie, me kwa Ya ka Q di elu kari elu-igwe nile; 27 Onye q nādigh Ya nkpa

kwa-ubochi, dika ndi-isi-nchu-aja ahu, ichu aja di iche iche, mbu n'ih i nmehie nile nke aka ya, emesia n'ih i nmehie nile nke ndi Israel: n'ih i na nka ka Q mere nani otu mbe, mbe Q churu Onwe-ya dika aja. 28 N'ih i na iwu nedo madu ndi-isi-nchu-aja, ndi nadigh ike; ma okwu nke iwu-iyi ahu, nke soro iwu ahu n'azu, nedo Qkpara, Onye emeworo Ya ka Q zue okè rue mbe ebigh-ebi.

8 1 Ma isi ihe n'ih e nile ayi nekwa bu nka: Ayi nwere onye-isi-nchu-aja di otu a, Onye nduru ala n'aka-nri nke oche-eze nke Idi-uku ahu di nime elu-igwe, 2 Onye nefè ofufè n'ebe nsò ahu, na n'ez i ulo-ikwù ahu, nke Onye-nwe-ayi mara, q bugh madu. 3 N'ih i na anedo onye-isi-nchu-aja q bula iche onyinye na aja di iche iche n'iru Chineke: o sitere na nka di nkpa ka Onye-isi-nchu-aja nka nwe kwa ihe iche n'iru Chineke. 4 Ya mere q buru na Q nq n'uwa, Q gagh-abu onye-nchu-aja ma-qli, ebe ndi neche onyinye ahu nile n'iru Chineke dika iwu si di nq: 5 ndi-nchu-aja ndi nekpe ekpere nime ihe-nnomi na onyinyo nke ebe di n'elu-igwe, dika Chineke duworo Moses qdu mbe q gaje imazu ulo-ikwù ahu: n'ih i na Q nāsi, Le anya ka i me ihe nile dika ihe-atu ahu si di nke egosiri gi n'ugwu. 6 Ma otu q di, O ruwo n'ife-ofufè nke ka nma, n'uzo ra otu Q bu kwa onye-obufo nke obufo-ndu ka nma, bu obufo-ndu nke enyeworo n'iwu n'elu nkwa ufodu ka nma. 7 N'ih i na asi na obufo-ndu mbu ahu adigh ita uta, agagh-achowori ebe nye obufo-ndu nke-abua. 8 N'ih i na mbe Q nata ha uta, Q si,

Le, ubochi nabia, ka Onye-nwe-ayi kwuru,

Mbe Mu na ulo Israel na ulo Juda gaba obufo-ndu qhu;

9 Q bugh dika obufo-ndu ahu si di nke Mu na ndi bu nna-ha bara

N'ubochi M'jidere ha n'aka isi n'ala Ijipt duputa ha;

N'ih i na ha onwe-ha anogidegh n'obufo-ndum,

Mu onwem lefu-kwa-ra ha anya, ka Onye-nwe-ayi kwuru.

10 N'ih i na nka bu obufo-ndu nke Mu na ulo Israel gaba

Mbe ubochi nile ahu gasiri, ka Onye-nwe-ayi kwuru;

M'getiye iwum n'uche-ha,

Q bu kwa n'obi-ha ka M'gedekwasi ha dika n'akwukwo;

M'gabu-kwa-ra ha Chineke,

Ha onwe-ha gabu-kwa-ram otu ndi:

11 Ha agagh-ezirita onwe-ha ma-qli, onye q bula o nēzi onye obodo-ya,

Onye q bula o nēzi kwa nwa-nne-ya, si, Mara Onye-nwe-ayi;

N'ih i na ha nile gamatam,

Site n'onye dikarisiri ntā rue onye dikarisiri uku nime ha.

12 N'ih i na M'gemere ajo omume nile ha ebere,

M'gagh-echeta kwa nmehie nile ha ozq ma-qli.

13 Mbe Q nāsi, Obufo-ndu qhu, Q mewo nke-mbu ka q buru ihe ochie. Ma ihe neme ochie, nke naka kwa nkā, di ipu-n'anya nso.

9 1 Ya mere, obuna obufo-ndu mbu nwere ihe di iche iche aguru n'ih e ziri ezi n'ikpere Chineke, nwe kwa ebe nsò ya, bu ebe nsò nke uwa nka. 2 N'ih i na edoziri ulo-ikwù, ulo mbu, nke ihe-idoba-oriona ahu, na table ahu, na obe achicha ahu anēche n'iru Chineke di nime ya; nke anākpq Ebe Nsq. 3 Ma mbe agabigasiri akwā-nbochi nke-abua, ulo-ikwù nke anākpq Ebe Nsq kachasi ebe nsò nile di; 4 nke nwere ebe-ichu-aja q-la-edo isure ihe-nsure-oku nēsi isi utq, na ihe nke obufo-ndu ahu nke amachitara q-la-edo buruburu n'akuku nile, nke ite q-la-edo nke nwere manna di nime ya, ya na nkpa-n'aka ahu nke Eron nke mara ifuru, na mbadamba nkume abua nke obufo-ndu ahu; 5 ma n'elu ya cherubim nke ebube di nēnye ebe anēme ka obi Chineke juru ndo; nke ayi nēnwegh ike ikwu okwu bayere ha n'otu n'otu ubu a. 6 Ma ebe edoziworo ihe ndia otu a, ndi-nchu-aja nabā n'ulo-ikwù mbu mbe nile, nekpezu ekpere nile ha; 7 ma nani onye-isi-nchu-aja nabā n'ulo-ikwù nke-abua, nani otu mbe n'arq, nabagh aka qbara, nke q neche n'iru Chineke n'ih i onwe-ya, na n'ih i amagh-ama nile nke ndi Israel: 8 n'ih i na Mo Nsq nēgosi nka, na akēmegh ka uzq ibā n'ebe nsò ahu puta ihē, mbe ulo-ikwù mbu ahu nēguzogide

uḅu a: 9 bú ulo-ikwū nke bu ilu aturu oge nke di uḅu a; anēche kwa ma onyinye ma àjà n'iru Chineke dika ulo-ikwū ahu si di, bú ihe nāpugh ime onye nēkpe ekpere ka o zu okè n'akuku akọ-na-uche, 10 ebe ha bu nānī (ha na ihe-oriri na ihe-ọñuñu na ime-baptism di iche iche) ihe di iche iche nke anu-aru aguru n'ihe ziri ezi, enyere n'iwu rue oge imezi ihe.

11 Ma Kraist, ebe Q biara ka Q buru onye-isi-nchu-aja nke ezi ihe nile gaje ibia, O sitere n'ulo-ikwū ahu nke ka uku na nke zuru okè kari, ọ bugh nke eji aka me, nke isi-ya bu, ọ bugh nke òkikè a, 12 O sitegh kwa n'ọbara nke ewu na nke umu-ehi, kama O sitere n'ọbara nke Ya onwe-ya, ba n'ebe nsọ nānī otù mḅe, ebe Q chọputara nḅaputa ebigh-ebi. 13 N'ihī na asi na ọbara nke ewu na nke oke-ehi, na ntu nke nwa-aḅoghọ-ehi, mḅe ọ nēfesa ndi emeruworo emeru, nēdo madu nsọ ime ka anu-aruhā di ọcha: 14 ọbara Kraist, Onye sitere n'aka Mọ ebigh-ebi che Onwe-ya nātagh uta n'iru Chineke, gēsi aña ghara ime akọ-na-uche-ayi ka ọ di kari ọcha nke-uku ri nne pua n'ọlu nile nwuru anwu ikpere Chineke di ndu? 15 Q bu kwa n'ihī nka ka Q bu onye-ọḅuḅo nke ọḅuḅa-ndu ọhu, ka ọ gābu, ebe otù Onye nwuru iḅaputa madu n'aka njehie nile nke di n'okpuru ọḅuḅa-ndu mbu ahu, ka ndi akpọworo we nata nkwa nke nketa ebigh-ebi ahu. 16 N'ihī na ebe ọḅuḅa-ndu di, ọ di nkpa ka ọnwu nke onye ọbara ya di ya. 17 N'ihī na ọḅuḅa-ndu nēguzosī ike n'elu ndi nwuru anwu: n'ihī na ọ nwere uzọ ọ gābu ihe di ike mḅe ọ bula onye ọbara ya di ndu? 18 Ya mere emegh ọbunā ọḅuḅa-ndu mbu ahu ọhu nējigh ọbara. 19 N'ihī na mḅe Moses gwarari ndi Israel nile ihe nile ọ bula enyere n'iwu dika iwu ahu si di, ọ nara ọbara n e umu-ehi na ewu nile, ya na miri na aji-anu uhie na hyssop, we fesa akwukwọ ahu onwe-ya, na ndi Israel nile, 20 si, Nka bu ọbara nke ọḅuḅa-ndu ahu nke Chineke nyere unu n'iwu. 21 Q we were ọbara ahu fesa kwa ulo-ikwū ahu na ihe nile nke ifè-òfùfè-ya otù ahu. 22 Q fọduru ihe ntà ka m'si na eji kwa ọbara eme ihe nile ka ha di ọcha, dika iwu-ayi si di, ọ buru

kwa na nwusi ọbara adigh nḅaghara nmehie adigh.

23 Ya mere ọ di nkpa ka ewere ihe ndia me ka ihe-nnōmi nile nke ihe nile di n'elu-igwe di ọcha; ma ọ di nkpa ka ewere àjà ka ndia nma me ihe ahu onwe-ha nke di n'elu-igwe ka ha di ọcha. 24 N'ihī na Kraist abàgh n'ebe nsọ eji aka me, bú ihe-atù yiri ebe nke bu ebe nsọ n'ezie; kama Q bàra n'elu-igwe onwe-ya, igosi Onwe-ya n'iru Chineke n'ihī ayi uḅu a: 25 ọ bugh kwa ka Q we nēche Onwe-ya n'iru Chineke ọtutu mḅe; dika onye-isi-nchu-aja nēwere ọbara nābugh nke ya nābà n'ebe nsọ kwa-arọ; 26 n'ihī na asi na ọ di otù a Q ghagh ihu ahuhu ọtutu mḅe site na ntọ-ala nke uwa: ma otù ọ di, ọ bu nānī otù mḅe nime nruzuru nke oge ndia ka emeworo ka Q puta ihè, ka Q we site n'ichu Onwe-ya dika àjà me ka nmehie ghara idi irè. 27 Dika ọ bu kwa ihe edebeworo madu ka ha nwua anwu nānī otù mḅe, ma mḅe nka gasiri ikpè eso ya; 28 n'uzọ ra otù a Kraist, ebe echere Ya n'iru Chineke nānī otù mḅe iburu nmehie nile nke ọtutu madu, Q gēme kwa ka ndi nēche Ya hu Ya anya nke uḅò abua, ma nmehie adigh ya, ka ewe zọputa ha.

10 1 N'ihī na iwu ahu, ebe ọ nwere nānī onyinyo nke ezi ihe ahu nile gaje ibia, ọ bugh ezi oyiyi onwe-ya nke ihe ndia, ha apugh ime ka ndi nābiaru ha nso zue okè mḅe ọ bula, site n'otù àjà ndia nke ha nēche n'iru Chineke kwa-arọ mḅe nile. 2 N'ihī na ma ọ digh otù a, àgagh-echebiwori ha n'iru Chineke, n'ihī na ndi nēkpe ekpere, ebe emeworo ha ka ha di ọcha otù mḅe, ha agagh-enwe akọ-na-uche ọ bula nke nmehie di iche iche ọzọ? 3 Ma nime àjà ndia ncheta nke nmehie di kwa-arọ. 4 N'ihī na ọbara nke oke-ehi na nke ewu apugh iwepu nmehie.

5 N'ihī nka mḅe Q nābia n'uwa, Q si, Àjà na ihe echere n'iru Gi, I chọgh ha, Ma aru ka I kwadebere nyem;

6 Àjà-nsuresi-ọku na àjà achuru bayere nmehie, ha abugh ihe di Gi ezi nma:

7 Mḅe ahu ka M'siri, Le, abia wom (N'akwukwọ-npiakọta ka edeworo ihe bayerem)

Ime ihe I nāchọ, Chineke.

8 M̀be O buru uzọ kwu, si, Ȧja na ihe echere n'iru Gi na aja-nsuresi-oku na aja achuru bayere nmehie, I chọgh ha, ha abugh kwa ihe di Gi ezi nma (bu ihe aneche n'iru Chineke dika iwu si di), 9 m̀be ahu ka Q siworo, Le, abiaiwom ime ihe I nāchọ. Q nēwepu nke-mbu, ka O we me ka nke-abua guzo. 10 Q bu kwa n'ochichọ a ka edoworo ayi nsọ site n'iche aru Jisus Kraist n'iru Chineke dika aja nani otu m̀be. 11 Onye-nchu-aja ọ bula nēguzo kwa kwa-ubochi nēfē ofufē nēche kwa otu aja ndia n'iru Chineke otutu m̀be, bu aja nke nāpugh ichipu nmehie m̀be ọ bula: 12 ma Onye ahu, m̀be Q chereri otu aja n'iru Chineke n'ihī nmehie, Q we n̄du n'aka-nri Chineke m̀be nile; 13 nēle anya n'oge f̄duru rue m̀be agēdo ndi-iro-Ya dika ihe-n̄bakwasi-ukwu nke ukwu-Ya abua. 14 N'ihī na O sitewo n'iche Onwe-ya n'iru Chineke dika aja otu m̀be me ka ndi anēdo nsọ zue okē m̀be nile. 15 M̄ Nsọ nāba-kwa-ra ayi amā: n'ihī na m̀be O kwusiri, si,

16 Nka bu ọbuba-ndu nke Mu na ha gāba

M̀be ubochi ahu gasiri, ka Onye-nwe-ayi kwuru;

M'gētiye iwum n'obi-ha,

Q bu kwa n'uche-ha ka M'gēdekwasi ha dika n'akwukwọ;

m̀be ahu Q si,

17 M'gagh-echeta kwa nmehie nile ha na nmebi-iwu nile ha ọzọ ma-qli.

18 Ma ebe n̄baghara ihe ndia di, ihe aja n'iru Chineke bayere nmehie adigh ọzọ.

19 Ya mere, umu-nnam, ebe ayi nwere nkwwa-okwu ibā n'ebe nsọ ahu site n'obara Jisus, 20 bu uzọ Q mere ọhu nye ayi, nke di ọhu di kwa ndu, site n'akwā-n̄ochi, nke ahu bu, anu-aru-Ya; 21 ebe ayi nwe-kwa-ra Onye-nchu-aja uku edoro onye-isi ezī-na-ulo Chineke; 22 ka ayi were obi ezi-okwu biarue nso nime nkwezu nke okwukwe, buru kwa ndi efesaworo ọbara n'obi-ayi pua n'ajọ akọ-na-uche, r̄di asachawo-kwa-ra aru-ayi na miri di ọcha: 23 ka ayi jidesie nkwwputa nke olile-anya-ayi ike ka ọ ghara iruda n'ala; n'ihī na Onye ahu Nke kwere nkwa kwesiri ntukwasi-

obi: 24 ka ayi nātugharita kwa uche n'aru ibe-ayi ikpasu ihu-n'anya na ọlu ọma di ihe ihe; 25 ka ayi ghara kwa irapu nzukọ nke onwe-ayi, dika uf̄du nēme, kama ka ayi nādusi ndi ọzọ ọdu ike; ka ayi me kari kwa otu a, n'uzọ ra otu unu nēle ubochi ahu anya ka ọ nābiaru nso.

26 N'ihī na asi na ayi were ọchichọ-obi nānọ na nmehie m̀be ayi nataworo nmazu nke ezi-okwu, aja agāchu bayere nmehie di ihe ihe af̄dugh ọzọ, 27 kama nke f̄duru bu okē olile-anya di egwu nke ikpé, ya na ọku nēre ike ike nke gaje iripia r̄di nēguzogide Chineke. 28 Onye ọ bula nke juworo iwu Moses gānwu anwu nēmegh ya ebere n'okwu r̄di-amā abua ma-ọbu atọ: 29 ma ahuhu ahu ọkariri n̄ọ ra aña, bu nke agāgu na onye ahu kwesiri ka enye ya, ka unu chere, bu onye nke zoworo Ọkpara Chineke ukwu, onye guwo-kwa-ra ọbara nke ọbuba-ndu ahu, bu nke eji do ya nsọ, n'ihe emeruru emeru, onye mewo-kwa-ra M̄ nke amara ihe-ihere? 30 N'ihī na ayi marara Onye ahu Nke siri, Mu nwe ọbọ, Mu onwem gēnyeghachi. Ọzọ kwa, Onye-nwe-ayi gēkpe r̄di-Ya ikpé. 31 Q bu ihe di egwu idabā n'aka Chineke di ndu.

32 Ma nēchetanu ubochi mbu ahu, nke ọ bu nime ha, m̀be enyesiri unu ihē, ka unu tachiri obi n'okē ība-n̄ba nke ahuhu di ihe ihe; 33 n'otu akuku, ebe ewere ita-uta na nkpāu di ihe ihe me unu ka unu buru ihe-nkiri; n'akuku ọzọ, ebe unu ghoro ndi nēso ndi nēbi obi otu a nwekọ ahuhu. 34 N'ihī na unu ji obi so ndi n̄ọ n'āb̄u hukọ ahuhu, unu were kwa ọn̄u nara npunara ahu nke-oma, bu nke apunara unu ihe nile unu nwere, ebe unu mara na unu nwere onwe-unu dika ihe unu nwere, bu ihe ka nma nke nādigide kwa. 35 Ya mere unu etufula nkwwa-okwu-unu, bu ihe nke nwere okē nnyeghachi nke ugwo-ọlu. 36 N'ihī na ntachi-obi di unu nkpā, ka ọ gābu, m̀be unu meworo ihe Chineke nāchọ, ka unu we nata nkwa ahu.

37 N'ihī na le ka nwa oge ntā f̄duru ra,

Onye ahu Nke nābia gābia, Q gagh-anọ kwa ọdu.

38 Ma onye ezi omume nkem gēsite n'okwukwe di ndu:

Q buru kwa na q gēwezuga onwe-ya, ihe-ya adigh nkpuru-obim ezi nma.

39 Ma ayi onwe-ayi adigh n'etiti ndi wezugara onwe-ha ila n'iyl; kama ayi di n'etiti ndi kwere ekwe inweta nkpuru-obi-ha.

11 I Ma okwukwe bu ndabere nke ihe anēle anya, buru kwa nnwaputa nke ihe anāhugh anya. 2 N'ihī na nime okwukwe ahu ka aḅara n okenye āmā. 3 Okwukwe ka ayi ji ghōta na ewerewo okwu Chineke dozie uwa nile, ya mere esitegh n'ihe putaworo ihē kpu ihe ahu anāhu anya. 4 Okwukwe ka Ebel ji che ājā n'iru Chineke nke ka ājā Kain chere nma, nke esitere na ya ḅara ya āmā na q bu onye ezi omume, ebe Chineke ḅara āmā bayere onyinye-ya nile: o site kwa na nke ahu nēkwu okwu uḅu a, q bu ezie na q nwuru anwu. 5 Okwukwe ka eji būbiga Inok ka q ghara ihu qnwu; ahugh kwa ya, n'ihī na Chineke bubigara ya-ri: n'ihī na mḅe akēbubigagh ya aḅaworo ya āmā na ihe q nēmeri nātq Chineke ezi utq: 6 ma asi na okwukwe adigh q bu ihe anāpugh ime, bū ime ihe gātq Chineke ezi utq: n'ihī na onye nābiakute Chineke aghagh ikwe na Q di, na O nēgosi kwa Onwe-ya Onye nēnyeghachi ndi nāchq Ya ugwq-qlu. 7 Noa, mḅe Chineke dusiri ya qdu bayere ihe akāhugh anya rue oge ahu, ebe q turu egwu Chineke, q bu okwukwe ka o ji dozie uḅq izqputa èzi-na-ulo-Ya; o site-kwa-ra na nka ma uwa ikpé, we ghq onye-nketa nke ezi omume ahu nke di n'uzq okwukwe. 8 Mḅe akpqrq Abraham, okwukwe ka o ji nā nti ipu je ebe nke q gaje inara ka q buru ihe-nketa; q we pua, nāmagh ebe q nēje. 9 Okwukwe ka o ji biri dika qbia n'ala nke ekwere ya-ri na nkwa, dika ala nābugh nke aka ya, ebe o biri n'ulo-ikwū, ya na Aisak na Jakob, ndi soro ya nēketakq otū nkwa ahu: 10 n'ihī na q nēle anya obodo ahu nke nwere ntq-ala ahu, nke Chineke bu onye-ḅkā-ya na onye luru ya. 11 Okwukwe ka Sera ji nara ike qbunā imu nwa, ya onwe-ya, mḅe q gasiri imu nwa, ebe q guru Ya n'Onye kwesiri ntukwasi-obi, bū Onye kwereri nkwa: 12 q bu kwa n'ihī nka ka esitere n'otū nwoke mu umu, mḅe

q di kwa ka onye nwuru anwu, bū umu bara uba dika kpakpando nke elu-igwe, di kwa ka ājā, nke di n'usq oké osimiri, nke anāpugh iguta qnu ya.

13 Ndia nile nwuru n'uzq okwukwe, ebe ha anatagh nkwa ahu, kama ha huru ha-ri, si kwa n'ebe di anya kele ha, we kwuputa na ha bu ndi-qbia na ndi nq dika qbia n'elu uwa. 14 N'ihī na ndi nēkwu ihe di otū a nēgosi na ha nāchq ala nke gābu nke aka ha. 15 Q buru kwa na q bu ezie na ha nēcheta ala ahu nke ha si nime ya puta, ha gēnwewori oghere ilaghachi. 16 Ma otū q di uḅu a ha nāḅaso ala ka nma, nke ahu bu, ala di n'elu-igwe: n'ihī nka ihere ha adigh-eme Chineke, ka akpqr Ya Chineke-ha: n'ihī na O doziworo ha otū obodo.

17 Mḅe anānwa Abraham, q bu okwukwe ka o ji che Aisak n'iru Chineke dika ājā: e, onye ahu nke narari nkwa ahu nke-qma nēche nwa-nwoke q muru nāni ya n'iru Chineke dika ājā: 18 bū onye ekwuru okwu bayere ya, si, Nime Aisak ka agākpqr nkpuru-gi: 19 ebe q nāgu na Chineke puru ime ka o si qbunā na ndi nwuru anwu bilie; nke q naghachi-kwa-ra ya site n'ebe ahu nime ilu. 20 Okwukwe ka Aisak ji gqzie Jakob na Isq, qbunā ngqzi bayere ihe gaje ibia. 21 Mḅe Jakob nānwu anwu, q bu okwukwe ka o ji gqzie umu-ndikom Josef n'otū n'otū; kpqr kwa isi ala nye Chineke, nādabere n'isi nkpa-n'aka-ya. 22 Mḅe ndu Josef nāgwu, q bu okwukwe ka o ji hota ihe bayere qpupu nke umu Israel; nye kwa iwu bayere qpukpu-ya. 23 Mḅe amuru Moses, q bu okwukwe ka ndi muru ya ji zobe ya qnwa atq, n'ihī na ha huru na nwatakiri ahu mara nma; ha atugh kwa egwu ihe eze ala ahu nyere n'iwu. 24 Mḅe Moses toruru madu, q bu okwukwe ka o ji ju ka akpqr ya nwa-nwoke nke nwa-nwayi Fero; 25 n'ihī na q rqrq ka emejqrq ya na ndi nke Chineke, kama inwe ihe-utq nke nmehie na nwa oge; 26 ebe q guru ita-uta nke Kraist-ayi n'ākū dikariri ākū nile nke Ijpt uku: n'ihī na q wepuru anya-ya le nnyeghachi nke ugwq-qlu ahu. 27 Okwukwe ka o ii rapu Ijpt, n'ihī na q tugh egwu qnuma nke eze ahu: n'ihī na q nqgidesiri ike, dika q

nāhu Onye ahu Nke anāpugh ihu Ya anya. 28 Okwukwe ka o ji me ememe ngabiga ahu, ya na nwusa qbara ahu, ka onye ahu nēbibī umu eburu uzq mu we ghara imetu ha aka. 29 Okwukwe ka ha ji gabiga n'etiti okē osimiri Uhie dika q bu ala kpqrq nku: ma elomiri ndi Ijipt mbe ha nwara igabiga ya. 30 Okwukwe ka mḃidi nke Jeriko ji da, mbe agasiri ha buruburu ubqchi asa. 31 Okwukwe ka Rehab, bū nwayi nākwa iko, ji ghara iso ndi nēkweyegh ekweye lakq n'iyi, ebe q were udo nata ndi ledoro obodo ahu anya. 32 Gini ka m'gēkwu kwa qzq? n'ihī na oge gāgwunarim ma q buru na akqm akukq bayere Gideon, Berak, Samson, Jefta; ha na Devid na Samuel na ndi-amuma: 33 ndi sitere n'okwukwe luḃu ala-eze, lu qlu ezi omume, nata nkwa di iche iche, kpuchita qnu qdum, 34 menyu ike qku, ḃanari iru mma-agma, ndi esitere n'okwukwe me ka ha di ike site n'adigh-ike, me ka ha di ike n'agma, ndi sitere n'okwukwe chulaga usu - ndi - agha nke ndi ala qzq. 35 Ndinyom natara ndi-ha ndi nwuru anwu site na nbilite-n'qnwu: ma etiḃuru ndi qzq, ebe ha juru inata nḃaputa-ha; ka ha we nata nbilite-n'qnwu ka nma: 36 ma ndi qzq ka anwara qnwunwa nke ihe-qchi na utari, e, tukwasi ihe ndia, nke aḃu na ulonkpqrq: 37 aturu ha nkume, akwqwaraha, anwara ha, ewere iru mma-agma ḃue ha: ha jere akpukpq aturu na akpukpq ewu nējeghari; ebe ha nq na nkpā, anākpāḃu ha, anēmeiq ha 38 (ndi uwa nēkwesigh), nāwaghari n'qhia na ugwu na qḃa na qnu nke ala. 39 Ndia nile, q bu ezie na aḃara ha amā site n'okwukwe-ha, ma ha anatagh nkwa ahu, 40 n'ihī na Chineke buru uzq leputa ihe ka nma bayere ayi, ka aghara im, ka ha zue okē ma asi na ayi anqgh ya.

12 1 Ya mere ka ayi onwe-ayi, ebe ayi nwere okē igwē ndi-āmā di otú a ndi ḃara ayi buruburu dika igwe-oji, ka ayi tupu kwa ibu nile q bula, ya na nmehie ahu nke nārapara ayi n'aru nke-uku, ka ayi were kwa ntachi-obi ḃa qsq ahu edebere ayi n'iru, 2 nēlegide Jisus anya, bū onye-ndū na onye-nmezu nke okwukwe-ayi, Onye n'ihī qnū edebere n'iru Ya nātachi obi n'obe-Ya, nēleli

ihere anya, Q we nqdu n'aka-nri nke oche-eze Chineke. 3 N'ihī na, tugharianu uche n'Onye ahu Nke tachiworo obi na nkwugide di otú a, bū nke ndi-nmehie nēkwugide onwe-ha, ka ike ghara igwu unu, unu we da mḃa na nkpuru-obi-unu. 4 Unu akēguzogidegh rue qbara, n'ihā nḃa megide nmehie: 5 unu echezqsiwo kwa okwu nkasi-obi ahu, nke nāgwa unu okwu dika anāgwa umu-ndikom, si,

Nwam, agula ya n'ihe ntā, bū ozizi Onye-nwe-ayi nēzi gi site n'inye gi ahuhu,

Ada-kwa-la mḃa mbe Q nātu gi nmehie-gi n'anya;

6 N'ihī na onye Onye-nwe-ayi huru n'anya ka O nēzi ihe site n'inye ya ahuhu,

Q nāpia kwa nwa q bula Q nānata utari.

7 Nātachinu obi ka ewe zi unu ihe site n'inye unu ahuhu; n'ihī na Chineke nēmeso unu dika umu; n'ihī na onye bu nwa ahu nna-ya nādigh-ezi ya ihe site n'inye ya ahuhu? 8 Ma q buru na adigh-ezi unu ihe site n'inye unu ahuhu, nke emeworo umu nile ka ha buru ndi-nketa, ya mere unu bu umu iko, unu abugh kwa umu n'ezie. 9 Qzq kwa, ayi nwere ndi bu nna nke anu-ar-ayi izi ayi ihe site n'inye ayi ahuhu, ayi we sqpuru ha: ayi agagh-edo kari onwe-ayi nke-uku n'okpuru Nna nke mq-ayi, we di ndu? 10 N'ihī na ndi ahu nezi ayi ihe site n'inye ayi ahuhu n'ezie ubqchi ole-na-ole otú q di ha nma; ma Ya onwe-ya nēzi ayi ihe site n'inye ayi ahuhu ka q we bara ayi urú, ka ayi we keta idi-nsq-Ya. 11 Ozizi nile site n'inye ahuhu nādi ka ihe nādigh-eweta qnū n'oge di ubu a, kama nwuta: ma emesia q nēnyeghachi ndi ahu ewereworo ya nwaputa ha nkpuru nke di n'udo, bū nkpuru nke ezi omume. 12 N'ihī nka menu aka nēruda eruda na ikperē nwuworo anwu ka ha guzozie; 13 kwa-kwa-ranu ukwu-unu uzq nke nēguzozī qto, ka ewe ghara ime ka ukwu nke di ngwurq kwopu, kama ka ewe me ka q di ike.

14 Nāḃasonu udo n'ebe madu nile nq, ya na ido-nsq ahu, nke onye q bula agagh-ahu Onye-nwe-ayi anya ma q nwegh ya: 15 nēle-kwa-nu anya nke-qma, ma q di onye q bula nke nērugh

amara Chineke; ka nkporogwu ilu o bula we ghara ipuputa we sobue unu, ewe were nkporogwu ahu meru ora madu; 16 ma o di onye o bula nke nakwa iko, ma-obu nke emeruru emeru, dika Iso, onye rere di-okpara ya onwe-ya bu n'onodu otu oriri. 17 N'ih na unu matara na obuna mbe o chor o iketa ngozi ahu mbe emesiri, ajuru ya (n'ih na o hugh onodu nke ncheghari), o bu ezie na o were anya-miri chosie ya ike.

18 N'ih na unu abiarugh oku nke apuru idatu ya aka na nke afunwuworo, na itiri, na ochichiri, na oké ifuse, 19 na uda opi, na olu okwu; nke ndi nuru ya rioro ka aghara itukwasiri ha okwu o bula ozor: 20 n'ih na ha ananagidegh ihe enyere n'iwu, bu, Asi na obuna anu-ulo emetu ugwu ahu, agewere nkume tubue ya; 21 ka ihe ahu anekiri si di kwa egwu nke-uku, Moses siri, Anamatu oké egwu, aru ma-kwa-ram jijiji: 22 kama unu abiaruwo ugwu Zaion, na obodo nke Chineke di ndu, bu Jerusalem nke di n'elu-igwe, na otutu ndi anapugh iguta onu, 23 bu nbako ora ndi-mo-ozie nile, na nzuko nke ndi eburu uzor muputa ndi edeworo aha-ha n'akwukwo n'elu-igwe, na Chineke, bu Onye-ikpe ora madu, na mo nke ndi ezi omume emeworo ka ha zue oké, 24 na Jisus, bu onye-obubo nke obu-ba-ndu ohu, na obara nke nfesa nke nekwi nke-oma kari nke obara Ebel kwuru. 25 Lezieni anya ka unu ghara iju Onye ahu nekwi okwu. N'ih na asi na ndi ahu abanarigh Ya, mbe ha juru Onye ahu Nke nadi ha odi n'elu uwa, ayi onwe-ayi agagh-abanari Ya kari nke-uku, bu ndi nabakuta Onye ahu azu Nke nadi odi site n'elu-igwe: 26 Onye olu-Ya mere uwa ka o me nkpatu mbe ahu: ma obu a ka O kweworo nkwa, si, Nani otu mbe ozor foduru nke Mu onwem geji me ka o bugh nani uwa ma jijiji, kama elu-igwe kwa. 27 Ma okwu nka, Nani otu mbe ozor foduru, negosi nbubiga nke ihe ahu nke aneme ka ha me nkpatu, dika nke ihe emeworo, ka ihe ahu nke anemegh ka ha me nkpatu we digide. 28 N'ih nka, ebe ayi nanata ala-eze nke anapugh ime ka o me nkpatu, ka ayi nwe amara, ka ayi we site na ya were egwu Chineke na ujo kpe ekpere n'uzor nke gatog Chineke utog:

29 n'ih na Chineke-ayi bu oku nerechapu.

13 1 Ka ihu-n'anya-unu n'ebe umu-nna-unu no nadigide. 2 Unu echezola ile ndi-obia nke-oma: n'ih na ufodu esitewo na nka le ndi-mo-ozie obia namagh ama. 3 Netchetanu ndi no n'abu, dika ndi ekekoworo unu na ha n'abu; netchetanu ndi anemejo, dika ndi unu onwe-unu no kwa n'aru. 4 Ka ilu-di-na-nwunye buru ihe anasopuru n'etiti unu nile, ka ihe-ndina-unu buru kwa ihe adigh-emeru emeru: n'ih na Chineke gekpe ndi nakwa iko ikpe, ha na ndi nakwa iko, bu ndikom nwere nwunye na ndinyom nwere di. 5 Ka ochichobi-unu ghara idi n'ihu-n'anya ego; ka afog ju unu n'ih unu nwere obu a: n'ih na Ya onwe-ya ekwuwo, si, M'gagh-ara gi aka ma-qli, M'gagh-arapu kwa gi ma-qli. 6 Ya mere ayi were obi-ike si,

Onye-nwe-ayi bu onye neyerem aka; m'gagh-atu egwu:

Gini ka madu gemem?

7 Netchetanu ndi-isi-unu, bu madu ndi gwara unu okwu Chineke; nekiri-kwa-nu opupu nke ibi-obi-ha, nenomikwa-nu okwukwe-ha. 8 Jisus Kraist di otu aka ahu nyahuru na ta, e, ru kwa mbe nile ebigh-ebi. 9 Unu ekwela ka ewere ozizi di iche iche nke si kwa n'ebe ozor puta buhie unu: n'ih na o di nma ka ewere amara me ka obi-unu guzosie ike; ka aghara iwere ihe-oriri, nke o digh mbe ha bara ndi jeghariri nime ha uru. 10 Ayi nwere ebe-ichu-aja, nke ndi nekpe ekpere n'ulo-ikwu Chineke nenwegh ike iri ihe si nime ya puta. 11 N'ih na ozu anu nile nke anewebata obara-ha n'ebe nsog site n'aka onye-isi-nchu-aja dika aja achuru bayere nmehie, anerechapu ozu ahu oku n'azu omumaulo-ikwu. 12 N'ih nka Jisus, ka O we site n'obara nke Ya onwe-ya do ndi nke Ya nsog, O hu-kwa-ra ahuhu n'azu onu-uzor-ama nke obodo. 13 Ya mere, ka ayi pukuru Ya n'azu omumaulo-ikwu, nebu ita-uta-Ya. 14 N'ih na ayi enwegh obodo n'ebe a nke nadigide, kama ayi nachog obodo ahu nke gaje ibia. 15 Ya mere, ka ayi site n'aka-Ya nachu aja, bu otuto, nye Chineke mbe nile, nke ahu bu, nkpuru ebuere-onu nke nekwiwuputa nye aha-Ya. 16 Ma unu

echezọla ime ihe di nma na ime ka unu na ndi ọzọ nwekọ ihe-unu: n'ihì na àjà di otú a nātọ Chineke ezi utọ. 17 Nēkweyenu ndi-isi-unu, nēdo-kwanu onwe-unu n'okpuru ha: n'ihì na ndi ahu nāmu anya n'ihì nkpuru-obi-unu, dika ndi gāza ajuju bayere unu; ka ha we were ọñù me nka, ghara isu udè: n'ihì na nka gābu ihe nābagh unu urù.

18 Nēkpenu ekpere bayere ayi: n'ihì na emere ka ayi kweye na ayi nwere akọ-na-uche ọma, ebe ayi nāchọ ibi obi nke-ọma n'ihè nile. 19 Ma anamariọbiga unu okè kari ime nka, ka ewe werem nyeghachì unu ọsọsọ kari.

20 Ma Chineke nke udo, Onye were ọbara nke ọbụba-ndu ebigh-ebi ahu si

na ndi nwuru anwu kughachì oké Onye-ọzụzụ-aturu nke aturu-Ya, bú Onye-nwe-ayi Jisus, 21 Ya me ka unu zue okè n'èzi ihe nile ọ bula ime ihe Ọ nāchọ, nēme nime ayi ihe nātọ ezi utọ n'iru Ya, site n'aka Jisus Kraist; Onye otuto nile diri rue m̀be nile ebigh-ebi. Amen.

22 Ma ariom unu, umu - nnam, nānagidenu okwu aririọ a: n'ihì na anamewere okwu ole-na-ole degara unu akwukwọ-ozì. 23 Maranu na arapuwo nwa-nna-ayi Timoti ka ọ la; ọ buru kwa na ọ gābia na m̀be ntà, mu na Ya gāhu unu anya.

24 Kelenu ndi-isi-unu nile na ndi nsọ nile. Ndi Itali nēkele unu.

25 Ka amara diyere unu nile. Amen.

AKWUKWỌ-OZÌ NKE

JEMES

DEGARA NDI KRAIST NILE

1 Jemes, orù nke Chineke na nke Onye-nwe-ayi Jisus Kraist, nēdegara unu akwukwọ, bú ebo-ayi iri na abua ndi nọ na Nbasa ahu, nēkele unu.

2 Guanu ya n'ọñù nile, umu-nnam, m̀be ọ bula unu dabàra n'ọnwunwa di iche iche; 3 ebe unu mara na nnwaputa nke okwukwe-unu nāluputa ntachi-obi. 4 Ma ka ntachi-obi luzue ọlu-ya, ka unu we tozue okè dizu kwa nma, buru ndi ọ digh ihe ọ bula fọduru nke unu nēnwegh.

5 Ma ọ buru na amam-ihe fọduru onye ọ bula nime unu inwe, ya riọ n'aka Chineke, Onye nēnye madu nile n'afọ-otufọ, nātagh kwa ura; agēwere kwa ya nye ya. 6 Ma ya riọ n'okwukwe, ghara inwe obi abua: n'ihì na onye nwere obi abua yiri ebili-miri nke oké osimiri m̀be ifufe nēfeghari ya, anātuli kwa ya elu. 7 N'ihì na, ka madu ahu ghara ichè na ọ gānata ihe ọ bula n'aka Onye-nwe-ayi; 8 ọ bu nwoke nwere uche abua, onye nādigh-eguzo n'otù ebe n'uzọ-ya nile.

9 Ma ka nwa-nna nke nọ n'ọnọdu di ala nya isi n'ọnọdu-ya di elu: 10 ma ka ọgaranya nya isi na emere ya ka ọ

la ala: n'ihì na dika uzari ahihia ọ gāgabiga. 11 N'ihì na anyanwu nāwalita, ifufe di ọku eso ya, ọ we kpọnwua ahihia; uzari-ya we dapu, nmà nke iru-ya we la n'iyi: otù a ka ọgaranya gātālata kwa n'ìe-ya nile.

12 Ngozi nādiri nwoke onye nātachi obi n'ọnwunwa: n'ihì na m̀be anwaputaworo ya, ọ gānata okpu-eze ahu, bú ndu, nke Onye-nwe-ayi kwere nkwa inye ndi huru Ya n'anya. 13 Ka onye ọ bula ghara isi, m̀be anānwa ya, Anēsìte n'aka Chineke anwam: n'ihì na Chineke bu Onye anāpugh iwere ihe ọjọ nwa Ya, Ya onwe-ya adigh-anwa kwa onye ọ bula: 14 kama anānwa onye ọ bula m̀be agu ihe ọjọ nke aka ya nādọkpufu ya, ewe rafue ya. 15 M̀be ahu agu ihe ọjọ ahu, m̀be ọ tuworo ime, ọ we muputa nmehie: nmehie ahu, m̀be o tozuru okè, ọ we muputa ọnwu. 16 Unu ekwela ka eduhie unu, umu-nnam ndi m'huru n'anya. 17 Ezi onyinye ọ bula na ihe ọ bula zuru okè nke enyere enye si n'elu bia ebe o si n'aka Nna nke ihè ridata, Onye ọghugha ọ bula nāpugh idi n'ebe Ọ nọ, ma-ọbu

onyinyo nke nchighari nēweta. 18 N'ihī na O zuberē ya Q were okwu nke ezi-okwu muputa ayi, ka ayi we buru otú aha nkpurú mbu nke ihe Q kéré èkè.

19 Unu matara nka, umu-nnam ndi m'huru n'anya. Ma ka madu q bula buru onye nānu ihe q̄sq̄sq̄, onye nādigh ngwa ikwu okwu, nādigh kwa ngwa iwe iwe: 20 n'ihī na iwe madu adigh-alu q̄lu ezi omume Chineke. 21 N'ihī nka tupunu inyi nile na njubiga-ókè nile nke ihe q̄q̄, were-kwa-nu nwayq̄ nara okwu ahu nke akuworo nime unu dika n'ubi, nke puru izq̄puta nkpuru-obi-unu. 22 Ma ghonu ndi nēme okwu ahu, unu abu-kwa-la ndi nānu nání, ndi nārafu onwe-unu. 23 N'ihī na asi na onye q bula bu onye nānu okwu ahu, ma q bugh onye nēme ya, onye ahu yiri nwoke nke nēkiri iru-ya n'enyō, bú iru q nwere m̄be amuputara ya: 24 n'ihī na o kiriri onwe-ya, q puwo kwa, ngwa ngwa q we chezq̄ aha madu q bu. 25 Ma onye nyochaworo nime iwu zuru okè, bú iwu nke inwe-onwe-ya, nke nānq̄gide kwa otú a, ghara ighq̄ onye nānu anu nke nēchezq̄, kama q bu onye nēme eme nke nālu q̄lu, onye a gābu onye-ngq̄zi n'omume-ya. 26 Q buru na onye q bula nēchè na ya bu onye nēkperē Chineke, m̄be q digh-akwa ire nke ya nga, kama q nāghq̄ obi-ya aghughq̄, okpukpe-Chineke nke onye a bu ihe-efu. 27 Okpukpe-Chineke nke di q̄cha nke anēmerugh kwa emeru n'iru Chineke-ayi, bú Nna-ayi, bu nka, ileta umu-n̄bei na ndinyom di-ha nwuru nime nkpābu-ha, na idebe onwe-ya nēnwegh ntupq̄ site n'uwa.

2 1 Umu-nnam, unu enwela okwukwe nke Onye-nwe-ayi Jisus Kraist, bú Onye-nwe ebube, n'ile-madu-anya-n'iru. 2 N'ihī na asi na otú nwoke nke yiri n̄ba-aka q̄la-edo na uwe mara nma nke-uku bata na nzukq̄-unu, ma asi na otú ōbeyē nke yiri uwe ruru inyi bata kwa; 3 q buru kwa na unu ele onye ahu nke n̄yi uwe mara nma nke-uku anya, si, Gi onwe-gi n̄du ala n'ebe a nke-q̄ma; unu we si ōbeyē ahu, Gi onwe-gi guzo n'ebe a, ma-q̄bu n̄du ala n'okpuru ihe-n̄bakwasi-ukwum; 4 unu enwegh obi abua nime onwe-unu, unu aghq̄gh kwa ndi-ikpé nēchè èchichè q̄q̄? 5 Nurunu, umu-nnam ndi m'huru

n'anya; Chineke arq̄putagh ndi bu ōbeyē n'ihē nke uwa ka ha buru ndi-q̄garanya n'okwukwe, buru kwa ndi-nketa nke ala-eze ahu nke Q kwere nkwa inyē ndi huru Ya n'anya? 6 Ma unu q̄nwe-unu mere ōbeyē ahu ihe-ihere. Ndi-q̄garanya adigh-emeso unu dika ha bu ndi-nwe-unu? q̄ bugh kwa ha onwe-ha nādq̄kpuru unu ga ulō ikpé? 7 Q bugh ha onwe-ha nēkwulu aha q̄ma ahu nke aguru unu? 8 Otú q̄ di, q buru na unu edebezu iwu nke Eze-ayi, dika ihe edeworo n'akwukwq̄ nsq̄ si kwu, Hu onye-aq̄ata-obi-gi n'anya dika onwe-gi, unu nēme nke-q̄ma: 9 ma q buru na unu ele madu anya n'iru, q bu nmehie ka unu nēme, n'ihī na iwu ahu nātu unu nmehie-unu n'anya dika ndi-nchie. 10 N'ihī na onye q bula nke gēdebe iwu ahu dum, ma q su ngq̄ngq̄ n'otú ihe, emewo ya ka q buru onye ikpé iwu ahu nile mara. 11 N'ihī na Onye ahu Nke siri, Akwala iko, Q si-kwa-ra, Ēbula madu. Ma q buru na i kwagh iko, ma i nēbu madu, i ghq̄wo onye-nchie iwu. 12 Nēkwunu otú a, nēme-kwa-nu otú a, dika ndi agaje iwere iwu nke inwe-onwe-onye kpe unu ikpé. 13 N'ihī na q bu ikpé nke ebere nādigh ya ka agēkpe onye nēmegh ebere: ebere nānyara ikpé isi.

14 Ūrú gini ka q bara, umu-nnam, ma q buru na onye q bula asi na q nwere okwukwe, ma q nwegh q̄lu? okwukwe ahu puru izq̄puta ya? 15 Q buru na nwa-nna-nwoke ma-q̄bu nwa-nna-nwayi q̄a q̄q̄, nēnwegh kwa ihe-oriri gēzuru ya kwa-ubq̄chi, 16 ma otú onye n'etiti unu si ha, Labanu n'udo, nyanu q̄ku, rijukwa-nu afq̄; ma unu enyegh ha ihe nākpa aru-ha; ūrú gini ka q bara? 17 Q̄buná otú a okwukwe, ma q buru na q nwegh q̄lu, q bu ihe nwuru anwu n'onwe-ya. 18 Ma otú onye gāsi, Gi onwe-gi nwere okwukwe, mu onwem nwe-kwa-ra q̄lu: gosim okwukwe-gi ma q̄lu-gi adigh ya, mu onwem gēsite kwa n'qlum gosi gi okwukwem. 19 Gi onwe-gi kwere na Chineke bu otú; i nēme nke-q̄ma: ndi-mq̄ q̄q̄ kwe-kwa-ra, we kuja. 20 Ma i nāchq̄ ka i mara, gi madu efu, na okwukwe bu ihe nādigh-aluputa ihe ma q̄lu adigh ya? 21 Èsitegh n'qlu gu Abraham nna-ayi n'onye ezi omume, m̄be q churu Aisak nwa-ya

nwoke n'elu ebe-ichu-aja? 22 I huwo na okwukwe-ya soro ọlu-ya lukọ ọlu, esite-kwa-ra n'ọlu ahu me ka okwukwe ahu zue okè; 23 ewe mezu ihe edeworo n'akwukwọ nsọ nke nāsi, Abraham we kwere okwu Chineke, ewe gua ya nye ya n'ezi omume; ewe kpọ ya eyi nke Chineke. 24 Unu ahuwo na anēsite n'ọlu gu madu n'onye ezi omume, adigh-esite kwa nāni n'okwukwe. 25 Ma n'uzọ di otù a èsitegh kwa n'ọlu gu Rehab, bù nwayi nākwa iko, n'onye ezi omume, m̀be ọ kpọbatara ndi-ozì ahu, we zipu ha n'uzọ di iche? 26 N'ìhi na dika aru bu ihe nwuru anwu ma mọ adigh ya, ọbunà otù a okwukwe bu ihe nwuru anwu ma ọlu adigh ya.

3 1 Unu aghọla ọtutu ndi-ozizi, umu-nnam, ebe unu matara na ayi gānata ikpè ka uku. 2 N'ìhi na ayi nile nāsu ngongọ n'ọtutu ihe. Ọ buru na onye ọ bula asugh ngongọ n'okwu, onye ahu bu nwoke tozuru okè, buru kwa onye puru ikwa aru-ya dum nga. 3 Ma ọ buru na ayi etiye bridle inyinya-ayi n'ọnu-ha, ka ha we kweyere ayi, ayi nēchighari kwa aru-ha dum. 4 Le, uḅọ kwa, ọ bu ezic na ha di uku otù a, okè ifufe nēfeghari kwa ha, ma umara isi-uḅọ dikarisiri ntà nēchighari ha, ebe ọ bula uche onye-isi uḅọ nāchọ. 5 Otù a ire bu kwa ihe ntà di n'aru, ọ nānya kwa isi okè ihe. Le, otù okè ọhia ra uku, bù nke ọku dikarisiri ntà nēme ka o nwuru ọku! 6 Ire bu kwa ọku, bù uwa ahu nke ajọ omume: ire nēguzo n'etiti ihe nile di ayi n'aru dika ihe nēnye aru dum ntupọ, nke nāfunwu kwa ihe nāga dika amuru ya ọku, ọku ala-mọ bu kwa ihe nāfunwu ire ahu ọku. 7 N'ìhi na aha nile ọ bula nke anu na anu-ufe, nke ihe nākpu akpu na ihe di n'okè osimiri, ha nile ka ihe akporọ madu nēmeju anya, ọ mejuwo kwa ha anya: 8 ma ọ digh onye ọ bula n'etiti madu puru imeju ire anya; ọ bu ihe ọjọ nke nādigh-eguzo n'otù ebe, ọ bu ihe juputara na irè-agwọ nēweta ọnwu. 9 Ọ bu nka ka ayi ji nāgozi Onye-nwe-ayi, bù Nna-ayi; nka ka ayi ji kwa nābu madu ọnu, ndi ekèworo dika oyiyi Chineke si di: 10 n'otù ọnu ahu ka ngozi na ọbubu-ọnu si puta. Umu-nnam, ọ kwesigh ka ihe ndia di otù a. 11 Ìsi-iyi nēsi n'otù ọnu ahu suputa miri nātọ utọ na miri

nēlu ilu? 12 Umu-nnam, ọ gābu na osisi fig puru imi olive, ma-ọbu na osisi vine puru imi fig? miri nnù apugh kwa isuputa miri nātọ utọ.

13 Ònye bu onye-amam-ihe nke nāghọta kwa ihe n'etiti unu? ya site n'ibi-obi ọma ya gosi ọlu-ya nile nime idi-nwayọ nke amam-ihe. 14 Ma ọ buru na unu nwere ekworo di ilu na ikpa-iche-iche n'obi-unu, unu anyala isi, unu ekwu-kwa-la okwu-ugha megide ezi-okwu. 15 Amam-ihe a abugh amam-ihe nke nēsi n'elu ridata, kama ọ bu nke uwa, buru kwa nke nkpuru-obi madu nāchi, buru kwa ihe ndi-mọ ọjọ nēzi. 16 N'ìhi na ebe ekworo na ikpa-iche-iche di, n'ebe ahu ka iḅa-aghara na omume nile ọ bula nke nādigh nma di. 17 Ma amam-ihe ahu nke si n'elu bia buru uzọ di ọcha, emesia ọ di udo, nwe obi-ọma, nēkweye okwu nke-ọma, juputa n'ebere na ezi nkpuru, nēnwegh obi-abua, nēnwegh iru-abua. 18 Ma ọ bu nkpuru nke ezi omume ka ndi nēme udo nāgha n'udo.

4 1 Òle ebe ibu-agma si bia, òle ebe kwa ilu-ọgù si bia, bù nke di n'etiti unu? ọ bugh n'ebe ahu, bù ihe-utọ nile unu nke nēbu agha n'ìhe nile di unu n'aru, ka ha si bia? 2 Agu nāgu unu, ma unu enwegh: unu nēbu madu, nēkwo kwa ekworo, unu apugh kwa ihu ihe unu chọrọ: unu nālu ọgù, nēbu kwa agha; unu enwegh, n'ìhi na unu ariogh. 3 Unu nāriọ aririọ, ma unu adigh-anata ihe, n'ìhi na unu nāriọ n'obi ọjọ, ka unu we mefu ya n'ìhe-utọ nile unu. 4 Unu ndi nākwa iko, unu amatagh na ibu eyi nke uwa bu ibu onye-iro nke Chineke? Ya mere onye ọ bula nke zubere ibu eyi nke uwa nēdo onwe-ya onye-iro nke Chineke. 5 Ma-ọbu unu nēchè na ihe edeworo n'akwukwọ nsọ nēkwu okwu n'efu? Agu ayi nāgusi Mọ ahu ike n'uzọ ekworo, bù Mọ Nke Ọ mere ka O biri nime ayi? 6 Ma Ọ nēnye kari amara. N'ìhi nka ihe edeworo n'akwukwọ nsọ si, Chineke nēdo Onwe-ya imegide ndi-npako, ma Ọ nēnye ndi di ume-ala n'obi amara. 7 Ya mere donu onwe-unu n'okpuru Chineke; ma guzogidenu ekwensu, ọ gāḅapu kwa n'ebe unu nọ. 8 Biarunu Chineke nso, Ọ gābiaru kwa unu nso. Menu ka aka-unu di ọcha, unu ndi-

nmehie; me-kwa-nu ka obi-unu di ọcha, unu ndi nwere uche abua. 9 Hujunu anya, ru-kwa-nu ụjù, kwa-kwa-nu ákwá: ka ọchì-unu ghọ iru-ụjù, ka ọnù-unu ghọ kwa n̄baru-iru. 10 Wedanu onwe-unu n'iru Onye-nwe-ayi, Ọ gēweli kwa unu elu.

11 Umu-nnam, unu ekwutọritala ibe-unu. Onye nēkwutọ nwa-nna-ya, ma-ọbu nēkpe nwa-nna-ya ikpé, o nēkwutọ iwu, nēkpe kwa iwu ikpé: ma ọ buru na i nēkpe iwu ikpé, i bugh onye nēdebe iwu, kama i bu onye-ikpé-ya. 12 Nāni otù Onye bu onye nēnye iwu, buru kwa onye-ikpé, bú Onye ahu Nke puru izọputa na ila ihe n'iyi: ma gi onwe-gi bu onye, gi onye nēkpe onye-ābata-obi-gi ikpé?

13 Genu nti, unu ndi nāsi, Ta ma-ọbu echi ka ayi gāga obodo a, nọ kwa n'ebe ahu otù arọ, zu kwa ahia, rita kwa urù: 14 ma unu bu ndi nāmatagh ihe gēme echi. Ndu-unu bu gini? N'ihì na unu bu alulu, nke nāputa ihè nwa oge, emesia ọ we pua n'anya. 15 Ma nke kwesiri unu ka unu kwue bu, Asi na Onye-nwe-ayi chọrọ, ayi gādi ndu, me kwa ihe a ma-ọbu ihe ahu. 16 Ma otù ọ di, unu nānya isi n'oké okwu-unu: inya-isi nile di otù a bu ajọ ihe. 17 Ya mere onye matara ime ihe ọma, ma ọ megh ya, ọ buru onye ahu nmehie.

5 1 Genu nti, unu ndi-ọgaranya, kwa ákwá, ti-kwa-nu nkpu n'ihì ihuju-anya nile unu nke nābiakwasi unu. 2 Àkù-unu erewo uré, uwe nile unu aghọwo kwa ihe nla ripiaworo. 3 Ọla-edo-unu na ọla-ọcha-unu ābawo nchara; nchara-ha gāburu kwa unu ihe-àmà, o gēripia kwa anu-arununu dika ọku. Unu kpadoro àkù-unu na m̄be ikpe-azu. 4 Le, ugwo-ọlu nke ndi-ọlu ndi b̄iri ọka n'ubi-unu, nke unu jidere na nmēbu, nēti nkpu: iti-nkpu nke ndi ahu ndi were ihe-ubi-unu ābawo na nti Onye-nwe usu nile nke ndi-agma. 5 Unu biri n'oké oriri na ọnunu n'elu uwa, di kwa ndu ọjọ dika ọ nātọ aru-unu utọ; unu zùru obi-unu n'ubochi ọbụbụ. 6 Unu mara ikpé, unu ̄buru onye ezi omume ahu; ọ digh-edo onwe-ya imegide unu.

7 Ya mere, umu-nnam, nātachinu ogologo-ntachi-obi rue ọbibia nke Onye-nwe-ayi. Le, onye-ọlu-ubi nēche

nkpuru di oké ọnu-ahia nke ala, nātachi ogologo-ntachi-obi n'ebe ọ di, rue m̄be ọ gānata miri-ozuzo mbu na miri-ozuzo ikpe-azu. 8 Unu onwe-unu, nātachi-kwa-nu ogologo-ntachi-obi; menu ka obi-unu guzosie ike: n'ihì na ọbibia nke Onye-nwe-ayi di nso. 9 Umu-nnam, unu atamuritala megide onwe-unu, ka ewe ghara ikpe unu: le, Onye-ikpé-ayi nēguzo n'iru ọnu-uzọ. 10 Umu-nnam, natanu ndi-amuma ahu, bú ndi kwuru okwu n'aha Onye-nwe-ayi, dika ihe-ilere-anya nke ihuju-anya na nke ogologo-ntachi-obi. 11 Le, ayi nākpọ ha ndi ngọzi diri, bú ndi tachiri obi: unu nuru ihe bayere ntachi-obi nke Job, hu kwa ihe Onye-nwe-ayi zubere, na Onye-nwe-ayi bu onye nwere ọmiko ri nne, nwe kwa obi ebere.

12 Ma nke kachasi ihe nile, umu-nnam, unu ānula iyi, unu ejila elu-igwe, ma-ọbu ala, ma-ọbu ihe inu-iyi ọ bula ọzọ, n̄u iyi: kama ka e-unu buru e, ka è-è-unu buru kwa è-è; ka unu we ghara idabà n'okpuru ikpé.

13 Ọ di onye ọ bula n'etiti unu nāhuju anya? ya kpe ekpere. Ọ di onye ọ bula nwere obi-utọ? ya b̄ua abù ọma. 14 Ọ di onye ọ bula n'etiti unu nke aru-ya nādigh ike? ya kpọ ndi-okenye nke nzukọ Kraist ka ha biakute ya; ka ha kpe kwa ekpere n'isi-ya, nēte ya manu olive n'aha Onye-nwe-ayi: 15 ekpere nke okwukwe ahu gāzọputa kwa onye ahu aru nādigh ike, Onye-nwe-ayi gēme kwa ka o bilie; ọ buru kwa na ọ mehieworo, agābaghara ya nmehie ahu. 16 Ya mere, nēkwuputanu nmehie nile unu gwarita ibe-unu, nēkpe kwa ekpere n'ihì ibe-unu, ka ewe me ka aru di unu ike. Aririọ nke onye ezi omume di ike nke-uku n'ilusi-ọlu-ike-ya. 17 Elaija bu madu yiri ayi n'aru-ya, ọ we kpesie ekpere ike ka miri ghara izo; miri ezogh kwa n'ala arọ atọ na ọnwa isi. 18 Ọ we kpe ekpere ọzọ; elu-igwe we nye miri-ozuzo, ala we mia nkpuru-ya.

19 Umu-nnam, asi na onye ọ bula n'etiti unu si n'ezi-okwu jehie, ma otù onye we me ka o chigharia; 20 ka ọ mara na onye meworo ka onye-nmehie si na njehie nke uzọ-ya chigharia gazọputa nkpuru-obi n'ọnwu, o gēkpuchi kwa ọtutu nmehie.

AKWUKWỌ-OZI MBU NKE

PITA

DEGARA NDI KRAIST NILE

1 I Pita, onye-ozì nke Jìsus Kraist, nēdegara unu akwukwọ, bú ndi arọputaworo ndi bi dika ọbìà n'etiti Nhasa ahu nime Pọtọs, Galetia, Kapadọsia, Esia, na Bitinia, **2** ndi arọputaworo dika ọmuma-ihe Chineke buru uzọ mara si di, nime ido-nsọ nke Mọ Nsọ, ka unu we na Jìsus Kraist nti, ka ewe fesa kwa unu ọbara-Ya: Ka eme ka amara bara unu uba, ya na udo.

3 Onye agọziri agọzi ka Ọ bu, bú Chineke na Nna nke Onye-nwe-ayi Jìsus Kraist, Onye muru ayi ọzọ, dika oké ebere-Ya si di, ka ayi we nwe olile-anyà di ndu, site na nbilite ahu nke Jìsus Kraist si na ndi nwuru anwu bilite, **4** ka ayi we keta nketa nke anāpugh imebi, nke anādigh-emeru kwa emeru, nke nādigh-atalata kwa, nke edebeworo n'elu-igwe nye unu, **5** ndi ewere ike nke Chineke nēche nche site n'okwukwe rue nzọputa nke edoziworo ikpughe n'oge ikpe-azu. **6** Nke obi nātọ unu utọ nke-uku nime ya, ọ bu ezie na emere ka o wuta unu n'ọnwunwa di iche iche nwa oge uhu a, ma asi na ọ di nkpa, **7** ka nnwaputa nke okwukwe-unu, ebe ọ dikariri ọla-edo oké ọnu-ahia nke-uku, bú ọla-edo nke nāla n'iyi, ọ bu ezie na anēji ọku nwaputa ya, ka ewe hu nnwaputa ahu na ọ nēweta otuto na ebube na nsọpuru nime nkpuhe nke Jìsus Kraist: **8** Onye unu huru n'anya, ọ bu ezie na unu ahugh Ya anyà; Onye unu kwere na Ya, ọ bu ezie na unu adigh-ahu Ya anyà uhu a, obi we nātọ unu utọ nke-uku n'ọnụ nke anāpugh ikwu okwu nke enyewo-kwa-ra ya otuto: **9** ebe unu nānata ihe okwukwe-unu gēweta, bú nzọputa nke nkpuobi-unu. **10** Ọ bu kwa nzọputa nka ka ndi-amuma chọrọ, nyocha kwa ihe bayere ya, bú ndi buru amuma bayere amara ahu nke gēru unu: **11** nēnyocha oge ọ bu ma-ọbu aha oge ọ bu, bú nke Mọ nke Kraist Nke di nime ha nēgosi, mbe

O buru uzọ nāba àmà bayere ahuhu nke Kraist, na ebube nile nke gēso ha. **12** Ndi ekpughere nye, na ọ bugh onweha, kama ọ bu unu, ka ha ji ihe ndia jere ozi, bú ihe nke akorọ unu uhu a site n'ọnu ndi ahu ndi ziri unu ozi ọma nka nime Mọ Nsọ eziputara n'elu-igwe; ihe ọ nāgu ndi-mọ-ozì inyocha ha.

13 N'ihì nka kenu ihe-ọkiké a n'úkwù nke uche-unu, nwe-kwe-nu anyà-udo, lezu-kwa-nu anyà oké n'amara nke anēwetara unu nime nkpuhe nke Jìsus Kraist; **14** dika umu nke ina-nti, unu eme-kwa-la onwe-unu ka unu di ka agu ihe ọjọ ahu si di, bú nke guru unu na mbu n'amagh-ihe-unu: **15** kama dika Onye kpọrọ unu di nsọ, unu onwe-unu, ghọ-kwa-nu ndi di nsọ n'ibi-obi nile di iche iche; **16** n'ihì na edewo ya n'akwukwọ nsọ, si, Unu gādi nsọ; n'ihì na nsọ ka Mu onwem di. **17** Ọ buru kwa na unu akpọku Ya dika Nna, bú Onye nēkpe ikpé dika ọlu madu nile n'otù n'otù si di nēlegh madu anyà n'iru, nēbinu obi n'egwu n'oge unu bi dika ọbìà: **18** ebe unu matara na ejigh ihe apuru imebi, bú ọla-ọcha ma-ọbu ọla-edo, haputa unu n'ibi-obi efu unu nke nna-unu-hà nyere unu n'aka ibi; **19** kama eji ọbara di oké ọnu-ahia, dika nke nwa-aturu nke ọlu ma-ọbu ntupọ nādigh ya n'aru, bú ọbara nke Kraist: **20** Onye eburu uzọ mara n'ezie mbe akātogh ntọ-ala nke uwa, ma emere ka Ọ puta ihé n'ogwugwu oge ndia n'ihì unu, **21** ndi sitere n'aka-Ya buru ndi kwere na Chineke, Onye mere ka O si na ndi nwuru anwu bilie, we nye Ya ebube; ka okwukwe-unu na olile-anyà-unu we di n'ebe Chineke nọ. **22** Ebe unu meworo nkpuobi-unu ka ha di ọcha n'ina-nti nke unu nara ezi-okwu, iwere ihu-n'anya nke iru-abua nādigh ya hu umu-nna-unu n'anya, sitenu n'obi-unu hurita onwe-unu n'anya si-ike: **23** ebe amuworo unu ọzọ, esitegh na nkpuobi apuru imebi, kama esitere na

nke anāpugh imebi, site n'okwu Chineke, nke di ndu, nke nādigide kwa, mu unu ọzọ. 24 N'ihì na,

Anu-arụ nile di ka ahihia,

Ebube-ya nile di kwa ka uzari ahihia.

Ahihia akpōnwuwo, uzari - ya adapuwo kwa:

25 Ma okwu Onye-nwe-ayi nādigide rue m̀be ebigh-ebi.

Nka bu kwa okwu nke ozi ọma ahu ezisara unu.

2 I Ya mere, tupunu ihe ọjọ nile, na aghughọ nile, na iru-abua, na ekworo, na nkwtọ nile di iche iche, 2 dika umu amuru ọhu, ka agu miriara nke okwu Chineke, nke aghughọ nādigh ya, nāgusi unu ike, ka unu we were ya nētó etó rue nzọputa; 3 ọ buru na unu deturu n'ire na Onye-nwe-ayi bu onye nwere obi-ọma: 4 Onye unu nābiakute, bú nkume di ndu, Nke madu juru n'ezie, ma n'ebe Chineke nọ Q bu ihe arọputara, buru kwa ihe anāsọpuru, 5 ewe were kwa unu onwe-unu, dika nkume di ndu, wu, ka unu buru ulo nke Mọ Nsọ, ka unu we buru otù ndi-nchu-aja di nsọ, ichu aja nke di ka Mọ Nsọ si chọ, nke di Chineke ezi nma site na Jisus Kraist. 6 N'ihì na ekwuru n'ihè edeworo n'akwukwọ nsọ, si,

Le, anamatọbọ na Zaion otù isi nkume nime nkuku ntọ-ala, nke bu ihe arọputara, buru kwa ihe anāsọpuru:

Onye kwe-kwa-ra na Ya, agagh-eme ka ihere me ya ma-ọli.

7 Ya mere ọ bu unu, bú ndi kwere ekwe, ka nsọpuru ahu diri: ma n'ebe ndi nādigh-ekwe nọ,

Nkume nke ndi nēwu ulo juru,
Nke ahu ka emere isi nkuku ulo;

8 na,

Nkume isu-ngongọ, na oké nkume nke ima-n'onyà;

n'ihì na ha nāsu ngongọ n'okwu ahu, ebe ha nēkweyegh ekweye: edo-kwara ha ka ha me ihe a. 9 Ma unu onwe-unu bu ọbọ ndi arọputaworo, otù ndi-nchu-aja ndi bu kwa eze, mba di nsọ, ndi nke Chineke nwetara, ka unu we kwusa idi-nma nile nke Onye ahu Onye kpọputara unu n'ochichiri ahu ba n'ihè-Ya di ebube: 10 ndi nābugh ndi n'oge gara aga, ma ubu a unu bu ndi

nke Chineke: ndi anēmereghri ebere, ma ubu a unu bu ndi emeworo ebere.

11 Ndi m'huru n'anya, ariom unu dika ndi-obia na ndi nọ dika obia, ka unu ghara ime ihe ọjọ di iche iche nāgu anu-arụ, nke bu ihe nēbu agha imegide nkpuru-obi; 12 nēbinu obi-unu nke-ọma n'etiti ndi mba ọzọ; ka ha we site n'ọlu ọma nile unu, nke ha nēle anya, nye Chineke otuto n'ubochi nleta ahu nime ihe ahu ha nēkwutọ unu nime ya dika ndi nēme ihe ọjọ.

13 Donu onwe-unu n'okpuru ibu-isi ọ bula madu debere n'ihì Onye-nwe-ayi; ma ọ bu eze, dika onye nọ n'ike n'elu unu; 14 ma-ọbu ndi-isi, dika ndi anēzite site n'aka-ya ka na bọ ọbọ n'aru ndi nēme ihe ọjọ, ka ha to kwa ndi nēme ezi ihe. 15 N'ihì na otù a ka ọchichọ nke Chineke si di, ka unu site n'ime ezi ihe me ka amagh-ihe nke ndi nēnwegh uche kpuchie ọnu: 16 dika ndi nwere onwe-ha, ma unu enwegh inwe-onwe-unu ahu dika ihe-nkpuchi nke ihe ọjọ, kama dika ndi-orù nke Chineke. 17 Sọpurunu madu nile. Hunu otù ndi bu umu-nna n'anya. Nātunu egwu Chineke. Nāsọpurunu eze-unu.

18 Ndi nēje ozi, nēdonu onwe-unu n'okpuru ndi-nwe-unu n'egwu nile; ọ bugh nānì n'okpuru ndi bu ezi madu ndi nwe-kwa-ra obi-ọma, kama ọ bu kwa n'okpuru ndi ọagọrọ aḡagọ. 19 N'ihì na nka bu ihe-ekele, ma ọ buru na onye ọ bula nātachi obi n'ihè-nwuta di iche iche n'ihì akọ-na-uche n'ebe Chineke nọ, nāhu ahuhu nke nēzigh ezi. 20 N'ihì na àha otuto gini di ya, ma ọ buru na, m̀be unu nēmehie, m̀be eti kwa unu aka, unu atachi obi na ya? ma ọ buru na, m̀be unu nēme ezi ihe, hu kwa ahuhu, unu atachi obi na ya, nka bu ihe-ekele n'ebe Chineke nọ. 21 N'ihì na akpọrọ unu ime nka: n'ihì na Kraist hu-kwa-ra ahuhu n'ihì unu, nārapuru unu ihe ilere anya, ka unu we so ije-ukwu-Ya nile: 22 Onye ọ digh nmehie ọ bula Q mere, ahugh kwa aghughọ n'ọnu-Ya: 23 Onye, m̀be anēkwutọ Ya, Q digh-ekwutoghachi ọzọ; m̀be Q nāhu ahuhu, Q digh-aba nba; kama Q rara Onwe-ya nye n'aka Onye ahu Nke nēkpe ikpé ziri ezi: 24 Onye Ya onwe-ya, dika àjà achuru, būru nmehie nile ayi n'aru-Ya n'elu osisi ahu, ka ayi, ebe ayi nwuworo n'ebe

nmehie nile di, ka ayi we di ndu n'ebe ezi omume di; Onye eji onyá-utari-Ya me ka unu nwe ezi ndu. 25 N'ihí na unu nēhierí dika aturu; ma ubu a unu chigharikutere Onye ahu Onye nāzú nkpuru-obi-unu dika anāzú aturu, Onye nēlekqta kwa ha anya.

3 I Otú ahu, ndi bu nwunye, nēdonu onwe-unu n'okpuru di nke aka unu; ka, qbuná asi na ufodu ekweyegh okwu Chineke, ka ewe site n'ibi-obi nwunye - ha rita ha n'urú n'ebe anēkwugh okwu; 2 mbe ha nēle ibi-obi-unu di qcha, ya na egwu. 3 Ndi ichq-nma-ha ka q ghara ibu ichq-nma ahu nke aru nke bu ikpa isi, na iyikwasi ihe qia-edo, ma-qbu iyikwasi qtutu uwe; 4 kama ka q buru madu zoro ezo nke nkpuru-obi, n'uwe anāpugh imebi nke bu mq di nwayq di kwa udo, nke di oké qnu-ahia n'anya Chineke. 5 N'ihí na otú a ka ndinyom ahu ndi di nsq, ndi nēle anya Chineke, nāchq kwa onwe-ha nma n'oge gara aga, nēdo onwe-ha n'okpuru di nke aka ha: 6 dika Sera nara Abraham nti, nākpq ya onye-nwe-ya: onye emere unu ka unu buru umu-ya, ma q buru na unu eme ezi ihe, ghara kwa itu egwu site n'ujq q bula.

7 Ndi bu di, otú ahu, sonu nwunye-unu bikq n'uzq ihe-qmuma, nēkeye ihe bu nwayi nsqpuru, dika onye nādigh ike kari, dika unu na ha bu kwa ndi nēketakq amara nke bu ndu; ka ewe ghara ibochi ekpere-unu.

8 Ma n'ikpe-azu, nwekqnu otú uche, unu nile, werenu obi sorita onwe-unu hukq ahuhu, burunu ndi nāhu umu-nna-unu n'anya, ndi nwere obi qmiko, ndi nwere uche di ume-ala: 9 ndi nādigh-ewere ihe qjq nyeghachi n'qnqdu ihe qjq, ma-qbu nkwutq n'qnqdu nkwutq; ma kama nke ahu burunu ndi nāqzi; n'ihí na ihe eji kpq unu bu nka, ka unu we keta ngqzi. 10 N'ihí na,

Onye ahu nke nāchq ihu ndu n'anya,
Na ihu ezi ubqchi,

Ya me ka ire-ya ghara ikwu ihe qjq,
Me kwa ka ebuqere-qnu-ya ghara
ikwu okwu aghughq:

11 Ya si kwa n'ihé qjq wezuga onwe-ya,
me ezi ihe;

Ya chq udo, baso kwa ya.

12 N'ihí na anya abua nke Onye-nwe-ayi di n'aru ndi ezi omume,
Nti-Ya abua di kwa n'ebe aririq-ha di:

Ma iru nke Onye-nwe-ayi digidere
ndi nēme ihe qjq.

13 Onye bu kwa onye ahu nke gēmej q unu, ma q buru na unu ghq q ndi nānu qku n'obi n'iso ezi ihe? 14 Ma q buru kwa na unu ahu ahuhu n'ihí ezi omume. ngqzi nādiri unu: ma unu atula egwu ahu ha nākpata, obi alq-kwa-la unu miri; 15 kama donu Kraist-ayi nsq nime obi-unu dika Onye-nwe-unu: buru-kwa-nu ndi edoziworo mbe dum igqpuru onye q bula nke nāju unu aiuju bayere olile-anya ahu nke di nime unu. ma ka unu were nwayq na egwu qpqu: 16 ebe unu nwere ezi akq-na-uche; ka ewe me ka ihere me ha, bú ndi nākpali ibi-obi qma unu nime Kraist, nime ihe ahu nke anēkwutq unu nime ya. 17 N'ihí na q ka nma, ma q buru na qchichq Chineke chq q ya, ka unu hu ahuhu n'ihí na unu nēme ezi ihe kama n'ihí na unu nēme ihe qjq. 18 N'ihí na Kraist hu-kwa-ra ahuhu bayere nmehie, nání otú mbe, Onye ezi omume n'ihí ndi ajq omume, ka Q we kuru ayi biakute Chineke; n'ihí na emere ka Q nwua anwu n'anu-arua-Ya, ma emere ka Q di ndu na mq-Ya; 19 nke q bu kwa nime ya ka Q gara we kwusara ndi-mq nq n'ulo-nkpq q okwu, 20 ndi nēkweyegh n'oge gara aga, mbe ogologo-ntachi-obi Chineke nēchesi ike n'ubqchi Noa, mbe anēdozi ubq, nke ewere miri zqputa madu ole-na-ole, ya bu madu asatq, nime ya: 21 bú miri nke nāzqputa kwa unu ubu a n'uzq yiri ihe-atú a, ya bu baptism, q bugh itupu inyí nke aru, kama q bu aiuju nke ezi akq-na-uche n'ebe Chineke nq, site na nbilite-n'qnwu nke Jisus Kraist; 22 Onye nq n'aka-nri nke Chineke, ebe Q gara ba n'elu-igwe; edowo kwa ndi-mq-ozi na ndi nāchi isi na ndi di ike n'okpuru Ya.

4 I Ya mere, ebe Kraist huru ahuhu n'anua-arua, unu onwe-unu were kwa otú izú ahu ke dika ekike-agma; n'ihí na onye huworo ahuhu n'anua-arua agharawo nmehie; 2 ka unu we ghara ibi qzq n'oge fqduru unu n'anua-arua-unu ime ihe qjq di iche iche nāgu madu,

kama ime ihe Chineke nāchọ. 3 N'ihị na oge nke gasiworo ezuwo iluputa ihe ndi mba ọzọ nēzube, na ijeghari nime agu ikwa-iko, agu ihe ọjọ nile, manya-ọbubu nile, ite-egwú nile, inubiga-manya-ókè nile, na ikpere-arusi nile ịọburu onwe-ha: 4 nke ha nēchē na ọ bu ihe madu nāhugh mbe ọ bula na unu adigh-eso ha n'omume ahu ịabà n'otù njubiga-ókè ahu nke ndu ịla-n'iyi, ha nēkwulu unu: 5 ndi gāza ajuju bayere onwe-ha nye Onye ahu Nke doziworo Onwe-ya ikpe ndi di ndu na ndi nwuru anwu ikpé. 6 N'ihị na ihe eji zisara ọbuná ndi nwuru anwu ozi ọma bu nka, ka ewe kpe ha ikpé dika esi ekpe madu n'anu-arụ, ma ka ha we di ndu dika Chineke si di na mọ.

7 Ma ọgwugwu ihe nile di nso: ya mere nwenụ uche zuru okè, nwe-kwa-nu anya-udo ka unu we kpe ekpere: 8 nke bu isi ihe nile menu ka ihu-n'anya ahu unu nāhurita onwe-unu di ike; n'ihị na ihu-n'anya nēkpuchi ọtutu nmehie: 9 nēlerita onwe-unu ọbia nke-ọma nātamugh ntamu: 10 dika unu nile n'otù n'otù natara onyinye-amara, werenu ihe ahu nējerita onwe-unu ozi, dika ndi nāchi ẹzi-na-ulo nke-ọma n'amara Chineke nke di n'uzọ di iche iche; 11 ọ buru na onye ọ bula nēkwu okwu, ya kwue dika okwu nke si Chineke n'ọnu puta; ọ buru na onye ọ bula nēie ozi, ya ie dika o sitere n'ike ahu Chineke nēnyezu: ka ewe nye Chineke otuto n'ihē nile site n'aka Jisus Kraist, Onye nwe ebube nile na ike nile rue mbe nile ebigh-ebi. Amen.

12 Ndi m'huru n'anya, unu echela echiche bayere ọnwunwa ọku ahu nke di n'etiti unu, nke nābiakwasi unu inwa unu, na ọ bu ihe anāhugh mbe ọ bula, dika agāsi na ọ bu ihe anāhugh mbe ọ bula nādakwasị unu: 13 kama ebe unu nwekọrọ ahuhu nke Kraist, nānuru unu; ka unu we were kwa obi nātọ utọ nke-uku nūria nime nkpuke nke ebube-Ya. 14 Ọ buru na anāta unu uta n'aha Kraist, ngọzi nādiri unu; n'ihị na Mọ nke ebube na Mọ nke Chineke nānọgide n'aru unu. 15 N'ihị na, ka onye ọ bula n'etiti unu ghara ihu ahuhu dika ọbu-madu, ma-ọbu onye-ori, ma-ọbu onye nēme ihe ọjọ, ma-ọbu dika onye nēle ihe nābugh nke aka ya anya:

16 ma ọ buru na onye ọ bula nāhu ahuhu dika Kristian, ka ihere ghara ime ya; ma ka ọ nye Chineke otuto n'aha nka. 17 N'ihị na oge ahu eruwo ka esite n'ulo Chineke malite ikpe ikpé: ma ọ buru na o buru uzọ site n'aru ayi malite, gini gābu ọgwugwu nke ndi nēkweyegh ozi ọma nke Chineke? 18 Ọ buru kwa na ọ di ike ịzọputa onye ezi omume, ọle ebe agēgosi onye nādigh-asọpuru Chineke na onye-nmehie? 19 Ya mere ka ndi nāhu ahuhu dika ọchichọ Chineke si di were kwa nkpuru-obi-ha n'ime ezi ihe nye n'aka Onye-ókikè kwesiri ntukwasi-obi idebe.

5 1 Ya mere, ariom ndi-okenye nọ n'etiti unu, onye mu onwem bu okenye-ibe-unu, ya na onye-ama nke ahuhu nile nke Kraist, abukwam onye-nwekọ nke ebube ahu nke agaje ikpughe: 2 Nāzunu igwè aturu ntà Chineke nke di n'etiti unu, nēlekọta ha anya, ọ bugh n'ihị na nkpa nāka unu, kama site n'ọchichọ obi, dika Chineke chọrọ; ọ bugh kwa n'ihị uru nēweta ihere, kama n'ihị na unu di ọku n'obi; 3 ọ bugh kwa dika agāsi na unu nēme ndi bu ihe-nketa dika unu bu ndi-nwe-ha, kama nēme onwe-unu ihe-atu igwè aturu ntà ahu gēnomi. 4 Mbe agēme kwa ka Onye-isi-ọzuzu-aturu puta ihē, unu gānata okpu-eze nke ebube ahu, nke nādigh-atalata. 5 Otú ahu, unu ndi bu nwata, donu onwe-unu n'okpuru ndi-okenye. Ma unu nile were obi di ume-ala ke onwe-unu dika ákwá, ịjerita ibe-unu ozi: n'ihị na Chineke nēdo Onwe-ya imegide ndi-npako, ma Ọ nēnye ndi di ume-ala n'obi amara. 6 Ya mere wedanu onwe-unu n'okpuru aka di ike nke Chineke, ka Ọ we welie unu elu n'oge nke Ya; 7 nātukwasinu Ya nchebu nile unu nēchebu onwe-unu, n'ihị na ihe nile bayere unu nēmetu Ya n'obi. 8 Nwenụ anya-udo, nēchenu nche: onye ahu nke nēkuru unu ga ikpé, bu ekwensu, dika ọdum nābọ uja, ọ nējeghari, nāchọ onye o gēlomi: 9 ma nēguzogidenu ya, n'ihị na unu di ike n'okwukwe-unu, ebe unu matara na anēmezu otú ahuhu ahu n'aru ndi bu otú umu-nna-unu ndi nọ n'uwa. 10 Ma Chineke nke amara nile, Onye kpobatara unu n'ebube ebigh-ebi Ya nime Kraist,

m̀be unu huworo ahuhu nwa oge, Ya onwe-ya gēme ka unu zue okè, me kwa ka unu guzosie ike, me kwa ka unu di ike, t̀o kwa unu nt̀o-ala. 11 Ọ bu Ya nwe ike nile rue m̀be nile ebigh-ebi. Amen.

12 Site n'aka Silvenqs, nwa-nna-ayi kwesiri ntukwasi-obi, dika m'nāgu ya, ka m'nēdegara unu akwukwọ n'okwu

ole-na-ole, nāriọ unu, nāba kwa àmà na nka bu amara Chīneke n'ezie: nēguzosinu ike nime ya. 13 Nwayi ahu nke nọ na Babilon, nke soro unu buru onye arọputaworo, nēkele unu; nwam, b̀u Mak, nēkele kwa unu. 14 Werenu isutu-ọnu nke ihu-n'anya nēkelerita onwe-unu.

Udo diri unu nile ndi nọ nime Kraist.

AKWUKWỌ-OZI NKE-ABUA NKE

PITA

DEGARA NDI KRAIST NILE

1 1 Saimon Pita, or̀u na onye-ozi nke Jisus Kraist, nēdegara unu akwukwọ, b̀u ndi ketaworo okwukwe di okè ọnu-ahia ra ka nke ayi ketaworo n'ezī omume Onye ahu, b̀u Chineke-ayi na Onye-nzọputa-ayi, Jisus Kraist: 2 Ka eme ka amara bara unu uba, ya na udo, nime nmazu nke Chineke na nke Jisus Onye-nwe-ayi; 3 dika ike O ji buru Chineke nyeworo n'aka-ayi ihe nile diri ndu na nsọpuru-Chineke n'efu, site na nmazu nke Onye ahu Onye ji ebube na idi-nma nke aka Ya kpọ ayi; 4 b̀u nke O siteworo nye n'aka-ayi nkwa nile ahu di okè ọnu-ahia di kwa uku ri nne; ka unu we site n'ihe ndia ghọ ndi nēnwekọ ihe O ji buru Chineke, ebe unu ọanariworo nmebi nke di n'uwa site n'agu ihe ọjọ. 5 Ma n'ihī ot̀u ihe a n'akuku-unu tukwasinu inu-ọku-n'obi nile, nyezu-kwa-nu idi-nma n'okwukwe-unu; nyezu kwa ihe-ọmuma n'idi-nma-unu; 6 nyezu kwa ijisi-onwe-unu-ike n'ihe-ọmuma-unu; nyezu kwa ntachi-obi n'ijisi-onwe-unu-ike; nyezu kwa nsọpuru-Chineke nime ntachi-obi-unu; 7 nyezu kwa ihu-n'anya umu-nna nime nsọpuru-Chineke-unu; nyezu kwa ihu-n'anya nime ihu-n'anya-umu-nna-unu. 8 N'ihī na asi na unu nwere ihe ndia, asi kwa na unu nwere ha ri nne, ha nēdo unu ndi nābugh ndi nādigh-alu ọlu ma-ọbu ndi nādigh-ami nkpuru rue imazu Onye-nwe-ayi Jisus Kraist. 9 N'ihī na onye ahu ihe ndia nādigh ya nso bu onye

kpuru isi, onye nāhu inyogh-inyogh, ebe ọ chezọrọ nsachapu nke nmehie ochie ya nile. 10 N'ihī nka, umu-nnam, nānunu ọku n'obi kari ime ka ọkpukpọ-unu na nrọputa-unu buru ihe nēguzosi ike: n'ihī na asi na unu eme ihe ndia, unu agagh-asu ngongọ m̀be ọ bula ma-ọli: 11 n'ihī na ot̀u a ka agēnyezu unu n'āk̀u nbata ahu unu gābata nime ala-eze ebigh-ebi nke Onye-nwe-ayi, b̀u Onye-nzọputa-ayi, Jisus Kraist.

12 N'ihī nka m̀be dum agajem ichetara unu ihe ndia, ọ bu ezie na unu matara ha, emewo kwa ka unu guzosie ike n'ezī-okwu ahu nke diyere unu. 13 Ma anamagu ya n'ihe ziri ezi, ka oge ra m'nọ n'ulo-ikwū a, ikpali unu n'ichetara unu; 14 ebe m'matara na ntupu nke ulo-ikwūm nka nābia ọsọsọ, ọbunā dika Onye-nwe-ayi Jisus Kraist gosirim. 15 E, m'gānu ọku n'obi ka unu we nwe ike icheta ihe ndia n'oge nile ọ bula m̀be m'lasiri. 16 N'ihī na ayi esogh akukọ-irò nke eji amam-ihe kọ, m̀be ayi mere ka unu mara ike na ọbibia nke Onye-nwe-ayi Jisus Kraist, ma emere ayi ka ayi buru ndi huru idi-uku nke Onye ahu. 17 N'ihī na Ọ natara nsọpuru na ebube n'aka Chineke, b̀u Nna, m̀be Ebube ahu nke kwesiri idi-uku mere ka olu di ot̀u a dara Ya, si, Onye a bu Ọkparam M'huru n'anya, Onye ihe-Ya di Mu onwem ezi nma: 18 olu a ka ayi onye-ayi nu-kwa-ra ka o nēsi n'elu-igwe da, m̀be ayi na Ya nọ

n'ugwu ahu di nsọ. 19 Eme-kwa-ra ka okwu amuma ahu guzosiere ayi ike kari; nke unu nēme nke-oma n'ina nti ya, dika oriona mbe o nēnwu n'ebe bara qchichiri, rue mbe chi gābọ, kpakpando chi-qbubọ we tibe n'obi-unu: 20 ebe unu buru uzọ mara nka, na ọ digh amuma ọ bula n'ihe edeworo n'akwukwọ nsọ nke madu puru ikọ isi-ya site na nāni uche nke aka ya. 21 N'ihia na ọ digh amuma ọ bula nke eji qchichọ madu bu mbe ọ bula: kama madu sitere na Chineke kwu okwu, mbe Mọ Nsọ nēme ka ha kwue.

2 1 Ma ndi-amuma ugha puta-kwa-ra ihè n'etiti ndi Israel, dika ndi-ozizi ugha gādi kwa n'etiti unu, bụ madu ndi gēwere nzuzo webata irọ-òtù di iche iche nke ila-n'iyi, nāgonari qbunā Onye-nwe-ha Onye bara ha, ndi nēweta ila-n'iyi di ngwa tukwasi onwe-ha n'isi. 2 Qtutu madu gēso kwa uzọ agu-ikwa-iko-ha; ndi agēkwulu uzọ nke ezi-okwu n'ihia ha. 3 Nime anya-uku ka ha gēji kwa okwu nrafu di iche iche were unu zua ahia: ndi omuma-ikpe-ha nābugh ihe nādigh-alu ọlu site n'oge ochie, ila-n'iyi-ha adigh-eru kwa ura. 4 N'ihia na asi na Chineke emeregh ndi-mọ-ozie ebe mbe ha mehiere, kama Ọ tubara ha n'ime-ime ọku ala-mọ, we rara ha nye n'olulù nke qchichiri, ka ewe debe ha ikpe ikpé; 5 asi kwa na Ọ meregh uwa ochie ebe, kama ọ bu Noa, onye mere ha asatọ, bụ onye nēkwusa ezi omume, ka Ọ chere, mbe Ọ mere ka iju-miri biakwasi uwa nke ndi nādigh-asopuru Chineke; 6 Ọ we me ka obodo Sọdọm na Gọmọra ghọ ntu, were kwa ikpụ-iru ma ha ikpé, ebe Ọ mere ha-ri ka ha buru ihe-ilere-anya nye ndi gaje ibu ndi nādigh-asopuru Chineke; 7 Ọ we dọputa Lot, bụ onye ezi omume, mbe ibi-obi n'agu ikwa-iko nke ndi ahu ndi nēmebi iwu nēwuta ya nke-uku 8 (n'ihia na onye ezi omume ahu, ebe o nēbi n'etiti ha, ọ were ọlu-ha nke nēmebi iwu mekpa nkpuru-obi ezi omume ya aru kwa-ubochi, n'ile ihe na inu ihe): 9 Onye-nwe-ayi matara idọputa ha n'onwunwa, bụ ndi nāsopuru Chineke, na idebe ndi ajọ omume n'ahuhu-nmehie rue ubochi ikpé; 10 ma nke kachasi ndi nējeso anu-arụ n'agu ihe emeruru emeru, ndi nēleli kwa

ibu-onye-nwe-madu anya. Ndi nwere anya-ike, ndi nwere isi-ike, ha amagh aru jijiji ikwulu ndi nọ n'ebube: 11 ebe ndi-mọ-ozie, ọ bu ezie na ha ka ha n'ume na ike, ma ha ekpegidegh ha ikpé nkwalu n'iru Onye-nwe-ayi. 12 Ma ndia, dika anu nēnwegh uche, ndi bu anu efu site n'omumu-ha inwude na imebi, nēkwulu Chineke n'ihe ha nāmagh, agēmebi kwa ndia na nmebi-ha, 13 ndi anēmejọ ha dika ugwo-ọlu nke ajọ omume; madu ndi nāgu ya n'ihe-utọ, bụ ibi n'oké oriri na oké ọnuu n'ehihie, ndi bu ntupọ na ihe-ita-uta, nānọ n'oké oriri na oké ọnuu n'oriri ihu-n'anya ha mbe ha nēso unu rikọ ihe; 14 ha bu ndi nwere anya nke juputara n'aru nwayi nākwa iko, anya nke nāpugh kwa ighara imehie; ha bu kwa ndi nārafu nkpuru-obi ndi nādigh-eguzosi ike; ha nwe-kwa-ra obi enwaputaworo n'anya-uku; buru kwa umu nke qbubu-ọnu; 15 ha rapuru uzọ guzoziri eguzo, we jehie, ebe ha soro uzọ Belam nwa nke Beoa, onye huru ugwo-ọlu nke ajọ omume n'anya; 16 ma aturu ya nmegide-iwu nke aka ya n'anya: inyinya-ibu nke dara obi were olu madu kwu okwu we bochie anya-adigh-nma nke onye-amuma ahu. 17 Ndia bu isi-iyi nke miri nādigh, buru kwa alulu nke oké ifufe nēfepu; ndi edebeworo ha itiri nke qchichiri. 18 N'ihia na, ebe ha nēkwu oké okwu nāfuli afuli nke ihe-efu, ha were agu ikwa-iko di iche iche nārafu ndi ahu nime agu ihe ọjọ nke anu-arụ, bụ ndi nābanari n'oge ubu a ndi nēbi obi na njehie; 19 ha nēkwe kwa ha nkwa na ha gēnwe onwe-ha, ọ bu ezie na ha onwe-ha bu orù nke nmebi; n'ihia na ihe meriwo madu, ihe a ka emewo-kwa-ra ka onye ahu buru orù-ya. 20 N'ihia na asi na, mbe ha banariwo ihe nile emeruru emeru nke uwa site na nmazu nke Onye-nwe-ayi, bụ Onye-nzọputa-ayi, Jisus Kraist, ewe tuhi ha ọzọ nime ihe ndia, meri kwa ha, ọndu ikpe-azu ha abiawo ọkari ọndu mbu njọ. 21 N'ihia na ọ gākawori nma ma ọ buru na ha akāmazugh uzọ ezi omume, kari imazu ya, we si n'ihe di nsọ ahu enyere n'iwu, nke enyere ha n'aka idebe, laghachi. 22 Okwu nke e i ilu ahu adakwasiwo ha, Ọ bu nkita nke chighariri ọzọ n'ihe ọ bọrọ, buru kwa

nne-ezi nke chighariri ozo n'ituru n'apiti mbe o sachasiri onwe-ya.

3 1 Ndi m'huru n'anya, nka bu akwukwo - ozi nke - abua nke m'ndegara unu uhu a; ma nime ha abua ka m'nakpali uche-unu di ocha n'ichetara unu; 2 ka unu we cheta okwu nke ndi-amuma di nsọ buru uzọ kwu, cheta kwa ihe ahu Onye-nwe-ayi, bu Onye-nzọputa-ayi, nyere n'iwu site n'onu ndi-ozi-unu: 3 ebe unu buru uzọ mara nka, na ndi-ochi gēji ichi-ochi bia na mbe ikpe-azu, nāga dika agu ihe ozo nke aka ha si di, 4 nāsi kwa, Ōle ebe nkwa nke obibia-Ya di? n'ihia na site n'ubochi nna-ayi-ha dara n'ura onwu, ihe nile nādigide dika ha diworo site na nmalite nke okike. 5 N'ihia na nka mere ha nchefu n'ihia na ha nācho ya, na elu-igwe di site na mbe ochie, ha na ala nke esitere na miri were kwa miri me ka o guzoko n'otu, site n'okwu Chineke; 6 nke esitere n'aka-ha me ka uwa nke di n'oge ahu la n'iyi, n'ihia na iju-miri bara ya: 7 ma elu-igwe nke di uhu a, ha na uwa, ka akpadoworo nye oku site n'otu okwu ahu, ebe anēdebe ha nye ubochi nke ikpe na ila-n'iyi nke ndi nādigh-asopuru Chineke.

8 Ma unu ekwela ka otu ihe a me unu nchefu, ndi m'huru n'anya, na otu ubochi di ka nnu arọ abua na ogu iri n'anya Onye-nwe-ayi, nnu arọ abua na ogu iri di kwa ka otu ubochi. 9 Onye-nwe-ayi anogh odu n'ime nkwa-Ya, dika ufodu nāgu ya na o bu ino-odu; kama O nātachiri unu ogologo-ntachi-obi, n'ihia na O zubeigh ka ndi o bula la n'iyi, kama ka madu nile bia rue nchighari. 10 Ma ubochi Onye-nwe-ayi gābia dika onye-

ori; nke o bu nime ya ka elu-igwe gēji okē uzu gabiga, ihe nile di n'elu-igwe gāba kwa oku we la n'iyi, uwa na olu nile aluru nime ya gērechapu kwa. 11 Ebe anēme ka ihe ndia nile la n'iyi otu a, o bu aha madu gini ka unu nāghagh ibu n'ibi-obi nsọ nile na nsopuru-Chineke nile, 12 nēle anya obibia nke ubochi ahu nke Chineke, nēme kwa ka o bia ngwa ngwa, nke elu-igwe gēre oku we la n'iyi n'ihia ya, ihe nile di n'elu-igwe gāba kwa oku we baze? 13 Ma dika nkwa-Ya si di, ayi nēle anya elu-igwe ohu na uwa ohu, nke ezi omume bi nime ha.

14 N'ihia nka, ndi m'huru n'anya, ebe unu nēle anya ihe ndia, nānunu oku n'obi ka ewe hu unu n'udo, ndi nēnwegh ntupọ, ndi anāpugh kwa ita uta n'iru Ya. 15 Nāgu-kwa-nu ogologo-ntachi-obi Onye-nwe-ayi na o bu nzọputa; dika nwa-nna-ayi ayi huru n'anya, bu Pol, dega-kwa-ra unu n'akwukwo, dika amam-ihe enyere ya si di; 16 dika o de-kwa-ra n'akwukwo-ozi-ya nile, nēkwu okwu bayere ihe ndia nime ha; nke ihe ufodu nke di ike ighota di nime ha, nke ndi anēzigh ihe na ndi nādigh-eguzosi ike nāchighari, dika ha nēme kwa ihe foduru nke edeworo n'akwukwo nsọ, ila onwe-ha n'iyi. 17 Ya mere, unu onwe-unu, ndi m'huru n'anya, ebe unu buru uzọ mara ihe ndia, nēchenu onwe-unu nche, ka aghara iwere njehie nke ndi nēmebi iwu bupu unu, unu we si na nguzosi-ike nke aka unu dapu. 18 Ma nābanu uba n'amara na omuma nke Onye-nwe-ayi, bu Onye-nzọputa-ayi, Jisus Kraist. O bu Ya ka otuto diri ma uhu a ma rue ubochi nke mbe ebigh-ebi. Amen.

AKWUKWỌ-OZI MBU NKE

JON

DEGARA NDI KRAIST NILE

1 1 Ihe nke diri site na mbu, ihe ayi nuworo, ihe ayi jiworo anya-ayi hu, ihe ayi kiriri, nke aka-ayi datu-kwa-ra, bayere Okwu nke ndu ahu, 2 (eme-

kwa-ra ka ndu ahu puta ihē, ayi ahuwo kwa ya, nāba kwa amā, ko-kwa-ra unu ndu ahu, ndu ebigh-ebi ahu, bu ndu nke diri n'ebe Nna-ayi nọ, ewe me ka o

putara ayi ihè); 3 ọ bu ihe ayi huworo, nu kwa, ka ayi nāko-kwa-ra unu, ka unu onwe-unu we so kwa ayi nweko ya: ma nnweko-ayi bu kwa nke ayi soro Nna-ayi, so kwa Okpara-Ya Jisus Kraist, nēnweko: 4 ihe ndia ka ayi onwe-ayi nēde kwa n'akwukwo, ka ewe mezue ọnū-ayi.

5 Nka bu kwa ozi ahu nke ayi nuworo n'onu-Ya, nāko-kwa-ra unu, na Chineke bu ihè, ọ digh kwa ọchichiri ọ bula di nime Ya. 6 Ọ buru na ayi asi na ayi nēso Ya nweko ihe, ma ayi nējeghari n'ọchichiri, ayi nēkwu okwu-ugha, ayi adigh-eme kwa ezi-okwu: 7 ma ọ buru na ayi ejeghari n'ihè ahu, dika Ya onwe-ya nọ n'ihè ahu, ayi nēnwekorita ihe n'etiti onwe-ayi, ọbara Jisus, bú Okpara-Ya, nāsachapu kwa ayi nmehie nile. 8 Ọ buru na ayi asi na ayi enwegh nmehie, ayi nēduhie onwe-ayi, ezi-okwu ahu adigh kwa nime ayi. 9 Ọ buru na ayi ekwuputa nmehie-ayi, Ọ bu Onye kwesiri ntukwasi-obi, buru kwa Onye ezi omume, ka Ọ we ọghara ayi nmehie-ayi, sachapu kwa ayi ajo omume nile. 10 Ọ buru na ayi asi na ọ digh mbe ọ bula ayi mehiere, ayi nēme Ya onye-ugha, okwu-Ya adigh kwa nime ayi.

2 1 Umu-ntakirim, ihe ndia ka m'nēdegara unu n'akwukwo, ka unu we ghara imehie. Ọ buru kwa na onye ọ bula emehie, ayi nwere otu Onye nēkwu ọnu ayi n'ebe Nna-ayi nọ, Ya bu Jisus Kraist, bú Onye ezi omume: 2 Ya onwe-ya bu kwa ihe ijuru Chineke obi bayere nmehie nile ayi; ma Ọ bugh ihe ijuru Ya obi bayere nani nmehie nke ayi onwe-ayi, kama Ọ bu kwa ihe ijuru Ya obi bayere nmehie nke uwa dum; 3 nime nka ka ayi ma-kwa-ra na ayi amawo Ya, ma ọ buru na ayi edebe ihe nile Ọ nyere n'iwu. 4 Onye nāsi, Amawom Ya, ma ọ digh-edebe ihe nile Ọ nyere n'iwu, ọ bu onye-ugha, ezi-okwu adigh kwa nime onye ahu: 5 ma onye ọ bula nke nēdebe okwu-Ya, ọ bu nime onye ahu ka emeworo ka ihu-n'anya Chineke zue okè n'ezie. Nime nka ka ayi mara na ayi nọ nime Ya: 6 onye nāsi na ọ nānọgide nime Ya, o ji ugwo ka ya onwe-ya nējeghari kwa dika Ya onwe-ya jeghariri.

7 Ndi m'huru n'anya, ọ digh ihe ọhu

enyere n'iwu ka m'nēdegara unu, kama ihe ochie enyere n'iwu nke unu nwere site na mbu: ihe ochie ahu enyere n'iwu bu okwu ahu nke unu nuru. 8 Ọzọ, ihe ọhu enyere n'iwu ka m'nēdegara unu, ya bu ihe nke bu ezi-okwu nime Ya na nime unu; n'ihì na ọchichiri ahu nāgabiga, ezi ihè ahu nāmu kwa ubu a. 9 Onye nāsi na ya nọ n'ihè ahu, ma ọ nākpọ nwa-nna-ya asi, ọ nānọ n'ọchichiri ahu rue ubu a. 10 Onye nāhu nwa-nna-ya n'anya nānọgide n'ihè ahu, ọ digh ihe nēme ka madu ma n'onyà di nime ya. 11 Ma onye nākpọ nwa-nna-ya asi nọ n'ọchichiri ahu, nējeghari kwa nime ọchichiri ahu, ọ matagh kwa ebe ọ nāga, n'ihì na ọchichiri ahu mere ka anya-ya kpue isi.

12 Umu-ntakirim, anamedegara unu akwukwo, n'ihì na agharaworo unu nmehie-unu n'ihì aha-Ya. 13 Ndi bu nna, anamedegara unu akwukwo, n'ihì na unu amawo Onye ahu Nke di site na mbu. Umu-okorobia, anamedegara unu akwukwo, n'ihì na unu emerowo ajo onye ahu. Umu-ntakirim, edegaram unu akwukwo, n'ihì na unu amawo Nna-ayi. 14 Ndi bu nna, edegaram unu akwukwo, n'ihì na unu amawo Onye ahu nke di site na mbu. Umu-okorobia, edegaram unu akwukwo, n'ihì na unu di ike, okwu Chineke nānọgide kwa nime unu, unu emerowo kwa ajo onye ahu. 15 Unu ahula uwa, ma-ọbu ihe nke di n'uwa, n'anya. Ọ buru na onye ọ bula ahù uwa n'anya, ihu-n'anya nke Nna-ayi adigh nime ya. 16 N'ihì na ihe nile nke di n'uwa, bú agu ihe ọjọ nke anu-arụ, na agu ihe ọjọ nke anya, na oké-okwu nke ibi-obi, esitegh na Nna-ayi, kama o sitere n'uwa. 17 Uwa nāgabiga kwa, ya na agu ihe ọjọ ya: ma onye nēme ihe Chineke nāchọ nānọgide rue mbe ebigh-ebi.

18 Umu-ntakirim, ọ bu oge hour ikpe-azu: dika unu nu-kwa-ra na otu onye nke nēmegide Kraist nābia, ọbunà ubu a ọtutu ndi nēmegide Kraist aputawo; nke ayi sitere na ya mara na ọ bu oge hour ikpe-azu. 19 Ha siri n'etiti ayi pua, ma ha abugh ndi nke ayi; n'ihì na asi na ha bu ndi nke ayi, ha gānọgidewori n'etiti ayi: ma ha puru, ka ewe me ka ha puta ihè na ha nile bu ndi nābugh ndi nke ayi. 20 Unu

onwe-unu nwe-kwa-ra otite-manu site n'Onye Nso ahu, unu mata-kwa-ra ihe nile. 21 Q bugh n'ihì na unu amatagh ezi okwu ahu ka m'degara unu akwukwọ, kama q bu n'ihì na unu matara ya, q bu kwa n'ihì na q digh ugha q bula si n'ezì-okwu ahu puta. 22 Onye bu onye-ugha ahu ma-qbugh onye nāq si na Jisus abugh Kraist ahu? Onye nāgonari Nna-ayi na Qkpara-Ya, onye a bu onye ahu nēmegide Kraist. 23 Onye q bula nke nāgonari Qkpara ahu, q nwegh kwa Nna ahu: onye nēkwuputa Qkpara ahu, q nwe-kwa-ra Nna ahu. 24 Ma unu onwe-unu, ka ihe ahu unu nuru site na mbu digide nime unu. Q buru na ihe ahu unu nuru site na mbu adigide nime unu, unu onwe-unu gānqgide kwa nime Qkpara ahu, nqgide kwa nime Nna-Ya. 25 Nka bu kwa nkwa ahu nke Ya onwe-ya kwere ayi, bú ndu ahu, nke bu ndu ebigh-ebi. 26 Ihe ndia ka m'degara unu n'akwukwọ bayere ndi nēduhie unu. 27 Unu onwe-unu kwa, otite-manu ahu ake unu natara n'aka-Ya nādigide nime unu, q digh kwa unu nkpà ka onye q bula zì unu ihe; kama dika otite-manu-Ya nēzì unu ihe bayere ihe nile, dika q bu kwa ezie, nābugh kwa okwu-ugha, dika O zi-kwa-ra unu, nānqgidenu nime Ya. 28 Umu-ntakirim, nānqgide-kwa-nu nime Ya uḅu a; ka q gābu, ma q buru na agēme ka Q puta ihè, ka ayi we nwe nkwa-akwu, ghara kwa iwere ihere pua n'iru Ya n'qbibia-Ya. 29 Q buru na unu matara na Q bu onye ezi omume, unu mara na onye q bula nke nēme ezi omume bu kwa onye amuwo site na Ya.

3 I Lenu aha ihu-n'anya nka bu nke Nna-ayi nyeworo ayi, ka ewe kpọ ayi umu Chineke: ayi bu kwa umu-Ya. N'ihì nka uwa amagh ayi, n'ihì na q magh Ya. 2 Ndi m'huru n'anya, uḅu a ka ayi bu umu Chineke, akēmegh kwa ka q puta ihè ihe ayi gābu. Ayi matara na, q buru na agēme ka Q puta ihè, ayi gābu ndi yiri Ya; n'ihì na ayi gāhu Ya otú Q di. 3 Onye q bula nke nwere olile-anya nka n'ēbe Q nq, q nēme kwa onwe-ya ka q di qcha, dika Ya onwe-ya di qcha. 4 Onye q bula nke nēme nmehie, q nēme kwa ihe nēmebi iwu: nmehie bu kwa nmebi-iwu. 5 Unu mata-kwa-ra na emere ka Ya onwe-ya

puta ihè ka Q we chipu nmehie; nmehie adigh kwa nime Ya. 6 Onye q bula nke nānqgide nime Ya adigh-emehie: onye q bula nke nēmehie ahugh Ya anya mḅe q bula, q magh kwa Ya. 7 Umu-ntakirim, unu ekwela ka onye q bula duhie unu: onye nēme ezi omume bu onye ezi omume, dika Ya onwe-ya bu onye ezi omume: 8 onye nēme nmehie si n'ekwensu puta; n'ihì na ekwensu nēmehie site na mbu. Ihe eji me ka Qkpara Chineke puta ihè bu nka, ka Q we la q̄lu nile nke ekwensu n'iyì. 9 Onye q bula nke amuwo site na Chineke adigh-eme nmehie, n'ihì na nkpuru-Ya nādigide nime ya: q pugh kwa imehie, n'ihì na amuwo ya site na Chineke. 10 Nime nka ka umu Chineke bu ndi emeworo ka ha puta ihè, ha na umu ekwensu: onye q bula nke nādigh-eme ezi omume esigh na Chineke puta, onye nke nādigh-ahu nwa-nna-ya n'anya esigh kwa na Ya puta. 11 N'ihì na nka bu ozi ahu unu nuru site na mbu, ka ayi hurita onwe-ayi n'anya: 12 q bugh dika Ken si buru onye si n'ajq onye ahu puta, we ḅue nwa-nne-ya. Q bu kwa n'ihì gini ka o ḅuru ya? N'ihì na q̄lu-ya jorq njq, ma q̄lu nke nwa-nne-ya ziri ezi.

13 Umu-nnam, ka q ghara iju unu anya ma q buru na uwa akpọ unu asì. 14 Ayi onwe-ayi matara na ayi esitewo n'q̄nwu ba na ndu, n'ihì na ayi nāhu umu-nna-ayi n'anya. Onye nādigh-ahu n'anya nānqgide n'q̄nwu. 15 Onye q bula nke nākpọ nwa-nna-ya asì bu oḅu-madu: unu mata-kwa-ra na q digh oḅu-madu q bula nwere ndu ebigh-ebi nādigide nime ya. 16 Nime nka ka ayi maworo ihu-n'anya, n'ihì na Ya onwe-ya tḅḅḅḅ ndu-Ya n'ihì ayi: ayi onwe-ayi ji kwa ugwo itḅḅḅḅ ndu-ayi n'ihì umu-nna-ayi. 17 Ma onye q bula nke nwere ihe uwa nka o ji biri, nke hu-kwa-ra nwa-nna-ya ka q nq na nkpà, q we mechigide ya obi ebere ya, ihu-n'anya Chineke si aña digide nime ya? 18 Umu-ntakirim, ka ayi ghara ihu n'anya n'okwu, ma-qbu n'ire; kama ka ayi nāhu n'anya n'q̄lu na ezi-okwu. 19 Nime nka ka ayi gāmara na ayi bu ndi nke ezi-okwu ahu, me kwa ka obi-ayi kweye ekweye n'iru Ya, 20 n'ihè q bula nke obi-ayi nāma ayi ikpé nime ya; n'ihì na Chineke ka obi-ayi uku, Q ma-kwa-ra ihe nile.

21 Ndi m'huru n'anya, ọ buru na obi-ayi amagh ayi ikpé, ayi nwere nkwuwa-okwu n'ebe Chineke nọ; 22 ihe ọ bula ayi nāriọ kwa, ayi nānata ya n'aka-Ya, n'ihì na ayi nēdebe ihe nile Ọ nyere n'iwu, ayi nēme kwa ihe nile nātọ utọ n'iru Ya. 23 Nka bu kwa ihe Ọ nyere n'iwu, ka ayi kwere n'aha nke Ọkpara-Ya Jisus Kraist, hurita kwa onwe-ayi n'anya, dika Ọ nyere ayi iwu. 24 Onye nēdebe kwa ihe nile Ọ nyere n'iwu nānọgide nime Ya, Ya onwe-ya nānọgide kwa nime ya. Nime nka ka ayi ma-kwa-ra na Ọ nānọgide nime ayi, site na Mọ Nsọ ahu Nke Ọ nyere ayi.

4 1 Ndi m'huru n'anya, unu ekwela okwu mọ nile, kama nwaputanu ndi-mọ ahu, ma ha bu ndi siri na Chineke puta: n'ihì na ọtutu ndi-amuma ugha apuwo ba n'uwa. 2 Nime nka ka unu mara Mọ nke Chineke: mọ ọ bula nke nēkwuputa na Jisus Kraist abiawo n'anu-arụ bu mọ nke siri na Chineke puta: 3 ma mọ ọ bula nke nādigh-ekwuputa Jisus, o sigh na Chineke puta: nka bu kwa mọ nke onye ahu nēmegide Kraist, nke unu nuworo na ọ nābia; ọ bu kwa n'oge di uhu a ka ọ nọ n'uwa. 4 Umu-ntakirim, unu onwe-unu bu ndi siri na Chineke puta, unu emeriwu kwa ha: n'ihì na Onye ahu Nke nọ nime unu ka onye ahu nke nọ n'uwa uku. 5 Ndi ahu bu ndi nke uwa: n'ihì nka ha nēkwu okwu nke si n'uwa puta, uwa nānu kwa olu-ha. 6 Ayi onwe-ayi bu ndi siri na Chineke puta: onye mara Chineke nānu olu-ayi; onye nēsigh na Chineke puta adigh-anu olu-ayi. Ayi sitere na nka mara mọ ezi-okwu ahu, na mọ njehie ahu.

7 Ndi m'huru n'anya, ka ayi hurita onwe-ayi n'anya: n'ihì na ihu-n'anya bu ihe si na Chineke puta; onye ọ bula nke nāhu n'anya bu kwa onye amuworo site na Chineke, ọ ma-kwa-ra Chineke. 8 Onye nādigh-ahu n'anya amagh Chineke; n'ihì na Chineke bu ihu-n'anya. 9 Nime nka ka emere ka ihu-n'anya Chineke puta ihè nime ayi, na Chineke ewerewo Ọkpara Ọ muru nānì Ya zite n'uwa, ka ayi we di ndu site n'aka-Ya. 10 Nime nka ka ihu-n'anya di, ọ bugh na ayi onwe-ayi huru Chineke n'anya, kama ọ bu na Ya onwe-ya huru ayi n'anya, we zite Ọkpara-Ya

ka Ọ buru ihe ijuru Ya obi bayere nmehie-ayi. 11 Ndi m'huru n'anya, ọ buru na Chineke huru ayi n'anya otú a, ayi onwe-ayi ji kwa ugwo ihurita onwe-ayi n'anya. 12 Ọ digh onye ọ bula kiriworo Chineke mbe ọ bula: ọ buru na ayi ahurita onwe-ayi n'anya, Chineke nānọgide nime ayi, emewo kwa ka ihu-n'anya-Ya zue okè nime ayi: 13 nime nka ka ayi mara na ayi nānọgide nime Ya, na Ya onwe-ya nānọgide kwa nime ayi, n'ihì na Ọ nyewo ayi ufodu nime Mọ nke Ya. 14 Ayi onwe-ayi ekiriwo kwa, ayi nāba kwa àmà, na Nna-ayi ezitewo Ọkpara-Ya ka Ọ buru Onye-nzọputa nke uwa. 15 Onye ọ bula nke gēkwuputa na Jisus bu Ọkpara Chineke, Chineke nānọgide nime ya, ya onwe-ya nānọgide kwa nime Chineke. 16 Ayi onwe-ayi amawo kwa ihu-n'anya ahu, ayi ekwerewo kwa na ya, bú nke Chineke nwere n'ebe ayi nọ. Chineke bu ihu-n'anya; onye nānọgide kwa n'ihu-n'anya, nime Chineke ka ọ nānọgide, Chineke nānọgide kwa nime ya. 17 Nime nka ka emeworo ka ihu-n'anya zu okè n'akuku ayi, ka ayi we nwe nkwuwa-okwu n'ubochi ikpé ahu; n'ihì na dika Ya onwe-ya di, ayi onwe-ayi di kwa otú a n'uwa nka. 18 Egwu adigh n'ihu-n'anya: kama ihu-n'anya nke zuru okè nāchupu egwu n'èzi, n'ihì na egwu nwere ahuhu-nmehie agēnye ya; ma onye nātu egwu, akēmegh ya ka o zue okè nime ihu-n'anya-ya. 19 Ayi onwe-ayi nāhu n'anya, n'ihì na Ya onwe-ya buru uzọ hu ayi n'anya. 20 Ọ buru na onye ọ bula gāsì, Anamahu Chineke n'anya, ma ọ nākpọ nwa-nne-ya asì, ọ bu onye-ugha: n'ihì na onye nādigh-ahu nwa-nna-ya n'anya, bú onye ọ huworo, ọ pugh ihu Chineke n'anya, bú Onye ọ nāhugh mbe ọ bula. 21 Ihe a enyere n'iwu ka ayi nwe-kwa-ra site n'ebe Ọ nọ, ka onye nāhu Chineke n'anya, ka ọ hu kwa nwa-nna-ya n'anya.

5 1 Onye ọ bula nke kwere na Jisus bu Kraist ahu, amuwo ya site na Chineke: ọzọ onye ọ bula nke nāhu Onye ahu Nke muru n'anya, ọ nāhu kwa onye ahu nke amuworo site na Ya n'anya. 2 Nime nka ka ayi mara na ayi nāhu umu Chineke n'anya, mbe ọ bula ayi nāhu Chineke n'anya, me kwa ihe nile Ọ nyere n'iwu. 3 N'ihì na nka bu ihu-

n'anya Chineke, ka ayi debe ihe nile Q nyere n'iwu: ihe Q nyere n'iwu adigh kwa arọ. 4 N'ihì na ihe q bula nke amuworo site na Chineke nēmeri uwa: nka bu kwa nmeri nke meriworo uwa, bú okwukwe-ayi. 5 Ma ònye bu onye nēmeri uwa, ma-qbugh onye ahu nke kwere na Jisus bu Qkpara Chineke? 6 Nka bu Onye ahu Nke were miri na qbara bia, bú Jisus Kraist; q bugh nāni nime miri ahu, kama q bu nime miri ahu na nime qbara ahu. 7 Q bu kwa Mq Nsq bu Onye nāba àmà, n'ihì na Mq ahu bu ezi-okwu. 8 N'ihì na ndi ahu ndi nāba àmà di atọ, bú Mq ahu, na miri ahu, na qbara ahu: ha atọ diri ime otù ihe ahu. 9 Q buru na ayi anata àmà nke madu, àmà nke Chineke ka ya uku: n'ihì na àmà nke Chineke bu nka, na Q ɓawo àmà bayere Qkpara-Ya. 10 Onye kwere n'Qkpara Chineke nwere àmà ahu nime ya: onye nēkwegh okwu Chineke emewo Ya onye-ugha; n'ihì na q kwegh n'àmà ahu nke Chineke ɓaworo bayere Qkpara-Ya. 11 Àmà ahu bu nka, na Chineke nyere ayi ndu ebigh-ebi, ndu ahu di nime Qkpara-Ya. 12 Onye nwere Qkpara ahu nwere ndu ahu; onye nēnwegh Qkpara Chineke enwegh ndu ahu.

13 Ihe ndia ka m'degara unu n'akwukwọ, bú ndi kwere n'aha Qkpara

Chineke, ka unu we mata na unu nwere ndu ebigh-ebi. 14 Nkwuwa-okwu ahu nke ayi nwere n'ebe Q nọ bu nka, na q buru na ayi ariq ihe q bula dika qchichọ-Ya si di, Q nānu olu-ayi: 15 q buru kwa na ayi matara na Q nānu olu-ayi n'ihe q bula ayi nāriq, ayi matara na ayi nwere ihe-aririq ahu ayi riqworu n'aka-Ya. 16 Q buru na onye q bula ahú nwa-nna-ya ka q nēmehie nmehie nke nādigh-eweta qnwu, q gāriq aririq, Chineke gēnye kwa ya ndu inye ndi nēmehie nmehie ahu nke nādigh-eweta qnwu. Nmehie di nke nēweta qnwu: q bugh ekpere bayere nka ka m'nāgwa ya ka q kpe. 17 Ajọ omume nile bu nmehie: nmehie di kwa nke nādigh-eweta qnwu.

18 Ayi matara na onye q bula nke amuworo site na Chineke adigh-emehie; kama Onye ahu Nke amuru Ya site na Chineke nēdebe ya, ajọ onye ahu adigh-emetu kwa ya aka. 19 Ayi matara na ayi bu ndi si na Chineke puta, uwa dum nātọqọ kwa n'aka ajọ onye ahu. 20 Ma ayi matara na Qkpara Chineke abiawo, nye kwa ayi uche, ka ayi we mara Onye-ezi-okwu ahu, ayi nọ kwa nime Onye-ezi-okwu ahu, nime Qkpara-Ya, bú Jisus Kraist. Nka bu ezi Chineke, na ndu ebigh-ebi. 21 Umutakirim, chenu onwe-unu nche ka unu ghara ikpere arusi.

AKWUKWỌ-OZI NKE-ABUA NKE

JON

1 Okenye nēdegara nwayi-nwe-madu, bú onye arọputaworo, akwukwọ, ya na umu-ya, ndi mu onwem nāhu n'anya n'ezi-okwu; q bugh kwa nāni mu onwem, kama q bu kwa ndi nile ndi maworo ezi-okwu ahu; 2 n'ihì ezi-okwu ahu nke nānqgide nime ayi, q gādiye-kwa-ra ayi rue mɓe ebigh-ebi: 3 Amara, ebere, udo gādiyere ayi site n'ebe Chineke, bú Nna-ayi, nọ, site kwa n'ebe Jisus Kraist nọ, bú Qkpara nke Nna-ayi, nime ezi-okwu na ihu-n'anya.

4 Anamañuri qnu nke-uku na ahuwom ufodu n'etiti umu-gi ka ha nējeghari nime ezi-okwu, dika ayi natara ihe enyere n'iwu n'aka Nna-ayi. 5 Anamariq kwa gi ubu a, nwayi-nwe-madu, q bugh dika agāsi na anamedegara gi ihe qhu enyere n'iwu n'akwukwọ, kama q bu nke ayi nwere site na mbu, ka ayi hurita onwe-ayi n'anya. 6 Ihu-n'anya ahu bu kwa nka, ka ayi nējeghari dika ihe nile Q nyere n'iwu si di. Ihe ahu enyere n'iwu bu nka, dika unu nuru

site na mbu, ka unu nējeghari nime ya. 7 N'ihī na ɔtutu ndi-nduhie apuwo ba nime uwa, bú ndi nādigh-ekwuputa na Jisus Kraist nābia n'anu-arū. Nka bu onye-nduhie ahu na onye ahu nēmegide Kraist. 8 Lezienu onwe-unu anya, ka unu we ghara ila ɔlu ayi luru n'iyi, kama ka unu we nata ugwo-ɔlu zuru ezù. 9 Onye ɔ bula nke nāga n'iru, nke nādigh-anogide kwa nime ozizi nke Kraist-ayi, ɔ nwegh Chineke: onye nānogide nime ozizi ahu, onye ahu nwere Nna ahu, Ya na Ọkpara-Ya. 10 Ọ buru

na onye ɔ bula abiakute unu, ma ɔ wetagh ozizi a, unu akpobatala ya n'ulo, unu asi-kwa-la ya biri nke-oma: 11 n'ihī na onye nāsi ya biri nke-oma nēso ya n'inweko ɔlu-ya nile, nke bu ajo ɔlu.

12 Ebe m'nwere ɔtutu ihe idegara unu n'akwukwo, ezubeghm iwere akwukwo na ink de ha: kama anamele anya na m'gābiaru unu aru, were kwa ɔnu gwa unu okwu, ka ewe mezu ɔnū-unu. 13 Umu nwa-nna-gi nwayi, bú onye aroputaworo, nēkele gi.

AKWUKWỌ-OZI NKE-ATỌ NKE

JON

1 Okenye nēdegara Gaios akwukwo, bú onye ahuru n'anya, onye mu onwem nāhu n'anya n'ezì-okwu.

2 Onye m'huru n'anya, anamekpere Chineke ka ihe nile nāgara gi nke-oma, ka i nwe kwa ezi ndu, dika ɔ nāgara nkpuru-obi-gi nke-oma. 3 N'ihī na anuririm ɔnū nke-uku, mbe umu-nna-ayi ufodu biara we ba àmà ezi-okwu-gi, dika gi onwe-gi nējeghari n'ezì-okwu. 4 Enweghm ɔnū nke ka ihe ndia uku, bú inu ka umu nke akam nējeghari n'ezì-okwu ahu.

5 Onye m'huru n'anya, i nēme ihe kwesiri ntukwasi-obi n'ɔlu ɔ bula i luru n'ebe ndi bu umu-nna-ayi, ndi bu kwa ndi-obia, nọ; 6 ndi bara àmà ihu-n'anya-gi n'iru nzuko Kraist: ndi i gēme nke-oma idupu ha n'ije-ha dika ɔ kwesiri imere Chineke: 7 n'ihī na ɔ bu n'ihī Aha ahu ka ha puru, nānaragh ihe ɔ bula n'aka ndi mba ɔzọ. 8 Ya mere ayi onwe-ayi ji ugwo ikpobata madu di otú a, ka ayi we buru kwa ndi soro ezi-okwu ahu nāluko ɔlu.

9 Edegaram nzuko - unu ihe n'akwukwo: ma Diotrefis, onye ɔ nāto utọ ibi onye-isi n'etiti ha, anaragh ayi nke-oma. 10 N'ihī nka, ɔ buru na abiam, m'gēme ka echeta ɔlu-ya nile nke ɔ nālu, n'iwere ajo okwu nēkwugide ayi ihe-nzuzu: afọ ejugh kwa ya n'ihē ahu, ma ya onwe-ya adigh-anara umu-nna-ayi nke-oma, o nēbochi kwa ndi nēzube inara ha, ɔ nāchupu kwa ha na nzuko Kraist. 11 Onye m'huru n'anya, enomila ihe ɔjọ, kama nēnomi ezi ihe. Onye nēme ezi ihe bu onye siri na Chineke puta: onye nēme ihe ɔjọ ahugh Chineke mbe ɔ bula. 12 Madu nile, ha na ezi-okwu onwe-ya, abaworo Dimitrios àmà: e, ayi onwe-ayi nāba kwa àmà; i mata-kwa-ra na àmà-ayi bu ezie.

13 Enwerem ɔtutu ihe idegara gi n'akwukwo, ma achoghm iwere ink na pen degara gi: 14 ma anamele anya ihu gi ngwa ngwa, ayi gēwere kwa ɔnu kwurita okwu. Ka udo diri gi. Ndi-eyi-ayi nēkele gi. Nēkele ndi-eyi-ayi n'aha n'aha.

AKWUKWỌ-OZI NKE

JUD

DEGARA NDI KRAIST NILE

1 Judas, orù nke Jisus Kraist, na nwa-nne Jemes, nēdegara unu akwukwọ, bú ndi akpọworo, ndi ahuru n'anya nime Chineke, bú Nna-ayi, ndi edebewo-kwara Jisus Kraist: 2 Ka eme ka ebere na udo na ihu-n'anya bara unu uba.

3 Ndi m'huru n'anya, ebe m'nānu ọku nile n'obi idegara unu akwukwọ bayere nzọputa ahu azọputakọrọ ayi, ọ dim nkpa idegara unu akwukwọ nāriọ unu ka unu nābasi nba ike n'ih i okwukwe ahu nke enyere ndi nsọ n'aka nān i otù mbe idebe. 4 N'ih i na madu ufodu bebàra, bú ndi ewereworo ha gosi ọra madu mbe ochie ka ewe ma ha ikpé a, ndi nādigh-asọpuru Chineke, ndi nāgha amara Chineke-ayi ka ọ buru agu ikwa-iko, ndi nāgọnari kwa Onye nān i Ya bu Nna-nwe-ọra, na Onye-nwe-ayi Jisus Kraist.

5 Ma anamezube ichetara unu, ọ bu ezie na unu matara ihe nile nān i otù mbe, na Onye-nwe-ayi, mbe Ọ zọputarari otù ndi n'ala Ijipt, emesia Ọ we la ndi nēkwegh ekwe n'iyi. 6 Ndi-mọ-oz i ndi nēdebegh ibu-isi nke aka ha, kama ha rapuru ebe-obibi nke aka ha, Ọ debewo kwa ha n'abu ebigh-ebi n'okpuru ọchichiri nye ikpé nke oké ubochi ahu. 7 Dika Sọdọm na Gọmọra, na obodo di ha buruburu, ebe ha rara onwe-ha nye n'ikwa-iko n'uzọ di otù ndia mere, we pua so anu-ar u di iche, edebewo ha n'iru ọra madu dika ihe-ngosi, nāhu ahuhu-nmehie nke ọmuma-ikpé ziri ezi, nke bu ọku ebigh-ebi. 8 Ma otù ahu madu ndia nēmeru kwa anu-ar u-ha n'irọ-nrọ-ha, ju kwa ibu-onye-nwe-madu, kwulu kwa ndi nọ n'ebube. 9 Ma Maikael onye-isi-mọ-oz i, mbe ya na ekwensu nārurita uka bayere ar u Moses, ka o nēkwugide ya, ọ nwegh anya-ike ikpe ya ikpé nk wulu, kama ọ siri, Ka Onye-nwe-ayi bara gi nba. 10 Ma ndia nēkwulu ihe nile, ka ha ra, bú ihe ha nāmatagh: ma ka ha ra, bú ihe ha nāghọta site n'omumu, dika

anu nēnwegh uche, nime ihe ndia ka anēmebi ha. 11 Ahuhu gādiri ha, n'ih i na ha gara n'uzọ Ken, wusi kwa onwe-ha dika miri na njehie nke Belam n'ih i ugwo-ọlu, we la n'iyi na nk wugide nke Kora. 12 Ndia bu ndi nke bu nkume zoro ezo n'oriri ihu-n'anya unu mbe ha nēso unu rikọ ihe nātugh egwu, ndi nāzù onwe-ha dika aturu; ha bu igwe-oji nke miri nādigh, nke ifufe nēfeghari; buru kwa osisi nāmigh nk puru n'oge nk puru, nke nwuru anwu uho abua, nke eropuru eropu; 13 buru kwa ebili-miri di egwu nke oké osimiri, nāsuputa ihere nke aka ha dika ufufu; umu-kpakpando nējehie ejehie, ndi edebeworo itiri nke ọchichiri rue mbe ebigh-ebi. 14 Ọ bu kwa ndia ka Inok, bú onye-asa site n'Adam, buru amuma, si, Le, Onye-nwe-ayi biara, Ya na ndi nsọ Ya anāpugh iguta ọnu, 15 ikpe madu nile ikpé, na itu ndi nile ndi nāsopugh Chineke ihe n'anya, bú ọlu nile nke asopugh-Chineke ha nke ha lur u n'asopugh-Chineke, ha na okwu di ike nile nke ndi-nmehie ndi nāsopugh Chineke kwugidere Ya. 16 Ndia bu ndi-ntamu, ndi nāta Chineke uta, nējeso agu ihe ọjọ nile ha (ọnu-ha nēkwu kwa oké okwu nāfuli afuli), ndi nāja ir u madu n'ih i ur u.

17 Ma unu onwe-unu, ndi m'huru n'anya, chetanu okwu nile nke ndi-oz i Onye-nwe-ayi Jisus Kraist buru uzọ kwu; 18 na ha siri unu, N'oge ikpe-azu ndi-ọch i gādi, nāga dika agu ihe ọjọ nile nke aka ha nke asopugh-Chineke si di. 19 Ndia bu ndi nākpata nkewa, ndi nk puru-obi madu nāchi, ndi nēnwegh Mọ Nsọ. 20 Ma unu onwe-unu, ndi m'huru n'anya, n'iwuli onwe-unu elu dika ulo n'elu okwukwe-unu dik arisiri nsọ, n'ikpe kwa ekpere nime Mọ Nsọ, 21 debe onwe-unu n'ihu-n'anya Chineke, nēche ebere Onye-nwe-ayi Jisus Kraist rue ndu ebigh-ebi. 22 Nēme-kwa-ranu ufodu ebere, bú ndi

nwere obi abua; 23 nāzọputa-kwa-nu ufodu, nāguputa ha n'oku; ma werenu egwu mere ufodu ebere; nākpọ ọbuná uwe anu-arụ nyeworọ ntupọ asi.

24 Ma Onye ahu nke puru iche unu nche ka unu ghara isu ngongọ, na iguzo unu n'iru ebube-Ya nādigh ita uta n'oké

obi-utọ, 25 Onye nání Ya bu Chineke, buru kwa Onye-nzọputa-ayi, ka ha site n'aka Jisus Kraist, bú Onye-nwe-ayi, diri Ya, bú otuto na idi-uku na ike na ichi-isi, m̀be oge a nile akērugh, ùbu a kwa, we ru kwa m̀be nile ebigh-ebi. Amen.

NKPUGHE

EKPUGHERE JỌN ONYE-ỌKÀ N'IHE CHINEKE

1 1 Nkpughe nke Jisus Kraist, nke Chineke nyere Ya igosi ndi-orù-Ya, bú ihe nāghagh iputa n'isi nso: Ọ we site n'aka mọ-ozí-Ya ziga we gosi Jọn orù-Ya; 2 onye ọara àmà nke okwu Chineke, na nke àmà Jisus Kraist, ka ha ra, bú ihe ọ huru. 3 Ngọzi nādiri onye nāgu, na ndi nānu okwu nile nke amuma nka, ndi nēdebe kwa ihe nile edeworo nime ya: n'ihí na oge ahu di nso.

4 Jọn nēdegara nzukọ Kraist asa nke di n'Esia akwukwọ: Amara diri unu, ya na udo, nke si n'aka Onye ahu puta, bú Onye nādi adi, Onye di-kwa-ri, Onye nābia kwa; nke si kwa n'aka Mọ asa ahu puta, bú ndi nọ n'iru oche-eze-Ya; 5 nke si kwa n'aka Jisus Kraist puta, Onye bu onye-àrà kwesiri ntukwasi-obi, onye eburu uzọ mu n'etiti ndi nwuru anwu, buru kwa onye-isi nke ndi-eze uwa. Onye ahu Nke nāhu ayi n'anya, Onye tọpu-kwa-ra ayi na nmehie nile ayi nime ọbara-Ya; 6 Ọ we me ka ayi buru ala-eze, ndi-nchu-aja nye Chineke na Nna nke Ya; ọ bu Ya ka otuto nile na ike nile diri rue m̀be nile ebigh-ebi. Amen.

7 Le, Ọ nābia, Ya na igwe-oji; anyanile ọ bula gāhuzu kwa Ya, ndi ahu gāhu kwa Ya, bú ndi mara Ya ube; ebo nile nke uwa gēti-kwa-ra ya aka n'obi. E, Amen.

8 Mu onwem bu Alfa ahu na Omega ahu, ka Onye-nwe-ayi Chineke kwuru, bú Onye nādi adi, Onye di-kwa-ri, Onye nābia kwa, Onye puru ime ihe nile.

9 Mu onwem, bú Jọn, nwa-nna-unu na onye nēso unu nwekọ nkpaụ na ala-

eze na ntachi-obi nke di nime Jisus, emere ka m'no n'agwe-etiti ahu nke anākpọ Patmos, n'ihí okwu Chineke na àrà Jisus. 10 Emere ka m'no nime Mọ Nso n'ubochi Onye-nwe-ayi, m'we nu otù oké olu n'azum, dika nke opì, 11 ka ọ nāsi, Ihe i nēle anya, de ya n'akwukwọ, ziga-kwa-ra nzukọ Kraist asa ndia; zigara Efesos, ziga-kwa-ra Smuana, ziga-kwa-ra Pagamom, ziga-kwa-ra Taiataira, ziga-kwa-ra Sadis, ziga-kwa-ra Filadelfia, ziga-kwa-ra Leodisia. 12 M'we chigharia ile olu ahu nke nākpayerem uka. M̀be m'chigharisiri m'we hu ihe-idọba-oriona asa nke eji ọla-edo me; 13 n'etiti ihe-idọba-oriona asa ahu ahu-kwa-ram otù Onye yiri nwa nke madu, Onye nēyi uwe nke ruru n'ukwu ala, ewerewo kwa ihe-ọkiké nke ọla-edo ke n'obi-Ya buruburu. 14 Isi-Ya na agiri-isi-Ya di kwa ọcha dika aji-anu ọcha, dika snow; anya-Ya abua di kwa ka ire ọku; 15 ukwu-Ya abua di kwa ka ọla akwọchapuru ka o ọpu, dika agāsi na erere ya-ri n'oké ọku; olu-Ya di kwa ka olu ọtutu miri. 16 Ọ nwe-kwa-ra kpakpando asa n'aka-nri-Ya: mma-agma di nkọ nke nwere iru abua nēsi kwa n'onu-Ya puta: iru-Ya di kwa ka anyanwu nāmu n'ike-ya. 17 M̀be m'huru Ya, m'we da n'ala n'ukwu-Ya dika onye nwuru anwu. Ọ we bikwasim aka-nri-Ya, si, Atula egwu; Mu onwem bu onye mbu na onye ikpe-azu, 18 buru kwa Onye ahu nādi ndu; aghọ-kwa-ram onye nwuru anwu, ma le, anamadi ndu rue m̀be nile ebigh-ebi, enwe-kwa-ram nkpisi-ugodi nile nke ọnwu na nke

Hedis 19 Ya mere, de ihe nile i huru n'akwukwọ, ha na ihe nke nādi adi, na ihe nile nke gaje iputa mbe ihe ndia gasiri; 20 ihe-omimi nke kpakpando asa ahu nke i huru n'aka-nrim, na ihe-idoba-oriona asa ahu nke eji ọla-edo me. Kpakpando asa ahu bu ndi-mọ-ozị nke nzukọ Kraist asa ahu: ihe-idoba-oriona asa ahu bu kwa nzukọ Kraist asa.

2 1 Degara mọ-ozị nke nzukọ Kraist di n'Efesos akwukwọ, si,

Ihe ndia ka O nēkwu, bụ Onye nēji kpakpando asa ahu n'aka-nri-Ya, Onye nējehari n'etiti ihe-idoba-oriona asa ahu nke eji ọla-edo me: 2 Amataram ọlu-gi nile, na ndọbu i nāđọbu onwe-gi n'ọlu, na ntachi-obi-gi, mata kwa na i pugh inagide ndi ọjọ, i nwa-kwa-ra ndi nākpọ onwe-ha ndi-ozị, ma ha abugh, i we hu na ha bu ndi-ugha; 3 i nwe-kwa-ra ntachi-obi, i bụ-kwa-ra ibu n'ihі aham, ike akāgwugh kwa gi. 4 Ma enwerem nka imegide gi, na i rapuru ihu-n'anya ahu i nwere na mbu. 5 Ya mere cheta ebe i siworo dapu, gi chēghari kwa, lu kwa ọlu mbu; ma asi na i megh otu a anamabiakute gi, M'gēwepu kwa ihe-idoba - oriona - gi n'ọnodu-ya, ma asi na i chēgharigh. 6 Otu ọ di, nka ka i nwere, na i nākpọ ọlu nile nke ndi-Nikolaitan asi, bụ nke Mu onwem nākpọ kwa asi. 7 Onye nwere nti, ya nu ihe Mọ Nsọ nāgwa nzukọ Kraist. Onye nēmeri emeri, ya ka M'gēkweye ka o rie nkpuru si n'osisi nke ndu ahu puta, bụ nke di na Paradais nke Chineke.

8 Dega-kwa-ra mọ-ozị nke nzukọ Kraist di na Smuana akwukwọ, si,

Ihe ndia ka O nēkwu, bụ Onye ahu nke bu onye mbu na onye ikpe-azu, Onye ghoro onye nwuru anwu, we diba ndu: 9 Amataram nkpaḅu-gi, na oḅeye i bu (ma i bu ọgaranya), na nkwalu Chineke nke ndi nāsi na ha bu ndi-Ju, ma ha abugh, kama ha bu ulo-nzukọ Setan. 10 Atula ahuhu nile i gaje ihu egwu: le, ekwensu gaje itubā ufodu n'etiti unu nime ulo-nkpọrọ, ka ewe nwa unu; unu gēnwe kwa nkpaḅu ubochi iri. Gosi onwe-gi onye kwesiri ntukwasi-obi rue onwu, M'gēnye kwa gi okpu-eze ahu, bụ ndu. 11 Onye nwere nti, ya nu ihe Mọ Nsọ nāgwa nzukọ Kraist. Onye nēmeri emeri,

agagh-emejọ ya site n'onwu nke-abua ahu.

12 Dega-kwa-ra mọ-ozị nke nzukọ Kraist di na Pagamom akwukwọ, si,

Ihe ndia ka O nēkwu, bụ Onye ahu Nke nwere mma-agma di nkọ ahu nke nwere iru abua: 13 Amataram ebe i bi, bụ ebe oche-eze Setan di: i nējidesi kwa aham ike, i gonarigh kwa okwukwem, ọbunā n'ubochi Antipas onye-āmām, onye nkem kwesiri ntukwasi-obi, onye eburu n'etiti unu, ebe Setan bi. 14 Ma enwerem ihe ole-na-ole imegide gi, n'ihі na i nwere n'ebe ahu ufodu ndi nējidesi ozizi Belam ike, bụ onye nēzi Belak itọbọ n'iru umu Israel ihe-ima-n'onyā, ka ha rie ihe achuru n'ajā nye arusi, ka ha kwa kwa iko. 15 Otū a, gi onwe-gi nwe-kwa-ra ufodu ndi nējidesi ozizi ndi-Nikolaitan ike otū ahu. 16 Ya mere, chēgharia; ma asi na i megh otū a anamabiakute gi ọsọsọ, M'gēwere kwa mma-agma nke onum bu agha megide ha. 17 Onye nwere nti, ya nu ihe Mọ Nsọ nāgwa nzukọ Kraist. Onye nēmeri emeri, ya ka M'gēnye ufodu nime manna ahu nke ezobeworo, M'gēnye kwa ya nkume ọcha, n'elu nkume ahu ka edewo-kwa-ra aha ọhu, nke ọ nādigh onye ọ bula matara ma-ọbugh onye nānata ya.

18 Dega-kwa-ra mọ-ozị nke nzukọ Kraist di na Taiataira akwukwọ, si,

Ihe ndia ka Okpara Chineke nēkwu, Onye anya-Ya abua di ka ire oku, ukwu-Ya abua di kwa ka ọla akwọchapuru ka o ọpu: 19 Amataram ọlu-gi nile, na ihu-n'anya-gi na okwukwe-gi na ije-ozigi na ntachi-obi-gi, mata kwa na ọlu ikpe-azu gi kariri nke-mbu. 20 Ma enwerem nka imegide gi, na i kwere nwayi ahu, bụ Jezebel, onye nākpọ onwe-ya onye-amuma-nwayi; o nēzi kwa ndi-orum ihe, nēduhie kwa ha, ka ha kwa iko, ri kwa ihe achuru n'ajā nye arusi. 21 Enye-kwa-ram ya oge, ka ọ we chēgharia; ma ọ chọgh ichēghari n'ikwa-iko-ya. 22 Le, anamatubā ya n'ihe-ndina, tubā kwa ndi soro ya kwa iko nime okē nkpaḅu, ma asi na ha echēgharigh n'ọlu-ya. 23 M'gēwere kwa onwu ọue umu-ya; nzukọ Kraist nile gāmara kwa na Mu onwem bu onye nēnyocha akuru na obi nile: M'gēnye kwa unu n'otū n'otū dika ọlu nile unu si

di. 24 Ma unu ka m'nāgwa, bú ndi fóduru na Taiataira, ka unu ra, bú ndi nēnwegh ozizi a, madu ndi nāmagh ihe nile di omimi nke Setan, dika ha nēkwu; ebokwasighm unu ibu arọ ọzọ. 25 Otú ọ di, ihe unu nwere, jidesienu ya ike rue mbe M'gābia. 26 Onye nēmeri emer, na onye nēdebe ọlum nile rue ọgwugwu ihe nile, ya ka M'gēnye kwa ike ichi mba nile: 27 ọ gewere kwa nkpa-n'aka ígwè zúa ha dika aturu, dika anākujisi ite nke ọkpụ-ite; dika Mu onwem natawo-kwa-ra n'aka Nnam: 28 M'gēnye kwa ya kpakpando ututu. 29 Onye nwere nti, ya nu ihe Mọ Nsọ nāgwa nzukọ Kraist.

3 1 Dega-kwa-ra mọ-ozí nke nzukọ Kraist di na Sadis akwukwọ, si, Ihe ndia ka O nēkwu, bú Onye nwere Mọ asa ahu nke Chineke, na kpakpando asa ahu: Amataram ọlu-gi nile, na i nwere aha na i di ndu, ma i bu onye nwuru anwu. 2 Ghọ onye nēche nche, me kwa ka ihe fóduru guzosie ike, bú nke gaje inwu anwu: n'íhi na ọ digh ọlu-gi M'huworo nke zuworo ezù n'iru Chinekem. 3 Ya mere, nēcheta otú i nataworo, ya na otú i nuru; nēdebe kwa ya, chēghari kwa. Ya mere, asi na i chegh nche, M'gābia dika onye-ori, i gagh-amara kwa oge hour M'gābiakwasi gi ma-ọli. 4 Ma i nwere aha ole-na-ole na Sadis ndi nēmerugh uwe-ha: ha gēsokwam nējēghari nime uwe ọcha; n'íhi na ha bu ndi kwesiri. 5 Onye nēmeri emer ka agēbokwasi uwe ọcha otú a; M'gagh-ehichapu kwa aha-ya nime akwukwọ nke ndu nkem ma-ọli, M'gēkwuputa kwa aha-ya n'iru Nna-n, na n'iru ndi-mọ-ozí-Ya. 6 Onye nwere nti, ya nu ihe Mọ Nsọ nāgwa nzukọ Kraist.

7 Dega-kwa-ra mọ-ozí nke nzukọ Kraist di na Filadelfia akwukwọ, si,

Ihe ndia ka O nēkwu, bú Onye di Nsọ, Onye-ezi-okwu, Onye nwere nkpsí-ugodi nke Devid, Onye nēmeghe, ọ digh kwa onye ọ bula gēmechi, Onye nēmechi kwa, ọ digh kwa onye ọ bula nēmeghe: 8 Amataram ọlu-gi nile (le, enyewom gi ọnu-uzọ nke emegheworo n'iru gi, nke onye ọ bula nāpugh imechi), na i nwere ike ntà, i debe-kwa-ra okwum, i ọnarigh kwa aham. 9 Le, anamenye ufodu nime ulo-nzukọ ahu nke Setan,

nime ndi si na ha bu ndi-Ju, ma ha abugh, kama ha nēkwu okwu-ugha; le, M'gēme ka ha bia kpọ isi ala n'iru ukwugi, ka ha mara kwa na Mu onwem huru gi n'anya. 10 N'íhi na i debere okwu nke ntachi-obim, Mu onwem gēdebe kwa gi ka i ghara ibà n'oge hour nke ọnwunwa ahu, bú oge hour nke gaje ibiakwasi elu-uwa dum madu bi, inwa ndi bi n'elu uwa. 11 Anamabia ọsọsọ: jidesie ihe i nwere ike, ka onye ọ bula ghara inara okpu-eze-gi. 12 Onye nēmeri emer, ya ka M'gēme ka ọ buru ide n'ulo nsọ nke Chinekem, ọ gagh-esi kwa n'ebe ahu pua ọzọ ma-ọli: M'gēdekwasi kwa ya aha Chinekem, na aha obodo Chinekem, bú Jerusalem ọhu, nke si n'elu-igwe ridata site n'ebe Chinekem nọ, M'gēdekwasi kwa ya aha ọhu nkem. 13 Onye nwere nti, ya nu ihe Mọ Nsọ nāgwa nzukọ Kraist.

14 Dega-kwa-ra mọ-ozí nke nzukọ Kraist di na Leodisia akwukwọ, si,

Ihe ndia ka Amen ahu nēkwu, bú Onye-àmà ahu Nke kwesiri ntukwasiobi, Nke bu kwa Onye-ezi-okwu, Isi nke ihe nile Chineke kere: 15 Amataram ọlu-gi nile, na i jugh oyi i kpogh kwa ọku: ọ gādim nọ nma ma i nāju oyi ma-ọbu na i nēkpo ọku. 16 Otú a, n'íhi na i di narañara, i kpogh kwa ọku i jugh kwa oyi, M'gābọpu gi n'ọnum. 17 N'íhi na i nāsi, Abum ọgaranya, emewo ka m'buru ọgaranya, ọ digh kwa ihe ọ bula nākpam; i matagh kwa na gi onwe-gi bu onye ahu nāhuju anya na onye kwesiri ebere na onye dara ọbeye na onye kpuru isi na onye nāba ọtọ: 18 aduam gi ọdú ka i zuru n'akam ọla-edo nke erechaworo n'ọku, ka i we ghọ ọgaranya; ka i zuru kwa uwe ọcha, ka i we bokwasi onwe-gi, ka ewe ghara ime ka ihere nke iha-ọtọ-gi puta ihè; ka i zuru kwa ọgwu-anya ite n'anya-gi, ka i we nāhu uzọ. 19 Ka ha ra, bú ndi Mu onwem huru n'anya, anamatu ha nmehie ha n'anya, zi kwa ha ihe site n'inye ha ahuhu: ya mere, nānu ọku n'obi, chēghari kwa. 20 Le, anameguzo n'ọnu-uzọ, nāku kwa aka: ọ buru na onye ọ bula anu olum, meghe kwa uzọ, M'gābakute ya, so kwa ya ri nri-anyasi, ya onwe-ya gēsokwam rie. 21 Onye nēmeri emer, ya ka M'gēkweye ka o som nēdu ala n'ọche-ezem, dika Mu onwem meri-kwa-ra, we so Nnam nọdu

ala n'oché-eze-Ya. 22 Onye nwere nti, ya nu ihe Mọ Nsọ nāgwa nzukọ Kraist.

4 1 M̀be ihe ndia gasiri m'we hu, ma le, ọnu-uzọ ka ọ gheworo oghe n'elu-igwe, olu mbu m'nu-kwa-ra, olu dika nke opì nākpayerem uka, otù onye nāsi, Rigota n'ebe a, M'gēgosi kwa gi ihe nile nke nāghagh iputa m̀be ihe ndia gasiri. 2 Ngwa ngwa emerem ka m'nọ nime Mọ Nsọ: ma le, edebere oché-eze n'elu-igwe, otù Onye nānọkwasi kwa n'oché-eze ahu; 3 Onye ahu Nke nānọdu ala yiri nkume jasper na sardius ma ọ buru na anēle Ya anya: eke-na-ogwurugwu di kwa oché-eze ahu buruburu, yiri emerald ma ọ buru na anēle ya anya. 4 Orú oché-eze na anọ di kwa oché-eze ahu buruburu: m'we hu orú ndi-okenye na anọ ka ha nānọkwasi n'oché-eze ndia, ndi eḡokwasiworo uwe ọcha; ahu-kwar-ram okpu-eze nke ọla-edo n'isi-ha. 5 Amùmà na olu na eḡe-elu-igwe nēsi kwa n'oché-eze ahu puta. Ọwa nke ọku asa nēnwu n'iru oché-eze ahu, nke bu Mọ asa ahu nke Chineke; 6 ihe di kwa n'iru oché-eze ahu dika oké osimiri eji enyo me yiri crystal; ihe anọ nke di ndu nọ kwa n'etiti oché-eze ahu, nọ kwa oché-eze ahu buruburu, ndi juputara n'anya anya n'iru na azu. 7 Ihe mbu ahu nke di ndu yiri ọdum, ihe nke-abua ahu nke di ndu yi-kwa-ra nwa-ehi, ihe nke-atọ ahu nke di ndu nwe-kwa-ra iru dika nke madu, ihe nke-anọ ahu nke di ndu yi-kwa-ra ugo nēfe efe. 8 Ihe anọ ahu nke di ndu nwe-kwa-ra nkù isi n'otù n'otù, ha juputa-kwa-ra n'anya anya buruburu, ya na nime: ha adigh-ezu ike ehie na abali, nāsi, Nsọ, nsọ, nsọ, ka Onye ahu di, bú Onye-nwe-ayi Chineke, Onye puru ime ihe nile, Onye diri, Onye nādi kwa adi, Onye nābia kwa. 9 M̀be ọ bula ihe anọ ahu nke di ndu gēnye Onye ahu Nke nānọkwasi n'oché-eze ahu otuto na nsọpuru na ekele, bú Onye nādi ndu rue m̀be nile ebigh-ebi, 10 orú ndi-okenye na anọ ahu gāda n'ala n'iru Onye ahu Nke nānọkwasi n'oché-eze ahu, ha gākpọ kwa isi ala nye Ya, bú Onye ahu Nke nādi ndu rue m̀be nile ebigh-ebi, ha gātudà kwa okpu-eze-ha n'iru oché-eze ahu, nāsi, 11 Gi, Onye-nwe-ayi na Chineke-ayi, I kwesiri inara otuto nile na nsọpuru nile na ike nile: n'ihì na Gi

onwe-gi kèrè ihe nile, ọ bu kwa n'ihì ọchichọ-Gi ka ha diri, ka ekè-kwa-ra ha èkè.

5 1 M'we hu akwukwọ nke edere ya-ri ihe n'ime na azu, nke eji-kwa-rari akàrà asa kasie ya ike, ka ọ di n'aka-nri Onye ahu Nke nānọkwasi n'oché-eze ahu. 2 M'we hu mọ-ozì di ike, ka ọ nēwere oké olu nēkwusa, si, Onye kwesiri isaghe akwukwọ ahu, na inyawapu akàrà-ya? 3 Ọ digh kwa onye ọ bula di n'elu-igwe, ma-ọbu n'elu uwa, ma-ọbu n'okpuru uwa, puru isaghe akwukwọ ahu, ma-ọbu ile ya anya. 4 M'we kwa ákwá nke-uku, n'ihì na ahugh onye ọ bula kwesiri isaghe akwukwọ ahu, ma-ọbu ile ya anya: 5 otù onye n'etiti ndi-okenye ahu we sim, Akwala ákwá: le, Ọdum ahu Nke si n'ebo Juda puta, Onye bu Nkpọrọgwu nke Devid, Ọ meriri, isaghe akwukwọ ahu na akàrà-ya asa. 6 M'we hu Nwa-aturu ka O nēguzo n'etiti oché-eze ahu na ihe anọ ahu nke di ndu, guzo kwa n'etiti ndi-okenye ahu, dika agāsi na eḡuru Ya-ri, Ọ nwe-kwa-ra mpi asa, na anya asa, nke bu Mọ asa ahu nke Chineke, bú nke ezigaworo ha n'uwa nile. 7 Ọ we bia, Ọ narawo kwa akwukwọ ahu n'aka-nri Onye ahu Nke nānọkwasi n'oché-eze ahu. 8 M̀be Ọ natara akwukwọ ahu, ihe anọ ahu nke di ndu na orú ndi-okenye na anọ ahu we da n'ala n'iru Nwa-aturu ahu, ha nile n'otù n'otù nwere ubọ-akwara, na ọkwa nke eji ọla-edo me nke juputara n'ihé-nsure-ọku nēsi isì utọ, nke bu ekpere ndi nsọ. 9 Ha nābù kwa abù ọhu, si, I kwesiri inata akwukwọ ahu, na isaghe akàrà-ya: n'ihì na eḡuru Gi eḡu, I were kwa ọbara-Gi ọtara Chineke madu si n'ebo nile ọ bula, na asusu nile ọ bula, na ndi nile ọ bula, na mba nile ọ bula, puta, 10 I we me ha ka ha buru ala-eze na ndi-nchu-aja nye Chineke-ayi; ha bu kwa eze n'elu uwa. 11 M'we hu, nu kwa olu ọtutu ndi-mọ-ozì ndi nọ oché-eze ahu na ihe anọ ahu nke di ndu na ndi-okenye ahu buruburu; ọnu-ọgugu-ha riri oké nne nke-uku, nke anāpugh iguta ha; 12 anurum ka ha were oké olu nāsi, Ọ kwesiri, bú Nwa-aturu ahu Nke eḡuworo eḡu, inata ike nile, na àkù, na amam-ihe, na ume, na nsọpuru, na otuto, na ngọzi. 13 M'we

nu ihe nile ọ bula ekere ekere nke di n'elu-igwe, na n'elu uwa, na n'okpuru uwa, na n'elu oké osimiri, ha na ihe nile di ha nime, ka ha nāsi, Ọ bu Onye ahu Nke nānọkwasi n'ochere-eze ahu, Ya na Nwa-aturu ahu, ka ngozi nile na nsopuru nile na otuto nile na ike nile diri rue mbe nile ebigh-ebi. 14 Ihe anọ ahu nke di ndu we si, Amen. Ndi-okenye ahu we da n'ala we kpọ isi ala.

6 1 M'we hu mbe Nwa-aturu ahu saghere otu nime akara asa ahu, m'we nu otu nime ihe anọ ahu nke di ndu, ka ọ nāsi, dika agasi na o ji olu ebere-elu-igwe nekwu, si, Bia. 2 M'we hu, ma le, inyinya ọcha, Onye nānọkwasi ya nwe-kwa-ra uta; ewe nye Ya okpu-eze: Ọ we puta nēmeri, ya na ka Ọ we meri.

3 Mbe Ọ saghe-kwa-ra akara nke-abua, m'we nu ihe nke-abua ahu nke di ndu, ka ọ nāsi, Bia. 4 Inyinya ọzọ we puta, bu inyinya nke nācha ọku ọku: ewe nye onye nānọkwasi ya ike inapu udo n'uwa, ya na ka ha we ọurita onwe-ha: ewe nye ya oké mma-agma.

5 Mbe Ọ saghe-kwa-ra akara nke-atọ, m'we nu ihe nke-atọ ahu nke di ndu, ka ọ nāsi, Bia. M'we hu, ma le, inyinya oji; onye nānọkwasi ya nwe-kwa-ra ihe-otutu n'aka-ya. 6 M'we nu dika agasi na ọ bu olu n'etiti ihe anọ ahu nke di ndu, ka ọ nāsi, Otutu otutu ntā nke ọkà bu otutu shilling, otutu ntā atọ nke barley bu otutu shilling; emejọ-kwa-la manu na manya-vine.

7 Mbe Ọ saghe-kwa-ra akara nke-anọ, m'we nu olu nke ihe nke-anọ ahu nke di ndu, ka ọ nāsi, Bia. 8 M'we hu, ma le, inyinya nke aru-ya yiri ozu: onye nānọkwasi kwa ya, aha-ya bu Ọnwu; Hedis we so ya ga. Ewe nye ha ike ichi otutu uzọ n'uzọ anọ nke uwa, iji mma-agma, na iji oké unwu, na iji ọnwu, nēbu, iwere kwa anu-ohia nke uwa nēbu.

9 Mbe Ọ saghe-kwa-ra akara nke-ise, m'we hu n'okpuru ebe-ichu-aja ahu nkuru-obi nke ndi ebururi n'ihu okwu Chineke, na n'ihu ama ahu nke ha nwere: 10 ha we were oké olu tie nkpu, si, Rue ole mbe, Onye-nwe-ayi, Onye di nsọ, buru kwa Onye-ezi-okwu, ka I nekpegh ikpe bọ kwa ọbọ ọbara-ayi n'isi ndi bi n'elu uwa? 11 Ewe nye ha n'otutu n'otutu uwe-nwuda di ọcha; ewe si ha, ka ha zuru ike nwa oge ọzọ, rue

mbe ndi-oru-ibe-ha na umu-nna-ha gezu kwa ezu, bu ndi agaje ibu dika ebukwa-ra ha onwe-ha.

12 M'we hu mbe Ọ saghere akara nke-isi, oké ala-oma-jijini we da; anyanwu we gho oji dika akwa-nkpe nēji nji nke eji aji anu kpa, ewe me ọnwaka ọ dizue ka ọbara: 13 kpakpando nile nke elu-igwe we da rue ala, dika osisi fig natupu nkuru-ya nāchagh aha, mbe oké ifufe nēfeghari ya. 14 Ewe kewapu elu-igwe dika akwukwo-odide mbe anāpiakota ya; ewe wepu ugwu nile na agwe-etiti nile ọ bula n'ọndu-ha. 15 Ndi-eze nke uwa, na ndi-amadi, na ndi-isi-ochi-agma, na ndi-ogaranya, na ndi di ike, na oru ọ bula, na onye ọ bula nwere onwe-ya, we zobe onwe-ha nime ọbà na nime oké nkume nke ugwu; 16 ha nāsi kwa ugwu na oké nkume ahu, Dakwasinu ayi, zopu ayi n'iru Onye ahu Nke nānọkwasi n'ochere-eze ahu, zopu kwa ayi n'iwe nke Nwa-aturu ahu: 17 n'ihu na oké ubochi nke iwe-ha abiawo; ọnye pu-kwa-ra iguzo?

7 1 Mbe nka gasiri m'we hu ndi-mọ-ozu anọ ka ha nēguzo n'elu nkuku anọ nke uwa, nējidesi ifufe anọ nke uwa ike, ka ifufe ọ bula we ghara ife n'elu uwa, ma-ọbu n'elu oké osimiri, ma-ọbu n'elu osisi ọ bula. 2 M'we hu mọ-ozu ọzọ ka o nēsi n'owuwa-anyanwu rigo, nēnwe akara nke Chineke di ndu: ọ we were oké olu tiere ndi-mọ-ozu anọ ahu nkpu, bu ndi enyere ha ike imejọ uwa na oké osimiri, 3 si, Emejola uwa, ma-ọbu oké osimiri, ma-ọbu osisi, rue mbe ayi gākasiwo ndi-oru Chineke-ayi akara n'egedege-iru-ha. 4 M'we nu ọnu-ogugu ndi akarari, ọgu nnu iri na ọgu nnu asatọ, ndi akarari akara site n'ebo nile ọ bula nke umu Israel.

5 Akarari akara site n'ebo Juda oru nnu na nnu iri:

Site n'ebo Reuben oru nnu na nnu iri:

Site n'ebo Gad oru nnu na nnu iri:

6 Site n'ebo Asha oru nnu na nnu iri: Site n'ebo Naftali oru nnu na nnu iri:

Site n'ebo Manase oru nnu na nnu iri:

7 Site n'ebo Simeon oru nnu na nnu iri:

Site n'ebo Livai oru nnu na nnu iri:

Site n'ebo Isaka orú nnù na nnù iri:

8 Site n'ebo Zebulun orú nnù na nnù iri:

Site n'ebo Josef orú nnù na nnù iri;

Site n'ebo Benjamin orú nnù na nnù iri:

9 M̀be ihe ndia gasiri m'we hu, ma le, oké igwè madu, nke onye ọ bula nāpugh iguta ọnu, ndi si na mba nile ọ bula, na ebo nile, na ndi nile, na asusu nile, puta, nēguzo n'iru oche-eze ahu na n'iru Nwa-aturu ahu, ẹ̀bọkwasiworo ha uwe-nwuda di ọcha, igu-nkwu di kwa n'aka-ha; 10 ha we were oké olu tie nkpu, si, Nzọputa diri Chineke-ayi, Onye nānọkwasi n'ọche-eze ahu, di-kwa-ra Nwa-aturu ahu. 11 Ndi-mọ-ozị nile nēguzo kwa oche-eze ahu na ndi-okenye ahu na ihe anọ ahu nke di ndu buruburu; ha we da kpuchie iru-ha n'ala n'iru oche-eze ahu, we kpọ isi ala nye Chineke, 12 si, Amen: Ngozi nile, na otuto nile, na amam-ihe nile, na ekele nile, na nsọpuru nile, na ike nile, na ume nile, diri Chineke-ayi rue m̀be nile ebigh-ebi. Amen. 13 Otù n'etiti ndi-okenye ahu we za, sim, Ndia ndi ẹ̀bọkwasiworo uwe-nwuda ahu di ọcha, hà bu ole ndi, òle ebe ha si bia kwa? 14 M'we si ya, Onye-nwem, gi onwe-gi matara. Ọ we sim, Ndia bu ndi nēsi n'oké nkpaḅu ahu puta, ha sa-kwa-ra uwe-nwuda-ha, me kwa ka ha di ọcha nime ọbara Nwa-aturu ahu. 15 N'ihì nka ka ha nọ n'iru oche-eze Chineke; ha nēfè kwa Ya ọfùfè ehiehie na abali n'ulo nsọ Ya: Onye ahu Nke nānọkwasi n'ọche-eze ahu gāḅasa kwa ulo-ikwū-Ya n'isi-ha. 16 Agu agagh-agu ha ọzọ, akpiri agagh-akpọ kwa ha nku ọzọ; anyanwu agagh-acha kwa ha ọzọ, ma-ọbu okpom-ọku ọ bula: 17 n'ihì na Nwa-aturu ahu Nke nọ n'etiti oche-eze ahu gāzù ha dika aturu, O gēduru kwa ha ga n'isi-iyi nke miri nke ndu: Chineke gēhichapu kwa anyamiri nile ọ bula n'anya-ha.

8 1 M̀be Ọ saghe-kwa-ra akàrà nke-asa, ewe dere ji n'elu-igwe oge ra ka nkera nke otù hour. 2 M'we hu ndi-mọ-ozị asa ahu ndi nēguzo n'iru Chineke; ewe nye ha opì asa.

3 Mọ-ozị ọzọ we bia guzo n'elu ebe-ichu-aja ahu, nēnwe ihe nke ọla-edo eji esure ihe-nsure-ọku nēsi isì utọ; ewe nye ya ọtutu ihe-nsure-ọku nēsi isì utọ,

ka ọ we tukwasi ha n'ekpere ndi nsọ nile nke di n'elu ebe-ichu-aja ahu nke ọla-edo nke di n'iru oche-eze ahu. 4 Anwuru-ọku nke ihe-nsure-ọku nēsi isì utọ ahu soro ekpere ndi nsọ site n'aka mọ-ozị ahu rigo n'iru Chineke. 5 Mọ-ozị ahu we were ihe ahu eji esure ihe-nsure-ọku nēsi isì utọ; ọ we kpọjue ya n'ọku nke sitere n'ọku nke ebe-ichu-aja ahu, we tubà ya n'uwa: ẹ̀bè-elu-igwe, na olu, na àmùmà, na ala-oma-jijiji we so.

6 Ndi-mọ-ozị asa ahu ndi nwere opì asa ahu doziri onwe-ha ifù opì.

7 Onye mbu we fùà opì, ákú-miri-igwè na ọku we so, nke agwarari ọbara, ewe tubà ha n'uwa: ọku we ọ́achasia otù uzọ n'uzọ atọ nke uwa, ọku ọ́achasi-kwa-ra otù uzọ n'uzọ atọ nke osisi, ọku ọ́achasi-kwa-ra ahilĩa ndu nile.

8 Mọ-ozị nke-abua we fùà opì, ewe tubà ihe dika oké ugwu nke nēre ọku nime oké osimiri: otù uzọ n'uzọ atọ nke oké osimiri we ghọ ọbara; 9 otù uzọ n'uzọ atọ nke ihe nile ekèrè èkè nke di n'oké osimiri we nwua, bú ihe nwere ndu; emebi-kwa-ra otù uzọ n'uzọ atọ nke uḅọ nile.

10 Mọ-ozị nke-atọ we fùà opì, oké kpakpando we site n'elu-igwe da, nke nēre ọku dika ọwa, ọ we da n'elu otù uzọ n'uzọ atọ nke osimiri nile, da kwa n'elu isi-iyi miri nile; 11 aha anākpọ kwa kpakpando ahu bu Wormwood: otù uzọ n'uzọ atọ nke miri nile we ghọ wormwood; ọtutu madu we site n'ihu miri ahu nwua, n'ihì na emere ka ha nēlu ilu.

12 Mọ-ozị nke-anọ we fùà opì, ewe tie otù uzọ n'uzọ atọ nke anyanwu ihe, ya na otù uzọ n'uzọ atọ nke ọnwà, na otù uzọ n'uzọ atọ nke kpakpando nile; ka otù uzọ n'uzọ atọ nime ha we ọ́achichiri, ka ehiehie we ghara kwa iputa ihè n'otù uzọ n'uzọ atọ nime ya, ka ọ́achichiri we me kwa otù a.

13 M'we hu, nu kwa otù ugo, ka ọ nēfè n'etiti elu-igwe, were kwa oké olu si, Ahuhu, ahuhu, ahuhu, ka ha gāhu, bú ndi bi n'elu uwa, site n'olu fọduru nke opì ndi-mọ-ozị atọ ahu, ndi gaje ifù opì.

9 1 Mọ-ozị nke-ise we fùà opì, m'we hu kpakpando nke sitereri n'elu-igwe da n'uwa: ewe nye ya nkpisi-ugodi nke olùlù nke abyss ahu. 2 Ọ we meghe

olùlù nke abyss ahu; anwuru-oku we si n'olùlù ahu kwugo, dika anwuru-oku nke oké oku; anyanwu na mbara-elugwe we site n'anwuru-oku nke olùlù ahu ̀̀a ̀̀chichiri. 3 Igurube we si n'anwuru-oku ahu puta je n'uwa; ewe nye ha ike, dika akpi nke uwa nwere ike. 4 Ewe gwa ha ka ha ghara imejọ ahihia nke uwa, ma-ọbu ihe ọ bula nwere akwukwọ ndu, ma-ọbu osisi ọ bula, ma ka ha mejọ nání madu, bú ndi ahu nēnwegh akàrà nke Chineke n'egedege-iru-ha. 5 Ewe nye ha ike ka ha ghara iḡu ha, kama ka ewe mekpa ha aru ọnwá ise: nmekpa-aruhá di ka nmekpa-aruhá nke akpi, mḡe ọ bula ọ nāḡa madu. 6 N'ubọchi ahu madu gāchọ kwa ọnwu, ha agagh-ahu kwa ya ma-ọli; agu inwu ọnwu gāgu kwa ha, ọnwu we ̀̀anari ha. 7 Oyiya igurube ahu yiri inyinya edoziworo ije agha; n'isi-ha ka ha nēkpui ihe dika okpu-eze yiri ọla-edo, iru-ha di kwa ka iru madu. 8 Ha nwe-kwa-ra agiri-isi dika agiri-isi ndinyom, ezé-ha di kwa ka ezé ọdum. 9 Ha nwe-kwa-ra ihe-agma iḡochi obi, dika ihe-agma iḡochi obi nke igwè; nkpatu nkù-ha di kwa ka nkpatu nke ubọ-ala, nke ọtutu inyinya nāḡa ọsọ ije agha. 10 Ha nwe-kwa-ra ọdudù yiri ọdudù akpi, nwe kwa ihe-ọḡubá; nime ọdudù-ha ka ike-ha di imejọ madu ọnwá ise. 11 Ha nwere mọ-ozí ahu nke abyss ahu dika eze-ha: aha-ya n'asusu Híbru bu Abadon, n'asusu Grik ọ nwe-kwa-ra aha Apolion.

12 Ahuhu mbu agabigawo: le, ahuhu abua ọzọ fọdurú ibia, mḡe ihe ndia gasiri.

13 Mọ-ozí nke-isi we fúa opí, m'we nu otù olu nke si na mpi nke ebe-ichu-aja ahu eji ọla-edo me puta, bú nke di n'iru Chineke, 14 M'we nu otù onye, ka ọ nāḡwa mọ-ozí nke-isi ahu okwu, bú onye nwere opí ahu, si, Tọpu ndi-mọ-ozí anọ ahu ndi ekeworo aḡu n'osimiri uku Yufretis. 15 Ewe tọpu ndi-mọ-ozí anọ ahu, ndi edoziriri nye oge hour na ubọchi na ọnwá na arọ ahu, ka ha we ̀̀ue otù uzọ n'uzọ atọ nke madu. 16 Ọnu-ogugu usu-ndi-agma ahu, nke bu ndi-inyinya, di ọgu million iri: anurum ọnu-ogugu-ha. 17 Otú a ka m'hu-kwa-ra inyinya ahu n'ohù ahu, ha na ndi nānọkwasi ha, nēnwe ihe-agma iḡochi

obi nke yiri oku na hyacinth na brimstone: isi inyinya ahu di kwa ka isi ọdum; oku na anwuru-oku na brimstone nēsi kwa n'ọnu-ha puta. 18 Esitere n'ihe-otiti atọ ndia ̀̀u otù uzọ n'uzọ atọ nke madu nile, ya bu site n'oku ahu na anwuru-oku ahu na brimstone ahu, nke nēsi n'ọnu-ha puta. 19 N'ihí na ike inyinya ahu di n'ọnu-ha, di kwa n'ọdudù-ha: n'ihí na ọdudù-ha yiri agwọ, nwe kwa isi; ha were kwa ha nēmejọ. 20 Ma ndi fọdurú n'etiti madu, ndi anēḡugh n'ihe-otiti ndia, echègharigh isi n'olu nile nke aka-ha puta, ka ha we ghara ikpọ isi ala nye ndi-mọ ọjọ, ha na arusi-ha nke ọla-edo, na nke ọla-ọcha, na nke ọla, na nke nkume, na nke osisi; nke nāpugh ile ihe anya, ma-ọbu inu ihe, ma-ọbu ije ije: 21 ha echègharigh kwa isi n'iḡu-madu-ha, ma-ọbu n'igwọ-nsi-ha, ma-ọbu n'ikwa-iko-ha, ma-ọbu n'izu-ori-ha, puta.

10 1 M'we hu mọ-ozí ọzọ di ike, ka o nēsi n'elu-igwe ridata, nke eḡokwasiworo ya igwe-ọjọ dika uwe; eke-na-ogwurugwu ahu di kwa n'isi-ya, iru-ya di kwa ka anyanwu, ukwu-ya abua di kwa ka ide oku; 2 o nējide kwa nwa akwukwọ ntà n'aka-ya, nke asagheworo: ọ we tukwasi ukwu aka-nri ya n'elu oké osimiri, tukwasi kwa ukwu aka-ekpe ya n'elu ala; 3 ọ we were oké olu ti nkpu, dika ọdum nāḡọ uja: mḡe o tiri nkpu, éḡè-elu-igwe asa ahu we kwue olu-ha. 4 Ma mḡe éḡè-elu-igwe asa ahu kwuru okwu, agajem ide akwukwọ: m'we nu olu si n'elu-igwe da, si, Kà ihe éḡè-elu-igwe asa ahu kwuru akàrà, ede-kwa-la ha n'akwukwọ. 5 Mọ-ozí ahu, nke m'huru ka o nēguzo n'elu oké osimiri na n'elu ala, we welie aka-nri-ya zó n'elu-igwe, 6 we were Onye ahu Nke nādi ndu rue mḡe nile ebigh-ebi, bú Onye kère elu-igwe na ihe nile di ya nime, na uwa na ihe nile di ya nime, na oké osimiri na ihe nile di ya nime, nū iyi na oge agagh-adi kwa ọzọ: 7 ma n'ubọchi nke olu mọ-ozí nke-asa ahu, mḡe ọ gaje ifù opí, agēme kwa ka ihe-omimi nke Chineke zu oké, dika O ziri ozi ọma nye ndi-orù-Ya, bú ndi amuma-Ya. 8 Olu ahu nke m'nuru ka o nēsi n'elu-igwe da, anu-kwa-ram ya ọzọ ka ọ nākpayerem uka, si, Je, nara akwukwọ

ahu nke asagheworo, bù nke di n'aka mọ-ozì ahu onye nēguzo n'elu oké osimiri na n'elu ala. 9 M'we jekuru mọ-ozì ahu, si ya ka ọ nyem nwa akwukwọ ntà ahu. Ọ we sim, Nara ya, ripia kwa ya; ọ gēme kwa ka afọ-gi lue ilu, ma n'ọnu-gi ọ gātọ utọ dika manu-añu. 10 M'we nara nwa akwukwọ ntà ahu n'aka mọ-ozì ahu, we ripia ya; ọ we tọ utọ n'ọnum dika manu-añu: m̀be m'ripiasiri ya, ewe me ka afom lue ilu. 11 Ha nāsikwam, I ghagh ibu amumà ọzọ bayere ọtutu ndi na ọtutu mba na ọtutu asusu na ọtutu eze.

11 1 Ewe nyem amì yiri nkpa-n'aka: otù onye we si, Bilie, tù kwa ulo nsọ nke Chineke, na ebe-ichu-ajaya, na ndi nākpọ isi ala nime ya. 2 Ma obi nke di n'èzi ulo nsọ ahu, rapu ya n'èzi, atù-kwa-la ya; n'ìhi na ewerewo ya nye ndi mba ọzọ: ha gāzoda kwa obodo nsọ ahu ọgu ọnwà abua na abua. 3 M'gēnye kwa ndi-àmàm abua ike, ha gēbu kwa amuma nnù ubochi atọ na ọgu atọ, ẹbọkwasiwo kwa ha àkwà-nkpe. 4 Ndia bu osisi olive abua ahu na ihe-idoba-oriona abua ahu, ndi nēguzo n'iru Onye-nwe uwa. 5 Ọ buru kwa na onye ọ bula chọrọ imejọ ha, ọku nēsi n'ọnu-ha puta, nēripià kwa ndi-iro-ha; ọ buru kwa na onye ọ bula gāchọ imejọ ha, aghagh ịbụ ya otù a. 6 Ndia nwere ike imechi elu-igwe, ka miri we ghara izo n'ubochi nile nke amuma-ha: ha nwe-kwa-ra ike n'ebe miri nile di, ime ka ha ịanwè ọbara, na iwere ihe-otiti nile ọ bula tie uwa, ka m̀be ha gāchọ ra. 7 Ma m̀be ọ bula ha gābazuwo àmà-ha, anu-phia ahu nke nēsi n'abyss ahu rigoputa gēbu agha megide ha, meri kwa ha, ịbụ kwa ha. 8 Ozu-ha we di n'amà nke obodo uku ahu, bù nke anākpọ Sọdọm na Ijpt n'uzọ nke Mọ Nsọ, ebe akpogide-kwa-ra Onye-nwe-ha n'obe. 9 Madu we si n'etiti ndi nile na ebo nile na asusu nile na mba nile puta nēle ozu-ha ubochi atọ na nkera otù ubochi, ha ekwegh kwa ka atọbọ ozu-ha n'ili. 10 Ndi bi n'elu uwa nānuri kwa ọnu n'isi ha, obi nātọ kwa ha utọ; ha gēzigarita kwa onwe-ha onyinye; n'ìhi na ndi-amuma abua ndia mekpara ndi bi n'elu uwa aru. 11 M̀be ubochi atọ na nkera otù ubochi ahu gasiri Mọ nke ndu nke si na Chineke puta we bata nime

ha, ha we guzo n'ukwu-ha; oké egwu we dakwasi ndi nēkiri ha. 12 Ha we nu oké olu nke si n'elu-igwe da, ka ọ nāsi ha, Rigotanu n'ebe a. Ha we rigo rue n'elu-igwe nime igwe-ọjì ahu; ndi-iro-ha kiri-kwa-ra ha. 13 N'otù oge hour ahu oké ala-oma-jijiji we da, otù uzọ n'uzọ iri nke obodo ahu we da ru ala; ewe ịbụ nnù madu iri na nnù asa na ọgu iri nime ala-oma-jijiji ahu, bù ndi nwere aha: ndi foduru we tua egwu, ha we nye Chineke nke elu-igwe otuto.

14 Ahuhu nke-abua agabigaworo: le, Ahuhu nke-atọ nābia ọsọsọ.

15 Mọ-ozì nke-asa we fùà ọpì; oké olu we da n'elu-igwe, ha we si, Ala-eze nke uwa aghọwo ala-eze nke Onye-nwe-ayi, na nke Kraist-Ya: Ọ gābu kwa eze rue m̀be nile ebigh-ebi. 16 Orù ndi-okenye na anọ ahu, ndi nānọdu n'iru Chineke n'elu oche-eze-ha, we da kpuchie iru ha n'ala, we kpọ isi ala nye Chineke, 17 si, Ayi nēkele Gi, Onye-nwe-ayi Chineke, Onye puru ime ihe nile, Onye nādi adi, Onye di-kwa-ri; n'ìhi na I werewo oké ike-Gi, I bu-kwa-ra eze. 18 Mba nile we we iwe, iwe-Gi we bia, ya na oge ikpe ndi nwuru anwu ikpè, na inye ndi-orù-Gi, bù ndi-amuma, na ndi nsọ, na ndi nātu egwu aha-Gi, ndi ntà na ndi uku, ugwo-ọlu-ha; na imebi ndi ahu nēmebi uwa.

19 Ewe meghe ulo nsọ nke Chineke nke di n'elu-igwe; ewe hu ịbè nke ọbụba-ndu-Ya n'ulo nsọ Ya; àmumà, na olu, na ẹbè-elu-igwe, na ala-oma-jijiji, na oké àkù-miri-igwè we so.

12 1 Ewe hu oké ihe-iriba-ama n'elu-igwe; nwayi nke ẹbọkwasiwo ya anyanwu dika uwe, ọnwà di kwa n'okpuru ukwu-ya abua, o nēkpụ kwa okpu-eze nke kpakpando iri na abua n'isi-ya; 2 ọ di kwa ime: ọ we tie nkpu, ebe ime nēme ya, anēmekpa kwa ya aru imuputa nwa. 3 Ewe hu ihe-iriba-ama ọzọ n'elu-igwe; ma le, oké dragon nke nācha ọku ọku, nke nwere isi asa na mpi iri, nēkpụ kwa okpu-eze asa n'isi-ya. 4 Ọdudù-ya nādọrọ kwa otù uzọ n'uzọ atọ nke kpakpando nke elu-igwe, ọ we tudà ha n'ala: dragon ahu we guzo n'iru nwayi ahu onye gaje imuputa nwa, ka ọ we ripia Nwa-ya m̀be ọ bula ọ gāmuputa Ya. 5 Ọ we muputa Ọkpara, bù Nwa-nwoke, Onye gēji nkpa-n'aka

ígwè zù mba nile dika aturu: ewe punara ya Nwa-ya ahu la n'ebe Chineke nọ, na n'ebe oche-eze-Ya di. 6 Nwayi ahu we ɓalaga nime ɓhia, ebe ɔ nwere ɔnɔdu edoziworo site n'aka Chineke, ka ha we zúa ya n'ebe ahu nnù ubɔchi atɔ na ɔgu atɔ.

7 Agha we puta n'elu-igwe: Maikael na ndi-mɔ-ozi-ya buru agha megide dragon ahu; dragon ahu na ndi-mɔ-ozi-ya we bue agha; 8 ha enwegh kwa ike, ahugh kwa ɔnɔdu-ha ɔzɔ n'elu-igwe. 9 Ewe chudà dragon uku ahu, bú agwɔ ochie ahu, onye anākpɔ Ekwensu na Setan, onye nēduhie uwa nile madu bi; achudara ya n'uwa, chudà kwa ndi-mɔ-ozi-ya, ha na ya. 10 M'we nu oké olu ka ɔ nādà n'elu-igwe, si, Uɓu a ka ɔ biaworo, bú nzɔputa ahu, na ike ahu, na ala-eze Chineke-ayi, na ichi-isi nke Kraist-Ya: n'ihì na achudara onye ahu nke nēbo umu-nna-ayi ebubo, onye nēbo ha ebubo n'iru Chineke-ayi ehìhie na abali. 11 Ndi ahu we merie ya n'ihì ɔbara Nwa-aturu ahu, na n'ihì okwu àmà-ha; ha ahugh kwa ndu-ha n'anya rue ɔnwu. 12 N'ihì nka, ka obi nātɔ unu utɔ, unu elu-igwe nile, na unu ndi bi nime ha. Ahuhu gādiri uwa na oké osimiri: n'ihì na ekwensu aridakuruwo unu, nēnwe oké ɔnuma, ebe ɔ matara na ɔ nwere nání nwa oge.

13 Mɓe dragon ahu huru na achudara ya-ri n'uwa, ɔ we soɓue nwayi ahu, bú nwayi nke muputara Nwa-nwoke ahu. 14 Ewe nye nwayi ahu nkù abua ahu nke oké ugo ahu, ka ɔ we febà n'ɓhia la n'ɔnɔdu-ya, ebe anāzù ya otù oge, na oge abua, na nkera otù oge, ka ɔ pua n'iru agwɔ ahu. 15 Agwɔ ahu we ɓputa miri n'ɔnu-ya n'azu nwayi ahu dika osimiri, ka ɔ we me ka osimiri ahu bupu ya. 16 Ala we yere nwayi ahu aka, ala we saghe ɔnu-ya, loda osimiri ahu, nke dragon ahu ɓputara n'ɔnu-ya. 17 Dragon ahu we wesa nwayi ahu iwe, we pua ibu agha megide nkpuru-ya fɔduru, bú ndi nēdebe ihe nile Chineke nyere n'iwu, ndi nēnwe kwa àmà nke

13 Jisus: 1 ɔ we guzo n'ájá oké osimiri.

M'we hu anu-ɓhia ka o nēsi n'oké osimiri rigɔputa, nēnwe mpi iri na isi asa, nēkpɔ kwa okpu-eze iri n'elu mpi-ya, nēnwe kwa aha ufɔdu nke nkwalu

Chineke n'elu isi-ya. 2 Anu-ɓhia nke m'huru yi-kwa-ra agu, ukwu-ya di kwa ka ukwu bear, ɔnu-ya di kwa ka ɔnu ɔdum: dragon ahu we nye ya ike-ya, na oche-eze-ya, na oké ichi-isi. 3 M'we hu otù n'etiti isi asa ya, dika agāsi na etiburu ya-ri ka ɔ nwua; ewe me ka ihe-otiti-ya ahu nke nēweta ɔnwu la: ɔ we ju uwa dum anya, ha we so anu-ɓhia ahu n'azu; 4 ha we kpɔ isi ala nye dragon ahu, n'ihì na ɔ nyere anu-ɓhia ahu ichi-isi-ya; ha kpɔ-kwa-ra isi ala nye anu-ɓhia ahu, si, Ōnye yiri anu-ɓhia ahu? ōnye pu-kwa-ra ibu agha megide ya? 5 ewe nye ya ɔnu nke nēkwu oké ihe na nkwalu Chineke; ewe nye ya ike ime omume-ya ɔgu ɔnwa abua na abua. 6 ɔ we saghe ɔnu-ya ikwalu Chineke, ikwalu aha-Ya, na ulo-ikwū-Ya, bú ndi bi n'elu-igwe. 7 Ewe nye ya ike ibu agha megide ndi nsɔ ahu, na imeri ha: enye-kwa-ra ya ike ichi ebo nile ɔ bula na ndi nile ɔ bula na asusu nile ɔ bula na mba nile ɔ bula isi. 8 Ndi nile ndi bi n'elu uwa gākpɔ kwa isi ala nye ya, onye ɔ bula anēdegh aha-ya n'akwukwɔ nke ndu nke Nwa-aturu ahu Ōnye eɓuworo site n'oge itɔ ntɔ-ala nke uwa. 9 ɔ buru na onye ɔ bula nwere nti, ya nu. 10 ɔ buru na ɔ diri onye ɔ bula ka adɔta ya n'agha, ɔ bu n'agha ka agāɔta ya: ɔ buru na onye ɔ bula gēji mma-agma ɓu madu, aghagh iji mma-agma ɓu ya. N'ebe a ka ntachi-obi na okwukwe nke ndi nsɔ di.

11 M'we hu anu-ɓhia ɔzɔ ka o nēsi n'ala rigɔputa; ɔ nwe-kwa-ra mpi abua yiri nke Nwa-aturu ahu, ma o nēkwu okwu dika dragon ahu. 12 ɔ we nāchi isi nile nke anu-ɓhia mbu ahu n'iru ya. ɔ nēme kwa uwa na ndi bi nime ya ka ha kpɔ isi ala nye anu-ɓhia mbu ahu, nke emere ka ihe-otiti-ya nke nēweta ɔnwu la. 13 ɔ nēme kwa oké ihe-iriba-ama di iche iche, ka ɔ we me ɔbuná ɔku ka o si n'elu-igwe ridata n'uwa n'iru madu nile. 14 ɔ we nēduhie ndi bi n'elu uwa n'ihì ihe-iriba-ama nile nke enyere ya ike ime n'iru anu-ɓhia ahu; nāsi ndi bi n'elu uwa, ka ha kpuara anu-ɓhia ahu ihe-oyiyi, bú nke nwere oɓuɓu-mma-agma ahu, we di ndu. 15 Ewe nye ya ike inye ya ume, bú ihe-oyiyi nke anu-ɓhia ahu, ka ihe-oyiyi nke anu-ɓhia ahu we kwue okwu, me kwa ka eɓue ha, ka ha

ra, bú ndi ọ bula nākpogh isi ala nye ihe-oyiyi nke anu-ohia ahu. 16 Ọ nēme kwa madu nile, ndi ntà na ndi uku, na ndi-ogaranya na ndi-ohēye, na ndi nwere onwe-ha na ndi-orù, ka akà ha akàrà n'aka-nri-ha, ma-ọbu n'egedege-iru-ha; 17 ka onye ọ bula ghara kwa ipu izuta ahia ma-ọbu ire ihe, ma-ọbugh onye nwere akàrà ahu, bú aha nke anu-ohia ahu ma-ọbu ọnu-ogugu aha-ya. 18 N'ebe a ka amam-ihe di. Onye nwere uche, ya gua ọnu-ogugu nke anu-ohia ahu; n'ihì na ọ bu ọnu-ogugu madu: ọnu-ogugu-ya bu kwa nnù na ọgu iri na ọgu atọ na isi.

14 1 M'we hu, ma le, Nwa-aturu ahu ka O nēguzo n'ugwu Zaion, Ya na ọgu nnù iri na ọgu nnù asatọ, bú ndi edeworo aha-Ya na aha Nna-Ya n'egedege-iru-ha. 2 M'we nu olu ka o nēsi n'elu-igwe dà, dika olu ọtutu miri, di kwa ka olu oke ébè-elugwe: olu ahu m'nuru di kwa ka olu ndi nākpọ ubọ-akwara mbe ha nēwere ubọ-akwara-ha nākpọ: 3 ha we nābù dika agāsi na ọ bu abù ọhu n'iru oche-eze ahu, na n'iru ihe anọ ahu nke di ndu na ndi-okenye ahu: ọ digh kwa onye ọ bula puru imuta abù ahu ma-ọbugh ọgu nnù iri na ọgu nnù asatọ ahu, bú r.di abatarari n'uwa. 4 Ndia bu ndi nēmerugh onwe-ha n'aru ndinyom; n'ihì na ha di ọcha ka umu-aboghọ nāmagh nwoke. Ndia bu ndi nēso Nwa-aturu ahu ebe ọ bula Ọ nēje. Ndia ka abatarara n'etiti madu, iburu Chineke na Nwa-aturu ahu nkpuru mbu. 5 Ọ digh kwa ugha ọ bula ahuru n'ọnu-ha: ha bu ndi anātagh uta.

6 M'we hu mọ-ozì ọzọ ka ọ nēfe n'etiti elu-igwe, nēnwe ozi ọma ebigh-ebi izisara ndi nānọdu n'elu uwa, bú mba nile ọ bula na ebo nile ọ bula na asusu nile ọ bula na ndi nile ọ bula; 7 ọ nēwere kwa oké olu si, Tuanu egwu Chineke, nye kwa Ya otuto; n'ihì na oge hour nke ikpé-Ya abiawo: kpọ-kwa-nu isi ala nye Ya, bú Onye kere elu-igwe na ala na oké osimiri na isi-iyi nile nke miri nile.

8 Mọ-ozì ọzọ, bú nke-abua, we so, si, Ọ dawo, ọ dawo, bú Babilon uku ahu, nke meworo ka mba nile nua nime manya nke ọnuma nke ikwa-iko-ya.

9 Mọ-ozì ọzọ, bú nke-atọ, we so ha,

were oké olu si, Ọ buru na onye ọ bula nākpọ isi ala nye anu-ohia ahu na ihe-oyiyi-ya, nānata kwa akàrà-ya n'egedege-iru-ya, ma-ọbu n'aka-ya, 10 ya onwe-ya gānu kwa nime manya nke ọnuma Chineke, nke edoziworo nāgwagh-agwa nime iko nke iwe-Ya; agēji kwa ọku na brimstone mekpa ya aru n'iru ndi-mọ-ozì di nsọ, na n'iru Nwa-aturu ahu: 11 anwuru-ọku nke nmekpa-arua-ha nārigo rue mbe nile ebigh-ebi; ha adigh-ezu kwa ike ehie na abali, bú ndi nākpọ isi ala nye anu-ohia ahu na ihe-oyiyi-ya, ma ọ buru kwa na onye ọ bula anata akàrà nke aha-ya. 12 N'ebe a ka ntachi-obi ndi nsọ di, bú ndi nēdebe ihe Chineke nyere n'iwu, na okwukwe Jisus.

13 M'we nu olu ka o nēsi n'elu-igwe da, si, De akwukwọ, Ngozi nādiri ndi nwuru anwu, bú ndi gānwu anwu nime Onye-nwe-ayi site n'ubu a: e, ka Mọ Nsọ nēkwu, ka ha we si na ndọbu nile ha dọburu onwe-ha n'olu zuru ike; n'ihì na ọlu nile ha nēso ha ga.

14 M'we hu, ma le, ígwé ọcha; n'elu ígwé ọcha ahu ka m'huru otù Onye yiri nwa nke madu ka Ọ nānọdu ala, nēkpụ okpu-eze nke ọla-edo n'isi-Ya, mma-iwe-ihe-ubi di nkọ di kwa n'aka-Ya. 15 Mọ-ozì ọzọ we si n'ulo nsọ ahu puta, nēwere oké olu tiere Onye ahu Nke nānọkwasi n'ígwé ọcha ahu nkpu, si, Tiye mma-iwe-ihe-ubi-Gi, we kwa ihe-ubi: n'ihì na oge hour iwe ihe-ubi abiaruwo; n'ihì na ihe agēwe n'ubi nke uwa achabigawo oké. 16 Onye ahu Nke nānọkwasi n'ígwé ọcha ahu we tudà mma-iwe-ihe-ubi-Ya n'elu uwa; ewe were uwa dika ihe-ubi.

17 Mọ-ozì ọzọ we si n'ulo nsọ ahu nke di n'elu-igwe puta, ya onwe-ya nwe-kwa-ra mma-iwe-ihe-ubi di nkọ. 18 Mọ-ozì ọzọ we si n'ebe-ichu-aja ahu puta, bú onye nwere ike n'ebe ọku ahu di; ọ we were oké olu tiere onye ahu nke nwere mma-iwe-ihe-ubi di nkọ nkpu, si, Tiye mma-iwe-ihe-ubi-gi di nkọ, bipu uyọkọ nile nke vine nke uwa; n'ihì na nkpuru-vine-ya achazuwo. 19 Mọ-ozì ahu we tubà mma-iwe-ihe-ubi-ya n'uwa, we bipu nkpuru-vine nke uwa, tubà ya nime ebe-nzọcha-nkpuru-vine ahu, nke di uku, bú nke ọnuma Chineke. 20 Ewe zọcha ebe - nzọcha - nkpuru - vine ahu

n'azu obodo ahu, qbara we si n'eben-
nzo-cha-nkpuru-vine ahu puta, rue bridle
inyinya, ru kwa ihe ra ka nnu furlong
anq.

15 1 M'we hu ihe-iriba-ama ozq
n'elu-igwe, nke di uku di kwa
ebube, ndi-mq-ozu asa ndi nwere ihe-
otiti asa, nke bu nke-ikpe-azu, n'ihu na
nime ha ka onuma Chineke gwuru.

2 M'we hu dika agasi na q bu oké
osimiri eji enyo me nke agwakworo ya
na oku; ahu-kwa-ram ndi nāputa n'aka
anu-qhia ahu na nmeri, ya na n'aka ihe-
oyiyi-ya, na n'aka onu-qgugu aha-ya,
ka ha nēguzo n'usq oké osimiri ahu eji
enyo me, nēnwe ubq-akwara nke
Chineke. 3 Ha nābū kwa abū nke
Moses, bú orū nke Chineke, na abū nke
Nwa-aturu Chineke, si, Qlu-Gi nile
di uku di kwa ebube, Onye-nwe-ayi
Chineke, Onye puru ime ihe nile; uzq-
Gi nile ziri ezi, buru kwa ezi-okwu, Gi
Eze nke mba nile. 4 Onye nāgagh-atu
egwu, Onye-nwe-ayi, to kwa aha-Gi?
n'ihu na nānī Gi di qcha n'obi; n'ihu na
mba nile gābia kpq kwa isi ala n'iru Gi;
n'ihu na emere ka ezi omume-Gi nile
puta ihe.

5 Mbe ihe ndia gasiri m'we hu,
emeghe-kwa-ra ulo nsq nke ulo-ikwū
nke amā ahu n'elu-igwe: 6 ndi-mq-ozu
asa ahu ndi nwere ihe-otiti asa ahu we
si n'ulo nsq ahu puta, ebokwasiworo ha
linen, nke di qcha nēnwu kwa enwu,
ekewo kwa ha ihe-okiké qia-edo n'obi
buruburu. 7 Otū nime ihe anq ahu nke
di ndu we nye ndi-mq-ozu asa ahu qkwa
qia-edo asa juputara n'onuma Chineke,
Onye nādi ndu rue mbe nile ebigh-ebi.
8 Ulo nsq ahu we juputa n'anwuru-oku
nke si n'ebube Chineke puta, si kwa
n'ike-Ya puta; q digh kwa onye q bula
puru ibā nime ulo nsq ahu, rue mbe ihe-
otiti asa ahu nke ndi-mq-ozu asa ahu
gāgwu.

16 1 M'we nu oké olu ka o nēsi n'ulo
nsq ahu dà, nāsi ndi-mq-ozu asa
ahu, Jenu, wusi qkwa asa ahu nke
onuma Chineke nime uwa.

2 Mq-ozu mbu we je, wusi qkwa-ya
nime uwa; ajq onyā jqburu onwe-ya
we puta n'aru madu nile ndi nwere
akārā anu-qhia ahu, ndi nākpq kwa isi
ala nye ihe-oyiyi-ya.

3 Mq-ozu nke-abua we wusi qkwa-ya

nime oké osimiri; q we ghq qbara dika
nke madu nwuru anwu; nkpuru-obi nile
q bula nke di ndu we nwua, bú ihe di
n'oké osimiri.

4 Mq-ozu nke-atq we wusi qkwa-ya
nime osimiri nile na isi-iyi nile nke miri
nile; miri ahu we ghq qbara. 5 M'we
nu mq-ozu miri nile ka q nāsi, Onye ezi
omume ka I bu, Gi Onye nādi adi,
Onye di-kwa-ri, Onye di qcha n'obi,
n'ihu na I kpere ikpé ndia: 6 n'ihu na ha
wusiri qbara ndi nsq na ndi-amuma,
qbara ka I nyewo-kwa-ra ha ka ha nua:
ha bu ndi kwesiri ekwesī. 7 M'we nu
ebe-ichu-aja ahu ka q nāsi, E, Onye-
nwe-ayi Chineke, Onye puru ime ihe
nile, ikpé-Gi nile bu ezi-okwu na ikpé
ziri ezi.

8 Mq-ozu nke-anq we wusi qkwa-ya
n'elu anyanwu; ewe nye ya ike iji oku
chaqū madu. 9 Ewe were oké okpom-
oku chaqūe madu: ha we kwulu aha
Chineke ahu Onye nwere ike ichi ihe-
otiti ndia isi; ha echēgharigh kwa inye
Ya otuto.

10 Mq-ozu nke-ise we wusi qkwa-ya
n'elu oche-eze nke anu-qhia ahu; ewe
me ka ala-eze-ya ba qchichiri; ha we
tabie ire-ha site n'aru-ufu, 11 ha we
kwulu Chineke nke elu-igwe site n'aru-
ufu nile ha na onyā nile ha; ha
echēgharigh kwa isi n'qlu nile ha puta.

12 Mq-ozu nke-isi we wusi qkwa-ya
n'elu osimiri uku ahu, bú Yufretis;
miri-ya we tasia, ka ewe dozie uzq ndi-
eze ahu ndi si n'qwuwa-anyanwu bia.
13 M'we hu ndi-mq atq nādigh qcha,
dika awq, ka ha nēsi n'onu dragon ahu,
si kwa n'onu anu-qhia ahu, si kwa n'onu
onye-amuma ugha ahu, puta: 14 n'ihu
na ha bu mq nke ndi-mq qjq, nēme ihe-
iriba-ama di iche iche; ndi nāpukuru
ndi-eze nke elu-uwa dum madu bi, ime
ka ha zukq ibu agha nke oké ubqchi ahu
nke Chineke, Onye puru ime ihe nile.
15 (Le, anamabia dika onye-ori. Ngqzi
nādiri onye nēche nche, nēdebe kwa
uwe-ya, ka q ghara ijeghari n'qtq, ha we
hu ihere-ya.) 16 Ha we me ka ha zukq
n'ebe ahu nke anākpq n'asusu Hibru
Ha-Magedon.

17 Mq-ozu nke-asa we wusi qkwa-ya
n'elu mbara-elu-igwe; oké olu we si
n'ulo nsq ahu daputa, si n'ebe oche-eze
ahu di, nāsi, Emewo ya: 18 'mumā, na

olu, na ébè-elu-igwe, we so; oké ala-oma-jijiji so-kwa-ra, nke ala-oma-jijiji di otù a adagh m̀be ọ bula site na m̀be madu putara n'elu uwa, ala-oma-jijiji di uku otù a, oké ala-oma-jijiji di otù a. 19 Ewe kewa obodo uku ahu uzọ atọ, obodo nile nke mba nile we da: ewe cheta Babilon uku ahu n'iru Chineke, inye ya iko nke manya nke ọnuma nke iwe-Ya. 20 Agwe-etiti nile ọ bula we ́alaga, ahugh kwa ugwu nile ọzọ. 21 Oké ákú-miri-ígwé, nke ra ka talent n'arọ n'otù n'otù, nēsi kwa n'elu-igwe ridata n'aru madu: madu we kwulu Chineke site n'ihe-otiti nke ákú-miri-ígwé ahu; n'ihì na ihe-otiti-ya di uku ri nne.

17 I Otù mọ-ozì n'etiti ndi-mọ-ozì asa ahu ndi nwere ọkwa asa ahu we bia, we kpayerem uka, si, Biari, m'gēgosi gi ikpé nke oké nwayi ahu nākwa iko onye nānọkwasi n'otutu miri; 2 onye ya na ndi-eze uwa kwara iko, eme-kwa-ra ka manya ikwa-iko-ya bà ndi bi n'uwa n'anya. 3 Ọ we bupum ba n'ohia nime Mọ Nsọ: m'we hu nwayi ka ọ nānọkwasi n'anuhia nācha uhie uhie, nke nwere aha di iche iche juputara na nkwalu Chineke, nwe kwa isi asa na mpi iri. 4 Eḅokwasiwo kwa nwayi ahu ákwà ododo na ákwà uhie, ewerewo kwa ọla-edo na nkume di oké ọnu na pearl chọ ya nma, ọ nwe-kwa-ra iko ọla-edo n'aka-ya nke juputara n'ihé-árú, bú ihe nile nādigh ọcha nke ikwa-iko-ya. 5 edekwasi - kwa - rari aha n'egedege - iru - ya, bú IHE - OMIMI, BABILON UKU AHU, NNE NKE NDI NAKWA IKO NA NKE IHE-ÁRÚ NILE NKE UWA. 6 M'we hu nwayi ahu ka ọbara ndi nsọ na ọbara ndi-àmà Jisus nābà ya n'anya dika manya. M̀be m'huru ya ọ we jum anyan nke-uku. 7 Mọ-ozì ahu we sim, N'ihì gini ka o juru gi anyan? mu onwem gāgwa gi ihe-omimi nke nwayi ahu, na nke anuhia ahu nke nēburu ya, nke nwere isi asa ahu na mpi iri ahu. 8 Anuhia ahu nke i huru diri, ọ digh kwa ubu a; ọ gaje kwa isi n'abyss ahu rigoputa, na ila n'iyi. O gēju kwa ndi bi n'elu uwa anyan, bú ndi anēdeghe aha n'akwukwọ nke ndu ahu site n'oge itọ ntọ-ala uwa, m̀be ha nēle anuhia ahu anyan, na ọ diri, ọ digh kwa ubu a, ọ gābia kwa. 9 N'ebe a ka uche

nke nwere amam - ihe di. Isi asa ahu bu ugwu asa, nke nwayi ahu nānọdu n'elu ha: 10 ndi-eze asa di kwa; ise nime ha adawo, otù nime ha nādi adi, onye fọduru akābiagh; m̀be ọ gābia ọ ghagh kwa inọgide nwa oge. 11 Anuhia ahu nke diri, nke nādigh kwa ubu a, ya onwe-ya bu kwa nke-asatọ, o si kwa n'asa ahu puta; ọ nāla kwa n'iyi. 12 Mpi iri ahu nke i hukwa-ra bu eze iri, madu ndi akānatagh ala-eze ọ bula; ma ha nānata ike dika ndi-eze, ha na anuhia ahu, otù oge hour. 13 Ndia nwere otù alò, ha nēwere kwa ike-ha na ichi-isi-ha nye anuhia ahu. 14 Ndia gēbu agha megide Nwa-aturu ahu, Nwa-aturu ahu gēmeri kwa ha, n'ihì na Ọ bu Onyenwenu kachasi ndi-nwenu nile, na Eze kachasi ndi-eze nile; ndi soro Ya gēmeri kwa, bú ndi akpọworo, ndi arọputawo-kwa-ra, ndi kwesi-kwa-ran tukwasi-obi. 15 Ọ we sim, Miri nile i huru, ebe nwayi ahu onye nākwa iko nānọdu, bu ndi di iche iche, na igwé madu, na mba di iche iche, na asusu di iche iche. 16 Mpi iri ahu i huru, ha na anuhia ahu, ndia gākpọ nwayi ahu nākwa iko asi, ha gēme kwa ya ka ọ buru onye tọḅọrọ n'efu buru kwa onye ́a ọtọ, ha gēri kwa anu-aru-ya, rechapu kwa ya n'ọku. 17 N'ihì na Chineke tiyere n'obi-ha ime izù-Ya, na ibata otù izù, na iwere ala-eze-ha nye anuhia ahu, rue m̀be agēmezu okwu nile nke Chineke. 18 Ma nwayi ahu i huru bu obodo uku ahu, nke nwere ala-eze nāchi ndi-eze uwa.

18 I M̀be ihe ndia gasiri m'we hu mọ-ozì ọzọ ka o nēsi n'elu-igwe ridata, nēnwe ike uku; ewe site n'ebube-ya nye uwa ihè. 2 Ọ we were olu ike tie nkpu, si, Ọ dawo, ọ dawo, bú Babilon uku ahu, ọ ghọwo kwa ebe-obibi nke ndi-mọ ọjọ, na ulonkpọrọ nke mọ nile ọ bula nādigh ọcha, na ulonkpọrọ nke nnunu nile ọ bula nke nādigh ọcha nke akpọwo-kwa-ra asi. 3 N'ihì na mba nile adawo site na manyan nke ọnuma nke ikwa-iko-ya; ndi-eze uwa so-kwa-ra ya kwa iko, ndi-ahia nke uwa buru ọgaranya site n'ike nke inupu-isi-ya.

4 M'we nu olu ọzọ ka o nēsi n'elu-igwe dà, si, Ndi nkem, sinu nime ya

puta, ka unu we ghara iso ya nweko nmehie-ya nile, ghara kwa inata ufodu nime ihe-otiti-ya nile: 5 n'ihì na nmehie-ya nile rapakorò n'otù rue elu-igwe, Chineke cheta-kwa-ra ajò omume-ya nile. 6 Nyeghachinu ya obunà dika ya onwe-ya nyeghachiri madu, nye-kwa-nu ya okpukpu abua dika olu-ya nile di: nime iko ahu o gwara agwa, gwaranu ya okpukpu abua. 7 Ka ha ra, bù otuto o nyere onwe-ya, na inupu-isi o nupuru, nyenu ya nmekpa-arù na iru-ùjù ra otù ahu: n'ihì na o nāsi n'obi-ya, Anamanòdu dika eze-nwayi, abughkwam nwayi di-ya nwuru, o digh kwa iru-ùjù m'gāhu ma-qli. 8 N'ihì nka o bu n'otù ubochi ka ihe-otiti-ya nile gābia, bù onwu, na iru-ùjù, na unwu; agērechapu kwa ya n'oku; n'ihì na O di ike, bù Onye-nwe-ayi Chineke, Onye kpere ya ikpè. 9 Ndi-eze uwa, ndi soro ya kwa iko nupu kwa isi, ha gākwa-kwa-ra ya ákwà, ti-kwa-ra ya aka n'obi, m̀be ha gēle anwuru-oku nke orire-oku-ya anya, 10 ka ha nēguzo n'ebe di anya n'ihì egwu nke nmekpa-arù-ya, nāsi, Ahuhu, ahuhu, obodo uku ahu, Babilon, bù obodo ahu di ike! n'ihì na n'otù oge hour ka ikpè-gi biara. 11 Ndi-ahia nke uwa nākwa-kwa-ra ya ákwà, nēru-kwa-ra ya ùjù, n'ihì na o digh onye o bula nāzu ihe-ahia-ha ozò, bù nke ha nēweta n'ubò-ha; 12 ihe-ahia oia-edo, na oia-ocha, na nkume di okè onu-ahia, na pearl, na ezi ákwà ocha, na ákwà ododo, na nkisi, na ákwà uhie; na osisi nile o bula nēsi isì utò, na ihe nile o bula eji odu me, na ihe nile o bula eji osisi dikarisiri okè onu-ahia, ma-obu oia, ma-obu igwè, ma-obu marble, me; 13 na cinnamon, na amomum, na ihe-nsure-oku nēsi isì utò, na manu-otite, na frankincense, na manya-vine, na manu, na utu okà, na oka, na anu-ulo, na aturu; na ihe-ahia nke bu inyinya na ubò-ala na aru madu; na nkpuru-obi madu. 14 Nkpuru-osisi nile nke nāgu nkpuru-obi-gi apuwo n'ebe i nò, ihe nile nātò utò nke ma-kwa-ra nma apuwo kwa n'aka-gi la n'iyi, madu agagh-ahu kwa ha ozò ma-qli. 15 Ndi-ahia ndi nāzu ihe ndia, ndi bururu ogaranya site na ya, ha gēguzo n'ebe di anya n'ihì egwu nke nmekpa-arù-ya, nākwa ákwà, nēru kwa ùjù; 16 nāsi, Ahuhu, ahuhu, obodo uku ahu,

nke ebokwasiworo ya ezi ákwà ocha na ákwà nācha obara-obara na ákwà uhie, nke ewerewo-kwa-ra oia-edo na nkume di okè onu-ahia na pearl ke ya! 17 n'ihì na n'otù oge hour emere ka okè ákù di otù a tòbò n'efu. Ndi-isi-ubò nile n'otù n'otù, na onye o bula nke nēje n'ebe o bula n'ubò, na ndi-ubò, ka ha ra kwa, bù ndi nālu olu nime okè osimiri, ha guzo-kwa-ra n'ebe di anya, 18 ti kwa nkpu m̀be ha nēle anwuru-oku nke orire-oku-ya anya, si, Obodo gini yiri obodo uku a? 19 Ha we kpokwasi ajà n'isi-ha, ti kwa nkpu, nākwa ákwà, nēru kwa ùjù, si, Ahuhu, ahuhu, obodo uku ahu, nke ndi nile ndi nwere ubò-ha n'okè osimiri buru ogaranya nime ya site n'ibi-obi-ya di okè onu-ahia! n'ihì na n'otù oge hour ka emere ka o tòbò n'efu. 20 Ka obi nātò gi utò n'isi ya, gi elu-igwe, na unu ndi nsò, na unu ndi-ozì, na unu ndi-amuma; n'ihì na Chineke kpere ikpè-unu n'aru ya.

21 Otù m̀o-ozì nke di ike we būru nkume, dika okè nkume-igwe-nri, we tubà ya nime okè osimiri, si, Otù a ka agātuda Babilon, bù obodo uku ahu, n'okè odida, agagh-ahu kwa ya ozò ma-qli. 22 Agagh-anu kwa olu ndi nākpò ubò-akwara na ndi nākpò ubò ozò na ndi nēbu oia na ndi nāfù opi nime gi ozò ma-qli; agagh-ahu kwa onye-òkà o bula, nke nēme nkà o bula, nime gi ozò ma-qli; agagh-anu kwa olu nke nkume-igwe-nri nime gi ozò ma-qli; 23 ihè nke oriòna agagh-enwu kwa nime gi ozò ma-qli; agagh-anu kwa olu nke onye nālu nwunye ohu na nke nwayi anālu ohu nime gi ozò ma-qli: n'ihì na ndi-ahia-gi buri ndi-amadi nke uwa; n'ihì na ewere igwò-nsi-gi duhie mba nile. 24 O bu kwa nime ya ka ahuru obara nke ndi-amuma na nke ndi nsò, na nke ndi nile ebuworo n'elu uwa.

19 1 M̀be ihe ndia gasiri m'we nu ihe dika okè olu nke okè igwè ndi nò n'elu-igwe, nāsi, Haleluya; Nzoputa nile na otuto nile na ike nile nādiri Chineke-ayi: 2 n'ihì na ikpè-Ya nile bu ezi-okwu buru kwa ikpè ziri ezi; n'ihì na O kpere okè nwayi ahu nākwa iko ikpè, bù nwayi nke were ikwa-iko-ya mebie uwa, O bò-kwa-ra obò obara ndi-orù-Ya n'isi-ya. 3 Nke mere ya abua ha

we si, Haleluya. Anwuru-oku-ya nārigo elu rue mbe nile ebigh-ebi. 4 Orú ndi-okenye na anọ ahu na ihe anọ ahu nke di ndu we da n'ala, kpọ isi ala nye Chineke, bú Onye nānọkwasi n'ochē-eze ahu, si, Amen; Haleluya. 5 Otù olu we site n'ochē-eze ahu da, si, Nētonu Chineke-ayi, unu ndi-orù-Ya nile, ndi nātu egwu Ya, ndi ntà na ndi uku. 6 M'we nu ihe dika olu nke oké igwè ndi, di kwa ka olu ọtutu miri, di kwa ka olu ebè-elu-igwe di ike, nāsi, Haleluya: n'ihì na Onye-nwe-ayi Chineke-ayi, Onye puru ime ihe nile, nābu eze. 7 Ka ayi nūria ọnu, ka obi nātọ kwa ayi utọ nke-uku, ka ayi were kwa otuto nile nye Ya: n'ihì na ọlulu-nwunye nke Nwa-aturu ahu abiawo, nwunye-Ya edoziwo kwa onweya. 8 Ewe kweyere ya ka o ọkwasi onwe-ya ezi ákwà ọcha nēnwu enwu, nke di kwa ọcha: n'ihì na ezi ákwà ọcha ahu bu ezi omume nile nke ndi nsọ. 9 Ọ we sim, De akwukwọ, Ngọzi nādiri ndi akpọworo ibia na nri-anyasi ọlulu-nwunye nke Nwa-aturu ahu. Ọ we sim, Ndia bu okwu nke Chineke kwuru n'ezie. 10 M'we da n'ala n'iru ukwu-ya ikpọ isi ala nye ya. Ọ we sim, Lezi anya ka i ghara ime ya: abum orù-ibe-gi, buru kwa orù-ihe nke umu-nna-gi nke nwere àmà nke Jisus: kpọ isi ala nye Chineke: n'ihì na àmà nke Jisus bu mọ nke amuma.

11 M'we hu elu-igwe ka ọ gheworo oghe; ma le, inyinya ọcha di, na Onye nānọkwasi ya, bú Onye anākpọ Onye kwesiri ntukwasi-obi na Onye-ezi-okwu; ọ bu kwa n'ezì omume ka Ọ nēkpe ikpé, nēbu kwa agha. 12 Anya-Ya abua buru kwa ire ọku, O nēkpụ kwa ọtutu okpu-eze n'isi-Ya; Ọ nwe-kwa-ra aha edeworo, nke ọ nādigh onye ọ bula matara, ma-ọbugh Ya onwe-ya. 13 Ebọkwasiwo kwa Ya uwe nke efesaworo ọbara: akpọwo kwa aha-Ya Okwu Chineke. 14 Usu nile nke ndi-agma ndi di n'elu-igwe we so Ya n'elu inyinya ọcha, nēyi ezi ákwà ọcha, nke di ọcha nēnwu kwa enwu. 15 Mma-agma di nkọ nēsi kwa n'ọnu-Ya puta, ka Ọ we were ya tịbue mba nile: Ya onwe-ya gēwere kwa nkpa-n'aka nke ígwè zùà ha dika aturu: Ya onwe-ya nāzọ kwa ebe-nzọcha-nkpuru-vine nke manya nke ọnuma nke iwe Chineke Onye puru ime ihe nile. 16 Ọ

nwe-kwa-ra aha edekwasiworo n'elu uwe-Ya na n'elu apata-ukwu-Ya, EZE kachasi NDI-EZE nile, NA ONYE-NWENU kachasi NDI-NWENU nile.

17 M'we hu otù mọ-ozì ka o nēguzo nime anyanwu; ọ we were oké olu tie nkpu, nāsi nnunu nile nke nēfe n'etiti elu-igwe, Bianu, zukọ iri oké nri-anyasi nke Chineke; 18 ka unu we rie anu-arù ndi-eze, na anu-arù ndi-ọchi-agma, na anu-arù ndi di ike, na anu-arù inyinya na nke ndi nānọkwasi ha, na anu-arù madu nile, ma ndi nwere onweha ma ndi-orù, ma ndi ntà ma ndi uku.

19 M'we hu anu-ọhia ahu, na ndi-eze uwa, na usu nile nke ndi-agma-ha, ka ha zukọrọri ibu agha megide Onye ahu Nke nānọkwasi inyinya ahu, megide kwa usu-ndi-agma-Ya. 20 Ewe jide anu-ọhia ahu, ya na onye-amuma ugha ahu nke nēme ihe-iriba-ama ahu n'iru ya, bú nke o ji duhie ndi natarari akàrà nke anu-ọhia ahu, na ndi nākpọ isi ala nye ihe-oyiyi-ya: ewe tubà ha abua na ndu nime ọdọ ọku ahu nke ji brimstone nēre: 21 ewe were mma-agma nke Onye ahu nānọkwasi n'inyinya ahu, bú mma-agma ahu nke si n'ọnu-Ya puta, bue ndi fọduru: nnunu nile we rijuru afọ site n'anu-arù-ha.

20 1 M'we hu mọ-ozì ka o nēsi n'elu-igwe ridata, nēji nkpisi-ugodi nke abyss ahu n'aka-ya, ya na oké nkporọ. 2 Ọ we jide dragon ahu, bú agwọ ochie ahu, onye bu Ekwensu na Setan, ọ we ke ya abụ nnù arọ abua na ọgu iri, 3 we tubà ya nime abyss ahu, mechie ya, kà kwa ya akàrà n'elu ya, ka ọ we ghara iduhie mba nile ọzọ, rue mbe nnù arọ abua na ọgu iri ahu gāgwusi: mbe arọ ndia gasiri aghagh itọpu ya nwa oge.

4 M'we hu ochē-eze, ha we nọkwasi ha, ewe nye ha ikpé: m'we hu nkpuru-obi nke ndi ebipururi isi n'ihì àmà Jisus, na n'ihì okwu Chineke, ndi ahu nọ kwa, bú ndi nākpogh isi ala nye anu-ọhia ahu, ma-ọbu ihe-oyiyi-ya, ndi nānatagh kwa akàrà-ya n'egedege-iru-ha na n'aka-ha; ha we di ndu, so kwa Kraist buru eze nnù arọ abua na ọgu iri. 5 Ndi fọduru n'etiti ndi nwuru anwu adigh ndu rue mbe nnù arọ abua na ọgu iri ahu gāgwusi. Nka bu nbilite-n'ọnwu mbu. 6 Ngọzi nādiri ya, ọ di kwa nsọ, bú onye nwere òkè nime nbilite-n'ọnwu

mbu ahu: ọnwu nke-abua ahu enwegh ike n'ebe ndia nọ; kama ha gābu ndi-nchu-aja nke Chineke na nke Kraist, ha gēso kwa Ya buru eze nnū arọ abua na ọgu iri ahu.

7 Ma m̄be nnū arọ abua na ọgu iri ahu gāgwusi, agātopu Setan n'ulo-nkpọrọ-ya, 8 ọ gāputa kwa iduhie mba nile ndi di na nkuku anọ nke uwa, bú Gog na Megog, ime ka ha zukọ ibu agha ahu: ndi ọnu-ọgugu-ha ra ka ájá nke oké osimiri. 9 Ha we rigo n'obodobo uwa, nọgide ọmuma-ulo-ikwū ndi nsọ buruburu, ya na obodo ahu nke ahuworo n'anya: ọku we si n'elu-igwe ridata, ripia ha. 10 Ekwensu ahu nke nēduhie ha, atubāra ya nime ọdọ ọku na brimstone, ebe anu-ọhia ahu na onye-amuma ugha ahu nọ kwa; agēmekpa kwa ha aru ehie na abali rue m̄be nile ebigh-ebi.

11 M'we hu oké oche-eze di ọcha, na Onye nānọkwasi ya, Onye uwa na elu-igwe ọapuru n'iru Ya; ahugh kwa ebe ọ bula nye ha. 12 M'we hu ndi nwuru anwu nile, ndi uku na ndi ntà, ka ha nēguzo n'iru oche-eze ahu; ewe saghe akwukwọ di iche iche: asaghe-kwa-ra akwukwọ ọzọ, nke bu akwukwọ nke ndu: ewe kpe ndi nwuru anwu ikpé site n'ihe nile edereri n'akwukwọ ahu di iche iche, dika ọlu nile ha si di. 13 Oké osimiri we nyeghachi ndi nwuru anwu di nime ya; ọnwu na Hedis nyeghachi-kwa-ra ndi nwuru anwu di nime ha: ewe kpe ha ikpé n'otú n'otú dika ọlu nile ha si di. 14 Ewe tubá ọnwu na Hedis nime ọdọ ọku ahu. Nka bu ọnwu nke-abua ahu, bú ọdọ ọku ahu. 15 Ọ buru kwa na ahugh onye ọ bula ka edereri aha-ya n'akwukwọ nke ndu ahu, ewe tubá ya n'ọdọ ọku ahu.

21 1 M'we hu elu-igwe ọhu na uwa ọhu: n'ihí na elu-igwe mbu ahu na uwa mbu ahu gabigarari; oké osimiri adigh kwa ọzọ. 2 M'we hu obodo nsọ ahu, bú Jerusalem ọhu, ka o nēsi n'elu-igwe ridata, site n'ebe Chineke nọ, edoziwo ya dika nwayi anālu ọhu nke achọworo ya nma nye di-ya. 3 M'we nu oké olu ka o nēsi n'uche-eze ahu dà, si, Le, ulo-ikwū nke Chineke diyere madu, O gēbiye-kwa-ra ha, ha onwe-ha gābu kwa ndi nke Ya, Chineke Onwe-ya gānye-kwa-ra ha, buru kwa Chineke-

ha: 4 O gēhichapu kwa anya-miri nile ọ bula n'anya-ha; ọnwu agagh-adi kwa ọzọ; iru-újú ma-ọbu ikwa-ákwá ma-ọbu aru-ufu agagh-adi kwa ọzọ: ihe mbu nile agabigawo. 5 Onye ahu Nke nānọkwasi n'uche-eze ahu we si, Le, anameme ihe nile ka ha di ọhu. Ọ we si, De akwukwọ: n'ihí na okwu ndia kwesiri ntukwasi-obi, buru kwa ezi-okwu. 6 Ọ we sim, Emewo ha. Mu onwem bu Alfa ahu na Omega ahu, nmalite na ọgwugwu. Mu onwem gēnye onye akpiri nākpọ nku miri site n'isi-iyi miri nke ndu ahu n'efu. 7 Onye nēmeri gēketa ihe ndia; M'gābu-kwa-ra ya Chineke, ya onwe-ya gābu-kwa-ram nwa. 8 Ma ndi nātu ujo, na ndi nēkwegh ekwe, na ndi-árú, na ndi-ọbu-madu, na ndi nākwa iko, na ndi nāgwọ nsí, na ndi nēkpere arusi, na ndi-ugha nile, oké-ha gābu nime ọdọ ahu nke ji ọku na brimstone nēre; nke bu ọnwu nke-abua ahu.

9 Otú nime ndi-mọ-ozí asa ahu ndi nwere ọkwa asa ahu, ndi eboro ibu ihe-otiti asa ikpe-azu, we bia; ọ we kpayerem uka, si, Biari, M'gēgosi gi nwayi ahu anālu ọhu, bú nwunye Nwa-aturu ahu. 10 Ọ we bupum nime Mọ Nsọ ga rue oké ugwu di elu, we gosim obodo nsọ ahu, bú Jerusalem, ka o nēsi n'elu-igwe ridata, site n'ebe Chineke nọ, 11 nēnwe ebube Chineke: ihé ọ nēnye yiri nkume dikarisiri oké ọnu-ahia, dika nkume jasper, dika crystal: 12 ọ nwe-kwa-ra oké m̄bidi di elu; nwe kwa ọnu-uzọ-ama iri na abua, nwe kwa ndi-mọ-ozí iri na abua n'ọnu-uzọ-ama ahu; nwe kwa aha edekwasiworo ha, nke bu aha nke ebo iri na abua nke umu Israel: 13 n'akuku Ọwuwa-anyanwu ọnu-uzọ-ama atọ di; n'akuku Ugwu ọnu-uzọ-ama atọ di kwa; n'akuku Ndida ọnu-uzọ-ama atọ di kwa; n'akuku Ọdida-anyanwu ọnu-uzọ-ama atọ di kwa. 14 M̄bidi obodo ahu nwe-kwa-ra ntọ-ala iri na abua, n'elu ha ka edereri aha iri na abua nke ndi-ozí iri na abua ahu nke Nwa-aturu ahu. 15 Onye ahu nke nākpayerem uka nwe-kwa-ra ihe-otútú, bú ami nke ọla-edo, ka ọ we túa obodo ahu, na ọnu-uzọ-ama-ya nile, na m̄bidi-ya. 16 Obodo ahu nwe-kwa-ra nkuku anọ ra nrata, ogologo-ya ra kwa ka obodobo-ya: ọ we were ami ahu túa

obodo ahu, orù nnù furlong na nnù iri: ogologo-ya na obodobo-ya na elu-ya ra.

17 Q we tù m̀bidi-ya, ọgu cubit asa na anọ, dika ọtùtù madu si di, ya bu, nke mọ-ozì. 18 Ihe eji lu m̀bidi ahu bu jasper: obodo ahu bu kwa ọla-edo anuchara anucha, dika enyo nēnwu enwu. 19 Ewerewo nkume nile ọ bula di okè ọnu-ahia chọ ntọ-ala nke m̀bidi obodo ahu nma. Ntọ-ala mbu bu jasper; nke-abua bu sapphire; nke-atọ bu chalcedony; nke-anọ bu emerald; 20 nke-ise bu sardonyx; nke-isi bu sardius; nke-asa bu chrysolite; nke-asatọ bu beryl; nke-iteghete bu topaz; nke-iri bu chrysoprasi; nke-iri-na-otù bu jacinth; nke-iri-na-abua bu amethyst. 21 Ọnu-uzọ-ama iri na abua ahu bu pearl iri na abua; eji otù pearl me ọnu-uzọ-ama ọ bula nime ọnu-uzọ-ama ahu nile: amà obodo ahu bu ọla-edo anuchara anucha, dika enyo nāhu uzọ. 22 Q digh kwa ulo nsọ ọ bula m'huru nime ya: n'ihì na Onye-nwe-ayi Chineke, Onye puru ime ihe nile, Ya na Nwa-aturu ahu, bu ulo nsọ ya. 23 Anyanwu ma-ọbu ọnwà adigh kwa obodo ahu nkpa, ka ha mukwasi ya: n'ihì na ebube Chineke nyere ya ihè, oriọna-ya bu kwa Nwa-aturu ahu. 24 Mba nile gēwere kwa ihè-ya jegharia: ndi-eze nke uwa nēwebata kwa ebube-ha nime ya. 25 Agagh-emechi kwa ọnu-uzọ-ama-ya n'ehihie ma-ọli (n'ihì na abali agagh-adi n'ebe ahu): 26 ha gēwebata kwa ebube na nsọpuru nke mba nile nime ya: 27 ọ digh kwa ihe ọ bula emeruru emeru, ma-ọbu onye nēme ihe-àrù na ugha, gābà nime ya ma-ọli: kama ọ bu nānì ndi edeworo aha-ha n'akwukwọ nke ndu Nwa-aturu ahu.

22 1 Q we gosim osimiri nke miri nke ndu, nēnwu dika crystal, ka o nēsi n'ochē-eze Chineke na nke Nwa-aturu ahu puta, 2 n'etiti amà-ya. N'akuku a na n'akuku nke-ọzọ nke osimiri ahu ka osisi nke ndu di kwa, nāmi uzọ nkpuru iri na abua, nēnye nkpuru-ya n'ọnwà n'ọnwà: akwukwọ osisi ahu bu ihe ime ka aru di mba nile ike. 3 Ọbubu-ọnu ọ bula agagh-adi ọzọ: ochē-eze Chineke na nke Nwa-aturu ahu gādi kwa nime ya: ndi-orù-Ya gēfè kwa Ya òfùfè: 4 ha gāhu kwa iru-Ya; aha-Ya gādi kwa n'egedege-iru-ha. 5 Abali agagh-adi

kwa ọzọ; ihè oriọna na ihè anyanwu adigh kwa ha nkpa; n'ihì na Onye-nwe-ayi Chineke gēnye ha ihè: ha ganābu kwa eze rue m̀be nile ebigh-ebi.

6 Q we sim, Okwu ndia kwesiri ntukwasi-obi, buru kwa ezi-okwu: Onye-nwe-ayi, bù Chineke nke ndi-mọ nke ndi-amuma, zite-kwa-ra mọ-ozì-Ya igosi ndi-orù-Ya ihe nile nāghagh iputa na m̀be ntà. 7 Le kwa, anamabia ọsọsọ. Ngozi nādiri onye nēdebe okwu nile nke amuma nke akwukwọ a.

8 Mu onwem Jón bu kwa onye nānu nāhu kwa ihe ndia. M̀be m'nuru, hu kwa, m'we da n'ala ikpọ isi ala n'iru ukwu mọ-ozì ahu onye nēgosim ihe ndia. 9 Q we sim, Lezi anya ka i ghara ime ya: abum orù-ibe-gi, buru kwa orù-ibe nke umu-nna-gi, bù ndi-amuma, ha na ndi nēdebe okwu nile nke akwukwọ a: kpọ isi ala nye Chineke.

10 Q we sim, Akala okwu nile nke amuma nke akwukwọ a akàrà; n'ihì na oge ahu di nso. 11 Onye nēme ajọ omume, ya me ajọ omume ga n'iru: onye ru-kwa-ra inyi, ka eme ka o ru inyi ga n'iru: onye ezi omume, ya me ezi omume ga n'iru: onye di kwa nsọ, ka edo ya nsọ ga n'iru. 12 Le, anamabia ọsọsọ; ugwo-olum di kwa n'akam, inyeghachi onye ọ bula dika ọlu-ya si di. 13 Mu onwem bu Alfa ahu na Omega ahu, onye mbu na onye ikpe-azu, nmalite na ọgwugwu. 14 Ngozi nādiri ndi nāsa uwe-nwuda-ha, ka ha we nwe ike n'ebe osisi nke ndu ahu di, si kwa n'ọnu-uzọ-ama ahu ba nime obodo ahu. 15 N'azu obodo ka ha di, bù nkita nile, na ndi nile nāgwọ nsi, na ndi nile nākwa iko, na ndi-ọbu-madu nile, na ndi nile nēkpere arusi, na onye ọ bula nke nāhu ugha n'anya nēme kwa ya.

16 Mu onwem, bù Jisus, zitere mọ-ozim iwere ihe ndia bara unu amà nye nzukom nile. Mu onwem bu nkporogwu Devid, buru kwa nwa ọ muru, kpakpando nēnwu enwu, nke bu kwa kpakpando ututu ahu.

17 Mọ Nsọ na nwayi ahu anālu ọhu nāsi kwa, Bia. Onye nānu, ya si kwa, Bia. Onye akpiri nākpọ kwa nku, ya bia: onye nāchọ, ya nara miri nke ndu ahu n'efù.

18 Mu onwem nābara onye ọ bula amà, bù onye nānu okwu nile nke

amuma nke akwukwọ a, si, Ọ buru na onye ọ bula gātukwasiri ha okwu, Chineke gātukwasiri ya ihe-otiti nile nke edeworo n'akwukwọ a: 19 ọ buru kwa na onye ọ bula gēwepu okwu nime okwu nile nke akwukwọ nke amuma nka, Chineke gēwepu òkè-ya n'osisi nke ndu

ahu, wepu kwa òkè-ya n'obodo nsọ ahu, bú ihe edeworo n'akwukwọ a.

20 Onye ahu Nke nāba àmà ndia nāsi, E: anamabia ọsọsọ. Amen: bia, Onye-nwe-ayi Jisus.

21 Ka amara Onye-nwe-ayi Jisus diyere ndi nsọ nile. Amen.